

VYCHOVATEL.

ČASOPIS
VĚNOVANÝ ZAJMŮM KŘEŠŤANSKÉHO ŠKOLSTVÍ.

ORGÁN
JEDNOTY ČESKÉHO KATOLICKÉHO UČITELSTVA V ČECHÁCH.

ROČNÍK XXXVI.

MAJITEL A VYDAVATEL „DRUŽSTVO VLAST“:

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR:
GYMN. PROF. EMANUEL ŽÁK.

REDAKTOR UČITELSKÉ PŘÍLOHY
ANT. ZELNITIUS.

REDAKTOR VĚSTNIKU KATECHETSKÉHO
JAROSLAV SLAVÍČEK.

V PRAZE 1921.
TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST.

Obsah „Vychovatele“ ročník XXXVI.

Naším přátelům (—r—) 1.

Touha po školském absolutismu. 17.

Sčítání lidu — agitace proticírkevní 33.

Učitelstvo v republice. 49.

Po sčítání lidu. (—š—) 65.

Ku zkáze školy. Efka. 81.

K otázce laické morálky ve škole (r.) 97.

O svobodnou školu náboženskou. Efka. 113.

Za svobodnou náboženskou školu. — 105. 129.

Fronta se láme. — 105, 145.

Znamení doby. — 105, 161.

Kříž na zdi. Báseň. Napsal Sigismund
Bouška. 132.

M. Jan Hus. Přednáška prof. dr. L. Petra
ve Volném sdružení vlasteneckých dam
v pražském reprezentačním domě. 68, 83.
Socialismus a křesťanství. Podává Em. Žák
2, 19, 34, 51, 61.

Výchova našeho dorostu. Na katol. sjezdě
přednesl V. Chlumský. 21, 37, 54, 76.
Dvěře jazyků otevřené. K 250leté památce
smrti J. A. Komenského, napsal Václav
Oliva. 8, 23, 58.

Komenský a pedagogika. (K.) 7.

Petr Canisius a katechismus, ke čtyřistaletému
výročí jeho narození. Podává František
Košík. 101. 107.

In marginem. Píše dr. Lub. Petr. 105, 11
138, 149.

Hlavní obsah vyučování náboženského. Píše
Jan Oliva 98, 118, 133.

Náboženství a dítě. 130.

O nadpřirozeném prostředku v katechesi
a v duchovní správě. Příspěvek k řešení
náboženské krise přítomných dob. Napsal
Václav Oliva. 153. 166.

Redukovati v nižších nebo vyšších třídách.
Uvažuje Ed. Dvořák. 120.

□ □ □

Obsah „Učitelské přílohy“ roč. XXIV.

Čemu se učí nyní ve škole 37.

Dospívající mládeži. O. Fritz-Vitavotýn-
ský 25; 29, 33.

Ignoranti. (Sv. Jan Křt. de la Salle) Čuvaj 9.

Kosa na kámem. Pravda 18.

Nad rakví hodného žáka. Jos. Hrubý 19.

Naši národní mučedníci. Jos. Hrubý 21.

Názory pokrokového učitelstva 15

O čistotě ve škole. Karel Ježek 6.

O nás pro nás. Karel Ježek 17.

Spojme se k záchraně naší mládeže. Arn.
Oliva 1.

Sv. Jan Křt. de la Salle. Čuvaj 5.

Školství v Belgii 42.

Snahy o jednotný katechismus v Německu.
Frant. Košík. 86.

Slovo v čas. Podává Ant. Ježek. 123.

Uprava biblické dějeproy. Napsal Frant.
Košík. 150.

Vychovávací soustava Dona Boska. 124.

Katechetský kurs na Velehradě. S. U. V.
121, 136.

O založení spolku katechetského. Píše Fr.
Halbich, první jednatel spolku. 43.

Pouť katechetů do Říma. Napsal Ant. Su-
choradský. 143.

Práce katechetů v roce 1921. Referuje S. U. V.
163.

Právní poměry katechetů do roku 1873. Věno-
váno památce kněží-katechetů z let 1770
1873. Píše František Košík. 25, 40,
56, 72, 89.

† Karel Tippmann (nekrolog) 141.

Ze spolků katechetských:
Středoškolským profesorům náboženství. 41,
61.

Učební osnova náboženská na střední škole.
88.

Návrh rekursu k mi isterstvu. Ant. Tichý
v Podolí. 110.

Feuleton :

Slavnost prvního sv. přijímání ve Francii. Pro
„Vychovatele“ napsal v Paříži prof. dr.
Jos. Hanuš. 12, 27.

Slavnost prvního sv. přijímání u nás — před
lety. Pro „Vychovatele“ vybráno z historie.
Kš. 43.

Školy. Napsal Justus 176.

Směs: 14, 29, 45, 61, 78, 94, 103, 112, 126,
142, 157, 171.

Literatura: 15, 32, 64, 127.

□ □ □

Obsah „Učitelské přílohy“ roč. XXIV.

Třídění mravného chování žáků a jeho poměr
k mravnosti 34, 41, 45.

Učitelé bezvěrci — bolševici a katolíci 16.

Učitelé v Badensku 44.

Vážná slova páne presidentova 46.

Výtečníci a osvícenci (Sv. Jan Křt. de la Salle)
Čuvaj 13.

Za katolickou školu 31.

Z cesty ku sv. Stolci 23, 27.

Z jednoty katol. učitelstva 2, 24, 46.

Ze Svazu křesť. učitelstva 34, 39, 43, 7.

Různé zprávy :

Stránky 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 39, 40,
43, 44, 47, 48.

VYCHOVATEL.

Odpovědný redaktor: gymn. prof. EM. ŽÁK

ČÍSLO 1.

LEDEN 1921.

ROČNÍK XXXVI.

Našim přátelům !

Netřeba vykládati, jak kritická doba nastala pro všechny náš tisk, knižní i časopisecký. Závratné zvýšení ceny papíru, tisk, práce administrační vyžadují na vydavatelstvu takového nákladu, že menším, nesubvencovaným listům nezbyvá než dělati dluhy, anebo zastaviti jich vydávání. —

Denní listy, pokud nejsou vydržovány bankami, trusty, hojnými dotacemi politických stran a příslušníků, musí se udržovati nad vodami deficitu zvýšením insertních poplatků. Stavovské listy, nejsou-li s to zvýšením předplatného zachovati svoji rovnováhu, vydržovány jsou zvýšenými členskými příspěvky strany. Těchto všech podmínek, které jediné zabezpečují za dnešních poměrů další trvání listu, u nás však není.

Jsme stranou finančně chudou — což není nám nikterak k necti — a k tomu počtem svých členů a předplatitelů slabou. Družstvo Vlast, které náš list obětavě vydává, uznávajíc nejvyšší nutnou potřebu odborného našeho listu, jediného v Čechách, který hájí náboženskou výchovu mládeže, nese trpělivě značná břemena, která nyní „Vychovatel“ mu ukládá. Aby však mohlo dále poslání svému býti věrno, usneslo se, aby tímto rokem „Vychovatel“ vycházel pouze jednou měsíčně, ale při neztenčeném objemu. Tím ušetří se značný náklad administrační, expediční a poštovní.

Jakmile poměry dovolí, vrátíme se opět k vydávání listu dvakrát v měsíci. Jsme přesvědčeni, že naši přátelé tuto zprávu shovívavě přijmou a prosíme vroucně, aby všemi silami, finančně i morálně, list náš podporovali.

Tempus urget. Nastaly pro nás kritické, těžké doby. Všichni musíme býti na stráži. Rozhodný boj o školu se připravuje, a na nás je se vším úsilím o to se přičiňovati, aby nevěra nezapustila své kořeny již v mladé generaci našeho národa. Musíme hájiti práva rodičů i dítek na výchovu náboženskou, které hrozí největší nebezpečí.

Chceme pracovati v intencích katolické církve, kterou pro její metodu vychovávací sám největší liberární paedagog Payot nazval „nejlepší vychovatelkou charakteru.“

Tomuto programu, jež sledujeme plných 35 let, zůstaneme věrni až do posledního svého dechu.

Prapor Kristův, labarum církve katolické, vždy ponese v zápasících rukou.

A spoléháme, že řady našich spolubojovníků se rozmnoží, že naši stoupenci, seč síly jich stačí, jak hmotnou tak mravní a literární podporou postaví se za nás. V politickém varu jsou nejsvětější statky jednotlivců i celých národů.

Buďme bdělí, svorní, vytrvalí a obětavi !

r.

Socialismus a křesťanství.

(Podává E. m. Ž á k.)

Vyslovíme-li dvě jména: socialismus a křesťanství vedle sebe, zdá se mi jako bychom postavili proti sobě dva protichůdné pojmy, jako světlo a tma, oheň a voda. Jako póly dvou magnetických střepek, které se chvějí a odpuzují jakmile přiblíží se k sobě. Jsou to dva protilehlé názvy, které se nesnášejí a bojují proti sobě tak, že nelze dojíti smíru, leda smrtí jednoho z nich.

A přece by nemělo tak býti. Červánky socialismu, t. j. *snahy zlepšiti a povznésti hmotnou i duševní úroveň tříd nuzných a strádajících*, zrodily se v onu památnou, svatou noc, kdy nad luhy betlemskými kůrové andělstí opěvovali narození Kristovo slovy: »Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.« Vítají Krista jako dárce pravého pokoje všem lidem bez rozdílu, ať učeným či prostým, bohatým či chudým; všem, kteří touží po míru, spokojenosti a štěstí. Hradby mezi národy, třídní rozdíly, mají se sesunouti. Všichni mají tvořiti jednu, svornou, milující se rodinu. U jesli Kristových poklekají, chudí pastýři a východní králové. Víra v téhož Messiáše měla je sbratřiti, aby pastýři cítili se bratry králů a králové byli dobrými pastýři lidu. Tak *myšlenka sbratření lidstva měla svoji kolébku v chlévě betlemském.* —

A vizme Krista, an ve sbornici Nazaretské, ve své domovině, začíná svůj úřad učitelský. Otevírá svaté listy proroků. Čte z největšího z nich, Isaiáše slova: »Duch Páně nade mnou, proto pomazal mne, poslal mě kázat evangelium chudým, uzdravovat zkroušené srdcem, ohlásit zajatým propuštění a slepým prohlédnutí, propustit utisknuté na svobodu, hlásat milostivé léto Hospodinovo a den odplaty.« Na koho prorok svými radostnými slovy do daleké budoucnosti ukazoval, za toho Kristus nyní se prohlašuje. Prohlašuje se za vyvolence Božího, aby blahou zvěst o lepším životě nesl všem chudým a učil je i v chudobě býti šťastnými, aby těšil a pozvedal skleslé a zarmoucené z jich malomyslnosti k nebesům, aby ukázal těm, kdo trvají v zajetí své nevědomosti, v okovech vlastních vášní nebo v poutech otroků a nevolníků, že přiblížil se den jich osvobození, den, který jim vrátí vědomí lidské důstojnosti a rovnocennosti. Že nastane »den Páně«, milostivé léto Hospodinovo.

A jakého pochopení dostalo se božskému učiteli ve sbornici Nazaretské? Když svými slovy prohlásil se za očekávaného Messiáše, »naplnili se všichni hněvem, vyvlékli jej ven za město, chtěje jej svrhnouti s hory, na níž jejich město bylo vystavěno.« (Luk. 4. 14.—30.) Nerozuměli poslání Kristovu. Nastal výjev, který mnohokrát se opakoval, kdykoli lidé nechtěli pochopit, že jedině Kristovým učením a příkladem, všeobětavou láskou lze srovnati různé třídy lidí, zastaviti třídní boj a možno řešeti sociální otázku. *Ani diklát, ni násilí, ni teror nerozřeší, co jediné dovede rozřešiti srdce. Zákony nikdy cele nenahradí evangelium Kristovo.* —

Vzpomeňme na něho, sedícího na hoře. Zástupy ze všech vůkolních krajin kupí se kol něho. Jsou to lidé všech povolání, bohatí i chudí, vznešení i prostí. A Kristus dí: »Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je království nebeské.« Chválí ty, kdo jsouce bohatí, na svém bohatství si nezakládají a nad jiné se nepovyšují. Utěšuje všechny lkající, všechny kdo milují pokoj a přičiňují se, aby mezi lidmi zavládl mír; slibuje vítězství všem, kdo nevinně jsou pronásledováni

Kázání na hoře toť klíč k řešení sociální otázky. Kdyby bylo v moci lidské naplnit jim všechna srdce, kolik zákonů bylo by zbytečných? Ráj, o němž sní socialističtí snilkové, stal by se skutkem na zemi. —

Anebo rozpomeňme se na Krista, když po 3 dny učil zástupy na poušti, až nedostávalo se jim potravin a zlačňeli všichni. »Líto mi zástupů«, praví k apoštolům. »Misereor super turbam«. Soucit zachvacuje jeho srdce a nutí k zázraku rozmnožení chlebě. Jak sladce zní to slovo: »Líto mi zástupů!« A jak pozoruhodně kontrastuje od onoho slova Horácova, kterým tento básník tlumočil názor císařského Říma na lid: »Odi profanum vulgus et arceo. Mám v nenávisti nízký dav a vzdaluji se ho.«

A všimneme-li se ještě toho, že Kristus se svými apoštolý měli společný skrovný majetek, že do téhož měšce ukládali, co vydělali či obdrželi darem, chápeme jaká to byla láska, jež dělila se o každé sousto a každý peníz s potřebným druhem. Ale Jidáš, lakotný a proradný, první porušil komunitu, společné užívání majetku; a po smrti Kristově ničeho již o hmotném společenství apoštolů se nedovídáme. Tak poznáváme z tohoto příkladu, že komunismus, onen ideální sen o stejném a společném užívání majetku, je neuskutečitelný. Nedovedla jej provést láska, poněvadž vrozený egoismus brzo poruší souzvuk lidských srdcí a zvrátí soulad duševního i hmotného společenství.

A týž Kristus neustal ukazovati, *jaká nebezpečí pro duševní štěstí, opravdovou radost a věčnou spásu chová v sobě láska ke statkům pozemským a touha po bohatství.* Vida bohaté Saducey, kteří jenom se honili po počtcích, hledali jenom pohodlí a rozkoše s onou prázdnotou nevěry v duších, volá: »Co je platno člověku, kdyby celý svět získal, ale na duši škody utrpěl.« — Všechny statky pozemské nedovedou dáti nitru lidskému pokoje. Vzbuzují jenom pýchu, nové touhy, neklid a závist okolí. Proto varuje Kristus při jiné příležitosti, řka: »Spíše velbloud uchem jehly projde, nežli bohatec bude spasen.« Jen mimochodem poznamenávám, že lodnímu lanu, jímž loď k pilíři nebo sloupu na břehu se vážala, přezdívalo bylo »velbloud«.

Těm pak, kteří uvěřili v jeho božský původ, kteří zahořeli k němu vši láskou svého srdce, volal: »Cožkoli jste učinili jednomu z nejmenších bratří mých, mně jste učinili.« Jaký hluboký význam spočívá v těchto slovech! *Chudý je bratr Kristův.* Jaký sociální kvas vložil Kristus těmi slovy v nitro svých vyznavačů! Dáváš almužnu, chudý vztahuje po ní ruku, a běře ji Kristus. Proto v četných legendách se dočítáme, jak těm, kdo chudého obdarovali, zjevil se sám Kristus, nesa ve svých rukou dar, který nuznému byl poddán. (Sv. Martin.) Proto přešlo v přesvědčení a takořka v krev vznešených křesťanů: »Bohatí mají klíče země, ale chudí mají klíče nebes, oni pomáhají nám nebe si otevřít.« (Sofie Barratova.)

A tak Kristus zdůrazňuje lásku k bližnímu, doporučuje dobrovolnou chudobu, ukazuje na nebezpečí bohatství (podobenství o bohatci a chudém lazaru), *zakládá nový řád, touží vyrovnati protívý mezi bohatstvím a chudobou. Jim začíná věk pravého socialismu.*

*

Kristus opustil svět. Žár lásky k jeho osobě a k bližnímu však stále ještě trval. Křesťanská obec v Jerusalemě povznáší se k nejvyššímu stupni jednoty

v lásce a dobročinnosti. »Obec věřících měla jedno srdce a jednu duši, a nikdo z nich neřikal, že by něco z majetku jeho bylo mu vlastním, nýbrž všecko bylo jim společné... Nebylo mezi nimi ani žádného chudého, neboť ti, kteří byli majiteli polí a domů, prodávajíc je, přinášeli peníze stržené a kladli je k nohám apoštolů, aby je rozdali každému podle toho, co potřeboval. (Skut. apošt. 4., 32—36.) Sociální citění povzneslo se tu ke komunismu, společnému užívání všech hmotných statků. Láska obětavá dostoupila tu vrcholu. Co zákony světské nikdy nezmohou, co nezmůže přisnost, nátlak, hrozba, násilí, teror: potlačiti sobectví roznititi srdce, to dovedla láska.

Ale i sem v křesťanskou velkou rodinu v Jerusalemě vnikl stín. Ananiáš a Safira pokrytecky jednají. Chtí si iskatí více cti a chvály, než zaslouží. Polovinu za pole stržených peněz odnášejí k sv. Petru, prohlašujíc, že přinesli peníze všechny. Okamžitá smrt stihla oba lháře. Ruka Páně stihla ty, kdo první poskvřnili svým sobectvím svatost a vzájemnou lásku prvních křesťanů v Jerusalemě.

Abý pak charitativní či sociální činnost byla tím usilovnější, apoštolové činí v shromáždění návrh, aby zvolilo z mužů, plných Ducha sv., kteří by pečovali o chudé spolubratry. Byli to známí oni jáhnové, řekl bych první naši Vincenci, kteří roznášeli milodary potřebným a nuzným.

Krásným projevem vzájemnosti byli též »hody lásky-agápy.« Ti, kteří společně přiklekali k stolu Páně a společně přijímali pokrm a posilu Těla Kristova pro duše, společně též zasedali k stolu pozemskému. Ať v kostele či v soukromém domě se scházejí a stolují. Bohatí hostí chudé své bratry a sami jim přisluhují. Bohatství jejich spočívá v lásce, v činu, v ochotné dobročinnosti. Ale tu opět během doby rozšíří se nešvar. Komunita, společenství statků poklesá. Bohatí přinášejí si pokrmy a pojídají je ve svém úzkém kroužku; chudí se musejí spokojiti skrovnějším stolem. Třídní protivy opět derou se na povrch, tak že apoštolů národů, sv. Pavel, je nucen zlořády kárati a povzbuzovati k družné obětavosti. (I. Kor. 11., 21.)

Touha po rovnosti všech, po odstranění rozdílu a sbratření vyvolává konečně *sny chiliastů* o brzkém druhém příchodu Kristově, kdy Spasitel založí zde na zemi novou tisíciletou říši, v níž budou žítí jeho věřící, spravedliví, v dokonalé rovnosti, bratrství a štěstí. Tak duch socialismu, toužící po vyhlazení všech majetkových rozdílu, naplnil myslí křesťanů. Křesťané láskou chtěli docílití uskutečnění sociální rovnosti.

Také církevní spisovatelé prvých století ve svých výrocích o bohatství nikterak se neliší od nynějších nejradikálnějších socialistů, t. zv. *bolševiků*. »Bohatec je loupežník,« volá sv. Basil Veliký. Tento velký biskup, nejskvělejší pomník své dobročinnosti postavil si obrovským ústavem křesť. milosrdenství, který podle něho byl nazván »Basiliás«. Byla to rozsáhlá skupina domů v Cesarei Kapadocké za městskou branou, kam přijímal světec bez rozdílu víry lidi chudé, sestárlé, ku práci neschopné, nemocné, ano i malomocné, pocestné, opuštěné a sirotky, kteří zde našli domov. Zde zřídil dílny, školy, byty pro kněze, lékaře, ošetřovatele. Ústav »Basiliás« byl své doby považován za div světa. — »Bohatec je lenoch; musí nastati nový řád rovnosti, že jeden dá druhému ze svého nadbytku,« horlí sv. Jan Zlatoušlý a pod.

Proto právem di známý socialistický spisovatel francouzský *Laveley*: »Křesťanství ony myšlenky a názory, které vyvolaly socialismus v život, hluboko ušlí-

pilo do našich srdcí a myslí. Není možno tomu, kdo pozorně čte proroctví Starého zákona a evangelium a současně sleduje nynější hospodářské poměry, aby tyto neodsoudil ve jménu evangelického ideálu. V každém křesťanu, který s učením svého Mistra vážně to bere, je část socialistického smýšlení, a necht jakkoli socialista nenávidí každé náboženství, přece v něm dříme neuvědomělé křesťanství. (Socialismus přítomnosti, str. 7.)

Papež Řehoř I., zvěděv, že v Římě kterýsi chudšas zemřel hladem, uzavírá se s pláčem do své komnaty a za pokání po celý den uloží si nejpřísnější půst. Ukazuje, že nesluší přes tento zjev prostého chudáka přejíti bez povšimnutí. Považuje to za hřích, že v blízkosti jeho umírá člověk hladem. Papežové mnozí hostí denně u svého stolu řadu chudých. Obyčej myti nohou a pohostění 13 starců o Zelený čtvrtek dosud nám tento čin připomíná. Papež Innocenc III. za doby hladu vedle svých chudých spolustolovníků denně živí 8.000 chudých. Hurter, Innocenc III. I. 426.)

Všimněme si též aspoň letmo *sociální činnosti církve v středověku*. Dávne (heslo tarovských otců: »Dulcissima rerum possessio communis, nejsladším držením věcí je držení společné« — uskutečněno v klášteřích. Touha po dobrovolné chudobě, následování Krista v jeho chudobě a dobročinnosti, zde staly se skutkem. Kláštery vyvíjely neobyčejnou, v dějinách lidstva ojedinělou sociální činnost. K branám kláštera v Clairvaux, vzácného to štipení ducha Bernardova, denně nejednou přišlo — věc skoro neuvěřitelná — na 10.000 chudých hledat pohostění. Mluví se často o bohatství středověkých klášterů. Ale téměř nikdy nemluví se o tom, že to byli chudí, kteří výnos statků klášterních v podobě pokrmů, šatstva, paliva a peněžitých podpor od fortny kláštera si odnášeli. A nestalo se jednou, že mnozí opatové a řeholní bratři, rozdavše poslední, co klášter měl, trpěli na čas nedostatkem. A přece učinili tak s radostí, v pevné důvěře v Prozřetelnost, která nezapomíná ani krkavce u potoka a dává mu pokrm v čas příhodný. »Každý středověký klášter byl ohniskem sociálního požehnání pro celé okolí« praví Weiss. (Apologie křesťanství, IV. 628.)

Velikým sociálním pokrokem bylo též zřízení hospitálů pro poutníky, chrobinců pro lidi staré a neduživé, sirotčinců a nemocnic, které založili duchovní řády. Ať máme na zřeteli Milosrdné bratry a sestry, školy Piaristů, řád k vykupování zajatců z otroctví a všechny jiné řády, *všechny luštily otázku sociální*. Socialismus působil pod heslem, křesťanské charity, lásky k bližnímu, jak si ji dal ve svůj štít sv. František z Pauly.

*
*

Sociální činnost byla též pilně pěstěna *v řemeslných cechách*. Cechy, t. j. společenstva řemeslníků a živnostníků za účelem vzájemné pomoci, existovaly již v dobách antických. Starost získati si bezpečné životní postavení, jakož i nebezpečí býti zatlačenu od silnějších, dávaly ode dávna lidem podnět k zakládání družstev, jež měla za účel vzájemnou podporu a pomoc. Křesťanská láska slavila v cechovním zařízení laiků své vítězství. — Je s dostatek známo, že každý stav a každé povolání mělo svůj vlastní cech. Zlatníci, kovodělníci, pekaři, řezníci krejčí a obuvníci, truhláři, kováři, koželuzi, tkalci, všechny živnosti a všechna řemesla měla své cechy. Každý cech měl svůj cechovní řád, svoji korouhev, svůj kroj, pečet, cechovní dům, své obyčeje a ustanovení. Ve větších městech

bydlili údové cechu v jedné ulici, v příbytcích, které se kupily kol cechovního domu, v něm shromažďovali se členové cechu k poradám o svých záležitostech, k slavnostem i zábavám. *Předobrazem cechu byla křesťanská rodina.* Ve vnitřních záležitostech cechu byla zavedena úplná samospráva.

Cechmistr bděl nad mravností členů, sbíral příspěvky, propůjčoval patenty, přehlížel dílny, dle potřeby káral a ustanovoval tresty. Spory, které se mezi členy cechu vyskytly, neprojednávaly se před obecným soudem, ale vyřizovány v cechu samém. Výlohy cechu byly hrazeny vstupným, ročními příspěvky a dary příznivců. A byl to duch náboženství Kristova, který udržoval členy cechu v braské lásce a přátelství. Heslo »ora et labora« vedle klášterů mělo své sídlo v cechách. Proto biskupové a papežové opatrovali cechy mnohými výsadami a byli ochránci a podporovateli cechovních spolků. Města větší s 50, 60, 80 až 100 cechů nebyla zvláštností.

»Jako starostlivá matka,« píše *Brentano*, »stál cech při svých soudruzích ve všech dobách; ano až za hrob šla jeho péče. Všichni soudruzi byli si vespolek rovni. Zákony a stanovy nečinily rozdílu mezi bohatým a chudým. Kdo zemřel v nuzných poměrech nedostalo se mu menších poct než jeho bohatému druhu. Každý cech měl za patrona některého svatého, jenž obyčejně vyšel z téže živnosti. Cech často byl podle něho jmenován. — Cechy pořizovaly oltáře, malovaná okna do katedrály, a ještě dnes skví se v mnohém chrámu na okně na korouhvi znaky cechů vedle erbů králův a knížat. Mnohé cechy zakládaly a vydržovaly koleje a školy, kde měli učňové dosti příležitosti získati si důkladného vzdělání. Když někdo upadl v chudobu, byl stížen požárem, nemocí, neštěstím, pozbyl-li práce, nalezl ve svém soudruhu bratra, který mu jistě přispěl ku pomoci

Pokud se týče hmotné existence, cech pečoval o to, aby každý soudruh měl ze své živnosti zajištěný pevný a neodvislý důchod. Pro mzdy každé živnosti byla stanovena určitá sazba. Poměr mezi tovaryšem a mistrem byl upraven zákonem. Vzniklé rozepry byly v pokoji urovnány důvěrníky cechů.

Soudruzi cechu byli naváděni, aby svoji práci považovali za svatou povinnost a čestný výkon, za doplněk modlitby a základ ctnostného a spořádaného života. Od každého člena cechu se žádalo, aby jeho dílo bylo bezvadné a řádné; »aby bylo obrazem jeho charakteru.« Se zvláštní pozorností bylo dozíráno na zlatníky, stříbrníky, brusíře drahokamů, aby nedali se svěsti k padělkům. Přísnému dozoru podléhaly také potraviny. Řezníci a pekaři byli přísně trestáni, jest-li zvyšovali ceny nebo prodávali špatné maso a chléb. V některých městech byli nepoctiví pekaři jímání, posazeni do koše, jenž byl upevněn na dlouhé žerdi, a přede vším lidem koupání v řece. Každý pekař musil dáti na jednotlivé chleby své razítko, aby v případě stížnosti nemohl zapřítí jeho původu. Každá práce a každé dílo, které vyšlo z rukou člena cechu, musilo býti dokonalé a sloužiti »ke cti Boží a k dobru lidu.«

Reformace Lutherova, již chopila se nejprve v Německu šlechta, lačná církevních statků, valně ohrozila sociální činnost církevní. Kláštery konfiskovány, jich charitativní činnost ochromena. Velmi správně vystihuje dobu po reformaci *Brentano*, když praví: »*Když časem reformací rodmýchaná zuřivost proti všemu, co bylo ve spojení s katolicismem, poněkud se ochladila, vzpomínali si s bolestí*

starí cechovní soudruzi na rozmilou družnost dřívější doby. Bylo tedy zcela přirozeno, když se přikročilo k zakládání nových sociálních spolků, které se potom pretvořily v dnešní sdružení. *Se starými cechy nemají však jejich moderní představitelé nic společného.* (Citov. *Stang*: Socialismus a křesťanství; str. 90.)

(Pokračování.)

Komenský a katolická pedagogika.

Ve čtyřčísle *»Pedagogických Rozhledů«* (seš. 3.—6., březen—červen 1920) vydaných Dědictvím Komenského v Praze, v němž čteme článek *»u rakve dra J. V. Nováka«,* překladatele a vydavatele spisů Jana A. Komenského, který *»po 30 roků bohaté dary ducha svého a plní neunavnou zasvětil bádání o Komenském, aby velikým myšlenkám jeho zjednával porozumění jak u učitelstva a v národě českém, tak i v cizině«* (str. 147.), otiskují *Ped. Roz.* článek [téžoz zemřelého *Dr. Jana V. Nováka: Mravouka u Jana A. Komenského.* (Strana 132—146.)

Autor probírá tu spisy Komenského, aby ukázal na jakých základech spočívala mravouka, které učil veliký učitel Komenský. Probrav všechny jeho spisy řeči a část korespondence, zakončuje znatel Komenského, že *»Komenský značný důraz klade na úpravu výchovy náboženské«* a uzavírá své pojednání, že Komenský učí: *»Již v prvých letech životních proto jest potřeba klásti základy ctnosti, jež mají pak člověka dospělého zdobiti. Nebo vědění bez ctností a mravnosti není ničím, nepřibližuje nás poslednímu našemu cíli, spojení s Bohem. Proto také musí mravní a náboženská výchova předcházeti před vyučováním, zároveň je úplně pronikati a na něm býti založena.«* (Str. 146.)

Komenského oslavuje dnes učitelstvo všech kategorií a *žádá vyloučení náboženství ze škol a úplně světskou školu na podkladě laické morálky, ačkoliv Komenský je křesťanem tělem i duší.* Tak málo se řídí programem Komenského učitelstvo, by vedlo národ, aby z bídy své mohl vybráti, *»rozkošným mládeži křesťanské v pobožnosti pravé, v mravích ušlechtilých a v naučení jazyků i všelijaké moudrosti cvičením.«* (Str. 133.) *To co Komenskému bylo hlavním a nejdůležitějším,* že *»dětem mají býti dáni v křesťanských školách učitelé, kteří by jim vštěpovali spíše nebeské, než pozemské, spíše svaté, nežli světské věci«* (Didak. vel. 303), *nechtějí dnes chápati úřední oslavovatelé Komenského!*

Také v posledním dvojčísle (11.—12., listopad—prosinec 1920) letošních *»Vychovatelských Listů«,* katecheta *Adolf Vašek,* v kritické studii: *Didaktika Jana A. Komenského a aristotelsko-scholastická tradice«* (str. 237—253), dospívá k zajímavým výsledkům.

Na základě přímých pramenů a hojných citátů dokazuje, že *Komenský v hlavní své knize »Didaktice«* *stojí na stanovisku velkých scholastiků středního věku.* Komenský v *»Didaktice«* — na co zapominají a přehlížejí dnešní jeho ctitelé — *správně mluví o bohoslužebných úkonech a vnějších skutcích dobrých, o náboženských cvičeních a nevývratně zdůvodňuje spojení vnitřního a vnějšího uctívání Boha.* (Did. 280.)

Autor zakončuje svou práci závěrem: *»Komenský je pedagogický klasik světový. Jako pedagog proslavil české jméno pozitivní, nikoliv destruktivní činností. Jeho »Didaktika«* je význačný článek v řetěze *»paedagogiae perennis«*; *myšlenkově je J. A. Komenský v přítomné době nejbližší pedagogům katolickým.«* *K*

Dvěře jazyků otevřené. . .

(K 250leté památce smrti J. A. Komenského.)*

Napsal Václav Oliva.

Znatelé pedagogických zásad a spisů velikého Moravana a »učitele národů«, Jana Amose Komenského téměř všeobecně souhlasí v tom, že největší slávy a v pravdě světového jména dostalo se tomuto muži jeho spísem: »Janua linguarum reserata aurea«, t. j. spísem, jehož české vydání samým auktozem nazváno bylo: »Dvěře jazyků otevřené«. Tak na př. Ottův slovník naučný píše doslova: »Brána vzbudila ohromné nadšení a došla hned ohlasu takového, že v několika letech vydávána byla ve všech téměř jazycích evropských a v několika asijských, a právě Brána to byla, jež jméno Komenského rozšířila po všem tehdy vzdělaném světě, až nad tím sám se zarážel. . .«**)

A přece, chceme-li býti úplně nestrannými a spravedlivými, nesmíme při této slávě našeho arcipaedagoga nevzpomenouti zásluh, právě v tomto oboru si získaných od některých členů Tovaryšstva Ježíšova, a to v první řadě velikého, ale dnes již téměř zapomenutého, Irčana P. Viléma Batha.

Jesuité totiž od pradávna, jakmile byli učinili si úkolem dle vzorného svého zakladatele sv. Ignáce z Loyoly, přivésti zbloudilé národy ke Kristu, veškeru svou snahu a píli věnovali mládeži a její výchově. Za tou příčinou mnozí jich členové s celou hloubkou svého ducha vyhledávali cesty a cestičky, kterými by do útlých duší a srdcí dětských dalo se co nejsnadněji a nejpříjemněji vpraviti učení Syna Božího, láska k církvi katolické a tím také znalost latiny, neboť v době šestnáctého věku byla latina, jak zajisté nesporno, jediným vědeckým jazykem vůbec. A od tohoto pak cíle svého neuchylovali se žáci Loyolovi ani v nejmenším, ať již působili u kteréhokoliv národa.

Proto také v Čechách, sotva tu po třicetileté válce vzali na sebe krásný, ač velice obtížný a nesnadný, úkol vychovati lid v zásadách katolické církve tak, aby důstojně mohl řaditi se v zástupy evropských, vzdělaných národů, obrátili veškeren zřetel svůj k prostředkům, jimiž by co nejrychleji všeho toho bylo dosaženo. Nepřekvapí tedy pilného a nestranného pozorovatele činnosti jesuitské v naší vlasti, že synové sv. Ignáce, ač náleželi řádu eminentně katolickému, nerozpakovali se do svých škol zavésti i spisy českého bratra a nepřitele katolické církve, Jana Amose Komenského.

Alespoň r. 1716 již po čtvrté ve své pražské knihtiskárně k potřebě svých žáků dali vytisknouti »Dvěře jazyků otevřené« a to pod titulem: »Janua linguarum reserata aurea sive Seminarium linguarum et scientiarum omnium, hoc est: Compendiosa latinam, italicam, bohemicam et germanicam linguam una cum scientiarum artiumque omnium fundamentis perdiscendi methodus sub titulis centum, periodis mille comprehensa, a Joanne Amos Comenio latine composita et ab eodem in bohemicum, ab aliis vero in germanicum, italicum, gallicum, polonicum, anglicum idioma translata. Editio latino-bohemica quarta, in qua postrema editio mutata sunt ea paucula, quae catholicae doctrinae non satis consona at iuventuti

*) Článek tento byl připraven pro »Vychovatele« na rok 1920. Poněvadž však dne 21. listopadu 1920 církev česko-slovenská zabrala mi kostel a faru a důsledkem toho pro bezpečnost svého života byl jsem nucen uprchnouti, nemohl jsem v čas dodatí jej tiskárně. Poznámka pisatele.

**) D. c. XIV, 622.

minus apta esse videbantur. Cum gratia et privilegio Sac. Caes. Regiaeque cathol. Majestatis. Pragae, typis universitatis Carolo-Ferdinandae, in collegio Societatis Jesu ad s. Clementem per Georgium Jacobum Keberle, factorem, v nichž jesuité otiskují nejen latinskou předmluvu Komenského ze dne 4. března 1631, ale i českou ze dne 24. března roku 1633.

Poněvadž pak obě tyto předmluvy vrhají mnoho světla na práci našeho arcipaedagoga a na jeho poměr k Tovaryšstvu Ježíšovu, pokládám za nutno uvést je od slova ke slovu, a to latinskou v českém překladu, a českou tak, jak vyšla z pera autorova.

Latinská předmluva zní: »Že až posud školám nepodařilo se naléztí správný a vlastní způsob metody vyučovati jazykům, jest všeobecně známo. Sešedivěli přemnozí z těch, kdož se věnovali písmenům a slovíčkům. Pouze latině věnovalo se deset a více let, ba celý život, a to ještě s výsledkem nejmenším, téměř žádným a neodpovídajícím námaze. Tak stalo se, že školy větším dílem až podnes podržely své slabosti, ač honosily se štěstím a osvětou. Žáci totiž byli zdržováni, ba ubíjeni po několik let gramatickými, nekonečně dlouhými, spletenými, nejasnými a většinou neužitečnými pravidly. To byl první kříž. Po všecka tato léta bývali dále žáci přepřihováni slovy rozličných věcí, ale bez věcí; t. j. nebyvaly jim ani ukazovány věci, jež slova naznačovala, aby tak pojem jich stával se lehčím, pevnějším, jasnějším a užitečnějším; taktéž nebyly jim ani představovány spojky slov, jež každému jazyku bývají vlastní. A to bylo obojí zřejmou chybou. Slova totiž, protože jsou značkami věcí, když těchto věcí někdo nezná, čím vlastně jsou? Byť žák uměl tisíce tisíc slov, nedovede-li jich aplikovati k věcem, jaký užitek buď z toho všeho mítí? Kdo zajisté doufá, že z pouhých, od sebe oddělených slov může povstati řeč, doufá tolik jako ten, kdo by chtěl písek svázati ve snopy, anebo vybudovati zeď pouze z kamene bez vápna. Proto studium latiny toliko ze slovníků z slovníků jest příliš nesnadným. Než těmto nesnázím mají odpomoci dobří auktorové, jež do škol dle úrady vynikajících mužů byli uvedeni, jako: Terentius, Plautus, Cicero, Virgilius, Horatius atd., a to jednak tím, že z nich se znalostí jazyka i znalost rozličných věcí může se získati, a jednak tím, že nejryzejší čistota řeči latinské z oněch starých spisovatelů tak jako z původního zřídla co nejbezpečněji může se čerpati.

Než podnik tento, byť se líbil, přece jest do největší míry nepohodlným. Nejprve proto, že štěstí každému nepopřeje tolik auktorů si osvojití, kolik jest potřebí. Po druhé proto, že k tolika ohromným svazkům těchto auktorů, z nichž přecasto někteří pojednávají o věcech vyšších, jichž smysl mládeže chápati nedovede a o věcech nám ci ích, mládež přikovati neznamená nic jiného, nežli chtějí nepatrnou lodičku v širý oceán vpustiti z malé jamky, nebo vydati ji ustavičným bouřím, aby pohlcena byla vlnami, či zahrnati ji od břehu k úplné zkáze. Mimo to, kdyby kdo tyto všechny auktory co nejpečlivěji vysmýčil, shledá, že přece účele svého, dostatečné znalosti totiž latiny, nedosáhne, protože auktoři tito o všem nejednají a kdyby i jednali o všech věcech za jich doby, nejednají o všem za našich časů a nemohou všeho znáti tak, že nutně jiní, přemnozí auktoři staří i novější, jednající o rostlinách, kovech, hospodářství, vojenství, stavitelství atd., musili by se přibíratí, čistí a zkoumati. Tím však novému hromadění auktorů nikdy by nebylo konce. Posléze, kdyby kdo s naučením se latině tolik strávil let, kdy by postoupil k realím? Kdy by ponořil duši svou v poznání zdravé

filosofie? Kdo by přistoupil k studiu posvátného bohosloví anebo zkoumal tajnosti umění lékařského? Kdy by zabýval se právy? Kdy by svá studia dokončil? A což ještě jest důležitější, kdy by po tak úzkostlivém nabytí vzdělání mohl se věnovati praxi k dobru církve a státu? Zajisté pro krátkost tohoto života buď nikdy, anebo velmi pozdě, a tak by se přesvědčil, že život celý utratil v samých přípravách k životu.

Proto všickni chovali jediné přání, aby jakási příručka celé latiny sepsána byla tak, aby všechna její slova a úsloví byla uvedena v celek a takto v krátké době a způsobem snadným naučená latina stala se lehkou příjemným a bezpečným přechodem k opravdovým auctorům. Proto pravdivě napsal Isák Habrecht, což kdosi méně vhodně vykládá o slovnících, takto: »Jako by mnohem snadnějším bylo ohledati všechna zvířata návštěvou archy Noemovy, jež v sebe pojala z každého druhu jich po dvou, než procestovati celý okresek světa, až by kdo náhodou na nějakého živočicha připadl, z téhož důvodu zajisté mnohem snadněji všechna slova by se dala naučiti z krátkého výtahu jazyka, v němž obsaženy jsou základy všeho, nežli aby kdo posloucháním, mluvením a čtením náhodou s tolika slovy se setkal.

Před několika lety správně toto postřehl kterýsi jesuita, jenž v jediném svazku obsáhnuv veškeren jazyk latinský, uveřejnil pod záštitou irské koleje v Salamance ve Španělsku »Bránu jazyků« latinsky a španělsky, v níž ve dvanácti stovkách vět obsažena jsou všechna běžnější slova latinská a tak umístěna, aby nižádné z nich, vyjme-li částičky »jsem«, předložky »z, v« atd., se neopakovalo a každé přicházelo v pěkné skladbě a ušlechtilém rčení.

Tento vynález, sotva se o něm Angličané dověděli, byl schválen, doporučen a po přidání anglického překladu r. 1615 tiskem vydán. Po dvou letech rozmnožil jej připojením překladu francouzského Isák Habrecht, Němec, rodilý ze Štrasburka, a vydal ve Štrasburce ve čtyřech řečech. Když pak týž vrátil se do Německa, připojil k němu ještě překlad německý a doporučil tento způsob učení se jazykům co nejvřeleji. Nazývá jej alespoň způsobem nejvydatnějším, a nejužitečnějším, jenž nemůže nikdy dosti býti doporučen. Proto také snadno Habrecht nalezl mnohé následovníky. Vždyť vynález tento byl vydán tiskem na rozličných místech Německa, byl toužebně kupován a do mnoha proslavených škol zaveden. Roku 1629 byl vytištěn již v 8 jazycích.

Když pak tento vynález dostal jsem do rukou, dychtivě a s nesmírným upokojením jsem ho dvakrátě přečetl, v duchu vroucně mládeži blahopřeje, že jí Boží dobrotivost jistější pomůcky pro dny mládí byly poskytnuty. Ale když zanedlouho pozorněji jsem způsob tento s účelem jeho srovnával, počal jsem pochybovati, může-li dáti, co slibuje; a když potřetí jsem jej ještě s větší pozorností přečetl, shledal jsem, že nadpis jeho nedá se právem hájiti, protože, abych to bez závisti řekl zřejmě, neposkytuje toho, aby byl branou. Branou totiž domovní vcházejí ti, kdož z venčí přicházejí, jak samozřejmo. Ale tato »Brána« vydaná otci irskými, nováčkům, vcházejícím do jazyka latinského z venčí prospívá buď málo, aneb zhoła nic, a to z trojího důvodu. Nejprve, protože v ní část slov, jichž potřebí jest v denním životě, schází, a naproti tomu zase mnoho nezvyklých slov; jichž nováčci nepotřebují a pochopiti nemohou, se tam nalézá. Proto někteří správně soudí, že této irské »Brány« nemůže se používat k naučení se latině u nováčků, ale spíše k prozkoumání pokroku, kam kdo již u la-

tiny dospěl, zvláště pak z těch, kdo jazyk latinský ovládají. A z tohoto důvodu má se uvedený spis spíše nazývatí zadním vchodem a nikoliv branou. Po druhé žádám, když jednotlivá slova toliko jedenkráté se uvádějí, aby i slova více významná a stejnojmenná, jichž má latina velmi mnoho, právě tak jako jiná nářečí, totiko jednou přicházela. Jak by totiž od této »Brány jazyků« mohl k četbě auktorů, což přece jest úkolem »Brány«, přistoupiti nováček v latině, když ne-sezná tolika slov různé výrazy? Kéž by byl auktor také, a to jest, čeho nejvíce postrádám, uvedl alespoň každé slovo v jeho původním, t. j. prvním, jednoduchém a nejvlastnějším označení, ježto ostatní tím snadněji byl by si vni-mavý duch uvědomil. To však se nestalo. Mnohá slova uvádějí se ve významu přeneseném, metaforickém, metonymickém anebo synekdochickém, jak totiž kde auktor snažil se zachytiti eleganci vět. Pomlčuji též o neforemnosti mnohých vět, jež neprospějí ani mravům, ani konstrukci. Ba nemají ani smyslu tak, že jest s podivem, jak sama slova mohla se dohromady sejíti. Na příklad u čísla 360: »Mistr vlastními bývá spoután řetězy«, při čísle 623: »Dověděti se o rukojmí, jež tajně odvedeno bylo do žaláře«, při čísle 733: »Konce panství dotýká se mez«, při čísle 953: »Tyto střely slov pocituje syn po smrti zrozený« atd.

Než, protože tito Otcové poprvé pokusili se o příručku celého jazyka, čeho se při tom dopidili, rádi uznáváme a v čem pochybili, shovívavě jim odpouštíme. Ale, protože k tomu, co bylo vynalezeno, jest třeba přidávati a při vynálezu jednoho vynalézti něco jiného bývá dosti snadno, co asi dále budeme konati? Radili sice někteří, opravdu učení mužové a o školství velice zasloužili, aby ti, kdož více mají času, snad pokusili se o zpracování něčeho dokonalejšího; ale posud není známo, že by někdo k podobné práci se odvážil. Tím stává se, že já, ač z posledních nejmenší, činím o to pokus a to, co jsem vytýkal, chci doplniti, ne z toho důvodu, že bych důvěřoval svému nadání anebo vzdělání, z něhož sotva mám stín; jak sám uznávám a s pláčem přiznávám, anebo že bych příliš prázdní oplýval, ale jediné proto, že toužím zrychlití dobro mládeže. Co však v tomto ohledu jsem učinil, nebo učiniti chci, nesmím mlčením pominouti, ale pokládám za nutno jak k informaci nováčků, tak k censuře vzdělanců vyložití.

Nejprve, protože mezi nezměnitelnými pravidly didaktickými hlavním jest, aby vždy paralelně rozum a jazyk postupovaly a jen tolik každý naučil se pronášeti, kolik z čeho pochopil, — neboť, čím liší se od němé sochy ten, kdo rozumí, co vyjádřiti nemůže? a vydávati zvuky bez rozumu papouškováním sluje — za nutno jsem považoval, aby všecky věci po jistých třídách mysli žáků se podávaly a tak to, co má se vyjadřovati řečí, či samy věci, nejprve do tvořivé schopnosti se vtiskovaly. To se také stalo a vzniklo mi tak sto titulů věcí nejběžnějších.

Potom další snahou mou bylo, abych pročítáním přístupnějších slovníků sebral vše, čeho k označení věcí buď dříve bylo vynalezeno nebo později použito, a tak uspořádal, abych ničeho potřebného neopomenul a vše na to místo dal, kde má se hledati. Proto zredigoval jsem kolem 8000 slov v tisíc vět a to tak, že nejprve uvádím věty kratší a pouze jednoduché a teprve později delší a složitě.

Protože však dle svědectví Ciceronova mnoho záleží na tom, aby mládež již od útlých let si zvykla rázu jednotlivých slov a vlastní slova jsou ta, jichž užívá se k označení věcí, pro něž slova byla vynalezena, úzkostlivě naprosto-

o to jsem usiloval, aby pro první u mládeže pojmy všechna slova měla vlastní a původní svů; význam, vyjmu-li z toho něco málo pojmů, jež buď vlastního významu již pozbyly, anebo nemají vlastních latinských výrazů, jimiž by slova užívaná v obyčejném životě, k němuž ustavičně jsem přihlížel, dala se vyjádřiti.

Takto vymeziv si svůj úkol, dle »Brány« irské, již tu jsem následoval, pouze jedenkrát uvádím kterékoliv slovo mimo homonyma, z nichž tato, bylo-li třeba uvéstí různý význam, na rozličných místech při různé látce se uvádějí. O spojkách: ale, protože atd. platí totéž, a myslím, že nikdo nebude mi ve zlé bráti.

Synonyma a slova si odporující často vedle sebe jsem položil a tak uspořádal, aby slovo druhé, původní, v sobě zavíralo smysl slova nového. Z těch však synonym, jež úplně tutěž označují věc a i v obyčejné mluvě toliko jedním slovem se vyznačují, druhé slovo často uvádím v závorce. A aby tak mluvnice byla pěstována, tak spojitost slov jsem uspořádal, aby nejen konstrukce syntaktická, kde od řeči lidové se uchyluje, ale i náhodná etymologie, rod, deklinace, konjugace atd., se podávaly. Na příklad ve větě 169: »Herynky solené nám přinašejí« snadno žák rozpozná, že herynek je rodu mužského. Taktéž z věty 420: »Kdo by se jimi krmil« rozpozná, že krmit se pojí se s instrumentálem a nikoliv s akkusativem.

Kéž by někdo z mužů neobyčejně učených a jazyka latinského zcela mocných se přiči il, aby touto, anebo podobnou, methodou tataž látka důkladněji byla zpracována a úslovím klassických auktorů nejen původně, ale nad to elegantně a mohutně projádřena! Kdyby se tak stalo, pak studující mládež by dostala do rukou nejvzácnější poklad všech věcí, klassické latiny nejživější obraz a scholastického vzdělání nejvzácnější soubor. Kéž dá Pán Bůh, abychom všichni horlivě usilovali o nějaké veřejné dobro! Psal jsem ve vyhnanství, dne 4. března roku 1631 Jan Amos Komenský.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Slavnost prvního sv. přijímání ve Francii.

Pro »Vychovatele« napsal v Paříži prof. dr.
JOS. HANUŠ.

Živě vybavila se v mé paměti známá odpověď Napoleonova generálům po nejslavnějších vítězstvích daná na otázku, který dojem života svého pokládá za nešťastnější: »Jest to den mého prvního sv. přijímání.«

Chápu nyní, když viděl jsem slavné první přijímání v pařížském kostele sv. Tomáše Aquin. 6. května 1920, onen mohutný dojem, jenž dovedl zatlačiti i opojení nad vítězstvími genialního veleducha Napoleonova.

Jest jisto, že bystrý a velenadáný duch mladého jinocha Napoleona, jenž již v 26. roce dovedl si silou myšlenky a neuvěři-

tefnou bystrotí podmanit i Francii jako konsul, generalissimus vojska, a v 35. roce svého věku státi římským imperátorem světa, hlouběji nad jiné ditky mohl se ponořiti do největšího tajemství lásky Kristovy projevené Eucharistií, že duše jeho nevinná a nejvyšší vnímavá pocítila nebeskou slast při sv. přijímání. Ale rovněž jest nepochybné, že zvláštní obřady s úkonem nejsvětějším spojené mohly sesilit ten dojem v duši tak, že city radosti a blaženosti ozývaly se po celý život ve chvílích nejslavnějších.

První komunikanti jsou v ten den zvláštním předmětem něžné lásky rodičů, duchovenstva a celé farnosti. Stávají se »hrdinami dne,« jimž vše nejkrásnější je připraveno, vyzdobeno. Ký div, že všechny ditky se tolik těší na tuto slavnost a že všichni téměř rodiče, i nevěřecti, rájí dopřávají svým dítkám této čisté radosti náboženské; vždyť v krásné

slasti dítek vlastních ozývá se vzpomínka na tytéž blahé chvíle vlastní.

Slavné první sv. přijímání jest posvěceno ve Francii staletou tradicí. Již v 17. století má svůj počátek. Farář Bourdoise v Paříži první v této době vedl dítky své farnosti slavnostním způsobem k stolu Páně, v Itálii dle vzoru francouzského sv. Otec Pius X. ještě jako biskup zavedl slavnost tuto ve své diecési. —

Dítky, které mají jíti k prvnímu sv. přijímání, jsou vždy předmětem zvláštní péče pro duchovenstvo farní, a to jak ze škol svobodných (náboženských) tak i státních.

Podmínkou velice závaznou jest všude *dvouletá příprava*, vyučování katechismu a zvláště části o svátostech.

Všeobecně v dobře zřízených farnostech jsou čtyři stupně vyučování náboženského 1) Pro dítky od 7—8 let (oddělení dětské, počáteční), biblická dějprava, zvl. o Pánu Ježíši s hlavními pravdami katechismu; 2) od 8—10 let, dítky vyučovány jsou malému katechismu (všeobecně). Někde jsou obě oddělení spojena v jedno, kde je méně dětí a méně kněží; 3) zvláštní oddělení jen pro dítky jdoucí k slavnému sv. přijímání. Zde se učí podrobně o sv. svátostech, o mši sv., o přikázáních, o obřadech a stále se opakuje věrouka; při tom vedeny jsou k řádnému zpytování svědomí a chodí k sv. zpovědi.

Do tohoto oddělení zapsány jsou děti od 9 (10)—11 (12) let. Rodiče je sami přihlásí na faře. Oddělení to je společně pro oboje dítky státních i náboženských, ve městech ovšem odděleně dle pohlaví.

Vyučování děje se *obyčejně* jednou týdně, ve čtvrtek, někde i v neděli ve zvláštní kapli (ve městě), zvané katechismové. Vyučují obvykle kněží sami. Poslední rok před svatým přijímáním 2× týdně (v pondělí dopoledne nebo v *neděli a ve čtvrtek*).

Vyučující kněží rozdělí dítky na oddělení a soustavně vždy týž kněz vyučuje své oddělení. Pro nižší oddělení často se přihlašují dobrovolné katechistky.

Dítky jsou povinny choditi svědomitě na všechny předepsané hodiny náboženské. Rodiče i dítky méně dbalé nuti k tomu vážný pokyn kněze, že by nepřistupil dítko nedbalého k sv. přijímání. A to by byl strašný trest, který by byl nesmírnou hanbou a jenž jest velmi řídký.

Dítky dostávají písemné úkoly domů o otázkách náboženských, které kněz pak

klasifikuje a oznamuje výsledek žákům i rodičům. Zde rovněž jest příprava k sv. biřmování, jež následuje obyčejně hned po sv. přijímání. Mimo vyučování v kaplích bývá i zvláštní příprava v patronátech, kde dítky mají také svá oddělení.

Závěrkou všeobecného vzdělání náboženského jest tak zv. *katechismus setrvání ve víře*, vyučování náboženství (katechismu velkého, dějin církevních, apologetiky) pro dítky od 12 let až do let dospělých (vdání, nastoupení služby vojenské, do učení) v odděleních, obvykle v patronátech. Někde a zvláště na venkově není možno toto oddělení utvořiti pro vlažnost náboženskou (ani ovšem patronát). V některých farnostech pařížských jsou ona oddělení, zvláště dívčí, v rozkvětu; dívky (hoši studují většinou, nebo jsou v učení v patronátech) podávají, jak jsem viděl v Notre Dame de Lorette, práce vkusně upravené a mnohdy neobyčejně duchaplně sepsané, knězi je vyučujícímu (články o dějinách církevních, apologetické dle látky, kterou probírají).

Záleží zde mnoho na horlivosti kněze, na zbožnosti rodičů, celého okolí. Někde je obrázek života náboženského velmi potěšující; někde velmi smutný, přímo ohromující, kde není možno snad ani jednoho dítko získati pro náboženskou výchovu. (V Paříži některá předměstí dělnická, socialistická, průmyslových a námofních měst jsou nábožensky velmi zanedbána, naproti tomu některé farnosti vynikají velkou pobožností, řeholní sestry zde velmi pomáhají svými školami, útulky a pensionáty.)

Po dvouleté pečlivé přípravě (děti učí se též modlitbám a písním francouzským a latinským a žalmům) nastává nejbližší příprava. *Věk* předepsán jest pro Francii 11 let (někde 12tý rok), kdy přistupují k slavnému sv. přijímání po předchozích častých zpovědích. Zde dlužno uvést, že mnozí rodiče zbožní sami si dítky připraví a vedou od útlého mládí k stolu Páně (někde od 8 let *i dříve*); i tyto dítky však stejně ve věku předepsaném v 11 (12) letech přistupují k slavnému sv. přijímání.

Zařízení toto jest zajisté velice moudré, mnohé dítky rodičů vlažných nebo nevěreckých nebyly by dosti dobře připraveny, kdyby šly dříve k sv. přijímání než v době dospělejší. V tom směru bylo by dobře i u nás to tak upravit.

Před sv. přijímáním mají dítky *třídenní duchovní cvičení, ráno i odpoledne*; mši

sv., promluvy, pobožnost vzbuzení lítosti, opravdový úmysl, odprošení a usmíření Boha, zpověď.

A zde jest zvláštní zjev: *Všecky děti mají tyto dny prázdno. Škola státní musila ustoupiti právu rodičů, i za prudkého pronásledování Combesova neopovážili se učitelé nutiti děti do školy v ty dny. Byly případy, že starosta (předsedá školní rady) nevěrecký chtěl děti přinutiti do školy, hrozil tresty. Ale matky dětí těch s neobyčejnou rázností došly si přímo na starosta a svým způsobem dovedly zkroutiti všecky choutky jak starosty, tak i učitelů nepřátelských. Nyní po válce, všeobecné školy státní »nevědí« ničevo o tom, že děti ty nejdou do školy skoro *celý týden!* Na venkově sv. přijímání koná se vždy některou neděli po velikonocích pro větší oslavu dne, a tu prázdno mají *od čtvrtka do úterý* (4 školní dny) docela právoplatně. Tak si vynutila tato slavnost právo na státu jinak nemajícím náboženství.*

(Pokračování.)

SMĚS.

Nespokojenost organizovaného učitelstva s vládou. »Český Učitel« ve svém úvodníku ze 17. prosince píše: »Tušili jsme, že nebude učiněno zadost požadavkům zdravé demokracie (lidovlády), budou-li úřady ponechány jen byrokracii, a sledovali jsme s nadějí vnikání lidových zástupců do úřadů správních. S jakou nadějí jsme na př. vítali prvního ministra vyučování, jenž od piky dosáhl nejvyššího úřadu v republice? Jak jsme s nadějí posílali do ministerstva školství a národní osvěty zástupce obecného školství! V našich učitelských duších stavěny byly větrné zámky reformem školních, viděli jsme rázem uskutečněnu školu Komenského, viděli jsme naši školu osvobozenou z drápů klerikalismu i byrokracie. A zatím? Reformy školské jdou hlemýžďím krokem, byrokracie přitlučuje šroub úřední, škola je dosud semeništem církevnického ohlupování, — a hlavně: duch, duch rakouský nemizí z nejvyššího úřadu školského, z ministerstva školství a národní osvěty a tím ani ne ze zemských školních rad, a ostatních úřadů školních.

Nemáme na mysli malicherné věci, nějaký ten rekurs o vyučování náboženství,

o krucifixu na chodbě školní a pod. Máme na mysli to, co stalo se v posledních týdnech. Názor na školství a význam jeho v ministerstvu školství a nár. osvěty je starý, přežilý, nemají tam také smyslu pro lidovychovu a moc vzdělání vůbec. Bylo povinností ministerstva školství a národní osvěty, aby rázně obhájilo proti názoru min. Engliša a celého ministerstva financí význam kultury, školy a učitele! Ministerstvo školství a nár. osvěty v národě Komenského nemělo sněsti v rozpočtu státním zahanbujícího faktu, že preliminováno jest na armádu přes dvě miliardy, na církevnické účele 54 miliony, ale na lidovychovu pouze 3.700.000 K. Povinností ministerstva školství a nár. osvěty bylo, aby tomuto zahanbujícímu faktu bylo zabráněno, neboť my jako kulturní národ jsme povinni sami k sobě pokračovati ve vývoji kulturním a zvláště máme co doháněti po zajetí rakouském.

Učitelstvo děkuje ministerstvu Habrmannovu, že paritní zákon byl uskutečněn, ale úřednická vláda dnešní — a zvláště ministerstvo financí! — má stále plno chuti, aby učitelstvo o paritní zákon připravilo. Pan min. Engliš ostatní inspiratoři tahu proti paritnímu zákonu, kteří náležejí dle našich informací k vysoké státní byrokracii, mohou být ujištěni, že kousnou kdykoli do žuly, odváží-li se sáhati po paritním zákonu. Učitelstvo, které ve většině pochopilo dávno, že v dělnictvu má dobré zastánce svých práv, čeká i podporu organizovaného dělnictva, kdyby měl se stát kulturní skandál, aby v naší republice vzácnější byla šavle, kropáč či zlatý měšec nežli kultura a vzdělání. Tyto tři temné mocnosti sice útočí na falanx skutečného pokroku, ale organizovaný lid pracující duševně i tělesně dovede vybojovat i obhájit právo pokroku, kultury a opravdové svobody lidové!«

V celém našem rozvrstvení není stavu tak neklidného a nespokojeného, jako »pokrokoví učitelé«. A není také stavu tak rozkladného, jako organizovaní atheističtí učitelé. Republika brzo spláče nad vděkem za to, co pro stav učitelský učinila, i nad výsledky jich »osvětové činnosti«.

Valná schůze pokrokového učitelstva proti ministru Englišovi a Šustovi. Zemský ústř. spol. jednot učitelských v Čechách konal ve čtvrtek, dne 30. prosince valnou schůzi, na níž přijaty tyto resoluce:

I.

»Valná hromada ÚSJU. v Čechách protestuje co nejostřejší proti veškerým pokusům, ať jsou podnikány odkudkoli, kterými by měl býti porušen nebo znehodnocen rovnostní zákon ze dne 23. května 1919. Učitelstvo tímto zákonem dosáhlo pouze svého práva, aby bylo odměňováno za svou práci tak jako ostatní úřednické kategorie se stejným vzděláním. Právo jest připraven obhájití jej všemi prostředky až do posledních důsledků a nepřipustí za žádných okolností jeho porušení. Žádáme jménem všeho učitelstva u ZÚS. organizovaného, aby konečně byl rovnostní zákon proveden ve všech svých součástkách, na něž odkazuje čl. III. Při té příležitosti přejeme si těsného spojení a součinnosti, tato ať se projeví i ve vybudování společných stanov komor úřednicko-zřizovateckých.

II.

Valná hromada delegátů Zemského ústředního spolku Jednot učitelských v Čechách projevuje nejhlubší rozhořčení, že bylo vůbec možno vydati a že byly vydány výnosy zemské školní rady v Čechách č. 2276 a a 2277 ze dne 9. prosince 1920, kterými se porušují závažně občanská práva a volnost jednání těch, jimž zákonem dáno právo vyslati zástupce do školských úřadů. Učitelé jsou občany a otci a jako takoví nemohou býti omezováni v právu daném základními, zákony státními. Shromáždění delegátů žádají, aby jmenované výnosy byly bezpodmínečně odvolány. Žádají též, aby politické strany se proti těmto výnosům ohradily a práv občanstva hájily.

Znaky na čítankách. Večerník Národních Listů píše v č. 281. Koalice se rozpadla zcela proti své vůli, není o tom pochyby. Koalice měla původně v úmyslu vydržet mnoho let ba snad několik generací. Jsou na to doklady, že se snažila i děti ve školách vychovávat v konfesi koalici. »Čítanka trojdílná, díl II.« pro 4. a 5. školní rok, kterou upravil Jan Jursa a kterou letos vydalo státní nakladatelství, nese na přední straně obalu veliký — znak koalice uprostřed kladivo a srp, kolem malé znaky jednotlivých zemích Čs. republiky. A tak si vzpomínáme, kdysi, za dob habsburských mívál státní knihosklad více úcty ke státnímu znaku.

Školní sekce Svazu českých měst ustavila se v Praze, dne 30. září t. r. a usneseno podniknouti důrazné kroky o zrušení

úlev v docházce školní; do té doby, než otázka tato bude definitivně vyřešena. Doporučuje se místním a okresním radám, aby z důvodů pokrokových a prospěchu mládeže úlev takových co možná nepovolovaly. Dále doporučeno obcím, aby poskytovaly zásadně všem dětem bez rozdílu všechny pomůcky učební. Svaz podnikne akci, aby vydány byly vzorné učebnice, které by se každoročně neměnily, a aby stát přispěl obcím na náklady tyto poměrnou kvotou, Svaz bude se také domáhati toho, aby v každém okrese zřízena byla zatím aspoň při jedné občanské škole čtvrtá třída, kterou by stát vydržoval ve formě vydatnější subvence tak, aby celý náklad osobní na třídu tuto byl uhrazen. Vedle toho usneseno domáhati se rozpuštění okresních školních rad, v nichž nejsou dosud zastoupeny všechny politické strany a dosazení správních komisí, dále vrácení všech zabraných dosud budov školních původnímu jich účelu, zavedení všude pravidelného vyučování celodenního a j.

LITERATURA.

Zpět k Bohu a církvi! Napsal P. Martin Janů C. SS. R. Se svolením řádových a církevních představených. K 150. V Praze 1919, Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba. Po úvodu odpovídá dp. spisovatel v časové této knize nejprve na otázku »Zdali dosud pravda, že máme žítí v bázni Boží?« Dále odpověděny jsou tu otázky: »Zdali smrti všemu konec?« »Ježíš Kristus kdo jest?« »Zdali pravda, že církev katolická nehodí se již pro XX. století?« »Co jest příčinou, že jest tolik nevěrou?« V posledních pak třech odstavcích pojednáno jest o svátosti pokání jakožto výtečném léku duší zraněných, o »tajemství víry« — nejsv. svátosti oltářní, o božském Srdci Páně a nejb. Panny Marie. Všechny statě, zvláště pět předních, jsou nanejvýše časové a důkladně propracované s případnými příklady. Jak kazatelům, tak řečníkům mohou prokázati výborné služby — proto je každému vřele doporučuji.

J. F. Slavečský.

Význam a zásluhy sv. Jana de la Salle o školství. Příspěvek k dějinám vychovatelství XVII. a XVIII. stol. Napsal Dr. Melchior Vožda, prof. stát. učít. ústavu v Brně. Nákladem Svato-Václavské Matice školské v Praze-II., Spálená ul. čís. 15.

»Svatováclavská Matice školská v Praze« poslala spisek tento (94 str.) svým příznivcům ve prospěch svých účelů za dobrovolný příspěvek a myslím, že nikdo nelitoval, kdo si knížku tu podržel! Jestliť do práce nadmíru časová ukazující, že církve obecné školství založila, uspořádala a k vývinu jeho přispěla tím, že v lůně jejím vzniklo množství řádů a kongregací, jež výlučně se věnovaly výchově a vyučování mládeže. . . V další stati vložten je význam sv. Jana de la Salle v dějinách vychovatelské a pak probrány jeho zásluhy o školství: v závěru konečně poukázáno na činnost »Školských Bratří« v býv. Rakousko-Uhersku a v republice československé. Doporučuji výběrný spisek tento co nejvřeleji. J. Fabian.

Serafinské Květy. Časopis terciářů československých. Ročník XVII. Požehnáno sv. Otcem Piem X. Schváleny ndp. provinciálem řádu minoritského, františkánského a kapucinského. Pořadatel: P. Ambrož Smekal ř. kap. Odpovědný redaktor: Frant. Švábeník. Nákladem redakce. — Tiskem J. Fr. Kubeše v Třebíči.

Ač list tento za tísnivých poměrů nynějších vycházel již jen ve dvou číslech 38 str., přinesl péče kromě šesti článků a několika článků různých deset životopisů »měsíčních patronů« a pak řadu článků rozjímavých a poučných, jako »Dvě terciářky«, »Žena a víra«, »Zázrak«, »Dobré úmysly«, »Nalezení ostatků sv. Františka«, »Pokoje« a m. j. By mohl oblíbený tento časopis vycházeti zase každý měsíc aspoň o 16 stranách, bylo nutno zvýšiti předplatné na 18. roč. na 8 K. Jest to mnoho, ale není jiné pomoci, nemá-li list zaniknouti. Fab. Budil.

Poklad věřících. Lidový list k uctění nejsv. svátosti oltární. Řídí Václav Švec, farář ve Slatině. Odpovědný redaktor: Jos. Řehoř. Ročník XIX. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství Václav Kotrba v Praze. Jako jiné časopisy, tak i měsíčník tento značně se opozdoval následkem neutěšených poměrů. Co do obsahu nezůstal však ročník tento za svými předchůdci, neboť krom devíti vyobrazení a 15 básní, jež jsou většinou od vdp. redaktora (Klem. Mariánského), vykazuje též hojnost článků poučných a rozjímavých, jako: »Vánoce ve svatém přijímání«, »Vítězné svaté hostie«, »Mohou se duše zemřelých zjevití a v obcování se živými vejíti?« »Nechte

malíčkových přijíti ke mně!« »Čím jsou nám naše chrámy?« »Svědectví starověku křesťanského o nejsv. svátosti« atd. V dnešní době vlažnosti a netečnosti náboženské budíž list tento vřele doporučen! Fab. Budil.

Dědictví Malíčkových pod ochranou sv. Karla Boromejského v Hradci Králové opozdilo se podílem 61. skoro o celé dva roky; vyšel podíl tento na rok 1917 teprve v r. 1919 — a přinesl povídku »Za otcem,« v níž Miroslav Tuček vypravuje české mládeži dle skutečných událostí, jak hoch Pavel Šindelář pustil se za svým otcem vojním do pole. . . líčí jeho utrpení i odvážné činy, pro něž stane se miláčkem všech, ano to zabezpečí mu i stkvělou budoucnost! Směšné jest proto, že p. učitel Soudek v N. zabavil tuto knížku hochovi, jemuž ji půjčil místní duch. správce, a hrozil oběma kriminále, ježto jest v úvodu řeč o Rakousku a císaři — což prý se mělo vyškrabati. Ale ubohý »vlastenec« zapomněl, že jest to kniha z r. 1917, kdy ještě císař i Rakousko bylo! A pak měl by si to vjednati s p. redaktorem prof. Veverkou, spisovatelem — učitelem (?) Tučkem a spány censory a vyhrožovati žalobou a vězením tomu, koho se to netýká! Ostatně musí se tedy i z dějin Palackého a všude vyškrabati jméno císař a král, Rakousko atd.?! To by to vypadalo! Doporučuji. Fab. Budil.

Zábavy večerní, sbírka zábavného a poučného čtení pro lid redigovaná prof. Em. Žákem přinesla v roč. XXXVIII. tři práce a sice ve svazku 1. obrázek ze života učitelky na vesnici »Do života« od Anny Simerské (166 str. cena brož. K 2 — 10), ve svazku 2. — 3. povídka člena král. Akademie španělské Ludvíka Colomy »Boy« v překladu Dr. Otok. J. Janoty (str. 232; cena brož. K. 3) a ve svazku 4. — 5. humoristickou novellu Adely Ganss-Bachmanové »Husí doktor«, kterou se svolením spisovatelky přeložil Bohumil Kyselý (str. 212. Cena brož. K 3'60.) Novella tato zajisté pobaví každého čtenáře i sebe vážnějšího a mrzutějšího. . . Předplatné na »Zábavy večerní« stouplo následkem nynějších poměrů na 8 K. (na vydání vázané 14 K); pro odběratele »Ludmily« na 7 K resp. 13 K, a ještě není je možno vydávati pravidelně, jako dříve! Doporučuji starou tuto a vzorně redigovanou sbírku přátelům dobrě čtby co nejlépe. Jos. Fabián.

VYCHOVATEL.

Odpovědný redaktor: gymn. prof. EM. ŽÁK

ČÍSLO 2.

ÚNOR 1921.

ROČNÍK XXXVI.

Touha po školském absolutismu.

Všechnu školní výchovu dostati do své moci, ta touha ozývá se ve všech pokrokářských učitelských organisacích i ve všech jich orgánech.

V prvé řadě směřuje k tomu usilování po volné škole, z níž má býti kněz jako učitel náboženství vypuzen, a zároveň snaha, *aby všechny soukromé školy byly zavřeny.*

Škola je „politicum“, a tudíž výhradně záležitostí státní. To je dnes heslo všech pokrokářských vychovatelů. A poněvadž mají nyní všechny školní úřady v rukou a doufají též pro své návrhy na reformu školy v nynějším Národním shromáždění najiti většinu, pracují pilně o tom, aby nové školní zákony, dekretující vyloučení náboženství z učebního rozvrhu a ponechávající snad jej jako mimořádný předmět mimo řádný rozvrh hodin — pokud možno, brzo dostali »pod střechu«.

Tak se rozumí u nás svobodě! Nezdá se vám, že tato snaha po zmonopolisování školní výchovy je analogií středověkého hesla protestantských vládařů »Cujus regio, ejus religio?« Tehdy pán diktoval svým poddaným náboženství. Dnes páni v úřadech školních chtějí diktovat rodičům, jakým směrem a duchem má se dít výchova jejich dětí ve škole. Je-li tato zásada v republice správná, o tom ovšem nejsou schopni nynější páni ve školních úřadech přemýšlet i jak se říká, její důsledky domyslet.

Jenom tolik připomínáme: Schvalovali páni pokrokáři tuto zásadu za dřívějšího rakouského režimu? Souhlasili, když rakouská vláda svého ducha hleděla ve škole prosaditi? Tehda se jim zásada, které nyní se chápou, nesmírně protivila. Nám ovšem také. — A dále: Kdyby poněkud politických stran se zvrátil a většina v zákonodárných sborech přesunula se na konservativce — což ovšem v dohledné době není naprosto pravděpodobno — a potom strana konservativní přijala nynější jich školní zásadu za svoji, to by bylo křiku o znásilňování dětských duší, o nemravném školním absolutismu atd.!

Kdyby dovedli klidně a nestranně souditi, dospěli by k přesvědčení, že jejich snaha po školském monopolu je násilím a nikoli svobodou.

My, katolíci, nedáme se však jejich falešným heslům a programům znásilňovat. A nebude-li náš hlas slyšán doma, bude slyšen za hranicemi. A jestli dovedli Němci, domnívajíce se, že jsou utiskováni ve svých právech, obrátiti se ke Svazu národů, dovedeme to také. Smlouva versailleská mluví o právech a podmínkách, za nichž lze zřizovati soukromé (konfesijní) školy. Tuto smlouvu zástupcové naši

republiky podepsali, a my budeme již nad tím bdítí, aby se ze smlouvy neztratila ani jota. Její doslovné znění ovšem u nás v úředním listě nebo ve sborníku zákonů dosud uveřejněno nebylo, a skoro máme podezření, že se to děje s určitou tendencí. Ale my ji známe a nepřipustíme, aby ve školském novém zákonodáství nám se upřelo, k čemu řečená smlouva vládu zavazuje. —

Ale ještě jinou cestou usiluje pokrokářské učitelstvo zmocnit se školy. Zákonem ze dne 9. dubna 1920. (č. 292. sb. z. a n.) zrušují se okresní školní rady a ustanovují se zatím, než župní rozdělení se provede, okresní školní výbory. Tyto okresní školní výbory nařízením vlády ze dne 6. listopadu 1920 (č. 608 sb. z. a n.) měly od 1. ledna t. r. chopiti se svého úkolu. V nich má být zastoupeno učitelstvo i občanstvo; a to tak, že zástupců učitelstva má být $\frac{1}{3}$ a $\frac{2}{3}$ zástupců rodičů. Učitelstvo domáhalo se u politických stran, hlavně ovšem socialistických, aby jako zástupci rodičů byli v řečené okresní výbory navrženi opět — učitelé. Chtěli mítí ve školních výborech rovněž většinu.

Ale *zemská školní rada tento pokus učitelstva zmařila* oběžníkem ze dne 9. prosince 1920 č. 2276, v němž se praví: »Podle jasného úmyslu vládního nařízení (§ 7) má poměr zástupců školy k počtu zástupců občanstva býtí 1 2, čemuž by neodpovídalo, kdyby v okresních výborech školních také zástupci občanstva byli z řad učitelstva škol národních.«

Z tohoto oběžníku ovšem vzešla mezi učiteli, kteří svým manevrem viděli se již pány situace, nesmírná nevole. »Tímto oběžníkem byla porušena občanská práva učitele způsobem, který bychom pokládali za nemožný v demokratickém státě,« praví »Český učitel« ve svém čísle ze 7. ledna.

Toto rozhořčení na štěstí je však jenom přechodné. Neboť tolik známe již pokrokářské učitele, že nasadí u politických stran, jich vlivu dostupných, všechny páky, aby jako zástupci občanů do školních výborů byli zvoleni jim rodem, programem a duchem blízcí lidé, a tak na konec přijdou přece tam, odkud je řečený oběžník vylučuje.

»Zástupce občanstva,« jak praví § 7. vládního nařízení, jmenuje »předseda zemské školní rady; přednosta okresního úřadu politického podává návrhy, slyšev organisace politických stran v okrese a přihlížejí k zásadě poměrného zastoupení dle výsledku posledních voleb do poslanecké sněmovny Národního shromáždění v okrese správním.« Návrh na toto jmenování měli přednostově okresního úřadu předložiti do 10. ledna t. r.

Doufáme, že *naše politické organisace lidové strany vykonaly svoji povinnost, a přičiní se, aby v okresní výbory školní byli jmenováni jako zástupci katolických rodičů opravdů lidé rázni, své povinnosti dbali a zákonů školských znali.* Vigilantibus jura. Ve školství jenom následkem naprosté lhostejnosti našich katol. zástupců mnohé proti nám se stalo. Nyní v demokracii bezzájmovost a lhostejnost ke školství musí přestatí.

Socialismus a křesťanství.

(Podává E. m. Ž. á k.)

(Pokračování.)

II.

Rozvrat náboženský v době, kdy strojní technika se rozmohla, aby nahradila, urychlila, rozmnožila a usnadnila rukodílnou práci, vyvolal nové sociální proudění. Rychle se utvořila nová třída dělného lidu, *dělnictvo tovární*. Ony dýmající komíny, výhně, v jichž blízkosti pracují miliony lidí, kteří nevidí snad celý život půvab přírody, krásu slunce, jichž plíce nikdy nedýchají svěží, čistý a vonný vzduch, jsou výmluvným, ale do jisté míry i smutným znamením doby. Stroj, který měl práci usnadnit, urychlit a zlevnit, stal se kořistí kapitalismu, a dělník jeho otrokem. Stará legenda o dávných dracích, kteří chrlí ze svého jícnu oheň a síru, otravují svým dechem celé okolí a vyžadují si tisíce životů, stala se nyní skutkem.

Majitel strojů, továren, odcizil se tomu, kdo stroj obsluhoval. Mrtvý kapitál postavil se nepřátelsky proti živé síle, uložené ve svalstvu a myslích dělnictva. Ponenáhlu tvořily se dva nepřátelské tábory, které přece vždy byly na sebe odkázány: *velkopřemyslníci a dělnictvo*. A dělnictvo, vidouc hýřivý život těch, jichž majetek množilo, vidouc nedostatek porozumění pro své potřeby, vidouc šíření se materialistické názory »pánů«, samo se k nim klonilo. Ti hořejší hlásali materialismus, životem svým posmívali se každé vyšší ideí, žili v nevěře, propadli negaci každého náboženství — nedivno, že ti dolejší či nižší přijali tyto myšlenky. Materialismus theoretický i praktický s hora, rozšířil se i dole. »Ni Boha, ni pána«, to heslo francouzských revolucionářů znělo z úst nespokojených, utiskovaných a vysáváných lidí. Přípraveni o víru, vyšší a povznášející názory, propadli materialistickému nazírání na život.

V tento duševní stav nespokojeného dělnictva zavznělo roku 1867 heslo Marxovo: »*Proletáři všech zemí spojte se.*« Karel Marx z Londýna volal dělnictvo k válce proti kapitalistům. Ve své knize: »Kapitál«, která se stala prvním a hlavním evangeliem sociální demokracie, Marx praví, že kapitalismus jako obrovská magnetická hora v 50 letech přitáhne k sobě a pohltí všechny peníze, domy a půdu, všechny hmotné statky, a na druhé straně zůstanou miliony prolétářů bez ochrany a bez majetku. Tak zvaná střední třída zmizí. Potom nastane chvíle k veliké národohospodářské revoluci, v níž zvítězí početně silnější proti skrovnému počtu kapitalistů právě tak, jako když na lodi hněv a nenávisť nespokojených lodníků obrátí se proti kapitánu, kapitán je zabit a lodníci stanou se volnými pány lodi.

Podivno a významno zároveň, že Marxovo proroctví se nesplnilo. Hodina sociální revoluce, kterou dle svých přesných výpočtů Marx předpověděl, nenadešla. Proč to? *Paněvadž Marx vycházel od falešných předpokladů.* Nevěřil v duši lidskou, v Boha, v život posmrtný, nevěřil ve vyšší etické zájmy lidstva; vyznával jen hmotu a sílu. Všechna »kultura« a rozvoj lidstva spočívaly dle něho jenom na výrobě hmotných statků. Boj o hmotnou existenci a touha po jejím zlepšení jsou dle Marxe jedinou pružinou pokroku.

Marxovy názory o lidstvu a jeho ryze materialistickém snažení, o magické přitažlivosti kapitalismu a beznadějném šíření pauperismu staly se základem so-

cialně demokratického hnutí. Marxův »Kapitál« je až dosud katechismem sociálních demokratů.

A proč se prorocství Marxovo dosud nevyplnilo? Proč neudeřila ještě hodina vítězné revoluce? Protože Marx, tento muž knih, suchých cifer a statistiky zapomněl ve svých vývodech na nejdůležitějšího činitele ve výrobě hodnot, — na lidskou duši. Přehlédl, že duše kapitalistů i dělníků může se změnit; může přijati názory, které budou s to, zjednatí mír mezi oběma nepřátelskými tábory. A jestli co dokazuje neudržitelnost a bezpodstatnost materialismu, jest to právě ten velký zjev, že Marxova předpověď se nestala skutkem. Ukázalo se, že v člověku vedle jeho tělesné částky je ještě jiná součást, které nelze uspokojiti pouhým chlebem. Že člověk má vyšší touhy, idee a cíle nežli pouhé ukonejšení tělesných potřeb, že je věčně platné slovo Kristovo k démonu: »*Ne samým chlebem žív je člověk, ale každým slovem, které vychází z úst Božích!*«

O tvrdém nevěreckém kapitalismu, které přivodil sociálně demokratické hnutí, založené na Marxově materialistickém pojmání dějin, vystižně napsal známý národohospodářský spisovatel, berlínský profesor *Sombart*: »V tmavé noci života zůstalo nám jediné světlo, jež nám skýtalo náboženství; naděje v lepší život po smrti. Tu naději vzal davům kapitalismus. Nelze ani vylíčiti jakou ohromnou vniřní pohromu znamená, když z tohoto tupého, jednotvárného strastiplného života má býti vyloučena víra v blaženost po smrti. Zdá se, jako by zdravý, mladý člověk náhle oslepl; jako by poslední červánek na temeni hor zhasl a svět se propadl do temna věčné noci.« (*Sombart*: »Das Proletariat«, str. 74.)

A proč postavila se sociální demokracie na stanovisko příkře protináboženské, nevěrecké? Věřilo ve světovou revoluci, vzpouru a boj jediné o hodnoty tohoto světa. A krvavou, vraždící revoluci dovede vésti jenom nevěra v budoucí život, v budoucí odplatu a nevěra v Boha a jeho prozřetelnost. Víra utěšuje a uklidňuje tam, kde věřící poznává, že trvajících poměry překonati je nad jeho sílu. Ale víra nesvazuje jeho ruce k tupé resignaci, ona též dává sílu, aby se snažil poměry poněnáhu změnití. Místo revoluce, vzpoury, ukazuje na cestu *evoluce*, vývoje a poněnáhlého pokroku. —

Je zajisté též povšimnutí hodno, že skoro ve všech zemích byli to židé, kteří založili, nebo aspoň šířili sociálně-demokratické hnutí.* Zjev ten je zcela vysvětlitelný. *Renan* o tom dí: »Žid není tiše odevzdaný jako křesťan. Křesťanu jsou chudoba a pokora ctnostmi; židu jsou zlem, proti němuž sluší se brániti. Zlořády a násilnosti, které křesťan přijímá s klidem, dráždí Žida ke vzpouře.« A tak všude, kde se nalézá, je za našich dob židovský prvek mocným pokrokem revolučním. V revolučních proudech Francie židovský prvek hrál velikou úlohu. —

První rozmach kapitalismu a tovární výroby opravdu poukazoval na budoucí boj kapitalistů s proletariátem, na světovou sociální revoluci. Ale ta se nedostavila, protože rozkladný proces se zastavil. Zasáhli do něho činitelé, které Marx naprosto přehlédl. Kapitalisté sami poněnáhu dospěli k poznání, že v dělnictvu, které obsluhuje jeho četné a drahé stroje, je potřebí založiti nejenom spokojenost s výdělkem, s hmotnou existencí, ale i spokojenost se stavem, je

*) Marxův otec, horní rada, byl pokřtěný žid; Ferdinand Lasalle byl rovněž žid.

potřebí vychovat mravní jeho vlastnosti. Přesvědčilo se, že dělnictvo může stroje tajně poškozovati, ničiti, výrobu zdržovati, horšiti nebo úplně zastaviti takovým způsobem, že vinníka nelze se při tom dopátrati. *Otázka žaludku proměnila se v problém daleko vyšší, v otázku mravní.* Nejen holou existenci, ale i názory a duševní úroveň dělnictva bylo potřebí povznést. (Pokračování.)

Výchova našeho dorostu.

(Na katol. sjezdě přednesl V. Chlumský.)

Jest to všeobecně uznaná pravda, že otázka dorostu má pro každou společnost, a tedy i pro národ největší důležitost. Vždyť jako budoucí strom se svým tělem, větvemi, listy, květy i plody tajuplně dřímá v malém jádru, tak i národ, jeho život tělesný i duševní, jeho ctnosti i vášně, jeho budoucí rozkvět nebo úpadek — to vše je uloženo jako v jádru v jeho dorostu, v mládeži.

A proto jest to zcela přirozeno, že každý, komu budoucí blaho a rozkvět národa leží na srdci, ohlíží se starostlivě na mladou generaci, a táže se: Co ty mladá myslí její ovládá? Jaké zásady jsou do nezkušených ještě srdcí zasívány a jaké ideály na dně duše její dřímají? — A dle toho soudí pak na šťastnou nebo nešťastnou budoucnost celého národa.

Ale nejen jednotlivec vlasteneckého smýšlení musí míti zájem na mládeži, nemění pozornost mládeži musí věnovat stát a národ sám. — Vždyť mládež, to jsou jeho budoucí občané, jeho obránci, vojáci, jeho udržovatelé, poplatníci; mládež — tof budoucí stát, tof budoucí národ. — A co učiní on pro zdárnou výchovu tělesnou a duševní mládeže, činí sám pro sebe.

A proto každý stát při výchově mládeže musí býti opatrný, ano až úzkostlivý. Vždyť se jedná o něj samý — o jeho rozkvět nebo zánik — musí vycházeti z té zásady, že pro výchovu dorostu jeho smí se užívatí jen method a zásad staletími vyzkoušených. Zde každé pokusnictví s novotami jest trestuhodné hazardování se zdravím, zdatností, ano i životem národa v budoucnosti.

A tu my katolíci v našem státě, (ať staří, ať mladí), musíme vysloviti svůj *bolestný úžas nad lehkomyšlností rozhodujících činitelů na poli výchovy.*

Úsilovným odkřesťanováním školy a zaváděním u nás laické morálky, která dosud nikoho mravním neučinila a která všude zklamala, místo jasné a přesvědčivou silou působící morálky křesťanské v tisíciletých zkouškách osvědčené, páše se na nejmladším dorostu národa zločin, jehož velikost ukáže teprve budoucnost. Nechápe me, proč právě u nás mládež se má státi novým pokusným králikem, na němž se má znova jed nevěreckých zásad vyzkoušeti.

Dnešní správa našeho státu však činí pokusy odkřesťaniti i jeho *mládež škole odrostlou.* Všechny podniky a instituce ministerstva socialní péče, jež ono v život již vyvolalo, nebo které teprve připravuje, projevují nijak nezastíranou snahu dorost národa odkřesťaniti. Ministerstvo socialní péče s prvním ministrem, příslušníkem israelského vyznání, i se svým dorostovým sborem je expositura tak zvané »Volné Myšlenky« a všechny své odkřesťanující snahy chce na náklad všeho občanstva republiky prováděti. — Také tyto snahy církvi i státu nepřátelské budeme bedlivě sledovati a katol. veřejnost na ně budeme vždy upozorňovati.

O dorost národa, o mládež, starají se i politické strany a hotové boje o její získání pro sebe svádějí. Ony loví v jejich řadách hned při výstupu ze školy své nové stoupence a mladé pracovníky. Přirozeně, že pak každá z nich snaží se takto získaným mladistvým straníkům vpravit svůj program politický, sociální i kulturní. Na prvním místě uvádím stranu sociálně demokratickou, jejíž dorost v organizacích strany, v tělocvičných jednotách a při odborových organizacích ku konci minulého roku čítal 110,000 členů. Jejich evangelium je Marxův kapitál, a jejich ideálem socialisticko-komunistický řád společenský s volnou láskou a bez soukromého vlastnictví.

Křesťanství se v orgánu této mládeže, v Mladém socialistovi, (ze 6. listopadu 1919) vyhláší otevřený vyhlazovací boj. Místo křesťanství, které učilo bájm o bohu, o zázracích, o posmrtném životě a jemuž nevěří ani ti, kdož je káží — zavede se pro dorost socialistický náboženství bez boha, náboženství pravdy, náboženství práce, náboženství socialismu. Přirozeně že tato část dorostu českého nezná dle programu strany ani žádné vlasti — vlastť toť již zastaralý pojem — ubi bene, ubi patria — kde je dobře, tam je naše vlast — toť její zásada.

Druhá strana, československých socialistů, má 35.000 členů dorostu a liší se od prvě jmenované tím, že mluví o lásce k vlasti, za to však vůči křesťanství vyniká jen větší dávkou neomalenosti a hrubosti, již mládeži vštěpuje. Mladé Proudý jejich na př. nazývají katol. kněže: zlotřilci, vrahové, zloduší, baziliškové atd. Obě složky této socialistické mládeže v naší republice přirozeně o křesťanské morálce nechť ani slyšet, tím méně jí se řídit.

Dorost strany republikánské, čítající r. 1913 na 23.000 členů a národně demokratické, jest odchován liberalismem, jež vede k náboženské lhostejnosti a končívá nenávistí všeho katolického. V poslední době dorost těchto stran to jest, který se horlivě účastní agitační práce tak zv. církve československé. Ve skutečnosti však ani pozitivního náboženství nemá vůbec.

O získání českého dorostu usilují horlivě též všechny sekty. Vedle církve československé i evangelíci při svých sborech, pomocí čajových večírků, zábav a kursů, loví ovšem mezi katolickou mládeží, pracuje zde pomocí millionů americko-protestanská YMKA. Pracují zde Armáda Spásy, Methodisté, Spiritisté, Theosofisté atd. a všichni hledí odlouditi co nejvíce mladých duší světové církvi Kristově, bez ohledu na to, zda mladí odpadlíci stanou se jejich vyznavači a z nich stanou mladí atheisté.

A nejinak je to v ostatních organizacích mládeže. Tak »hnuti skautské«, jinde silného zabarvení náboženského, má v Čechách starostu gener. inspektora vojska p. Machara a hlavní přispivatelé literární do jeho časopisu jsou: dr. Herben, dr. Hajn. Tato jména nám už směr celého kulturní hnutí jasně naznačují. A nepočtenější instituce dorostová »Sokol«, jež čítá na 300.000 členstva, jak ta se ke všemu katol. chová již po leta? Roku 1910 valná hromada obce Sokolské přijala zásadu: »Organisovaný katolík nebudiž v Sokole trpěn.« A nedávny článek prof. Kunstovného v oficielním Věstniku sokolském o poměru sokolstva k církvi napsal: Katolík nemůže být dobrým Čechem. Sokol byl ve všem napřed, on musí také první jít za heslem »Pryč od Říma«. A tak vidíme všude boj o mládež, všude snahu vyrvati z duší mládeže víru křesťanskou a celé statisíce českého dorostu těmto výslovným snahám a svůdcům podlehly. Budoucí generace národa má být dle přání těchto činitelů generací atheistickou.

Bohužel, že tito činitelé nejsou si vědomi osudných důsledků svého počínání. Vy podtínáte strom víry, rvete jej i s kořeny z mladých duší, ale zapomináte, že jen na tomto stromě výhradně dařilo se vzácné ovoce mravnosti. A mravnost mládeže, toť zdravá duše národa. Vy mladého člověka jako mladého, nezkušeného plavce pouštíte na plavbu po moři života a vezmete jeho loďce kompas, veslo i kormidlo. To vše činíte jménem vědy, pokroku a svobody — jak říkáte — ale zapomináte, že moře má své osudné víry, skaliska, útesy a bouře. Nebojíte se zodpovědnosti před Bohem? A nevěříte-li v něj, pak před národem, že z mladistvých lidí naděláte ztroskotanců a že pak národ náš mravně zbankrotělý, nedávno teprve začínající žiti svým, samostatným životem, bude brzy mladým vyžilcem bez síly, bez chuti k práci a obětem, bez nádhery, bez ideálu? A to budou pak začátky jeho konce . .

(Pokračování)

Dvěře jazyků otevřené.

(K 250leté památce smrti J. A. Komenského.)

Napsal Václav Oliva.

(Pokračování.)

Česká pak předmluva po poznámce vydavatelů: »Obzvláštní předmluva k českému čtenáři od téhož Jana Amosa Komenia, který jest skladatelem a spolu na česko překladačem této knihy« praví: »Poněvadž na světlo dána jsouc knižka tato malá, nemálo přízně u lidí učených po všech stranách nalezla, takže i přijata i schválena, i do škol nejedněch v Polště, Prusích, Slezsku atd. již uvedena i vytištěna byla v těch dvou letech několikrát a to s výkladem nejen německým Joannis Mochingeri a polským Andreae Vegerscii, ale i francským a anglickým Joannis Ancorami a Samuelis Hartlibii v Anglii, kdež i princovi Valliae královskému synu byla připsána, a *Bránou všech jazyků nazvána*, zdálo se některým za neslušné, i dopisovali se o to, aby *k těm latinského jazyka dvěřům národové klíč míti směli, Čechové pak, od nichž též dvěře vyzdvížené jsou, jeho neměli*. Tím dána jest příčina, že aj teď nyní v českém jazyku táž knižka se vydává. Nevšelijak sic podle mého vinše, nebo já z poskytnutého Božího světla jinou plnější a svých stupních spořádanější k nabývání latinského jazyka i všelikých svobodných umění cestu vím, kterouž, o, by se Bohu libilo k dokonalému vyrovnání, vydlážení, uhlažení, a potom i užívání přivesti dáti! Ale to, poněvadž ještě v dílně jest, a této nového způsobu částečky na ohledanou tčliko napřed ven puštěné, tak žádostivě mnozi se chytají i s prospěchem, o čemž nejedněch učených lidí svědectví před rukama jsou, užívají, a užívati chtějí, nechť jest tak, nechť se i našim záčkům pomůcky této nebrání. A, ač bych byl vinšoval, aby se latinský text při tom spolu tlačil, však pro nedostatek papíru a některé jiné překážky státi se to volně nemohlo. Protož to na tento čas samo tak českým jazykem na světlo se dáva. Kdo tohoto k latinskému potřebuje, latinský sobě k tomu zjednatí můž. Pakli kdo z pouhých Čechů proto, aby jazyk svůj všecken pospólu viděl, také tu knižku míti a prohlédati chce, může to tak čistě, bez nákladu na latinský exemplář míti. Neboť mohlalit hibernská onano knižka k prubě latiníků užívána býti, takéť se této užití můž k zkušení, jak daleko kdo v češtině přišel a jak vlastně vlastnímu svému jazyku rozumí nebo nerozumí. Na to tuto rovně jako v latině přední pozor dávám, aby každé slovo v svém vlastním a pravém

vyznamenání stálo k vyrazení a vyobrazení vlastnímu toho, co které latinské, nebo slovo slovu všudy odpovídá, s sebou nese, jak i ovšem čeho věc sama vyhledává: buď že to v češtině dokonale obvyklé jest aneb není. Toto však toliko na těch místech, kde jinak býti nemohlo, sobě odpouštěje.

Naposledy nechť toto jest přípravou toho, což většího ku pomoci mládeži a školám naším obmyslíme, jmenovitě dikcionáře česko-latinského a latinsko-českého, kterýž v takové plnosti strojíme, aby všelijaká slova a všickni způsobové mluvení i ozdoby co jich jeden i druhý jazyk má, český jsem přes dvaceti let pořád s velikou pilností jakož knich starých všelijakých čtením, tak i rozmlouváním odevšad shledával, poznamenával, v řád uvodil, abychom sklad jazyka svého pospolu plněji snad než který národ míti mohli, tak vedle sebe spořádána byla, aby kdokoli deklinovati a konjugovati dobře umějící všechny knihy z jednoho jazyka v druhý nejen právě a vlastně, ale také ozdobně a krásně překládati uměl a mohl. Což že v pravdě tak býti může, cesta na to jistá a neomylná vynalezena jest, ačkoli, aby to první hned edicí a jednoho mne člověka při tom vedenou prací k své plnosti přijíti mohlo, sobě neosobuji. To však, že tím novým způsobem míti mohou školy naše, čehož před tím ani naše ani jiných národů školy neměly, slíbují. A v té naději nechť se i nedostatek, jaký se v této knižce najde, snese: že jmenovitě ne všechna slova česká tu vypořádána jsou, než toliko, co jich k vyložení latinské »Brány« potřeba bylo, avšak vždy všechna potřebnější za to mám, jakž vedle rejstříka zkusiti můž, kdo chce najdou se.

V Lešně, 24. března 1633. Jan Amos Komenius.«

* * *

Komenský tedy dle právě otevřené předmluvy latinské i české, abych vrátil se k jeho proslavenému dílu »Dvěře jazyků otevřené« *vyznává jasně a nepokrytě, že podnětem v tomto oboru bylo mu jezuitské dílo »Janua linguarum«*, vyšlé v Salamance ve Španělich a to pod ochranou koleje irské, jehož auktozem byl, jak odjinud víme, P. Vilém Bath, po latinsku zvaný Bateus, rodem Irčan, z proslaveného později rodu hrabat pueteneyských. Při universitě totiž v Salamance, založené původně r. 1209 v Palencii a roku 1239 do Salamanky přeložené, v době XV. a XVI. století povstalo celkem 24 kolejí různých národů. Mezi nimi byla i kolej irská, t. j. kolej určená pro jinochy z krajín irských, na níž vyučovali pod hlavním vedením jesuitů španělských jesuité, rodem Irčané. A právě v této kolejí byl profesorem P. Vilém Bath. Z toho však plyne, že jest *nesprávně, tvrdí-li se v českých knihách, jednajících o Komenském, jako by podnětem tomuto pedagogovi k jeho dílu: »Janua linguarum« byli jesuité španělská. Nebyli to Španělové, ale Irčan, či chceme-li správně mluvit, jezuitská kolej irská při universitě v Salamance ve Španělich.*

A dílo P. Viléma Batha nebylo dílem povrchním, ale na svůj čas velice důkladným. Mělo sice své chyby, jak vidno z kritiky Komenského a snad i nedostatky, ale přece zase tolik důkladnosti a vážnosti, že v prvním okamžiku i sám Komenský byl jím nadšen a uznal jeho výbornost i originálnost. Že pak později Komenský jím se nespokojil, ale hleděl je zdokonaliti a žactvu snadnějším a přístupnějším učinit, svědčí jak o zdravých zásadách pedagogických Komenského, tak také o důkladnosti a originálnosti práce P. Batha, čili jest oběma dobrým vysvětlením upřímných snah, jichž cílem bylo dobro mládeže. této naděje vlasti,

Proto velikým-li paedagogem náš Komenský, o čemž zajisté nikdo nepochybuje, pak také velikým a slavným paedagogem byl Irčan, jesuita P. Vilém Bath. Vždyť pravda tato vyplývá nejen z kritiky Komenského spisu P. Viléma, jak ji sám Komenský v latinské předmluvě k spisu svému podává, ale i ze srovnání zásad, jimiž řídil se jesuita při své »Janua linguarum« a jimiž říditi se chce Komenský při zpracování svého díla. Stačí zajisté vše důkladně uvážiti, promyslíti a domyslíti, abychom o tom ani minuty nebyli na rozpacích. Ba, stačí srovnati také zásady Komenského, jak i při svých »Dvěřích« počínati chtěl a jak si počínal, čili přesvědčiti se, pokud Komenský své zásady ve »Dvěřích«, zejména v českém jich vydání skutečně čili nic. Konenečně velikost a originalnost P. Batha by vynikla ještě více, kdybychom mohli dopodrobna srovnati spis jeho se spisem Komenského. Ale na ten čas, zatím, není to možno, poněvadž všecko pátrání po spise P. Batha i v samém Španělsku zůstalo bezvýsledným.*)

(Dokončení.)

Právní poměry katechetů do roku 1873.

Píše František Košák.

(Věnováno památce kněží-katechetů z let 1776—1873.)

Při úpravě školství v dobách Marie Terezie setkáváme se na školách vedle katechetů ze správy duchovní se *zvláštními samostatnými katecheti* t. j. zvlášť pro tento úřad ustanovenými kněžími, kteří k povinnostem vykonávání správy duchovní nebyli vázáni. Ti byli povinni dělati *zvláštní zkoušku* na škole normální. Nařizoval dvorní dekret ze 21. února a guberniální nařízení ze 27. března 1785; »Všichni katecheti, kteří jsou ustanoveni v hlavním městě a ve větších městech, musí se, bez ohledu na dřívější vysvědčení o způsobilosti, podrobiti zkoušce na normální hlavní škole a od této za způsobilé uznání býti.« Dvorním dekretem z 10. října 1785 bylo vysvětleno, že ono nařízení netýká se správců duchovních, ale těch, kteří žádají býti ustanoveni za katecheti ve městech.

Dle nového způsobu vyučovacího byly zřizovány ve městech trojtřídní i čtyřtřídní školy hlavní. Od roku 1776 do roku 1785 byly v Čechách zřízeny tyto hlavní školy: v Praze tři — v Týně chlapecká a dívčí, pak na Novém Městě u Piaristů — v Schlackenwertě, Liberci, Kutné Hoře, Prachaticích, Brandýse nad Labem, Hradci Králové, Pardubicích, v Německém Brodě, Jindřichově Hradci, České Lípě, Haidě, Bohosudově, Plzni, Peřhmimově, Jičíně, Krumlově a v Klatovech. V dalších letech nových škol hlavních přibývalo.

Při školách těch zřízení byli zvláštní samostatní katecheti; na mnohých školách těch byl katecheta zároveň i ředitelem školy. Tak na př. od založení hlavní školy v *Plzni* byli jejími řediteli: Od r. 1776 až do r. 1792 měšťský rada Jakub Krieger, od roku 1792 až do r. 1803 kněz řádu Františkánského *P. Briccius Soleri*, který byl zároveň katechetou; v letech 1803—1809 zastávali místo ředitele střídavě *Mat. Máza* a *Jos. Müller*, kaplani měšťské fary; od r. 1809—1818 byl ředitelem *P. Josef Müller*; po něm byli od r. 1818—1825 *P. Filip Dostal*, 1825—1832 *P. Emanuel Vidimský*, r. 1832—1834 *P. Antonín Hlavan*, r. 1834 až 1850 *P. Karel Růžička*. (Hlavan a Růžička stali se arciděkany plzeňskými.)

*) Dílo P. Batha hledal jsem v jesuitských koležích španělských, u světových antikvariátů, jako na př. u Rosenthala v Mnichově stđ., ale posud marně. Snad nyní, až zavládnou normální světové poměry, se ho dopídím.

Po odstoupení P. Růžičky (stál se farářem v Dejšini), zastupitelstvo městské uznalo za dobré ředitelství a katechetství od sebe oddělití, a za katechetu hlavní a tehdy i nižší reální školy ustanoven P. Jos. Pýcha. Když ten roku 1863 přešel na vyšší reálku, nastoupil na jeho místo P. František Jizba, který tu byl až do nových zákonů školských.¹⁾ Podobně jako v Plzni bylo tomu i na jiných školách hlavních. Tak v Písku ředitelem hlavní školy roku 1796 byl katecheta.

Prvním ředitelem a katechetou na hlavní škole v Klatovech roku 1783 byl výborný P. Aleš Pařízek²⁾ a roku 1871 byl tamtéž ředitelem a katechetou občanských škol Václav Emanuel Říček (nar. 1824). Ten po svém vysvěcení na kněžství r. 1849 působil v duchovní správě a pak na školách v Klatovech do r. 1877, kdy stal se děkanem v Přešticích. Psal hojně do časopisů hlavně o pěstování stromů a ovoce, drobné články náboženské a vydal z katechetské své působnosti samostatně: Ježíš láska má (Klatovy 1871) a Oslava prvního sv. přijímání dítěte (Praha 1871). Spisovatel český Josef Miloslav Rautenkranc (nar. 1766, ordin. 1798) stav se 15. října 1805 katechetou na škole v Nových Dvůrech u Kutné Hory, tak ji usilím svým pozdvihl, že byla povýšena na hlavní školu normální, na které Rautenkranc byl r. 1807 jmenován ředitelem. Pod jeho vedením květa tak, že byla v diecesi královéhradecké nejlepší. Jsa výborným paedagogem chtěl, aby žáci všemu, čemu se vyučovalo, také rozuměli. Pročež ukazoval ve škole dítkám věci, o kterých s nimi promlouval, buď skutečné nebo v obrazích. I budil v nich cit pro čest a slušnost, lásku k práci, pořádku a spornosti. Jako ředitel školní byl příkladem horlivosti vyučovací, s katechetou Janem Javornickým pořádal hry mladeže a založil knihu odměny a knihu trestů (kniha »zlatá« a »černá«.)³⁾ Jan Jarovnický (nar. 4. června 1785, zem. 20. července 1847 jako farář v Cirkvici), stal se po svém vysvěcení na kněze roku 1808 katechetou na škole novodvorské a roku 1815 jejím ředitelem. Napsal a vydal mnoho povídek, překladů modlitebních knih, četná kázání a j.⁴⁾ V letech 1823—1825 vydal v pěti dílech příručný spis *Bezpečný vůdce katechetův*. Zajímavé jsou již názvy jednotlivých dílů, vyčerpávají vždy celý obsah knihy. »Bezpečný vůdce katechetův aneb: Poznání Boha ze stvořených věcí, rozumu, svědomí a některých vlastností jeho: o potřebě zjevení božího, stvoření světa, učení člověka; o dobrých andělech a ďáblích, o hříchu prvních rodičů, o zaslíbení Vykupitele a přípravě k příchodu jeho. Příběhové Starého zákona až do příští Spasitelova, v ustavičném ohledu na zaslíbeného Messiáše. O víře v život věčný a zaslíbeného Messiáše, kteráž se od počátku až do příchodu jeho v učení a skutcích mocně ukazovala. Spolu sokratické, katechetické opakování nadjmenovaného všeho přednešeného vyučování. Díl I. (ve velké 8. u B. Hasse, za 42 kr.)

Díl druhý. Poznání Spasitele světa a jeho vyučování pravému náboženství, z vypsání života jeho od zvěstování a narození jeho až do nanebevstoupení; z vypsání života, učení a skutků Jana Křtitele, z důkazů, že Ježíš Kristus jest v pravdě náš Spasitel a Vykupitel, že jest jednorozený Syn Boha Otce, pravý Bůh i člověk, náš božský učitel, zákonodárce a Pán. (za 12 kr.)

¹⁾ Mat. Hruška: Kniha paměti kr. kraj. města Plzně.

²⁾ První profesor katechetiky a metodiky v Praze a jeho výklady. Č. K. D. 1916.

³⁾ Jan Šafránek: Vývoj školství str. 65 a n. Školy české, díl I. 163 n.

⁴⁾ Ottův Slovník naučný sv. XIII.

Díl třetí: Učení Pána našeho Ježíše Krista, vyložené sokratickým a katechetickým způsobem, dle c. k. normálního katechismu, obsahující Předmluvu kapitolu první o víře, kapitolu druhou o naději a kapitolu třetí o lásce. (za 72 kr.

Díl čtvrtý: Učení o pěti církevních přikázáních a sedmi svátostech; vyložené sokratickým a katechetickým způsobem, dle cis. a kr. normálního katechismu. (za 42 kr.)

Díl pátý: Učení o křesťanské spravedlnosti, o čtyřech posledních věcech člověka; se závěrkem o chování se k zvířatům. Vyložené sokratickým a katechetickým způsobem, dle c. k. normálního katechismu. (za 42 kr.)

Byla to obsáhlá na ten čas příručka. Roku 1827 vydal Javornický: *Desatero Božích přikázání k rozjímání všechněm, kteří se Boha bojí a dobré svědomí milují.* Dle Rittera vyložené a *v kamenotisku vyobrazené.* (V Praze u Boh. Haase v 8° str. 99 a 10 rytin za 1 zl.)

Do Časopisu pro katol. Duhovenstvo roku 1829 a 1830 napsal Javornický článek: *O přednášení katechetickém,* pojednává I. o pravidlech a příkladech a II. o biblických příbězích. Žádá, aby příklad byl takový: a) aby schopnost dítek nepřesahoval, b) aby obsahoval důležitá naučení pro dítky, zřejmě a jasně, c) aby byl zajímavý. Přednášení buď přirozené, »netiřplavé« a prosté. Katecheta vypravuj příběh slovy bible, pokud dítkám jsou srozumitelná; někdy může vypravovati i starší žák. Z příběhu biblického vypravuj katecheta jen tolik, kolik potřebuje. V druhé části svého pojednání vykládá a probírá: I. Co musejí bibliční příběhy do sebe zavírat, aby učitel náboženství při katechisaci jich použil; 2. jak je vypravovati bude? 3. kdy a k čemu jich katecheta obzvlášť, bude potřebovati?

Aby poznán byl způsob jeho psaní a vyjadřování, uvádíme příkladem

»Bibliční příběhy jsou ono slávonosné stojiště na soubojně, pod jejímžto praporem mnozí katecheté musí býti železnými reky, k nimž ani luk, ani dřevec moci nemá, a kdežť se vlastní pravici svou věncují bobkem. — Jiní uprchají k nim co do přístavu odpočinutí, v jehožto hradišti po pracném kolotání v mizerné katechisaci sobě oddychují, jsouce nápodobni nezběhlým plavcům, kteříž nedůvěříce se nadýmání nepřehledného moře, po žilách po moři se plazí.«⁵⁾

V *Poličce* od roku 1840 byl ředitelem a katechetou *Em. Unzeitig* (nar. 1804 v Č. Třebové), až do roku 1866, když vstoupil do pense (zemř. 2. května 1866). Pochvalně o něm píše Karel Adámek. ⁶⁾

FEUILLETON.

Slavnost prvního sv. přijímání ve Francii.

Pro »Vychovatele« napsal v Paříži
prof. dr. JOŠ. HANUŠ.
(Dokončení.)

Den sv. přijímání. Výzdoba kostela.
Chrást skytá docela zvláštní ráz; jest vyhrazen v lodi pouze pro dítky. V lodi celé,

až ku vchodu pokryté koberci, řady červených plyšových sedátek (pro 6 dítek) až skoro ku vchodu. Oltář vyzdoben bohatě květinami, plno svící, lustrů, u hlavního oltáře množství židlí pro rodiče, v postranních lodích místo vyhrazené pro příbuzné a rodiče.

Od časného rána nedočkávé, šťastné dítky shromažďují se kolem kaple katechismové. Celá farnost je na nohou, viděti sváteční úbor i rodičů; také dosti nádhery, automobily přivázejí bohaté dítky. Hoši téměř

⁵⁾ Čas. Katol. duch. 1830. str. 349. /

⁶⁾ Čas. Čes. Musea 1907. Z kulturních dějin král. věnného města Poličky, Str. 508.

všichni stejně oblečení bílé kalhotky (dlouhé), černé kabátky, na pravém rameni dlouhou hedvábnou bílou vázanku (mašli), široký tužený límeč na krku s bílou šálkou, bílé rukavičky, růženec na ruce, vlasy často nakadešené. Několik chudších bylo jednoduše, i oblečeno, ale *všichni* měli nový oblek.

Dívky *všecky* stejně oblečeny v bílé šaty se závoji až dolů vzadu splývajícími, na hlavě v podobě korunky upravené, by mohly přehodit druhou část a zahalit závojem obličej po sv. přijímání. Do chrámu jen postranním vchodem a to jen do postranních lodí na vstupenky (za poplatek 25—50 ctm) vpuštění přátelé, příbuzní, farníci mnohými ztíženi chrámu, členy farního spolku.

V 8 hodin otevrou se hlavní vrata a dva *Švýcaři* vkusně oblečení, červené spodky s bílými punčochami, kabáty zlatem zdobenými, s pštrozími péry na kloboucích, s nezbytnou halapartnou jdou s kněžskými naproti dítkám, jež jiní kněží seřadili již v kapli. Dítka v řadách postupují, hoch, dívka do chrámu, ministranti (asi 10) uvádějí je na lavičky za zvuku varhan. Usednou—vše zpívají 2 krásné písně, pak máe svatá sloužená staříčkým farářem kanovníkem a zase dva sluhové, vyzdobení řetězy kolem krku, v černých spodkách a černě oblečení (s ebenovými hůlkami) rozsvěčují *všecky* svíce.

Na kůru zpívají zpěváci krásné vločky, duetto (baryton a tenor). K obětování 2 ministranti se *Švýcary* jdou pro prvního hošíčka a dívku a přiberou 6 větších hochů. Ti přinášejí do chrámu na plyšových nosítkách koš naplněný chlebičky (jako naše země). Kolem na nosítkách upevněno 6 rozžatých svící. V průvodu, vedeném dvěma dítkami a *Švýcary* přinášejí nosítka — chléb až k presbytáři; sem sestoupí kněz celebrant. Modlí se nad chlebičky, žehná a kropí svěcenou vodou, na to zas odnesou je dozadu, by na konci slavnosti při východu každý z komunikantů dostal jeden požehnaný chlebiček, ježž sní hned venku.

To jest velmi krásný obyčej, v mnohých krajích francouzských obvyklý *každou neděli*. Tak v jižních departementech (před válkou to bylo všeobecné) jedna rodina po druhé po řadě napeče pro *všecky* věřící v chrámě takových chlebičeků (zemli), které kněz při obětování požehná a zřízení chrámovní pak na konci rozdává *všem* přítomným. Táž rodina přinese 1 litr oleje pro věčnou lampu, a tak se během roku i déle

vystřídá celá farní osada. (Staré agapy, vzájemná láska, štědrost se pěstuje.)

Pobožnost, zpěvy řídí kaplani (vikáři), již si rozdělili úkoly dozoru, seřazování atd. Před sv. přijímáním celebrant odkládá ornát a jde na kazatelnu, provázen *Švýcarem*.

Při celé mši sv. je vystavena velebná svátost nad oltářem, a na tu dobu zakrývá se hedvábnou záslonou, postavenou na oltáři. Promluva o sv. přijímání. Na to po Confi-teor ministranti, rozestavení u sedátek uklo-nivše se řadě dívek a druzi zase vedle řadě hochů, uvádějí je k mřížkám vždy po 6. Druhá řada nastoupila již za nimi. Pak po sv. přijímání na dané znamení knězem je *nárazem dřevěných destiček* odvádějí na jejich místa a tak ve vzorném pořádku dítky s vážností a s úkloně přiklekají a zase odcházejí až se *všecky* (320) vystřídají.

Současně jiný kněz podává přítomným rodičům v presbytáři sv. přijímání. Po dítkách nastupují řady dívek, ozdobných stužkami bratrstva růžencového, obovujících první sv. přijímání, pak dlouhé řady ostatních přátel, matek, příbuzných, přistupují ke stolu Páně.

Co je tu tklivé pobožnosti, radostných dojmů při sv. přijímání nevinných dítek, chlouby a naděje přítomných rodičů! Viděti bylo mnoho těch, kteří utírali slzy radosti matefské, otcovské, mnohdy bratry, sestry, strýc, teta nebo babička vzpomíná nevinného sirotka, jehož otec na bojšiti vykrvácel, a duše dětská omilostněna zaléta ve věčné modlitbě k trůnu vtělené Lásky za milovaným tatičkem.

Na konci modlitby díků a klanění se předřikává kněz s kazatelny; po ní modlitbu za rodiče, kněze, dobrodince tak krásnou. Zpěvem končí pobožnost. Kněží, ministranti dítky odvádějí a v čele všech vážně kráčeji *Švýcaři*, na nichž si mladí hrdinové tolik zakládají. Vedou je z chrámu ven až na malé náměstí, kde díky, očekávané množství obecnstva, padají v objetí svých rodičů, líbají se s nimi, a srdce matefské, otcovské plesá. Každý vede si něžný květ své lásky čistý, omilostněný domů u prostřed uctivě pozorujícího množství lidu.

Rodiče, příbuzní, snaží se připravit i co největší radost dítkám, dárky a často i po-hostěním v restauracích a pod. —

Než slavnost sv. přijímání není ještě tím skončena. Odpoledne jest slavné obnovení křestního slibu a zaslíbení se Panně Marii.

Stejně slavným způsobem jako ráno jsou dívky uvedeny do chrámu, usedají na svých místech; rovněž přečetní přátelé jejich plní chrám ostatní. Po slavných nešporách, které dívky zpívají latinsky střídavě se zpěváky na choru a po Magnificat, při němž vykučuje (celebrant) cflciant přítomné, jest kázání o potřebě vyznávatí víru a zachovatí věrnost Spasitelí. Pak velmi dojemný zpěv solisty na kůru k dítkám. Na křtu sv. byly jste očištěny od hříchu a tam za Vás vaši kmotří slibovali, že budete vyznávatí víru a bojovati proti hříchu. Ale tenkrát jste neuměli mluvití samy, nyní, poznavše pravdy učení křesťanského, máte Kristu slíbití věrnost; a dívky všechny překrásným zpěvem odpovídají. »Vira křesťanská naším vůdcem, naděje a láska další naší silou.« Tato strcfa se opakuje na solové zpěvy s kůru.

Na to řady dívek a hochů jsou uváděny ministranty ku mramorovým mřížkám, na nichž postaveny vysoké svícny se svícemi rozžatými a mezi nimi položeno 8 missálů rozevřených. Sem přiklekají novokomunikanti po dvou, kladou ruce na missál a říkají za knězem-farářem oblečeným v pluvíál: »Odříkám se ďábla, i všech skutků jeho, pýchy jeho a přidržím se Ježíše Krista.« — Tento úkon velmi mohutně působí, dojíká k slzám všechny přítomné přátele.

Následují nyní zpěvy mariánské, opět krátká promluva s kazatelnou o účtě a lásce k P. Marii; potom dívky poklekají a první dívka, uvedená farářem a ministranty se Švýcarem na klekátku u presbytáře, říká hlasitě záslibnou modlitbu k P. Marii, modlí se za rodiče, kněze a dobrodince. Pak následuje slavné požehnání, kde všechny dívky zpívají »Pange lingua.« Po požehnání »Landate Dominum.« Krátkým proslovem kněze — pořadatele končí slavnost; dívky jsou opět vyprovázeny Švýcary, duchovenstvem až před chrám, kde jsou opět očekávány rodiči a přáteli.

Druhý den máe svatá se sv. přijímáním, a díkučinění (již méně slavně).

Následující týden jest sv. biřmování. Dívky oblečeny ve svá roucha ku sv. přijímání jsou uvedeny do chrámu týmž způsobem, očekávají příchod biskupův, kázání, slavné obřady, slib biřmovací.

Na konci dostávají dívky obrazy k sv. přijímání (zdarma) od faráře, jež si dají zarámovati a v každé rodině jsou ve velké účtě.

Jsou to věru okamžiky velmi slavné a krásné v životě každého Francouze. První sv. přijímání má velký význam sociální, rodinný, náboženský a bývá velmi často u člověka, který životem ztratil víru, šťastným návratem ku pramenům lásky Kristovy.

Duchovenstvo francouzské hledí co nejsvědomitěji zachovatí tyto krásné tradice a věnuje všechny své síly i námahy náležitě přípravě dítek a obřadům co možná nejslavnějším. Další péčí jejich jest připoutatí dítky po prvním sv. přijímání k další náboženské výchově v oddělení vyšším »strvání ve víře« (Perseverance).

Na středních školách v lyceích státních i náboženských (svobodných) aumonier připravuje a vede studenty k sv. přijímání zvláště. —

SMĚS.

Učitelstvo v popředí v boji proti katolickému náboženství. Učitelské časopisy, hlavně »Český učitel« téměř v každém čísle vybízí učitelstvo k vystoupení z církve římsko-katolické. Organizace činí nátlak na jednotlivce, aby z církve vystoupili. Tak po školách jednoho z pražských předměstí koloval počátkem prosince oběžník, podepsaný zástupcem učitelstva, v němž učitelstvo bylo vyzváno, aby hromadně vystoupilo z církve a podpisem na oběžníku své vystoupení stvrdilo organizaci. Kdo této výzvy organizace neuposlechne, bude prý prohlášen za bezcharakterního. Ovšem charakterem je, kdo z obavy a strachu před nátlakem organizace, nebo aby se zalíbil a snad i povýšil, vystoupí z církve katolické. Zajímavé, že »Český učitel« ač stále bije do učitelů katolického smýšlení, nevšímá si učitelů evangeliků, kteří i náboženství vyučují, ani československých, kteří se staví v čelo hnutí, jako učitel Vaněk z Nuslí. — Učitelská jednota blovícká rozeslala všemu učitelstvu na okrese tento dotazník:

Všem kolegům okresu i neorganizovaným:
Dotazník U. J. blovícké.

Přijmení:

Působím:

Jsem organizován (kde):

O!:

Proč nejsem v organizaci (co si máme myslet o hodnotě učitele, který necítí

povinnost připojit se k bojujícím bratřím za společná práva?):

Přihlašuji se do U. J. blovické:

Jsem vyloučen:

Který příkaz spolkový jsem nesplnil:

Proč:

Náboženství:

Kdy jsem vystoupil nebo přestoupil:

Vykonal jsem veřejnou přednášku o 250. výročí úmrtí J. A. Komenského (kdy, kde):

Přihlásil jsem (přihlašuji) se okrskovému svolavatel, že vstupuji do spolku D. Komenského

Jsem členem polit., kult. spolků (kterých, kde):

Jsem v nich činný (jak dlouho, jak):

Jsem činný literárně (jak, kde):

Přednášel jsem od 1. září 1920 (kdy, kde, thema):

Jsem ochoten přednáseti na témata (kdy, kde, za podmínek):

Jsem činný v samosprávě (kde):

Účastním se schůzí U. J. vždy:

Proč jsem nebyl 14./XI. 1920:

Mám kříž ve své třídě; proč:

Varhanicím:

Odstranil jsem modlitbu, katolické pozdravy; ne-li proč:

Měl jsem obtíže při odstranění kříže, modlitby, pozdravů kat., varhanicím; které Jak se politické strany chovají vůči mně:

Vyplněný dotazník zašlete spolkovému zpravodaji J. Bočkovi do Chválenic p. Nezvěstice do 15./XII. 1920. —

Tak ve svobodné republice vypadá dnes učitelstvo! Ještě chomout na šíji a úzdu na ústa. Mohou otroci organisace vychovávat řádně dorost svobodného národa? Žádná inkvisice nekladla snad takové otázky, jako inkvisice učitelská. A ti lidé si myslí, že jsou svobodní!

Boj o svobodu svědomí katolických dětí ve školách vede se mezi katolickými rodiči a odpadlími nebo nevěreckými učiteli na četných místech, aniž by veřejnost takřka o tom věděla. Ačkoliv na školách oficiálně se slyšela paměť Komenského, který byl pro školu náboženskou a pěstění vloh náboženské považoval za hlavní cíl školy, odpadlí a bezvěreční učitelé brání dětem v konání modliteb ve škole a znásilňují jejich svědomí protináboženskými poznámkami. Takoví lidé chtějí a vychloubají se, že jsou následovníci toho, jenž chtěl nápis na dveřích učirny: »Žádný

neznaboh sem nevházej!« Chtěl zajisté Komenský říci, že škola byla by znesvěcena tím, že vkročil do ni nejuhlavnější nepřítel nejlepších a nejdokonalejších zásad, totiž náboženských. Die Komenského nepřítel náboženství byl zároveň nepřítel lidstva. Proti zpoňání našich škol počínají se vždy více a energičtější stavěti rodiče školních dětí a to bez rozdílu politických stran. Po protestu rodičů na Žižkově u Prahy, v Bolevci u Plzně podepsalo protestní archy devadesát procent rodičů, jichž děti navštěvují školu. A to i takoví, kteří pod různým nemravným nátlakem důvěrníků byli nuceni vystoupiti z katolické církve. O svátcích vánočních a počátkem ledna provedena protestní akce a uspořádáno několik zdařilých sjezdů katolických rodičů v Plzni proti usnesení místní školní rady plebské ze dne 27. listopadu 1920, kde učitelé-nevěrci a odpadlíci rozhodovali o výzdobě školních síní pro katolické děti. Schůze byla veřejná a pozvání k ní správcové všech škol — kteří všichni pěkně mlčeli a pak všichni bez rozdílu politického přesvědčení hlasovali svorně proti kříži. Vývody odpůrců kříže byly velmi mělké, řeč učitele-soudruha Václ. Koppa kypěla zrovna zlobou. Osm členů městské školní rady zapřelo veřejně Krista, jen dva přihlásili se k němu, arciděkan Havelka a Dr. Valeš, laik vzdělaný a zkušný. Místní školní rada odhlasovala, aby kříže byly odstraněny a uloženy hospodářském skladišti. Kříž jest »vyučovacím pomůckou a místo v každé třídě má býti jen jeden v každé škole a to uschován v kabinetě. Proti tomuto usnesení konány v Plzni schůze za účasti rodičů, kteří pochopují, že odstranění křížů ze škol jest jim cestičkou k odstranění náboženství ze škol. Živý ohlas vzbudila při jedné schůzi připomínka katechety Köhlera o Bretoňsku, kde za kulturního boje byly ze tříd kříže odstraněny, avšak děti přišly do školy se křížky na krku, jež nosily tak dlouho, až kříže přišly na svá místa. — Zveme se národem Komenského, ale dosud jim nejsme, jinak by musela dojít platnosti jeho slova: »Pro milosrdenství Boží, pravím, necht již jednou péce křesťanské vrchnosti i představení opravdově prohlédnou, aby nepouštěli Molochovi obětovati mládeže křesťanské, v Kristu zrozené a křtem posvěcené.« (Didak. XXV.)

Učitelé—vědátoři. Učitelstvo vyvolává náboženské spory, a šťve proti náboženství,

církví a při tom honosí se, svým vzděláním, že ono obsáhlo všechnu vědu. Krásně se to ukázalo na schůzi lidu v Rožnově, v posledním listopadovém neděli 1920. Mluvil tu o výchově dětí Dr. Hrachovský. Oposici byl vyprovokován, aby mluvil o Bílé Hoře, o českých pánech a jesuitech. Vyhověl, když přečetl jména těch »českých pánů« zhržili se toho učitelé, a tu jedna odpadlá učitelská inteligence volala, že falšuje dějiny, oni prý chtějí, aby o Bílé hoře mluvil dle Palackého. Za ohromného smíchu celého sálu odpověděl řečník, že to učiniti nemůže, protože Palacký přivedl dějiny české až do r. 1526, kdežto bitva byla r. 1620. Potom inteligence učitelská mlčela.

Prof. dr. Fr. W. Förster známý německý paedagogický spisovatel, byl dlouhou dobu předmětem kontroverze, zda stojí na stanovisku křesťanském či nikoliv. Zvláště ostře proti němu vystupoval fezenský apoget Kiefl. Jak se zdá, je otázka rozřešena samým Förstem. Vydal spis »Christentum und Paedagogik«, v němž se hlásí k víře a božství Ježíše Krista a k objektivní pravdě křesťanství. V mnichovských katolických listech (1920 č. 6.-8.) uveřejňuje repliku proti Kieflovi, vyznává, že dříve stál na stanovisku volnomyšlenkářů, ale stěžuje si na to, že Kiefl stále a stále mu jeho dřívější poblouzení ještě vytýká, ač novější spisy dosvědčují, že toto stanovisko již opustil. Proti výčitce Kieflově, že ještě roku 1909 věnoval značný obnos »Volné Myšlenky«, hájí se Förster poukazem na to, že v mladých letech dostal od »V. M.« stipendium, aby se v jejích zásadách vzdělával a pro ně pracoval. Když pak náhle začal vystupovati proti beznáboženské morálce a zastával se křesťanství, tu byli volnomyšlenkáři velmi zaraženi a považoval za svou povinnost, obnos, který mu kdysi byl věnován, jim vrátiti, aby mu ho nevyčítali. (Věst. j. d. br. a ol. č. 1.)

Prof. Denis studentstvu o lásce k vlasti. Když zemřel přítel našeho národa, prof. Denis byl v Praze, uspořádalo mu studentstvo slavnostní přijetí na Žofině. V řeči své poukázal prof. Denis především na nutnost zdravého nacionalismu a pronesl ke studentstvu apel: »Milujte vlast, milujte národ, milujte vědy, milujte život, milujte lid. Nezapomeňte nikdy, že státy, ve kterých národní cit byl oslaben, upadly do bezmocnosti, zmatků a katastrofy. Když milujete vědu, zachovejte také lásku pro kus země,

na které jste se zrodili, ve které odpočívají vaši předkové a kde postavíte svou národní budoucnost.« — Krásná slova a hodně potřebná našemu studentstvu, které v poslední době hodně bylo vedeno sice k vědě, — ale zapomínalo na lásku k vlasti.

Hledá se český historik, jenž by podrobil důkladné vědecké kritice dějepisné články v Jursevě Čitance pro české školy obecné a nehistorické z nich nahradil historickými. Ale musí to býti český historik, tedy takový historik, který nehledí na dějiny národa českého brejlemi německých protestantů a nestojí ve službách odvěkých našich nepřátel germánského původu. — Ty doby by měly u nás jednou již vzít za své — píše »Našinec« v čís. 209 — doby kdy každá naše učebnice musila mít punc z Leipzigu. Máme-li se také kulturně osamostatnit, musíme začíti u těch nejmenších, kteří nebyli dosud odkojeni cizím duchem ze starého Rakouska; musíme se zříci vychovatelů, kteří vzali tisíciletý boj Germánů proti starému, ještě pohanskému a potom i křesťanskému Řimu za svůj a dávají, bohužel, i nyní, jako kdysi směr školské výchově. Jenom že nyní dávají, lépe ještě než kdysi, na jevo ducha Viklefova, Lutherova a jiných svých mistrů germánského původu. Odchovanci tohoto ducha se počítají mezi inteligenty, ale jejich inteligence nesahá tak daleko, aby rozeznali ducha slovanského od germánského, kterého nevědomky i v dějinách zaměňují se slovanským duchem. Z tohoto jejich bludu je dovede vyvésti jen důkladný, přísně vědecký dějepis.

»Quickborn« nazývá se hnutí mezi katolickou mládeží, hlavně středoškolskou, v Německu. Mládež tato vede život prostý, čistý a skromný, zachovávajíc dle svého prostředí trojí evangelickou radu dobrovolné chudoby, čistoty a poslušnosti. Jednou za rok konají Quickbornisté několikadenní sjezd na svém »hradě« v Rothenfelsu, kdež diskutují o programu a životosprávě. Katolická idea a krása života dle víry uchvacuje víc a více mládež u všech národů.

Náboženská výchova bez náboženského vyučování? V 16. schůzi senátu ve své řeči senátor Dr. Mareš projevil mínění, že »v řadě otázek, které si musí náš národ rozřešiti, stojí na nejprvejším místě otázka náboženství, jež jest nejvyšší potřebou člověka. V naší zemi jest již od roku 1485 v otázce náboženské sná-

šenlivost náboženská ústředním bodem a proto není příčiny, aby od této cesty byly učiněny úchytky. Pokud jde o odlohu státu od církve, nutno pamatovati na to, že nelze ji provést za rok nebo za dvě léta. Nelze lidu bráti něco, co má, když mu nemůžeme dáti něco lepšího. Rečník z toho důvodu považuje za nemožnost, aby ze škol bylo odstraněno nábožensko-mravní vychovávání; může se jednati pouze o vyloučení konfesijního vyučování. — Jak si profesor Dr. Mareš představuje nábožensko-mravní vyučování bez náboženského vyučování, nevěkl. Bylo-li by vyloučeno konfesijní vyučování, bylo by nutno, aby učitel nábožensko-mravně vychovával. Na jakém základě? A český učitel? Učitel, který chlubí se nevěrou? Učitel nevěrec, aby vychovával nábožensky-mravně, je holou nemožností!

O nedávno zemřelém katolickém paedagogovi O. Willmannovi napsal pěkný článek do *»Vychovatelských Listů«* (čís. 9.—10.) Ad. Vašek: *»Vnitřní peripetie O. Willmanna (1839—1920) jako pedagoga.«* Tamtéž je obsáhlý rozbor slavnostního spisu, který byl vydán k 80. narozeninám Willmannovým od téhož. Do spisu toho napsali články své vynikající odborníci se zřetelem ku pracím Willmannovým. Úvodní slovo napsal biskup litoměřický Josef Gross, který dává výraz vědeckosti nad tím, že Litoměřice hostí nejvýznamnějšího katolického pedagoga. — Svaz učitelstva solnohradského uspořádal pamětní slavnost Willmannovu. Inspektor dr. Wetzler slavil Willmanna jako velikého filosofa idealismu, nesmrtelného křesťanského pedagoga a hlasatele sociálního solidarismu. — Výbor ze spisů Willmannových chystá se a vyjde v knihovně Pedagogické akademie v Olomouci.

Pedagogická práce katolické církve.

Vynikající němečtí theologové a pedagové, tak profesori Göiler, Krebs, Mayer z Fryburku, Merkle z Würzburku, Wittoch z Vratislavy, Dyroff z Bonnu a Mumbauer spojili se, aby souvisle vylíčili životní práci katolické církve v posledních čtyřech stoletích na poli pedagogickém. Linie půjde od sv. Teresie a Filipa Nerského, přes Františka Saleského, Vincence z Pauly, Fenelova k Sailerovi, Rosminimu, Hirscherovi, Albanu Stolzovi a Neumannovi.

— **Učitel sebevrahem.** V lesíku nedaleko Trhových Svinů zastřelil se 14. ledna učitel W. Pání kolgrové, kteří jej sváděli k nevěře, jsou zdrčení, a jeden, který s ním obýval v jednom pokoji, boji se nyní do něho vstoupiti a vyžádal si dovolenou. Pp. kolegové nevěrci pěli při pohřbu dojemně o Bohu, Božím slitování a přimluvě Panny Marie. Neposlechli tedy organizačního rozkazu: při pohřbech nezpívat. Snad se v nich hnulo svědomí.

Hrozná zjevy. Na kliniku p. prof. Šambergra přivedla matka 13letého hochy. Na dotaz profesorův oznámila, že dítě jest stíženo pohlavní nemocí syfilidou. Nakazil prý se od 12letého děvčete, s nímž souložil. — Třeba poznámky? téže se *»Pražský Večerník«* 13. ledna 1921, přinášeje tuto hroznou zprávu o mládeži.

První učitelkou na pražské universitě jest lektorka španělštiny na filosofické fakultě pí Antonie Dickertová.

Počet studujících dívek. Počet studujících dívek na středních školách v roce 1920—21 obnaší 19.170, celkem 23 1/2%. Na českých gymn. studuje 937, na něm. 582. Na českých reálných gymn. 2357, na něm. 627. Na českých reálnkách je 2293 studentek, na něm. 427. Ostatních 11.957 studentek studuje na učitelských ústavech a dívčích ústavech.

LITERATURA.

Přípravu nejmenší mládeže školní na první sv. zpověď a první sv. přijímání, psanou lehkým dětským slohem, obsahující nejenom nutnou nauku o milosti Boží, hříchu, o svátosti pokání s podrobným zpovědním zrcadlem, jakož i o nejsv. svátosti oltářní a sv. přijímání s pěknými povzbuzujícími příklady, nýbrž i případné dětské modlitby před i po sv. přijímání, vydalo právě v pátém vydání *»Serafinské dílo lásky na záchranu opuštěné mládeže v Čes. Budějovicích«* a zaslala ji jednotlivě franko po 1.60 K v balíčcích nejméně po 10 výtiscích, jedenáctý nádvkem, za 10 Kč franko. Příprav je na skladě dostatek; ale *dětské kalendářky na r. 1921 byly již vyprodány, neračte jich objednávat.*

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům
☐ křesťanského školství. ☐

Orgán Jednoty česk. katol. učitelstva a přátel křesť.
výchovy v Čechách, na Moravě, Slezsku a Slovensku.

Majitel a vydavatel:
DRUŽSTVO VLAST V PRAZE.

Odpovědný redaktor:
EMANUEL ŽAK, gymnasiální profesor.

Přílohy:

„**Věstník Katechetský**“.

Redaktor Jaroslav Slaviček.

„**Učitelská Příloha**“.

Redaktor Ant. Zelnítius.

V PRAZE.

Tiskem knihtiskárny Družstva Vlast.

II. Žitná ul. č. 26 n.

OBSAH čis. 12. Znamení doby. — Práce katechetů v roce 1921. — O nadpřirozeném prostředku v katechesi a v duchovní správě. (Napsal Václav Oliva.) — Směs. — Feuilleton.

V y c h o v a t e l vychází 1. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 30 Kč, půlletně 15 Kč. Do krajín rakouských předplácí se na „Vychovatele“ 32 Kč, do ostatních zemí 38 Kč. Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. čis. 570-II. Tam zasílá se předplatné a adres. Reklame, jež se nepečetí a nefrankují. — Rukopisy pro hlavní list a zprávy časově zasílány buďtež Eman. Žákovi, profes. na Smíchově, Nábřeží legií čis. 8.—

Pro „Učitelskou přílohu“ přijímá rukopisy Ant. Zelnizius, učitel, Poďebrady 405.III.

— Pro „Věstník katechetský“ přijímá rukopisy redaktor Jarosl. Slaviček, katecheta na Smíchově 992.

Časopisy a knihy výměnou a jako redakční výtisk došle budeme nyní pravidelně v této rubrice oznamovati a na články z oboru školského zvlášt upozorňovati.

Ve schránce časopisů došlých pro **VYCHOVATELE** (Praha-II., Žitná ul. 26 n.) do 25. listopadu byly:

Vlast ročník XXXVIII. číslo 2.

Naše Listy roč. XXXI. čis. 9., 10., (ve feuil. začíná výborný článek V. Olivy: „Názory císařova zpovědníka P. Martina Beka o jinověrcích. Příspěvek k poznání doby husitské a pobělohorské v zemích českých.“) čis. 11. (Řeč mistopředsedy Jednoty katol. učitelstva a přátel křest. výchovy v jubil. 25. výročí valné hromadě 30. října 1921.) Čis. 12.

Šťitný, kalendář Jednoty katol. učitelstva českého a přátel křest. výchovy, redakci řídicího učitele Josefa Kačky na rok 1922. (Z obsahu uvádíme: Prof. Dr. Josef Smetana. — Josef Neumann, učitel, šlechterný dobrodinec sirot učitelských. — O lásce k bližnímu na základě Pisma sv. a příběhů v bibli. — Láska k vlasti na základě pravd náboženských a příběhů biblických.)

Sbírka přednášek pro katolické spolky a organizace. Roč. II., čis. 9. (Ve svobodném státě československém budiž svobodná, nespoutaná církev katolická, se svobodnou školou náboženskou! Napsal Al. Brynych. Mikulášská a vánoční promluva aj.)

Vychovatelské Listy. Organ pedagogické akademie. Red. prof. Dr. Jos. Kratochvíl. Roč. XXI. říjen—listopad 1921, č. 10.—11. Obsah Dr. Jos. Kratochvíl: Problém nesmrtnosti v dnešní vědě. Dr. Ant. Štursa: Vliv filosofie na soudobý stav lidstva. Otto Willmann: Aristoteles jako pedagog a didaktik. Prof. Fr. Komárek: Zrnka pro vychovatele. P. Olivaint: Rady mladým lidem. Ant. Audrlický: Ukázka z „Knihy katolického náboženství.“ Literatura. Rozhledy. Vychovatelství. Filosofie. (Pojednání o „Přírodních filosofii Velenovského“). Hlídka kulturní. Katechetická hlídka. (Styk katechety se žáky a rodiči. Samostatná česká, slovenská pedagogika a katechetika navazuje na referát Vychovatele XXXVI., č. 10, str. 143.)

Kalendář naší mládeže na školní rok 1921—22. Roč. X. Redaktor Fr. Jedlička, katecheta v Čes. Budějovicích. Tiskem bisk. knih. v Čes. Budějovicích. Nákladem „Serafinského díla lásky.“ Cena 2 Kč.

Malá učebnice katolická pro nižší třídy škol českých i pro vyučování soukromé. Díle schválených knih školních upravil František Jedlička, katecheta v Čes. Budějovicích. Cena 10 Kč. Nákladem „Serafinského díla lásky v Českých Budějovicích 1921.

Květy Lásky, roč. XVII., čis. 11.

Unie, čis. 10.

Rélinkovy obrazy o utrpení českého vojáka ve světové válce. V Klementinu v Praze uspořádána byla před časem výstava obrazů akad. malíře Karla Rélinka. Díle úsudku kritiků Rélinkovy výstavy vystihl Rélink ve svých obrazech všechny momenty vojenského života za války. Nakladatelstvím „Občanské tiskárny“ v Brně za součinnosti graf. ústavu A. Slovák v Brně vydáno bude album obsahující 26 Rélinkových obrazů ve vkusné obálce a pečlivém provedení na křídovém kartoně za 150 Kč. Objednání možno přímo u nakladatelství „Občanské tiskárny“ v Brně aneb u akad. malíře Karla Rélinka v Praze.

Paritní zákon

s vysvětlivkami a tabulkami, který vydal svým nákladem Spolek katechetský, lze dosud obdržeti u družstva Vlast v Praze-II., Žitná ul. čis. 26 nové. Cena pro nečleny Spol.katech. 5 Kč pro členy K 2:50.

Stručný výtah z liturgiky

pro žáky obecné školy na 16 str. III. rozmnožené vydání prodává se jen za hotové: 1 kus za 40 hal.; poštovné se připočítá dle velikosti objednávky. — Objednávky vyřizuje nakladatelství Družstva Vlast v Praze-II., Žitná ul. 26 n.

Rozbor knihy: Reformace katolická v království českém po bitvě bělohorské sepsání Tom. V. Bilka. Rozebírá P. J. Svoboda. Nákladem historického kroužku. Cena 40 h.

Vzájemný poměr učení Petra Chelického, starší Jednoty Českých Bratří a Táborů k nauce Valdenských, Jana Husa a Jana Viklífa. Napsal Dr. Ant. Lenz. Cena 6 K 40 h.

Jlíř z Poděbrad, český král. Vypravuje Dr. K. Lev Řehák. Cena 80 h.

Objednávky vyřizuje

administrace družstva Vlast v Praze-II.-570.

Český Gratulant.

Sbirka různých přání, památných nápisů, jakož i příležitostných a slavnostních proslovů.

Cena 2-40 K, poštou K 2-90.

Objednávky vyřizuje

administrace družstva „Vlast“
v Praze-II., Žitná ulice č. 26 n.

Upozornění rodičům,

jichž děti nezúčastňují se služeb Božích a opomíjejí přijímat sv. sváto-ti. Nákladem Spolku katolického. Cena 1 ex. 12 h, poštovně se připočítává dle velikosti objednávky. Expedici nejméně 50 kusů na venek obstarává administrace družstva Vlast v Praze-II. Žitná ul. č. 26 n.

Časové!

Časové!

V. O. Hložina:

O poměru Karla Havlíčka Borovského k náboženství.

Vhodné pro katol. řečníky. Vyšlo k oslavě stých narozenin Havlíčkových.

Cena Kč 3.-

Administrace družstva Vlast, Praha-II-570.

Prostomila knížka

návod k modlitbě, rozjímání i k životu dokonalemu prostince vloženy pro každého.

Napsal P. Martin z Kochemu.

Přeložil se svolením nejd. arcib. konsistoře Th. dr. Karel L. Řehák.

Cena vaz. ex. s červenou ořízkou 10 Kč.

Objednávky přijímá a vyřizuje:

administrace družstva Vlast v Praze-II., 570.

Stručné dějiny církevní.

Druhé rozmnožené a přehlednuté vydání. Pro československou mládež. Napsal Václ. Oliva
Cena K 2.

Objednávky přijímá a vyřizuje administrace družstva Vlast v Praze-II., Žitná ul. č. 26 n.

Vhodné vánoční dárky ≡ našim drahým. ≡

Pouta lásky,

poutavý román od Ter. Rakové, přeložil V. Kronus.

Cena 10 K, poštou 10 K 60 h.

Serafka.

(Životopisné romanetto.) Kč 4.—.

Dárek dcerám městským od Dobrovlastky.
(Marie Antonie.) Cena 4 koruny.

V červáncích našeho probuzení.

Román z XVIII. století. Napsal Ant. Jar. Dubec. Cena 8 K, poštou 8 K 50 h.

Zavátou stopou.

Epické básně Václ. Korandy. Tisk. a nákl. družstva Vlast v Praze. Cena 2 K 40 h.

Tři idylly.

Básně. Napsal Dr. M. Kovář. Cena Kč. 2-40.

„Pod českým nebem“

Politicko-socialně historický román z prvních dob hnutí dělnictva českého. Napsal Tomáš Josef Jiroušek. Díl I. z let 1844 až 1875. Cena 24 Kč.

Objednávky přijímá a vyřizuje admin.
družstva Vlast v Praze-II., Žitná ul. 26.

Bibliotéka dramatických prací pro jeviště katol. spolků
a jednot. Nákladem družstva Vlast.

Kaplička na Šumavě Cínohra se zpěvy o čtyřech jedn. Napsal Svec-
Blanický. Cena 1-60 K.

Vzeň na Křivoklátě Historická hra se zpěvy ve 4 jedn. Napsal
Jos. Hais-Týnecký. Hudeb. složil Karel Kaška.
Cena 2 K. Zvláštní partitura k této hře 80 hal.

Přemysl Otakar. Hist. tragédie ve 4 jednáních. Napsal Boh.
Bouška. Cena 2 K.

Cholera. Veselohra o 1 dějství. Napsal Jos. Hais-Týnecký.
Cena K 1-20.

Nešťastná tragédie. Veselohra o 1 dějství. Napsal Jos. Hais-
Týnecký. Cena 80 h.

Morávkova rodina na venkově. Veselohra o 4 jednáních. Napsal
A. Dostál. Cena K 1-20.

Na dušičky. Hra pro dívky v pěti jednáních se zpěvem. Napsal Alois Dostál,
Cena 80 hal.

V zápasech Sociální obraz ve třech jednáních. Napsal Jos.
Hais-Týnecký. Cena 2 K 40 h.

Vesnická královna Helenka z pazderny Cínohra ve třech jednáních
s proměnou v posledním jed-
nání. Dle povídky V. Pakosty „Vesnická královna“ napsal Loučenský. Cena 1-20.

Pro živou vodu. Báchorka v pěti jednáních se zpěvy. Napsal
A. Dostál. Nápěvy opatřil J. Žák. Cena 1-60 K.

Tovární dělnice a její dva milenci. Obraz ze života ve 4 jednáních
s proměnou ve II. a IV. jed-
nání a se živým obrazem ve IV. jednání. Dle stejnojmenné besídky Františka
Šupky, redaktora „Štitu“, upravil Loučenský. Cena K 1-20.

Vonný dech vánoč. Vánoční zpěvohra o 4 obr. Verše napsal Dr. M. Kovář,
jež v hudbu uvedl Jan Ev. Zelinka. (Op. 26.) Ná-
kladem Vlasti. Zvučné verše, hudba překrásná a snadná. Cena partitury o 64
stranách 14 K, cena textu s notami pro účinkující Kč 1-20, cena textu bez not
pro obecenstvo 60 hal.

Uvítání Ježíška. Vánoční cínohra se zpěvy o 2 dějích a s dohrou. Veršem
napsal Dr. M. Kovář. Nápěvy (s průvodem harmonia
nebo klavíru) složil Jan Ev. Zelinka. Vydání dvoje: pro hochy a pro dívky
Cena každého vydání K 1-20.

Štědrý den chudých a bohatých. Vánoční hra pro dívky ve 3 jed-
náních. Napsal Alois Dostál.
Písně upravil a doprovodem opatřil J. Suk, jubil. říd. učitel. Cena 2 K.

Na cestě k Betlemu. Vánoční hra ve dvou obrazech s průvodem piana.
Napsala L. Grossmannová-Brodská. Hudeb. složil
Václav Voborník. Cena 8 K. Text zvlášť 64 h.

Když je nouze nejvyšší Dojemný obraz ze života o jednom jed-
nání. Napsal Antonín Voborský. V tomto
obraze vystupuje pět osob. Cena K 1-20.

Návštěva. Něžná pohádka. Na scéně upravil Ant. Voborský. Vystupují tři
dívky a jeden pán. Cena 50 h.

Věstec svému národu. Solový výstup a dram. obraz se slovy. Veršem
napsal Tom. Jos. Jiroušek. Cena 80 h.

Vojn. Kristův. (Smrt sv. Šebestiána.) Historická hra v 5 jednáních. Napsal
Aurelius Tacitus. Cena 40 hal.

Kofeda dítěte. Veršem napsal Dr. M. Kovář. Hudeb. složil Jan Ev. Zelinka.
Cena 32 hal.

Sněhulka. Vánoční hra pro školní dívky. Cena 50 hal.

**Pravo provozovací zdarma při odebrání nejméně
5 exempl.**

Posudek o našich hrách: Kusy divadelní u Vás vydané jsou překrásné,
a budu hledět všechny je u nás dávat. S úctou

Jan Noha, kaplan v Třebíči.

Administrace družstva Vlast v Praze-II., Zitná ulice č. 26 n.

OBSAH čís. 1. Naším přátelům. (R.) — Socialismus a křesťanství. (Podává Em. Žák.) — Komenský a katolická pedagogika. (K.) — Dvěře jazyků otevřené. (Napsal Václav Oliva.) — Feuilleton Slavnost prvního sv. přijímání ve Francii. (Napsal Jos. Hanuš.) — Směs. — Literatura.

„Vychovatel“ vychází 1. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 30 Kč, půletně 15 Kč. Do krajin rakouských předplácí se na „Vychovatele“ 32 Kč, do ostatních zemí 38 Kč. Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. čís. 570-II. Tam zasilá se předplatné a adres. reklamace, jež se nepečetí a nefrankují. — Rukopisy pro hlavní list, zprávy časové, knihy a časopisy zasilány buďtež Eman. Žákovi, profes. na Smíchově, Ferdinandovo nábřeží čís. 8. — Pro „Učitelskou přílohu“ přijímá rukopisy Ant. Zelnizius, učitel v Praze-II., Poříč u Bucků. — Pro „Věstník katechetský“ přijímá rukopisy redaktor Jarosl. Slaviček, katecheta na Smíchově 992.

Stručné dějiny církevní.

Druhé rozmnožené a přehlednuté vydání. Pro československou mládež. Napsal Václ. Oliva
Cena K 1.60.

Objednávky přijímá a vyřizuje administrace družstva Vlast v Praze-II. Žitná ul. č. 26 n

Český Gratulant.

Sbírka různých přání, památných nápisů, jakož i příležitostných a slavnostních proslavů.

Cena 2 K. poštou K 2.40.

Objednávky vyřizuje

administrace družstva „Vlast“
v Praze-II., Žitná ulice č. 26 n.

Vlastenecké homilie.

Díl I. Sebraných kázání. — Doplnil P. Václ. Váchal, farář. — Vyšel sešit I.—XI. v ceně 18 K. Probirají celý církevní rok.

Objednávky přijímá a vyřizuje: administrace družstva v Vlast Praze-II., Žitná ul. 26 n.

Po stopách pravdy.

První sešit kázání Dra Rudolfa Horského podává se za K 1.50, druhý za K 1.20. Sešity tyto začínají jako Vlastenecké Homilie adventem a končí řečí na svátek Jména Ježí

Objednávky přijímá a vyřizuje

administrace družstva Vlast

v Praze-II., Žitná ul. č. 26 n.

Věrné své stoupence

prosíme, abv nam v hojně míře svěřovali drobný tisk: visitky, plakátky, pozvání ke schůzím, divadelní oznámení a i. v. Věrné přátelé své prosíme, aby k tomu i jiné povzbudili

Družstvo Vlast v Praze čp. 570-II.

Dějiny sociálního hnutí v zemích koruny České od r. 1848—1909.

Napsal **T. J. Jiroušek.**

Díl I. doba od r. 1840 do r. 1885. Str. 83. Cena 1.50 K.
Díl II. doba od roku 1885 do roku 1895. Stran 128.
Cena 3 K.

Díl III. doba od r. 1895 do roku 1909. Stran 124.
Cena 3 K. — Všechny tři díly stojí 7.50 K.

Objednávky jen za hotové vyřizuje
administrace družstva Vlast v Praze čp. 570-II

Průvodce Prahou a jejími církevními a dějepisnými památkami.

Pomocí prof. J. Vávry sestavil J. Flekáček.
Cena 75 haléřů.

Tento díl popisuje památky Hradčan a Malé Strany
Objednávky přijímá a vyřizuje:

Družstvo Vlast v Praze-II., Žitná ul. č. 26 n.

Paritní zákon

s vysvětlivkami a tabulkami, který vydal svým nákladem Spolek katechetský, lze dosud obdržeti u družstva Vlast v Praze-II., Žitná ul. čís. 26 nov. Cena pro nečleny Spolku katech. 5 Kč, pro členy 2 Kč.

Upozornění rodičům,

jižž děti nesúčastňují se služeb. Božích a opomíjejí přijímat sv. sváto-ti. Nákladem Spolku katechetského. Cena 1 ex. 12 h, poštovně se připočítává dle velikosti objednávky. Expedici nejméně 50 kusů na venek obstarává administrace družstva Vlast v Praze-II. Žitná ul. č. 26 n.

O sv. růženci.

K poučení a vysvětlení podává P. Zaletěl.
Cena 24 hal.

Objednávky jen za hotové přijímá a vyřizuje
administrace družstva Vlast, Praha-II., čp. 570.

VYCHOVATEL.

Odpovědný redaktor: gymn. prof. EM. ŽÁK

ČÍSLO 3.

BŘEZEN 1921.

ROČNÍK XXXVI.

Sčítání lidu — agitace proticírkevní.

Je odporno již o tom mluvit, jak se svobody svědomí v našich dnech zneužívá. Sčítání lidu dalo vítanou příležitost všem nepřátelům církve katolické, aby připravili společnou štvanici k vystupování z církve katolické. Všechny strany socialistické, volnomyšlenkáři, vůdcové československé církve spojili se v jeden sbor, který přímo křičel: »Pryč z katolické církve.«

Je v tom všem viděti nesmírnou nevzdělanost duševní a nedůslednost jednání. Nevzdělanost v tom, že náboženské citění, záležitost eminentně vnitřní, stala se předmětem veřejné, řvavé agitace. Tři plátěné stánky na Václavském náměstí v Praze, v neděli dne 13. února umístěné, polepené velkými plakáty: »Přistupte do církve československé« a v nich několik mladých lidí, občas vykřikujících podobné vyzvání, připomínalo vyvolávače před nějakou menažerií. Kanceláře pro vystoupení z církve, všude zřízené jako bývají při politických volbách, označené podobnými nápisy, a křiklavé plakáty na rozích ulic, to vše ukazuje, jak hluboko klesl smysl pro slušnost, občanskou svobodu a náboženský cit.

A nedůslednost v jednání spočívá v tom, že všechny politické strany, ovšem mimo lidovou, prohlásily ve svém programu, že »náboženství je soukromou záležitostí každého jednotlivce«, a nyní z této soukromé záležitosti činí věc veřejné agitace a otázku politickou.

Mohlo kulturní a politické vzdělání ještě hlouběji klesnouti? Mohla se politická zralost ke svobodě a šetrnosti vůči náboženskému citění ještě smutněji prokázati? —

V čele agitace pro vystupování z církve katolické stálo a stojí dosud všechno pokrokové učitelstvo. V každém čísle jeho orgánu »Čes. učitele«, byl v poslední době věnován článek k této »soukromé záležitosti« člověka. Frase, které přímo praskaly svojí nabubřelostí, opanovaly pole. Lístek k ohlášení výstupu z církve přidán každému odběrateli. Aby pak pozvání dáno bylo více váhy, paraduje na něm jako molto výrok T. G. Masaryka, nynějšího našeho presidenta: Řím Čechem musí býti souzen a odsouzen.;

Lze beztaktnost a nesprávnou úctu k hlavě státu, jež má vždy státi nad stranami, ještě hruběji dokumentovati, nežli zneužívat její slovo k štvavé agitaci?

Na důkaz, jakými frasemi se v orgánu pokrokových učitelů agituje, stůj zde jeho úvodní článek z 11. února t. r.: »V hodině poslední«.

Pohlédněte, kolegové a kolegyně, za sebe nějaké desetiletí. Vidíme ve školách československých, tehdy ještě římských, plně řádití furii římských kněží. Udačactví nejnížšího druhu, které se neštítlo ničení existence učitelských rodin, které nehleděto

na zoufalství otcův a slzy učitelských žen a matek, bujelo ve škole rakouské. Každé úřední dveře byly dokořan otevřeny kutně, každý úřední hřbet rakouský ochotně se shýbal před pokynem římské ruky — doba temna, poroby učitelské.

Červánky svitly obnovením české samostatnosti. Černá reakce couvla před nimi ulekána duchy, které sama svým hrůzným a nesmyslným řáděním a násilím vyvojala. Bylo jasno a mló v Československé republice, bylo krásně a čisto v československé škole.

Ale římská reakce čeká jako hladová šelma. Sedi v kleci, však klec není uzamčena. Apokalyptická šelma čeká na vhodný okamžik, aby skočila, zardousila nový život v národě a to nejprve ve škole, odkud světlo a pravda v národ plyne. Nedejme se klamat, že šelma poměrně klidně se chová. Není dosud přikována, uvězněna. Doba jejího zuření a pomsty může přijít, nepoutáme-li sílu její tak, aby neměla k činům příležitosti.

Právě jest doba vhodná. Účtuje národ s Řimem, s odvěkým nepřitelem. Učitel, světlonoš a buditel, nesmí býti poslední. Hodina dvanáctá udeří — kdo bude alespoň legionářem »za pět minut dvanáct« ducha nového, ducha svobody — a kdo zůstane člověkem staré doby? Dva světy, dva tábory se tvoří: čistých a černých. Kam, československý učitel, v poslední hodině před sčítáním bojovníků se postavíš? Jest to jen v tvé moci a jenom ty budeš volán dějinami ku zodpovědnosti!

To nemluví učitel, vědomý svého kulturního poslání; ale nábožensko-politický štváč. Ale že tato agitace je mečem dvojsměrným, na to se ovšem nepomyšlí. Tážeme se: Co nastane, když v osadách nábožensky uvědomělých rodiče nebudou chtít posílati své děti k učitelu bezvěrci? Když se postaví proti zjevnému nepříteli jich náboženského vyznání? Což když jich štvání bude tímto způsobem jim oplaceno? Co potom? Na tyto důsledky ovšem zfanatisovaní předáci nemohou mysliti.

A čeho hodlá proticírkevní agitace svým řáděním dosíci? Nic více a nic méně než *odluku církve od státu via facti, dřív nežli o ní zákonodárné sbory budou jednati*. Přípravuje se tím pro její uzákonění reální základ. Když ve škole bude katolická mládež v menšině, vyradí se prostě náboženství z rozvrhu řádných předmětů, strčí se na prázdné odpoledne jako mimořádný předmět. Potom pro občanskou morálku bude v učebním rozvrhu hned místo. Bude potřeba nějakého nového zákona? Nikoli. Zákon prostě bude sankcionovat hotovou událost.

Ten plán se připravuje. Kdy a jak se uskuteční, bude patrnó, jakmile se zjistí poměr mládeže dle náboženského vyznání.

Socialismus a křesťanství.

(Podává E. m. Žák.)

(Pokračování.)

Ale nebyli to jen kapitalističtí průmyslníci, kteří viděli v otázce sociální otázku mravního povznesení pracujících tříd, byli to i bohatí a vlivní aristokraté, kteří byli přinuceni všimati si poměrů v chudých a nuzných vrstvách spodních. Stůj zde aspoň jeden toho doklad:

Východní a západní část Londýna jsou jako dva různé světy. V západních čtvrtích aristokracie, bohatství, přepych; východní část — domov hmotné a mravní bídy, sídlo hladu. Jedna část města dlouho nevěděla o druhé. Jenom v »Times« občas ocitla se zpráva, v níž aristokratické dámy si stěžovaly na potulování se

rozedraných a špinavých postav kol jich paláců a ekypází. Tu stalo se, že v aristokratické čtvrti náhle propukly těžké a nakažlivé nemoci. A když lékaři pátrali po jich původu, shledali ke svému velikému úžasu, že nemoci pocházejí z krejčovských dílen ve východních čtvrtích, které obývala největší chudina. Bylo jistě podivno, kterak tyto dvě různé čtvrti města přece byly mezi sebou velmi úzce spojeny. — Bidně živořící krejčovští pomocníci a švadleny, kteří pracovali pro velké oděvní závody, když byli nuceni svoje peřiny a šaty odnésti do zastaváren, přikrývali se šatem, který zhotovovali pro boháče. Rozešitým kabátem lordovým přikryli děti, které stonaly neštovicemi; jízddecký šat vznešené lady sloužil za pokrývku děcka, jež se roznemohlo spálov, osypkami. To otevřelo boháčům oči. Poznali rázem onu těsnou souvislost mezi sebou a chudinou. Sebrali ihned veliké sumy na zmírnění bídy ve východní části Londýna, poslal tam lékaře, kněze; zkrátka chápali sociální nebezpečí a jali se ve vlastním zájmu zabývat se otázkou sociální. I oni brzo poznali, že je potřeba nejen pomáhati hmotně, ale také povznést duševní úroveň trpících tříd.

Otázka sociální stala se otázkou mravní. A otázka mravní souvisí úzce s otázkou náboženskou. Touha po mamonu, požitcích, největším pohodlí a blahobytu spočívá nejen v nitru boháčů, kteří tvoří oněch vrchních 10 tisíc lidí, ale také v duších chudáčů. A tuto touhu zmírniti, učiti šetrnosti, spokojenosti je úkolem křesťanství. Modle mamonu může se stejně kořiti boháč jako chudáč. I nejbídnější proletář, jakmile propadne nevěře, stává se nejnervnější vyznavačem mamonu. A křesťanství tyto třídní poměry mírní, chce překlenouti propasti. Starý bojovník za práva dělnictva, *dr. H. Müller* ve svém spise: *»Theorie třídního boje«* dobře pravi: *»Je daleko snažším socialisticky mluvit nežli socialisticky pracovat; mnohem pohodlnějším kapitalismus v lidových schůzích potíratí, nežli jej hubiti ve vlastním nitru, kde jsou jeho nejhluší kořeny.«* —

Sociálně demokratičtí řečníci, aby získali důvěru svému programu, nejednou na to poukazují, že prý Ježíš Kristus, sám chudý, který tak tklivě doznal: *»Ptáci mají svá hnízda a lišky svá doupata, ale Syn člověka nemá, kam by hlavy své položil,«* který nejprve obracel se k chudým a jim kázal blahou zvěst o vykoupení, byl prý prvním socialistou. Je to falešným zvrácením pojmů, právě jako když *Camille Desmoulin* ve velké francouzské revoluci cynicky nazval Krista prvním sanculottem. — Nic není nesprávnějšího než toto. Ten, který učil: *»Hleďtete nejprve království nebeské a spravedlnost jeho a ostatní bude vám přidáno,«* který těm, kdo čekali obnovení dávné slávy království israelského, znovu opakoval: *»Království Boží ve vás,«* který lítost pocítoval nad duchovní chudobou boháčů a velebil duchovní bohatství chudých, byl nejdůležitějším a největším odpůrcem dnešního materialistického socialismu. Kristus ovšem byl hmotně chudý; ale při tom duchovně nesmírně bohatý. Pln štěstí ve svém stálém spojení s Otcem nebeským, pln radosti ve svém obcování s ním, pln klidu a rovnováhy, v níž nedal se myliti ani oním *»Hosana«* ani oním *»Ukřížuj,«* které týž lid na něho volal, nosil ve své lidské přirozenosti plnost božství. Jenom v tomto bezměrném bohatství svého vnitřního života dovedl snášeti všechna příkoří, potupy a pohany, dovedl umíratí v onom podivuhodném klidu s modlitbou na rtech: *»Otče, odpusť jím, neboť nevědí co činí.«* Kristus volil takto žíti, aby celému světu a všem přístím věkům ukázal, že těžiště života není v hromadění a užívání pozemských statků, v sloužení tělesnosti a rozkošech, ale v duši a v bohatství vnitřního ži-

vota. Kristus, jak krásně praví *Förster*, »chtěl svým životem a smrtí hlásati, že nad tímto světem a zcela neodvisle od jeho svizelů a béd, jež rozdává, jest vyšší říše vnitřní svobody a dokonalosti, jež se otvírá člověku v okamžiku jeho vnitřního obrácení; říše, v níž všichni duševně zlomení stávají se přímými, všichni obtíženi kráčeji bez břemene, všichni duševně slepí nabývají zraku a všechny slzy osychají. Kristus, když mluví k chudému, ukazuje mu, že i při své chudobě a strastech může býti šťastným.«

Z toho tuším jasně vysvítá, že Kristus byl pravým opakem dnešního sociálního revolucionáře, který pracuje jenom pro zlepšení hmotné existence člověka. On způsobil mezi svými ono Nitzscheovo »*přehodnocení hmot,*« proto že hlásal, že statky duševní mají větší cenu nežli statky hmotné. —

Sociální demokracie často chlubí se úspěchy, kterých se domohla. A nelze neuznat, ale s radostí na to pohlížíme, že na poli sociální činnosti pro dělnictvo, dítě, pro starce a nemocného učinilo se velmi mnoho. Avšak nebyl to v nejčetnějších případech strach před pluky pracujících zástupů, před jich fyzickou silou, co vyvolalo obrat ve smýšlení zámožných tříd, blahovolejší nazírání na ně a sociální zákony; ale pravou příčinou byl obrat v nitru a ve smýšlení zámožných tříd. Probudilo se jich svědomí, heslo o lásce k bližnímu zase se ozvalo v jich duších. Kapitalistické třídy nestavějí se již tak přikře proti požadavkům dělnictva, poněvadž tíše a ponenáhlu nabyli poznání a přesvědčení, že mnohé požadavky dělnictva jsou plně oprávněné a spravedlivé.

Humpry Ward napsal velmi oblíbený román: »*Marcella*«. Zde vypravuje anglická aristokratka o své zbožné babičce, která poručila jednoho dne dáti do klády dělníka na poli pracujícího proto, že jí dost rychle a uctivě nepozdravil. A když dělník byl kládou sevřen na rukách i na nohách, stará dáma zcela klidně jako jindy šla vykonat svoji večerní pobožnost. Ale její vnučka, jež má zcela jiné názory na svého služebníka, praví: »I kdyby nám ono právo — vsaditi své služebníky do klády — bylo zůstalo, my již bychom nemohli ho použiti, protože máme ten pocit, že jsme již své právo, své místo a svůj význam ztratili. Naše srdce již přešla k nepříteli. Ač bychom rádi cítili se svým stavem, my toho již nedovedeme.«

V těchto několika významných slovech je obsaženo vysvětlení, co je vlastní a nejhlubší příčinou téměř všech vítězství a úspěchu socialismu. Srdce zámožných a privilegovaných přešla k chudým a utiskovaným; nemají již té mravní síly, aby se požadavkům jich opřela. Uznávají právo chudých. A to je onen veliký a krásný výsledek skrytého, ale ustavičného sociálního působení křesťanského učení. Ono vniklo v hloubi svědomí, proniklo všechnu literaturu a naklonilo tak zvané »veřejné mínění« na stranu pracujícího lidu.

Hlavně v tomto proměnění duší spatřuje anglický sociolog, jemný a bystrý *Benjamin Kidd* příčinu rychlého úspěchu socialistických názorů. Právě ve svém spise: »*Sociální evoluce*« asi toto: »Dějiny pokračujícího zákonodárství jsou neustálou řadou koncesí a ústupků, které žádala a také získala třída lidu, jež určitě svými potencemi a postavením je slabší. Ústupky tyto byly jí dány od vládnoucí strany, která nepopíratelně je silnější. A hlavní příčinou těchto ústupků je značně vyvinuté etické citění, prohloubení a zjemnění charakteru, jež naplnily západní národy. Vládnoucí třída nemá již té vnitřní síly, aby mohla použiti své moci a dovedla obhájití své podkopané postavení. Jejím odporu vzata je všeliká síla, neboť lidské myslí jsou již tak citlivé pro každé utrpení, bídu, bez-

práví a snižování, že nedovedou již odporovati. Čím více si osvětlujeme tajemné základy socialního hnutí, tím lépe poznáváme, kterak rozvoj síly dělnické tíše, ale vítězně roste a tak jich útok stává se prudší. Ale ještě u větší a význačnější míře slabne a přestává obrana oné vyšší třídy tím, že mizejí její předsudky a klesá důvěra v sebe sama a ve svoji moc. Křesťanské zásady o bratrství všech lidí, o rovnosti jich před Bohem, u něhož není přijímání osob, svým tlakem a vlivem působí i tam, kde náboženské citění dávno již pohaslo. — (Pokračování.)

Výchova našeho dorostu.

(Na katol. sjezdě přednesl V. Chlumský.)

(Pokračování.)

A dnes již bohužel povážlivé příznaky úpadku mravnosti u nás se ukazují. Mladý národ dostává již marastické, stařecké vrásky.

Příšerné symptomy rostoucího úpadku mravního mezi naší mládeží podává nám statistika poslední doby: Co tomu říci, že mezi studujícími českých vysokých škol je 23 procent nakaženo nemocemi z nemravného života pocházejícími a mezi studentkami je jich 24%!! S hlubokým úžasem čteme, že kriminalita u mladistvých stoupla u nás o 500%. Noviny nedávno nám sdělily, že na Moravě za rok vyloupeno bylo 300 kostelů, a kriminální statistika praví, že to učinili z 75% mladiství zločinci! Táž kriminální věda pak udává další zločinnosti: Mladistvý zločinec začne s krádeží kapesní, druhý stupeň je zmišřená krádež kostelní, třetí násilné smilstvo a čtvrtý vražda. Ujistili mne na ředitelství policejním, že odchytek zde od tohoto postupu není. Tedy ze všech těchto vylupovačů svatostánků uzrají národu našemu časem vrahové. Národe, těš se!

Člověk mravně pokleslý upadá v nechut ku práci a může-li, oddává se požitkářství až do úplného se vyžití. Čas, síla, peníze, čest, vše obětuje se smyslovým a smyslným požitkům. Jak hluboce již i v tomto ohledu jsme poklesli praví nám zpráva policejního komisařství, sdělující, že za rok 1919 bylo jen v pražském rayonu 35.000 zábav a tancovaček a jen 2.300 přednášek. Stítících se práce a žijících hříchu a v bídě prostitutek hynoucích, jest hlášených 750; nehlášených 5.700 za 7 měsíců. Toť obrázky z velkoměstského bahna a důkaz veliké lehkomyšlnosti a lenošné požívačnosti z úpadku mravního.

»Carpe diem«, uživej kde a jak můžeš, bylo heslem mládeže římské, když národ mravně byl rozvrácený a šel svému zániku vstříc.

Mravní degenerace a požitkářství všude jako mor se šířící bude i u nás hrobem veškerého idealismu, a veškerých ctností nejen mravních, ale i národních, občanských a společenských. Je to vždy neklamný příznak blízkého úpadku národa, jenž dějinnou roli brzy dohraje a bude donucen ustoupiti národu mravnějším a proto i silnějším.

A myslím, že málo který národ v dějinách lidstva měl těžší postavení, a proto potřeboval ku své existenci dorostu mravně zdatnějšího a ideálnějším, nežli právě národ český v době přítomné. Co tu dělat?

Jak mravnost dorostu národního dnes už tak pokleslou zase pozvednouti?

My katolíci, kteří nejen mravní úpadek vidíme, ale kteří dobře známe i příčinu tohoto smutného úkazu — dáváme jasnou odpověď: Nepozvedne dle na-

šeho názoru klesající idealismus národní vaše heslo: »Pryč od Říma«, jež hlásáte. My katolíci víme, že pryč od Říma jest ve skutečnosti též, »pryč od Krista« a toto heslo: pryč od Říma v praxi znamená i pryč od veškeré mravnosti a tedy i od veškerého idealismu a na posledy vyzní v osudné pro národ: blíž k Berlínu!

Proto my katolíci přes tyto hlasy zmatenců, kteří v sobě říkají, že »volně myslí«, ve skutečnosti však nemyslí, jsouce jen slepým nástrojem v ruce židovského protikřesťanského zednářstva, vidíme záchranu národa v hesle jiném, — v hesle *zpět ku Kristu!* Nebo ve slovech papeže Pia X.: »Omnia instaurare in Christo.«

Naším přesvědčením je, co bylo přesvědčením i velikého presidenta severoamerické Unie Washingtona, který prohlásil: »Kdo podkopává náboženství a mravnost, ten je úhlavní nepřítel svého národa.«

Chcete-li proto mládež českou zachránit před mravní zkázou a národu odchovati ideální a mravný dorost, zachovejte mládeži víru katolickou! A nejde to dnes jinak, než dosud mravně zachovalou a věřící ještě mládež odtrhnouti od té již mraupně zkažené a zbankrotělé, a zorganizovati ji v katolických spolcích. Jiného vychodiska není a jiná záchrana nezbyvá. Co nebude zorganizováno, to propadne za čas nezvratně molochu nevěry a mravní zkázy! —

Tu však vzniká otázka: *Kdo měl a má se této práce chopiti?*

Přirozeně, kde se mluví o záchraně víry a mravnosti, o zachraně duší, napadne každého mimoděk slovo — kněz! Ano — bylo to jejich povinností, (Bohem jim ulozenou), aby již dávno před válkou, když nevěra začala se mezi mládeží šířit, tomuto zhoubnému proudu atheismu se postavili a s napjetím všech sil hleděli mládež před nevěrou zachrániti. Bohužel. — Nestalo se tak.

Za Rakouska kněz celým systémem byl vychováván na státního byrokrata, a na povinnost pastýře duší z valné části zapomínal. Mládež byla až na řídké výjimky skoro všude bez duchovního otce, on se jí odcizil, on jí neznal a k ní se nehlásil.

A po převratu — kněžstvo z valné části zklamalo po druhé. Když nevěra drzeji ještě začala vystupovati a na všech stranách rozpoutával se boj o mladistvé duše, čekala mládež česká ještě věřící, ona mravně zachovalá, že kněz aspoň nyní přijde, svolá své věrné, zvláště ty mladé a nezkušené, ale nadšené a nebojácné, postaví se v jejich čelo jako dobrý pastýř a s nimi půjde do boje věren svému nejvyššímu strážci cirkve v Římě. . . A zatím část jedna našeho kněžstva upadla do malomyslnosti, a s tupou resignací čekala, co přijde, a druhá část rozvinula program stavovských palčivých otázek, jež chtěla svémocně i bez ohledu na zákony cirkve a zákonitou vrchnost řešiti. Nastaly spory, jež už po 2 $\frac{1}{2}$ roku myslí kněžstva zaměstnávají, a tak dlouhá doba od převratu a doba vážná, plná zodpovědnosti, uprchla a pozitivní práce na záchranu víry a hlavně ohrožené mládeže nevykonána od organizace duchovenstva skoro žádná. Ani jediný podnět k ní nebyl dán

Tu však, Bohu buď za to vzdán dík, dán signál k záchrané práci mezi českou mládeží odjinud!

Ještě uprostřed lítice válečné r. 1917. vyšel popud k utvoření jednotné organizace katol. mládeže z řad naší studentské Ligy akademické. Několik katol. studentů a několik zbylých starších pracovníků z mládeže před válkou sestavilo nové stanovy, episkopat dal hnutí sekretáře, a začalo se počátkem r. 1918 pra-

covat. Dne 16. května 1918 svolána valná hromada ustavující, navštívená 160 účastníky, za rok ustavilo se 100 skupin, za druhý rok počet stoupl na 275 a dnes je počet skupin 355, asi s 18.000 členy.

Časopis »Dorost«, redigovaný výborně redakt. dp. Vajsem, získal v I. 8000 odběratel, dnes pak má 10 000 jako čtrnáctidenník.

Obrat finanční byl za prvý rok 52.000 K, za druhý vzrostl na 300.000 K. Již z těchto cifer je patrný rapidní vzrůst naší nové organizace katol. ml. v Čechách, našeho Sdružení a možno tušiti, jaká potřeba org. katol. mládeže se cítila!

Morava byla šťastnější. U nás se předválečná práce v organizaci mládeže naší vykonaná za války shroutila, ježto pracovníci vedoucí skoro všichni byli na vojně a hnutí finančně bylo tuze slabé. Také oba stávající časopisy zanikly. Na Moravě stál v čele katol. omladiny starý pracovník dp. Žůrek, který i za války činnost udržoval a orgán spolkový třebaš nepravidelně — přece vycházel! A tak hnutí celé válku šťastně přečkalo.

Na Slovensku se teprve nyní začíná. Avšak my v Čechách a na Moravě doufáme, a přejeme mu ze srdce, aby tento náš nejmladší bratr starší své sourozence brzy dohonal.

Jaký má účel a jakými prostředky pracuje dnes toto naše Sdružení v Čechách? Prvním účelem Sdružení jest, jak bylo již řečeno, mládež věřící a mravně zachovalou v samostatných katolických spolcích soustřediti a tak odtrhnouti od mládeže nevěrecké a zkažené, vpraviti ji jasný názor křesťanský o světě a životě a učiti ji od mladí křesťansky mravně smýšlet, jednat a žít

V tomto oboru jest samozřejmě, že kněz, duchovní rádce, jako pastýř duchovní má velikou roli. On v apologetických a pozitivně náboženských přednáškách musí s názorem křesťanským členstvo důkladně seznámit, v debatních večírkách proti časovým útokům immunisovat, on nevtíravě svým slovem a příkladem bude učit užívat prostředků přirozených i nadpřirozených k potírání vášní, jak je náboženství podává. On povede členstvo k sv. svátostem, k poznání sebe sama v exerciciích, k neohroženému vyznávání víry, k věrnosti a poslušnosti sv. církve, on bude učit mládež znát práva katolíků a ta práva si hájit proti komukoli . . .

A proto katolický, bezúhonný, církvi věrný kněz bude vždy vítaným přítelem a rádcem skupiny. A skupiny naše, dle dosavadní zkušenosti, se za takového svého dobrého pastýře jako jeden muž vždy a všade neohroženě postavily a na mnohých místech již naše mládež organizovaná svého katol. kněze a katolický chrám i svým tělem a svými životy chránila.

A jest to proto dnes první povinností duch. správce každého, aby ve své farnosti skupinu Sdružení katol. mládeže pomohl založiti a tak dle sil svých na záchraně sobě svěřených duší mládeže pracoval. Učiní jen zadost povinnosti svého úřadu; učiní to ku záchraně nesmrtelných duší, k dobru národa, k prospěchu církve ano i v zájmu svém vlastním. Z nábožensky uvědomělé mládeže vyrostou uvědomělí katolíci, budoucí jeho obětaví osadníci i pomocníci.

Kéž by slov těchto všechno duchovenstvo československé si povšimlo a dle nich se ihned zařídilo!

(Pokračování.)

Právní poměry katechetů do roku 1873.

Píše František Košák.

(Věnováno památce kněží-katechetů z let 1776—1873.)

(Pokračování.)

Když byla zřízena roku 1844 hlavní škola v *Rokycanech*, povolán za jejího prvního ředitele a zároveň učitele náboženství *Josef Kreisinger*, (nar. r. 1807. v Drahoňově Újezdě na Zbirovsku.) kaplan v Rokycanech (ordin. r. 1834). Roku 1851 stal se děkanem v Rokycanech, ale vyučoval ještě v letech 1855—57 na hlavních školách. Když otevřena byla v Praze česká vzorná škola oznámil »Posel z Budče«⁷⁾ že mezi *hotovými knihami* pro národní školy je *Biblická historie od Škody*. Ale o knize té ne nikde ničeho nenalzáme a mezi knihami, jež Škoda vydal, *Biblická historie* není; za to však hned roku následujícího oznamuje týž list: Tiskem Bedřicha Rohlička na světlo vyšla *Biblická dějeprava pro školní mládež od Josefa Kreisingra*, ředitele a katechety hlavní školy v Rokycanech. S potvrzením nejd. K. Arcib. Konsistoře v Praze v 8 str. 201 neváz. za 20 kr. slušně vázaná za 24 kr. stří. Prodává se v Rokycanech u spisovatele a v Praze u J. K. Škody, katechety v národní škole (bytem v Poštov. ulici v Studené lázni č. 198.⁸⁾ Tato *biblická dějeprava* starého i nového zákona pro školy obecné vyšla po prvé nákladem spisovatelovým, ale když »pan katecheta Kreisinger v Rokycanech daroval svůj *biblický dějepis c. k. skladu školních kněh*,« za dar ten se mu na přímluvu »p. ministra duch. záležitostí od veledůstojné konsistoře pražské zvláštního vyznamenání kanovnického dostalo.«⁹⁾

Biblická dějeprava Kreisingrova vyšla pak ve Vídni roku 1852 v prodeji c. k. nakladatelstva školních kněh, tiskem L. Grunda, a znovu r. 1854. V Praze vyšla v knihoskladě roku 1862 (258 str. vázaná v plátně 39 n. kr.)

Kreisinger slovy *biblickými* vypravuje posvátné příběhy a proto jeho *biblická dějeprava* záhy vytlačila dosud jako pomůcku užívanou *biblickou dějepravou* Kristofa Schmidy, zčeštěnou Jos. Václ. Vlasákem, učitelem na hl. škole v Mělníce (v Praze 1833), a dostalo se jí schválení biskupských konsistoří i ministerstva kdežto ona Schmid—Vlasáková za nedovolenou na školách českých prohlášena (vynesení minister. ze dne 11. srpna 1851 č. 4891/299) a z užívání školního docela byla vypuštěna *Historie biblická*, která roku 1831 posledně v českém překladu u pražského školního skladu knih vyšla.¹⁰⁾

V Hradci Králové vydal roku 1858 u L. Pospíšila ve prospěch hradeckého paedagogia ředitel a katecheta ústavu učitelského, hlavní a nižší reální školy v Hradci Králové. *František Šoffer*, příručku k *biblickým příběhům* s mapou sv. Země: *Palestína neb země svatá* (v 8., str. 118, za 30 kr.). Rychlé rozebrání prvního vydání, jež vyneslo paedagogiu 273 zl. r. č., svědčí, jak pomůcka ta byla příhodnou. Již po třech letech vydává Fr. Šoffer druhé vydání o celý arch silnější, obsahem bohatší (*biblické starožitnosti*). V Praze 1861. Tiskem Rohlička a Sieverse, v 8, str. 138, za 30 kr.).

Když »*Dědictví svatého Václava*«, založenému roku 1669 šlechtným jesuitou P. Václavem Matějem Šteyerem za účelem vydávání a šíření katolických knih

⁷⁾ Posel z Budče roč. I. čís. 13. z 24 srpna 1848 str. 213.

⁸⁾ Pos. z Bud. r. II. č. 48. z 29. listop. 1849. str. 768.

⁹⁾ Pos. z Bud. r. IV. 1851. str. 512.

¹⁰⁾ »Časopis a Škola« r. I. 1852. str. 74.

českých mezi lidem, ze zabaveného jmění jeho roku 1777,¹¹⁾ opět část byla vrácena a dědictví probudilo se k novému životu, aby z úroků čas od času vydalo dobrou katolickou knihu, která by k duchovnímu vzdělání českého lidu přispěla, byly první knihou tou roku 1860: *Výklady na nedělní a sváteční evangelia*. K výkladům připojeno vždy naučení víry a mravů dle katechismu a brán zřetel i na liturgickou stránku. Autorem knihy byl výborný praktik katecheta a ředitel nižší reálky (1857—1859) ve *Vodňanech*, *František Pavlíček* (nar. 1827, ordin. 1850, zemřel jako farář v Milenicích 1889).

Z literární jeho činnosti jsou známá jeho kázání, jež uveřejňoval v »Bibliotéce kazatelské diec. Budějovické«, samostatně vydaná »Májová pobožnost« a uvedené »Výklady«. »Byl to kněz učený a horlivý«, píše o něm nástupce jeho na faře v Malenicích. »Vynikal zvláště ve škole. S našimi katechismy a osnovami nezasadíme nauky náboženské do srdcí dětí tak, jak to činil on. Měl zvláštní svou metodu, kterou biskup Jirsík zvláště pochválil; a dosud slýchám od svých osadníků: »nebožtík jemnostpán Pavlíček nám říkával — a cituji výroky z Písma sv. a stará česká pořekadla. Ke všemu prý pořekadlo měl.« A tato jeho znalost a způsob užívání pořekadel, která zajisté nejvíce utkvějí v paměti, jeví se právě i v jeho »Výkladech«, kde jich často a na vhodných místech užívá. Když byl Pavlíček ve Vodňanech katechetou, zneprátelel si tamní inteligenci, která se honosila svou svobodomyšlností, a připravila Pavlíčkovi, že byl pro urážku c. k. úředníků a osnování vzpoury (!) odsouzen na 14 dní do žaláře. Hlavnímu žalobci po letech Pavlíček šlechetně se odvděčil a prokázal mu velmi dobrou službu, úplně zapomenuv na minulost.

V Praze roku 1871 vyšel »Výklad nedělních evangelií dle způsobu ve školách národních předepsaného k prospěchu školních katechetů« od *Františka Rychlíka*, katechety a ředitele pětileté školy v Přelouči. Rychlík vzal si za vzor knihu, kterou Pařízek v r. 1819 vydal a řídil se dle jeho metody.

Dne 27. června 1870 zemřel *Václav Čeněk Bendl*, nadaný český spisovatel (překládal hlavně Turgeněva), katecheta a ředitel hlavní školy ve *Volyni*.

Uvedli jsme několik jmen katechetů, pracovníků v naší odborné literatuře a i jinde, o nichž namátkou jsme našli zprávy. Co jmen by se našlo, co práce vykonané by se objevilo, kdyby někdo shledal jména těch, kteří pracovali v dobách těžkých, byli prvními katechetami na školách, byli jejich řediteli a prodělali postup školství u nás až do nových zákonů školních. Nebylo jich mnoho najednou, ale za ta léta od roku 1776 až do roku 1873, téměř za století, byla jich řada velká a neměli by upadnouti v zapomenutí. Každý katecheta měl by se zajímati o své předchůdce a dala by se sestaviti pěkná zpráva, vykazující dobré a zasloužilé pracovníky z řad katechetů, kteří zasloužili se o české školství jak na školách hlavních, tak i na nižších reálních. (Pokračování.)

Středoškolským profesorům náboženství.

§ 15. nařízení vlády republiky Čsl. ze dne 22. prosince 1920 ku provedení zákona ze dne 9. dubna 1920 o propočítání služební doby státních zaměstnanců ustanovuje takto: »*veřejná služba a služba jiná rovněž postavená budiž započtena*

¹¹⁾ Dějiny Dědictví sv. Václava obšírněji vylíčil Jan Sedláč v ČKD 1901.

plně, pokud je rovnocenná co do výkonu i vzdělání předepsaného pro civilní státní službu, o níž jde. —

Poněvadž služba učitelská (katechetská) na školách nižší kategorie, služba kaplanská v duchovní správě, služba učitelská v ústavech diecesálních a biskupských, služba archivářská, služba adjunktů theologie na fakultách atd. jest beze spcru takovou službou veřejnou, již citovaný § 15. má na mysli, podejte s středoškolskými profesory náboženství úřední cestou tuto kolkovanou žádost, ministerstvu školství a národní osvěty svědčící:

V účtě podepsaný žádá v souhlase s nařízením vlády republiky Čsl. ze dne 22. prosince 1920 ku provedení zák. ze dne 9. dubna 1920, č. 222 Sb. z. a n. o propočítání služební doby státních zaměstnanců, aby mu *připočteny byly* . . . roky jeho služby v úřadě učitelském na školách nižší kategorie. (nebo v duchovní správě atd.) k jeho započítatelné službě nynější k 1. lednu 1921 pro postup do vyšších platových požitků a propočítání celkové služební doby.

Svou žádost odůvodňuji takto:

1.) Jest středoškolským profesorem náboženství do 1. září 1919 ustanoveným a vyhovuje tudíž požadavku článkem VI. § 17. citovaného nařízení stanovenému.

2.) Stal se skutečným učitelem výn. min. čís. (příl. B); vynesení atd. bylo mu nadto započteno let (příl. C) a má tudíž k 1. lednu započítatelnou dobu služební let měsíců (příl. D).

3.) Působil, jak žádá 5. čl. § 1č. citovaného nařízení vládního, *ve veřejné službě* před svým definitivním ustanovením ve službě státní, absolovav gymnasium v . . . a českou theologickou fakultu v . . . plných let měsíců od (datum) do (datum)

a) jako kazatel a duchovní kooperátor k mravnému povznesení dospělých věřících a k utužení jejich občanských ctností,

b) jako úředník (ve farním úřadě) vedením matrik a vyřizováním úkonů s tím spojených, nejen pro obecenstvo, ale i pro stát a před státem platných:

c) jako učitel náboženství:

α) v místní škole v . . . ve třídách po 3 hod, týdně celkem . . . h.

β) v přespolní hod. vzdál. škole v . . . v tříd. celkem . . . h.

Úhrnem tedy mimo dobu s docházením spojenou vyučoval týdně . . . h.

Tím za prokázané považuje, že po ony . . . roky . . . měs. konal službu veřejnou a jak co do výkonu tak do předepsaného vzdělání, civilní státní službě rovnocennou.

Z těchto důvodů žádá podepsaný, aby mu ony . . . roky . . . měsíce a to od . . . do (datum) k jeho dosavadní k 1. lednu započítatelné služební době připočteny byly pro postup do vyšších služebních požitků a propočítání celkové služební doby, takže by pak měl k 1. lednu 1921 celkovou započítatelnou dobu let měsíců.

V . . . dne . . . 1921.

Podpis.

Katolické listy na Moravě, Slezsku a Slovensku prosí se v zájmu profesorů náboženství ustanovených v těchto zemích, aby tuto zprávu laskavě otiskly.

Prof. Dr. Lubomír Petr,

předseda odboru českých profesorů náboženství,

O založení spolku katechetského.

(Píše Fr. Halbich, první jednatel spolku.)

Měl jsem v úmyslu psátí obšírně o počátcích spolku našeho, hledě k jubileu jeho 25letého trvání, ale zvěděv, že o této věci píše již kollega Košák. a vida, že ji lépe ovládá než já, obmezil jsem se na zprávu o založení spolku, při kterém jsem měl účast velikou. Hlavní však zásluhu měl tehdejší redaktor Vychovatele, kaplan František Pohunek, jenž zemřel nedávno (22. května) jako farář karlínský a čestný konsistorní rada u věku 74 let.

Dne 18. ledna 1896 měl jsem v kaplance u sv. Štěpána rozhovor s panem redaktorem Pohunkem, jemuž jsem přinesl příspěvek pro »Vychovatele,« o nutnosti spolku Katechetského, o němž marně se pokoušel zakladatel »Vlasti« Tomáš Škrdle, jako katecheta žižkovský, s několika druhy, a posléze »Katechetické Listy« (t. j. katecheté Dvořák, Duda, Hojsa). Pan redaktor Pohunek radil, abych se chopil věci sám a přišel s přáteli svými pozítří. Přišli jsme tři: já, Pihler a. Pirkoševský, všichni tři ze Smíchova. Dne 22. ledna vyšlo v Čechu naše »Zasláno.«

Dne 24. února vedl nás pan redaktor k superioru P. Svobodovi do residence k svatému Ignáci. Tu jsme byli již čtyři katecheté. Čtvrtý byl vinohradský kollega Julius Košnář. Pan superior, o němž nám byl pan redaktor pověděl, že má velký vliv na pana kardinála, prohlásil, že katechetský spolek má míti ráz kněžský, nikoliv laický. Souhlasili jsme, a kollega Košnář se uvoilil, že vypracuje stanovy v tom smyslu.

Tato důvěrná schůze u superiora Svobody, († 1896) vynikajícího člena Vlasti, předsedy historického kroužku, rozhodla o založení spolku našeho. V březnu jsme pracovali na stanovách, jež schváleny svým časem od úřadů církevních i politických, takže dne 27. ledna 1897 mohlo dojiti k valné ustavující schůzi.

Před touto schůzí nejvíce práce měl koll. Košnář; po schůzi předseda Em. Žák. On také způsobil, že oposice přestala útočiti v časopisech na náš spolek. Ony útoky byly příčinou, že kollega Košnář odstoupil v ústraní. Duší spolku byl řadu let předseda Žák, nyní profesor, inspektor náboženský, redaktor Vychovatele, konsistorní rada.

Když přípravné komité hledalo předsedu mezi profesory, ukázal jsem na kollegu Žáka z Buben. Osvědčil se výborně, spolek prospíval znamenitě a katechetům mnoho prospěl. Viz Vychovatele, ročník XII. a následující ročníky, Katechetskou přílohu. — Spolku zdar!

FEUILLETON.

Slavnost prvního svatého přijímání u nás — před lety.

(Pro »Vychovatele« vybráno z historie.)

Krásné a poučné líčil nám p. prof. dr. Hanuš v předešlých číslech Vychovatele, s jakým nadšením a za jakých slavnostních obřadů koná se první sv. přijímání dítek

v pařížském kostele, jak toho sám byl svědkem. Dojemno jest čísti o těchto slavnostech, které mají velký význam sociální, rodinný a náboženský, a které ve Francii jsou posvěceny staletou tradicí. Nám, když si uvědomujeme, jak se u nás, zvláště ve větších městech, v posledním čtvrtstoletí tato slavnost konala, skrytě ve školních kaplích, jak se namnoze »odbyvala« některého všedního dne zakřiknutě, jakoby se strachem a bázní,

potichu, je bolno u srdce a výborný článek páně profesorův je trpkou výčitkou. Ale jsme za ní povděční; snad mnohému otevře oči a bude vzpruhou a pobídkou do budoucna.

A přece není tomu ani celých dvacet let, co připravovala se náprava! *Nebylo však u nás porozuměno dekretům papeže Pia X., a dáván jim jiný, jednostranný výklad!* Papež Pius X. kladl ve svých dekretech o sv. přijímání důraz na slavné první sv. přijímání dítek; přál si, aby upraveno bylo ve slavnost celé osady, slavnost veřejnou, okázalou, všem dětem společnou, která by se za všeobecné veřejné spoluúčasti rodičů i osadníků každoročně kanala k podpoře výchovy eucharistické a k oživení náboženského ducha celé farní osady, aby vše obnoveno bylo v Kristu. Z eucharistické výchovy děti měl vejti duch eucharistický do lidu. To bylo přáním a k tomu cestu ukazoval sv. Otec Pius X. svými dekrety o veřejném, slavnostním, prvním sv. přijímání dětí, miláčků všech.

Jako čteme o Francii, tak tomu mělo být i také u nás, zvláště i ve velkých městech. Jinak však byly pochopeny ony dekrety a jinak vykládány, a tu a tam se vyskytly novější pokusy o společné ze všech škol slavnostní první sv. přijímání dítek ve farnosti, ztroskotal o obavy, pohodlnost, neochotu a řekněme to přímo i o žárlivost, že by ta, neb ona škola nevynikla, zapadla. Je to sice trpká vzpomínka, ale pravdivá. A budeme si muset u nás uvědomit ještě jinou mnohou chybu a ledabylost, nevšímavost a lhostejnost, kterou bude třeba postupem doby doháněti a napravovatí.

A bývalo u nás jinak! Bývalo slavnostní sv. přijímání dítek, které mohlo se rovnati s francouzským, odmyslíme-li si ráz národa a jeho poměry. Ale to bylo před lety! Dávno je tomu!

Tak na př. čteme v »Blahověstu« roku 1863.: »První sv. přijímání školní dítek jak se ve Vysokém Mýtě slavivá. Bývá pravidelně ve čtvrtek, obyčejně v květnu. Slavnostní seznášení zvony oznamuje osadě, že dnes čistě duše dítek zasnoubí se Ježíši Kristu. V určitou hodinu ubírá se duchovenstvo, přioděné nejslavnostnějším obřadním rouchem, s kostelními prapory ke škole, kde dítky svátečně oděné, svíce v rukou nesouce — chudým se zapůjčují z kostela — se svými učiteli očekávají příchod duchovenstva. V průvodu uvádí pak místní duchovní pastýř se svými pomocníky své

mladé ovečky do chrámu, kde již na všech oltářích co možná nejvíce svíce hoří; posvátný hlaloh zvonů provází je do svatyně. Mši sv. sloužívá místní duchovní správce a dva kněží mu přisluhují, jiný pak duchovní klečí, maje na sobě rochetu a štolu uprostřed dětí, předřikává jim příslušné modlitby. Po prvním evangeliu vystoupí na kazatelnu a osloví krátkou řečí dívky a shromážděnou osadu, načež duchovenstvo dívky, nesoucí hořící svíce, vede ke křtitelnici ověnčené a množstvím světél ozářené, na níž sv. kříž stojí. Dle rituálu diecesálního vykládá celebrant dítkám a obnovuje s nimi slib křestní hlasitým odpovídáním. Průvod jde k hlavnímu oltáři a v oběti mše sv. se pokračuje. Po přijímání kněze přistupují dívky ke stolu Páně. Přisluhující duchovní drží rozprostřené plátno k prsoum dítek, jiný duchovní je řídí, aby vše v pořádku vykonaly, celebrant pak jim podává Tělo Páně. Když byl celebrant všem dítkám podal, děkuje duchovní, jenž uprostřed dítek klečí, za milost sv. přijímání, co zatím celebrant obět nejsvětější dokonává. Ve škole dostanou pak dívky společně snídani a poděleny obrázkem »Památka na nejdůležitější den v životě mém« (u B.ďf. Stýbla v Praze za 2 kr.) a po napomenutí vracejí se domů. Taková slavnost působí i na srdce a mysl rodičů a příbuzných prvokomunikantů, na srdce a mysl všech dospělých.« (Blahověst 1862. str. 168.)

Zamysleme se a srovnávejme! Jak bylo za čtyřicet let po tom u nás, v tak mnohém větším českém městě, před vydáním dekretů papeže Pia X.? Kde byla slavnostní ozdoba kostela, kde místní duchovní správce, farní duchovenstvo ostatní atd.? Na oltáři dvě, nejvýše čtyři svíčky a katecheta vede si dívky sám a koná vše sám, bez povšimnutí ostatních! Než raději pohlédneme zpět do historie.

Vybiráme z časopisu »Škola a Život« z roku 1853, jak konalo se sv. přijímání toho roku v Karlíně: »Dne 19. března konala se chrámečku našemu slavnost důstojná a srdce dojmavá. K 90 chlapcům a přes 30 děvčat přistupovalo poprvé ke stolu Páně. Okolo 9. hodiny byla mládež pp. katechety a učiteli svými ze škol do chrámu Páně vedena, ku kterémuž průvodu dp. děkan korouhve kostelní laskavě byl propůjčil. Z chlapců byl téměř každý věncem na ruce zavěšeným ozdoben, což slavnosti dotčené ráz radostného a blahého pocitu dodávalo. Chrám Páně byl drahými ča-

louny skvostně ozdoben a mezi nábožným, ve slavnosti té živého účastenství beroucím množstvím lidu, vynikali

Slavnost sama počala se zpívanou mší sv., při níž oba vidp. kaplani dp. děkanu ve slavnostním rouše přisluhovali. Po evangelium měl dp. děkan vážnou řeč k dítkám, jižto jejich celou pozornost k důležitosti a svatosti děje, jakýmž sv. přijímání vůbec, první pak sv. přijímání zvláště jest, obracel, a po níž dítky sliby, na křtu svatém od kmotrů za ně učiněné, samy obnovovaly. Bylo v tom cosi velebného! — Před sv. přijímáním měl k nim řeč druhou, jižto radostné říkání nad štěstím, jakéhož se jim tohoto dne, této chvíle přijímáním nejsvětějšího Těla a nejsv. Krve Kristovy dostane, v srdčkách jejich vzbuzoval a rozplameňoval. — Po přijímání sv. měl řeč třetí, nejen dítek, nýbrž veškerého nábožného shromáždění se týkající. Obsahoval slova duši pronikající, slova, jakáž srdcem i toho největšího zatvrzelce byla by musela pohnouti. Nežústalo ale také snad jediného suchého oka a shromáždění. Dítky, rodiče, kmotři, učitelové duchovní i světsí, sousedé, družové — vše, vše bylo jmenováno, ke všem mluveno, působení všechněch, chování se jich k těmto malíčkým vytyčováno, naznačováno; na povinovanou lásku a vděčnost k církvi co k matce o nejvyšší blaho věrných svých pečující, na lásku a vděčnost ku Kristu Spasiteli poukazováno, o dobré příklady v mluvení i jednání před těmito nyní očistěnými malíčkými žádáno, prošeno, zapřísaháno. — Po mši sv. podělovali pp. katechetové dítky »památkami« na první sv. přijímání, čímž krásná, následování hodná slavnost tato skončila. («Škola a Život» roč. III. str. 139.) —

Dva příklady, jak u nás konávalo se slavnostní veřejné první sv. přijímání, a tak i jiné, daly by se mnohé uvésti, jak zaznamenány v kronikách školních a časopisech z let padesátých a šedesátých minulého století, dosvědčující a ukazující, že i u nás mohli bychom se opíratí o tradici, která ovšem byla namnoze přerušena a která pozorováním a prováděním dekretů papeže Pia X. snadno oživena býti mohla.

Článek paně profesorův ve Vychovateli vyvolal vzpomínku a budíh pobídkou, aby chom za příkladem Francie, v níž hledá se u nás vzor a příklad, i my obnovili starou tradici, zavedli společné slavnostní sv. přijímání dítek celé osady. Vyrožme dekrety

v duchu Pia X., uskutečňeme je, a i za dnešní těžké doby najdeme tak cestu k oživení a povznesení náboženského ducha celé farní osady. Křk.

SMĚS.

Zase záškodníci. Pod tímto titulem napsal p. Promyk do »Českého Učitele« z 18. února t. r. úvodní článek, z něhož citujeme tuto aspoň několik vět:

»Organisované učitelstvo a s ním veškeré pokrokové občanstvo bez rozdílu politické barvy snaží se očistiti českou veřejnost od vředu římského.

Cítíme, že v síle Říma jest naše národní slabost v budoucnu; čím dříve operováno buď tělo národa československého od rakoviny římské, tím lépe. pro náš všestranný rozvoj a růst. Proto nepřestáváme a nepřestaneme burcovati spící, lhostejné a spokojené, ukazovati na nebezpečí jedu a jako světloňoši pokroku půjdeme my, organisovaní učitelé v první řadě bojovníků proti římské reakci.

Tím větší bolestí nás naplňuje, že náš zápas přepádan jest záškodníky, kterých jsme nejméně čekali. Že na nás dátt budou síru a oheň klerikální tiskoviny, že bude spíláno s kazatelen a na klerikálních schůzích, věděli jsme; ale že by český spisovatel či vědec vystupoval proti naší snaze očistovací, jest opravdu speciálně — české.

Již jednou ukazovali jsme u příležitosti legendy svatojanské na univ. prof. dr. Pekaře; nyní týž uveřejnil v »Nár. Politice« článek proti vystupování z církvi.

My dobře cítíme, že jen duševním osvozením ze zakletí církvi a zvláště církve římské jsme povinni dovršiti svoje osvobození. Jen dobitím všeho římského můžeme zpřetrhati poslední pásky s dynastií Habsburskou a proto neváháme prohlásiti, že naše *agilace proti Římu jest prací státo-tvornou a vlušteněčtější, než všechna opatrnost* k t. zv. přesvědčení, citění a podobným výmluvám opatrníkův a staromilců. Nemění nás zaraží, co píše spis. Jos. Holeček v čís. 19. »Žvonu« o otazce odstranění křucifixů ze škol.

Spisov. Holeček píše, že odstraněním křizů ze škol stala se politická chyba i volá, aby vláda chybu napravila. Jak? Snad nafižením, aby se křucifixy vyvěsily ve školách? Nu, tak daleko jsme nebyli ani v Ra-

kousku! Ať pátráme v rozhodnutích z doby rakouské při sporech o odznaky náboženské, nikde nenalzáme přímého rozhodnutí nebo nařízení, aby kruc fix byl vyvěšen nebo sňat. Věak si toho byli vědomi římsí faráři a hájili kříže ve školách jen — jako učebnou pomůcku! To měl nejprve věděti anebo dát se poučiti o tom spis. Jos. Holeček, nežli svůj pasus o kříži psal. Soudy jeho jsou při nejmenším na falešných předpokladech založeny a tím i ukvapeny; vždyť on na př. i pípisuje navrub odstranění krucifixů ze škol rozbíjení křížů v polích a soch na náměstích.

Nás nemůže másti v postupu za duševním osvobozením národa žádná vědecká ani literární autorita. My jako vychovatelé cítíme povinnost vychovávatí národ k budoucímu svobodnému, všestranně svobodnému životu, my nelekáme se káčení model, neboť služebníci vědy byli a přičinně musí býti kacíři v době současné. *A my kněžní vědy, moderními kacíři chceme být!*

Dívme se, že pokrokoví učitelé neštítí se přijatí nenáviděný útl «kněží». Mluví-li však o římském vědu, snad jednou bude mluvíti historie o nebezpečné rakovině, kterou pokrokoví «kněží vědy» jako rozkladný živel státu v národě našem rozšířili.

Církev je prý proti vzdělání. V kulturním výboru Nár. shromáždění konstatoval ministr vyučování Dr. Šusta, že 70 proc. všech odborných ženských škol v republice jest církevních; to jest řády založených a vydržovaných. — V zastupitelstvu hlav. města Prahy při projednávání odprodeje pozemků pro moderní galerii, žaloval odborník z oboru umění dr. Fischl (žid) na netečnost škol, které naprosto ignorují cenné sbírky v Rudolfinu, kamž dítky svěřené nevodí. Řečník prohlašuje, že tam nikdy nevidí nikoho, jen jepišky z ústavů a škol katolických s jich svěřenými dětmi, které jinak dovedou pochopiti svůj úkol a oceniti význam těchto nedoceněných sbírek! — Fryburští dominikáni založili »Vysoké ženské studium.« Vedení mají americké dominikánky ze Sinsinavy. —

Papež pověřil kardinála Billota, aby vypracoval zprávu a návrhy na reformu vyšších katolických učelišť. Toto pověření přifazuje se k papežskému programu, jehož prvním krokem jest zřízení katolické university v Miláně. Universita bude mítí dvě fakulty: nábožensko-filosofickou a právně-hospodářsko-sociální. Hlavním propagátorem universitního plánu

je učený fratiškán Gemelli. Podobná universita bude zřízena i v Neapoli, která má jako Řím, katedru křesťanské historie, která je vydržována státem. — Holandští katolíci chtějí zříditi svobodnou katolickou universitu. Nejvýhodnějším místem pro universitu zdá se jim býti Nejmegen.

Drobnosti z kruhů katechetských. Katecheta Mléčka uveřejní ve »Vychovat. listech« *osnovu a rozdělení látky* pro všechny školní roky. Tak usneseno v katechetském spolku olomouckém na pokyn ordinariátu. — Letos v létě bude pořádan další *katechetský kurs* na Velehradě na širších zakladech. — V posledním dvojčísle »Vychov. Listů« 1920 podává Alois Krejčí; *Úkázku katechismu*, jak sám jej vypracoval. Je tu část o přikázáních — první přikázání. — V témž čísle v »Katolické hlídce« je posudek ukázky katechismu P. V. Kubička, od katechety Krejčího s obšírným doslovem redakce. Obojí zasluhuje povšimnutí v kružích katechetských. — V »Našinci« v čís. 7. (11 ledna) je obšírné poučení o »*Pro-počítání let katechetickým škol obecných a měšťanských*« z pera profes. Jandy. — V posledním čísle roč. 1920 mnichovských katechetických listů v úvodním článku je upozornění »*Katecheta a jesličky*«, jak má katecheta dítkám usnadniti představu jesliček, obrazem, namalováním, povzbuzením, aby si je samy postavily a vůbec vesmí zpusobem buditi naděni a lásku k jesličkám. — Jak se témuž listu z vídeňského katechetického spolku oznamuje, nelze prý na dlouhou dobu odkládati práce se svoláním a uspořádáním *druhého katechetického kongresu*. — Katech. spolek mnichovský vydal *otisk obšírné osnovy pro první školní rok* prof. Dr. Göttlera.

Biskupové Německa o otázce škol-ské. Dvacet dva arcibiskupové a biskupové Německa s vatislavským kardinálem Bertramem v čele vypracovali a říšskému sněmu Německa podali memorandum o náboženské škole. Text pamětního spisu uveřejněn byl současně v papežském listě »*Observatore Romano*.« Spis jest významným dokumentem boje o náboženskou výchovu mládeže, a směrnice v něm stanovené, jak oznamuje »*Germanie*«, budou všemu katolickému lidu, jeho zástupcům a učitelům, rozhodujícími při bojích o školu, které dlužno očekávati. Mají svůj význam i mimo hranice Německa, zvláště v zemích a státech, kde otázka školská jest rovněž na denním pořádku.

V úvodě připomínají biskupové, že rodiče mají dle svého svědomí svatou povinnost a neochvějně právo, své děti v katolickém náboženství vychovávat. Církev pak mocí božského příkazu má úkol rodičům v plnění té povinnosti napomáhati a vyučováním i výchovou dětí v dobré křesťany vzdělávati (Cod. j. can.; canonii 372). Stát nesmí ani rodičům, ani církvi v plnění této povinnosti a právu překážeti. Proto biskupové žádají co nejvýhodnější výklad ústavy ve prospěch náboženských škol a eo možná největší vliv církve na konfesíonální školy, jichž zřizování jest ústavou povoleno. Biskupové žádají, aby soukromé školy konfesíonální byly podporovány z veřejných prostředků. Na katolických školách má býti dovoleno vyučovati pouze církevně věřícím katolickým učitelům, kteří dle posudku církve jsou schopni vyučovati náboženství. Ti učitelé, kteří ze zásadního odporu zdráhají se vyučovati náboženství, neb dávají na jevo nekatolické smýšlení, mají býti na žádost církve z těchto škol odstraněni. Stát má dle žádosti biskupů dbáti, aby školní učebnice neobsahovaly ani v »p. ofanních« předmětech nauky ničeho, co by se přičilo katolické víře.

Stolice katolické theologie na protestantských universitách v Německu. Na universitách v Berlíně, Göttingách a Marburgu, na kterých není katolických theologických fakult, zřizeny budou stolice katolické theologie, aby posluchačstvu dána byla možnost poznat katolický názor světovy. Něco podobného jest již dáno v *Hollandsku*. Tam totiž holandští dominikáni pořádají ve Zuolle a jinde apologetické a liturgické konference, kde se mohou protestanté přesvědčiti o bezpodstatnosti svých námitek. U evangeliků dobré vůle mají prý ony konference velký úspěch. Holandští katolíci jsou velmi čili a protestanti věřící, a snášelivi a spravedliví. Přispívá k tomu neohroženost holandských katolických bojovníků. Proti těmto zprávám jeví se protikatolický fanatismus u nás velmi směšným.

Evangelická učitelka vyzvala na katolických dětech, z čeho se zpovídaly. »Lid« píše dne 20. ledna: Katolíci hosislavští dne 14. ledna dostavili se s třemi dětmi na politickou správu do Hustopeče, a žádali sepsání protokolu o tom, že industriální učitelka náboženství evangelického žádala při ručních pracích od děvčat, které byly u první zpovědi, aby jí řekly hříchy

které říkaly u zpovědi. Když děti odmítly, žádala, aby jí řekly, jaké pokání jim farář uložil. Děti se zdráhaly, ale učitelka jim pohrozila: »Já vám za to nabiju a nechám vás po škole.« Stejně znějící protokol byl sepsan s těmito dětmi za přítomnosti rodičů dne 10. m. m. a poslán biskupské konsistoci do Brna.

Vychovatelská »perlička«. »Odborně a pečlivě, vedený: časopis pro mládež je velmi důležitou složkou při výchově. Zvláště v nynější sobecké a požitkářské době je nutno obracet mysli mládeže k vyšším, ušlechtlejším zájmům a pokrokovým časopisem čeliti zpátečnickému tisku.« Podepsán předseda úč. rady v Plzni p. M. Salcman. Tak čteme v úvodu k 1. číslu »Mladé Strážce«.

Školní potřeby pro české děti ve Vídni. Úřední list vídeňské radnice ohlašuje ve vydání ze dne 5. ledna, že na obecní náklad zakoupeno bylo 1300 čítanek, 1300 početnic a 1300 mluvnic v českém jazyce pro vídeňské české školy celkovým nákladem m. 28.500 korun. Českých dětí je ve Vídni asi 7000.

Proba žáků. Na jedné škole, jak sděluje »Č. Zap.«, podali žáci sboru učitelskému tuto žádost: Prosíme uctivé, aby nám byl ponechán v třídě kříž, neboť jest nám velmi prospěšnou pomůckou; pohledem na něj mysl naše k Bohu se povznáší, srdce naše láskou k božskému Učiteli se rozněcuje a vůle naše k následování Jeho příkladu i k plnění našich povinností se naklání k poslušce. Kojíme se naději, že naši uctivé prosbě laskavě bude vyhověno. Podpisy. — Sbor učitelský pochopil snadno, že za tou žádostí žáků stojí jejich rodiče!

Odměna za výpomocné vyučování náboženství v Praze podrobena byla přílehlavé kritice v řeči ing. Dostálka v rozpočtové debatě na staroměstské radnici, když pravil: Stranickost zájmy obce poškozují a nedůvěru k správě obecní způsobuje. Nebo honoruje-li obec zaměstnance nejméně 4 K za hodinu, nemůžeme připustiti, aby kněz za tutéž hodinu vyučování náboženství byl odměněn pouze 1.60—1.80 K a k tomu chodil pěšky z Malé Strany až do Libně, poněvadž výhody levného listku dle rozhodnutí rady městské byly mu odmítnuty. Kdyby jezdit, projedil by při dnešním jízdném daleko více, než by dostal za vyučování. Nestranost zde žádá, aby těmto výpomocným katechetům byly poskytnuty výhody na

elektrických drahách, jaké poskytovány jsou blahovonně i jiným činitelům mimo obec stojícím. Byť by i nebyli výpomocní katecheti v pravém slova smyslu obecními zaměstnanci, přece jen ve školách obce pražské učí, o šlechtění vůle dítek pečují. A že třeba dnes hodně vůli lidskou šlechtiti, netřeba zvláště dokazovati, a že musí se začíti již ve škole, nebudu odůvodňovati. — Slavný sochař francouzský Rodin praví »Věra nás barbary civilizovala, svoji nevěrou staneme se opět barbary.«

Někteří rodičové, ač sami z církve nevystoupili, nechtějí pro své dítky náboženské vyučování ve škole. Ministerstvem výnosem č. 52.867 ze dne 17. října 1920 nařizuje se okresním školním radám »při každé žádosti protokolárně zjistiti důvody, pro které otec, matka, nebo poručník nepřejí si, aby dítko bylo účastno vyučování náboženství, a připojití potom svůj posudek, vedla-li by povinná účast na vyučování náboženství k rozporům mezi výchovou školskou a rodinnou.«

Jak se u nás postoupilo v didaktice. Dr. Kam. Spalová ve článku »Odevzdání pochodní« v dvojčísle (1.—2.) »Časopisu učitelů« píše: »Co v novodobém školství zakládá epochu, s tím vším sledujeme se již u Komenského a není myšlenky, jež nejnovější doba v didaktice hlásá, aby nebyla obsažena v jeho pracích didaktických.«

Doporučují se k sestátnění. Na městském dívčím gymnasiu na Moravě nemožou se dočkati odluky církve od státu; katechetu, že nechtěl jednati jak oni chtěli, téměř vyhodili a náboženství se tam nyní nevyučuje. Ústav uchází se o sestátnění — snad to má pomoci, aby byl co nejdříve sestátněn!

Na diktaturu bezvěreckého učitelstva ve škole začíná žehrat veškerá veřejnost. Toto učitelstvo chce se zmocnit i místních a okresních školních výborů, naléhá na politické strany, aby i za občanstvo byli do těchto korporací vysíláni učitelé, takže občanstvo má býti z vlivu na školu vůbec vyloučeno. Škola patří lidu a především rodičům; škola, stojící proti rodině, nevzdělává a nevychovává, ale demoralisuje!

Také důvod. Školy mají nedostatek uhlí. Pět set škol proto obrátilo se na revírní radu v mosteckém revíru. Revírní rada se usnesla, aby hornictvo pracovalo jednu neděli pro tento účel, ale jen s podmínkou, že ministerstvo financí dodá toto uhlí pro školy bez uhebné dávkou. Ministerstvo odmítlo — a proto revírní rada odmítla práci také. A tak školy uhlí nedostaly.

Zkažená mládež. Dle statistiky brněnských úřadů za rok 1920 byly mladistvými zločinci spáchány 103 zločiny; 26 těchto zpustlých mladých lidí bylo dodáno zemskému trestnímu soudu, na 6 učiněno pouze bylo pouze trestní oznámení, tři byli dodáni okr. soudu. Kromě toho udáno 63 mladistvých zločinců státnímu návladnictví, 55 méně než 14letých odevzdáno domácím trestům. Pro tajnou prostituci a tuláctví potrestána byla jediná mladistvá. Všeelijakých výrostků byla celá řada dopravena do polepšovny.

Čeština na vysokých školách v Americe. České řeči vyučují ve Spoj. státech amer. na pěti univerzitách a sice: na Columbijijské v New-Yorku, na státní nebrasské v Lincoln, na státní texaské v Austin, na státní kalifornské v Berkeley a na koleji v Oberlin, Ohio. Česká stolice kolumbijské university dostala od československé vlády 250 dol. na běh 1920-21.

Odkaz české učitelky v Omaze. Zemřela ředitelka veřejné školy Bancroft sl. Ema Rosická, dcera českého novináře a vůdce v Nebrasce, pana Rosického, odkázala v závěti 4000 dolarů na zřízení nadace pro žákyně školy, aby mohly pokračovati v dalším studiu. Škola Bancroft jest uprostřed české osady v Omaze v nádherném parku River View.

Škola měšťanská nebo občanská? Hned po převratu začali u nás dosavadní školu měšťanskou nazývati občanskou, (nic nového, to už tu bývalo), ale nyní název ten se nelíbí. Tak sdružení veškerého učitelstva měšť. škol v okrese blatenském na schůzi 8. prosince prohlásilo, že trvá na názvu měšťanská škola a vyslovuje se proti volitelnosti ředitelů sbory. Měšťanská škola počinej po 5. školním roce a nikoli po 4. ! — Zajímavé přiznání na konci!

VYCHOVATEL.

Odpovědný redaktor: gymn. prof. EM. ŽÁK

ČÍSLO 4.

DUBEN 1921.

ROČNÍK XXXVI.

Učitelstvo v republice.

Je to nejspíše reakce proti zděděnému atavismu, jenž znamenal všeobecné sloužení a ponížení předků, hledajících nuznou výživu v sobotáles, koledování, přísluhování, hraní po zábavách, jež zachvátilo učitelstvo tolik, že ve své touze po osobní svobodě překročuje i školské zákony a chce pro školu prohlašovat zákony samo. A posuzujeme-li zjev klidně a všestranně, je to zjev pathologický.

»Pokrokové učitelstvo« vžilo se ve svobodu tolik, že pro ně vlastně zákon, který se mu nelíbí, neexistuje. Vedeno nepromyšleným, pouličním heslem: »Pryč od Říma«, přímo terrorisovalo své příslušníky, aby vystupovali z církve, a hrozí bojkotem každému, kdo by diktátu tohoto neposlechl. Ve škole ať přímo či nepřímo uráží náboženská citění dětí a agituje mezi nimi pro odpadlictví. V zášti, jaká dá se srovnati snad jenom se zuřivostí mohamedánských vojinů za dob ¹⁹¹⁷ i islamu a tureckých válek, prohlásilo, že pro ně a pro školu dosud stávající církevní svátky neexistují, a protože jsou to katolické svátky, chce mermocí učiti a svolává v nich školní mládež k vyučování. —

Tato nevidaná horlivost těch, kteří ještě před 2 léty z každého prázdninového dne přímo dětinsky se radovali, je až směšná, kdyby nebudila soustrast nad rozboureným duševním stavem těch, kdo tímto způsobem svoji prácevitost snaží se dokázati.

Jako výmluvný dokument učitelské nynější mentality stůj zde usnesení valné hromady delegátů učitelských, jež dne 1. února bylo uveřejněno v některých denních listech.

»Prázdno o církevních svátcích.«

Snahou českého člověka jest odpoutati se od všech zvyků a předsudků, jež mají původ z dob »milého Rakouska«. Po osvobození politickém, jímž zbavili jsme se Vidně, je nutno zbavovati se vlivu Říma. Církevní svátky nejsou pro národ Husův. Proto již dávno pracuje se o svátcích církevních v továrnách a závodech, neboť ušlechtilá práce je cennější, než hříšná zahálka. Jen úřady a školy zachovávají dosud na mnohých místech starých předpisů, ač i tam počíná svitati. Jest v zájmu veřejnosti, aby praxe byla všude stejná. Republikán nemá oslavovati církevních svátků. Proto republikánský úředník a učitel o svátcích církevních sloužití bude republice. S potěšením konstatujeme, že mnozí již tak činí, ale nejsou činy jejich všemi občany správně pochopeny. Na mnohých místech, jmenovitě na vesnických školách spílá a brání se učitelstvu, chce-li o svátcích učiti, jinde vytýká se mu zase, že tak nečiní. Pokrokoví rodiče, nedbejte zloby reakce,

posilejte děti o církevních svátcích do školy i starejte se, aby církevní svátek nebyl v úřadech a školách oslavován zahálkou! Pokrokové úředníky a učitele chraňte před zlobou zpátečnicků i snažte se, aby dobré jejich snahy byly podporovány!«

Že ministerstvo vyučování a národní osvěty je jedinou, nejvyšší instancí, která ustanovuje dobu vyučování a dobu prázdnin, na to ovšem republikánský učitel nemyslí. Pro něho existují jenom ona nařízení, která hovoří jeho rozpoutané svobodě. A myslíme, že bývalý ministr vyučování Habrman poskytl jich učitelstvu tolik, že jich dosud ani náležitě nestrávil. Proto nyní chce valná hromada učitelstva sama regulovati a upravovati školní zákony.

Kdo zná tu školní horlivost přemnohých učitelských křiklounů — nemyslíme ovšem na ty všechny, kteří v tiché a intenzivní školní práci vidí svoji životní povinnost — chápe s útrpnou ironií onen pracovní fariseismus, který se v povolání učitelských delegátů skrývá. A mimo to jim připomínáme: Prázdné dny jsou pro mládež, aby mohla svým náboženským povinnostem dostáti. Kdo těm svátečním učitelským pracovníkům překáží, aby nemožli ve dny, kdy mládež má prázdnou, výchovně působiti na rodiče, na občanstvo, zkrátka mimo školu?

Kdyby svoji nevidanou horlivost motivovali upřímně: »Mládež je mravně rozpoutána, její prospěch ve vědomostech žalostně poklesl, chceme mimořádnou práci a ze všech sil působiti, aby tyto nedostatky se nahradily, a proto budeme učit i ve dny feriální,« bylo by to správné a poctivé. Ale říci: »Protože je katolický svátek, chceme jej sami zrušiti a proto budeme učit,« je prostě směšné nebo ubohé. Záleží ovšem na tom, jak se kdo na tuto komedii nebo tragedii učitelskou dívá.

A pak tlak budí protitlak. Když chtějí učitelé nakazovati dětem, aby o zasvěcených a dosud nezrušených svátcích přišly do školy, což když rodiče syti tohoto samovolného učitelského komanda, jich neposlouh? Učitelé dobře vědí, že by toto zameškání vyučování musili omluviti. Nezdá se jim, že by všechen školní pořádek mohl by tím býti úplně porušen? Netuší, že si zahrávají s ohněm, jež by mohli nejdříve popáliti je? — Bylo by na čase, aby pokrokové učitelé ve svém řádění se mírnili; neboť vedlo by k velmi nepříjemným sporům a zmatkům, kdyby rodiče jali se oponovati učitelské zvůli a své děti do školy neposílali. Každý otec má právo o svých církevních svátcích jíti s ditkami do chrámu svého vyznání a stačí to prostě učitelům oznámiti. Máme rodiče k této tiché opozici vůči učitelské samovládě nabádati? Nezdá se nám to vzhledem k harmonickému poměru mezi domovem a školou žádoucím. Ale budou-li pokrokové učitelé na této cestě pokračovati, dojísta k těmto koncům to dojde. —

Zemská školní rada, chtějíc tento protizákonný nerozum valné schůze učitelských delegátů regulovati a přivésti je k rozumu, vydala všem správám škol následující výnos:

Zemská školní rada vynesemím z 15. února 1921, č. j. 666-pres. ai 1921, oznamuje:

Mi isterstvo školství a nár. osvěty dalo sem výnosem ze dne 8. úno 1921, č. 13063-21 — věděti toto:

»Zemský Ústřední Spolek jednot učitelských v Čechách vyzval 1. února v denních listech se zřejmým zřením k následujícímu dni svátečnímu české učitelstvo, aby vyučovalo i ve dnech církevních svátků státem dosud uzná-

vaných. Připomínáme, že jednání takové jest označiti za naprosto nepřipustné a zájmu školy škodlivé. Samovolný postup jednotlivých sborů učitelských, nebo dokonce jednotlivých osob ve věcech tak podstatných byl by s to, aby hluboce otřásl právním řádem a poškodil autoritu školy i autoritu učitelovu, protože rodičů dětí, které se vyučování v takový den nezúčastní, nelze volati k zodpovědnosti. Není vyloučeno, že cestou zákona dojde záhy k omezení počtu dnů svátečních státem uznávaných; do té doby nelze však naprosto připustiti v zájmu spořádaných poměrů, aby sbory učitelské, nebo jednotlivci měnili platné předpisy školní na svůj vrub, zvláště nikoliv učitelé, kteří dokonce jsou si vědomi svých republikánských povinností, mají nejen zákonných předpisů dbáti, ale i žáků smysl pro ně pěstovati.«

O tom dávám věděti žádaje, aby správa školy oznámila sem, bylo-li některých školách výzvy Zemského Ústředního Spolku upostechnuto, nikoliv. Zprávu jest sem podati v každém případě.« —

«Český učitel» ve svém čísle ze 17. března, registruje toto nařízení zemské školní rady, označuje je názvem »svatá byrokracie«. Tam, kde řádí svévole a nerozum podřízených, tam musí se uplatniti autorita úřadů, beztak již u nás povážlivě rozkolísaná. Týž orgán vidí v nařízení zemské školní rady zlehčení významu stavovských organizací, dokonce snad zlehčení autority učitelstva samého; a zapomíná, že ten, kdo sám je příkladem neposlušnosti trvajících zákonů a nařízení, sám též se připravuje o autoritu, kterou úřady jemu podepírají. —

Z té duše toužíme po tom, aby učitelstvu dostalo se konečně vyššího vzdělání, jak bylo to anketou pro reformu učitelských ústavů navrženo. Učitel příští má míti celou střední školu a 2 roky vzdělání při universitě. To snad mu dostačí, aby naučil se logicky myslet a poznal, že budou školní úřady chrániti jeho, bude-li on řádně dbáti zákonů a nařízení. Soudíme tak již z té okolnosti, že na středních školách — pokud nám je známo — nedošlo k takému brutálnímu vyhazování křížů ze školy, jako na školách obecných a také žádného středškolského učitele nenapadlo volati do školy žactvo v den, kdy církevní svátek dosud nezrušený připadal.

Pro osud národů je nejnebezpečnější třídou veliký počet polovzdělanců, kteří u vědomí svých poznatkových slabín a prázdnot nahrazují svoji pokrokovost štváním a falešným radikalismem. A my jsme pevně přesvědčeni, že každý učitel nevzdělaný, protiáboženský, učitel atheista je rozkladným živlem v republice.

Socialismus a křesťanství.

(Podává E. m. Žák.)

(Pokračování.)

III.

Když materialistický, nevěrecký světový názor, jak jej hlásal Karel Marx stal se podkladem celého sociálně-demokratického programu a hrozil, že veškeré dělnictvo propadne tomuto hnutí, povstal arcibiskup mohučský *Emanuel Slechtic Ketteler*, který s velikým výsledkem snažil se sociálnímu programu dáti za základ původní a jedinou kladnou ideu: křesťanství.

Všemi vlastnostmi katolického hierarchy nadaný tento muž, vstoupil nejprve do pruské státní služby. Ale záhy se mu zprotivila. Když viděl, jak byl arcibiskup Kolínský Droste — Vischering pro svoje statečné hájení práv církve a povinnosti svého vysokého úřadu vsazen do žaláře, nechtěl ani okamžik déle sloužiti státu, který takovým způsobem šlape lidskost a spravedlnost. Stal se knězem a konečně arcibiskupem v Mohuči. Jsa vychován vlastní zkušeností, neobyčejným rozhledem a vzácnou statečností, byl novým apoštolem Německa. Roku 1863 vydal knihu, která vzbudila podobný rozruch, jako kdysi Marxův »Kapitál«, zvanou »*Dělnická otázka a kapitál*«. V něm jasně ukázal, že křesťanství a socialismus v mnohých otázkách se stýkají. Ketteler s výmluvností apoštola Pavla tu dokazuje, že *křesťanství od té doby, co v Synu Božím sestoupilo s nebe, rozluštilo svým tvůrčím duchem všechny velké otázky, ano i ty — pokud to na zemi jen možno — jež souvisí s četnými potřebami člověka*. Křesťanství zlomilo ducha starého otroctví, což se zdálo téměř nemožným. Poučilo nás o společném původu lidí, o vysoké lidské důstojnosti každého člověka, o jeho určení k nesmrtelnému životu. Ani svobodný Řek ani římský občan nepřiznal otroku nesmrtelné duše a necitil se povinen jednati s ním jako s člověkem. Křesťanství vrátilo všemu dělnickému lidu, veliké části obyvatelů země, lidskou důstojnost, kdežto moderní pohanství svým materialistickým světovým názorem vrhá dělníka zase zpět v potupu otroctví. »*Bohaprázdný kapitalismus, který vyssává pracující třídy jako by nebyly ničím jiným než výrobními silami právě jako stroje, musí býti zlomen dříve než všechno zničí. Jest zlem, který snižuje dělníka v otroka*.«

Zvláštním oblíbeným plánem Kettelerovým ku povznesení dělnického stavu bylo utvoření *výrobních družstev*, jichž podstata spočívá v účasti dělníků na obchodu, na prosperitě závodu, v němž pracuje. A my vidíme, že není daleka doba, kdy dělnictvo bude zastoupeno ve správě továrenských podniků, poněvadž víme, že jen tenkrát bude mít zájem na práci, když bude účastno přiměřeně jejího zisku. *Vlastnické právo má také své hranice a meze; ono nebrání odporovati vyššímu právu, dle něhož statky přírody jsou dány k používání všem lidem*. —

Ale toho všeho nedocílí se bojem, násilím, terrorem; ale ponenáhu změnou nazírání na dělníka. Změna smýšlení vyšších tříd je nejhybnější pákou sociálního pokroku. A toho dosíci je možno jen návratem ku křesťanství, k náboženství obětavé lásky, které duchovní statky klade výše než hmotné. Křesťanství, jež volá: »*Co je platno člověku, byť celý svět získal, ale na duši škody utrpěl*«, musí vésti k poznání, že jiné šťastnými činit je štěstím a úkolem člověka.

Arcibiskup Ketteler jest takoruka otcem křesťanského socialismu. Jeho slovům a spisům stejně naslouchali státníci jako dělníci a rolníci. Jeho spisy, jež jsou v Itálii dobře známé, měly dojísta povzbuzující vliv na znamenitého biskupa v Perugii, potomního »papeže dělníků« Lva XIII. Ten svými encyklikami rozvinul program křesťanského socialismu v plně jeho šíři a hloubce. —

Nyni často jmenovaný profesor dr. *Fr. W. Förster*, který studoval sociální otázku z vlastního názoru mezi dělníky v Anglii a Americe a tam pilně navštěvoval schůze socialistů, vnikal v jejich názory a s nimi debatoval, vypravuje, kterak byl kdysi přítomen schůzi krejčovského dělnictva svazu v New-Yorku. Ohnivý řečník živými slovy líčil neudržitelný stav dělnictva tohoto odboru, stálý tlak rostoucí konkurence, nadbytek produktů a z toho ustavičné klesání mzdy,

zaviněné přistěhovalci, kteří nabízejí svoji práci levněji. Jako dusivá vlna listopadová, stěžující rozhled a dýchání, působila jeho řeč na mysl posluchačů. — Tu pojednou otevřely se dvěře a z protějšího, zářivě osvětleného sálu bylo slyšeti zvuk houslí. Jejich melodie od nejhlubších tónů stále stoupala výš, zněla vždy dojemněji, až stanula na vysokých, jasných tonech v čistém a krásném souzvuku. Řečník ustal. Všichni přítomní na chvíli naslouchali lahodné hudbě a bylo patrně pozorovati na jich očích a tvářích, jaká nová, neobvyklá radost rostla pod vlivem této hudby v jejich duších. »Té chvíle« — praví Förster — »silněji než jindy jsem cítil, že vše, co v sociálním napjetí se ozývá, ty vzájemné stížnosti a žaloby musí přestat, že všechny návrhy a zákony na vyrovnání třídních protiv sociální otázky nerozluští. *Musí zazníti v celé lidské společnosti nový tón, nová píseň, která musí vycházeti z hloubi lidského srdce, musí tryskati z opravdového soucítu se vši bídou, píseň o vzájemném bratrství, jež osvobodí lidstvo z objeti ztrnulého vzdoru.*« A tato píseň ozve se jenom z nitra, naplněného sladkým učením Kristovým. Jenom tak stane se hymnou pravého socialismu.

Sociální bída zakořenila se v lidských srdcích a pouhou změnou vnějších poměrů nedá se vyhubiti. S reformou potřebí začíti v duších. A právě toto jasné poznání, kde spočívá kořen sociálního zla, přivedlo Förstera k tomu, že od studia socialismu přešel k studiu vychovatelství. On rozluštění sociální otázky vidí jenom v postupující, duchem křesťanského náboženské prochnuté výchově lidstva. Láska, obětavá láska jest onou vnitřní silou, která jediná jest s to překlenouti rozdíly mezi bohatým a chudým.

Snahy sociální demokracie stále ještě mají svůj pramen ve velké revoluci francouzské, která svá krásná hesla: »*Volnost, rovnost, bratrství*« chtěla na zemi uskutečniti násilím, hrůzou, guillotinou. A přece ona znamenala největší, sopečný výbuch stajené nenávisti, hněvu a zášti, které ovšem i vinou vládnoucích lidí po věky se hromadily v duši chudých, vyděděných a utiskovaných. Ony krvavé orgie byly toho nejjasnějším, ale i nejhrůznějším obrazem, jaké spousty dovede způsobilí ona nízká, pudová, brutální stránka lidské přirozenosti. V každém člověku dríme dravec. A toho lze zkrotiti jenom ušlechtněním duše křesťanskou kulturou. — Od této revoluce jako věčně krásný a zářící obraz odráží se křížová cesta Kristova. Kristus svým chováním ukazuje zde onu vyšší stránku lidské přirozenosti v jejím sebeobětování a sebeodevzdání na příklad a za spásu lidstva. *Na Golgotě oběti nejvyšší Lásky začala se sociální otázka rozlušťovat.*

Veliká propast, do níž upadla francouzská společnost na konci 18. století, v sociálních bouřích bolševismu, zase se otevřela. Sirné páry nenávisti a zloby znovu vystupují, a otravují jednotlivé vrstvy společnosti vzájemnou nenávistí, pohrdáním a onou vzdornou nesmířlivostí, která ztěžuje a oddaluje každé klidné vyrovnání sociálních protiv. Tohoto revolučního zloducha lze zažehnati jenom ve znamení kříže, tak jak Mefisto stává se bezmocným a neškodným, když lid obrací proti němu kříže svých jilců. (Göthův »Faust«.)

(Pokračování.)

Výchova našeho dorostu.

(Na katol. sjezde přednesl V. Chlumský.)

(Pokračování.)

Nemohu přejíti pole náboženské výchovy a křesťanské sebevýchovy, abych se nezmínil aspoň stručně o bratrské organizaci mládeže, která se na tomto poli specializuje, snažíc se své členstvo seznámiti co nejdůkladněji s hlubokými pravdami křesťanskými a předvádějíc jim blízko na oči vzor veškeré dokonalosti Krista Pána a Jeho matku, a která naváděním členstva k častému přijímání sv. svátostí pěstuje z nich již od mládí pevné křesťanské charaktery. Jsou to naše Mariánské družiny jinochů a dívek.

Kdosi měl strach, že naše skupiny a Mar. družiny budou spolu konkurovat a si překážet. Na tuto obavu odpovídám, že bych si nic jiného nepřál, než aby členstvo v náboženském životě obou se předstihovalo. To by bylo radostné podívání, nejen pro nás, ale i pro samo nebe. Naším vřelým přáním jest, aby co nejvíce našeho členstva bylo současně dobrými členy Mar. družin, a také aby hojně horlivých sodálů bylo našimi členy. Tímto úzkým spojením jen život a vzrůst obou organizací získá.

Činnost skupiny nesmí se však (jako jest to u Marian. družin) omezovati jen na činnost nábožensko-výchovnou. Vedle vůle musí skupina pěstovati i rozum, vzdělání členstva jak povšechné tak i odborné.

Také tomu snažili jsme se dosud dostáti. V našich skupinách konají se přednášky ze všech oborů o věcech, jež mají pro mládež svou důležitost. Nejen duchovní rádce, ale členstvo samo bylo naváděno k tomu, aby si přednášelo a tak ze sebe řečníky vychovávalo. Někdy z přednášek uspořádají se celé kursy, hlavně praktické: zahradnické, včelařské, drůbežnické, kuchařské; dále kursy řeči, takže náš katolický dorost nezůstává za jiným pozadu ve vzdělání. Naopak, půjdeme-li při svorné práci vzdělávací dosavadním tempem, bude náš dorost v národě brzy ve vzdělání na místě prvním.

Vzdělání slouží také knihovny, jež se při každé skupině zařizují a sami nepřátelé doznávají, že máme knihoven nejvíce my — tmáři. Za účelem názorného vzdělávání zřizujeme my v Čechách nákladem mnoha tisíc katol. půjčovnu diapositivů, jež zásluhou dp. Průšy čítá dnes přes 20 serií a asi 3500 obrázků.

Když jest řeč o vzdělávání a přednáškách, vidím se nucena obrátiti se k našemu studentstvu katolickému. Jeho řady rostou do celých tisíců a v jeho Lize akademické a Sociálním sdružení dozrává nám řada vědců, spisovatelů, básníků a žurnalistů. S hrdostí a s jistou malou závistí patříme na tyto naše mladé inteligenty. Na ně vznášíme my dnes snažnou prosbu: Stáli jste u kolébky Sdružení, z řad vašich dán popud k jeho založení — tohoto svého díla neopouštějte!

Získali jste na školách vědění. Tuto vzácnou hřivnu sobecky jen pro sebe neschovávejte; pojdte mezi nás, mezi mládež, přednášejte nám, poučujte nás! Bude to nejen kulturní, ale i národní a sociální záslužná práce. Vždyť všechny nás pojí jednotný názor na svět i život, stejné ideály; čekají nás stejné zápasy. Proto postupujte ruku v ruce!

Prozrazuji zde jednu novinku, která vás jistě potěší. Vyskytla se myšlenka a pomýšlí se vážně na její realizování; aby totiž katol. studentstvo českosloven-

ské a katolická mládež všech stavů příštím rokem, začátkem léta uspořádala veliký *sjezd mladé katolické generace československé*. Na něm katolický učeň, tovaryš, mladistvý dělník, student středo- i vysokoškolský podají si ruce k společné usilovné práci na znovuvybudování křesťanského života a křesťanské kultury v Čechách. — —

Dnešní doba však naléhavě žádá, abychom mládež nejen vzdělali odborně a povšechně, abychom ji nejen mravně vychováli, my jí musíme dáti dobrou průpravu i pro veřejný život vzděláním socialně-politickým. To už se nesmí opakovat v Čechách, aby dívka a jinoch s modlitební knihou volili při volbách své úhlavní nepřátele z neznalosti jejich programových zásad. Za účelem důkladného poučení o všech otázkách veřejného života uspořádáme vždy za čas pro pracovníky socialně-politické kursy, na nichž ukážeme na diametrální rozdíl moderních nevěreckých názorů na rodinu, obec, stát i společnost a názoru křesťanského. O včasné poučení všeho členstva na tomto poli jest postaráno debatními večírky, kde se všechny časové otázky s křesťanského hlediska osvětlí a určitá direktiva pro budoucnost udělí. Potom nebude možno, aby naši svědomití členové a pracovníci dali se ať sliby ať přemlouváním anebo i terorem v názorech svých zviklati.

Přirozeně že naši mládeži snažíme se poskytnouti i potřebnou slušnou zábavu pěstováním zpěvu, hudby, divadel, výletů, ožívováním dobrých staročeských zvyklostí a slavností, a slušným tancem.

Obdobně jsou poměry i na Moravě a podobně se vytvářejí i na Slovensku. Neocenitelné služby při této všestranné práci prokazují hnutí našemu naše orgány: »Dorost«, na Moravě »Naše Omladina«, na Slovensku »Naša Mládež«, pak Václav a Anežka. Čtenáři jich jsou členy nejvíce uvědomělými a nadšenými. Podporujte je — čtěte je — šířte je a tím nám nejvíce pomůžete. Za krátký čas vykonáno na poli záchrany české mládeže kus záslužné práce. Jsou to začátky; ovšem slibné, ale přece jen ještě začátky.

Jsou zde ještě celá odvětví, kde je potřebí mimořádných opatření a kde se dosud nestalo nic nebo skoro nic; kde bude nutno nasadit a intenzivněji a systematictěji pracovat.

Myslím tu mládež živnostenskou a dělnickou.

V Německu pojal před mnoha desetiletími krásnou myšlenku: katol. tovaryšům svobodným, strádajícím hlavně nedostatkem domova a v bidných poměrech bytových hynoucím tělesně i duševně založiti spolkové domy, kde by před ztrátou víry a mravnosti jako v druhém domově byli schováni Adolt Kolping. Tento muž zachránil svojí myšlenkou tisíce a tisíce mladých lidí před ztroskotáním a způsobil, že ze stavů středních, řemeslnického a obchodnického duch křesťanský nevyumizel.

U nás dílo Kolpingovo také zakotvilo, bohužel, nikdy nedosáhlo významu takového jako v Německu. Dnes pak, po válce, všechny podniky toho druhu živoří. A přece kde by bylo více třeba a usilovněji pracovat na opětém pokřesťanštění středních stavů u nás, bohužel, pro křesťanskou myšlenku skoro ztracených — nežli v naší republice!

Pevně však přece doufáme, že Boží Prozřetelnost v nynějších a nejbližších příštích těžkých dobách vzbudí v českém kleru zanedbané a opuštěné mládeži

řemeslné obětavého, nezištného českého Kolpinga, který dílo záchrany a obrody mezi mládeží živnostenskou v Čechách s pomocí Boží šťastně provede

A česká mládež *dělnická*? Kdo si té dosud povším! Jen nepřátelé křesťanství, kteří pod záminkou starostlivosti o její pozemské blaho hned od 14 let ji získávají do svých odborových a pak i politických organizací a tam jí připravují o víru a vše, co s touto souvisí. Jen málo silných jedinců z této mládeže odolá všem nástrahám a nebezpečím, čekajícím v dílně, ve školách, v továrnách, v obydlich a jinde na nezkušeného dělníka, a uhájí si své náboženské přesvědčení a mravnost bez úhony. — Před těmito hrdinnými jedinci, kteří jdou odvázně proti proudu nedbajíce posměchu, ani terroru — klobouk dolů!

Na tyto mladé, hrdinné duše dnes v našich řadách obracím já se dnes s prosbou: Vy mladí nadšenci, vaším úkolem jest, abyste byli průkopníci a hlásateli ideí křesťanského socialismu v dílnách i továrnách. Vy musíte se státí zakladateli nebo alespoň spolubudovateli křesťanských organizací odborových!

(Dokončení.)

Právní poměry katechetů do roku 1873.

Píše František Košák.

(Věnováno památce kněží-katechetů z let 1776—1873.)

(Pokračování.)

Dle ministerského vynesení ze dne 14. října 1849 čís. 7001 byly školy hlavní rozšířeny v nižší školy reální (podreálky) či měšťanské, tak že škola skládala se ze čtyřtřídní školy hlavní a dvou neb tří ročníků nižší školy reální. Roku 1855 bylo v Čechách 37 nižších reálků spojených s hlavními školami. V neúplném seznamu škol z roku 1865 našli jsme, že na hlavních školách spojených s nižšími reálkami bylo 28 samostatných katechetů. V Praze na hlavní škole u sv. Jakuba dva, u Piaristů jeden, v Brandýse nad Labem dva; pak byli katecheti v Jáchymově, Kolíně, Příbrami, Rokycanech, Budějovicích. Krumlově, Kašperských Horách, Domažlicích, Klatovech, Třeboni, Ústí, Mostu, Varnsdorfu, Mladé Boleslavi, Kadani, Chomutově, Teplicích, Králové Dvoře, Čáslavi, Vysokém Mýtě, Králové Hradci, Jičíně, Landškrouně, Novém Bydžově, Náchodě, Poličce, Trutnově. Ale byli i jinde.

Poměry těchto katechetů na hlavních školách nebyly utěšené. V době, kdy samostatná místa katechetů prvně byla zřízena, za Marie Terezie, na hlavních a větších městských školách měl ředitel a katecheta zároveň 400 zl., v menších školách městských dostával 250 až 300 zl.¹²⁾ A plat ten zůstal stále skoro na stejné výši. Katecheta na hlavní škole ve Strakonicih, P. Vojtěch Hampek, dostával 200 zl., čtvrtinu malé školy a měl byt na děkanství. V Chrudimi z obecního důchodu vypláceno katechetovi 100 zl. Když rozšířeny školy hlavní na podreálky, poměry nebyly o mnoho lepší, snad i horší. Při zřízení hlavní české školy v Plzni roku 1861 placeno katechetovi — tehdy P. Bedřichu Hingstovi — 500 zl. r. m., příbytečného 80 zl. r. m. a ročně 6 sáhů dříví palivového. Katecheta plzeňské reální a hlavní školy Jos. Pýcha měl také 500 zl.¹³⁾ Při zřízení

¹²⁾ Vychovatel 1916: Školy normální.

¹³⁾ Vlasť 1917: Katecheta před 50 lety.

hlavní školy v Karlíně roku 1863 usneslo se obecní zastupitelstvo, aby ustanoven byl na hlavní školy samostatný katecheta — zvolen jím administrator fary žebrácké P. František Hach (byl katechetou od roku 1865—1874), jemuž dostati se mělo ročního služného 500 zl. a příbytečného 120 zl.¹⁴⁾

Když roku 1867 činěn na Smíchově návrh na změnu školy triviální ve školu hlavní vykládáno: Katecheta bude mít vyučování na škole hlavní i průmyslové vedle potřebné exhortace na starosti. Služné katechety nemůže býti menší, než je výnos z obyčejného kaplanství v Praze, totiž 600 zl., činí se proto návrh: Slavné zastupitelstvo račí uzavřiti: služné katechety určuje se na 600 zl. a mimo to příspěvku na byt 100 zl. Ale jinde nebyli tak benevolentní ke katechetovi. V Čáslavi měl katecheta mimo příspěvek na byt 400 zl., ve Vodňanech mimo byt a dříví 300 zl., a v Mostě zvětšili plat — na 550 zl

A poměry byly čím dál tím horší. Vždyť ve Dvoře Králové roku 1870 vypisuje se místo katechety na hlavní a nižší reálné škole, «kterýžto ústav počátkem školního roku ve víceřídnu občanskou, měšťanskou aneb samostatnou nižší reálku se proměnití má; služné 500 zl., zvolený má za povinnost vyučovati náboženský od 3tí třídy počínaje, sloužiti ročně 260 založených mší a mít 24 německá kázání v děkanském chrámu, za kteréžto výkony odměna ve služném zahrnuta jest.» Tato obec nebyla příliš uznalá ke katechetovi. Kolik mu platila za vyučování?

Jinde slibovány katechetovi odměny. Tak na př. vypsáno místo katechety na hlavní škole v Turnově; služné 450 zl. a 50 zl. za byt; zvolený katecheta může za zvláštní remuneraci vyučovati i na průmyslové škole; žádosti do 10. září k výboru školnímu. Nebo: Místo katechety na hlavních školách v Hořicích; služné 400 zl. a nadace za sloužení sv. mší 104 zl., byt o dvou pokojích s kuchyní a dřevníkem a 6 sáhů měkkého dříví; má též k očekávání užitek z polí po 4 míry výsevku: do 15. listopadu t. r. k městské radě.¹⁵⁾

Obsazování míst katechetských nebylo jednotné a dalo se různým způsobem. V diecesi královéhradecké měli ustanoveno: Na hlavních s realními spojených školách, kdež katechetové plat svůj z náboženské pokladnice mají, obsazuje místa jejich zemská vláda k biskupovu návrhu, jemuž zůstaveno také dekret ordinariátní s vládním zvolenému doručiti. Vzhledem samostatných služeb katechetských, jež platí soukromí patronové škol hlavních a realních, nařízeno takto: Uprázdňené místo katechetské vypíše ordinariát v diecesi ke konkursu, a buď zkouší přihlášené kandidáty neb od zkoušky je osvobozuje. Uchazeče za způsobilé uznané jmenuje pak patron školy, jíž se týče.¹⁶⁾ Tak vypsán byl roku 1865 konkurs na místa katechetů: 1. při hlavní a ni i hlavní škole v Lanškrouně 450 zl., obydlí a 6 sáhů dříví; 2. v Novém Bydžově 420 zl., obydlí a 17 zl. 50 kr. požitkův z Rösslerova nadací, pak 3. při hlavní škole v Dobrušce 440 zl. a bytného 40 zl., 4. v Hořicích 315 zl., obydlí a 6 sáhů dříví. — Jinde, kde soukromí patronové (obec, výbor školní, městská rada) školy vydržovali, vypisovali sami místo (viz v. Turnov, Hořice).

Když bylo místo zřízeno, vydržovatelé školy ustanovivše se na tom, co budou katechetovi platiti, místo obsazovali. Tak v Plzni r. 1854. dne 5. září mělo

¹⁴⁾ Frant. Kucidl: Dějiny Karlínského školství za první půlstoletí jeho trvání, str. 41.

¹⁵⁾ Beseda Učitelák 1870, str. 416. a 528.

¹⁶⁾ Školník 1863, str. 64.

obecní zastupitelstvo schůzi, ve které se usneslo, aby k rozkazu vys. místodržitelství ze dne 7. července t. r. čís. 15.972 výměrem c. k. okresního hejtmánství sděleném, ustanovena byla dotace pro nově zřízené místo katechetské na farní škole se služným 400 zl. stř., nájemným 50 zl. a palivem 6 sáhů dříví.¹⁷⁾ Při této farní škole, české, působil od roku 1855—61 P. Bedřich Hingst až do jejího proměnění se ve školu hlavní (připis místodrž. ze dne 26. září 1861 čís. 51.742), kdy v říjnu 1861 odešel z Plzně na své nové místo, ustanoven jsa katechetou u Anglických panen v Praze (na dívčí hlavní školu). K zatímnímu zastávání tohoto místa povolán konsistoří pražskou, dne 2. října 1861 čís. 7876, zatímní administrátor v Hluboší, P. František Jizba.

Nebyla-li volba schválena, nebo zvolenému nebylo dáno svolení k zastávání místa od konsistoře, byla volba nová. Tak stalo se na př. v Karlíně roku 1863, kdy prvním zvolenému katechetovi nedostalo se povolení k zastávání toho místa, i bylo tudíž v listopadu 1863 vykonati volbu novou.¹⁸⁾

Když některý ze žadatelů uznán za způsobilého a patronem školy na místo byl presentován, musel, když cbrdžel dekret, buď u konsistoře neb u vikáře složití předepsaným způsobem služební přísahu.⁹⁾

Požáry katechetů nebyly příliš lákavé a postavení jejich závidění hodné. Nahrnulo se mnoho žádostí o vypsaná místa a některá byla dvakrát vypisována. Tak na nově zřízené hlavní škole v Nové Pace r. 1866 místo katechety s ročním 450 zl. a obydlím vypsanó.

(Pokračování.)

Dvěře jazyků otevřené.

(K 250ilété památce smrti J. A. Komenského.)

Napsal Václav Oliva.

(Dokončení).

Není také bez zajímavosti, že *Komenský nenazývá spis svůj »Branou«, jak většina jeho životopisců píše a hlásá, ale prostě »Dvěřmi«.* Název »Brána« pochází z latinského spisu P. Batha a pak z Komenského latinského originálu, jenž do angličtiny zajisté vlivem spisu Bathova byl přeložen slovem »Brána«, jak sám Komenský v české předmluvě uvádí, kdežto auktor chce jej nazývati ve svém českém originálu: »Dvěře jazyků otevřené«. Proto myslím, že *skvělá památka Komenského žádá, aby latinský spis jeho »Janua linguarum reserata« důsledně v češtině jediné a pouze nazýván byl: »Dvěře jazyků otevřené«* dle českého překladu, jenž zároveň jest originálem, pořízený přímo auktořem. To by bylo důsledné jednání v duchu a intencích našeho arcipaedagoga.

Pokud jsem v české literatuře sledovati mohl spisy o Komenském, a vy znávám, že přečetl jsem jich a probral celou řadu, mám-li na mysli poměr tohoto velikého Čecha k P. Vilémovi Bathovi a poměr jeho »Dvěřím« k »Janua linguarum« zmíněného jesuity, nejspravedlivěji a *objektivně dovedl vylíčiti jej pouze dr. Zikmund Winter a částečně i dr. Arnošt Denis. Ostatní spisovatelé vesměs buď tohoto poměru neznají, nebo jej umlčují a docela upírají, či alespoň stranicky skreslují na úkor velikého Irčana.*

¹⁷⁾ M. Hruška: Kniha pamětní k. k. m. Plzně; 573, 724.

¹⁸⁾ Fr. Kneidl: Dějiny Karlínského školství, 41.

¹⁹⁾ Znění přísahy: Vlast 1917. Katecheta před 50 lety.

Proto považují za nutno slova Wintrova uvést v celém rozsahu.

Veliký, tichý a pokud možno i spravedlivý tento pracovník ve spise: »Živo; a učení na partikulárních školách v Čechách v XV. a XVI. století« píše: »Knižku nejnižším začátečníkům (v latině) Komenský nazval Vestibulum, předbrání; pokročilejším byla Janua, brána; další stupeň latiny měl býti v Atrium nebo v paláci a vrchol v Thesauru, v pokladu. První tři spisy, jichž jména vzata z architektury, Komenský napsal; čtvrtý, poklad, nenapsán. Bránu Komenský psal nejdřív. Popud k ní přijal od jesuity. Španělskému jesuitovi Vilému Bateovi, zemřelému roku 1614. stejně jako Komenskému nelíbilo se, že do malého záčka škola vnucuje hromadu latinských jmen, v nomenklátóřích jakž takž seřazených, ale jen o sobě stojících beze všeho spojení. I vydal jesuita »Bránu jazyků« latinsky a španělsky tím způsobem, že ve stu oddílech a v tisíci větách, tedy v rozumném svazku slovním, uvedl slova latinská, jichž se nejvíc užívá; žádné slovo nebylo v knížce opakováno. Tato Janua jednala »de omni scibili«, o všem, co záček vědět může a má. Jesuitova Janua byla opravdu nová, moudrá myšlenka školské didaktiky, a všude ji chválili. R. 1629 již byla na kolik jazyků přeložena. Tu j do ruky dostal Komenský; ihned pojal myšlenku sestaviti bránu lepší dle své metody. Jesuitou »vynalezený fortel« se mu líbil velmi, ale poznal, že začátečník ťou branou do jazyka vstoupiti nedovede, musil by latinu uměti odjinud, aby mohl vkročiti do Brány; mimo to Komenský shledal, že nejsou v ní slova ke každodenní potřebě; nesouhlasil, aby slovo bylo uvedeno jen jedinkrát, ono má významů třebaš čtvero. A skromně, a jak se náleží, poctivě Komenský v předmluvě k své Janui napsal, že patres jesuitští takové jazyka kompendium nejprv začali; co vynalezeno jest, to že Komenský vděčně přijímá, a oprava že není nikterak nesnadná. Tak vznikla r. 1631 světoznámá Komenského Janua linguarum reserata, Zlatá brána jazyků otevřená »spolu s začátky všech umění svobodných pochopení pod stem titulův v tisících propovědích« latině a česky Komenskému neměla býti Janua jen vstup do latiny; jeho učení jazyků mělo býti spolu učení věcí; on mistrně sloučil se slovcí latinskými svůj realismus, jemu kniha ta byla repertoriem světa a věcí, probral v oněch tisíci větičkách ži-ot po všech stránkách pod určitými rubrikami, kráčeje od snadnějšího k neznámému Janua Komenského zatiskla Bránu jesuity Batea, překládána jest rychle do mnohých jazyků, její pochvalou volán auktor do Švéd, do Anglie (*).

Téhož názoru jako Winter jest také dějepisec, ač protestant, dr. Arnošt Denis. Alespoň u něho čtu: »Od jesuitů španělských přejal Komenský rychlejší a rozumnější postup vyučování latině a jeho »Janua linguarum« jest jen zlepšeným přizpůsobením Brány jednoho z otců jejich.« K tomu překladatel dr. Jindřich Vančura v poznámce nedosti přesně připojuje: »Janua linguarum reserata, Brána jazykův otevřená, již se užívalo v jesuitské jedné koleji španělské, obsahovala bránu jazykův latinského a španělského, srovanou v 1200 příkladech, která tehdy budila všeobecný obdiv. Celé sestavení však se Komenskému nelíbilo; pravil o něm, že spíše zasluhuje názvu »zadních vrat«, neboť musil prý se každý jinak dříve latině naučiti, kdo bránou touto chtěl vejiti do latiny Brána jazykův byla branou slávy Komenského. I tímto dílem hleděl prospěti národu, jak sám přiznává v Methodu linguarum XV, 5.: »Když jsem poprvé Bránu

*) D. c. 699 n.

jazyků skládal, měl jsem nejpřednější a tak stálý zřetel. k jazyku mně mateřskému, českému, aby odpovídalo slovo slovu, věta větě, a nebylo v slovosledu nikde úchytky žádné, i dosáhl jsem toho, ačkoli tím latinský stal se méně latinským. Latinský text vydán r. 1631. — předmluva napsána 4. března — v době největších nadějí, že pomocí Sasův obnoveny budou v Čechách řády předbělohorské a podniknuta bude potřebná oprava škol. Naděje tyto, bohužel, neuskutečnily; ale úspěch díla Komenského byl pronikavý ve všem světě vzdělaném. . . Janua linguarum byla vydána ve 12 řečích evropských, latinské, řecké, české, polské, německé, švédské, hollandské, anglické, francouzské, španělské, italské a maďarské, a čtyřech asijských, arabské, turecké, perské a mongolské. V některých jazycích počítá se mnoho a mnoho vydání, tak v maďarském osmnácte! . . . *)

Za to méně již objektivně píše o poměru spisu Komenského »Dvěře jazykův otevřené« ke spisu »Janua linguarum« Irčana P. Viléma Batha největší česká encyklopaedie obecných vědomostí »Ottův slovník naučný«, když říká: »Komenský seznal, že posavadní pěstování věd pouze z knih, bez poznání věcí samých, je neplodné a neúčinné. Proto úplně zavrhoval posavadní knihy latinské, z nichž mládež s velikou prací a po dlouhou dobu se učila množstvím pravidel beze všech věcí a umínil si sestaviti knihu, při níž by pro latinu základ spočíval v jazyku mateřském. Poukázali mu sice, jak sám v předmluvě ke své knize vykládá, přátelé jeho na učebnici mnichů hibernských ve Španělech, nazvanou »Branou jazykův«, která i v jiných krajinách se rozšířila a tu dosti ohlasu nalezla; když však dostala se mu do ruky, viděl, že nevyhovuje tomu, co slibuje, neboť neobsahovala mnohých slov, jichž často třeba užívati, nedbala prvotního významu slov a neměla v mnohých větách ani obsahu poučného. Proto pracoval dále o tom, co byl začal, a sestavil knihu nevelkou, nezvanou »Janua linguarum reserata« či »Brána jazykův otevřená«. **)

A ještě méně objektivnosti nalezneme ve slovech profesora dr. Jana Jakubce ve spise »Dějiny literatury české«, kdež čteme: »Činnost učitelská v Lešně pobádala Komenského, aby důkladně opravil vyučování jazyku latinskému. Již v Pterově k tomu účelu sepsal krátkou mluvnici latinskou. Dalším studiem knih a prakti sestavil si úplnou dokonalou soustavu, kterou zázornil spisem Janua linguarum reserata, t. j. Brána jazykův otevřená. Vyšla napřed po latinsku r. 1631.; téhož roku i po německu; po dvou letech s názvem »Dvěře jazykův otevřené« též po česku. Titul knížky je převzat se stejnojmenného spisu španělského jezuity Batha. Ale jinak ve svém dílku Komenský většinou dospívá k pravému opaku toho, co našel v oné slavené knížce cizí. . . . (***) Zdá se alespoň, že tedy profesor Jakubec si nepřčetl ani důkladně latinské předmluvy, již napsal Komenský k svému dílu, a kde týž poctivě vytkl také svůj poměr ke knížce P. Viléma Batha.

Ostatní, kdož o spisu Komenského »Janua linguarum« v době novější a nejnovější psali, prostě následují buď mínění »Ottova slovníku naučného« nebo docela profesora Jakubce, ač mínění tato, a to ani jedno ani druhé, dle slov a předmluvy samého Komenského nesrovnávají se úplně s pravdou. Jisto jest, a na tom nedá se více ničeho změnit, ježto Komenský poctivě toho doznává, že při

*) Čechy po Bílé Hoře, I., 268 a pozn. 2.

**) D. c. XIV, 622.

**) D. c. 335—336.

spisování nejslavnějšího spisu svého použil též *jesuitského vzoru a v mnohém tohoto vzoru také následoval*. Tím ovšem neubírá se Komenskému ani nejmenší zásluhy, již vskutku o školství i o metodu vyučovací získal, ale naopak přiznáním jeho pramenů ukazuje se ještě ve větším světle jeho veleduch, který opravoval, upravoval a zdokonaľoval, k čemu jiní dali podnět. A opravovati, rozlišovati, třídit a povznášeti mnohdy je větší zásluhou nežli podnět dáti a počátek učiniti. V tom však právě spočívá velikost Komenského.

SMĚS.

Sleva jízdného. Vynesením ministerstva železnic ze dne 10. února 1921 číslo 3380—III./8 přiznává se učitelstvu na veřejných š. škol obecných i občanských, dále učitelům středních a vysokých škol, jakož i školských ústavů s právem veřejnosti, těmto na rovně postavených, pokud těmto učitelským osobám nepřislouží charakter skutečných státních zaměstnanců při jízdě ve II. nebo III. třídě osobního vlaku nebo rychlovlaku sleva jízdného *ve výměře poskytované státním zaměstnancům* na zvláštní neokolkovanou žádost s pouhým odvoláním se na číslo tohoto vynesení a udáním stanice nástupní a konečné. Žádost musí býti vždy potvrzena správou školy, nejméně 8 dní před zamýšlenou cestou na ředitelství stát. drah příslušného obvodu zaslána, obálkou frankovanou se zpětnou adresou opatřena. S žádostí o slevu pro II. třídu nutno současně zaslati 4 Kč. popisného a pro III. třídu 2 Kč. popisného buď poukázku neb hotově složit. Vešle toho po doručení poukázky na slevu přilepi se kolek 50 h na poukázku III. třídy a 1 Kč. kolek na poukázku II. třídy. Při revisi majitel poukázky na slevu je povinen vykáhati se legitimací, podobenkou opatřenou, kterou vystavují politické úřady (hejtmanství) nebo policejní ředitelství. Sleva činí 30%.

A. T.

Ku projednávání pragmatiky. Protože není naděje, že by tak rychle došlo k projednávání nové pragmatiky k úpravě naší valuty a zmírnění drahotných poměrů, žádají státní zaměstnanci, aby veškeré příjmy jejich, tedy i mimořádné drahotní přídavky, proměněny byly v jediný plat státní i k vůli snazšímu účtování. Proto navrhuji, aby

I. *služné* svobodného zaměstnance v IX. hod. tř. počínalo 8.208 Kč. a po 600 Kč. se zvyšovalo v každém stupni až do 5. stupně

IX. hod. třídy, kde by dosáhlo 14.208 Kč. a týmž obnosem počíná i služné v VIII. tř. a zvyšuje se v každém stupni o 1200 Kč. V VII. počíná služné 17.808 Kč. a zvyšuje se v každém stupni o 1800 Kč. V VI. počíná služné 23.208 Kč. a zvyšuje se v každém stupni o 2400 Kč.

II. *místní přídavek* až do maxima 6000 Kč. obnášel v Praze $\frac{1}{3}$ služného ročně a v obcích I. tř. 95%, ve II. 90% a ve III. třídě 85% z přídavku pražského.

III. *rodinný přídavek* náležel všem třídám úředníků i čekatelům ročně 2000 Kč. pro ženu a 1200 Kč. za každé nezaopatřené dítě.

Splnění této úpravy prozatímni závislo ovšem od zákonodárných sborů. Tamtéž vedle pragmatiky navržené senátorem Pánkem a spol. projednává se nyní organizací státních zaměstnanců a učitelů daný *jiný návrh systému bodového* z titulu existence, vzdělání, praxe, stavu, bydlení a hodnocení práce, jež odhadovány mají býti různým počtem bodů (jednotek). Souhrn bodů ze všech titulů násobený jednotkou (vyjádřenou jistým obnosem), činil by přímým zaměstnancem. Návrh velmi komplikovaný, ale spravedlivě přihlížející ku všem složkám, dle nichž by služné každého zaměstnance dle jeho kvalifikace a poměrů mělo se upravovati.

A. T.

K započítávání let z duchovní správy můžeme sdělit, že v nejbližší době o záležitosti té bude rozhodnuto zemskými školními radami jistě za souhlasu zemských správních výborů, po případě i za dorozumění s ministerstvem školství a nár. osvěty. Doufáme, že rozhodnutí ono neponese na sobě známku zaujatosti, když jedná se o povznesení veřejné služby osob tolik pro občanstvo a stát a jeho dorost zasloužil jen proto, že byli duchovními kteréhokoliv vyznání.

A. T.

V schůzi profesorů náboženství, konané dne 2. března t. r., bylo jednáno

o započítání zbylé části služby v duchovní správě nebo v katechetském úřadě před vstupem do státní služby. Vzor žádosti uveřejněn byl v předešlém čísle »Vychovatele.« — Dále byla přednesena nová osnova vyučovací pro 5 tříd středních škol. Sestavena byla diecéšní komisí pro vyučování náboženské dne 18. února t. r. Zní následovně:

I. třída: 1. semestr: Starý zákon na základě 1. a 2. článku víry. Messianská prorocství a předobrazy buďtez probírány tak, aby hlavní části zjevení staroz. spolu byly vyloženy.

2. semestr: Život Ježíšův, (dle článků víry). V obou semestrech budiž příležitostně přihlíženo k církevnímu roku.

II. třída: Učitelský úřad Kristův (Věrouka). Modlitba. Nauka o milosti, svátostech. Mše sv. Celá látka budiž probírána na základě liturgickém.

III. třída: Mravouka na základě desatera, kázání na hoře, parabol Kristových a příkázání církevních. O ctnosti a hříchu. Eschatologie.

IV. třída: Dějepis církevní. O církvi po stránce dogmatické. Stručný nástin dějin církevních se zvláštním zřetelem k dějinám českým.

V. třída: Apologetika hlavních pravd náboženských. Existence boží. Stvoření a řízení světa. Člověk. Nesmrtelnost duše. Zjevení přirozené. Zjevení nadpřirozené. Jeho možnost a nutnost. Authenticita Pisma sv. Božství Kristovo. Zázraky. Prorocství. Kulturní význam církve katolické.

Podrobné rozdělení osnovy na jednotlivé období v semestrech, jakož i učebnice budou oznámeny později. Různé návrhy a rady jsou dosud vítány.

Profesor Jan Boháč,
t. č. jednatel.

Katechetský kurs na Velehradě.

Zpráva o katechetském kursu, který loni v srpnu s takovým úspěchem byl pořádán na Velehradě, již vyšla a rozesílá se. Doporučíme ji co nejvšeji všem, kteří pracují ve škole. Naleznou tam poučení i duševní posilu. Kniha stojí 14 Kč. a lze ji objednat na adresu: Dp. Ant. Janda, profesor v Kroměříži.

Dr. Bedřich Justus Knecht, autor i u nás dobře známé biblické dějepavy, svätící biskup v badenském Frýburku, zemřel koncem ledna t. r. Dr. Knecht upravil dle biblické dějepavy dra Josefa Schustra, přepracované farářem Meyem: »Kurze bi-

blische Geschichte für die unteren Schuljahre der katholischen Volksschule« a napsal »Praktisches Kommentar mit einer Anweisung zur Erteilung des biblischen Geschichtsunterrichtes, nebst einer Konkordanz der biblischen Geschichte und des Katechismus«. Jeho malý dějepis biblický, se 47 obrázky, vyšly v Herderově nakladatelství ve Frýburku v Breisgavě a schválený třiceti biskupskými Ordinariáty, přeložil do češtiny r. 1904 František Skalík, kněz arcidiecése olomoucké. V této diecési na obecných školách této biblické dějepavy se posud používá. Táž přeložena byla i do jiných slovanských jazyků, na př. poslovenl ji Ivan Skuhala, děkan v Ljutovce, pro školy v slovanských krajinách diecési: Lavant, Lublaň a Krk. Knechtova bib. dějepava je velmi vhodna pro malé děti; téměř každý článeček zakončen dvojverším k zapamatování. K.

Nová německá biblická dějepava.

Ve Vychovateli XXVIII. str. 89 a násled. v článku »Tři malé biblické dějepavy« referovali jsme o biblických dějepavách Eckertově a Stieglitzově, které vyšly v té době jako novinky. Ač zvláště Eckertova došla obliby a radostně přijata Stieglitzova, která v diecési Augsburské zavedena, hlásí nyní z Německa novou školní dějepavu: »Katholische Schulbibel«, kterou vydal bývalý profesor a nyní gener. vikář arcidiecése Mnichov-Friesingské, Dr. Mich. Buchberger, s obrázky, jež nakreslil umělec, Huber-Sulzemoos. Vydavatel klade důraz na dějiny vykoupění, mnohé vynechává a zkracuje, zvláště ve St. zákoně, který má jen 87 článků (Eckert 101, Stieglitz 115). Bohatší je Nový zákon, má 121 příběhů (Eck. 108; St. 133). Věty jsou krátké, řeč dětská. Kniha ozdobena 61 obrázky v černé barvě, plastickými (jsou tištěny novým způsobem t. z. gumovým tiskem), a 9 barevnými většími, znázorňujícími nejdůležitější události. Přidány jsou i tři jednoduché, ale dobré mapky. Kniha »dilo válečné,« pro špatný papír, vypadla trochu objemná a je dosti drahá — 6 M 50 pf. Vyšla v Kemptenu 1920 nakladem Jos. Kösel. F. K.

Školní kinematografie v Prusku.

Pruské ministerstvo pro vědu, umění a lidovou výchovu doporučilo školním úřadům film jako vzdělávací pomůcku rostoucího významu. Ve školních budovách mají býti upraveny vhodné síně pro představení kinematografická. Vydřovatelé škol jednoho okrsku mohou společně opatřiti takovou

místnost i poučné filmy. Berlínský ústřední ústav pro výchovu a vyučování úředně doporučuje vhodné filmy. Kde není možno zařídití promítací síně ve škole, má se správa školní dohodnouti s biografem veřejným.

Katechetský kongres v Římě konal se ve dnech 28. února až do 3. března t. r. Bylo to shromáždění hlavně laiků-katechetů. Na kongresu byla zdůrazněna nutnost zdatných laikových apoštolů. Farář z Maria Magiore poukázal na to, že Řím potřebuje 4000 katechetů a má pouze 2000. Proto žádal ustanovení laikových katechetů. Bylo navrženo založiti akční centra, řečnické školy a lidové domy.

Besídka pro děti bezkonfesioní v Plzni, kde zuřivě se agitovalo pro odpad, uspořádala první dne 2. února Volná Myšlenka za spoluúčasti Učitelské rady. Účast byla značná, velký sál ve spoikovém domu »Nebec« byl mládeží plný. Drobotina vyslechla účinnou přednášku p. uč. Salcmanna velmi pozorně. Pohádky člena měst. divadla, paní Procházkové v dokonalém přednesu uchvátily úplně. Další besídky, kde bezkonfesioním dětem je vykládána bezkonfesioními učiteli a učitelkami občanská morálka, konány jsou pravidelně jednou týdně v každém školním obvodu. (Český Deník.)

Rodičovské rady ve Vidni. Ve Vidni budou zřízeny rodičovské rady na všech českých školách a ústřední výbor jejich, který se bude skládati z předsedů rad všech okresů. Rodičovské rady budou se starati o dobrý stav českých videnských škol.

Školník ve školní radě. Převrat v nynějších poměrech přivodil v Klatovech zajímavost, že školník stal se členem místní školní rady. Bude tudíž školník hlasem svým rozhodovati o volbě učitelů.

Práce katechety ve škole dnes. Ve »Vychovatelských listech« (dvojčíslo 2—3) píše Ad. Vašek na straně 89: »Hlídká XXXVIII. čís. 1. 1921, 41, právem žádá od katechetů přihlídnutí k náboženskému životu a buzení náboženského sebevědomí jak u rodičů tak u dětí. V přítomnosti však ne tak na »pokrokové« světské učitele, jako spíše na katechety jsou jako ulita slova Křečičho: »Má-li se výchova dařiti, musí býti radost z práce, a ta je možna jen tam, kde je soulad nitra s vnějším, a ten vylučuje zásadovou pochybnost o účelnosti a úspěšnosti práce. Práce, podnikaná s pochybnostmi takovými, je trýzní a při výchově byla by problematická, ne-li vůbec »bezcenná.« (Fi-

losofické základy mravní výchovy str. 22).« — Radost z práce, soulad nitra s vnějším vzhledem ke katechetům jsou možny jen v náboženské škole. Práce dnes pro katechety je skutečně trýzní. A na str. 69. píše: »Před válkou a za války málo a zvláště po válce vlivem tak zv. pokrokových učitelů a vládních nařízen: o »zdobrovolnění« nábož. úkonů vůbec, se vůbec nemůže vychovávat, nýbrž pouze učit. Pro kněze dnešní naše škola je rafinovaná tortura. Bolševici za živa zašívají nešťastné oběti do pytlů plných vši. Toť přiléhavý symbol »radosti« dnešního českého katechety.«

Citát z Horázkova letáku: Náboženství školy bezkonfesioní. »Náboženství přes všechny své stinné stránky bylo a jest až dosud vlastně jediným výchovným předmětem ve škole, jediným předmětem, jenž v sobě naplňuje úkol nábožensko-mravní výchovy; a poněvadž jné výchovy vlastně nemáme (a zejména nemáme ji ani teoreticky ani prakticky soustavně vypracované), nemáme tedy mravní výchovy vůbec. Na náboženství tedy dnes vlastně spočívá celá naše nynější škola. *Odstraňte náboženství a máte školu pouhou — učebnou!* Úkol jednotlivých předmětů byl tak rozdělen, že kněz vychovával a učitel učil a přes nejhezčí hesla a výzvy to dosud k vychování — nepřivedl.« — Ojedinelý to z učitelských kruhů, samostatný, mužně otevřený projev. (Uvedeno dle »Vychovatel. Listů« str. 70.)

Italský katechetický časopis. Z Italie oznamuje se novinka: časopis pro katechety. V italské provincii anconské, v biskupském městě Jesi, na trati Ancona-Řím, počal začátkem letošního roku vycházeti nový časopis, měsíčník: Scuola catechistica, první to čistě katechetický časopis v Italii. Ze záhlaví listu se dovídáme, že protektorem je Augusto Curi, biskup v Cagli a Pergole; jako vydavatelé jsou jmenováni Giov. Antonietti v Pergole, kanovník Cherub. Ferranti v Tolenti a Luigi Asioli ve Fann. Jako zodpovědný hlavní spolupracovník označen: G. Antonietti. Adresa administrace časopisu: Parr. Giov. Grammaticoni v Jesi. Mají tedy katechety v Italii první časopi: Scuola catechistica — Školu katechetickou! Vzpomínáme, že když u nás v Čechách učiněn byl první pokus o katechetický časopis, měl se jmenovati »Škola katechetická!« Bylo roku 1865., kdy v »Národní Škole,« vychovatelském týdeníku v Praze u B. Stýbly vydávaném a redigovaném Vojtěchem V. Hurtem, učitelem na

hlav. škole Staroměstské, v roč. III., v čís. 29., ze dne 20. července, uveřejněno bylo zaslano a povolání, vybízející k spolupráci a založení časopisu katechetického, jenž by slul »Škola katechetická.« Povolání datováno: »v Plzni, dne 10. července, na den 7 bratří mučedníků, 1865.« a podepsán tehdejší katecheta na české hlavní škole v Plzni, Augustin Fischer. Ovšem tehdy plán Fischerův o vydávání »Školy Katechetické« nebyl uskutečněn (viz Vlast 1917-18: »Katecheta před padesáti lety«), nedošlo ani k vydání čísla, snad pohnutá doba válečná byla toho příčinou. Myšlenka Fischerova však nezašla a po letech došla uskutečnění a nyní po dlouhé řadě let se jménem a časopisem setkáváme se ve střední Itálii.

Kšš.

Jen pokrokově! Pod tímto titulem píše jakási malá duše ve »Škole měšťanské« č. 24. (31 prosince 1920.) »V Ročence karlínského narod. školství« vydané na oslavu J. A. Komenského je v přehledu učitel. školských sborů vždy za ředitelem školy hned uveden katecheta, třeba službou nejmladší!« To je zajisté veliké provinění v demokratické republice!

Co je ještě možné v Bratislavě.

Učitelka, která přišla z Jugoslaviie a byla zvolena za učitelku do evangelické školy v Bratislavě, přísahala před shromážděným církevním konventem. Přisahu (maďarsky) předřikal notář konventu: Přisahám všemohoucímu Bohu, že všechny církevní a školské zákony budu plnit a maďarskému státu věrně sloužit.« Když se proti přísaze ohradil přítomný Slovák, omlouval se notář, že prý formulář je ze starého režimu. U evangeliků to projde, kdyby to bylo u katolíků, byly by toho plně noviny a událost by se projednávala jistě v Nar. shromáždění.

Čeští katecheti na Slovensku. »Nášinec« přinesl dne 25. ledna t. r. zvláštní telegram z Bratislavy, dle něhož deputace slovenských kněží, vedená posl. Tománkem, dostavila se do bratislavského školského referátu a žádala odstranění českých katechetů ze Slovenska.

S návrhem na zrušení církevních svátků podaným v Narodním shromáždění poslanci drem Rašinem a drem Lukavským, vyslovilo jednomyslný souhlas pražské učitelstvo škol obecných a občanských, shromážděné na členské schůzi »Spolku pražské-

ho učitelstva« dne 22. ledna t. r. v počtu 86 osob.

Vyučování ve dny katol. svátků.

Hned po převratu byl to svátek sv. Jana Nepomuckého, kdy dle nařízení organizace učitelské bylo na některých školách vyučováno. Ale to nestačilo, zuřivost protináboženská u učitelů chtěla zrušiti všechny svátky a vyučovati. Letos oznámilo učitelstvo v denních listech, že bude vyučovati o Hromnicích. V Hořovicích sám okresní hejtman, mistodržitelství rada- Pokorný, poslal před svátkem Hromnic cirkulář po správčích školních, v němž otevřeným způsobem agituje, aby se ve svátek ten učilo. Počátkem března už kterási organizace pražského učitelstva se vyslovila pro vyučování o prázdninách velikonočních. Mezitím však došlo na školy oznámení, kterým ministerstvo školství a národní osvěty připomíná, že takové jednání jest naprosto nepřijatelné a zájmu školy škodlivé. Podrobněji o tomto jednání našeho přehorlivého učitelstva píšeme v úvodním článku. Aby se vyhnulo učitelstvo přenesení svátku Zvěstování P. Marie letos na den 4. dubna, církevně již před několika léty zrušenému, je stanovený průvod pražské mládeže z Velké Prahy na náměstí Staroměstské. Měla tím býti mládež odvrácena od služeb Božích, které ale v tento den nejsou závazné!

LITERATURA.

Vlast. Časopis pro poučení a zábavu. (Založil r. 1884 Tomáš Škrdl.) | Majitel a vydavatel Družstvo Vlast. Hlavní spolupracovník a pořadatel: Alois Dostál. Redaktor Tomáš Jos. J.roušek. Ročník XXXVI. Tiskem a nákladem družstva Vlast v Praze.

Ač se již značně ztenčily sešity tohoto měsíčníku, vykazují péče i v ročníku tomto pět životopisů, mezi nimiž i arcibiskupa pražského Dr. Fr. Kordače, dále dvanácte článků vědeckých od Václ. Hübnera, Dr. Jos. Svitila, Ond. Fritze, Ot. Jakoubka, Alf. Pryče atd., řadu básní od předních našich pěvců: J. Voborského, Fr. Leubnera, Ferd. Místekého, A. S. Chudobky, H. Udena a j., jakož i množství článků zábavných a různých od Al. Dostála, Dr. V. Ešnera, Ant. Ježka, J. J. Holého, Dr. Rud. Zhaněla, L. Grossmannové-Brodské a m. j. Doporučuji co nejlépe. Šeb. Rada.

VYCHOVATEL.

Odpovědný redaktor: gymn. prof. EM. ŽÁK.

ČÍSLO 5.

KVĚTEN 1921.

ROČNÍK XXXVI.

Po sčítání lidu.

Nejvýznamnějším výsledkem sčítání lidu a odpadové akce dne 16. února 1921 je skutečnost, že kdežto velká většina národa, přes nejrozsáhlejší agitaci před sčítáním a nejpodlejší mámení a překrucování při sčítání přihlásila se k církvi římsko-katolické, je tomu u učitelstva právě naopak, ježto učitelstvo ve svém vedení, tedy většina — nebo menšina ztročuje celé učitelstvo svým vedením? — postavila se proti náboženství, proti katolickému lidu, katolickým rodinám.

Kde sledoval vývin školství v bývalé říši Rakouské od dob Marie Terezi postřehl, že toto dodělalo se určitých výsledků a že u nás, třeba pomalu, postupovalo se čím dál tím více ve výchově výuce ve školách národních. Když však do školství vočkovány byly cizácké zákony a přes odpor národa byly u nás zavedeny, neušlo tu nestrannému pozorovateli, že *učitelstvo přestalo se věnovati výchově a vrhlo se na politiku.*

Politika stala se většině učitelstva hlavním zaměstnáním a cílem, a byla to politika — bez páteře. Učitelstvo šlo z valné části vždy s tím, kdo měl v rukou okamžitou moc. Obratem ruky přebarvilo se v osmdesátých letech na mladočešství, pak z nich byli realisté a pokrokáři, a později, hlavně na venkově, šli se stranou agrární. Ve válce dělalo učitelstvo otrokářské nadháněče Rakouska, a když se zmocnili vlády nad českým lidem socialisté, přebarvilo se na rudo, prohlásilo svou minulost za proľhanou a mnozí, kteří před válkou dělali konservativce, po převratu stali se zuřivými protikatolickými straníky a někteří dokonce přisedlali na sedla bolševická a dnes stojíce v čele snah odluky církve od státu a podněcující je, řadí proti všemu, co jen trochu jest ve spojení s náboženstvím a zvláště s katolickou církví.

I povrchní čtenář učitelských listů zná ty šlágry a hesla, za nimiž žene se učitelstvo, smýšlením z valné části volnomyšlenkářské, jehož vyučování ve škole stalo se vyučováním tendenčně protikatolickým. Příkladem budiž jednomyšlně přijatá resoluce menšinového učitelstva Budče tepické, na schůzi 28. září 1920, kde stanoveno:

1. Přejeme si volné, svobodné školy. Školní světské vyučování nebudiž ani náboženské, ani protináboženské.

2. Žádný světský učitel nebude vyučovati náboženství.

3. Před vyučováním i po něm nebude modlení.

4. Z učeben budou odstraněny odznaky jedné církve (kříže a pod.).

5. Děti nepozdravují církevním pozdravem.

6. Učitelé nezúčastňují se náboženských úkonů a vzdají se varhanictví.

7. V den Jana Nepomuckého vyučujeme.

8. Hodiny náboženské vkládáme do rozvrhu hodin dle možnosti na poslední hodiny dopoledne nebo odpoledne.

9. Kteří učitelé nevěří, vystoupí z církve.

Hned při schůzi, jak jednatel A. Málek v oběžníku napsal: »21 kolega vyplnil formulář vystoupení z církve a dalších 20 slíbilo se též odřímštit.«

Kde to nešlo tak rychle jako na Teplicku, nastoupena cesta výhrůžky a násilí. Dokladem je oběžník, jež otiskl »Český Západ« (XIV. č. 6.). »Menšinové učitelstvo obecných a měšťanských škol se žádá, by dobrovolně podpisem potvrdilo, že vystupuje z církve katolické a přidává se k církvi československé. Přihlaste se všichni, nežli budete donuceni a zbaveni míst. Ve Stříbře, dne 10. ledna 1921. Četli: A následují 22 podpisy učitelských otroků.«

Toto štvání nejen z vyšších míst podporováno, ale i schvalováno. Oné schůzi Budče teplické byl přítomen menšinový inspektor Lanzenberg a gratuloval Budčci k její intenzivní činnosti! Nelze se proto diviti, že na teplické hejtmanství došlo v jediný den 40 oznámení českých učitelů o vystoupení z církve. Někde i inspektoři šli učitelstvu ve vystupování z církve příkladem napřed.

Většina učitelstva takovým jednáním postavila se proti katolickým rodinám, jejichž děti vyučuje. *Mezi školou a rodinou nastal naprostý rozpor!* Stav ten jest nemožný a neudržitelný, nemá-li výchova mládeže býti úplně stržena a tím i budoucnost národa dána v osudnou sázku. Je vyloučeno, že by katolíci mohli klidně snášet, aby jejich děti byly vychovávány odpadlíky, kteří jsou plni nenávisť a záští ke katolickému náboženství a všemu, co na katolictví připomíná.

Jest v zájmu jednotné výchovy v rodině a škole, v zájmu šťastného mládí katolických dětí, aby byly vychovávány *ve svobodné, katolické škole náboženské, která je zavedena u všech nejpokrokovějších národů a jejíž zavedení i u nás je pouze otázkou času.*

Škola musí býti vrácena rodičům, t. j. musí býti demokratisována. Byrokratická, nucená, beznáboženská škola státní, s odpadlickým učitelstvem není školou svobodnou, ani demokratickou, není školou pravou, která by připravovala dětem šťastné mládí a ucelený život, rodičům vděčné a zdárné děti, národu a státu spořádané občany. Tento úkol plní jediné svobodná škola náboženská.

To dobře vycítil i K. Havlíček Borovský, když 6. července 1859 napsal v »Národních Novinách«: »Též my myslíme, že musí být církev a škola spojena, má-li zůstatí církev pravou církví a škola pravou školou, a nenáležíme tedy do počtu lstivých nepřátel křesťanství. — Avšak my myslíme, že jak škola tak církev obě potřebují velikých časných oprav a pak budou k libosti Boží spojeny.« Kdo sledoval historii školství od té doby, co Havlíček napsal tyto věty, až do doby, kdy škola byla církvi vzata, poznal, že církve ve školství nijak nebránila časným opravám a nijak se nestavila proti pravému pokroku a rozumným reformám. Ale proti pokroku a škůdci národa jsou ti, kteří rozšiřují rozkol ve víře jak týž Havlíček napsal v doslovu článku svého v »Nár. Nov.« dne 4. června 1849: »Sjednocenost ve víře jest skutečně největší blaho pro národ a zkušenost učí: roztržky ve víře hubí všechnu i politickou sílu národů.«

—5—

Socialismus a křesťanství.

(Podává E. m. Žák.)

(Dokončení.)

• Doslov.

Otázky sociální a my. Otázka sociální týká se nás všech. Ukládá nám to nejenom nauka Kristova, ale již ta přirozená okolnost, že nesmí nám býti lhostejno, jak žijí ti, kdo pro nás pracují. Jest to příkaz pravé kultury. Sociální otázka je otázkou vypěstěného a ušlechťeného svědomí. »Měj úctu k dělníku, jehož šat nese na sobě stopy práce«.

A nemusí býti člověk příslušníkem sociální strany a přece může sociálně cítiti. A to činí nejprve úctou k tělesné práci. Montalambert ve své knize: »Mnichové západu« vypravuje o opatu kláštera Ermenfriedu z Cusanzy, že každé neděle po bohoslužbě rozdával požehnané chleby mezi přítomné chudé. A když při té příležitosti spatřil tvrdé, mozoly pokryté ruce venkovanů, hluboce se před nim uklonil a uctivě libal upracované jich dlaně. Není výmluvnějšího obrazu, jak křesťanství povzneslo práci tělesnou a učilo úctě k ní. Jak výmluvný to obraz, když tento starý German, potomek vítězů nad Římem a dobyvatelů Gallie, v klínu jurských hor stává se mnichem a před oltářem Kristovým libá mozolovité ruce gallského sedláka.

Úcta ke každé tělesné práci a náležitý ohled pro dělníka, který ji koná, je prvá známka sociálně citícího člověka.

Paní, která dovede a s radostí též pomůže své služebné při její domácí práci, při mytí, praní, při kuchyni, ukazuje vyvinutější smysl sociální, i když se nehonosi svojí příslušností k sociální straně, nežli manželka největšího socialisty, která při změněných poměrech hoví si na pohovce, čte romány, zpívá a hraje na klavír a při tom všechnu práci zůstává rukám jiným.

Sociálně cítí paní, která nestrpí, aby její dívky k služebné, chůvě nebo vychovatelce chovaly se tvrdě a hrubě. Která vede své děti, aby služebné — snad starší již osobě — pánovitě neporoučely, ale také jí vliďně poprosily. Která je donuti, aby odprosily služebnou, když jí ve své nezbednosti urazily nebo dokonce uhodily. Učinily tak z nerozumu; ale tento nerozum musí býti pokořen a potrestán.

I způsob, jak se služce nařizuje nebo práce jí ukládá, svědčí o pravé inteligenci a sociálním citění její zaměstnavatelů čili pánů.

Anglický spisovatel *Robert Stevenson* ve svém denníku vypráví, že kdysi, když trpěl bolestí zubů, byl hrubý k služce, která přísluhovala při stole. Není jistě nic nevhodnějšího a více odpuzujícího, jako když někdo je drsný proti služebné, která přišla by o místo, kdyby odpověděla stejným způsobem. Proto umínil si, že jí odprosí. »Věřte mi, že teprve po 4 dnech nabyl jsem odvahy, abych se jí omluvil? A při tom byl jsem tak červený a stydlí jsem se jako chlapec. A proč to? Snad pro svoji hrubost? Nikoli. Poněvadž má prosba, aby mi prominula, byla snad neobvyklá a v mnohých očích směšná. To jest něco, co musí býti překonáno. Doufám, že již nikdy nebudu takým zbabělcem, abych se stydlí za to, když mám se zachovati jako gentleman«. Tak již ve výchově dítek třeba je učiti t. zv. »sociálnímu citění«. —

Přední ruský romanopisec, *Lev Nikolajevič Tolstoj*, napsal významnou povídku: »Pán a jeho služebník«. Bohatý a lakotný kupec Vasil Andrejevič po dlouhá léta přijímá věrné služby svého čeledína Nikity bez jediného slova uznání a vděčnosti. Považuje všechnu jeho oddanost a věrnost za něco samozřejmého. Jednou za třeskutého mrazu veze čeledín Nikita svého pána do dalekého města za obchodem. Náhle nastane prudká, sněhová metelice, že není téměř na krok viděti. Kolem jedoucí vyzývají kupce, aby zůstal, přes noc v blízké vsi; ale marně. Horečná touha hned ráno býti ve městě a uzavřítí výhodný obchod žene Vasila Andrejeviče do tmavé zimní noci. Sníh padá stále hustěji; cesta je úplně zaváta. Z dále se ozývá vytí vlků. Zbloudili. Pán konečně uzná, že dále není možno jeti. I poroučí saně zastaviti a v širém poli vyčkati jitra. I zabalí se pevně do svého důkladného kožichu a uloží se do saní. Nikita, čeledín, zaobalí se do slámy a ulehne do sněhu. Pán nemůže však usnouti; stále jen myslí na svůj obchod. Čas vleče se líně ku předu, mráz dere se i kožichem do jeho těla. Roztřásá jím zima.

I myslí si: »Proč tu mám ležeti a čekati na smrt? Posadím se na koně a ujedu. A co Nikita? Jemu je jedno, ať se dočká rána či zmrzne. Pro něho život nemá ceny. Já však, bohudík, musím ještě žíti«. I sedne na hřebce a vyjede do noci; Nikitu přenechá jeho osudu. Jede hodinu, jede druhou bez určitého cíle, až po dlouhém bloudění ocitne se zase u svých opuštěných saní. A tu vidí Nikitu polozmrzlého ležeti v saních. Chvilí stojí tu mlčky nad ním; ale pak ve svém kožichu, jízdu rozehrát položí se na Nikitu, aby jej křísil a tak zachránil před smrtí. Nikita citě nové teplo hluboce vydechne a sebou pohne. Život se mu vrací. »Jen lež a zahřívěj se,« volá Pán a cítí velkou, nikdy nepocitěnou radost ve svém nitru. Rozpomíná se na svou lakotu a diví se sám sobě, proč jen po celý život honil se za penězi. »Teď vím, jak to vše bylo nízké a hloupé.« A dýše na mrznoucího tak, že zachová jej při životě, i když sám vystavuje se nebezpečí smrti. »Nikita žije, proto žiju i já,« praví si radostně. —

»Chuďas žije, proto žiju i já,« tento výkřik radosti jest symbolický. Třídni protivy v různých povoláních, nedají se překlenouti zákony a násilím, ale jenom vzájemným porozuměním a láskou. A tuto lásku k bližnímu dovede zažehnouti jenom opravdové, procítěné a praktické křesťanství. Ten stát bude míti nejbezpečnější základy, který nejlépe dovede luštití sociální otázky. A otázky sociální jsou nejjasněji osvětleny Kristem.

M. Jan Hus.

(Přednáška prof. Dra L. Petra ve Volném sdružení vlasteneckých dam
v pražském reprezentačním domě.)

Nechť jest váš názor o jednotlivých vyznáních a jejich ceně jakýkoli, v tom jistě budete se mnou za jedno, že náboženství jako určitý názor na svět, promítající do věčna naše bytí, jest nejdůležitější složkou v člověku, složkou tak důležitou, že jí podle všech učiněných zkušeností v mravní výchově *národa* na dlouho nelze postrádati.

Pro mne jest problem náboženství jasný. Bez lásky jest těžko žiti jednotlivci, ale zholá nemožno společnosti. Láska jest tmel, bez něhož rozpadá se nejen

stát, národ, obce, ale i rodina v prvky na sebe nevražící a sebe nenávidějící. Dnešní doba jest, tuším, dosti zřetelnou ilustrací tohoto tvrzení. Je-li tomu tak, pak snadno se domluvíme s každým vyznáním, jež má ve své mravouce příkázání lásky a jí chce zvednouti mravní úroveň člověka, a nedůvěru mám pouze k těm, kdo v lidech vychovávají a živí temné pudy nenávisti a zloby. Zvláště děje-li se to tak jednostraně jako v nynější protikatolické kampani, kdy zrak lidí jest takřka hypnoticky sváděn pořád do jednoho bodu, pořád do jediné chyby, aby tím spíše přehlédnuto a zapomenuto bylo vše, co *dobrého* bylo katolickou církví vykonáno.

Pamatuji se, jak nynější prezident za své učitelské činnosti na universitě pražské často zdůrazňoval názor, že vlast není než tolik a tolik hektarů námi obývané půdy a národ jen součtem tolika a tolika jednotlivců, stejným jazykem mluvících. To je vlast, to je národ, a nikoliv nějaké abstraktum, nějaký fantom, nějaký fetiš.

Totéž platí i o církvi. Je to společnost křesťanů, lidí v Krista věřících, tedy společnost *lidí* se všemi toho důsledky. Vývoj lidského myšlení přirozeně zračí se i v ní, chyby jednotlivých generací odrážejí se i v jejich dějinách. A nárok k chybám nesmíme vyhražovati jen sobě, to právo má každá doba, poněvadž chybovatí jest prostě lidské. Tout comprendre c'est tout pardonner. Kdyby budoucí kritik *naši* doby nešel věci až na kloub a soudil jen ze vnějších událostí na naše myšlení a cítění, zda nemuselo by nám býti úzko před touto kritikou budoucnosti, před zjištěním na př., že pro imperialistický sen vedli jsme na jatky miliony lidí, že ve jménu určité sociální ideje hubili jsme bez soudu tisíce a tisíce obětí? Vypravoval mi určitý svědek, že viděl v Kyjevě na jedné hromadě tři tisíce pobitých lidí, jichž jediné provinění záleželo v tom, že náleželi k inteligenci neboli do třídy buržoá!

Jako tudíž ve svých občanských, tak mají všichni národové i ve svých náboženských dějinách vedle světlých i své stinné stránky; souvisí to prostě s člověkem a jeho přirozeností. Francie má své Albigenské, své pustošivé války hugenotské, svou bartolomějskou noc, Anglie své náboženské boje s independanty a puritány, Nizozemí svého Albu, svůj krutý útlak španělský, Němci svoje lité zápasy katolicismu s protestantismem. Nezůstal těch stinných stránek ušetřen ani národ Český. Ale což je možno k vůli nim, k vůli těmto několika strankám z mysli vytrhnouti tisíciletou tradici křesťanskou a všechno to, co s ní jest spojeno? Což je možno, abychom proto zapomněli na pozitivní hodnoty, jež křesťanství u nás vytvořilo, abychom zapomněli na křesťanskou civilizaci a kulturu, na všechno to, co křesťanství učinilo pro nás myšlénkový i mravní vývoj, pro zušlechťení našeho citu, co vytvořilo ve všech oborech našeho umění začínajíc lidovou písní a končíc kamennou růžicí gotické katedrály, co vykonalo na poli humanity i sociální péče, ať o jiných již věcech nemluvíme? Je možno, aby jeden a týž osten úmyslně byl pořád obrácen v ráně, aby nedospěla nikdy k zahojení? Jaký prospěch mohl by míti z toho náš národ, jestliže z věci na staletí již vzdálené a neodčitelné byla by utvářena stálá atmosferická níž, působící věčná mračna neklidu a stálé bouře nenávidných rozbrojů?

Nemůžeme nám na tom záležeti, aby český národ pozbyl svého náboženství a stal se nevěreckým, pak prostě musíme se pokusiti o smír přítomnosti s minulostí. A věřte mi, že smír ten bude tím snazší, čím zevrubnější bude naše

znalost všech dob, čím lépe poznáme vážné pozadí oněch konfliktů a potíže vyhnouti se jim. — —

I kdyby vám bylo neznámo thema dnešní mé přednášky, jistě dohadovali byste již, který konflikt národa českého s církví tu hlavně na myslí mám, neboť mluvíme-li o bolestných stránkách své náboženské historie, vynořuje se zpravidla před naším zrakem na prvním místě vznešená postava M. Jana Husi, obepjatá plameny kostnické hranice, postava, pro níž v českém srdci vedle lidského soucitu bylo vždycky tolik piety a tolik úcty.

Bylo by jistě lákavo, uvážit tento veliký historický jev po všech stránkách, bylo by lákavo všimnouti si, jaké vážné důsledky vyvolalo mistrovo vystoupení po stránce národní jako silná reakce proti německé expansi, náš stát onou dobou již velmi ohrožující, po stránce sociální jako reakce proti přibývajícimu poddanství lidu a proti bídě domácího českého duchovenstva, soustavně vylučovaného z lepších a výnosnějších míst, jež zadávána byla protežovaným cizincům; bylo by lákavo oceniti význam mistrův v literatuře české, jeho zásluhy o český jazyk, o český pravopis, o českou píseň kostelní. Ale to vše byl by předmět příliš obsáhlý na jedinou přednášku. A proto omezím se jen na to, co z mistra Jana Husi činí osobu světově historickou a vysvětlím na základě výsledku historického zkoumání procesu Husova, *podstatu* konfliktu mistrova s církví, nemožnost ústupu kostnického sněmu a význam i důsledky neohrožené smrti Husovy.

* * *

Ano, bylo leccos výtky hodného v církvi patnáctého století a bylo mnoho těch, kdo toužili po pronikavé opravě hlavy i údů. Toužil po ní i mistr Jan Hus v souhlase a ve shodě se svým arcibiskupem, jenž mistra zahrnoval důvěrou i přízni. V této reformní snaze časem postoupil mistr tak daleko, že zapomněl i na svou povinnou poslušnost a vážnost k zákoné autoritě, vážnost, na níž vždy spočíval a dosud spočívá všechen společenský řád, a jejíž ořes provázen jest vždycky povážlivými důsledky. Když totiž M. Jan Hus zastával se ve svých betlemských kázáních některých Wikliffových názorů synodou londýnskou zavržených a dotýkal se vad pražských kněží tak osobně, že z toho vznikalo v lidu jitření proti pražskému duchovenstvu, arcibiskup a po něm papež zakázali mistrovi v kapli betlemské učití. Mistr Jan však se zákazu nepodrobil.

Je přirozeno, že mistr snažil se tento krok vysvětliti a omluviti jak před svým posluchačstvem, tak před svým citlivým svědomím. A tato snaha zavedla mistra do bludného učení, jež stalo se později i příčinou jeho kostnického odsouzení: »Církev je společnost k věčnému životu předzvěděných. Nikdo z nás neví, zda k ní náleží, t. j. zda náleží k předzvěděným. Není to tudíž ani papež. Neví-li papež, zda je členem této neviditelné církve, nemůže rovněž věděti, zda jest zástupcem Kristovým. A proto zákazy a klatby jeho nic nejsou. Není jich třeba dbáti. Také biskup, je-li ve hříchu smrtelném, není biskupem, ani král králem.«

Byl to tedy především praktický důsledek mistrova sporu s biskupem a papežem, jenž *dovedl ho k nesprávným závěrům o povaze nejvyššího úřadu v církvi*. A také jen v této věci, a v důsledcích logicky s ní souvisejících, pobloudil mistr. V ostatních věcech, ve víře v trojjediného Boha, ve Vykupitele Ježíše Krista, v Marii Bohorodičku, ve víře v přítomnost Kristovu ve svátosti oltářní,

ve víře ve svátosti, přes odchýlné a bludné učení Wikleffovo, mistr »po lecčís hlavě nepostoupil« a zůstal vždycky křesťanem hluboce věřícím, jenž do věčného života upíral všecku svou naději a všecko své doutání. Jistě pravdu dí proto prof. Pekař, že žena před sv. Janem Nepomuckým zbožně klečící má k mistru Janu Husovi mnohem bliž nežli lžipokrokáři, kteří jeho jméno dnes tolik nadarmo běrou, a jsem přesvědčen, kdyby kamená socha mistrova na Staroměstském nám. byla mohla oživnouti, když po převratě naši »moderní Husité« k hanbě jména českého na zemi strhávali uměleckou sochu Panny Marie, že slzy, jež draly se při tom věřícím divákům do očí, byly by vstoupily i v oči Husovy, a že jazyk, jimž byl kdysi mistr Jan tolik jímal své zanícené posluchače, byl by sotva pochvátil ony barbary, kteří na jeho čest mu skládali povelou Matku boží k nohám.

V dějinách lidstva vyskytují se konflikty, z nichž není ústupu. V takovém položení byla církev ve svém konfliktu s Husem. Když mistr Jan šel do Kostnice hájit svého učení, nebyl si ještě celého dosahu svého sporu s církví vědom. Teprve ve veřejném slyšení, jež bylo počátkem června 1415. mistru povoleno, ukázalo se jádro sporu: Církev, hájíc si svého nezadatelného práva rozhodovati jako nejvyšší instance ve věcech víry, označila některé věty, doslova z Husových spisů vypsané, za bludné a žádala, aby se mistr tomuto nálezu nejvyššího úřadu církevního podřídil a články ty bludnými uznal.

Mistr však představoval si své slyšení před sněmem na způsob učené disputace, v níž bude stavěn proti názoru názor a v níž bude jedna strana snažiti se druhou svému názoru získati a přikloniti. Požadavek na první pohled nevinný a sympatický, a přece ve svých důsledcích neobyčejně dalekosáhlý.

Již ve sporech světských zřídila si lidská společnost nejvyšší soudní instanci, jež spor definitivně rozhoduje a od níž už není odvolání ne proto, že by pře nového nálezu nesnesla, ale aby spor ke škodě rozvadených a ke škodě celku neprotahoval se do nekonečna. Oč více je třeba takové nejvyšší autority ve věcech náboženských, kde často jde o pojmy nadmyslné, metafysické, v nichž pouhý rozum není s to vši pravdy bezpečně se dopátrati! Což jestli se nepodaří jedné ani druhé straně svého soupeře přesvědčiti, co potom? A což, přistoupí-li ke sporným stranám strana třetí, čtvrtá, a prohlásí-li stejným právem, nemáte pravdu ani jeden ani druhý, pravdu mám já třetí, čtvrtý. Bude možno spory ty vůbec kdy zastaviti? A jak ve středověku, kdy všechnen soukromý i veřejný život s náboženstvím úzce byt spiat, z pravidla se dalo, což když otázky ty hluboko se zařezávaly do společenského tělesa a zmítaly myslmi a ohrožovaly i mír náboženský i jednotu politickou, co potom? Ne, v tom sporu církev nemohla ustoupiti a nemohla se svého práva nejvyššího rozhodčí ve věcech víry zříci.

Je zajímavo, že tuto nutnost nejvyšší autority ve věcech víry uznali bezděky i vyznavači Husovi hned po tragické jeho smrti. Neboť když zvěst o smrti mistrově pronikla do Čech, jestliže čeští pánové usnesli se počátkem září 1415. na ostrém protestu proti upálení Husovu, jestli zapsali se v jednotu a zavázali se svobody učení slova božího na svých statcích hájiti, všech neřádných klateb nedbati a *ve věcech víry vysokého učení Pražského poslouchati*, co jiného to bylo nežli uznání stanoviska církevního, že ve věcech víry není možno rozhodování zůstavovati jednomu každému a že třeba jest uznati určitou nejvyšší instanci,

jež by ve věcech víry závazně rozhodovala? Jenže brzo vyšlo na jevo, že universita Pražská neměla dost autority, aby všichni přívrženci Husovi chtěli podrobovatí jí své vášnivé spory, a výsledek byl konce nemající tříštění, jež podfalo síly husitskému hnutí a připravilo mu na konec i jeho Lipany.

Ještě patrnějším a osudnějším stal se tento nedostatek nejvyššího rozhodčí ve věcech víry v dalším vývoji náboženských dějin českých, kdy luteránství a kalvinství komplikovalo nauky kalířů a Českých bratří, a kdy náboženské rozbroje, českými stavy nadto za plášť oligarchických snah hojně zneužívané, způsobily tak rozné vysílení země a takovou mravní netečnost a otupělost, že jen jí dá se vyložití lehkovážnost, s jakou připravena byla Bílá hora, i apatie, s jakou český lid snesl ztrátu toho nejdražšího, co měl, ztrátu své samostatnosti. »Neříkám,« praví *prof. Pekař*, »že husitství muselo nutně vésti k Bílé hoře; ale jisto je, že vedlo.« »Země česká první prohlásila práva svědomí lidského,« praví *Arnošt Denis* ve své »*La fin de l'Independance Tcheque*, »a dala znamení k jedné z neplodnějších revolucí v dějinách. Ale nyní (před Bílou horou totiž), uprostřed nakupených zřícenin, rozervána jsouc stranami, bez vůdce v bouři nauk, nevěděla, může-li se těšiti z díla svého, zda byla opravdu pokrokem tato svoboda, jež nedovedla nic zbudovati a jež zemi naplňovala ssutinami a duše zármutkem a výčitkami.« Taková byla dle slov Denisových bilance náboženského individualismu před osudnou Bílou horou.

Rovněž bylo by velikým omylem domnívati se, že shromáždění kostnických otců, jež soudilo Mistra, bylo zkažené. »Koncil kostnický,« praví *Krofta* ve spise *M. Jan Hus*, nesmíme si myslet jako shromáždění lidí nízké úrovně mravní a duševní, jimž šlo jen o to, aby zbavili se nepohodlného kazatele jejich nepravostí; naopak, je jisto, že v popředí koncilu stáli a rozhodovali mužové nejen veiké učenosti a širokého rozhledu, nýbrž i nesporné mravní výše, a že právě tito mužové měli rozhodující vliv na odsouzení Husovo. Kardinál Petr d' Ailli (Petr z Alliacu), na konec hlavní mluvčí koncilu ve věci Husově, za mladých let snad ještě britčeji než sám Hus svými kázáními tepal mravní nedostatky kněží doby tehdejší a s nemenší horlivostí usiloval o napravení porušeného stavu církve. A vedle něho zasedali také jiní mužové podobného smýšlení.

Stejným omylem bylo by se domnívati, že by byl Kostnický sbor stál o *po-trestání* mistrovo. Naopak. Čím lépe poznáváme dějepisné prameny sněmu kostnického se týkající, tím určitěji na jevo vychází pravda slov Palackého: »Nelze zapřítí, že sněm činil, seč byl, aby nemusel k vrchu přisnosti sáhnouti, takže na konec se zdálo, že nikoli Hus, nýbrž sněm k prosbám se utíká.« (Dokončení.)

Právní poměry katechetů do roku 1873.

Píše František Košák.

(Věnováno památce kněží-katechetů z let 1776—1873.)

(Pokračování.)

Katecheta pracoval, namáhal se a při tom strádal. Nepřepínal ve své pohrobni řeči na rakví přítele, Josefa Pýchy, dne 20. září 1866. v Rymáni blízce Libochova u Mělníka, plzeňský katecheta Frant. Jizba, když pravil: »Milovaný, v Pánu zesnulý náš spolubratr na tomto světě zakusil málo radosti. Netěše se z příliš velkého zdraví, častokráté při své namáhavé práci churavěl, až se stal

konečně obětí svého povolání. Psal Pýcha za své nemoci dne 30. května 1866 Jizbovi: » neb když člověk hnedle čtvrt saeculum, musím říci již 22tý rok se nejvíce po školách dře a co sprostý nádeník ten kus chleba si vydělává, že i kantor ním zhrzí, proto, že má trojnásobný příjem a katecheta trojnásobnou práci, pravím, když člověk avanžiruje tak jako já, po 17 letech ve škole strávených, jako rak leze od 10 k 5, až konečně to ani k nuznému živobytí nestačí, kamaráde, tu se lámou perutě, i kdyby je k sebe vyššímu vzletu napínal. Večer, když ulehnu, v mysli počítám, počítám ten perně vydělaný groš, a hospodařím na krev, a ono to nikterak nechce stačit, to místo vzletu chytá se závrať myslí i ducha a činnost mladistvá a pružnost a radost k práci a horlení pro školu a vědu a pro svou povinnost, to vše klesá a odumírá.«²⁰⁾

Měli katecheti v době té (v letech šedesátých) opravdu platy velmi nepatrné. Co při začátku zavedení této instituce vládou o platu jejich bylo řečeno a stanoveno, že je »tak skromně, jak možno vyměřeno«,²¹⁾ to platilo pro celou dobu, i když obce přejaly náklad na vyučování; plat se zmenšoval. katechetovi skromně vyměřoval až do nových zákonů školních, ba dlouho ještě i potom za těchto zákonů.

Když při tvoření nových zákonů školních v letech 1869 a 1870 »zákonové zemští upravující právní svazky učitelstva na školách obecných pomlčeli o postavení učitelů náboženství i o jejich služném« (výnos. minist. z 8. prosince 1871), vydání byli katecheti nouzi a bídě. Ani obce, ani okresní školní rady nechtěly katechetům vypláceti jejich nepatrný plat.

Okresní i zemská školní rada odkazovala katechety na obce říkouc, že novými školními zákony změnil se dosavadní poměry toliko vzhledem k učitelům a péče o náklad za vyučování náboženství leží mimo obor působnosti školních úřadů. Zemská školní rada česká vyjádřila se, že vynesemím svým ze dne 18. září 1870 čís. 5792 nemínila, jakoby školní okres náklad na samostatné katechety při bývalých hlavních a reálních školách, které se nyní jen co vícetřídí obecné národní školy dále vedou, zapravovati nesměl, nýbrž že chtěla jen tolik říci, že k tomu nucen býti nemůže. Kde tedy školní okres tak činiti chce, tu že prý v tom žádné překážky nestává. Ale dobře napsal tehdy časopis »Školník«: »ovšem kde bude nyní okresu školního, který by chtěl?«²²⁾

Obce zase poukazovaly na § 37. nového zemského zákona z 19. února 1870 č. 22. z. z.,²³⁾ jímž zřizování a vydržování škol přechází na okres školní a že veškeré dávky na potřeby školské, na všechny učitelské síly, tedy i na katechetu, odváděti musí obec do c. k. okresní školní pokladny. Tak katecheta nedostával plat ani z pokladny obecní — kde katechetům platy namnoze 1. ledna 1871, jinde již dříve byly zastaveny — ani z pokladny okresní, a učitele náboženství byli poukázáni žítí ze svého, mě-li co, aneb bez své viny tříti bídu.²⁴⁾

²⁰⁾ Z dopisů pozůstalých po † Frant. Jizbovi, laskavě zapůjčila pí. A. Pechmannová v Plzni.

²¹⁾ Jos. A. Helfert: die Gründung der österreichischen Volksschule durch Marie Theresia-I. 403.

²²⁾ Školník 1871. 13.

²³⁾ Třetí část tohoto zákona, § 37. a násl. pozbyla plat dnem 1. ledna 1874, novým zákonem zemským ze dne 24. února 1873.

²⁴⁾ Obrázek poměrů, jaké tehdy byly, podává »Školník« 1871 str. 91. v dopisu z Pisku ze dne 23. března: » oba katechety posud nouze skličuje, ale jednoho z nich potkal ty dny ještě zvláštní malheur. Má u sebe hošíčka od svého bratra, který zde školu navštěvuje. Za toho měl zaplatiti školní plat. Těžko však platiti, musí-li se i k ukonejšení žaludku svého dlužiti. A proto pravil při vybírání školného panu výběřcímu: »Račte poznamenati, že za hocha ihned zaplatím, jakmile obdržím své

Volali katecheti o pomoc u úřadů.

Z církevních n. př. konsistoř králové-hradecká odvolala v únoru 1871 katechety z Poličky, z Králové Dvora a z Nové Paky — katecheta tu tři měsíce nedostával žádného platu —, poněvadž od pouhého vzduchu živi býti nemohli a ani školní okres ani obce nechtěly platů dávat. Konsistoř budějovická žádala obce, aby samostatným katechetům platy vyplácely, ukazujíc, že ten, koho do služby přijaly a jehož nikdo ze služby jejich nepřevzal i nadále v službě jejich zůstává, a tudíž i služné od nich má dostávat. Poukazováno k tomu, že katolické obce nedopustí, aby v takových místech, kde duchovní správa pro jiné mnohé práce vyučování náboženství na četných školách obstarávat nemůže, odchodem samostatných katechetů, odkud platů nedostávajících, zůstala mládež školní beze všeho učení náboženského, jímž přece kladou se základy ku blahu každé obce. Obce a úřady školní jevily rozpaky. Mnohé obce, na které katecheti se obraceli, byly ochotny platiti za vyučování náboženství, ale nechtěly zadati svá práva. Úřadům školním opět nedostávalo se ani chuti ani vůle o katechety se starati a poukazovaly je na c. k. hejtmanství a úřady politické, které tu a tam doléhaly na obce, aby vyplácely katechetům remunerace za vyučování náboženství. Pražská obec odůvodnila roku 1871 odmítnutí žádosti o remuneraci katechety na chlap. škole u Františkánů a u Trinitářů v Praze tím, že starost o vyučování náboženství obci nepřináleží. Na Smíchově katechetovi P. Pechořovi obecní výbor dne 20. března 1871 ustanovil roční plat 600 zl. a příbytečné na 120 zl. C. k. okresní školní rada v Poděbradech povolila katechetovi na pěti-třídní škole v Sadské »roční odměnu« 550 zl. od 1. ledna 1871 z okresní pokladny a doložila — »i bude vám volno po vašem definitivním dosazení o vykázaní řádného služného se ucházeti«.

Služného katechetů rázně ujalo se obecní zastupitelstvo v Pisku. V žádosti své k »zemskému« výboru, týkající se školních zákonů, líčí bídu obou katechetů píseckých — na hlavní škole byl katechetou Josef Baar (nar. r. 1835), od r. 1884 arář v Putími u Pisku — kteří »vyučují na národních školách, ale o služném ani zmínky«; poukazuje na přání konsistoře a žádá, aby výbor zemský sdělil mu způsob, jak zachovati se má obec ke dvěma nyní propuštěným katechetům, jichž služné od 1. ledna 1871 od obce bylo zastaveno. Když ještě v březnu katecheti žádných platů nedostali, usneslo se as patnáct členů městského výboru na tom, že podají p. purkmistrovi žádost, aby svolal obecní výbor k zvláštnímu sezení, v němž by se zastupitelstvu obce dostalo pravého světla, proč se katechetům takřka bez vědomí výboru a beze všeho výnosu plat zastavil a aby podán byl návrh, aby se učitelům náboženství služné vyplácelo jako dříve. Více než polovina městských výborů podporovala tuto žádost a tak došlo k svolání obecního výboru na 29. března. V sezení tom usneseno, aby veškeré dávky od 1. ledna 1871 byly katechetům nadále vypláceny. Aby pak i obec, pokud se všeobecně neupraví záležitost týkající se nových zákonů školních a služného katechetů v Čechách, opatrně jednala, ustanoveno se na tom, aby tato další výp'ata, proti níž obec sice nikdy nebyla, co záloha byla považována, tak aby měla obec

služné. Ale služné bohužel nedostal, a tudíž školně zaplatiti nemohl. Za to dostal vojáka na exekuci. Na štěstí uspokojil se voják jen 5 krejcarů a litoval katechetu, omlouvaje se svou povinností. Za zdvořilost tu postoupil mu pan katecheta svůj žejdlík piva, koupený za vypůjčené peníze, nacež v dobrotě se rozešl. Událost tato komicko-tragická dojala mnohých a již i nejtvrdsích srdcí ku placení katechetův naklonila.

právo, služné toto zpět požadovati, kdyby snad někdy výše jináč se rozhodlo stran učitelů náboženství samostatných, dekretem od vlády stvrzeným ustanovených ve městech, v nichž duchovní správa, majíc filiálky venkovské, vyučování náboženství převzítí nemůže, za kterouž příčinou právě místa katechetů na hlav. školách byla zřizována.²⁵⁾

Tak dostalo se katechetům platů, ale byly to ovšem platy z milosti; avšak ani těch se katechetům všude nedostalo, tak že nuceni byli sáhnouti ku svépomoci. »Páni katechetové na školách plzeňských nedostávajice platu ani od obce ani z okresní pokladnice, dali školnímu vyučování výhost dotud, pokud jim služné nebude zabezpečeno.²⁶⁾ Poněvadž po celou dobu, co trvá nynější nový školní zákon, nevykazovala okresní školní rada katechetovi platu, zastaveno od 1. pros. 1871 na šestitřídní škole ve Mšeně vyučování náboženství. Podobně stalo se i na školách vodňanských.«²⁷⁾

Městská okresní školní rada v Plzni upravila 29. září roku 1871 platy oběma katechetům na národních školách plzeňských tím způsobem, že přiřkla každému ze školního okresního fondu 700 zl. služného, právo na kvinkvenálky a 80 zl. příspěvku na byt, s tou podmínkou, že musí každý 20 hodin týhodně náboženství vyučovati. (Když pak převzali tito dva katecheti obstarávání místa třetího katechety dostávali remuneraci 700 zl., která usnesením místní školní rady české v Plzni, dne 12. února 1877, čís. 21. m. š. r. změněna tak, že za nadpočetné čtyři hodiny týdně dostával každý roční remuneraci 160 zl. z fondu české místní školní rady, která se v půlletních dekursivních lhůtách k výplatě poukazuje.) Pízenští katecheti — František Jizba († 1905 jako farář v Dejšině u Plzně) a Václav Lerch (dnes p. t. děkan v Berouně) — nesli bídu tu s humorem a Jizba napsal žertovnou písničku adresovanou slavné radě král. města Plzně prose o sáh dříví.²⁸⁾ V písničce té (Jizba jich složil mnoho a některé vyšly též tiskem) opěvuje radu Grohmanna, velkého patrně příznivce katechetů: »Sedí rada proti radě, Grohmann do ní fouká

Dr. Josef Virgil Grohmann byl roku 1869 jmenován mistodržitelským radou a administrativním referentem zemské školní rady, aby uvedl v život nové školní zákony, provázené tak mocným odporem národa českého.²⁹⁾ Ten dne 28. března 1871 podal zemské školní radě obšírnou a zevrubnou zprávu o potěšitelném pokroku u provádění nových školních zákonů v Čechách, die kteréž zprávy zákony ty až na málo výmínek provedeny prý se býti vidí. Tomu ovšem odporují slova tehdejšího ministra vyučování J. Jirečka ve výboru pro vyučování: »Co se týká Čech, objevují se tam v praktickém provádění jednotlivých ustanovení nových zákonů školních takové obtíže, že jsem si jich nemohl nepovšimnouti.«³⁰⁾ Proto také zřízena byla v Čechách zvláštní komise, která se měla raditi o opravě nových školních zákonů. Návrh na zastavení platnosti nového školního zákona podal poslanec Dr. Krejč na sněmu moravském, 4. října 1871, poukazuje ke společnému odporu lidu českého i německého proti tomuto zákonu; návrh jeho jednohlasně přijat. Vládě však podařilo se odpor potlačití a oposice proti novým zákonům školním znenáhla utichla.

(Pokračování.)

²⁵⁾ Školník r. 1871 str. 28., 90. a 108.

²⁶⁾ Posel z Budče 1870, 421 a Beseda Učitelská 1870. 630. ²⁷⁾ Školník 1871. 363.

²⁸⁾ Viz Vlast 1917. Katecheta před padesáti lety.

²⁹⁾ O Grohmannovi Ottův Slovník Naučný sv. X. 605, ³⁰⁾ Školník 1871. 157.

Výchova našeho dorostu.

(Na katol. sjezdě přednesl V. Chlumský.)

(Dokončení.)

Ku konci musím se ještě zmíniti o jedné důležité složce naší organizace mládeže. Jest to náš »Orel«. Mohu prohlásiti, že s upřímnou účastí a radostí toto hnutí sledujeme a přejeme jemu zrovna jako sobě co největší rozkvět a rozmach. Vždyť nejsme si cizí. Máme nejenom stejné cíle a stejné překážky i nepřátele, my máme namnoze i stejné členstvo. Z řad mládeže rekrutuje Orel největší počet svého členstva. Může proto naše Sdružení o Orlu užití slov Písma: »Tys krev mé krve, maso mého masa, kost z mých kostí«. —! I spolu jsme již trpěli. Orel to byl, který se za ostatní mládež v Luži obětoval. Orli za mládež tam krváceli.

Při toliké vzájemnosti jest to věc samozřejmá, že jedna organizace s druhou musí v dobré shodě spolupůsobiti a jedna druhou navzájem nezištně podporovati. Vždyť opravdový prospěch složky jedné je posílením druhé. Dnes nesmí se opakovati to, co se stávalo zhusta dříve: že si obě organizace překážely, jedna druhé členstvo přebírala, jedna druhé nohu do cesty stavěla. A výsledek? Vyplývalo se mnoho drahocenného času a energie spory a smířovačkami a přišel náraz světové války, který pak obě vnitřně nehotové organizace zničil.

Příčiny sporů bývaly ani tak ne věcného rázu jako spíše osobního. Tomu se dnes vyhnout musíme za každou cenu a při dobré vůli je to lehce možné. Především jest potřeba *dělba práce*, aby jedna složka druhé do oboru činnosti nezasahovala. Naše Sdružení učinilo Orlu tento návrh: Orlu, jakožto spolku s prvním bodem programu tělesné výchovy, patří theoreticky a prakticky členstvo vyškolení v oboru tělocviku a tělocvikem pracovati jak na ztužení těla tak i na upevnění charakteru. Již tento obor působnosti je tak veliký, že vyčerpá síly členstva i funkcionářů.

S pojmem tělocviku je úzce spojen i pojem turistiky — bohužel od katol. spolků zanedbávané. Také tento obor po přednosti přiznáváme Orlu.

Orel je naše elitní národní vojsko i naše uniformované katol. legie, jim přiděleny buďtež slavnosti o památných dnech pro národ, veřejná cvičení a vážné umělecké akademie, případně v době masopustu i reprezentační ples.

Sdružení mládeže buď ponechán obor povšechného a odborného vzdělání; činnost nábožensko-výchovná, zábavní a národní veselice, pouti, kratší výlety, nemající rázu turistického, a pod.

Jako podmínku svorné spolupráce stavíme však požadavek, aby všude, kde skupina stává, členové Orla ve věku od 14—25 let stali se činnými členy skupin a jinak nebyli přijímáni. A kde dříve Orel je založen než Skupina, aby v tomto věku se právě nalézající do nově založené skupiny přihlásili. Snahou skupiny zase bude, aby členstvo její pokud možno stalo se i členem Orla. Sdružení za těchto podmínek nemá pak zájmu na tom, zda se zakládají »Jednoty samostatné« či »odbory«.

Případné spory vyřizují mezi sebou ústředí mládeže a zem. sekretariát Orla. Funkce sekretáře buď svěřena osobě vážné, seriosní a objektivně spravedlivé.

Hnutí naše vzrůstá, řady naše rostou do šíře déli. A nyní řekněme si ještě, čeho jest nám pro nejbližší budoucnost potřebí.

1. Hnutí roste do šířky i délky; to však jest málo; ono musí růsti i do hloubky.

Práce se kupí celé stohy; žeň je mnohá, ale odborných pracovníků je málo. V Německu před válkou již biskupové věnovali hnutí mládeže 163 mladých kněží sekretářů, kteří se doživotně této práci pastorační věnovali, a s odbornými vědomostmi vyzbrojeni mohli pak úspěšně pracovati. Vznášíme proto my zde v Čechách snažné přání na naše ndp. biskupy, aby každý mládeži ve své diecesi po jednom knězi sekretáři přidělil. Ten se bude v rámci Sdružení o všestranné vybudování organizace mládeže starat a pomůže i dobrého ducha i život ve skupinách udržovat.

2. Jiná ještě potřeba se ukazuje. Naši pracovníci místní potřebují vodítka, odborného časopisu, jenž by jim dával návod a podněty k práci. V Německu mají svůj krásný časopis »Praesideskorrespondenz«. U nás je náběhů několik, jako »Hvězda«, »Sbírka přednášek« a pod., ale ovšem požadavkům nevyhovuje dosud žádný. Jakmile bude vyjasněna záležitost kulturního boje, rozluky státu a církve, a bude možno pozornost na pozitivní práci soustřediti, bude nutno ihned na přetřes vzít otázku tohoto odborného časopisu, který by mohl být společný.

3. A ještě na jeden podnik důležitý upozorňuji. Dosud pracujeme odděleně v Čechách, na Moravě a na Slovensku. A přece v jednotě je síla. Proto nutno již dnes uvažovati o spolupráci aspoň částečné, abychom se navzájem poznávali, podporovali a posilovali. Velké podniky se uskuteční jen spojenými silami. Dnes již bylo by záhodno, abychom uvažovali o tom, jakých výhod by mohlo naše hnutí mítí utvořením Svazu dorostových organizací katolických.

I když snad okamžitě nedá se věc rozřešiti, bude záhodno o tomto předměť nyní pilně uvažovati a na jeho realizování pracovati.

Veliké úkoly nás čekají. Dnešní svět evropský, a zvláště náš svět český z valné části je ne už křesťanský, a'e je vybudován na písku liberalismu, bezvěreckého socialismu a kommunismu a spěje v ohledu mravním a právním k bankrotu, v ohledu socialním k rozvratu a v ohledu národním a hospodářském k pozvolnému úpadku.

Úlohou mladé katolické generace bude národ zachránit.

A proto pryč s každou polovičatostí, pryč s kompromisy s duchem světa! Buďme celými křesťanskými charaktery, proniknutými zásadami Kristovými až do posledního záhybu duše!

Veliký biskup Brynych, než zemřel, pronesl tato slova: 'Dvacáté století bude stoletím křesťanským, v něm Kristus znova v duších lidských zvítězí!'

Katolická mládež česká je povolána, aby za tímto vysokým cílem pracovala, pro něj bojovala, za to i na čas trpěla, ale aby pak s Kristem i radostně zvítězila a tak i národ svůj zachránila.

SMĚS.

Mají na spěch. Je zajímavo, ale také trapno, pozorovati u nás v republice, jak někteří lidé vyvíjejí péči o mládež a při tom mají na spěch, aby již ze školy odstraněno bylo náboženství a vše co s vyučováním tohoto souvisí. V první řadě stojí tu pokrokařské a nevěrecké učitelstvo, které svou zbrklostí překročuje meze své působnosti a působí republice doma i v cizině mnohé škody. Sám prezident poukázal na škody, které na Slovensku způsobili »zbrklí kanťoři«; a ministerstvo školství a národní osvěty, bylo nuceno vydati oběžník ze dne 8. února 1921 o svěcení katolických svátků, připomínajíc, že jednání učitelstva je »naprosto nepřipustné a zánětlivě škodlivé«. Uváží-li se složení ministerstva národní osvěty, je výnos ten tím charakterističtější. Po švindlu a zmámení lidu, které při sčítání lidu provedlo hlavně učitelstvo, pospíšili si v Plzni a na Zelený čtvrtek — 24. března — svolali anketu proti katolickému náboženství, která vyzněla jako schůze nevěrců, v níž učitelové tak radikálně proti náboženství vystupovali, že sám přítomný protestantský pastor Machotka varoval nevěrecké učitelstvo před ukvapením. A z této ankety přednesena ve schůzi městské rady zpráva, že anketa jednala o úpravě poměrů pro přechodný stav, než bude provedena rozluka školy a církve a než bude zavedeno řádné vyučování laické morálky a občanské nauky. Ježto je v Plzni nyní na obecných a občanských školách 37 % dětí jiného vyznání než římsko-katolického a z těch je 24 % bez vyznání, usnesla se dne 1. dubna 1921 městská rada plzeňská: 1. požádat okresní školní úřad, by upraven byl rozvrh hodin tak, aby vyučování náboženství připadlo na poslední 2 hodiny, neb aby posunuto bylo na hodiny odpolední; 2. aby pro děti bez vyznání zavedeno bylo na místo hodin náboženských vyučování laické morálky a občanské nauky a aby tyto hodiny byly honoreovány jako hodiny vyučování náboženství; 3. aby pro přechodnou dobu, než bude provedena rozluka školy od církve, vyučování náboženství jiných církví (československé, česko-bratrské atd.), bylo postaveno na roveň vyučování katolickému náboženství a aby školní místnosti pro vyučování náboženství byly všem náboženským společnostem zdarma poskytovány; 4. aby přes-

početní páni katechetové obdrželi prozatímně dovolenou neb aby použito jich bylo tam, kde je jich nedostatek; 5. veškeré správy škol budou vyzvány, aby ve smyslu žádosti městské rady k okresnímu úřadu upravitily rozvrh hodin tak, by hodiny náboženství byly posunuty na poslední dvě hodiny nebo přeloženy na odpoledne a aby správy škol samy navrhly příslušné rozvrhy vhodné pro každou jednotlivou školu. Bude dbáno toho, aby úprava zavedena byla co nejdříve, aby zájem 37 % nebyl přehližen již v zájmu školy samé. 6. Městská rada žádá správy škol, aby pořádaným besídkám pro žáky bez vyznání vycházely všemožně vsťfic, dokud celá otázka vyučování nebude vyřešena na podkladě zákona. Podobná žádost bude podána zemské školní radě, které doporučuje městská rada, by zrušila prázdno o církevních svátcích mimo vánoce, velikonoce a letnice, neboť zavedením republikánských svátků nelze bez újmy prospěchu vyučování udržovati všechny svátky církevní. —

České bezvěrecké učitelstvo plzeňské s městskou radou, socialistickou, chce ztročiti katolické obyvatelstvo. Tak české učitelstvo — a německé? Jak oznamuje »Mír« (čís. 14.). usnesla se konference německých učitelů v Plzni kříže zase o velikonočních zavěsiti a místní školní radě podán protest, v němž uvedeno, že jest si vědoma místní šk. rada v Plzni, že Evropa má za svou kulturu co děkovati křesťanství. K tomu dodává »Mír«: »Český učitel musí býti celému světu vzorem obrazoborců a nepřátel kříže Kristova. Nejvyšší věru čas, aby byla zvýšena úroveň vzdělání nynějších vychovatelů mládeže, řídké případy vyjímaje. Řádní pokrokařské a nevěrecké učitelstvo odsuzuje se přikfe i v cizině, na př. ve Francii, kde stalo se příslovím: »Jei hloupý, jako český učitel«. Jak k té cti přijde poctivý český učitel, konající svědomitě své povinnosti?«

Nástin mravní výchovy podává v Čas. Učitelek (XXVII. 222.) Karla Wildorfová. Mravní výchova bezkonfesijní má býti základem a středem veškeré výchovy a učby mládeže, protože je nejdůležitějším činitelem v jejím rozvoji. »U dětí do 7 let je možno častým opakováním vypěstiti správné názory zdravotní, čistoty, pořádku a slušné způsoby. Teprve po 7 letech je možno působiti na mravní cit mládeže. Na obecné škole (věk od 7—11 r.) příležitostně nebo

ve zvláštních hodinách má mládež mravní zásady poznati, si pamatovati, v city proměnití a dle nich zvykati si uvědomnělému konání svých životních povinností, a ty jsou v rodině a škole. Na škole občanské (věk 11—15 r.) při odborovém vyučování je nutná aspoň jedna hodina mravouky, která by zážitky celého týdne shrnovala a nové podněty k mravnímu jednání podávala. « Jak si tu třeba počínati a postupovati nanačila spisovatelka zvláštními hesly. Mnoho nového vlastně ve všem není a bude to špatná a chatrná náhrada toho, co tato mravní výchova má vykonati. To vše není žádný pokrok ve výchově mládeže, ale spíše krok zpět, úpadek mravní výchovy.

O odstraňování křížů ze škol podána byla v poslanecké sněmovně lidovou stranou interpelace, na niž ministr školství a národní osvěty dr. Šusta odpověděl takto: »Otázka jest posuzovati bez zřetele k budoucí úpravě poměru mezi státem a církvemi toliko podle platných zákonů ústavních a školských. Podle těchto zákonů jsou všechny naše veřejné školy přístupny mládeži všech občanů statních, nehledě na vyznání náboženské. Tento interkonfesijní raz našich veřejných škol a zásada, vyslovená v § 124. ústavní listiny, že všechna náboženská vyznání jsou si před zákonem rovna, nutně vyžaduje toho, aby se škola pokud jen možná nedotýkala citů žactva kteréhokoliv vyznání ani tak, že by některému vyznání jinému dávala jakkoli přednost. Z tohoto důvodu nebylo dosud nikdy žádným předpisem nařízeno, že by kříž, jakožto odznak církevní, musil byti trvale vyvěšen ve školních místnostech. Cirkve a náboženské společnosti mohou ovšem při vyučování náboženství ve škole volně užívatí všech vhodných pomůcek, tedy i odznaků konfesijních, nemají však právního nároku, aby odznaky ty byly ve škole trvale vyvěšovány. Kde to poměry dovolují nebo doporučují, jest zajisté účelné setrvati při užívání křížů nebo jiných odznaků náboženských za stálou výzdobu školních místností, posouditi vhodnost věci té při značné různosti místních předpokladů mohou však toliko činitelé poměrů těch znati, a to především koference učitelská a správce školy. Jím bylo pak opětovně uloženo, aby ve věcech náboženských postupovali zvláště šetrně a s náležitým taktem u vědomí vlastní zodpovědnosti vychovatelské, a ministerstvo školství dbá toho, aby při každé vhodné příležitosti

znova připomnělo, že škola nemá býti pod žádnou záminkou, ani tou ani onou stranou strhována do zápasů stranických, nýbrž že má sloužiti nestranně výchově a vzdělání všeho občanstva. « — A tak dle libosti učitelů zuřících proti katolickému náboženství budou se kříže vyhazovat dál. Habrman dal pokyn, přišel ministr Šusta a duch pokrokařské zavilosti proti náboženství zůstal v ministerstvu dál: zdepat katolickou církev a ze škol nadělat socialisticko-pokrokařské pře-lejváry. Škola nesmí se dotýkat citů žactva kteréhokoliv vyznání, o tom má-li kříž zůstat rozhodnou místní činitelé, znalí poměrů! Duch zbožného Komenského ze škol mizí a ministerstvo, které školy vede, stalo se filiálkou Volné Myšlenky.

Poměry katechetů na Slovensku budou upraveny dle českých zákonů. Věstník ministerstva školství a národní osvěty ze dne 1. dubna 1921 (čís. 7.), pod čís. 5824 I. ai 1921, 10. III. 1921 škol. ref. v Bratislavě oznamuje: »Ak je pri škole aspoň 16 hodín jedného náboženstva, možno pri tej škole sriadit príslušné katechetské miesto so stálym platom. Katecheti na meštianskej, alebo ľudovej škole sú povinní prevziať vyučovanie náboženstva aj na iných štátnych školách v mieste, pričom počet hodín nad 22 bude zvlášť honorovaný.«

Schválení náboženské učebnice. Ve Věstniku ministerstva školství a národní osvěty (č. 1.—7.) jsou uvedeny tyto schválené učebnice náboženství. Jan Panholzer-Dr. Ant. Podlaha: Malá dějprava biblická Starého i Nového zákona pro katolickou mládež nižších tříd škol obecných (schvál. č. 80. 948. 13. XII. 1920 a podruhé čís. 84.835, 23. XII. 1920). — Veliká dějprava katolická Star. i Nov. zákona pro katolickou mládež škol občanských a vyšších tříd škol obecných (schvál. č. 10:524, 16. II. 1921). — Pro školy střední. Josef Kašpar: Učebnice katolického náboženství s částí čtenkovou pro vyšší třídy škol reálných. Věrouka a dogmatika (schvál. č. 80. 912/1920; 10. I. 1921). — Art. Podlaha: Katolická liturgika (schvál. č. 10.090; 17. II. 1921).

Anketa o reformě učitelského vzdělání, svolaná ministerstvem školství a národní osvěty dne 21. února 1921, obšírně vylicena je v »I. formační části« (roč. III. čís. 6.—7.) »Věstniku ministerstva školství a národní osvěty«. Mnohé listy přinesly zprávy o této anketě, která dle

slov ministra Dr. Šusty v debatě byla toho rázu, »že není možno zakončiti všeobecným resumé«. My podáváme z ní tři zajímavá místa, jichž snad jinde povšimnuto nebylo.

Prof. dr. Ot. Kádner referuje »o otázce reformy učitelského vzdělání u nás a v cizině«, mluvil o kursech zřízených pod ochranou university pro absolventy středních škol, aby se vzdělali na učitelství, které navrhovala »Škola měšťanská« roku 1918, aniž bylo známo, že mají své předchůdce nejen u nás, ale také v Německu, kde podobné kurzy trvají již skoro 20 let. A dodává: »Naproti tomu, a to není bez pikantní zajímavosti, byli to právě moravští klerikálové, kteří se první uchytili myšlenky pedagogických akademií a chtěli ještě za války otevřítí takový ústav v Olomouci pro absolventy středních škol.« (Str. 42. sloup. 2.) V poznámce uvádí k tomu Vychovatelské listy 1917, 456 a 1918, 343. V debatě zástupce Ústředního spolku českých profesorů v řeči své pravil: »Byla zde řečena veliká a široká hesla, vytčen krásný úkol učitelstva a jeho výchovy, ale já bycn rád slyšel od těch povolanych kruhů, jichž si vážím a cením, aby nám řekli, jak si vskutku představují výchovu mravní. Několika přednáškami universitními nelze dokázati, aby učitelé vychovávali lépe. Jak se za ta dvě léta mají naučiti tomu, aby vštěpovali dětem zdárnou výchovou charakter? Aby dítě jimi vychované mělo jistý úsudek, toho se nedosáhne prostě universitní přednáškou.« (Str. 56.) Odpověď na tyto otázky v další debatě nenalézáme. Za to nepovšimnutým zůstal požadavek Zemského ústředního spolku učitelského v Žilině, který omluvil svoji nepřítomnost a zaslal memorandum, jež přečetl odborný rada min. školství a n. o. Tůma a kde v odstavci 6. žádá slovenské učitelstvo: »Konečně, ako kardinálnu požiadavku vyslovujeme, aby učiteľstvo bolo vychovávané za vzorné a pevné charaktery. Z tej príčiny nech je venovaná pečlivá pozornosť aj pravej náboženskej výchove budúceho učiteľského podrostu. Starosť o výchovu budúceho učiteľstva nech prevezme štát.« Tak důležité a potřebné požadavek nebyl asi anketě mnoho po chuti!

Světící biskup Dr. Bedřich Justus Knecht, (viz Vychovatel str. 62), jemuž věnují vzpomínku mnichovské »Katechetische

Blätter« v sečtu břez-en-duben 1921, a který zemřel 31. ledna t. r., pocházel z evangelické rodiny. Narodil se 7. října 1830. v Bruchsale. Špatná známka z náboženství, kterou dal nezaslouženě pastor dvanáctiletému Bedřichovi a nelaskavé přijetí, kterého se pak otci jeho od pastora dostalo, byly příčinou, že celá rodina stala se katolickou. Bedřich, vystudovav gymnasium ve svém rodišti, studoval theologii ve Frýburku, kde byl roku 1862 na kněze vysvěcen. Roku 1868 převzal vedení, tehdy v Badensku významného »Magazin für Paedagogik«, v němž tehdy veden boj o školu. Knecht napsal tam řadu polemických spisů o školské otázce, které i dnes mají význam časový. Roku 1882 stal se kanovníkem ve Frýburku a vydal své životní dílo: Praktisches Kommetkar zur Biblischen Geschichte«, které do světové války vyšlo ve 24 vydáních! V přípravách k vydání 25. stihla Knechta smrt. Téhož roku 1882 vydal Knecht svou malou dějepravu a roku 1907 velkou dějepravu bibliickou. O methodě vyučování katechismu mluvil Knecht na katech. kursu v Mnichově r. 1907, a r. 1908 napsal varovný spis o zpracování katechismu (Deharbe-Linden). Byl vydavatelem Biblioteky pro katolickou paedagogiku, a spolupracovníkem velkého slovníku Wetzera a Weltheho (Kirchenlexikon) a Roloffova slovníku paedagogického. Od roku 1893 byl světicím biskupem arcidiecese frýburské a má veliké zásluhy o misie a školství. Vzpomínku na něho zakončují mnichovské kat. listy, že Spasitel jistě ho uvítá slovy evangelia sv. Matouše 25. 21. K.

Soudcové proti beznáboženské škole. Soudcové v Kolíně nad Rýnem, zvláště soudcové oboru poručnického a členové soudů obírajících se zločinci mladistvými, uveřejňují v časopisech projev proti beznáboženské škole. Upozorňují na rostoucí zdivočilost a zesurovělost mládeže, úžasnou kriminalitu mládeže a vyslovují obavu o budoucnost německého národa, nebude-li mládež německá vychována na podkladě náboženského zákona mravního. Beznáboženská škola znamená vážné ohrožení výchovy vůbec a tím i nebezpečí pro národ a vlast. — Tento hlas soudců v Kolíně nad Rýnem je novým potvrzením požadavku křesťanské politiky školské, která trvá bezpodmínečně na škole náboženské, dodává »Našinec« (č. 86.)

VYCHOVATEL.

Odpovědný redaktor: gymn. prof. EM. ŽÁK.

ČÍSLO 6.

ČERVEN 1921.

ROČNÍK XXXVI.

Ku zkáze školy.

Veliký učitel J. A. Komenský, jehož dnešní pokrokové učitelstvo má stále plná ústa a jehož jménem označilo svoje jednoty, s bolestí shledal za své doby školství ve špatném stavu. Nebylo škol a kde byly, zřízeny byly na špatném základě. Hledal nápravy, jak školy mohou býti přetvořeny v lepší, zkoumá vše ve své »Didaktice velké« (kap. XII.—XXIV.) a dochází k závěru, že třeba zbožnosti, bez níž »každé jiné cvičení je málo prospěšno«, ona jest mu »*ono jedno potřebné!*« (Kap. XXIV.) Chyba škol záležela v tom, že »*toho, co by zvláště mělo býti uštěpováno v mysl, zvláště nedbáno, totiž zbožnosti a mravnosti.*« (Kap. XI. 8.)

Zásady Komenského všude přijaty a i u nás pracováno k zvelebování škol, až zákony z let sedmdesátých min. století provedeno, že »pohrdnuvše stromem života, nespořádaně obracíme svou touhu *pouze ke stromu věděni.*« A školy, hovíce této nespořádané choutce, honily se pouze a jedině za vědomostmi. (Komenský D. V. kap. XI.) K uspokojení mysli mnohých uvažujících ponecháno sice ve škole ještě náboženství, veřejnost oklamána paragrafem 1., že školy zřízeny jsou k tomu. aby dítky v mravnosti a zbožnosti vychovávaly (zák. 14. května 1869), ale tato výchova od ostatního vyučování úplně oddělena a uzavřena do dvou hodin náboženství. Tak připravován přechod ke škole bez náboženství, k odluce školy od církve.

Sotva usmála se na nás svoboda politická, hned ozval se požadavek rozluky církve od státu a pokrokové učitelstvo vstoupilo do prvních řad bojovníků za snahu, by náboženství ze školy bylo odstraněno; a když to nešlo hned, aby aspoň hodina náboženství posunuta byla tak, aby nevznikla mezera v rozvrhu ostatního vyučování.

Abý požadavek odluky byl urychlen, mělo provést učitelstvo dle vyšších pokynů odluky samo na sobě a organizacemi učitelskými vydán všem příslušníkům rozkaz, aby učitelstvo vystoupilo z církve katolické, opustilo církev, nebo aspoň spokojilo se tou církví, kde »kříž není symbolem jejich církve« (dle prohlášení machovského československého faráře Wolfa), a aby vliv církve omezilo ve škole na to nejmenší (to radil učitelstvu »Venkov«, 5. května).

Ukázalo se však, že jsou ještě mezi učitelstvém charakterní lidé, kteří vědí, co náboženství znamená, a nedali se svést ani lákavými sliby »vysoké přízně«, ani vyhrůžkami »žebrácká hola«. Vyšlo na jevo, že rozkaz selhal. Oznámeno, že v okrese Brandýském n. L. zůstali v církvi 103 učitelé a učitelky, v Karlínském 119 a na Rychnovsku 40 procent. Pro předáky velká rána! Proto v době svobody svědomí a demokracie třeba to vzíti ostře, z otroků stávají se otrokáři

vlastního stavu, otrokáři svěřených dětí. Na valné hromadě učitelské jednoty »Komenský« v Rychnově usneseno, že když těch 40 procent do 20. května nevystoupí z církve, budou vyloučeni z jednoty. »Česká obec učitelská« svolala anketu, kteráž se vyslovila, že nejpозději do začátku školního roku 1921—22 musí provedena býti odluka školy od církve. V resoluci se praví: »Zdůrazňujeme požadavek, aby kontesijní *vyučování náboženské bylo ze škol ihned bezpodmínečně odstraněno* a mravní vzdělání mládeže na základě vědecké mravouky aby bylo svěřeno světským učitelům.« Jak tato věda vypadá, podal ukázkou pokrokový učitel Pokorný na škole v Třebíči (viz »Lid« č. 96). Pokrokové učitelstvo proměnilo se u nás v typ malodušného, neuvědomělého, avšak domyšlivého učitele, který volá po revolučních metodách, bouří proti školním úřadům, odírá podrobovat se platným nařízením, je sociálním revolucionářem, jednatelem bezvěrců, v duševním ohledu ubožák a ztroskotanec (Pražský Večerník č. 103), který vychovává v tom duchu mládež a pod názvem vědy vykládá jí nesmysly.

Dnešní škola zpronevěřila se, ne-li všude, tedy ve většině míst poslání vytknutému jí Komenským. Stěžuje si onen veliký učitel ve své »Didaktice« na tehdejší dobu do škol, že »odamtud často místo tichých beránek vycházeli divocí oslové a nezkcrceni, bujní mezkové, a že odnášeli odamtud místo povahy způsobilé ke ctnosti pouze povrchní zdvořilé chování, nějaký výšperkovaný šat cizokrajný a oči, ruce i nohy vycvičené ke světským marnostem. Neboť kolika z těchto panáčků, vzdělaných tak dlouho studiem jazyků a věd, připadalo na mysl, aby byli ostatním smrtelníkům vzorem střídmosti, cudnosti, pokory, lidskosti, důstojnosti, trpělivosti, zdržlivosti atd.? Avšak co je toho příčinou? Jedině to, že *školy pranic nedbají o řádný život*. To dokazuje rozpoutaná kázeň skoro všech škol, to dokazují nevázané mravy všech stavů, to dokazují nekonečné nářky, vzdechy a slzy mnohých lidí zbožných. A mohl by dnes ještě někdo hájiti stavu škol?« (Did. Vel. IX. 8.)

Zdaž neplatí slova Komenského dnes, kdy »pokrokový učitel rozmetá stavbu rodičů v dětské duši a položí základ nový »moderní«, »pokrokový« — nejen bez Boha, ale přímo proti Bohu? Dnes děti nemilují školy, neváží si učitelů, neposlouchají rodičů a nezdvořile, neuctivě se chovají k lidem starým. »Dnešní škola neubírá rodičům starosti o děti, neulehčuje jim jejich výchovy, ale právě naopak ji stěžuje. S jakou úzkostí v duši posílá dnes mnohá matka své dítě do školy, majíc to smutné vědomí, že dnešní škola není místem, kde se dítě vyučuje a vychovává, nýbrž jen vyučuje a kazí.« (Píše učitelka v »Míru« čís. 20.)

Nepracuje se ku zkáze školy? Rádi pokrokáři staví vedle našich velikánů, Komenského a jiných, i nová jména, dnešní. Mezi nimi četli jsme i od pokrokového učitelstva velebiti jméno Habrmana jako osvoboditele školy. Není vše u konce! Lid začíná prohlédat — a samo »Právo« oznámilo: »V Bránice u Prahy kamenovali mladíci obraz bý. mi istra soudruha Habrmana. Přibíli jej na ohradu a řvali: »Zhyň, zrádče! Zhyň, lumpel!« Koho budou kamenovat a proklínat odchovanci moderní, svobodné, republikánské školy z těch, jichž jména dnes staví na vrchol, že připravili zkázu jejich — zkázu školy, zkázu národa!?

Efka.

M. Jan Hus.

(Přednáška prof. Dra L. Petra ve Volném sdružení vlasteneckých dam
v pražském reprezentačním domě.)
(Dokončení.)

Pokusy přiměti mistra k povolnosti byly soukromé i úřední. Štěpán Pálec navštívil mistra ve vězení, smířil se s ním a zapřísáhal ho, aby z bázně před zahanbením nedal zdržeti se od odvolání. Jan z Chlumu, český pán, prosil ho, aby nedal se svéstí lichým studem a řídil se jen svým svědomím. Hus odvětil mu se slzami v očích: »Bůh mi svědek, že kdybych věděl, že jsem čemu učil proti zákonu božím, nebo proti svaté matce církvi, chtěl bych veškeren blud odvolati; já vezdy žádám, aby mi ukázány byly lepší a pravděpodobnější důvody z Písma než jsem já učil.« »Chceš být moudřejší než sněm?« namítl mu jindy jeden z deputovaných. »Nikoli, ale prosím, aby i ten nejposlednější ze sněmu mne vydatnějším písmem poučil, a hotov jsem odvolati.« — Sněm uznával těžké postavení mistrovo a chtěl mu usnadnit čestný ústup nejkrajnějšími koncessemi. Arcibiskup řížský a dubrovnický se šesti jinými členy sněmu šli k mistru do vězení, aby přátelskou domluvou ho přiměli k povolnosti, a když mistr poukazoval také k tomu, že bludy mu byly falešnými výpověďmi svědků přičteny, vyslal sněm k mistru nové poselství, kardinala Petra z Alliaku a Zabarelu se šesti biskupy, a předložil mu novou, mírnou formuli odvolací: »Nechť odvolá články doslova ze spisů jeho vyňaté a o výpovědích svědků nechť prohlásí: těm jsem neučil, a kdybych byl učil, byl bych zle jednal, poněvadž je sám bludnými uznávám.« Mistr, ač chvíli nakloněn byl k tomuto způsobu narovnání přistoupiti, posléze jinak si rozmyslil a zamítl i tuto smírnou nabídku.

Příčinu toho vykládá *prof. Sedláček* ve svém výborném spise o M. J. Husovi takto: »Hus doma byl už zašel příliš daleko, aby byl mohl ustoupiti bez výtky, že zradil pravdu. V Praze mistr vše, čemu učil, prohlašoval za pravdu boží; v Kostnici vzpomínal zajisté, jak nadšené zástupy v kapli betlemské byl vybízel, aby setrvaly v pravdě a ničím nedaly se od ní odstrašiti; jak louče se v Praze, ujišťoval veřejnými návěštími, že vyhnanstvím i smrtí chce za pravdu slov svých stát — a teď měl odvolati! Zda necítil, jaké zklamání by způsobil svým přátelům a jakou hanbou by pokryl své jméno?«

»Nelze upírati,« praví prof. Krofta v citovaném již spise, »že koncil se svého stanoviska měl vážné příčiny k odsouzení mistrovi, neboť názor mistrův přičil se základní zásadě jediné nejvyšší autority ve věcech víry, na niž zbudována jest církev katolická.«

Po této stránce tedy M. Jan Hus ve svém sporu s církví práv nebyl. A také svým vystoupením a svou smrtí na věci nic nezměnil. Autorita učitelského úřadu církevního jako nejvyšší instance ve věcech víry a mravů trvá dosud a jest ochotně všemi věřícími za nutnou podmínku existence církve a jednoty jejího učení uznávána. Právě v ní, v této jednotě učení a v neochvějně autoritě nejvyššího církevního úřadu spočívá podivuhodná síla a pevnost církve. —

Když po stěhování národů na troskách bývalé říše římské vznikly nové státní útvary, církev převahou své vzdělanosti záhy domohla se v nich vůdčího postavení. Králové měli ve vzdělaných jejích služebnících svoje nejzpůsobilejší rádce a pomocníky a vděčili se za to církvi tím, že ji podporovali i svým světským ramenem v propagační její činnosti vnitřní vnější. Když pak častěji se byli

presvědčili, že při tehdejších velmi intenzivním náboženském životě každá roztržka ve věcech víry mívá v zápětí roztržky, ořesy a krise i ve státním ústrojí snažili se panovníci každý pokus o roztržku tu potlačit hned v zárodku a jako velezrádce trestati zatvrzelého bludaře trestem smrti.

»Středověk křesťanský,« praví prof. J. Sedlák, »viděl v zatvrzelém kacířství nejen poblouzení náboženské, nýbrž, ježto všechna autorita a všechen společenský řád na náboženství spočívaly, i provinění společenské, jímž základ společnosti, jednota, byla podryvána.«

Tímto bezděčným a přirozeným vývojem věci dostávala se církev do postavení, jehož nedůstojnost byl vystihl již učený mnich Alkuin, když byl Karla Velikého napomínal: »Přesvědčuj spíše, nežli zbrání obracíš!« Všichni lepší a prohlédavější lidé cítili, že víra jako vztah člověka k Bohu jest něčím příliš vnitřnímu, než aby mohla podléhati státnímu dozoru a útisku, a že souhlas jen násilím vynucený jest před Bohem a svědomím bezcený.

Nuže, M. Jan Hus zahájil onen boj o tuto svobodu, boj, jenž trval staletí a skončil jejím vítězstvím. Nesmírnou tragikou mistrovny smrti dán byl křesťanskému světu vážný popud k přemýšlení, zda jest na dlouho možno, aby ve jméne Kristově užíváno bylo ve věcech víry donucovacích prostředků, jimiž stát prokazoval církvi pochybné své služby. Zasludou mistrovou a zásluhou jiných, kteří přišli po něm a jichž valná část zůstala církvi věrna, došlo k tomu, že církev nakonec vrátila se k původním způsobům jí důstojnějším, aby totiž svobodně, pouhou vnitřní silou vznešené nauky Kristovy přesvědčovala mysl a získávala srdce. V tom záležitosti totiž veliká vymoženost, kterou zoveme svobodou svědomí, že člověk dobrovolně dává souhlas k nauce své církve a že nesmí býti stíhán a ve svých občanských právech jakkoli obtěžován, jestliže by jí tento souhlas dáti nechtěl.

Z toho, co jsem řekl, vyplývá jasně, že svobodou svědomí nerozumím přezíráním učitelského úřadu církevního a jeho autority jako nejvyššího rozhodčího ve věcech víry a mravů, přezírání, jež by konec konců vedlo k náboženské anarchii, ježto náboženství není pouhou věcí soukromou, nýbrž jest jevem historickým a nesporně sociálním. Ale rozumím svobodou svědomí volnost od všeho útisků, od všeho nucení, od všeho omezování osobních i občanských práv, jestliže bych ať z té nebo oné příčiny učení církve přisvědčiti nechtěl.

Velikost této vymoženosti uznáme jistě všichni bez rozdílu. Či jest ještě dnes někdo, jenž by si přál návratu oněch dob, kdy člověk pro víru byl stíhán, jmění, úřadu zbavován, z vlasti vypovídán, státními orgány k náboženským úkonům nucen? Což mohly tyto úkony, zevně jen vynucené, míti vůbec nějakou cenu? —

A což nemáme právě my Češové z nedávno pohřbeného Rakouska ještě příliš svěží vzpomínky toho, jak zle se mstí nejen státní jařmení národa, ale i státní jařmení církve, a jak takové jařmo zbavuje náboženství vši hloubky a vroucnosti? Odvěká nedůvěra národa k bývalé dynastii přirozeně počínala se obracet i proti církvi, když panovníci spoutané církve jali se přímo provokativně zneužívat proti národu. Vzpomeňte jen, jakým způsobem byly u nás od nepaměti osazovány biskupské stolce, zvlášť arcibiskupský stolec pražský a olomoucký! Český biskup z lidu pocházející, s lidmi citící, neohroženě s českým lidem jdoucí byl u nás prostě bílou vranou, nebo lépe ještě řečeno, někým, v němž se byla

vláda zle zklamala a přepočítala. Vzpomeňme překážek jaké činila vláda rakouská českým bohoslužbám ve Vídni, ať žilo v ní na 400.000 českých duší! Vzpomeňte — to jen tak namátkou příklady vybírám — vzpomeňte svévole, s jakou chovala se vláda k odkazu olomouckého arcibiskupa, druhé české universitě zůstaveného! Atd. Atd.

Je div, že za takového macešského počínání lid se odcizoval i církvi anebo že stával se nábožensky lhotejným?

A srovnajte to s dneškem. Ačkoli je takřka všecko proti nám, zda nejsme svědky radostného jevu, jak pod vánkem svobody začíná všude rašiti u nás nové, čistší náboženské porozumění a uvědomění, a jak činnost českého kněze pozbývá povahy přikázané, mechanické, bezradostné práce, a jak v nás, v českých kněžích spontánně klíčí a vyrůstá touha dokázati svému lidu, že jsme krev jeho krve, že chceme pracovati jen za jeho štěstí, mravnost, volnost, a že co bylo, již minulo na vždycky?

Jsme syny českého národa, české matky nás vychovaly, česká země jest naší vlastí, její duchovní blaho jest nám nade vše. Tomu cíli naše všecko, i sama církev musí sloužiti, praví správně Baar.

Nám musí jíti především o to, aby se našla cesta společná církvi i národu. To je náš individuálně český případ, jenž musí býti zase námi individuálně řešen. Obírali se jím už kněží-buditelé, i Havlíček a Palacký. Jako kněží-buditelé, ani my nechceme měniti světový typ katolicismu, ani my nechceme se odloučiti od ohromné rodiny národů shromážděných v katolické církvi, ani my netrháme dogmatických svazků, jimiž jsme s ní spíati, naopak, hledáme nové cesty pokoje a náboženského míru v Čechách. Ale třeba si říci, že pracovali jsme ve škole i v kostele bez valných úspěchů. Náš národ, i když v církvi zůstával, propadal bezboženství a upadal mravně. Z toho se chceme dostat ven stůj co stůj. Jsme údy církve katolické a právě proto cítíme všichni váhu povinnosti starati se o odklizení všeho, co církev katolickou činilo u nás neoblíbenou a nepopulární. Chceme, aby katolická církev byla u nás tak vlastenecká jako je v Polsku, Belgii, Francii, odkud za války zářily nám tak skvělé vzory a tak skvělé vlastenecké ctnosti velikých jejích biskupů. Chceme povznést zbožnost a mravnost v řadách československých katolíků a tak i svou hřivnou přispěti k rozkvětu naší společně milované domoviny, československé republiky.

Na jedno nesmíme však zapominati. Kde ubývá lásky, tam jest v přímém poměru k jejímu úbytku vždycky zase ohrožována i svoboda svědomí, a jest třeba býti na stráži, abychom skonejšeni jedním uvolněním, neběhli pod jiné, těžší járho. Či není vážným, naší doby nedůstojným ohrožením svobody svědomí, jestli dnes se poměr obrátil a věřící člověk jest za projev své víry kaceřován, posmíván, tupen a týrán? Anebo chceme-li pokračovati v chybách, které se staly po této stránce u nás a zvláště na Slovensku, a které nás tak těžce byly poškodily v očích všeho kulturního světa? Lze-li srovnati se svobodou svědomí, jestliže strana ve jménu některé své socialistické ideje násilím stihá, z úřadu, z práce vyhání a chleba zbavuje kdekoho, jenž nepřisáhá na její prapor, jenž jsa odchylného mínění, zůstává stranou její organizace a není ochoten vyznávatí její socialistické nebo komunistické Credo? Není-li slovo svoboda svědomí v jejich ústech čirým rouháním a nemusí-li nás její počínání naplňovati vážnými obavami o svobodu sotva vykoupenu? Není-li nejméně řečeno, neupřímnosti, pohoršující-li

se vzdáleným soudem Kostnického sněmu lidé, kteří každé chvíle jsou hotovi i bez soudu v krvi vykoupiti všechny, kdo nejsou s nimi stejného mínění?

Zdá se, že to byla opravdu věštecká slova, jimiž Neruda ve svých *Zpěvech pátečních* oslovil božské dítě v jeslích :

»Spi, Jezulátko, spi!
Než se lidstva pouta zdrtí,
jest třeba ještě mnohých smrti.
Spi, Jezulátko, spi!«

Ale odbočil jsem příliš a už čas jest skončiti. Vracím-li se tudíž k svému *thematu*, činím to už jen proto, abych shrnul v *krátký závěr*, co tu bylo řečeno.

Viděli jsme, že trval-li Kostnický sněm neústupně na svém stanovisku, nečinil to z umíněnosti nebo ze zaujatosti k mistru, nýbrž z velmi vážného důvodu, ježto princip nejvyšší autority učitelského úřadu církevního ve věcech víry a mravů jest počátkem a koncem všeho církevního pořádku i samé církevní existence. A můžeme si jen přátí nejzvěrubnějšího historického probádání Husova procesu, neboť poznáme z něho jen určitěji a určitěji, že církev vyčerpala všechny možnosti, aby překlenula propast, jež dělila obě stanoviska. Majice však úctu k osobnímu přesvědčení a znajíce jeho cenu pro výchovu a stavbu charakteru, nemůžeme než s úctou vzhlížeti k mravní síle nešťastného mistra a jen vřele litovati toho, že mistr ocitl se v jedné z oněch chvil, ve kterých bez zapření vši minulosti není kompromis možný a ze kterých právě rodí se tragedie. Na štěstí nejsou tragedie ty pro pozdější věky a pro vývoj lidský bez užítu a po-
zehnání, a to zvětšuje jejich cenu a spolu zmírňuje a tiší naši bolest.

Snahy o jednotný katechismus v Německu.

Frant. Košák.

Je to stará a krásná idea, ale stále jen idea, jednotný katechismus školní. Jsou poměry na školách v různých zemích tak rozmanité a namnoze tak rozličné, že idea ta je pro školní katechismus neuskutečnitelná, nemožná, když katechismus musí se řídit danými těmi poměry. A přece stále se pracuje o jednotném katechismu, jen na prospěch věci a ku blahu mládeže školní.

Na sněmu Vatikánském papež Pius IX. dal učiniti návrh na jednotu katechismu, doporučiv k tomu katechismus Bellarminův s podotknutím, že každý biskup měl by jej upravit tak, aby byl přiměřen poměrům jeho diecese.

V bývalém Rakousku vydali biskupové roku 1897 katechismus, který bez ohledů, jaké připouštěl papež Pius IX., zaveden byl v celém Předlitavsku, jako jednotný rakouský katechismus, o němž hned na začátku nebylo lze říci, že by požadavkům katechismu pro děti vyhovoval. Nenalezl obliby a záhy ozývaly se hlasy proti němu. Již roku 1910, jak oznámil Ordinariátní list v Dubrovníku, usnesl se »Odbor pro opravu náboženské nauky«, aby byl v Dalmacii opět zaveden do obecných škol katechismus Deharbův. Také katecheti biskupství Splitského vyslovili žádost o zavedení katechismu Deharbova, který v Chorvatsku ve zpracování prof. dra Ferd. Hefflera velmi dobře se osvědčoval. Toho roku padla v Rakousku jednota školního katechismu.

Katechismus Deharbův, který i u nás pod názvem »katechismus řezenský od roku 1854 znám byl,*) zaveden byl již dávno ve školách v Německu.

Biskupové bavorští ve dnech 23. a 24. dubna 1908 ve Frisinkách shromáždění se usnesli, aby s výhradou podřízených změn přijat byl za bavorský jednotný katechismus Deharbův střední katechismus, nově přepracovaný P. Jakobem Lindenem S. J., vyšlý o Velikonocích 1908 v Řezně u Pusteta. Katechismus ten měl být zaveden v arcidiecesi Mnichov-Freising a v arcidiecesi Bambergské; k jednotě přistoupily diecese: Řezno, Quoyoburg, Pasov, Eichstätt, Vircurg a Špýr. Dále se přihlásila arcidieceze Frýburg (Freiburg im Breisgau), jež obsahuje Badensko, Hessensko, Sasko-Výmarsko, a pruské vládní obvody Kasselský, Wiesbadenský a Siegmaringenský, biskupství ve Fuldě, Limburgu a Mohuči. Také biskup Rotenburgský ve Wirtensbersku se k jednotě připojil a tak byla naděje na jednotný katechismus v Německu.

Vydání katechismu vyšlé na konci roku 1908 mělo být zavedeno na čtyři leta v diecesích těch na zkoušku, a po uplynutí této doby mělo vydáno být nové vydání se změnami získanými praxí, aby pak zavedeno bylo definitivně a pak mělo se přikročit k definitivní úpravě a zavedení jednotné biblické dějepavy.

Ale již v zavádění katechismu nebylo jednoty. Arcidieceze Bamberg zavedla malý katechismus již roku 1909. Počátkem školního roku 1910—11 zaveden v arcidiecesi Mnichov-Freisingské nový malý katechismus od P. Lindena pro žáky 1., 2. a 3. třídy a to na školách městských počátkem září, na školách vesnických počátkem května. Nový katechismus s biblickými dějinami od dr. Eckra má název: »Religionsbüchlein für die Unterklassen der Volksschulen des Erzbisthums München und Freising«. Počátkem školního roku 1911 až 1912. zaveden nový Střední katechismus.

V Řezně u Pusteta vydány byly roku 1911 tři katechismy P. Jakuba Lindena S. J.: I. »Katholisches Religionsbüchlein für die unteren Klassen der Volksschule«; II. Mittlerer Katechismus; III. P. J. Deharbes Katholisches Katechismus Nr. 3. von P. J. Linden S. J.

Zavedením nového Katechismu Deharbe-Lindenova nebyla však otázka katechismu rozřešena. Mnozí šli dále, toužíce po jednotném katechismu pro celý svět, jiní byli toho mínění, že starý katechismus Deharbův byl lepší a praktičtější, jiným nezdál se odpovídati novým požadavkům katechetiky a paedagogiky a na jeho základech opět jiní pracovali dále; a tak v Německu vyšla řada katechismů.**)

Ideální jednoty nebylo tedy dosaženo ani v Německu. Nejpozoruhodnější z prací, které o katechismech byly v Německu vydány, je práce Stieglitzova a jeho katechismy (Religionsbüchlein):

*) 10. března 1856 píše Jos. Jireček K. Vinařickému: »V Praze se tiskne český překlad velkého katechismu řezenského pro nižší realky« (Vinařického koresp. díl III. 236). — Ordinariát Pražský ve svém vyjádření dne 19. dubna 1854 čís. 2215 dal svolení, aby t. z. řezenský katechismus pro dvě nižší třídy podreálků byl zaveden.

**) Viz o některých německých katechismech a práci o katechismech v Německu mé články v »Křesťanské škole«, na př.: Otázka změny katechismu; r. VIII. 129. a 150. (o přijetí katechismu Lindenova); Jednotný Katechismus: IX. 292 (o katechismu Augsburgském); Dva pokusy o katech. pro děti, XIII. 21. (o katechismu vydaném anonymem Simplex.); Jednotný katechismus, XIII. 97 (o katechismových zásadách Stieglitzových); Švýcarský katechismus; XIV. 77. (O Katechismu Basilejském); Změna Katechismu; XIV. 107. (rozbor otázky té dle Fichlera); Německý katechismus Stieglitzův, XIV. 138 a násl.

V diecesi Rottenburg již roku 1908 vydán nástin nového katechismu (Magazin f. Paedagogig, seš. 3.) a dle něho a dobrých spisů a vzorů — hlavně to byly práce Stieglitzovy — pracováno dále a tak vyšel roku 1920 nový katechismus: »Katechismus f. d. Bisthum Rottenburg« (Freiburg, Herder, cena M 2·20).

U nás povšiml si katechismu toho Frant. Mlečka v 1. čísle »Vychovatelských listů« (str. 32. »Nejnovější katechismus«). Katechismus přiblížil se dnešním názorům na dětskou náboženskou příručku. Není v něm než jediné definice: co jest obět. Rozdělen je na tři části: 1. o víře; 2. o přikázáních; 3. o sv. sváto-stech a modlitbě. Na konec přidáno 25 modliteb, vysvětlení mše sv., církevní rok a křesťanský denní a životní pořádek.

V mnichovských »Katechetische Blätter« (1921. sešit 1.—2. str. 12—20.) píše o něm Viktor Keller, farář v Langenpettenbachu v Hor. Bavorsku, ve článku: »Die neuesten Erscheinungen zur Katechismus-Frage«. Píše, že katechismus diecese rottenburgské předčí Lindenův, neboť zkracuje učivo o 100 otázek, vyhýbá se těžkým otázkám a důležité učivo, které Linden dal na mnohých místech malým tiskem, tiskne velkým.

Rozebíraje katechismus s pochvalou uvádí, že učení o milosti ze třetí části (katech. Lindenův) je vyňato a dáno do první ku článku (VIII.) o Duchu sv.

Souhlasíme tu úplně s Kellerem v tom, co po řadu let již v praxi činíme, že toto učení by se nejlépe hodilo ku učení o hříchu prvotním nebo o andělich a pádu andělů, neboť nikdy nelze tak názorně vyložití milost posvěcující, jako právě tu. A nelze zajisté vykládati učení o hříchu dědičném, abychom se nezminili o milosti; vždyť »hřích dědičný není ničím jiným dle učení sv. Tomáše a dnešních dogmatiků, než nedostatek milosti posvěcující.« A jak by bylo možno při výkladu o hříchu dědičném nezminiti se o křtu sv. a posvěcení duše milost boží? Tudiž sem by se hodilo učení o milosti i v katechismu.

Keller chválí katechismus rottenburgský, doznává, že prý trpí nedostatkem dětské řeči, ale přece se mu zdá, že je dnes nejlepším ze zavedených diecesních katechismů. Táže se na konci: Máme tedy již katechismus, který hledáme? Máme pravý, dětský, otázkový katechismus? Nebo klasickou lidovou a školní učebnici a čítánku? Tak daleko posud nejsme. Ani tento katechismus nenalezne zalíbení u všech — katechismem budoucnosti jest katechismus v souvislých článcích. Není dosud napsán a kdyby i byl, těžko dal by se dnes zavést!

A tu můžeme my čeští katecheti se zaradovati: u nás dávno se pracovalo*) a hrdlivě se pracuje o takovém žádoucím katechismu.

Učební osnova náboženská na střední škole.

Diecesní komise pro náboženskou výuku a náboženskou výchovu na školách středních usnesla se vzhledem ke ztenčenému počtu náboženských hodin vyučovacíh na této nové učebné osnově:

A. Vyučování povinné:

I. třída, I. běh: Starý zákon s 1. článkem víry, z 2. článku víry messiánská proroctví a předobrazení podávána tak, aby hlavní části Starého zákona spolu byly probrány.

*) Viz na př. články: Katechismus v článcích. Vychovatel XXXI 226.; XXXII. 13. a j. t.

II. běh: Život Kristův podle článků apoštolského vyznání víry. V obou bĕžích budiř spolu přihlíženo k církevnímu roku. (2 hod.)

II. třída: Učitel'ský úřad Kristův, o modlitbě, milosti, svátostech, mši svaté, vše i po stránce liturgické. (2 hod.)

III. třída: Mravouka na základě dekalogu, kázání na hoře, paraboly, patero přikázání církevních, o ctnosti, hříchů, eschatologie. (2 hod.)

IV. třída: Církevní dějepis. O církvi po stránce dogmatické (dle 9. článku víry) a krátký nástin církevních dějin se zřetelem k českým dějinám. (1 hod.)

V. třída: Apologetika: existence boží, zjevení přirozené a nadpřirozené, stvoření a řízení světa, člověk, nesmrtelnost duše, Pismo sv., božství Kristovo, zázraky a proroctví. (1 hod.)

B. Vyučování nepovinné.

Reálky. První oddělení (třída VI.): Katolická mravouka se zřetelem k vyspělejšímu věku žactva i k časovým otázkám, na př. otázce sociální, abstinence, mravovědy sexuální, církevní charitativní činnosti přítomné doby, povinností křesťana ve veřejném životě (k církvi a státu), jakož i se zřetelem k některým filosofickým směrům (determinismu, liberalismu, pozitivismu).

Druhé oddělení (třída VII.): Církevní historie se zvláštním zřetelem k všeobecné kulturní činnosti církevní a k dějinám české církve katolické ve světle pravdy. Několik hodin budiř věnováno i četbě Pisma sv. zvláště knihy Job, některých žalmů a Pisma sv. Nového zákona.

Kde jest pouze jedno oddělení, budiř tato látka probírána per turnum.

Na *gymnasiích a reálných gymnasiích*, kde jsou tři třídy, bez povinného vyučování náboženského, budiř v prvním roce (VI. třída) probírána dogmatika se zřetelem k moderním filosofickým směrům (materialismu, monismu, theosofii, spiritismu, neokantismu, vitalismu, deismu). Ve druhém a třetím roce jako na reálkách.

Ježto i na gymnasiích jsou přípustna jen dvě oddělení nepovinného vyučování náboženského, bude nutno rovněž per turnum zmíněné látky učiti.

Diecesní komise pro náboženskou výuku a výchovu na školách středních uvádí toto své usnesení za tím účelem ve známost, aby důstojní páni středoškolských profesori náboženství eventuelní své dodatky nebo návrhy pozměn sdělili nejdéle do 31. července t. r. předsedovi komise, dru Lubomíru Petrovi, Smíchov, Husova 18.

Prof. Dr. Lub. Petr.

Právní poměry katechetů do roku 1873.

Píše František Kořák.

(Věnováno památce kněží-katechetů z let 1776—1873.)

(Dokončení).

Teprve během r. 1871 uznán vládou nezákonný stav, v němž octli se novými zákony školními samostatní katecheti. Na dotaz, který podalo c. k. místodržitelství ohledně urovnání záležitosti, týkající se platů katechetů na školách obecných, bylo sděleno, že dřívější zákonný poměr na bývalých hlavních, nyní obecných školách novými zákony školními zůstal nedotknutým, že tam, kde dříve o vyučování náboženského bylo postaráno, nových opatření třeba není, ale

že má se pro každý případ zvláště o věci té rozhodovati, dokud by nedošla nová ustanovení, o kterých se u ministerstva jedná. ²⁰⁾

Ve vynesení ministerském ze dne 21. června 1871, prohlášeném ve vynesení zemské školní rady v Praze z 5. července 1871 se praví, že zříditi zvláštní učitele náboženství pro školy obecné a pro měšťanské náleží zemskému úřadu školnímu po slyšení okresního úřadu školního i příslušného úřadu náboženského, avšak dosazující úřad školní shodniž se v každém případě s příslušným úřadem náboženským. A tamtéž se praví, že »náboženství náleží mezi předměty obligátní na školách obecných a měšťanských« ²¹⁾ a »výlohy, které jsou s vyučováním spojeny, mají se zapravovati z těchž prostředků, ze kterých vyplácí se služné učitelů světských na školách těchto.«

Dle vynesení ministerstva z 9. prosince 1871 mají míti katecheti na školách občanských stejná práva a stejné platy, ale i stejné povinnosti jako ostatní učitelové na týchž školách, jakž se na tom usnesla c. k. zemská školní rada. Dalšími zákony upraveny pak právní poměry katechetů, ²²⁾ a starším dostalo se během let 1872 a 1873 nového jmenování c. k. zemskou školní radou na škole, kde působili.

Zajímavě, že v době těchto rozporů byli někteří katecheti nově ustanoveni. Tak roku 1871 místo J. Drába, který odešel do duchovní správy, ustanoven katechetou na obecné škole v Berouně Karel Appel. Matěj Hovorka přešel z obecné na dívčí měšťanskou školu v Pelhřimově; Josef Nedvídek ustanoven v Sadské; Tomáš Tondl na měšťanské škole ve Vysokém Mýtě. Roku 1872 ustanoven Tomáš Kouba na měšť. škole v Blatné a Jan Vaníček na obč. škole v Přelouči. Na obč. škole v Kolíně potvrzen t. r. Jan Eybl. ²³⁾ Václav Lerch od roku 1869 katecheta na čes. hlavní škole v Plzni, dne 25. února 1873. čís. 2508. jmenován c. k. zemskou školní radou v Praze katechetou na občanských školách v Plzni. ²⁴⁾

První konkurs dle nových zákonů školských vypsán na místo katechetské, nalezli jsme v Domažlicích r. 1872, na obč. chlapecké a dívčí škole s povinností vyučovati náboženství na 5ti třídní obecné dívčí škole; služné 600 zl., žádosti do 29. prosince k okresní školní radě v Domažlicích. ²⁵⁾

²⁰⁾ Školník 1871. 141.

²¹⁾ Jednalo se některým náboženství ze školy odstraniti při nové úpravě zákonů školských. Že nemá náboženství býti předmětem obligatorním na školách národních, usnesl se dne 30. února 1870 Deutsch. Paedagogischer Lehrerverein v Praze a resoluci tu zaslal říšské radě do Vídně. (Posel z Budče 1870 91.)

²²⁾ Josef Kobosil: Právní poměry katechetů od r. 1870. Vychovatel 1898. Katech. Příloha r. I. str. 51 a n.

²³⁾ Jan Ev. Eybl stal se pak farářem v Křečhoři u Kolína. Bibliografie čes. katol. literatury (část. I.) uvádí jeho práce: Poznámky k »vyučování biblické dějepřavě.« Past. 1882. O novém katechismu našem. Blahověst XXI. (1871.); Jak se má nyní škola k církvi, jak učitelé a dohlížitelé škol k duchovenstvu. Blahověst 1879.

²⁴⁾ Dle seznamu učitelstva národních škol v diecesi králohradecké l. p. 1869 (příloha k Věstníku na r. 1869) bylo t. r. v diecesi té 27 hlav. škol českých, z nichž bylo zároveň 8 podružek, na nichž bylo 15 ředitelů-katechetů, 9 samost. katechetů, a jedno katechetské místo nebylo obsazeno (na dvou školách nebylo míst samost. katech.) Mezi těmi katechety je i výše uvedený ředitel a katech. hl. šk. v Přelouči Fr. Rychlík, naroz. r. 1833 v Dašicích, vysv. 1858.

²⁵⁾ Školník 1872. 351.

Pro katechety po roce 1872 nastala nová doba, nové poměry. Starší, dobří a snaživí pracovníci ustoupili a zasluhují čestné vzpomínky. Nástupcové jejich měli uskutečnit staré plány a tužby, jak jim byly předchůdci naznačeny, a nové poměry, nová doba, přinesla nové úkoly a novou práci, ku které katechety nacházela ochotnými a připravenými. Pokud a jak se jim některé tyto práce dařily, ukážeme v jiném článku.

Dodatek :

Docházejí z kruhu přátel některá upozornění na katechety, literární pracovníky, z let 1776—73, ale není možno v tomto článku uvést vše — ač za každý pokyn, za každou zprávu vzdány budtež uctivé a srdečné díky, a časem všeho použiji a znovu prosím za další upozornění a doplňky, — ale zde, o dvou katechetech, o nichž již zmínka se stala, buďž doplněn tento článek.

*František Pavlíček,*³⁶⁾ zpracoval své »Výklady na nedělní a sváteční evangelia« ku přání biskupa Budějovického Jana Valeriana Jirsíka (nar. 1807, biskup. 1851, zemř. 1883) a na doporučení děkana Vltavotýnského Karla Al. Vinařického (nar. 1803. děkanem v Týně n. Vl. 1849—59). Měl Vinařický sám, dle přání biskupa Jirsíka, sestavit »Výklady«, jak patrně z dopisu Vinařického, ze 16. června 1859, švagru Janu Krouskému: »náš p. biskup mi také ukládá práci po práci, nedávno referát o revisi katechismu,³⁷⁾ a opět sestavení výkladu evangelii pro školní mládež,« ale Vinařický navrhl k práci té Pavlíčka, sám ruku k dílu také přiložil. Vidno to z dopisu biskupa Jirsíka Vinařickému, ze dne 20. června 1850, kde píše »Poslední částku »Výkladů« i s těmi od Vašnosti vele-moudře a ochotně připojenými jsem obdržel a děkuji Bohu, že se ta věc, která mi mnoho trudu způsobila, tak brzo a šťastně k místu dovedla. Po Pánu Bohu však Vám předně a pak pilnému P. Pavlíčkovi vroucí vzdány budte díky! Doufám, že dílo toto nejen bude od slavného ministerstva přijato, nýbrž že i v dostatečné míře vyhoví potřebám školním. I neopomenu zásluhu jak Vaši tak i páně Pavlíčkovou slušně oceniti před tváří pana mi istra Thuna.³⁸⁾

Proto také »Školník« roku 1861 oznamuje vyjití »Výkladů« v c. k. školním knihoskladu, píše: »Ctihodný kněz František Pavlíček uvázal se, od nejdůstojnějšího p. biskupa Budějovického k tomu vybídnut, ochotně v pracné sepsání výše řečené knihy, a práce ta se výborně podařila. Dobře hodí se nejen ke školní potřebě, nýbž i také za vhodnou rukovět k tak řečeným exhortám.« Na ukázkou z nich přináší »Školník« výklad na Boží hod vánoční, velikonoční a na neděli XV. po sv. Duchu.³⁹⁾

Zajímavou literární osobou je katecheta a ředitel hlavní školy ve Volyni. O *Václavu Čeněkovi Bendlovi,*⁴⁰⁾ jehož padesáté výročí smrti oslaveno roku loňského, je celá literatura: Po smrti jeho, roku 1870 psáno o něm (nekrolog) ve »Světozoru« (r. IV., str. 70 a 230) a v Hálkových »Květech« (r. V., str. 231 a 241) kde i podobizna jeho od Maixnera. Dopisy Václ. Č. Bendla otiskuje Ferdinand

³⁶⁾ viz. Vychov. letošní str. 41. — Za laskavé upozornění a opatření zpráv o Pavlíčkovi díky upřímně milému příteli, dp. Fr. Javůrkovi, katechetovi na měšť. školách v Pelhřimově.

³⁷⁾ O tom v článku: »Vinařický a jeho snahy o opravu katechismu« (v rukopise).

³⁸⁾ Sběrka pramenů. . . vydává III. třída České akad. pro vědy, slovesnost a umění. Václav Ot. Slavík: Karla Aloise Vinařického: Korrespondence a spisy pamětní. Díl III. (Praha 1914) st. 321 a 342.

³⁹⁾ »Školník«, roč. I. str. 106. — Ukázkou »Výkladů« str. 197—199.

⁴⁰⁾ Vychovatel letošní str. 41.

Pátek v »Listech filologických,« 1908 (XXXV. str. 49) a tamtéž M. Gebauerová: Dopisy Němcové V. Č. Bendlovi (str. 136). V »Čas. Čes. Musea,« 1908 (str. 256) Ferd. Pátek píše stať: Z literární činnosti Václava Č. Bendla-Stránického, a ve »Vlasti,« XXVI. (1909—10, str. 1173) Alois Dostál píše o něm v článku: Zapomenutý vlastenec.⁴¹⁾ Obšírnější článek: »Ze života Václava Čeňka Bendla« uveřejnil v ročníku V. (1920) prof. Ferdinand Strejček, s oceněním jeho literární činnosti, a básník Ant. Klášterský napsal jeho životopis v »Rozhledech literárních« roku 1886. Z vděčnosti k nezapomenutelnému učiteli napsal pěknou vzpomínku k výročí jeho umrtí B. T. v »Českém Západě« (1921. čís. 11—13): »Básník Václav Čeňek Bendl-Stranický, přítel Boženy Němcové.«

V. Č. Bendl narodil se v Turnově 24. října 1833 v čís. 254, »pod Stránkou« (odtud pseud. Stránický). Studoval v Praze, Jičíně a zase v Praze, kde r. 1852 maturoval. Spisovatelsky byl činným hned na gymnasiu (psané časopisy »Konvalinky«, »Poupata« a »Zoru« redigoval). V Jičíně pod pseud. Fabian Čočka vydával v l. 1854—1855 satyrický časopis »Rachejtle«, jehož vyšly čtyři svazčky. Čtyři leta vedl život chudého literáta, přikloniv se k družině Fričové a přispěvatelům »Lady Nióly«, jež vzbudila (1854) rozruch v literatuře. V Praze roku 1855 z almachu »Lada Nióla« vydal tiskem B. Rohlíčka: »Alexandra Puškina: Bachčiserajský Fontán. Přeložil a některé skizzy z literatury ruské podává Václ. Č. Bendl.« (»Neprodává se!« poznamenává F. Doucha v knihopisném slovníku.)

Bendl náležel ke skupině mladých literátů českých, která vášnivou polemikou vystupovala proti představitelům starší generace literární a soustředěna byla kolem »Lumira«, jež v l. 1851—1852 redigoval Ferdinand Břetislav Mikovec (1826 až 1862). Bendl byl v letech 1853—1857 jedním z předních účastníků při redakci tohoto belletrického týdeníku, do něhož jednak původními básněmi lyrickými, jednak hojnými a dobrými překlady básní a novell, zvláště ruských a polských, přispíval.⁴²⁾

V té době byl Bendl »dobrým kamarádem« o dvanáct a půl roku starší Boženy Němcové (1820—1862), na níž roku 1855 napsal opěvující báseň, kterou Zdeněk Záhoř uvádí v čele svého »Výboru z korespondence Boženy Němcové« (vyd. 1917). Přátelský a takřka synovský poměr Bendlův k Boženě Němcové vystižen jest vzájemnými dopisy jejich (vydala M. Gebauerova a Ferd. Pátek) a klep o Bendlovi a Němcové odsouzen ve Fričových »Pamětech« (díl IV. str. 415. vyd. 1889).

Když nad Bendlem »stahovala se zlověstná mračna« a když její přítel jeho Josef Václ. Frič opustil a všechny prameny vyschly, hledal pomoc u někdejšího svého katechety na Akademickém gymnasiu v Praze, Václava Štulce (1815—1887) který zamhouřil obě oči nad všemi poklesky bývalého svého žáka a literáta stojícího v protivném táboře a dopomohl mu do semináře budějovického r. 1857. Jako bohoslovec přispíval Bendl do Štulcova »Blahověstu« a vydal v Písku roku 1859—1860 sebrané své překlady epických básní Puškinových ve dvou svazcích, připsaných Františku Palackému: »Výbor básní rozpravných Alexandra Puškina« (242 a 577 stran, každý svazek za 1 zl., tiskem a nákl. Václava Vetterla). Po svém vysvěcení na kněze, 29. července 1860, stal se kaplanem v Klatovech, kde pobyl dvě leta a pak kaplanoval déle čtyř let v Mirovicích. Na prvé stránce

⁴¹⁾ D. Podlaha: Bibliografie str. 1487. č. 64—75.

⁴²⁾ Ottův Slovník Naučný III, 736.

jubilejního čísla »Národních Listů«, ze dne 1. ledna 1911 (čís. 1., roč. LI.) píše o něm ve feuilletonu žák školy mirovické Josef Kuffner (nar. 1855): »K nám přinesl novotu tenkrát nový kaplan pan páter Bendl; byl výborný kazatel, znamenitý společník a ohnivý vlastenec. Psal se Václav Čeněk Bendl, nosil čamaru a široký slovanský klobouk v zadu s třapcem, dětem na křtu nedával jiná jména než slovanská. Tenkrát z městečka a okolí přicházeli na svět samí Cyrillové a Methodi. Vědělo se o něm, že je básník a spisovatel. Seskupil kolem sebe čilejší živly a za krátko bylo cítit, že vyvolává nový život ze starých sklepů a kobek. Založil tam občanskou besedu, čtenářský, zpěváký a ochotnický spolek; pořádány do okolních lesů a výšin výlety mládeže s prapory a pochody...«

V lednu roku 1867 dostal se Bendl do Volyně. Hned po příchodu svým získal si svým vlídným a laskavým chováním, svým milým zjevem a svými krásnými kázáními srdce všech osadníků. Zbožně naslouchali mladí i staří dojemným výkladům vlasteneckého kněze, výmluvného řečníka o lásce k bližnímu, o lásce k národu, k rodné zemi a unést se dali horováním o slavné minulosti předků našich. Bendl byl pravým buditelem národa, byl miláčkem lidu zbožného, mládeže pak učitelem a přítelem nejlepším. (Čes. Západ, XIV., č. 12.)

Na počátku školního roku 1867—8 zřízena byla ve *Volyni škola hlavní*. Když již byla v činnosti, jmenován Bendl jejím ředitelem. »Nezapomenutelným pro nás žáky této školy«, píše B. T. (Čes. Záp. čís. 13.), »zůstane ona slavná jeho přísaha, která konána byla tehdy veřejně v kostele,⁴³⁾ to byla! chvilu povznesená, kdy před oltářem hlasitě a výřečně slovy nadšenými, z duše láskou k pozlání učitelskému, k národu a vlasti proniknuté se linoucími, přísahal Bohu všemohoucímu, že vychovávatí bude mládež svěřenou tak, jak si toto vychování asi představovali chovanci našich buditelů, přední průkopníci osvěty v našich jihočeských krajích

Ale nedlouho popřáno Bendlovi řídití hlavní školu ve Volyni. Těžce ochuravěl a nenadále zemřel 27. června 1870. Skoro v každé rodině volyňské chována fotografie jeho v úctě a vážnosti. Za tři roky potom postavili volynští Václavu Bendlovi vkusný pomník na hřbitově, při čemž konána důstojná národní slavnost.

Spisovatelská činnost Bendlova roztroušena jest jednak v časopisech, zejména v Mikovcově »Lumíru«, almanaších a jest rázu básnického, novelistického a humoristického. Sem náležejí již zmíněné »Rachejtle«, pak výtečná humoreska »Tatínkovy chučky«, která vedle jiných otištěna byla v »Humoristických Listech« Vilímkových roku 1860, a později jako první publikace »Nejlepších českých humoresek« vydána knižně, načež upravena pro divadlo. Kromě původních prací Bendlových byly významny jeho překlady z ruštiny, hlavně z Puškina a Lermontova (v Č. Č. M.) a v ně také obyčejně klade se hlavní literární činnost Bendlova.⁴⁴⁾ Životopisec Bendlův, literární historik, prof. Štrejček, je však přesvědčen, že se dala Bendlovi veliká křivda, byla li jeho původní činnost spisovatelská kladena za jeho překlady, a shledává v humoristice Bendlově vrchol jeho literárního tvoření a v *Bendlovi samém jednoho z klasiků našeho domácího samostatného humoru českého.*

⁴³⁾ O takové přísaze viz »Vlast« 1917—8: Katecheta před padesáti lety.

⁴⁴⁾ Český Slovník Bohovédný II. 86.

»Humoristické Listy« roku 1855 v čís. 23. přinesly zdařilou jeho podobu od Jana Vilímka s původním textem Jana Nerudy. V »Dějinách města Volyně«, jež vydal Frant. Teplý roku 1903, je otištěna jeho fotografie a životopis.

Památka čtyřicátého výročí úmrtního dne Bendlova oslavena byla r. 1910 přičiněním akad. malíře Prouška ve Volyni a v Turnově, kde uspořádána výstavka i sbírky památek na Bendla, knih a rukopisů, spisů, básní a novel z různých časopisů. Proušek Jan (nar. 1857) napsal do »Hlasů Pojizerských« vzpomínku na Bendla s podobiznou. Jeho přičiněním vydány též pohlednice s podobenkou Bendlovou. Česko-ruský list »Zvěsti«, v čele čísla 7. ze dne 21. července 1910, přinesl též jeho vyobrazení a časopis »Šumavské proudy« v Prachaticích pěkný článek o Bendlovi z pera odbor. učitele volyňského, Josefa Fialy.

Výročí padesáté uctil »Otaván« článkem prof. Strejčka a »Český Západ« uvedeným článkem, který byl pramenem tohoto pojednání. Autor článku v »Čes. Západě« vybízí spolek »Prácheň«, aby on splatil dluh kulturní památce Bendlově vydáním souboru jeho literárních prací.

Václav Čeněk Bendl byl zajisté dobrým katechetou, vždyť získal si lásku zbožného lidu a ukázal se mládeži učitelem a přítelem nejlepším, jak dosvědčuje o něm po padesáti letech jeho bývalý žák, a vedle práce školní věnoval se i práci literární a náleží mu tudíž vzpomínka čestná jak v kruzích literárních, tak i odborných. Proto i v našem pojednání věnována mu delší stať, již opravdu si zasloužil. Vždyť náleží do kruhu oněch pracovníků, pilných katechetů, z let 1776—1873, kterým posvěcena a k jejichž cti psána tato nepatrná a neúplná práce. Čest budiž v kruzích katechetských vzdána všem těm starým snaživým pracovníkům, kteří byli buditeli i odchovanci buditelů našeho národa, a připravovali cestu a ukazovali směry nám.

SMĚS.

Mravní úpadek školy. Ve velikonoční úvaze píše »Mor. orlice«: »Ať všichni, kdož nebyli ohlušení a oslepeni, věnují pozornost škole. Tam jest éra mravního úpadku dosud v celé síle. Vypuzen je z ní duch Komenského, kázeň i bázeň, dobrý mrav i umění literární. Nejsou naše národ. školy už chrámy Ducha Svatého, jak nazíval Komenský. Jsou spíše sídlem zavilé nenávisti a stranictví. Útlá dětská duše vystavena mrazivému dechu politických vášní a propadá — nečestem. Už o vánocích bylo nutno učitelstvu připomenouti, že dětem tak sluší, zpívají-li radostně »Narodil se Kristus Pán«, o velikonočních by dětem stejně dobře slušelo, kdyby zpívaly radostně »Vstalť jest«. Zde bude nutno nasaditi páku a léčiti paedagogy z bludů poválečné psychosy. Neboť mládež nutno zachrániti pro bližší se lepší budoucnost. Vidíme záblesky té lepší budoucnosti, ale chceme také viděti lepší dorost ptišti

generace. A ten dorost nám vychová lepší škola než je dnešní. Zrušte Habrmanovy výnosy a vraťte se k didaktice Jana Amose Komenského! Neříkejme si národ Komenského, nemáme-li úcty k jeho myšlenkám a radám. Netvořme ovzduší, z něhož by vyrostla nová psychosa, v níž jsou pustošeny pojmy mravnosti a dobra!«

Protikatolický teror v učitelských organizacích. »Štít« oznamuje: Na valné hromadě učitelské Jednoty »Komenský«, konané 23. dubna konstatoval předseda Izák, odborný učitel v Kostelci n. Orli, že 40% většinou staršího učitelstva škol. okresu rychnovského zůstalo věrno staré víře svých otců a matek. Nazval toto jednání »nekollegiálním« a »zradou na organizaci«. Despoticky pohrozil jim, že neodpadnou-li do 20. května, že budou všichni z organizace vyhozeni. Mimo tento učiněný projev nařídil, aby během letošních prázdnin všechny kříže ze škol zmizely. Těmito výroky zasáhnuto do bouřlivé debaty, za níž učitel Kubias z Doudleb n. Orli. přihlásil se o slovo a břitkými slovy

předsedu napomenul: »Ač sám nejsem při žádné víře, myslím, že pan předseda dupustil se hrozného teroru a že by tak jednání neměl.« Není to vyložené bolševictví? — teď titíž násilníci plaktivým hlasem budou lidu vykládati, jak byli pronásledováni pro své přesvědčení Čestí bratři — a začnou znovu mluvit o volnosti svědomí.

Kus patologie českého školství.

»Moravská orlice« píše pod tímto názvem: »Prvním našim ministrem školství stal se Habrman, jenž — nestudovav vůbec ani střední školy — byl ve věcech školských naprostým ignorantem. A první čin tohoto prvního ministra školství byl, že svého švagra Kepla, vesnického, zcela bezvýznamného učitele, v 31 letech (!) povýšil do 7 (!) tř. hodn. a jmenoval ministerským sekretářem (!). Tak ignorantství a hrubý nepotismus stály hned u kolébky našeho republikánského školství. V tom viděli soudní lidé hned neblahé znamení pro budoucnost. A bohužel — nezklamali se. Proti žádnému oboru správy státní nebylo dosud proneseno tolik oprávněných stížností jako proti ministerstvu školství a zvláště proti jeho středněškolskému oddělení, jež řídí rada Appelt. Tento pán byl širší veřejnosti znám už za doby císařské jako funkcionář Ústří. spolku profesorského a redaktor »Věstníku« prof. V této funkci vyznamenal se zvláštní nesnášenlivostí a pánovitostí, ostouzeje a zesměšňuje každého kolegu, který se opovážil mítí jiné mínění než on sám. Jeho povaha se zvláště projevila ve známém boji o profesorskou pragmatiku. Tehdy Appelt proti vůli všech německých i hojných českých profesorů prosadil, aby uzákonění zmíněné pragmatiky bylo odstaveno, a nic nedbal na to, že tímto odstavením oddálí se starým suplentům dosažení definitivy. KJyž pak si tito ubožáci stěžovali, jak k tomu přijdou, že mají ve věku 30—35 let 6—8 let po zkoušce suplovat, odbyl je pan Appelt, jenž sám dosáhl definitivy v 22 letech, výtkou, že — jsou chlebaři! Když pak po převratu tento pán, jenž kdysi projevil takovou útočitnost k svým těžce stíženým kolegům, dostal se na vůdčí místo v ministerstvu, šel jeden hlas mezi prozřavějšími profesory, že školství dostalo se do rukou zcela nevhodných. A mínění to záhy bylo potvrzeno«.

Agrární list radí učitelstvu jak má pracovati proti náboženství ve škole: Organ strany agrární »Venkov« 5. května

poučuje učitelstvo a kárá, že pomalu pracuje na odstranění náboženství ze školy: »Pravíme, že vlastně z největší části jest odcirkvenění školy provedeno. Neboť: je zrušen § 48. školské novely, že učitel musí prokázati, aby se mohl státí správcem školy, totěž náboženské vyznání, kterého je větší na žactva; je zrušena povinná docházka žactva do kostela a povinný dozor učitelstva k ní; je tu zákon, že otec má možnost dítky i do 14 let odhlásiti z určité církve a přihlásiti do jiné, nebo je nechati bez vyznání. A jestliže se ještě dnes v některých školách neb okresích uplatňuje vliv církve, pak, a to s úplným rozmyslem a s odpovědností pravíme — je to jen vinou učitelstva. Buď toto nevykonává svých povinností v tom oboru, nevyšvětlilo náležitě platných zákonů a příslušných nařízení školních úřadů, neuvědomilo řádně občanstvo o dosahu těchto zákonů a nevyužilo svého pedagogického a společenského vlivu k uplatnění věci pro školu a její rozvoj prospěšných, anebo při vykonávání zákonných nařízení počínalo si neškikovně, netaktně a pošťvalo proti sobě občanstvo.«

Praha ze škol náboženství vyhazuje, Volnou Myslenu a rozvrat podporuje. Pražskou radnici byly Volné Myšlenky propůjčeny přednáškové síně ve škole ve Vladislavově ulici pro její »besidky«, v nichž bude mládež, zejména o nedělích, »volně« se bavit a vzdělávat. Kdežto ostatní spolky musí za propůjčování místnosti platiti, Volné Myšlenky propůjčeny místností bezplatně. A protože ve schůzích hospodářské komise rozhoduje se pokaždě nejméně o 10—15 žádostech o propůjčení škol. místností (od skautů všech odstínů, Ymky, Ywky, všelijakých klubů atd., atd.), můžeme říci, že pražská škola stává se vším, jenom ne školou.

Volná konkurence učitelů a učitelek.

Organisace učitelek žádají, aby místa na školách dívčích, jichž je pouze desetina všech škol, byla vypisována pro učitelky, na chlapeckých pro učitele a na smíšených a koedukačních buď parita sboru. Proto § 16. ř. z. (19. z. z.), který omezuje učitelky při výchově chlapců na školách smíšených, buď zrušen. Na místa ředitelská jest již celá desetiletí volná konkurence. Zkušenost však učí, že všude, kde bylo vypsané místo pro obojí kompetenci, dostal je vždy učitel i proti zasloužilé učitelce mnohem starší. V poslední době na Mnichovohradištsku, v Praze, v Choceň, k

lána nejstarší žadatelka beze své vůle do cense, v Lomnici n. Pop. a j. Zavedení volné konkurence na všechna místa by znamenalo vytažení učitelů z všech míst.

Anketa o mravní výchově. svolaná Československou obcí učitelskou a konaána dne 9. dubna t. r. u přítomnosti delegátů »Volné Myšlenky«, redakčního odboru pro vydání příruček mravní výchovy při ped.úst. J. A. Komenského, kulturního odboru a příslušné sekce školského odboru Čsl. obcí učít. přijala tuto resoluci: »Žádáme, aby nejpозději počátkem školního roku 1921—22 uskutečněna byla odlika školy od církve, kteráž byla v programu našeho osvobození, již má v programu většina politických stran a s kterou projevíly souhlas církve, jimž jde o náboženský život a nikoli o politickou moc. Zdůrazňujeme požadavek, aby konfesijní vyučování náboženské bylo ze škol ihned bezpodmínečně odstraněno a mravní vzdělání mládeže na základě vědecké mravouky aby bylo svěřeno světským učitelům.«

Pohlavní nemoci a školní mládež. Ze statistiky pohlavních nemocí ve Vídni vychází na jevo, že ze sta onemocnění u mužů bylo postiženo 11 školou povinných chlapců, ze 100 případů u žen 21 školou povinných děvčat.

Učitelstvo přebíhá k bolševikům. Soc. dem. »Právo lidu« raříká, že učitelstvo přebíhá ke komunistům. Podivný to stav, to učitelstvo! Je tak důševně desorientováno, že neví vůbec, či je. Jak může takové učitelstvo, které samo nemá vnitřní jistoty a pevnosti, vychovávat mládež? Nevychová národu nihilisty?

Zvrácená výchova. Pod titulem »Kult dítěte« píše »Tr.«: »Péče o dítě se zvrhla v zámožných kruzích ve zbožňování dítěte. Rodiče mají za svou povinnost odstraniti pro dítě každou překážku, vychovají je v nelásce k práci a námaze. Heslo jest, zabezpečiti děti tak, aby nemusely se probíjeti k vyššímu. Jest to důševní zhýčkáni celého pokolení. Následky? Blaseovanost a neschopnost silného mužného života. Právě stav střední jest ve fási obrany: jiný tlačí se na jeho místo a dobývá posice. Nemění se instituce a hospodářská struktura, ale mění se osoby a vrstvy, které sedí kolem kulatého stolu a poposedají. Ote-toi que je me mette! V těchto dobách posílá buržoasní třída do

života lidi se skřiveným intelektem, bez vůle.«

Obnovení všeobecných sjezdů katolíků Německa. Po 8 letě přestávce bude se letos opět konat všeobecný sjezd katolíků Německa a to ve Frankfurtě n. M. ve dnech 28.—30. srpna. Zároveň bude se konat slavnost 100letého jubilea založení biskupství limburského.

Laické katechese. Znamenitý filosof a pedagog P. Gillet O. P. založil v Paříži »Katechetický podnik«. Sám mívá každé soboty přednášku k mladým katol. laikům, jichž jest již na sta, a tito se pak následující neděli rozletí do celé Paříže a poučují děti i dospělé o pravdách víry. Bylo by záhodno i u nás zavčas na něco podobného pomýšleti.

Katolické učitelstvo v Německu hlásí bojkot bezkonfesní škole. Spolek mladého učitelstva katolického v Německu se usnesl, že žádný jeho člen nedá se do služeb bezkonfesní školy, které ohlašuje bojkot.

Zajímavá data o vyučovací řeči obecných škol a národnosti jich žactva v Čechách, na Moravě a ve Slezsku přináší 5. a 6. č. »Zpráv Státního úřadu statistického.« Z celkového počtu 9623 obecných škol, počátkem škol. roku 1920—21 mělo českou vyučovací řeč 6228 škol s 20.303 třídami a 1.026.530 žáky (t. j. průměrně na jednu školu 164·8 dětí), německou 3303 školy s 9917 třídami a 461.426 dětmi (průměrně ve škole 139·7 dětí); českou a německou 4 školy se 17 třídami a 394 žáky (98·5 průměrně), polskou 87 škol s 334 třídami a 18.619 žáky (průměrně 214 dětí), francouzskou 1 škola o 2 třídách s 27 žáky. Do jedné třídy s vyučovacím jazykem českým chodilo průměrně 49·3 dětí, s německou řečí vyučovací 46·5, polskou 55·7 dětí. Co do národnosti žactva obecnou školu navštěvujícího z celkového počtu dětí (1.506.996) hlásilo se k národnosti české 1.023.943 dětí (67·9%), německé 457·622 (39·4%), polské 20.635 (1·4%), židovské 4101 (0·3%), jiné 695 dětí (0·07%).

Esperanto povinným předmětem na středních školách. Ve věstníku ministerstva školství a národní osvěty uveřejněno oznámení, že počátkem příštího školního roku bude esperanto povinným předmětem vyučovacím na všech středních školách.

coelorum praesens Ecclesia nominatur« a Palmieri krátce praví: »Ecclesia est regnum Christi in terris auctoritate apostolica regendum.«*) Loch a Reischl vykládají Mt. 3, 2. takto: Výraz »království nebeské« kryje se s pojmem »církev«, jak v jejím začátku viditelným zjevením Spasitele (viz Mt. 13., 47 a n.), tak i po celé časové její trvání, počítaje k němu i její oslavenou podobu, jakožto církev vítězí v nebesích.

Dále uvádím pro svůj náhled sv. Pavla. O životě v Kristu jakožto centrálním učení všeho křesťanstva napsal (ku Gal. 2, 19—20): »Vždyť já jsem skrze zákon zemřel zákonu, abych žil Bohu. S Kristem ukřižován jsem; žiji pak nikoli více já, nýbrž žije ve mně Kristus.« Tato slova vykládají Loch a Reischl takto: »Všichni, kteří byli pokřtěni, byli přesazeni do společenství smrti Páně (viz Řím. 6, 3); umřeli tedy zároveň se svým pánem a svou hlavou, protože skrze ni, »skrze zákon zákonu« starému, aby s pánem z mrtvých vstalým a skrze něho v životě docela novém opět žili. A slova sv. Pavla (ku Kolos. 1, 28): »Jeho my zvěstujeme, napomínajice každého člověka a učíce každého člověka ve vši moudrosti, abychom představili každého člověka dokonalým v Kristu Ježíši«, vykládají zmínění exegeté v ten smysl, aby všichni lidé ve vědění a životě »dokonalí« stáli před okem Božím (viz Efes. 5, 27) »v Kristu« t. j. v následování Pána a ve (svátostném) spojení s ním. Slova sv. Pavla (2. Kor. 5, 15): »A za všechny zemřel (Kristus), aby ti, kteří jsou živi, nežili sobě, nýbrž tomu, jenž za ně umřel a z mrtvých vstal«, vykládá sv. Tomáš Akv., totiž aby každý žil »Christo, id est, totam vitam suam ordinet ad servitium et honorem Christi Et horum ratio est, quia unusquisque operans sumit regulam operis sui a fine. Unde si Christus est finis vitae nostrae, vitam nostram debemus regulare non secundum voluntatem nostram, sed secundum voluntatem Christi Nota autem quod duo dicit, sc. quod mortuus est Christus, et quod resurrexit pro nobis: ubi duo exiguntur a nobis. Quia enim mortuus est pro nobis, et nos debemus mori nobis ipsis, id est, pro ipso abnegare nos ipsos Quia vero Christus resurrexit pro nobis, et nos debemus ita mori peccato, et veteri vitae, et nobis ipsis, quod tamen resurgamus ad novam vitam Christi sc. in novitate vitae proficiendo in virtutibus.« — Krásně a výstižně spojuje vše, co dosud bylo uvedeno, dr. Fr. Mutz: Christliche Aszetik, 1907, 268: »Dle tohoto vzoru (J. Krista) sebe přetvořiti, to je našim určením zde na zemi Cílem našeho snažení je dokonalost, dokonalostí však je Kristus.**) Musíme tedy Krista obléci, musíme býti otiskem (odleskem) obrazu jeho, jeho život si musíme přisvojiti tak, že Spasitel to, co je naše, může považovati i za své. — Čím více pak jsme proniknuti duchem Kristovým, čím více se v našem životě jeví ctnosti Kristovy a my jsme mu podobnější, tím více žije Kristus v nás, neboť mnoho-li života Kristova je v některém člověku, právě tolik je v něm Krista a tu možno říci se sv. Pavlem: »Žiji, však ne já, nýbrž živ jest ve mně Kristus« (Gal. 2. 20); čím více však Kristus v nás jest, tím blíže jsme Bohu, a kdo je Kristu nejpodobnější, ten jest Bohu nejbližší.«

O církvi jakožto centrálním druhém učení všeho křesťanstva píše sv. Pavel (k Tim I. 3. 15): »Církev je sloup a základ pravdy.« »Co prospěje,« volá sv. Augustin, »Pána-li vyznáváš, Boha-li ctíš a hlásáš, Syna-li jeho vyznáváš, na pravici Otcově sedícího vyznáváš a při tom se církvi jeho rouháš? Krom lůna

*) Dle »Hochlandu« 1918 II. 613.

**) Finis ergo noster perfectio nostra esse debet; perfectio nostra Christus. S. Augustin in Ps. 54, 1.

církve katolické ničeho k očekávání nemáš, leč pokutu věčnou, i také tehdaž, kdybys pro jméno Krista Pána tělo své plamenu vydal Já bych v evangelium nevěřil, kdyby mne k tomu nepřiměla vážnost církve katolické.*

Posléze uvádím pro svůj náhled i *filosofa* Solovjevova.*) »Solovjev snaží dokázati, že vtělením Kristovým vzešel typ nového člověka duchovního, v němž božství a příroda jsou sloučeny v rovnováze a jehož vlastní život lidský spočívá v činném souhlasu přírodního principu s božským, čili ve svobodném podrobení přírodního božskému. Tento náležitý poměr mezi božstvím a přírodou ve člověku, dosažený osobou Ježíše Krista, musí býti osvojen vším lidstvem a v tom je úkol a životní smysl křesťanství Náboženský život křesťanského lidstva žádá určité formy a nalezá ji v církvi Cílem křesťanské činnosti je uskutečnění církve v lidech, čili nastoupení království božího na zemi. Aby člověk přispěl k uskutečnění království božího na zemi musí své myšlení a souzení uvésti v souhlas s věroukou církve, která má rozum Kristův Proto je dále třeba, aby v základě společenské organizace nebylo žádné libovůle, čehož se dosahuje jen v hierarchickém ústrojí církve, kde každý člen má své místo a plní svůj úkol jménem toho, kdo jej poslal, a jež pochází přímo od Krista, zdroje všeliké pravdy. Proto je konečně třeba, aby člověk již měl v sobě počátek těla božího, símě vyššího života, jehož dostává se mu tajemným přivtělením k tělu Kristovu Přímkrouce se k jediné církvi boží, zcelujeme a doplňujeme své rozdrobené a omezené bytí plností Božství, svůj omezený rozum rozšiřujeme k rozumu Kristovu, svou zvrácenou vůli napravujeme spravedlivou vůli Kristovou a svou smyslovou přirozenost podrobenou hříchu, obnovujeme jako duchovní tělo Kristovo, mající moc nad všelikým tělem. Takto stala se sociálním ideálem Solovjevovým »vselenská (všesvětova) církev« — říše lásky, království boží na zemi, a v tom ideálu sbíhají se všechny jeho obrodné snahy týkající se společnosti ruské.*

Mám za to, že co jsem uvedl, postačí k odůvodnění, že při náboženském vyučování má na prvním místě brán býti zřetel k životu v Kristu a k církvi.

(Pokračování.)

Petr Canisius a katechismus.

(Ke čtyřistaletému výročí jeho narození.)

Podává Frant. Košák.

V květnu letošního roku oslavovali v Německu a Holandsku čtyřstoletou památku velikého spisovatele katechismů, bl. Petra Canisia. Uplynulof dne 8. května čtyřista let, co narodil se roku 1521. syn starosty v Nymwegen v Holandsku Petr, který proslul jako spisovatel a člen řádu Jesuitů.

Studiem života Petra Canisia obírá se již po 35 let jesuita P. Otto Braunsberger, který vydal již šest velkých svazků díla: »B. Petri Canisii epistolae et acta« (u Herdera 1896—1913),¹⁾ a ještě dva vydati hodlá; řadu menších spisů a článků, jeho životopis (druhé vydání 1921), spis o původu a rozšíření katechismu Canisiova (Herder 1893) a nejnověji spis: »Ein grosser Schulmann und echter Studentenvater. Zur 400 jähr. Wiederkehr des Geburtstages des seligen Petrus Canisius« (Herder 1921).

*) Viz dr. Fr. Krejčí: Filosofie posledních let před válkou, 1918. 240—3.

¹⁾ Dle prvního svazku napsal ve »Vlasti« 1897—8. výběrný článek Fra Jos. Hamerámid: Bl. Petr Canisius a Čechy.

Německé »Katechetische Blätter« (Mnichov) oslavily jubileum zvláštním číslem 5.—6., s podobiznou Canisiovou od prof. Lv. Sambergera z Mnichova a článkem univ. prof. Dr. Jos. Göttlera (Mnichov): »Canisius und wir«, kde probírá jeho zásluhu o katechismus.

V rodné zemi Canisiově, v Holandsku, biskup mertogenboschský (provin. sev. Brabant) Msgre Diepen oznámil na slavnosti 400letého výročí narození blah. Petra Canisia, že *nová katolická universita v Holandsku bude zřízena v Nymwegen pod jménem Canisiovy university*, čímž bude tomuto velkému apoštolu zřízen nejkrásnější pomník,

U nás zůstalo výročí to téměř nepovšimnuto, ač Canisius, který dvakrát Prahu navštívil a o ni napsal: »Praha činí nejvznešenější dojem, je jako Řím«,³⁾ svými katechismy, které až do vydání katechismu rakouského byly stále učebnými knihami na školách našich, velikých zásluh si získal o náboženském blahu lidu.

Až do příchodu Jesuitů do Čech (21. dubna 1556 probošt kapituly u sv. Víta, Jindřich Scribonius, uvedl do kláštera sv. Klimenta v Praze prvních 12 jesuitů)⁴⁾, nebylo na školách náboženství jakožto předmět školního vyučování, kněz ve škole neučil, učil v kostele kázáním a výklady evangelia; škola mu při zácích buď upravovala k lepšímu pochopení cestu, anebo, byl-li kněz jiného vyznání než učitel, přispívala škola k náboženským zápasům neutěšeným. Do škol jesuitských časem uveděn řád ten, že skoro ve všech třídách učeno náboženství v sobotu odpůldne; hodinu říkali žáci katechismus, půl hodiny vykládány částky nové.⁵⁾ Roku 1559 dán žákům do ruky katechismus, jež sepsal první vůdce a provinciál pražských jesuitů, *Petr Canisius*.

Canisius vydal jak P. J. Krus S. J. z Innomostí vykládá,⁶⁾ *tři latinské katechismy*, nikoliv dva neb čtyři, jak v mnohých knihách mylně se vykládá.

Nejprve vydal Canisius na přání císaře Ferdinanda I. po práci tři léta trvající⁷⁾ veliký katechismus: *Summa doctrinae christianae. Per quaestiones tradita et in usum Christianae pueritiae nunc primum edita*. Kniha vyšla ve Vídni beze jména spisovatelova a rok vydání není uveden. Na počátku je přidán edikt Ferdinanda I. o vydání této knihy s datem 14. srpna 1554 a tu mnozí rok tento udávají za rok vydání, ač katechismus byl vydán až počátkem května 1555.⁷⁾ Nauka náboženská shrnuta tu ve 211 otázek a odpovědí.

Ještě téhož roku byl katechismus ve Vídni znovu vytištěn (2. vyd.) a na počátku roku 1556. po třetí a pak po čtvrté v Lovani. Opravený vyšel tento katechismus roku 1566 v Kolíně n. R., rozšířený o část: »De homi is lapsu et justificatione secundum sententiam et doctrinam conc. Tridentini« a s předmluvou Canisiovou k radě a měšťanům kolínským. První německý překlad tohoto katechismu vyšel ve Vídni r. 1566. První vydání »Summy« chovají se v knihovnách ve Vídni, Mnichově, Londýně a také v Praze na Strahově jest exemplář.

³⁾ Kröss: Petr Canisius str. 86; dle Ig. Zháněla: »Petr Canisius jako spisovatel.« Našinec 1921 číslo 121.

⁴⁾ Dr. Kl. Borový: Dějiny diecese pražské 326.

⁵⁾ Dr. Z. Winter: Život a učení na školách partikulárních. 590.

⁶⁾ P. J. Krus S. J. Christlich paedagog. Blätter 1914. str. 8.

⁷⁾ Otto Braunsberger S. J. Entstehung und erste Entwicklung der Katechismen des s. Petrus Canisius. Herder 1893.

⁸⁾ P. Krus I. c. — Braunsberger: Canisius poslal 27. dubna 1555 vytisk svého latin. velkého katechismu příteli Martinovi Cromerovi.

Z tohoto latinského velkého katechismu vznikly *dva malé katechismy*. Počátkem roku 1556 byl katechismus Canisiem přepracován na knihu *pro nejmenší mládež* a vydán v Ingolstadtě. Exemplář tohoto katechismu o 59 otázkách nalezen v universitní knihovně v Mnichově a má název: »Summa doctrinae Christianae per quaestiones tradita et ad captum rudiorum accomodata.« Překlád do němčiny pořízen v témž roce a již roku 1558 vyšlo druhé vydání v Dillinkách. Toto opravil roku 1596 Canisius a vydal krátce před svou smrtí: »der Klein Katechismus sampt kurtzen Gebete für die aintältigen.«⁹⁾

Co až dosud bylo uznáváno, že jest třeba k náboženskému vyučování lidu to shrnuto v této knižičce. Rozdělena byla na hlavní díly: 1. o víře (apoštolské vyznání víry), 2. o naději (Otče náš a Zdrávas Maria), 3. o lásce (příkázání), 4. o svátostech, 5. o křest. spravedlnosti. Pouhému výčtu článků víry, Otčenáše a desatera připojuje jen jednotlivé otázky; na př. Co je summa neb krátký obsah všech uvedených dvanácti hlavních článků apošt. vyznání víry? V čem pozůstává summa a obsah těchto desíti Božích příkázání? Co jest summa Otčenáše? Ve čtvrté hlavní části podává definice jednotlivých svátostí, v částce pak poslední výčet hříchů a ctností. Tak v 59 otázkách a odpovědích podává Canisius stručné učivo, vyhovující na ten čas potřebám lidu; a knižička ta, která často byla tištěna, stala se lidovým katechismem v pravém slova smyslu, a slova »katechismus a Canisius měla stejný význam.«⁹⁾

Dle knižičky té konala se v oné době katechese, která byla v kostele ke všemu lidu, mladým starým, a byla pouhým výkladem otázek katechismu, křesťanským cvičením.

Brzo po vydání velkého a nejmenšího katechismu vznikl roku 1557 *katechismus třetí* (dle našeho: střední katechismus) *Parvus catechismus catholicorum*, pro nás jaksí nejdůležitější. Má pět částí o 122 otázkách. Vyšel ku konci roku 1558 tiskem v Kolíně a pak několikrát v Kolíně a v Římě. Prvních výtisků není zachován žádný exemplář, až výtisk vídeňský z roku 1559, chovaný ve dvorní knihovně ve Vídni. Německý překlad vydán ve Vídni roku 1580. Roku 1589 vyšel tento katechismus s obrázky!

(Dokončení.)

SMĚS.

Protikatolická zuřivost učitelstva.

Poslední schůze učitelstva před ukončením školního roku vyzněly většinou v konstatování nedostatečného vzdělání učitelstva a tudíž potřebu nápravy a v horlivém se usnásení na provedení rozluky církve od školy už počátkem příštího školního roku a zavedení laické morálky, o které sami ještě nevědí, jaká bude. Organizace pak donucují a terorizují svoje členstvo, aby vystoupilo z církve. V přijatých resolucích se žádá: 1. zrušení dosavadních učitelských ústavů;

2. vzdětání na celé střední škole; 3. čtyři ročníky na univ. fakultě pedagogické — pro přechodnou dobu dva ročníky. 4. aby počátkem škol. r. 1921—22 zavedena byla na školách republiky čsl. mravní výchova jako samostatný předmět vyučovací a 5. aby škola od církve byla oddělena.

Otázkou náboženského vyučování na základě nových učebnic a osnov zabývají se již po leta katecheti v Čechách i na Moravě ve svých schůzích i v časopisech. Byla vydána velmi dobrá Kubičková »Prvokca«, pracuje se o nové náboženské učebnici (Kubičkův referát na kursu Velehradském 1920); v Čes. Budějovicích vy-

⁹⁾ Otištěn celý v Canisiově Christ. paed. Blätter 1914 str. 8.

⁹⁾ Dr. Thalhofer: Entwicklung des Katholischen Katechismus in Deutschland. str. 3.

dána »Malá učebnice katolická« — do redakce Vychovatele nebyl dosud zaslán redakční výtisk, nemožno nám tedy o ní referovati. — »Věstník katechetický« otiskuje návrhy »náboženské čítanky«, ukázky z »učebnice církevních dějin pro školy měšťanské« a Olivův »návrh osnovy pro školy obecné«. Také v moravských »Vychovatel. Listech« podané ukázky dosvědčují, že zájem o tyto věci silně se rozvinul: Alois Krejčí podal tam »Ukázku katechismu«, jak on by jej sestavil, na příklad o příkázáních (spojuje tu nauku o hříchu a ctnosti). Případné poznámky k oživení a vyřízení podává dr. O. Tauber (str. 132.). Malou ukázkou z »Knihy katol. náboženství« (str. 236) o náboženství vůbec otiskuje tam Antonín Audrlický. Návrh osnovy počínaje čtvrtým rokem školním (r. 1.—3. vyšel již r. 1914) otiskuje Frant. Mlečka v článku: »Podrobná osnova náboženství pro arcidiecesi olomouckou.« Jak patrně, zájem vzbuzen, třeba by se pokračovalo a pracovalo dále.

Novi docenti katechetiky na Moravě.

Nedávno ještě tomu, co moravské »Vychov. Listy« stěžovaly si, že »pouhý doktorát je dostačující kvalifikací, aby někdo byl ustanoven docentem katechetiky« a že místo se »obsazuje bez ohledu na skutečně vykonanou práci, bez veřejného vypsání místa, bez předběžné porady s organizací katechetů« a — hle, již v čísle květnovém oznámily, že přednáškami z katechetiky rovněni na Moravě zkušení praktikové v Olomouci V. Kubiček, v Brně J. Staněk. — Oba jsou katechetské veřejnosti známi z loňského katech. kursu na Velehradě, na němž přednášeli; Staněk má zkušenosti získané i v Americe (jeho brožura: Učme se svobodě od Ameriky, vyšla v Brně 1919), a V. Kubiček je znám svou zdařilou »Prvoukou« a svými pracemi o učebnici katolického náboženství.

Tělocvičny. Ve Věstníku ministerstva školství a národní osvěty v č. 9. z 1. května 1921 pod čís. 64. otisťeny jsou zásady o propůjčování tělocvičen škol obecných a měšťanských spolkům tělocvičným — čís. 79.555/1920; 18. 10. 1921 — kde se také stanoví: 2. Tělocvičny nesmí býti používány v žádném případě ani žactvem ani spolky k úkonům náboženským nebo slavnostním a jiným shromážděním, aby tam nebyla zanášena nečistota na obuvi. — Jak známo,

na mnohých školách konána v tělocvičně exhorta, v době po převratu používáno tělocvičny na školách za shromáždění žáků k různým zábovným a slavnostním úkonům, jichž účastnilo se i obecenstvo. Některých tělocvičen používáno i k veřejným agitačním a jiným schůzím — což nyní ovšem dovoleno býti nemůže, nebo nemá.

Zkušenost všeobecná. Redaktor katechetické hlídky ve Vych. Listech, Ad. Vašek píše tam (str. 83.): Žádal se a žádá se, aby »V. L.« přinášely více praktických, přístupnějších článků katechetických. K tomu je přirozeně zapotřebí, aby je někdo psal. Nabyt jsem zkušenosti, že pořádati katech. hlídku je totéž, jako z větší části psáti ji sám. — Pravda. Ale bylo by třeba této výtky? Což 600 katechetů nedovede vyplniti si prakticky a zajímavě své dva odborné časopisy: Vychovatele a Vychovatel. Listy?

O měšťanských školách v republice československé r. 1920—21 podrobné údaje přináší 5. a 7. č. »Zpráv Státního úřadu statistického«. Z úhrnného jich počtu 1411 bylo 1335 veřejných, 53 soukromých s právem veřejnosti a 5 soukromých bez práva veřejnosti. Nejvíce měšťanských škol bylo chlapeckých 574, dívčích bylo 548 a smíšených 289, celkem s 5385 třídami a 262 kursy. Úhrnem bylo v nich zapsáno 254.133 děti a to 130.131 hochů a 124.002 dívek. Na jednu měšťanskou školu připadlo průměrně 189·1 dítěte, na jednu třídu 45 dětí. Tyto školy měly celkem 5583 učebních a 4629 pomocných místností.

Obecných škol v Čechách, na Moravě a ve Slezsku bylo dle »Zpráv Státního úřadu statistického« (5. a 6. číslo) počátkem škol. roku 1920—21 9623 (z toho 9445 veřejných, 154 soukromých s právem veřejnosti a 24 soukromých bez práva veřejnosti. Dle nového menšinového zákona (z 3./IV. 1919 č. 189 Sb. z. a n.) byly zřízeny 464 školy, dle starších menšinových zákonů 60 škol. V celkovém počtu obecných škol převládají školy smíšené (8462), dívčích bylo jen 584, chlapeckých jen 577. V obecných školách bylo zapsáno úhrnem 1 506.996 dětí a to 748.460 hochů a 758.536 dívek. Na jednu školu připadalo průměrně 156·6, na jednu třídu 49·3 dětí. Z celkové počtu tříd (30.573) bylo 26.506 postupných, 4.013 pobočných, 23 pomocných a 31 závěrečných.

VYCHOVATEL.

Odpovědný redaktor: gymn. prof. EM. ŽÁK.

ČÍSLO 7.

ČERVENEC 1921.

ROČNÍK XXXVI.

K otázce laické morálky ve škole.

Školství naše ocitá se v kritickém okamžiku. Značné procento dítek, dik Habrmanovu výnosu, že otec má právo rozhodovati o jich příslušnosti k některé státěm uznané konfesi nebo je přihlásiti jako bezkonfesijní, je ve škole nyní »bez vyznání«. Nechodí na náboženské hodiny vůbec.

Je otázka, co s nimi ve škole dělati. A že škola má děti vésti k mravnosti, na niž jedině je možno budovati jejich charaktery, je nyní povinností o tom rozhodovati, na kterém základě ony děti mají v morálce býti vyučovány a k mravnosti vedeny. »Laická morálka« pro děti bezkonfesijní je nyní nutna. Bude-li to morálka buržoú, chránících velkokapitál, či morálka socialistická, bojující proti buržoasii a její zásadám, nebo snad komunistická, omezující právo majetkové na nejnižší minimum a toužící sesocialisovati všechny velkokapitalistické závody, doly, banky atd., věru těžko rozhodnouti.

Stojíme nad rozvalinami mravní výchovy. Ale bude velmi těžko křesťanskou morálku náboženskou nahraditi novou, jednotnou aspoň v teorii. Každá politická strana bude hleděti uplatniti v ní kulturní a etickou stránku svého programu. Jednotná mravní výchova ve škole náleží již minulosti.

Horliví hlasatelé laické morálky, kteří sami náboženský podklad její ztratili pod nohama, tonouce v čirém atheismu, mají nyní slovo. Musí dokázati, že jejich dosud jenom teoreticky hlásaná laická morálka je schopna života, že vychová lepší lidi než náboženství. Statistika kriminalistická, ono nejhrubší, ale i nejvýraznější měřítko mravnosti národa, v Itálii a Francii sice dokazuje, že s odstraněním náboženské výchovy roste též zločinnost lidstva vůbec, a tak nevydává nejpriznivější vysvědčení »morálce laické«. V německé říši ve státních školách náboženství prohlášeno za povinný předmět školního vyučování. Ale to vše pro naše laické paedagogy nestačí. Jim je sekularisování, sesvětštění školy moderním dogmatem, a proto musí k němu dojiti. I za tu cenu, že nejbližší generace stane se nešťastným pokusem tohoto programu a že mravní kultura poklesne. Až dospějeme tam, kam na této cestě dospěti musíme, teprve potom bude všem, kdo chtějí viděti, jasno, co znamená náboženství v kultuře lidstva i jednotlivce.

Na doklad toho uvádíme slova jednoho z nejradiálnějšých nevěřících vychovatelů, *Artura Drense*, který napsal: »Je to největším sebeklamem socialistů, jestli se domnívají, že když úplně odstraní všechno náboženství, bude jednotlivec ještě ochoten, aby se bezpodmínečně obětoval pro celek a své vlastní blaho podřídil blahu jiných. Pouhá víra v obecné blaho naprosto nemůže nahraditi náboženství. Neboť bez náboženské víry, t. j. bez víry, která je založena nad bez-

prostřední, zkušeností danou skutečností, jednotlivec nemá žádného jiného důvodu aby snažil se jednati pro blaho celku, pokud jemu toto blaho nepřináší prospěch. V okamžiku, kdy obět přinesená celku bude se mu zdáti větší nežli prospěch, klerý on od celku má, nemůže s hlediska beznáboženské morálky zcela důsledně jinak jednati, nežli že své služby celku vypoví (odepře) V budoucím státě, v beznáboženské společnosti; která se bude řídití hlediskem čire prospěchářským, mravní smysl ponenáhu upadne, dostaví se nevyhnutelně zklamání nad dosaženým štěstím, sobecká vůle zvítězí nad všim sociálním citěním a to vše povede k anarchistickému rozkladu společenských řádů («Die Religion als Selbstbewusstsein Gottes.» Jena 1906. Str. 46.)

A dále týž spisovatel praví: »Co dnes z pravé mravnosti ještě trvá, to jest — pokud není založeno na náboženském základě — trvalý zbytek ztracené náboženské mravnosti Naše moderní mravnost vznáší se ve vzduchu.« (str. 47.)

Hlasatelé laické morálky naprosto zapominají, že sami byli ve škole k mravnosti vychovávaní na základě náboženství, a i když tyto základy zmizely, výsledek dále trvá; ono náboženské prostředí zůstavilo své stopy. Co zůstane jako správný a pevný podklad mravnosti a charakteru v generaci, již mravní principy byly vštěpovány bez víry v Boha, v nesmrtnost duše a vědomí zodpovědnosti po smrti, to je velmi vážnou otázkou.

Platí tu bystré slovo Schopenhauerovo: »Moráklu kázati, je lehké, ale moralku odůvodniti těžké.«

Hlavní obsah vyučování náboženského.

Píše JAN OLIVA.

R. 1918. ve sbírce »Aus Natur u. Geisteswelt«, vydávané u Teubnera v Lipsku, jako 503. svazek vyšlo dílko W. Mendelssohna: »Einführung in die Mathematik«. V ohledu *methodickém* jsou velmi zajímavé vývody ke konci knihy str. 102—104.

V podstatě znějí takto: »Podáváme na konec některé poznámky o vyučování (mathematice). Veliká autorita učebnice Euklidovy až do naší doby působila tak silně, že od jeho metody nikdo se neuchyloval. Úvahy o funkcích, mezní přechody a pod. byly označovány za »příliš těžké«, a jelikož přece nemožno se jim vyhnouti, bylo jejich vyslovení více nebo méně dovedně obcházeno. Nutný následek byl úplně falešný obraz o mathematice, v němž základní myšlenky chyběly a všechno směřovalo k naučení se jistému počtu vět a formulek. Methodická jednota scházela a byla nahražována schematismem: předpoklad, tvrzení, důkaz. Tento schematismus jako zformování látky má svůj dobrý smysl, jelikož žáka navyká, aby ve svých myšlenkách a v písemném provedení zachoval pořádek; ale k tomu musí přece především býti tu materiál, musejí proto poznatky odněkud jinud býti shromažďovány, snad z přednášky učitelovy. Osvojití si zásobu poznatků je však jenom částí vyučování. Škola neslouží jen bezprostřednímu užítku, chce též vzdělávati a vychovávatí. Je stará zásada: »Mnoho vědění nebystří rozum;« a za dřívějšího vyučování byla matematika opravdu v nebezpečí, že se stane mnohověděním. Vzdělání naproti tomu je vyškolení myšlení, podporované poznatký. Tyto poznatky nesmějí proto býti osamoceny; lépe méně poznatků,

ale souvislých. Souvislost obdržíme jen tím, postavíme-li se při vyučování na tytéž základní myšlenky a metody, na nichž stává věda sama. To jsou *v první řadě pojem funkce a pojem meze*. Zavedení jejich do školní matematiky je cílem reformního hnutí (v matematice).

Euklid shromáždil vědění své doby a přednesl je ve formě sice těžkopádné, ale jednotné. Každý žák mohl se mu naučiti. Dnes si počínáme jinak: žák má za návodu učitelova z materiálu daného sám nalézt nové věci. Musí tedy vědecky mysliti, při vyučování řeči gramaticky, při vyučování matematice funkčně. Vychovati žáka především k funkčnímu myšlení je tedy první naší úlohou.

Úvahy funkční mohou ve vyučování začít již velmi záhy. O něco později přijde na řadu pojem meze (hraničný). Dříve byli jsme nuceni po obyčejných několika oddílech náhle uvést tyto pojmy pomocí definice: nyní připravujeme na ně docela pozvolna tím, že na ně upozorňujeme i v jednoduchých věcech, protože konec konců přece všude jsou skryty. Dříve zela vždy mezi dvěma oddíly mezera, což působilo, jak samozřejmo, obtíže při chápání: nyní vyšší jednota ulehčuje při učení a při učení se.

Druhým cílem reformního hnutí je, pokud možná obsažnými, záhy začínajícím, přípravnými cvičeními dosáhnouti obsáhlého přivyknutí si na nejdůležitější pojmy a metody dříve, než je uvedeme do přesného pojmu. Tím se stvrzuje opět všeobecná zásada: čím je vyučování vědecktější, tím je lepší; požaduje jenom tato věta velice pečlivého prozkoumání, v čem vlastně spočívá vědeckost nějakého učení.

Tolik v podstatě podává Mendelssohn. —

Zdá se mi, že po stránce methodické skrývá se v těchto jeho vývodech i pro vyučování náboženství mnohý dobrý pokyn. Představuji si věc takto: Jako v matematice v první řadě jsou 2 hlavní pojmy, na které při vyučování ve všech třídách dětských třeba především dbáti, pojem funkce a pojem meze (pojem hraničný), právě tak pro vyučování náboženství možno určit v první řadě 2 hlavní pojmy, na které bude třeba ve všech třídách především dbáti. Myslím, že to jsou tyto dva pojmy: *život v Kristu — církev*.

Život jednotlivce v Kristu (dle jeho příkladu a s jeho pomocí), a to v Kristu ukřižovaném a oslaveném. Viz o tom sv. Pavla k Řim. 6, 3—14, což parafrasuje sv. Tomáš Akv. krátce slovy: *»tamquam incorporati Christo Jesu, ut per ejus mortem moriamur peccato, et per ejus resurrectionem vivamus Deo«*, a sv. Augustin slovy: *»veteris enim hominis crucifixio significata est in cruce Domini sicut novi hominis instauratio in resurrectione significata est«* — život společnosti církevní v radostných i žalostných dobách.

Teba však, abych náhled svůj obšírněji odůvodnil.

Na prvním místě uvádím pro svůj náhled *slova Páně*, kterými začal svou veřejnou učitelskou činnost a která možno považovati jaksi za program pro tuto činnost: *»Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské.«* Pokáním dle výkladu Locha a Reischla (k Mt. 3, 2) se tu rozumí *»změna smýšlení, odvrácení se od hříchu a přivracení se k Bohu«*, tedy změna života hříšného v život nový, v život v Bohu; a poněvadž Kristus je Bohem a zároveň příkladem pro náš život, tedy v život v Kristu. Že pak královstvím nebeským rozumí se církev, o tom jasně svědčí sv. papež Řehoř (v homilii na neděli 19. po sv. Duchu) slovy: *»Saepe jam me dixisse memini, quod plerumque in sancto Evangelio regnum*

VYCHOVATEL.

Odpovědný redaktor: gymn. prof. EM. ŽÁK.

ČÍSLO 8.

SRPEN 1921.

ROČNÍK XXXVI.

In marginem.

(Píše prof. Dr. Lub. Petr.)

Neudržitelné jsou nyní poměry náboženského vyučování a náboženské výchovy na škole střední; to uznává každý, kdo má možnost do poměrů těch jen trochu nahlédnouti. Jakým směrem bude se bráti řešení těchto nehotovostí, ukáže brzká budoucnost.

Ale že takové přechodné stavy rychle se ztrácejí a mizejí z paměti, ač pro pozdější porozumění vzniku nových poměrů jsou nemálo důležité, chci tu letmo zachytiti hlavní obrázky změn, jimiž prošlo náboženské vyučování na střední škole v několika těch málo letech, jež nás od převratu dělí.

Sotva rozléta se zvěst o naší svobodě a první řečníci na Václavském náměstí a s různých balkonů improvisovali své radostné projevy nad velikou touto událostí, již bylo patrné, že nenávisť, již nahromadila se v lidu proti rakouské dynastii, bude použito i proti církvi katolické, jejíž zájem byl v nesprávném pochopení věci dlouho stotožňován se zájmem dynastickým. Dalo se to očekávati tím spíš, že od několika desetiletí náš lid vychováván byl protestantsko-německým hlediskem na naše dějiny, jež církev katolickou u nás prohlašovaly za spoluviniči všeho národního zla v Čechách a nepřítelkyni všeho pokroku, a dobu náboženských sporů vyhlašovaly za svou nejslavnější periodu.

Půda tedy byla připravena a bylo jen důsledkem této nálady, že prvními Habrmanovými výnosy náboženskými vlastně dána byla pouze sankce řádům via facti hned v prvních dnech republiky zavedeným. Marně katecheta žádal sbory, aby svým příkladem přispěly k utvrzení autority nové republiky, jež dosavadní zákony byla prohlásila potud za závazné, pokud nebudou československou vládou změněny nebo zrušeny. Učitelské sbory proti právu a mimo meze své kompetence odhlasovaly hned v prvních dnech po převratě, že modlitba na počátku a konci vyučování má býti odstraněna a že účast na nedělních bohoslužbách má býti prohlášena za dobrovolnou.

Zdobrovolnění společných bohoslužeb školních nemuselo ovšem znamenati téměř jejich znemožnění, kdyby byla škola ve správném pochopení náboženské svobody se byla uchovala k náboženským úkonům zactva; neříkám blahovolně, ale aspoň nestranně a lhostejně. Ale víte, jak věci se vyvinuly. Do školních řečí, oslavujících naše osamostatnění, hrnuly se zlé vývody proti katolické církvi, Bílá Hora byla prohlášena jejím dílem a vítězství nad Habsburky vítězstvím nad církvi, Hus a Komenský líčení byli jednostranně, jakoby všechen význam jejich byl spočíval v jejich konfliktu s církvi, slovem, školní řeči oslavující osamostat-

nění vyznívaly v toninu, že »dobrý Čech nemůže býti katolíkem« a rozuměly náboženské svobodě tak, že katolickému žactvu podlamovaly víru, na níž spočívala dosavadní jeho mravní výchova a obratným využitím vlastenectví tehdy vysoko se dmoucího docilovaly toho, že katoličtí žáci počínali se druh před druhem styděti za náboženský projev své dosavadní víry.

V tomto nesprávném zabočení tkví také příčina dalších konfliktů a příčina neudržitelnosti nynějšího stavu náboženské výchovy a výuky na škole střední.

Církev katolická nebojí se náboženské svobody, nechce pro sebe ani výhod ani privileji, přeje ostatním vyznáním rovnoprávnosti, a nevidí v tom neštěstí, bylo-li mládeži po dosaženém čtrnáctém roce dovoleno rozhodovati o svém vyznání. Církev nechce nic víc, než aby škola uznávajíc nesmírnou důležitost náboženské výchovy v mládí, respektovala stejně náboženské city kteréhokoli vyznání a jistě jednou, až budou patrný mravní spousty, které vzešly z těchto zbytečně vyvolaných konfliktů, bude vyslovováno podivení, jak se mohlo státi, že tato prostá a nejliberálnější cesta, nechávající s pokojem jednomu každému jeho náboženské převědčení, nebyla nastoupena.

Zatím katolickému náboženství vypovězen byl boj otevřený i skrytý. Jaký může býti užitek z něho? Dnes duch doby jest jiný než před bitvou bělohorskou, kdy sváděn byl prudký boj o to, která konfese jest pravou. Dnes jde většinou o světový názor křesťanský nebo protikřesťanský, o náboženství nebo beznáboženství. Proto také přes všecko propagační úsilí přestup z cirkve katolické do československé nebo luteránské jest mi imální, a docílila-li tu a tam »církev československá« většího úspěchu, jest úspěch ten jistě přechodný, poněvadž stal se nikoli z přesvědčení náboženského — sekta československá sama ještě neví, čemu bude věřiti — nýbrž spíše oblouzením vzešlým ze jména »československý«, domněnkou, že jde tu o církev českou, o církev národní.

Kdo z boje toho odnesl největší úspěchy, kdo rozmnožil nejvíce své řady, jsou bezvěrci, t. j. lidé bez vyznání.

Jest to přirozeno. Neboť od několika desetiletí přes všecko mluvení o náboženském smyslu českých dějin a přes všecky chvály vzdávané dějinám husitským a československým, výchova našeho profesorstva a učitelstva a jeho veděcké vzdělání neslo se směrem monistického názoru světového, a třeba že tento názor jest již za hranicemi opuštěn, třebaže poznávají se za hranicemi škody vzcházející z materialistického názoru světového, nestačícího k vysvětlení a pochopení světa a života, a nastává patrný odklon k idealismu, my plujeme ještě v plném jeho proudu. Jest v tom také kus vlastní viny. Viděli jsme, jak tento názor rozrůstá, nemohli jsme neviděti zhoubných škod, jež z něho vzejdou, a my měli ruce v klíně a nebránili jsme mu práci tak organisovanou a soustavnou, jak toho důležitost věci vyžadovala.

»Wie die Alten sungen, so singen die Jungen.« Byl-li učitel náboženství vším duchem doby a silou školního prostředí téměř zbaven všeho vlivu na duši mládeže a rozhostila-li se účinem materialistických nauk téměř vším tiskem od dlouhé již doby šířených neuvěřitelná lhostejnost náboženská i v rodinách, co jest snažšího než z mladé duše vytrhati slabé kořínky katechetovy práce? Víte přece, jak snadno získáte mládež nauce nebo směru, jenž dává jí větší volnost, jenž zbavuje ji nepohodlných povinností, jenž lichoťí žákově samolibosti. Žák, jenž má ještě těžkou práci s tím, aby vyhledal v holé větě podmět, slyší, jak

náboženství přiči se rozumu, jak rozumný člověk nemůže se sklonit pod jeho jho a jak toho charakter žádá, abychom se rozešli s tím, co rozum nemůže uznati a abychom sůčtovali již definitivně s prázdnou vidinou Boha — neza-drží-li ho svou autoritou otec nebo matka před ukvapeným rozhodnutím, jež v mladé duši nemohlo zřejmě ještě býti výsledkem zralých úvah, jak by neměl býti žák zviklán ve své víře, jak by nespatořoval ve svém přestupu k bezvyznání známku charakteru, zralosti a mužnosti! Jest přece tak snadno státi se tímto způsobem charakterním!

Plytvá se nesmírně slovem charakter, a obávám se, že brzo pozbude všeho obsahu. Nikoli, jsi-li svědomitý, konáš-li pečlivě i těžké svoje povinnosti, nikoli v pracné snaze uvěsti svůj život vnitřní a vnější v soulad se zákonem mravným, nikoli ve snášení i trpkých a nepřijemných důsledků svého přesvědčení spočí charakter, ne, mnohem kratší cestou k němu dospěješ: odvrz svoji víru, řekni, že jsi se svým Bohem hotov a pak zbaven povinnosti ohledů k této bytosti, jsi charakterním, ať děláš, co děláš. — To jsou velmi nezdravé názory výchovné.

Četl jsem nedávno nekrolog psaný profesorem o řediteli střední školy. Nejmenuji nikoho: nejde mi o jméno, nýbrž o věc. Znal jsem onoho ředitele osobně a zachovávám mu čestnou vzpomínku. Nemám po ruce nekrolog ten, abych citoval do slova, ale v podstatě zní místo, o něž jde, asi takto: »Zemřelý osvědčil svou obzvláštní charakternost také tím, že jest jedním z mála ředitelů, kteří vystoupili z církve.« Ne, tak věc se nemá. A zvláště dnes ne, kdy za známého větru, který v Čechách vane, vystoupení z církve může býti diktováno i prospěchem. Víím, že onen ředitel byl se rozešel ve svém srdci s církví a katolickým náboženstvím již dávno, již za Rakouska. Kdyby byl tehdy vyvodil důsledky ze svého přesvědčení a byl by mu obětoval i svůj ředitelský postup, kdyby byl tehdy prohlásil, že mu přesvědčení brání setrvati v církvi, ano tehdy bych byl v tom viděl kus charakteru. Ale dnes, kdy vystoupení z církve jest doporučením? Opakuji znovu, že jsem dalek spatřovati v dodatečném odhodlání zemřelého ředitele něco přihanného, víím, že jednal i tentokrát dle svého přesvědčení a že prospěch z toho mu nebyl motivem, znal jsem ho jako čestného člověka a víím, že by mu bylo úzko mezi těmi, kdo tak překotně byli nastavovali svoje plachty, aby schytali do nich příznivý vítr nynější; ale nevidím v tom nic, co by mělo býti zvláště oslavováno anebo za zvláštní charakter považováno. Avšak ke charakteristice dnešního ponětí o karakteru to jistě slouží.

Petr Canisius a katechismus.

(Ke čtyřistaletému výročí jeho narození.)

Podává Frant. Košák.

(Dokončení.)

Z katechismů Canisiových *do češtiny přeložen byl jedině tento třetí katechismus* — *Parvus catechismus* — ale nikdy katechismus veliký — *Summa* — jak mylně uvádí J. Ježek.¹⁰⁾ Přeložen byl do češtiny z němčiny r. 1553 pod

¹⁰⁾ Pastýř Duchovní 1887 str. 546. — Tam jsou i některá nesprávná data — Touž chybu opakují jiní i J. Zháněl v Našinci (121); byl to katechismus střední, o němž Zháněl píše, že »se považuje za nejlepší«.

názvem: »*Katechismus katolický*« a poprvé vydán v pražské koleji jezuitské: latinsko-česko-německy. Byla to první kniha, kterou pražští jesuité vydali. Před tím rozšířen byl po Praze latinský katechismus veliký. Roku 1556 zakoupeny byly pro mládež pražskou latinské katechismy Canisiovy a to jak se podobá prostřednictvím Scriboniovým.¹¹⁾

Ač katechismus ten byl knihou zcela nevinou, přece akademický senát, který byl utrakvistický a osvojoval si právo censury, dal tiskaře zavřít a dlouho ve vazbě držel, že knihy té mu k úchvale nepředložil. I arcibiskup proti tiskaři Jiříkovi Dačickému zakročil, jak se zdá z týchž důvodů.¹²⁾ Po druhé vyšel týž katechismus Canisiův roku 1582, avšak již s přípisem arcibiskupa Antonína Brusy z Mohelnice.¹³⁾

Pražští jesuité roku 1581 posílají katechismus, latin-bohem-german, ozlacený u Dačického tištěný, darem Adamovi z Hradce.¹⁴⁾ Katechismus ten je v knihovně na Strahově.¹⁵⁾

V Museu kr. Českého je vydání z roku 1584: »Maley Katechyzmus anebo Summa P. avé Křestianské Katholické vsseobecné Wijry. Spolu s kalendářem a nábožnými modlitbami k užívání každodennímu velmi prospěšnými a příhodnými. Tudíž y kratičká zpráva, kterak by se Czlowěk w přijímánij welebné Swátosti Oltařnij křestiansky zachowati měl. S powolenijm Oswiceneho Knížzete a Pana P. Martina Arcybiskupa Pražského. Letha MDLXXXIII.; 15 listů nečíslovaných a 176 listů číslem označených ve 12°.¹⁶⁾

Na prvních dvou listech nalézá se »Předmluva Petra Canisia svatého písma doktora«, pak na 15 dalších listech následuje: »Křestianský kalendář, v němž všichni svátci, jež od poslušných a věrných synův katolické křestianské církve svěcení a držání býti mají, červenou barvou jsou znamenáni.« Číslovaným listem 4. počíná se katechismus o pěti kapitolách, k němuž jakožto kapitola šestá připojení jsou »jistí důvodové z Písma svatého k utvrzení a prokázání pravé křestianské katolické staré všeobecné víry, proti níž brány pekelné, to jest všeliké kacífstvo, sektářství, pikhartství, všelici novověrci a odřezanci neostojí.« — Na listu 117 »počínají se některé krátké modlitby, kterak se má člověk křestianský každého dne Pánu Bohu poroučeti.« Na listu 155 a násl. obsaženo »krátké a spasitelné naučení o velebné Svátosti pokání svatého a nejsvětějšího Těla Pána našeho Ježíše Krista.« Závěrek pak všeho činí »modlitba pěkná krále Manasessa, když byl v Babyloně uvězněný« a »nábožná modlitba sv. Augustýna, v kteréž ponižujes e služebník Boží.«

Zkoumáme-li tento český překlad — píše Dr. Ant. Podlaha — shledáváme, že nebylo k němu za předlohu užito latinského katechismu Canisiova, nýbrž německého, jenž r. 1563 vyšel pod titulem: »Katechismus. Kurtze Erklärung

¹¹⁾ Dr. Ant. Podlaha: Styky bl. Petra Canisia s vlastí naší a stručné dějiny českého překladu jeho katechismu. Čas. Katol. duchov. 1897, zvl. otisk 1897 str. 28.

¹²⁾ Po exempláři tohoto vydání marně jsme pátrali; rovněž tak nemohli jsme se dohledati vydání z r. 1572. Podlaha l. c. 28.

¹³⁾ Jungmann: Histor. liter. IV. 1268. — Schmödl Hist. S. J. P. I. II. 86.

¹⁴⁾ Adam z Hradce byl nejvyš. kancléřem, pak nej. purkrabím.

¹⁵⁾ Winter, l. c. str. 593 poz. 4.

¹⁶⁾ Museum české signat. 369. 14. — Dr. Podlaha l. c. 22. jak musejní exemplář tak i strahovský (sign. B G IX. 73) uvádí z r. 1584. — Toto vydání měl asi v ruce J. Ježek, když (Past. Duch. 1888 str. 107) píše, že vyšel katechismus vydaný s povolením arcib. pražského.

der fürnemsten stück des wahren Catholischen Glaubens.« Český překlad sleduje otrocky předlohu německou i proti duchu českého jazyka; překládá i německý člen («také jest jedna svátost», «jedna pravá církev») a mnoha jiných poklesků se dopouští.¹⁷⁾

Roku 1615 vyšel v Augšpurce český překlad malého katechismu Canisiova *pěknými dřevoryty hojně uyzdobený*. Titul jeho zní: «Katechyzmus Petra Kanysia Soc. Jesu Th., obrázky vypodobněny. V Augšpurce 1615 (124 str. 8°), na konci Augustae Vindelicorum apud Christophorum Mangium, Anno MDCXV.» Dilo to vyšlo dříve v jazyku latinském, řeckém, francouzském, vlašském a německém. Charakteristická jsou slova předmluvy, jimiž německý vydavatel vydání české odůvodňuje: «Že pak mnozí jini téže práce naší pro jiné národy a jazyky převelmi žádostivi jsou, nijakž nám českého, Němcům tak blízkého jazyku, pomínouti neslušelo. Nebo ačkoliv v českém království římské katolické náboženství, ku kterému všecken ten národ před lety 804 z modlárství vyvedený přistoupl, od mnohého a rozličného kacifství ještě před mnohými časy převelikou škodu učitilo a až podnes podobných neřestí konce žádného nevidí i mnohých však šlechetných i urozených, důstojenství jak i uměním vznešených lidí taková v zachování pravé starodávné víry horlivost jest, že se římské katolické náboženství, přes nezbednosti vetřelých sekt, nejináč než jako veliký plamen větrovou prudkosti víc a více rozmáhá, čehož výborně povědom jsa P. Jacobus Geranus, kolleje císařské v Praze Soc. Jesu rektor, všelijak se s pomocí pobožných lid přičinil, aby se s národem svým, nejvíce pak s mládeží o to duchovní pohodlí sdělil: jehož jsme my horlivé žádosti a z pravé a bratrské lásky ku katolickým Čechům pocházející náchylnosti podle nejvyšší možnosti naší povolití usilovali.»

Tento illustrovaný katechismus byl tedy vydán na popud pražské koleje jezuitské a jest jedním z řady katechismů, které znovu a znovu byly vydávány ku prospěchu vyučování mládeže i lidu.

Velikého katechismu Canisiova hojnou měrou užil Jakub Horčický z Tevence (Sinapius), chemik císaře Rudolfa II., vychovanec jezuitů (nar. 1575 zem. 1622), ku svému spisu: «Konfessí katolická, totiž: vyznání pravé víry křesťanské všeobecné o naději, lásce, spravedlnosti křesťanské, též o svátostech a o jiných církvě sv. řádích a kostelních ceremonií.» V Praze 1609. (Třetí vydání vyšlo nákladem dědictví sv. Václava r. 1782.)

Katechismy Canisiovy rychle se šířily. Canisius za svého života dočkal se 200 vydání a překladu do 15 řečí. V jednom stu let dovršily katechismy ty téměř čtyř set vydání a byly překládány do rozmanitých jazyků, uvozovány do katolických škol všude¹⁸⁾ a rozšířily se po celé Evropě a až do Indie a jsou *podnes pramenem a kostrou, vzorem a základem mnohých katechismů*. Jak mnoho dobrého způsobila nepatrná na pohled knížka Canisiova mezi předky našimi, ví jediný Bůh

Katechismus Canisiův psán jest obratně a stručně,¹⁹⁾ a zásady katolické v něm jasně a ostře vytčeny, aby pochopen byl rozdíl od protestantských.²⁰⁾

¹⁷⁾ Dr. A. Podlaha: Styky str. 23. a násl. — Tam na str. 23. a 24. uvedeny ukázky překladu českého, německého originálu a textu latinského.

¹⁸⁾ Dr. Winter I. c. 593.

¹⁹⁾ Winter. I. c. 594.

²⁰⁾ Jan Šafránek: Školy české. Praha 1913. Díl I, 68.

Canisius dal katechismu nové rozdělení, přidav ke čtyřem částem pátou a přidávek. Století XVI. až XVIII. přijalo rozdělení katechismu, jak mu je dal Canisius a až Deharbe²¹⁾ dělí katechismus opět na čtyři části dle rozdělení katechismu římského. Nejnovější doba vytkla katechismu Canisiovu mnohé nedostatky.

Bylo by nevděkem ku velikému dílu Petra Canisia, opomíjeti u nás jeho výročí, kdyžtě katechismus jeho ve vlastech našich tolika dobrých výsledků se dodělal a víře prospěch mnohý přinesl.

Mnoho bylo u nás o katechismech Canisiových již psáno²²⁾ a zvláště třistaletá památka jeho úmrtí r. 1897 — umřel Canisius, dne 21. prosince 1597 ve Frýburgu ve Švýcarsku — náležitě oslavena. Letošní výročí padlo u nás do doby mnohých starostí, ale zásluhy Canisiovy trvají a přetrvají věky!

Návrh rekursu k ministerstvu.

Antonín Tichý v Podolí u Prahy.

Pro potřebu mnohých katechetů, kteří v této době dostávají zamítavé vyřízení svých rekursů od zemské školní rady v Praze, ve příčině nesprávného odpočítání jednoho roku, u katechetů před 15. VI. 1919 ustanoveným, nebývalé počáteční služby, dovoluji si podati návrh rekursu k ministerstvu.

N. N., katecheta v N., v N., 1921
odvolává se proti vynesení z. š. rady ve
příčině odečítání 1 roku služby počáteční.
Přílohy: 1. (rekurs k z. šk. r.), 2. (zamítavé nařízení).

Slavné

ministerstvo školství a národní osvěty

v Praze!

V účtě podepsaný dovoluje si tímto podati odvolání proti vynesení z. š. r. ze dne čis. témuž okr. šk. výborem v N., dne sdělenému, a odůvodňuje to následovně:

1. Ježto první jeho ustanovení jako zvl. učitele náboženství se stálým platem datuje se od r. patří mezi t. zv. katechety starší (před 5./VI. 1919 ustanovené) a sluší ho posuzovati dle § 37. par. zákona a nikoli dle § 17. téhož zákona.

2. Sama zemská šk. r. v Praze rozdíl ten činí ve svém nařízení ze dne 15. září 1919 č. II—A.—454/149 č. z. šk. r. 80610 ai 1919 k zák. rovn. (Věstník

²¹⁾ O vývoji katechismu Canisiova až po Deharba v Německu, viz F. X. Thalhofer: *Eutwicklung des Kath. Katechismen in Deutschland von Canisius bis Deharbe*, Freiburg 1899, též Jos. Val. Schubert: *Zur Reform des Katechismus und der Katechese*, Paderborn 1906.

²²⁾ Z přecetné literatury uvádíme: Nejdůkladněji napsal o Canisiových katechismech v Č. K. Duchov. 1897 Dr. Ant. Podlaha (viz pozn. 11.). Ve *Vychovateli* 1886 jsou dva články: *Úsudky protestantů o katechismu Petra Canisia*; *o katechetických pracích Petra Canisia*. V *Pastýři Duchov.* 1881 napsal J. Dobicer: *o Fáse katechismu, o ceně katechismu Canisiova*, r. 1882 Petr Kopal: *Atořismy o katechismu*. V *Křesť. Škole F. K.* 1914. *o K dějinám katechismu* a m. j.

vládní ročn. 1919 část XVII., str. 129.) k § 17., kde výslovně se upozorňuje, že platí pro ty, kdo budou po vydání tohoto zákona na školách ustanoveni.

3. § 37. par. zákona praví, že při zařazení do hodnostních tříd a stupňů služebního počítá se doba ta zvl. učitelům nábož. od prvního ustanovení se stálým platem podle posavadních zákonů zemských, což platí jen pro katechety před vydáním tohoto zákona v úřad dosazené, jak výslovně výše citovaný § 37. na počátku podotýká.

4. § 32. osnovy zákona z r. 1913, jež má platnost zákona dle čl. III. par. zákona, taktéž počítá řádně ustanoveným zvl. učitelům nábož. se stálým platem dobu služební ode dne prvního jich ustanovení. Dle toho tedy katecheté v Čechách žádnou počáteční službu (čekatelskou) zavedenou neměli.

5. Z tétož důvodu také správně zemská šk. rada v Praze ve svém nařízení z 9. dubna 1920 (Věstník vládní ročn. 1920, čís. VII., str. 61.) v příkladu 8. starému katechetovi, od 1. září 1902 ustanovenému, započítává všechnu započitatelnou dobu do postupu od 1. září 1902 bez odpočítávání roku na účet počáteční služby.

6. Paritní zákon zavedl tříletou (čekatelskou) počáteční službu šem 17. toliko pro katechety, po vydání tétož zákona ustanovené. Zrovna tak týž zákon par. stanovil tříletou počáteční službu i pro literní učitele po vydání zákona ustanovené, ač starým učitelům dle § 37. tétož zákona zůstala 20 měsíční počáteční služba stanovená osnovou zem. zákona z r. 1913.

7. Zákon ze 7. října 1919 č. 541 má za úkol hmotné poměry státních zaměstnanců a v důsledcích par. zákona i učitelů všestranně zlepšiti a mimo jiné snižuje (čekatelskou) počáteční službu ze 3 let na 1 rok, ale žádným šem starým katechetům ten 1 rok (čekatelské) počáteční služby výslovně nezavádí, a ani to v intencích zákonodárce nebylo: některé kategorie právní a hmotné její poměry zhoršiti. Totéž platí i o zákonu z 9. dubna 1920 č. 222, kterým výhody zákona říjnového rozšířeny byly i na ostatní státní zaměstnance staré.

8. Otázka nesprávného odpočítávání 1 roku za službu počáteční katechetům před 5./VI. 1919 ustanoveným jest zcela odlišná od otázky započítání let z duchovní správy téměř dle vládního nařízení z 22. prosince 1920 č. 666.

Z těchto důvodů soudí podepsaný, že jemu jako (před 5./VI 1919) ustanovenému katechetovi 1 rok počáteční služby se odpočítávati nemá a doufá, že slavné ministerstvo školství a národní osvěty dle spravedlnosti a výše uvedených zákonů a nařízení odvolání jeho příznivě vyřídí a za správné uzná, že má býti k 1 lednu 1921 zařazen do X. hodnostní třídy stupně při započítání let měsíců služebných do postupu a nikoli do hodn. tř. stupně při započítání toliko let . . měsíců.

N. N.

katecheta

školy v N.

SMĚS.

Pokračování článku vdp. J. Olivy:
**»Hlavní obsah vyučování nábožen-
 ského,« odloženo do čísla příštího.**

Katolické učitelstvo v Německu.
 Při volbách do zastupitelstva učitelských a profesorských sborů v Kolíně nad R. obdrželi katoličtí učitelé a profesori s rektorem university v čele 5 ze 7 mandátů.

Koedukace. Zemská ústřední jednota učitelů v Čechách rozeslala na příslušné činitele memorandum o koedukaci. V memorandumu se píše: Koedukace jest problémem sporným. Někteří národové a pedagogové jí zavádějí, jiní jsou opět proti ní. Ze 70 koedukačních škol v Badensku vyslovilo se po 20 letech koedukace pro koedukaci pouze 9 škol. V Rumunsku a Srbsku se koedukace neosvědčila a byla proto zase zrušena. Smíšené školy naše na venkově nejsou lepší škol oddělených. Celá řada českých profesorů na gymnasiích s divčí koedukací mluví proti koedukaci. Ona poškozují individuální výchovu dívek. Proto žádá Zemská ústřední jednota učitelů, aby dosavadní školy oddělené byly zachovány, koedukace pak aby byla zavedena tam, kde počet dětí nestačí na školy oddělené. Na školách těchto budeť pak výsledky koedukace u nás aspoň na jednom pokolení studovány, než o ní definitivně se rozhodne, jak děje se to v pokrokových zemích jiných. Budiž v republice popřáno rodičům, aby sami si rozhodli, chtějí-li dáti dceru na školu chlapeckou s divčí koedukací či na školu divčí. — Na sjezdu ředitelů středních škol o Svátích svatodušních v Praze vyslovili se títo proti koedukaci. — Když svého času kruhy katolické na základě dlouholetých zkušeností vyslovily se proti koedukaci, bylo to prohlašováno za zpátečnictví. Koedukační moda brzy se přežila.

K církevním dějinám pro školy bude výbornou pomůckou historická čítanka, kterou vydá katechetský spolek olomoucký. Redakce svezena dr. Josefou Černíkoví, prof. Čes. reálky v Prostějově.

Náboženství má být příštím rokem školním ze škol vyhozeno. Vlastně prý nelze mluvit o nějakém jeho odstranění. »Říká se. píše nejmenovaný filosof-učitel, že chceme vyhodit náboženství ze škol. Já

myslím, že tam dosud vůbec nebylo, a my chceme je teprve do školy uvést, náboženství české, jež není ničím jiným, než nejvyšším a nejkrásnějším mravním ideálem.« (Věstník Ústř. spolku učít. na Mor. 1921, 459.) Tímto ideálem bude vyučování jakési mravovědě, dnes ještě nehotové!

Kolik je dívčích lyceí v československé republice, dovidáme se z 9. čísla »Zpráv Státního úřadu statistického«. Poč. šk. roku 1920 až 21 bylo jich napočteno 22 se 102 třídami a 5096 žákyněmi (z nichž 103 byly privatistky, externistky neb mimořádné). Českých ústavů bylo 9 s 87 třídami a 3116 posluchačkami (v jedné škole průměrně 340,2, ve třídě 35,8 žaček); německých lyceí bylo 13 s 75 třídami a 1980 žákyněmi (ve škole průměrně 152,3, ve třídě 26,4 děti). České národnosti bylo 3137 žákyň, německé 1852, jiné 107 žákyň.

Školství v Indii. V roce 1914 bylo v Indii 17 universit, 180 humanistických ústavů, 70 technických vysokých škol, 1200 reálků, 40.000 privátních škol. Počet studentů činil celkem 9 milionů. Z těch studovalo 30 proc. lékařství, 35 proc. práva, 12 proc. přírodní vědy, půl procenta národní hospodářství, 8 proc. techniku, 2 procenta obchodní vědy a 5 a půl proc. jiné různé obory. Školy jsou dilem státní, dilem je vydržují různé mise (zvláště Jesuité). Převážná většina studentstva jest úplně nemajetná a bídne při studiu živoří.

O počtu dívek na středních školách počátkem škol. roku 1920-21. Na středních školách všech typů bylo zapsáno počátkem škol. roku 1920-21, jak patrně z 9. č. »Zpráv Státního úřadu statistického« 22.397 dívek (23% všeho zapsaného žactva na středních školách), a to 22.056 řádných žákyň a 341 privatistek, externistek a mimořádných žákyň. Počet dívek tvořil na dívčích lyceích 100% (5096), na učít. ústavech 49,4% (3999), na reál. gymnasiích 39,2% (2477), na reálných gymnasiích 19,3% (5860), na vyšších reál. gymnasiích (děčím. typu) 14,6% (152), na gymnasiích 12% (1862), na reálkách 9,5% (2951) všeho žactva. Počet dívek tvořil ve třídách s českou neb slovenskou řečí vyučovací 24,9%, s německou 20,8%, s rusínskou 18,3%, maďarskou 13,3%, polskou 7,4%, všeho žactva na příslušných ústavech.

VYCHOVATEL.

Odpovědný redaktor: gymn. prof. EM. ŽÁK.

ČÍSLO 9.

ZÁŘÍ 1921.

ROČNÍK XXXVI.

O svobodnou školu náboženskou.

Po dosažení svobod politických zůstaly ještě vězet na národě našem ji okovy, jež z části sice podařilo se setřásti během trvání republiky, ale zbývá ještě setřást mnohé staré, ale i nové — otroctví!

Ač vyšel z úst povolanych výrok *»u nás není náboženské nesvobody«*, systém zákulisních klik postaral se o rozvíření boje proti katolicismu a církvi Kristově v novém státě a začaly se kouti nové okovy, horší a těžší, potupnější starých.

Byl dán povel kulturním bojem odstrašit československý katolicismus od spolupráce ve výstavbě státu. Ale katolicismus obstál! V kněžské řady vpašován zmatek, než jádro zůstalo věrno sobě, národu i církvi! Konečně udeřeno na nejcitlivější stránku, na náboženskou výchovu, na školu, na svědomí a srdce dítěte.

Ostřejší zrak sice dobře rozeznává, že tento boj vedený ve jménu falešné vědy, stojí stát ohromný kapitál hmotný i mravný, že podráží síly státu a podlamuje úvěr doma i za hranicemi, ale kulturní nihilismus zmaterialisovaných mas lidových nedovedl rozeznat pravé následky tohoto kulturního materialismu a vstoupil do vleku pokrokářů a to nejměličtější částí jejich — učitelstva, jemuž v čelo po převratu postavil se ministr školství a národní osvěty, Habrman.

Česká škola stala se doménou odpadlického učitelstva. Škola zrobená dle Hasnerovských zákonů vnesla do nejdšších vrstev lidu lhostejnost náboženskou i národnostní, ona *zkažila nejdříve učitelstvo, zpodobnila kněžstvo a otravovala žactvo*. Staré okovy, které téměř po půl století za tichého souhlasu církevních kruhů svíraly školu, s dosažením svobody nepadly, a proto nelze se diviti, že k padesátému výročí Hasnerových zákonů mohli nepřátelé církve a zjevení Božího klidně sbírat ovoce, že mohl Habrman v jednom z posledních svých projevů říci, že *nynější poměry školské jsou mu daleko vítanější, než rozlučka církve od státu s náboženskými školami*.

Za své činnosti mezi lidem jako sociálně demokratický řečník a agitátor poznal, že liberálně-protináboženskou a mělce náboženskou výchovou lidu byla povaha českého lidu zkažena, rozpoltěna, otupěla. Jen tak mohlo se dařiti dílo jeho a jeho nohsledů, že ve státní nucené škole, kde dosud náboženství se vyučovalo, mohli renegáti odstraňovati kříže, modlitbu a křesťanský pozdrav, aby přikročili pak ve vhodné chvíli k hlavnímu cíli svému, *k úplnému vyloučení náboženství ze školy a nahrazení jeho »laickou morálkou«*, o které nikdo neví, jaká vlastně bude.

V dnešních školách se soustavně rozkládá srdce dětské, mládež se mate a znenáhla převádí do táborů protikatolických. Jako všude, pracuje se tu hlavně

dějepisem. Již *Hus vtiskl svému hnutí stigma českého národního hnutí — a naši Husité Husovu taktiku velmi dobře kopírují.* »Katolik nemůže být dobrým Čechem a Čech nemůže zůstat katolikiem!« Tato fráze je hlášána dětem jako výsledek šalamounské moudrosti a životních studií.*)

Na jak ubožácké úrovni se vyučování pohybuje, ukazují »Malé dějiny československé«, které napsal »zactvu škol obecných a občanských« učitel Čaha, jehož »dějiny« jsou vodítkem pokrokářskému učitelství při vyučování dějepisu. Je to snůška historických nesmyslů, vydaná zaostalým a výbojným fušerem jen za tím účelem, aby pošpinila katolickou církev.**)

Jak pracovány jsou dějiny Arnošta Čahy, toho dokladem, že i samy »Národní Listy« napsaly o něm: »Spisovatel patří k »historikům«, kteří nedovedou při chápání minulosti setřásti předsudky a tendence dneška, a vidí v tom ještě přednost.«***) Nesvědčí právě o vědomostech, je-li »učenec« Čaha ze Žabovřesk pokrokářským učitelstvem ceněn nad Pekaře!

Tak se pracuje nevěreckým učitelstvem v dnešní škole. Co rodiče doma v duši dítky náboženského zbudují, to učitel nevěrec ve škole zbojí. Ti, kdož mají příležitost všimnouti si blíže těchto zjevů, dají nám za pravdu, ba ještě prohlásí, že věci jsou ve skutečnosti daleko horší.

Jak mohou katoličtí rodičové svěřit dítě své člověku bez vyznání? Rodičové vychovávají jinak — nábožensky, a učitel také jinak — nevěrecky, jak může pak taková výchova vypadat? A tomu se u nás říká »náboženská svoboda«!

A nevěrecké učitelstvo šlo ještě dále ve svém nepřátelství k náboženství. Na učitelských schůzích ke konci roku školního konaných, organisování nevěrci se usnáseli a sebevědomě křičeli: »Příštím školním rokem se náboženství ve škole více učit nebude«, a za podmínku organisovaného učitelstva přijali, že **musí býti bezvěrcem.**

Dnes i ten nejtrpělivější optimista přichází k poznání, že je zaváděn u nás do státní školy systém, který má nehlučně odkatoliciť a rekněm zrovna odnáboženštit děti! Dnes je každé katolické rodině jasno, že do nucené, státní, monopolní školy, kde o výchově má rozhodovat jménem své »vědy« bezvěrecký učitel, nikdy nebude moci posílat své děti a že svoboda náboženství **předpokládá především svobodu výchovy dětí ve svobodné náboženské škole.**

Bylo bezprávím, když nutili české dítě chodit do německé školy, a je bezprávím nutit katolické děti, aby chodily do škol protináboženských. A proto akce za svobodnou školu potkává se všude s vřelým souhlasem. Po celé republice konají se nadšené schůze, kde **lid důrazně žádá svobodných katolických škol, katolických učitelů.**

Lid český, katoličtí rodičové staví se na stráž! Jedná se o jejich děti, kdosi jim je chce zkazit!

A tato stráž volá na stráž i katechety. Vše pro katolické děti! *Katolické dítě stává se v nynější nucené státní škole malým mučedníkem pro svoji víru,* ježto musí snášet neustále úškleby a ústryky se strany »vychovatele«, který často

*) Srovnej výborný článek v přerovském »Právu« : »Před začátkem školního roku«, z 20. srpna t. r.

**) Tamtéž.

***) »Národní Listy« čís. 228., 21. srpna 1921 Karel Stloukal: Z nových publikací dějepisných.

ve své polovzdělanosti, nezna je ani vědy ani víry, ani hranic poznání ani hranic věření, *dopouští se na křesťanském dítěti a jeho svědomí hrubého násilí* z nevědomosti a zloby. Jediným ochráncem je dosud křesťanskému dítěti ve škole katecheta — proto by jej rádi nevěřečti učitelové vyšťvali — *on jest za děti křesťanských rodičů zodpověden, jest jejich duchovním vůdcem, rádcem a ve škole jediným opravdovým vychovatelem!* Proto katoličtí rodičové volají ke katechetům: **•Neohlízejte se ani na levo ani na pravo! Kde mohou jedni dělat co chtějí — mohou i druzí! Konáte jen svou povinnost!•** Ejka.

In marginem.

(Piše prof. Dr. Lub. Petr.)

(Pokračování.)

Mládež má býti vedena a vychovávána. Zůstavovati jí na vůli, zda chce býti nábožensky poučována, nebo zda chce býti přítomna náboženským úkonům ve svědomí zavazujícím, jest stejná nedomyšlenost jako zůstavovati mládeži na vůli, zda chce býti vyučována a zda chce chodit do školy. Zde nezbývá než řešiti tuto alternativu: buď jest bázeň boží a vyučování náboženské mravnímu vývoji mládeže prospěšno, a pak budiž mládež k němu přidržována, anebo náboženské vyučování nemá účinku na mravní vývoj mládeže, a pak budiž ze školy odstraněno. To jedině jest logické.

Jenže život není tak přímočarý jako logika. Což jestliže část rodičů a vyučovatelů náboženskému vyučování výchovný účinek přizná a druhá mu jej odeře?

•Proto je nejlépe odkázati náboženské vyučování do domácnosti, kde si je rodičové mohou upravit a zaříditi po své libosti• slyším již raditi.

Ne, tomu tak není. Z podobných důvodů mohl bych pak všecko jiné vyučování odkázati do rodin. Rodiny prodlením času zřídily si školy jednak za tím účelem, aby mnohonásobná práce soukromého vyučování domácího byla společným vyučováním školním zjednodušena, a jednak i proto, a to hlavně, aby nedostatečná způsobilost většiny rodičů k vyučování dětí byla zastoupena a nahrazena silami kvalifikovanými a odborně připravenými. S náboženským vyučováním není jinak. Většina rodičů si náboženského vyučování svých dětí přeje, ale sama není způsobilá mu je dáti. Chce týmž právem jako u předmětů jiných, aby dítěti dostalo se náboženského poučení odborníkem, a jest si vědoma velikého významu takového soustavného, methodického učení pro mravní vývoj dítěte přes všechny snahy, jimiž jest se strany učitelstva tento význam tendenčně zlehčován.

Závěr z různého nazírání rodičů na náboženství resultující jest tedy jiný: Rodičům budiž zůstavena volba, chtějí-li dáti své dítě do školy náboženské nebo do školy laické. —

Ano, to jest hudba budoucnosti, věc vývoje. Ale dnes, v začátcích republiky, kdy je třeba šetřiti, kdy jest nedostatek učitelských sil, dnes byste si chtěl dopřáti přepychu dvojího školství?

Mohl bych ovšem na to odpověděti ironickou otázkou: Měl někdo tyto starosti, když zakládána a fedrována byla církev česko-slovenská, jež ve svém

důsledku měla rovněž přepych dvojích svatyň, dvojího vyučování a dvojího vedení duchovní správy? Ostatně rozdělením školy v náboženskou a laickou nebyl by rozmnožen počet školních dětí, takže jedna a táž budova mohla by při dobré vůli stačiti oběma. Jen počet učitelských sil musel by býti rozmnožen.

Ale chci se domnívati, že mám co činiti s námitkou loyální, již úsporný ohled neznamená vytáčku a acceptuji námitku tu. Nuže, má-li jediný typ školy aspoň prozatím sloužiti dětem všech vyznání, jest to možno jen za jediné podmínky, té totiž, že škola bude respektovati různá náboženská přesvědčení svých dětí a že ke každému vyznání bude se chovati stejně šetrně. Dá se tedy této možnosti docílit, ale jen snášlivostí.

A zdůrazňuji zde, že tato snášlivost není nedostatkem přesvědčení, není obojakostí, nýbrž vyšší kulturou, bez níž žádné svobodě nemůže se dařiti. Vzpomínám si tu scény, jež udála se v počátcích naší samostatnosti ve chrámě týnském, ježž rozvášněný dav Volné myšlenky pustošil a kněze tam přítomného týral, poněvadž ho bezdůvodně považoval za původce večerního zvonění, jímž řečník Volné myšlenky na Staroměstském náměstí byl rušen. Tehdy ujal se ohrožovaného kněze legionář, americký občan. »To jste legionář,« křičel pohoršený dav, »stýďte se!« »Ano, právě proto, že jsem legionář!« odpovídal napačený klidně. »Jsem sám z církve vystoupilý, ale takhle svobodě přesvědčení nerozumím.« Na které straně byla vyšší úroveň kulturní?

Přes třicet let vyučuji náboženství a zrovna tak dlouho učim své žáky snášlivosti a účtē ke každému vyznání náboženskému. Často zůstávali při mých hodinách jinověrci, aby nemuseli hodinu strávit na chodbě nebo na ulici. Necht vydají mi svědectví, zda slyšeli kdy z úst mých jediného slova, jež by se bylo nešetrně dotklo jejich náboženského citění. A z dlouhé své praxe učitelské neznám jediného případu, že by to byl učinil některý kollega mého povolání. Nuže, aspoň tolik že by nebylo možno žádati na učiteli světském? Na učiteli světském, jemuž prosté odhodlání, nevybočovati z mezí svého předmětu nepoměrně více ulehčuje zachování této směrnic? Rozleptáme-li smýšlení a citění svého žactva v samé nesnášlivé a nevráživé prvky, což necitíme, jak rozcházíme se v samých základech s posláním školy, této štepnic společného vyučování a vychovávání? Jmenujte mi pak jedinou mravní průpověď, jediný pojem, jedinou osobu sebe slavnější, jež by jista byla před úšklebkem jinak smýšlejících! Nejen slovo Bůh, Kristus, nejen symbol kříže, ani slovo vlast, národ, není dnes již jisto před tímto osudem.

Bylo řečeno: Škola necht buduje jen na moderních výsledcích vědy. Ale co platno, abych s Velenovským mluvil, co platno věděti, co jest blesk, nevíme-li, proč třením sražených par vzniká elektřina a co je to ta elektřina? Co platno míti kolečka v pouzdře, není-li jednotící myšlenky, jež by kolečka ta uváděla ve stroj správně fungující? A pak, jsou theorie, na nichž moderní věda buduje, — namátkou jmenuji jen theorii Laplaceovu, descendenční theorii Darwinovu — něčím víc než theorii a hypothesou? Moderní věda budovala na monistickém názoru světovém; ale není vám znám odpor, jenž dnes zvedá se již proti tomuto názoru, proti nauce, že život jest jen směsí fysikálně-chemických funkcí a myšlenka jen přeměnou všesvětové energie mechanické?

»Jsem bez vyznání,« pravil ministr Habrman, »ale chci říci, že našim občanům a druhům, kteří náboženství vyznávají, nebude svobodou ve školství

rovněž ublíženo. Kdo věří v Boha, bude moci svobodně své náboženství vyznávati a v něm své dítky vychovávat, ale takovou svobodu jako tito občané, musí míti také ti, kdo bez církevního vyučování a bez vyznání náboženského budou chtít vyhovět občanským, etickým a sociálním požadavkům života. Pravá svoboda není na úkor nikomu. Ale musí tu býti svoboda, aby jedno mínění nepoutalo druhého. Stát a škola světská musí míti úplnou svobodu pro každého.

Podepisují úplně, ale právě zde zastavuji se se svými *Paccuse*.

Žalují a litují spolu, že představitelé vlády nenastoupili této moudré a jediné správné cesty a že orientování názorem buď materialistickým nebo protestantským, způsobili jak v českém národě tak v české škole ovzduší, jež nemůže býti nazváno vůči náboženství katolickému objektivním a nestranným.

Začalo se s podezíráním českého kněze z rakušáctví a monarchismu, aby způsobena byla nálada katolické církvi nepřátelská, a do omrzení bylo zvláště opakováno, že za světové války kněz se modlil za vítězství rakouských zbraní. Zamtlčovalo se ovšem, že to byl vládní příkaz, jemuž se vzepřiti nebylo možno bez důsledků trestu, vyměřeného velezradě. Kdyby obstála tato výtka před soudním rozumem, pak musel by býti z téhož důvodu dnes obviňován a kaceřován školní ředitel, že dával žákům každé neděle zpívati rakouskou hymnu, i kaceřován dělník, že vyráběl na vládní rozkaz šrapnelý a granáty. Tam však, kde šlo o projevy *spontánní*, necht jmenuje někdo kněze, jenž by byl zašel ve své horlivosti tak daleko jako na př. mnohý český učitel, jenž za procento odměny nebo za snahu zalíbiti se nahoře stal se neúnavným fedrovatelem válečných půjček! Obviňování českého kněze z rakouského a monarchistického smýšlení za republiky nemělo vůbec podkladu a vzniklo jen ze špatného svědomí obviňovatelů, kteří patrně očekávali, že kněz za změněných poměrů proti němu zahrocených bude toužně vzpomínati dob jemu příznivějších. Pánové znali špatně českého kněze a proto očekávali, že bude klásti prospěch svůj nad prospěch vlasti. Ne, český kněz jest Čechem a republikánem bez výhrady, a má-li jakou obavu, pak to není starost a osobní prospěch, nýbrž starost, aby směr proti němu a jeho náboženství zahájený nezpůsobil samostatné vlasti a milované republice těžké škody. Jest jistě v dobré ještě paměti, že čeští kněží několik měsíců před převratem přihlásili se otevřeně k povolání českých spisovatelů a že neohroženě prohlásili se pro samostatnost české vlasti v době, kdy leckteré vlivné strany politické nemohly sprátemi se ještě s myšlenkou rozkladu Rakouska. Do zákulisí zahraničního jednání zasvěcený Msgr. Šrámek mohl proto právem říci v nedávnem zasedání katolické intelligence: Až bude lze uveřejniti historické doklady o době, jež připravovala českou samostatnost, pak vyjde na jevo, že samostatnost ta nebyla možná bez přičinění českých katolíků.

Po tomto podezírání, jež v konkrétních případech skončilo jenom blamáží, nadhozeno bylo sofisma o matrikových katolicích. Jest mnoho katolíků pouze matrikových a těch povinností jest, aby z církve odešli a tak vypořádali se s Římem. Na první pohled důvod vážný. Ale což jest víra v člověku od kolébky až do hrobu něčím tak ustrnulým a petrifikovaným, aby to, co jest dneska matrikovým katolictvím nemohlo se zítra státi katolictvím uvědomělým? Ne-prošel-li tolikery katolíci za svého života všemi stupni různých fází víry, sestupnou linií od víry ke skepsi a nevěře, a od nevěry vzestupnou linií ke skepsi

a víře? Což myslíte, prohlásí-li se někdo nevěrcem, že kořeny viry v duši lidské tak hluboko utkvělé rázem uschnou a odumrou, a že i nevěrec, abych s Nietzsche mluvil, nepříplíží se často o půlnoci ke hrobu svého pohřbeného boha? Srovnáte-li českého žida s pravověřícím židem polským, rumunským, ruským a srovnáte-li jeho život se vším tím, k čemu ho víra jako zavazuje, zda nebude nutno rovněž většinu, a to velkou většinu českých židů nazvat pouhými židy matrikovými? A napadlo již u nás někoho povzbuzovati české židy, aby z toho vyvodili důsledky a rozešli se se svým vyznáním? (Pokračování).

Hlavní obsah vyučování náboženského.

Píše JAN OLIVA.

(Pokračování.)

Nyní však nastává závažná, ba rozhodná otázka: Zdali je vůbec možno při všeskerém náboženském vyučování, tedy i na nejnižším stupni školy, dbáti především na uvedené 2 momenty. Pro vyšší stupně školy připustí to asi každý, ale pro nižší a nejnižší bude asi odporovat, považovat to za příliš vysoké pro děti ty, a tudíž neproveditelné. Abychom mohli tak či onak se v úsudku svém rozhodnouti, je třeba, abych nyní ukázal, jak se v životě jednotlivců a zvláště v životě dětí (tedy jak říkáme prakticky, v praxi) projevuje život v Kristu a život církve.

Život jednotlivce v Kristu se projevuje především stránkou bohoslužebnou (liturgickou) a to v užším i širším smyslu. Počítám sem: účast při mši svaté a ostatních bohoslužbách, přijímání sv. svátostí,* modlitbu v duchu Kristově, půst, náboženské zvyky a obyčeje. Z této látky jistě mnoho přiměřeně vybraného je vhodno i pro nejmenší školní děti (1. a 2. roku), a to je právě obsah náboženské prvouky *zvláštním* způsobem sestavené. (O tom zde nemohu se šíře rozepisovati. Jak si takovou prvouku představuji, ukáží se zvláštním článku.)

Tim více ovšem přijde z této látky pro střední a vyšší stupně obecné školy a to pro všechny děti. Jak je nyní nutno v katechesi dbáti především stránky bohoslužebné, ukazuje dr. M. Kurz v Augustinu** 1918, st. 36 slovy: »Liturgika zaujímá nyní mezi prostředky duchovní správy mnohem důležitější místo než dříve; neboť je naprosto nutno, míti k ní větší zřetel v katechesi a v kázání, chceme-li pracovati proti stranění se služeb božích. Byla-li dříve liturgická kázání jakousi jen příkrasou kazatelské činnosti, patřf dnes k dennímu chlebu věřících duší! Byly-li dříve v katechesi liturgické poznámky používány jako vysvětlivky a podpory paměti, třeba nyní na vyšším stupni liturgii postavit do středu katechetického vyučování a súčasnění se bohoslužby s pochopením do středu katechetického výchování.«

Život jednotlivce v Kristu projevuje se dále askesí. To ovšem již není, aspoň ne v celku, pro všechny děti jako stránka bohoslužebná, nýbrž po výtce pro některé jenom děti zvláště k tomu duševně naladěné a nadané. Asketicky žítí v Kristu znamená: svléci starého a obleci nového člověka (čili ospravedlnění zvláštní milostí boží), hlavně ve sv. svátostech. Sv. Tomáš ve své Summē theolog. (3, q

*) O tomto sr. zvl. dr. Ant. Skočedopole: »Příručná kniha bohosloví pastýřského« II. 142.

** Příklad to ku Korrespondenz-Blattu pro kněze.

49, 9. ad. 1.) píše: »Quicumque baptizantur in Christo, conformati ei per fidem et charitatem, induunt Christum per gratiam.« Kdo Krista oblekl, ten jej následuje, dle výkladu téhož sv. Tomáše (k Řim. 13, 12): »Dicitur autem induere Christum, qui Christum imitatur, quia sicut homo continetur vestimento, et sub ejus colore videtur, ita in eo qui Christum imitatur, opera Christi apparent. Per hoc ergo induimur arma lucis, quando induimur Christum. Na to upomíná kněze stále jedno jeho roucho, rocheta, dle Pontí: Rom. (v odst. de clerico fac.) — Cílem askese je spojení býti s Kristem v životě věčném (v životě slávy, zde na zemi při askesi provází nás stále naděje na onen život).

Život jednotlivce v Kristu projevuje se konečně stránkou mystickou. Je to nejvnitřnější jádro života nábožného: »Prakřesťanské náboženství je ve svém jádru mystika a apokalyptika: život v Bohu, v Kristu, v duchu, v onom životě, v budoucím, nikoli v tomto světě.«*) Možno i tu něco dětem některým zvlášť uzpůsobným podati? Odpovídám ano, totiž z učení o řízení božím jednotlivého člověka, zvláště toho, jenž se náležitě modlí. Obsažně, bohužel, že slohem hodně těžkým, pojednává o řízení božím jednotlivého člověka nábožného v brožuře o 20 stránkách velké 8° dr. Theopil Steinmann: »Der Sinn des Daseins und göttliche Vorsehung und Führung«, Tübingen 1918. Nemohu zde více o tom psáti odkazují ku psisku samému.

Život církve se projevuje:

Především veřejným a neohroženým hlásáním a vyučováním zjevené pravdy shromážděným členům církve. Sem náležejí články víry a mravů, odsouzení kacířů, blahorečení a svatořečení a p. Tato činnost týká se všech věřících a hlavní její projevy mají a mohou pochopiti všichni věřící. I děti prvního a druhého školního roku? I takové děti! Ovšem v rozměru svému chápání přiměřeném. Dovedný katecheta dovede i těmto dětem ukázati na veřejný význam církve: dovede jim vhodně pověděti, že kněz před nimi ve škole a v kostele je místo P. Ježíše a jeho církve, a naznačiti, jak mají smýšleti o tom, co on jim povídá o Pánu Bžhu, duši, nebi, pekle a pod., a co jim o tom (nevěřeckým duchem prodchnutí) mluví opáčně jiní lidé, a kdyby to byli i jejich tatínek nebo maminka nejmilejší přátelé a známí, a třeba i p. učitel. — Čím více děti postupují ve škole, tím snadněji tato látka se poddává zpracování, až konečně na vyšším stupni mohou děti, a to všechny, míti tolika názoru o úkolu a působení církve po stránce *pravdy*, jakého potřebují k dalšímu vězení svému životu jakožto katolíci uvědoměti, jimž církev opravdu něco znamená. Takoví, byť všichni nevytrvali až do smrti v té své první stálosti, přece jen tak snadno v životě nezapomenou na to, čemu se naučili o důležitosti církve a o jejím hlásání pravdy, a třeba někteří i zbloudili, najdou zase cestu zpět v rozhodném nějakém okamžiku života.

Život církve se projevuje za druhé konáním *dobra*, dobročinněním a dobročinností přerozmanitého druhu. Církev tu následuje příkladu svého Zakladatele o němž nám Písmo sv. praví, že transibat beneficiendo; církev v tom ohledu je opět (jako výše při *pravdě*) alter Christus, pomáhá tisícům a millionům svých věřících i cizích na duši i na těle. Zdá se mi, jiní snad budou jinak soudit, že tato činnost církve je pro děti školní vůbec o něco abstraktnější než činnost cír-

*) Dr. H. Weinel: Paulus, der Mensch und sein Werk: Die Anfänge des Christentums... 1904, 203.

kevní po stránce pravdy, a že tudíž ji náležitě pochopí jen část dětí, ty schopnější, nadanější. Někdo snad bude mysliti, že nejlépe ji pochopí děti, kterým dobrodini podobného se dostalo, které tedy mají o tom, co je dobročinnost, vlastní názor. Přihlížím-li ke zkušenosti se žebráky, nemohu tomu přisvědčiti. Aniz nás smí másti rozličná vypravování a dojemné příběhy o vděčnosti těch, jimž dobrodini se stalo. To, co nás v takovém vypravování nejvíce dojme, bývá zpravidla vylíčení spisovatele, je to výron duše vznešené, pro vše dobré nadšené — tím — uchvacuje čtenáře a posluchače, ale věrným psychologickým ohlasem smýšlení onoho chudého to není, aspoň ne u většiny chudých nebo obdarovaných. Jen vzpomeňme, co kláštery v městech prokáží dobrého chudým, a při převratech politických ty kláštery právě nejvíce zakusí od těch nejnižších tříd!

Život církve projevuje se konečně za třetí tím, že v lidstvu stále udržuje pravou duševní *krásu*. Mním tím ideály, jaké uskutečnili svatí a blahoslavení svým životem ve všech stoletích církve, míním tím umění církevní a bohoslužbu po stránce aesthetické. Tuto činnost církve pochopiti správně a s užitkem, je pro školní děti ještě abstraktnější než pochopení pravdy a dobra, proto ještě více než činnost předchozí (dobročinnost) zůstane tato činnost vyhrazena dětem zvláště pro ni naladěným. Těm však přinese mnoho, mnoho užitečného. Vzpomeňme jen, co krásného a ducha povznášejícího obsahují v sobě dobré legendy, hluboce pročitěné nábožné písně (tekstem i melodií), ušlechtilé obrazy, nábožně v krásných rouchách vykonaná bohoslužba. V zemích románských, hlavně ve Francii, z liturgie vyšlo obrodné katolické hnutí. V tomto ohledu jistě je oprávněno měřítko, dle něhož dle chrámu a jeho výzdoby možno usuzovati na duševní stav každé farnosti. A co je farnost, než část veřejné církve? Farností projevuje se konkrétně život církve. Pro to jsem ve svém článku: Mé myšlenky o katechismu poukázal k tomu, jak třeba při vyučování katechismu míti zřetel k náboženským uměleckým památkám jednotlivých farností — u dětí zvláště k tomu uchopněným.

Co podáno, objasní jistě dostatečně můj náhled, že život v Kristu a církve třeba jako 2 nejhlavnější a nezákladnější body (analogicky k mathematickému učení o funkcích a mezích) míti stále a v první řadě na zřeteli při vyučování náboženství u všech školních dětí, i nejmenších.

(Dokončení.)

Redukovati v nižších nebo vyšších třídách?

(Uvažuje Ed. Dvořák.)

Dnes, bohužel, na mnohých školách, a to hlavně městských, musí se dvě týdenní hodiny náboženství redukovati na jednu; a to někde i ve třech třídách. Jako věc samozřejmá ubírají se tyto hodiny v těch nejnižších třídách. Je-li to snad oprávněné v jiných disciplínách, domnívám se, že tomu tak není při předmětu našem.

Uvažme jen, jaké je působení katechety v první třídě, když se tam objeví jednou za týden, a po případě, ztratí-li hodinu svátkem, jednou za 14 dní. Hlavně v první třídě, neboť děti katechety ještě neznají, kříže dělat neumějí a tím méně modlit. Jak těžce uchovává dítek nevyvinutá paměť látku z hodiny do hodiny, byť katecheta sebe více se snažil učení lehkým a přístupným učinit, nebo vhodnými otázkami vyložené na paměť uvést! To unavuje, katecheta malomyslní, neboť vidí zmařenou práci.

V prvních třídách má se probírat důkladně Nový zákon; je osvětlit postavu Spasitele jako všemohoucího Syna božského, našeho vykupitele a budoucího soudce. To mají být základy hluboko vložené v duši dítěte, aby pak na nich spočívala bezpečně stavba mravních naučení. Jaká to může být důkladnost, když za celý školní rok se tam katecheta objeví maximálně — 38 krát!? V 38 hodinách má se probrat narození, zázraky utrpení a zmrtvých vstání Páně! Zde nejde látku zkracovat, vynechat ani pospíchat, zde musí být postup stejný jako při dvou hodinách týdně. Ať se přihlásí ten kouzelník, který to dovede! A přece už víc se katecheta k Novému zákonu podrobně vrátet nebude moci, ale musí a bude se odvolávat naň stále v dalších třídách.

Vždyť jsme se učili, že zvláště mladý věk, a já bych řekl teď nejmladší věk, kdy dítě začíná chápat, tedy v první třídě, je nejpříhodnější pro náboženské učení. Proč klademe takový důraz na zbožné vychování rodinné už v nejtětlejším věku? Hle, jak se sami porážíme! Ano, ty základy položené zbožnou matkou, ještě když rozum byl v plenkách, ty zůstávají po celý život nevyvráceny a jsou často záchranou pro život věčný. Bez těchto základů jsou sebe krásnější poučky a zásady mravní, dávané ve třídách vyšších, domem vystavěným na písku, na nějž, až oboří se vlny života, smetou ho a nezůstane po něm památka.

Konečně i v prvních třídách jde dávat a mají se dávat mravní naučení dítě též tomu dobře rozumí. Záleží na výkladu.

Ve věku nejtětlejším musí být zvláště něžně ošetřováno semeno víry, aby z něho mohl vzklíčit krásný opravdu květ mravního života.

Odvolávat se, že v pozdějším věku mohou jak po stránce věroučné tak i mravoučné apelovat na jejich rozum, nezdá se mi směřodonné. Neboť pak by tedy všichni rozumní lidé museli být mravní a věřící a ti nejrozumnější nejmravnější a víry nejpevnější. V životě vidíme, že tomu tak není. Zde hraje největší úlohu dobrá vůle, a ta že u dětí právě v první a druhé třídě i třetí je ta nejlepší, o tom nepochybuji.

Konečně ve vyšších třídách jde mnoho povědět kratčeji, určitěji než se stává; ba mnohé méně důležité vynechati beze škody. Tu při cílevědomé práci katechetově lze získat takých výsledků, i když z nedostatku katechetů počet hodin je zmenšen. Také paměť jejich snese větší mezeru časovou mezi hodinami než v první třídě. Každý katecheta ví, jak má usnadněnu práci ve vyšších třídách, pracoval-li svědomitě v nižších. Jak se snadno, radostně pracuje a rychle postupuje! Hrozím se, až dorostou do vyšších tříd děti, které měly jednu hodinu náboženství týdně. To bude práce opravdu neradostná!

Nuže, uvažujme o tom, zda právě tímto svým jednáním neprohřešujeme se proti slovu Spasitele: »Nechte maličkých přijíti ke mně «

Katechetský kurs na Velehradě.

Zvláštní ráz mají kursy katechetské konané o prázdninách na Velehradě pod záštitou a duchovním vedením nejdůst. p. arcibiskupa dr. Ant. Cyr. Stojana; takový, že v letošním čtvrtém kursu (11.—15. července) neznalý, nový účastník podal návrh, aby účast na kursu pokládána byla za duchovní cvičení. »Ora et

labora jest zajisté programem sjezdů, kursů na Velehradě, ale nejsou to exercie duchovní, jak správně na podaný návrh bylo odpověděno.

Ze všech končin republiky sjeli se účastníci kursu, přijeli letos poprvé i bratři z Hlučínska. Proti loňsku četnější zastoupení byli Slováci. My Čši, hosté uhájili jsme svou obvyklou početnost. Domácích, Moravců, ovšem z celkového počtu účastníků 180, bylo nejvíce. Kurs přesně se řídil svým programem, vedle modlitby práce; vědecké přednášky i praktické i péče o věci hmotné. A sjezd mohl hned ukázati na ovoce: byla tu jednak poněkud malá a skromná sice *výstavka náboženských pomůcek*, ale velmi poučná, oživovaná vysvětlujícím slovem neunavného katechety z Kunovic, *Leopolda Rečka*; bylo tu utvoření *Svazu katechetských spolků*, jemuž četné práce ku prospěchu všech katechetů uloženy; dán tu slib, že uspořádán bude *velký katechetský kurs v Praze*, k němuž hned dávány pokyny a který přijat s všeobecným nadšením.

Hned při zahájení sjezdu promluvil v kostele k účastníkům *prof. Špatný, T. J.*, který pak každodenně v ranní meditaci pozdvihoval duše k Bohu a pravdám věčným. Modlitbou začat kurs, modlitbou a obětí nejsvětější začínána denní práce, modlitbou protkána, končena i dokončena.

Vítaje katechety na kurs k práci, připomněl první předseda kursu *profesor Antonín Janda* z Kroměříže, že práce katechetská je »práce nejistná, těžká a plná obětí, za niž čeká nás pronásledování, snad i žalařování, ale — katecheta se nebojí!« A tu práci katechetů plně ocenil nejdůstp. arcibiskup dr. Stojan, který katechety potěšil, povzbudil: »Vždyť pro Boha nic těžkého, ani martyrium.« A jeho slova rady a útěchy dobře vystihl předseda Janda, když děkuje za ně, pravil: »Když otec pohladí, už to tak nebolí!« Není nám možno, třeba bychom měli po ruce téměř úplný referát kursu, tuto jej podati; jen nastíníme několika slovy obsah jednotlivých přednášek, při pominajíce, že hlavní váhu klademe na debaty, které po každé přednášce byly velmi živé a poučné a přinesly mnohé nové názory a podněty. Obširný referát bude vydán ve »Věstníku Jednot duchovenských brněnské a to olomoucké« až překonány budou některé obtíže, ve zvláštní zprávě, na kterou již nyní odkazujeme každého katechetu. Jest si jen přáti, aby vyšla co nejdříve, aby pro příští kurs již z ní mohlo býti těženo.

Universitní profesor z Olomouce *dr. J. Škrabal* v přednášce »*Náboženství a vědy přírodní*« probral důležité otázky o původu světa a života, o theorii descendenční, o stáří lidského pokolení, o prvním člověku a ukázal, že mezi náboženstvím a pravou vědou nemůže býti sporu a proto náboženství nikdy nemusí se báti pravé vědy; jen zaujatost a hloupost lidská mluví proti náboženství.

Vrchní knihovnik zemské a universitní knihovny v Brně *prof. dr. Josef Kratochvíl* ve dvou přednáškách »*Základní problémy v dějinách filosofie*« a »*Moderní proudy filosofické*« vyložil dějiny filosofie, nejdůležitější složky v lidské kultuře. Mnohé vystřídaly se systémy od začátku, světový proud dává za pravdu filosofii křesťanské — katolictví!

Prof. Janda v přednášce své »*o materialismu*« mluví o praktickém a theoretickém materialismu s poukazem, jak o něm vykládá žákům školy střední.

Slovák *dr. František Herodek* v živé své přednášce »*Církev a vzdělanost*« ukázal, že pravá vzdělanost má za účel učiniti člověka blaženým, povznésti národy; pozdvihnouti jednotlivce, a to činí církev katolická.

Dr. Karel Černocký, profesor z Hranic, v přednášce »*Moderní psychologie a úkoly paedagogiky*« objasnil, jak důležitou je pro paedagogiku filosofie, její část psychologie zvláště, vždyť udává jí směrnice a ukazuje nová hlediska.

Na loňském kursu probral jasně a poučně život M. Jana Husa odborník, znalec na slovo vzatý, dr. Jan Sedlák a letos v přednášce »*Cirkev a české dějiny*«, prof. z Mor. Ostravy, dr. Ang. Štancl probral život světce, jemuž nejvíce bylo křivděno, sv. Jana Nepomuckého. Otázka časová, důležitá, kterou dnes pravá věda rozuzlila tak, že dává za pravdu tomu, co bylo v náboženském přesvědčení lidu.

Profesor z Kroměříže dr. František Cink ukázal, jak sleduje a plně ovládá »*Proticírkevní hnutí v naší době*«, z něhož vyplynula u nás t. zv. církev čsl., zřízená na zásadách nedomyšlených, která nemá nic originelního, nic nového, nepřináší — je mátožný polotvar.

Tato přednáška vyzněla ve spontánní projev všech účastníků v pevné věrnosti k jedné, pravé matce — k církvi římsko-katolické.

Přednáška katechety Adolfa Vaška ze Židenic u Brna: »*Laicisace školy a náboženství*« dotýkala se a řešila otázky dneška. Byla vědecká a byla praktická; byla vrcholem kursu a vzorem odborné přednášky. Ideál jednotné školy státní není pokrokem, ale krokem zpět. Cílem katolíků musí býti jen škola náboženská, která by nejen vyučovala, ale i nábožensky vychovávala. Temperament přednášejícího, časovost a důležitost obsahu přednášky uchvacoval a putal pozornost všech. (Dokončení.)

Slovo v čas.

(Podává Ant. Ježek.)

Staří národové vynikali uměním, ale zároveň rozpoutaností mravů, která nezbytně musila přivoditi jejich zánik. Čas prchal a přinesl s sebou vzestup umění a kultury. Jest otázka, zdali všeobecný zjev nahého umění jest známkou kulturní vyspělosti? Zdá se mnohým tak býti v řadách malířských, které neobejdou se bez maleb znázorňujících ženu bez šatu. A jestliže malíř musí malovati ženy nahé, proč musí jeho výtvor býti vystaven veřejně ve výkladech nakladatelů, prodejen obrazů k obdivování mládeži? Každý týden množí se výkladce obrazy nahotin, ženy vzaté ze všech možných stránek se podávají na pospas davu. Kdo jde kolem, může pozorovati chorobu propukávající kultem nahoty, která není již uměním, ale spočívá na všeobecném úpadku křesťanského, náboženského citění.

A nebude ozdravení bez návratu k ideám křesťanské víry, která vždy duši kladla nad kulturu těla, která přes to tělo nezavrhovala, ale nazývá ho chrámem Ducha svatého a učí nás hleděti na ně s posvátnou úctou. Jest to víra svatá, jež chová v sobě sílu krotiti a ovládati vášně, které v člověku dřímají.

»Všechno pro dítě,« ozývá se v lidstvu. Chceme dítě zachovati při životě, chrániti je před hladem a zimou, leč otravovati je smíme nestoudnými obrazy žen, k jichž prohlížení má nyní více času než jindy. Kdo vystavuje nemravné obrazy vraždí duševně útlou mládež, stává se zlodějem její nevinności a čistoty duše.

Při výstavě takových obrazů nehraje prim umělecké pojetí, nýbrž pouze nahota a proto jest souhlasiti s Dr. Kornigem ve slovech: »Jest neuvěřitelné, co

tak zvaní vzdělání lidé v ohledu nevázanosti dovedou.« (Hygiena mravní zachovalosti.)

Tuto stránku nezdravou dobře vycítil Tojstoj: Většina obrazů francouzských umělců zobrazuje ženskou nahotu v různých způsobech. To vše jsou výtvoři lidí, kteří stůňou erotickou manii. Lidé tito jsou pevně přesvědčeni, že tak, jak jejich všechen život se soustředil následkem jejich nemocného stavu na rozmazlování pohlavních mrzkostí i všechen život světa soustřeďuje se na témže. Tyto lidi nemocné erotickou manii nápodobuje pak veškeren umělecký svět Evropy a Ameriky. Tak tedy následkem nevěry a vylučnosti života bohatých tříd, umění těchto tříd schudlo obsahem a soustředilo se všechno v tlumočení citů ctižádosti, světobolu a hlavně pohlavní žádosti.«

Nemravnosti v umění malířském na odiv stavěné přinášejí také ovoce v řadách mládeže tak, že ani posvátná místa nebývají ušetřena neslušných vyobrazení. Snad to činí jeden, nebo dva, ale naučení plyne, že smysllost jest náказа, která šíří se rychlostí moru a rozšíří-li se, není jí snadno vyhubiti.

A naše doba zplodila tolik nemravností. Musí k ní přistoupiti ještě na odiv stavěná, aby ohavnost zpuštění byla dovršena? František Schultze praví jasně »Ne z jasného světa velikých myšlenek a šlechtných pocitů, nýbrž z přitemnělé říše pudů a chtičů čerpají v materialistické době malířství, plastika své motivy.«

Jestli že mládež tímto způsobem jest vychovávána, potom arcif učitelé musí se skloniti před těmi, kteří mládež veřejně kazí po ulicích, a mohou zároveň složití vše své umění vychovati národu svému lidstvo vznešených ideí, lidstvo silné vůle a slibných nadějí.

Nemravné obrazy nemohou leč živiti neslušné pohledy a myšlenky, nemohou vzbuzovati leč vášně, které nekroceny vzplanou v nesmírný požár, v němž možno zahynouti duševně i tělesně. Nedivme se potom neslušným řečem mládeže, jimiž vzájemně sebe častuje, nedivme si neslušným figurám, jimiž se musí honositi každý sloup, jež vrývány do kůry stromové a rýsovány do měkkého písku, nedivme se hříchům chlípnosti, jestli že k nim bývá mládež veřejně podněcována, aniž by příslušné úřady zakročily na její ochranu.

Až budeš mládeži duševně i tělesně otrávena, poděkuj se všem, kteří tě svými výtvoři, plnými nahoty k bídným koncům přivedli!

Vychovávací soustava Dona Boska.

Hrabě Connestabile vypravuje: Když jsem jednou navštívil Dona Boska, nalezl jsem ho u psacího stolu před seznamem, na kterém bylo napsáno několik jmen. »Vizte,« pravil, »to je několik mých malých darebáků, v jichž chování je přáteli si polepšení.« Znal jsem teprve nedokonale vychovávací soustavu Dona Boska. Proto jsem se ho ptal, zda malé hříšníky obmyslil nějakým trestem. »Níjakým,« zněla odpověď; »ale slyšte, co chci učiniti. Tento na př., ukazuje na jedno z těch jmen, je nejhorší ze všech, ačkoli má srdce zlaté. Vyhledám ho v čas odpočinku, zeptám se na jeho zdraví, a on mně bezpochyby odpoví, že se mu daří velmi dobře. »Tak jsi s sebou úplně spokojen, příteli?« zeptám se ho pak. Pro okamžik bude trochu zaražen, ale pak červenaje se sklopí oči,

Srdečným hlasem mu pak domluvím. Pak, synu můj, máš něco, co nejde dobře, když se máš tělesně dobře, je to snad tvá duše, kteráž není spokojena. Je tomu již dávno, co jsi naposled se zpovídal. Po několika minutách bude hoch již klečeti u soudné stolice pokání, a jsem jist, že již nikdy nebudu mítí příležitost na něho si stěžovati.*

Poslouchal jsem ho mlčky, poután půvabem a svatou dobrotivostí apoštolského muže. Objevil jsem tajemství velkých děl, jež tento skromný kněz tak dobře prováděl. Později při pohledu na mnohá zla, jimiž naše doba je navštěvována, když zmocnil se mé duše trpký smutek, vzpomněl jsem onoho kněžského hlasu a byl jsem pak opět pln důvěry v budoucnost společnosti, již Bůh *posílá takové* reformátory.

Hospice Dona Boska přijímají chudé zanedbané hochy, jimž schází výživa, šatstvo, dozor. Jsou naváděni k vyučení se řemeslu. Nalézá-li se však mezi nimi někdo, jenž má povolání ke stavu duchovnímu, otevírá se mu cesta ke studiím.

Mezi těmi vychovávacími ústavami, které jsou roztroušeny po všech zemích zasluhují zvláštní zmínky salesiánské oratorium v Turíně a salesiánské ústavy v Palestýně, mezi těmi zvláště »katolický sirotčinec u Jezulátka« v Betlémě.

Vyučovací a vychovávací ústavy otevřeny jsou pro hochy středních stavů, kteří se chtějí věnovati studiu.

Pro usidlení a šíření působnosti Salesianů u nás je předem třeba získati co nejvíce t. zv. spolupracovníků, sdružení, jehož členové podporují Salesiany. Papežové co nejvíceji si přáli, aby věřící dali se zapsati za spolupracovníky, kteří požívají neobyčejně velkých duchovních výhod. Horlivý spolupracovník získá si dle slov svatého otce Lva XIII. neobyčejných zásluh o sv. náboženství a o celou lidskou společnost. Spolupracovníci necht se hlásí v Sekretariatu svazu kat. charity Praha II. Ječná ul. 27, jenž přijímá i milodary na díla salesiánská u nás.

Bosko, jehož proces svatořečení je již ukončen, píše ve své závěti svým spolupracovníkům, že dobrodinci jednohlasně svědčí o velkém časném požehnání, jimž je Bůh i zde odměnil, a že nejlepším prostředkem k dosažení odpuštění hříchů a k dosažení věčného života jsou dobrodiní prokázána dětem.

Spolupracovníci obého pohlaví mohli by se výborně uplatňovati též jako sběratelé, zapisovatelé, dopisovatelé (i do aovin), učitelé katechismu, pořadatelé zábav a pomocníci při nich, představení a ředitelé spolupracovníků, kteří by od-bývali každý měsíc schůze spolupracovníků, probouzením povolání, získáváním nových spolupracovníků atd. Organem pro spolupracovníky jsou »Zprávy salesiánské«. Předvádějí čtenářům názorně celé působení společnosti, obsahují též cenná sdělení o misiích, v nichž jsou činní duch. synové Dona Boska, provolání ku podpore salesiánských děl a zdařilé národopisné články z per věrozvěstů. Zprávy vycházejí polsky, německy, francouzsky, anglicky, italsky, španělsky a portugalsky (před válkou též uhersky a slovensky). Bude-li aspoň 1000 českých spolupracovníků, budou vycházeti též česky. Objednatelé dostávají »Zprávy« též zdarma. Objednati lze v mateřnici Salesianů: Oratorio S. Francesco Sales, Turin, Via Cottolengo 32. Tamtéž lze obdržeti »Stanovy a duchovní výhody spolupracovníků« a »Knihu pro ředitele a představené spolupracovníků« v uvedených řečech; »Stanovy« též latinsky. Kdo se hlásí za spolupracovníka, necht udá, jaké »Zprávy« si přeje nebo zdaž si jich nepřeje.

Chceme-li uvést Salesiany, nejlépe by se osvědčoval způsob, jakým Bosco sám začal: zřizovati oratoria a připojovati útulky pro učně, kde by se jim dostalo bytu, stravy a křesťanské výchovy. Takové ústavy měly by velký význam pro záchranu učňů. Je takřka zázrakem, když se takový hoch při tolika svodech nezkaží.

Apoštolské školy pro pozdě povolání, zmíněné v čísle z 1. srpna 1920, do nichž Salesiani přijímají nadané jinochy škoie odrostlé, kteří touží po kněžství; do nižších tříd gymnasia, jsou na př. v Daszavě u Stryje, Polsko, a Missionshaus Unterwaltersdorf u Vídně. Čech může studovati v Polsku, jehož řeč je české velmi podobná. Takové školy jsou též v jiných zemích. Dotazy v mateřině. Po absolvování 4 nižších tříd gymnasia může jinoch vstoupiti do řehole, kde ho studium již nic nestojí. Musíme se o kněžský dorost všemožně starati.

Malí hoši mohou gymnasium studovati u Salesianů v Itálii. Necht se hlásí ve Svazu charity. Kdyby se hlásilo několik chlapců, Salesian by je doprovodil. (V Genzano u Frascati u Říma studuje u Salesianů již 16 malých Slováků.) V salesiánských ústavěch užívaná vychovávací soustava Boskova je jako výborná uznána vynikajícími odborníky. Chovanci jsou stále pod bdělým okem dozorce, jenž jako milující otec s nimi mluví, jim všudy slouží za vůdce, jim radí a láskyplně opravuje jich chyby, ano činí jim takřka nemožným dopustiti se přechinu.

SMĚS.

Mnichovský katechetský spolek, který byl před 33 lety založen jako místní organizace katechetů v Mnichově, mění se počátkem letošního jubilejního roku velkého Petra Kanisia ve »*Spolek německých katechetů*« a orgán jeho odkládá přídavek »Mnichovské katechetické listy.« Mnichovský spolek katechetů má mnohé zásluhy o rozvoj katechese německé svým časopisem, jenž v jeho řízení vychází ročníkem XXII., a který má na 1.500 předplatitelů. Známá je i u nás řada katol. kursů, které spolek uspořádal v letech 1905—11. Letos mají býti uspořádány dva kursy s námětem: Náboženské vzdělání mládeže ve škole a náboženská cvičení. V červenci v Norimberku pro sev. Bavorsy, a druhý v prvním týdnu září v Mnichově. — Na konci roku 1920 měl spolek 470 členů v jihoněmeckých diecesích, z těch byl z mnichovské 304. (Porovnávejte s našim českým spolkem!) Změněné stanovy (§§ 39) otisknuty v »*Katech. Listech*« č. s. 3—4. *Spolek katolických katechetů Německa* se sídlem v Mnichově pěstovati bude zájmy své i v diecesních kněžských jednotách, při nichž bude zřízen

odbor pro katechesi a katechety (§ 3); spolek bude mít členy řádné, mimořádné, čestné a *korporativní* (§ 5), jimiž mohou se státi všechny ústavy, které pěstují nábož. vyučování mládeže (§ 8); mají tolik hlasů, kolik řádných členů platí příspěvky (§ 16). Valná schůze bude aspoň za dva roky (§ 29). Pak budou mimořádné a diecesní (§ 31), tyto nejméně každým rokem a řídí je diecesní zástupce předsedy, kterého tato schůze volí na rok (§ 33). Ve větších městech a okresích zřízeny budou místní (okresní) odbory, jejichž schůze budou se konati pokud možno měsíčně, ve venkovských okresích čtvrtletně (§ 36). Těm předsedá okresní předseda. Všechna práva a majetek mnichovského katech. spolku přecházejí na spolek katechetů Německa, jehož úkolem a snahou bude další povznesení náboženského vyučování ve školách.

Nový německý katechetský spolek založen byl pro severní Tyroly, v diecesi Brixenské. O založení katechetského spolku ve Vorarlberku se jedná. Oba připojí se k říšskému Svazu katechetských spolků v Rakousku, jehož orgánem jsou »*Christpädagog. Blätter*« Svazu tomu, jak tento list oznamuje, udělil vídeňský kardinál značnou subvenci.

Jednotnou bibliickou dějepravou pro diecese: Kolín, Trevir, Münster, Paderborn, Hildesheim a Osnabrück od velikonoce 1921 prohlášena tamními biskupy katolická školní bible Eckerova s obrázky Filipa Schumachera (viz *Vychovatel* XXVIII. 89.), která dle pokynů biskupské konference, konané roku 1915 v Kolíně n. R., i co do textu i obrázků byla opravena a uspořádána. Vyšla (Mosella Verlag) v Trevíru roku 1919.

Kdo bude ministrem vyučování? Dny nynějšího ministerstva jsou sečteny a během září má být jmenováno nové ministerstvo. O osoby jednotlivých ministrů vede se boj a dohadování. Sociální demokraté žádají ministerstvo školství pro sebe a chtějí dosadit opět »oborníka« — *Habrmana*, pro něhož pracuje »Nová Doba«, jeho vlastní plzenský orgán. Ale vyskytlo se i jméno poslance *Lukavského* (za nár. demokraty zvolený profesor plzenský). Z kruhů středoškolského profesorstva uveřejňuje »Mor. Orlice« dopis, který vyslovuje se proti Lukavskému i proti Habrmanovi jako příštím ministrům národní osvěty. Lukavskému vytýká se v dopise protekcionářství a Habrmanovi ignorance v otázkách školských! A učitelé nemohou si ho vynachválit. Neuplatňuje se tu staré: Stejný stejného si hledá?

Započtení duchovní správy u katechetů. Dle zprávy »Našince« ze 23. srpna jednal opětně dne 12. srpna poslanec Rýpar s ministerstvem školství a národní osvěty o započtení duchovní správy katechetům obecných a občanských škol. Bylo mu sděleno, že bude podán ministru ku schválení jeho návrh o započtení let, čímž bude duchovní správa uznána za veřejnou činnost; vyučoval-li katecheta nejméně 6 hodin týdně, bude celá duchovní správa započtána; vyučoval-li méně aneb nevyučoval-li, ale zastává jiný kněžský úřad, započte se mu 50 proc. Posl. Rýpar byl zároveň ujištěn, že pan ministr školství a národní osvěty takto upravený způsob započtení duchovní správy katechetům schválí. Tím provedena bude jen sociální spravedlnost u katechetů proti ostatním stavům.

Náboženství mimo rozvrh hodin. Bylo tvrzeno, že vyšel důvěrný výnos, dle něhož má být náboženství přeloženo na feriální dny aneb mimo rozvrh hodin. Senátoři dr. Stojan, Kromjher a Hrejsa tázali se v senátě pana ministra školství, jaký to výnos. Pan ministr školství prohlásil a pro-

hlásiti dovolil, že podobného výnosu správní orgánové nevydali a vydati nemohli, jelikož je náboženství povinným předmětem a musí být pojata do rozvrhu hodin. Rozvrh hodin schvaluje okresní školní rada a ve sporných případech zemská školní rada. Dle toho kdosi svůj důvěrný »výnos« prohlásil za výnos úřední na balamucení a štvání lidu. (»Našince« 24. srpna č. 192.)

Odměna za přespočetné hodiny na školách. Min. školství a národní osvěty přistupuje konečně k úpravě odměn za přespočetné hodiny. Aby však zvláštní úkoly, jež profesorstvo s krajní obětavostí a ochotou vykonává, byly také odměňovány tak, aby odměny ty odpovídaly nejen námaze věnované, ale i dnešním hospodářským poměrům. proto stanoví nový zákon, že výši odměn za hodiny převyšující povinný úkon učebni na školách středních, ústavech učitelských, školách obchodních a průmyslových, jakož i za hodiny předmětů nepovinných, vedlejší vyučování a za úlohy ve služební povinnosti profesorů nezahrnuté, ustanovuje ministerstvo školství a národní osvěty v dohodě s ministerstvem financí. Tím bude prý dosaženo pružnosti i možnosti individuálního oceňování učitelské práce.

LITERATURA.

Ze školy farní ke škole hlavní. Ke stoletému jubileu české školy v Plzni napsal *Frant. Košák*. Knihovna »Českého západu«; 4. svazek.

Neunavny badatel v dějinách české katechetiky, vldp. Fr. Košák, arcib. notář a nyní katecheta v Karlíně, ve vkusné knižce podává tuto několik roztomilých lístků z dějin českého školství v Plzni, jež konalo letos oslavu svého stoletého trvání. V pojednání svém vystižně líčí, kterak vlastenečtí kněží plzeňští se přičiňovali a ječíně jejich usilováním se stalo, že Plzeň dříve německá dosáhla českých škol. V 7 zajímavých článcích kreslí poněkud rozvoj českého školství v Plzni. Jejich nápisy znějí: Německá škola a její katecheta. Česká škola a její katecheta. Samostatný katecheta na farní škole. Katecheta Frant. Jizba. Katecheta Aug. Fischer. Do konce hlavní školy. Dobrodinec české školy (arciděkan plzeňský a vikář Ant. Hlavan).

Jednotlivá pojednání jsou velmi plastická a zajímavá. A v dnešní době, kdy »pokro-

vě učitelstvo vyhání kněze ze školy a chce vyloučiti náboženství ze školních osnov vyučovacích, je tato knížečka jako výmluvné zrcadlo, jež stavi autor před oči učitelů, aby pochopili, jak se kněžstvo o školu zasloužilo. Jistě že nikdo z učitelů, kteří přečtou vystižnou práci našeho pilného spolupracovníka, jediného, který s historií naší katechetiky pilně se zabývá, neodloží knížečky bez uzardění a beze studu nad tím, jak rychle se u nás na zasloužilé kněze-vychovatele zapomíná a jak neblaze ideové proudy se mění. Nemáme žádné bezprostřední národní tradice. A to se vymstí. Poutavou práci Košákovu vřele doporučujeme kolegům nejenom k přečtení, ale také k následování.

Vzdělávací četba katolické mládeže.

Vydává »Jednota česk. katol. učitelstva« v Čechách. — Redaktor Alois Dostál. Administrace v Praze-II., Žitná ul. č. 26. n. V Praze. Tiskem a nákladem družstva Vlast. Ročník XVIII.

Sbírka tato, jež vychází šestkrát do roka (nyní obyčejně více čísel v jednom svazku), přinesla v tomto posledním ročníku množství pečlivě pro mládež vybraných prací jak veršovaných tak prosaických, jimiž přispěli: Alois Dostál, Ant. Ježek, Jan Bloksa, Ot. Jakoubek, A. Simerská, L. Grossmannová-Brodská, Frant. Veselý a j. Ježto předplácí se na celý rok toliko 2 K, jest sbírka tato poměrně velice levnou, takže možno ji s každého ohledu naší mládeži co nejlépe doporučiti.

Jos. Fabian.

»Petřík, malý apoštol častého sv. přijímání« jest knížečka, jež propaguje časté sv. přijímání u dětí. Dojímavě, pro stým slohem vypráví o životě osmiletého hošíka, který hořel láskou ku svátostnému Spasiteli, apoštoloval mezi svými spolužáky a svými modlitbami a obětavou smrtí vytrhl svého otce z nevěry. Jest jedním z nejlepších prostředků, jimiž možno nadchnouti dítky pro časté sv. přijímání, neboť vypravování toto každé dítko upoutá a povznese. Byla již přeložena do mnohých jazyků evropských. Po druhé vydala a zaslala »Marianuská družina bohoslovců« v Olomouci, Salesianum. Cena 1 výtisků Kč 1.50, 10 výtisků Kč 14, 100 výtisků Kč 130.

Přítele opuštěných. Měsíčník věnovaný blahu osob opuštěných. Redaktor Julius Košnář, profesor. Administrace a expedice na Kral. Vinohradech, Hájkova tř. č. 19. n. Čistý výnos věnován na vydržování jubilejního spolku: Domova sv. Antonína pro

opuštěné na Kral. Vinohradech s filiálkou v Lysé nad Labem. Ročník IX.

Ročník tento, jehož redakci převzal od čís. 11. Jan Ptáček, (Praha-VIII., Fügnerova ulice 87), nezástal v ničem pozadu za svými 8 předchůdci, ba v nejednom je i předčil; vykazují krásné básně i poutavé obrázky a povídky od spisovatelů dávno již osvědčených, jako Al. Dostála, Vlasty Pittnerové, Julia Košnáře, L. Grossmannová-Brodské, K. Barty, G. Plešingra, Dr. Jar. Květa, J. Skály, Růž. Šimové a m. j. Předplatné (5 K) zvýšeno ročníkem X. počínaje na 10 K. Jak pro šlechtný účel, tak i pro vybraný obsah vřele doporučuji.

Šeb. Rada.

Ludmila. Sbírká zábavné četby pro český lid. Redaktor: Jan Pauly. Vydavatel a nakladatel: V. Kotrba. Tisk a majetek Cyrillo-Methodějské knihtiskárny v Praze. Ročník XX.

Ročník tento, jehož předplatné stanoveno bylo na 5 K (váz. 9 K), přinesl v pěti svazcích tři práce, a sice ve svazku 1.—2. povídku Vlasty Pittnerové: »V panském mlýně« (256 str.), ve svazku 3. kus života »Za šestím« od Boh. Podlěny (120 str.), jež obízkem tímto šťastně se předvedl čtenářům »Ludmily« — a konečně ve sv. 4.—5. objemný román (342 str.) Václava Kronusa »Vyhraňené duše«. Tedy přes 700 stránek poutavé četby dostali odběratelé této krásné sbírky, cena to zajisté na nynější poměry velice nízká. Doporučuji každému co nejvřeleji.

Prok. Zaletil.

Serafinské Květy. Časopis terciářů československých. Ročník XVIII. Požehnáno sv. Otcem Piem X. Pořadatel: P. Ambrož Smekal, ř. kapuc. Zodpovědný redaktor: Fr. Švábeník. Administrace v Třebíči na Moravě. Nákladem redakce.

Ročník tento, jež následkem neutěšených poměrů vycházel nepravidelně jako tak mnohé jiné časopisy, přinesl kromě 7 básní a 11 životopisů — »měsíčních patronů« — celou řadu článků rozjímavých, poučných i zábavných, jako: »Po letech«, »Neděle dámy světské«, »Terciáři a tisk«, »Buď horlivý!«, »Člověk stromem«, »Laciná, ale dobrá rada«, »Na obranu řeholního stavu«, »O povinnostech rodičů k dětem«, »Terciáři a volby« a m. j. Předplatné, jež obnášelo na tento ročník 8 K, zvýšeno na ročník XIX. již na 12 K. Doporučuji rád.

J. F. Křténovský.

VYCHOVATEL.

Odpovědný redaktor: gymn. prof. EM. ŽÁK.

ČÍSLO 10.

ŘÍJEN 1921.

ROČNÍK XXXVI.

Za svobodnou náboženskou školu.

Nový školní rok v naší třetím rokem osvobozené vlasti začal ve znamení schůzí a plakátů. Otázka školská, která od začátku naší samostatnosti byla řešena *za zády katolické veřejnosti, bez ní a proti ní dle rafinovaně vypracovaného plánu*, byla nyní lidem samým postavena do pravého stadia. Katolický lid uvědomil si, že *školská otázka je životní otázkou bytí a nebytí a že s ní stojí a padá praktický, uvědomělý katolicismus.*

Znám je po převratě útek učitelstva do socialistického tábora, zvláště když soudruh Habrman k velké ostudě československé republiky stal se ministrem národní osvěty a všude spouštěl svou gramofonovou řeč o laické, svobodné, republikánské škole. (Onehdy zase si s ní zajel do Vidně!) Tato hlava, která se stále ohání »vědou«, ačkoliv o vědě nemá ani tušení, byla tak na úrovni značné části hlav mezi »pokrokovým« učitelstvem, které vycitilo v něm hned sobě rovného a začalo ve školách řídit proti křesťanské výchově vyhazováním a tupením křížů, zákazem křesťanského pozdravu, odstraněním modlitby a snižováním náboženství a tak *pracovali k soustavnému rozkladu dětského srdce, k odnáboženštění, odkřesťanštění dětí!*

V žádném stavu protikatolické běsnění, nepřičetné zuření proti velké většině českých rodičů a jejich dětí, nedostoupilo takového stupně, jako mezi učitelstvem, které odstraňovalo náboženství, agitovalo k odpadům mezi lidem a samo nejvíce se plašilo za heslem »odřímštit«, jménem vědy à la Habrman, které donucuje a terorizuje svoje členstvo, aby vystoupilo z církve a horlivě *se usnášelo na okamžitém provedení rozluky církve od školy už počátkem školního roku.*

Pro statisíce katolických dítek počátek školního roku stává se tak počátkem duševního utrpení ve školách, kde není katolických učitelů a kde místo láskyplného vychovatele stojí proti katolickému dítěti sfanatisovaný sektář nebo záštiplný bezvěrec.

Taková škola, kde učitel není téhož světového názoru jako rodina, která je nucena svěřit mu s těžkým srdcem svůj poklad a svoji naději, nemůže a neponeše dobrého ovoce a *nepovede k zdárným výsledkům*; na takové škole, kde učitel je odcizen většině dítek, není pravé lásky a důvěry mezi vychovatelem a žákem, *není možná úspěšná výchova.*

To konečně poznává i lid a tak došlo počátkem školního roku ke schůzím, na nichž manifestovaly statisíce katolických rodičů — za jedinou neděli pořádáno na 1100 katolických schůzí v republice — aby *tak jako je tomu ve všech kulturních státech a u všech nejpokrokovějších národů*, také v republice československé byla zřízena **svobodná škola náboženská na roveň postavená škole státní.**

Anglie, Belgie, Itálie, Holandsko, Německo, Spoj. Státy atd. mají svobodné školy náboženské (v Anglii, Belgii, Holandsku a v Německu je vydržuje stát). Moderní *vývoj poměru státu k církvi dospěl k svobodné, samosprávné církvi v demokratickém státě. Svoboda pak církve je podmíněna svobodnou náboženskou školou.* Vývoj školy ve všech státech bere se *od monopolní školy státní* od XIX. století *ke svobodné demokratické škole náboženské* ve XX. století.

Monopolní, nucená státní škola beznáboženská je krokem zpět, reakcí, úpadkem a *není v žádném kulturním státě nikde na celém světě* a není možná ani v československé republice. 60 procent učitelstva odpadlo od katolické církve, ale 70 procent národa v katolické církvi zůstalo, a tím už padá monopol odpadlických učitelů na vyučování katolických dětí!

Výsledek školské neděle na začátku školního roku a všech schůzí jest, že lid staví požadavek: *svobodnou náboženskou školu!* Ohlašuje se se všech stran, že ústavy klášterní, řádové a vůbec školy náboženské jsou v pravém smyslu přecpaný. Pokrokoví lidé duší tělem, ba více než pokrokoví, přímo prosili, aby jich děti byly přijaty.*)

Ať si sektářští učitelé svoji »vědou« a svoji nešťivnou »laickou morálkou« duševně mrzačí dítky těch rodičů, kteří po výchově jejich budou toužit; *katoličtí rodiče žádají katolickou školu s katolickým učitelstvem.* Sektáři a bezvěrci ať učí děti jen rodin stejně smýšlejících! *Nevěřec děti do nevěreckých škol. Husitské do husitských! Bylo bezprávím, když nutili české dítě chodit do školy německé a je bezprávím nutit katolické děti, aby chodily do škol protináboženských. Katolické děti do katolických škol. Pro katolické děti náleží katolický učitel! Dnešní stav ve škole je na delší dobu neudržitelný!*

—105.

Náboženství a dítě.

Pozoruhodný článek pro katechety otiskl 30. července t. r. »Našinec« č. 172. Autor, značka Rm., píše o nových prouděch mezi katolickými paedagogy anglickými ve směru náboženské reformy školské, které pěstuje hlavně revue »The Sower«.

Dosavadní způsob náboženské výuky ve školách vykazuje nejen u nás nýbrž i v ostatních zemích, kde zavedeno jest náboženské vyučování, ať již ve školách státních nebo konfesíonálních, veliké, minus v praktickém osvědčení životním. Děti brzy po opuštění školy bývají strhovány proudy protináboženskými, třebaš dovedly náboženské pravdy odříkati eminenter. Zjev tento, objevující se ve všech zemích, nutí odborné kruhy k tomu, aby se zamyslíly, zda dosavadní způsob učení náboženství není částečně též vinen smutným tímto faktem.

I katoličtí paedagogové angličtí, píše Rm., nahlížejí nutnost reformy na tomto poli a povstala již celá literatura věnující se této otázce a přináší různé náměty. V poslední době jsou to zvláště tři knížky: Religion in School (vydal redaktor pedagog. listu »The Sower«, cena 1 s.), Catholic Childrex and their Religions Training od P. Whittingtona (cena 1 s. 3 d.) a The Formation of Charakter and Collapses in adult Life od P. Hulla, vydavatele pedagog. listu »Examiner«, které vzbudily všeobecný zájem a pozornost katol. kruhů anglických luštěním obtížných otázek reformy náboženského vyučování.

*) Přerovské »Právo« dne 3. září t. r.

Autor podává pak některé náhledy ze spisů uvedených.

Jak pro moderní výchovu všeobecnou, tak i náboženskou rozhodujícími principy jsou zájem a svoboda, aniž by ovšem vylučovaly práci a kázeň. Práce, nevycházející z dobrovolného zájmu, jest neplodnou právě tak, jako kázeň, omezující práva svobody, není zdravou kázní. Všichni tři autoři obviňují dosavadní metody vychovatelské, že jsou zodpovědny za tak vysoké procento ztroskotaných životů po vyjití ze školy.

Všichni tři autoři jsou za jedno ve svém mínění o *zájmu* dítěte na předmětu vyučování. P. Hull praví: »Vědomost jest pouze prostředkem k chcení a nedosáhne svého předmětu, dokud nevyústí ve chtění.« »Takové náboženské vědomosti, které neplní děti ani touhou, ani vděčností k Bohu, nazývá P. Whittington hlavní příčinou »mezery« v životě náboženském. A P. Drinkwater praví, že »zájem, který vyvrcholí v touze a konečně ve vůli a činu, jest to hlavní a jiné cesty není.« Nemají dosti jiných slov na odsouzení bezduchého odříkávání nadřených formulek, pro něž děti nejví zájmu a které často převyšují jejich chápavost.

Právě tak jako zájem, tak i *svoboda* jest vitálním požadavkem při náboženské výchově dětí. Tragická dvojsmyslnost číhá ve slově »návyk« — »dobrý návyk«, »návyk k zbožnosti«, které mohou býti buď pouze mechanickými návyky, vycepanými rutinou školskou a tlakem okolí aneb »vnitřními návyky«, které vycházejí ze svobodného rozhodnutí a mají jediné cenu trvalou pro dítě. Až dosud pěstoval učitel v dětech ten první, čímž nahromadil v mysli dítěte dosti výbušného materiálu, který, až přišel čas, zničil celou budovu. »Můžeme se pak diviti,« píše P. Whittington, »že, jakmile již tu nebylo více učitele, jehož by se mohlo dítě otázati, aneb který by čin zavrhl, dítě odhodilo vše stranou?«

Všichni tři angličtí spisovatelé dokazují, že hlavním účelem školního života je připravit děti hlavně pro ty zcela různé podmínky, za nichž musí rozvíjeti svůj katolický život samy. »Ať již opustíte školu o 14 neb 18 letech, důležité je, aby vaše škola vás vypěstila pro svobodu.« »Mohli bychom býti jistě spokojenějšími s menším průměrem návštěv našich školních dětí při mši sv., kdyby to byla dobrovolná návštěva, poněvadž by to znamenalo, že počet jejich i po vyjití ze školy bude takový.«

Hlavním úkolem náboženského vyučování je naučiti, aneb lépe řečeno, *vebuditi v dítěti osobní lásku k Bohu* a nikoliv napěchovati jeho hlavičku učenými definicemi o milosti a p., které zůstávají i po výkladu sebe názornějším dítěti nejasnými a nechávají je zcela chladným.

Jako první pokus příručky i učebné knihy náboženské, zdělaný na těchto požadavcích moderní výchovy náboženské, vyšel v Portsmouthu nový »Preparatory Catechism« a »Handbook of Religions Instruktion«, který by snad mohl prokázati i našim katechetům dobré služby! —

Neenalz by se mezi českými katechety některý, který by si těch věcí všiml a širě katechety poučil? Byla by to práce záslužná, jsou tu směry nové, radikální, ale praktické!

Kříž na zdi.

Napsal Sigismund Bouška.

Motto: Dítě povídá: »Kříž nám ve škole vzali,
ale na zdi zůstal bílý kříž pod ním.«

Staletí na zdi visel kříž,
přesvaté dřevo, přesvatá tíž,
není ho tam dnes, není již.

Sňali ho lidé bez víry,
nevěra pustá bez míry,
lidé se stávají upíry — —

»Nechcem mít Krista na oku,
jsme lidé vědy a pokroku,
ctitelé tance a poskoku.

Nechceme hrozné to znamení,
z něho nám děs se prameni,
 pryč ze škol s ním i stavení!«

Hoši se tísní v lavicích,
umkl plesný, dětský smích,
každý teď zmaten zrak svůj zdvih.

A stěna šedá, nečistá,
revoltu náhlou uchystá,
bílý kříž upomněl na Krista!

Nikdo se více nemodlí — —
ale v tom přece se neshodli,
zrak že tam znova neprodlí.

Bělostným jasem plane kříž!
Mudrče, pohleď, nevidíš?
zeď sama mluví, bdíš či spíš?

Slunéčko oknem zaplálo,
na kříži bílém postálo,
co se to školou rozválo?

Sestoupil s kříže vlídný Pán,
tak jako vůně, jako van,
požehnal školu do všech stran.

— — — — —

Věkové přejdou jako sen,
KŘÍŽ zaplá nebem rozzářen,
kdo z vás ho sundá v ONEN DEN?

Hlavní obsah vyučování náboženského.

Píše JAN OLIVA.

(Dokončení.)

Všimneme-li si však nyní dobře učiněných vývodů, vidíme tu před sebou rozdělené učivo náboženské (hlavně tedy katechismu) na 2 části: část individuální a část sociální, čili totéž, co jsem obšírně nastí il ve svém článku o katechismu v Hlídce. A že jsem s tímto svým náhledem na dobré cestě, ukazuje dr. Erich Schaefer ve spisku *Der Gott des Christentums und der Staat, Gütersloh 1918*, na stránce 7 slovy, která zde pro jejich závažnou důležitost uvádím v originálu: »Sicher ist christliche Religion im tiefsten Grunde Sache der einzelnen Persönlichkeit und Sache einer Gemeinschaft von Personen, der Kirche, die sich als etwas schlechthin Einzigartiges, Unterscheidbares in der Geschichte darstellt.«

Na učiněných vývodech můžeme však vidět ještě něco důležitého, totiž správný postup vyučovací. Dosavadní postup vyučování náboženství byl ten, že se začalo Adamem a Evou a pokračovalo dle dějepavy starého a nového Zákonu: Avšak při tom byl přehlížen hlavní psychologický moment, že dějeprava dosavadním způsobem podávaná velikou většinou líčila *cizí* zkušenost, kdežto správný psychologický názor žádá, aby vyučování náboženství i u nejmenších počínalo na základě *jich vlastní* zkušenosti a přiměřeně postupovalo pak teprve k cizí zkušenosti. Tento přirozený psychologický postup je zachován v hořejších vývodech: nejdříve život v Kristu na základě vlastní zkušenosti při bohoslužbě, modlitbě, náboženských zvycích — a pak teprve život církve, jakožto společnosti na základě zkušenosti cizí (=jiných věřících). Jenom tímto způsobem možno opravdu nábožensky vysvětlovati dětem jejich náboženský život a tak na ně úspěšněji působiti.

Zvláště pro zповěď mají děti umět znáti vlastní zkušenost. To připustí bez výhrady každý katecheta. Při dosavadním vyučování na základě dějepavy se mohlo tak dít pouze při aplikaci děje biblického. Poněvadž ale ten děj biblický byl vzat z ovzduší docela jiného, než znají naše děti, nevedl je k vlastní zkušenosti i s připojenou aplikací tak bezprostředně, jak pro zповěď potřebovaly. Mezera ta byla tím větší, čím dříve se vedly k zповědi a přijímání (někde již v 7 letech). Postupem v této práci naznačeným se ona mezera když úplně neodstraní, aspoň co nejvíce zúží. Že právě proslovená věta není nic frásovitého, vidíme ze spisku: *Erstkommunion-Unterricht. Von einem Geistlichen der Diözese Rottenburg Zugleich ein Beitrag für die religiöse Erziehung in der Schule, Rottenburg 1912* (XII. 129 str. 8°), o němž povolany kritik prof. dr. A. Brandt napsal v *Theologische Revue* 1918, 324: »Krásnou výjimku ze všeobecné šablony tvoří vyučování k prvnímu přijímání od jistého kněze diocese rottenburské. I tato kniha je zpracována na podkladě dekretů papežských o přijímání, ale způsobem zcela svérázným. Spisovatel především klade váhu na asketické vzdělání dětí. Tato poučení jsou ce nejužší spojena s theoretickými vývody a zpracována dle určitého plánu. Z oboru dětských povinností jsou vytýčeny 4 ctnosti jako nosné sloupy všeho ctnostného života a vždy znova se řeč k nim vrací: nábožnost, poslušnost, dobrota a čistota. »Tyto ctnosti tvoří ozdobu pro přibytěk eucharistického Ježíše v srdci dětí. Hříchy a zlé náklonnosti jsou nepřátelé, kteří tuto ozdobu chtějí pokazit« (strana VI.). Protože asketické poučení proniká každou hodinu,

působí ve značné míře výchovně. Jen toho třeba litovati, že vztahy mezi ctností a eucharistií jsou často trochu povrchní. Přemáhání sebe a zapírání sebe věnoval spisovatel velkou péči, v celém podání je něco ze způsobu Försterovského. Četné příklady ze života dětí a dětských svatých oživují podání. I vlastní eucharistické vyučování je hluboce procítěno. Kniha náleží beze sporu k nejlepším publikacím k novému vyučování o přijímání.◀

* * *

Tím bych mohl ukončiti svou stat. Nečiťm tak ještě z důvodu, že chci přiložiti na učiněné vývody ještě jedno, nejpřísnější měřítko, před kterým se musejí osvědčiti, než je můžeme prohlásiti za zabezpečené. Měřitko to je ráz a povaha theologie jakožto vědy. Ze slov Mendelssohnových na počátku stati uvede-
ných necht si čtenář uvědomí nyní výrok: »čím je vyučování vědecktější, tím je lepší; požaduje jenom tato věta velice pečlivého prozkoumání, v čem vlastně spočívá vědeckost nějakého učení.« V čem spočívá, tak dle toho musíme se nyní tázati, vlastní vědeckost theologie (theologického učení)? K tomu nám odpovídá autor již výše citovaný dr. H. Weinel v díle Paulus, v oddílu: svatý Pavel jako theolog, na str. 224. a 272. Píše takto: »Právě proto je Pavel velkým theologem, že byl nejen bystrý a vycvičený myslitel, nýbrž že i svou theologii vytvořil z bodu, který musí státi vši theologii ve středu, totiž z nábožného prožití, jakožto myšlénkové rozvinutí a ochranu tohoto života proti ničivé kritice. . Ústřední otázka nábožnosti zní: co musím činiti, abych byl spasen? Od této otázky vychází theologie Pavlova .◀

Vedle theoretických vět, které zdůrazňují mravní požadavky, vystupuje jako nejvznešenější motiv k mravnímu skutku *příklad Ježíšův*.*) Následování Ježíše, ba »napodobení« Ježíše bylo apoštolu Pavlovi stále se vracejícím požadavkem. Jsou to nejen všeobecné myšlénky, jako již uvedená, že máme umříti s Kristem a s ním povstati k novému životu (Řim. 6, 11), nýbrž myšlénky ty přecházejí do podrobností. Každý má žíti k libosti svého bližního, ne pro sebe, má pomáhati bližnímu k dobru, ku vzdělání, k mravnímu pokroku, podobně jako Kristus nežil k libosti své, nýbrž dobrovolně vzal na sebe všechna utrpení a pohanění . . Především pak jest to pokora Kristova, kterou Pavel svým Filipinským srdečně a důtklivě přivádí za příklad (2, 1—6).◀ — Myslím, že zde jasně ukázáno, že hlavním thematem theologie je to, co jsem výše nazval »Život v Kristu«. Že druhý pojem »církev« není zde zvlášť vytčen, vysvětluje se tím, že autor Weinel je protestant, který učení o církvi projednává ve zvláštním odstavci (mimo theologii, kdež na str. 169. píše: »církev je svérázná forma náboženství se svérázným zákonem života.« Tato slova jistě mluví pro mou thesei.

Jeden svědek nepostačí, musejí býti aspoň dva. Proto uvádím za měřítko pro posouzení své these ještě článek dra R. Quardiniho ve Philosoph. Jahrbuch der Göres-Gesellschaft 1918, 321—334 nadepsaný Zum Begriff der Ehre Gottes. Účelem článku je filosoficko-theologické zdůvodnění, že všecken náboženský život je ovládán ideou »cti Boží«, hodí se nám proto zvláště k našemu účelu. Obsah článku sestavuji zde sice přehledně, ale většinou vlastními slovy autora, proto udávám v závorce i stránky.

*) Od autora proloženo.

Chceme-li obsah ›cti Boží‹ pochopiti, musíme si uvědomiti poměr subjektu k objektivitě. Objektivita je dvojí: objektivita skutečného (obor jsoucnosti, obor skutečného), a obj. ideálního (obor ideí). (321—2.)

Od obojího řádu vede linie k absolutnu, k Bohu: Bůh jako absolutní skutečnost a jako absolutní idea (323—4).

Představuje-li se Bůh *jenom* nebo převážně jako skutečnost, náplň jsoucnosti a moci, vede to k různým formám přirozeného náboženství (pantheismu) (323.) Představuje-li se Bůh *jenom* jako absolutní, nejvyšší idea, jako to činí abstraktní idealismus, vede to k ideálnímu sebezopření, k ideálnímu zborcení (zničení osobnosti). (324.)

V theistickém pojmu Boha jsou obě řady nejen spojeny, nýbrž absolutně a přiměrně jedno Bůh jest actus purus, absolutně jednoduchá a zároveň všeobsahující positivita. Bůh jest individualita a to suverenní, naprosto (s jiným) nesrovnatelné originality. Jest nejen jediný, nýbrž i jedinečný Bůh je však nejen dokonalý ve své jsoucnosti, nýbrž i ve svém smýšlení hodnotná, platná individualita = osobnost, a to v absolutním smyslu (325—6).

Vše dosud uvedené nejlépe projadřuje pojem *svatosti*. Bůh je svatý a to v ontologickém smyslu (sacer, *δαος*), pokud v něm jsou jedno idea a jsoucnost; a v ethickém smyslu (sanctus, *ἅγιος*), pokud jsou v něm jedno idea a smýšlení Bůh je *svatý*, protože tato jednota je absolutní a podstatná, a pro všechnu podmíněnou svatost normativní. . . Položíme-li místo ›pravého a živého Boha‹ specifické označení ›svatý‹, vyplývá z toho jako odpovídající (tomu) specifický poměr úcta, ctění, ›čest Boží‹ — v expressivním a emfatickém smyslu slova — konečným subjektem (326—7).

Člověk ›ctí‹ Boha, ›vzdává čest Bohu‹. To je pozitivní vztah žijícího člověka k svatému Bohu. Tento vztah obsahuje dvojí: intelektuálně — morální tvrzení, že Bůh je soujem ideální hodnoty (platnosti); a zároveň živé oddání se jeho skutečnosti do náplně jeho moci a jsoucnosti (327). Čest Boží — a korelativně k tomu spasení člověka — je základem náboženského poměru. *Cti Boží* odpovídá *spasení člověka*. Není však spasení duše něco, co by bylo vedle cti Boží jako druhý, samostatný účel. Spasení získává se naspak právě tím, že člověk vzdává svatému Bohu čest (328).

Člověk nemůže svým vlastním právem požadovati nějakou čest. Všechna čest patří Bohu. Pouze jako zástupce boží má člověk odvozené (druhotné) právo na čest, tedy jako nosič autority: otec a matka, církevní a světská vrchnost. Sem náleží pojmy autorita a poslušnost (328). — —

Čest Boží má býti obsahem *vnitřního života = smýšlení člověka*; má různé stupně: bázeň, láska. Toto vnitřní smýšlení snaží se však *přejíti v čin skutek* a to jednou tím, že vlastní osobní čin činí výrazem cti Boží, pcdruhým, že i veřejný život činí výrazem cti Boží. Tato vnitřní a zevnější čest Boží má dvojí ráz dle polarity všeho života lidského, ráz kontemplativní a ráz aktivní . . . (329—330). — Sem patří i pojem ›chvála Boha‹, doxologia

U Boha odpovídá pojmu cti Boží pojem ›panování‹. Bůh žije a kraluje: vivit et regnat — vivis et regnas je stálá formule v liturgii. Zvláště láskou vládne Bůh, láska jest ›dokonalý zákon svobody‹ (Jak. 1, 25; 2, 12), ›královské přikázání‹ (ib. 2, 8). Odtud se vysvětluje vroucí touha milujících Boha, aby Bůh kraloval ve vlastním jich srdci a ve všem stvoření (330).

Ten pořádek věcí, ve kterém skutečně panuje čest Boží jako základ, cíl a soujem života volných lidských osobností, sluje »*království Boží*«. (330).

Požadavek cti Boží není nic jiného než v praxi uvedený pojem Boha (331) . . . Z abstraktní idee stává se konkrétní ideál: »budeť dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest« (Mt. 5, 48). Nyní pochopíme, proč křesťanská moudrost v pojmu cti Boží vidí *poslední slovo*, jež vše shrnuje: nejvnitřnější bytost člověka, jeho všechnu důstojnost, konečnou formuli pro úkol a smysl jeho života (333).

»Čest Boží míti v srdci jako smysl a úkol života, jako duši všeho smýšlení a jednání; k tomu působiti, aby byla i cílem a posvěcením a vnitřní vzpruhou obecného, veřejného života; na tom pracovati, aby království Boží se šířilo v nás a kolem nás, jedním slovem: »Bohu sloužiti«, ne jako nevolník, nýbrž v pokorně-pyšné, ušlechtilé svobodě dítěte Božího, to je nám dáno za drahocenný obsah života.« (334).

Myslím, že mohu po tomto hlasu prof. Quardiniho s klidnou myslí thesei svou jako zdůvodněno po stránce vědecké předati laskavým čtenářům.

Katechetský kurs na Velehradě.

(Dokončení.)

Přednášky střídaly se: vědecké proplétány byly praktickými a všechny budily zájem a ohlas v debatách a návrzích podávaných,

Dnes ve škole, ve vyučování nutna jest úprava, úprava ve směru vyučování, úprava knih učebních, zvláště katechismu, úprava osnovy. Je třeba jednoty, jak v učebnicích — nově se schvalují, ale staré platí — správně bylo poznamenáno v debatě — jednoty v osnově. Sem nesla se přednáška katechety z Napajedel, *Františka Mléčky*: »*Jednotná osnova učebná*«, která vyvolala čilý rozhovor, při němž každý stál na své a zastával osnovu domácí (Brno), a kde vytýkáno Praze, že chce zavésti osnovu o jedné hodině týdně a tak dává zbraň do rukou nepřítelům. Po vysvětlení, které bylo podáno, celé jednání o jednotné osnově ukončeno a práce uložena »Svazu«, aby o jednotnou osnovu pečoval. V debatě zdůraznil katecheta Vašek (Brno), že nesprávně dělat napřed učebnici a pak osnovu; napřed má býti osnova a pak teprve učebnice. Toho přesvědčení byli jsme i my a na tom základě bylo pracováno, ale za války práce uvázla, a co tehdy vypracováno bylo, potřebovalo by za dnešních poměrů revise. Doufejme, že dojde k tomu ve »Svazu«. Při jednotné osnově mluveno i o potřebě jednoty v agendě, modlitbách, písních, v době velikonočního sv. přijímání, jednotném zření V. příkázání církevního.

K potřebám vyučování v dnešní době dobře zapadaly přednášky katechety z Velkého Meziříčí *Al. Krejčího*: »*Jak s prospěchem vyučovati*«, jež ukazuje, jak učivo upravit, jak postupovati; a docenta katechetiky z Brna, *Jana Staňka*, který v přednášce: »*Čemu dnes zvláště vyučovati ve škole*« důraz klade na mravní výchovu a na apologetickou stránku vyučování. »*O duchovní výchově žactva*«, zvlášt na škole střední přednášel *Pavel Kvasnička*, profesor v Holešově ukazuje, že katecheta je duchovním rádcem, správcem a přítelem mládeže.

Jako přítel mládeže jeví se kněz zvláště v péči charitativní a tuto práci osvětlil a pro ní nadchl premonstrát ze sv. Kopečka *P. Leopold Bláha*, v před-

nášce: *Charita a dítě*, ukázav navečer před tím ve skioptikonu četné obrazy ze života Don Bosca jeho ústavů.

Dnes jest již téměř rozluštěna otázka, že liturgika nemá se probíratí samostatně, ale příležitostně, (ne jako dříve zabráti ní celé vyučování v V. třídě školy obecné), ale profesor semináře ve Vidnavě, *dr. Frant. Onderek*, ve svém pojednání »*Liturgika ve škole*« zajímalé a poučné řešil tuto otázku, ukazuje, co tu četných příležitostí, kdy liturgice vyučovati, jak buditi úctu ku chrámu, k předkům, k obyčejům a zvykům a jak při tom lze probouzeti počátky obětavosti pro posvátná místa.

Na chodbě před Slovanským sálem, v němž konaly se přednášky, umístěna byla miniaturní **katechetická výstavka**, v níž péčí katechety Rečka z Kunovic sneseno bylo vše, co se na rychlo sněti dalo. Obrazy náboženské starší i novější (Jánského, Heinemannovy, z Doreovy bible, ze Zlaté bible, Fugelovy, Führichovy, Schumacherovy), obrázky menší, nasbírané a vystříhané z časopisů (ku církv. dějepisu), různé pohlednice, i náboženské kresby dětí tu byly. Mnohé diagramy (Rečkův církevní rok z obrázků!) přehledy (Zamazal, katecheta z Mar. Hor, četné vydal), sbírky obrazů (liturgické Svobodovy, obrazy vydané dr. Podlahou) umístěny tu na stolech i na zdech rozvěšeny. Mezi nimi hojná literatura, stará i novější: homiletická, dějepisná, katechetická i pro mládež. Vystavena byla i kniha, velké dílo německé: »*Die Bibel in der Kunst*« (Mainz, Kirchheim 1905), v níž četné obrazy od slavných mistrů, mezi nimi i od našeho *Václava Brožíka*, u nás málo komu známé (Smrt Jesabely, smrt Athalie, Achabova, Eliáš a kněží Baalovi, Eliáš křísí syna vdovy v Sareptě a j.). Zajímavé tu byly i ukázky obrázkové metody ku vyzkoušení inteligence dítěte (vystavoval dr. K. Helfort.) Pražský ústav pro hluchoněmé vystavoval četné diagramy a obrazy, podobné obrazy vystavil i P. Bláha, vystavuje i práce dětí.

Průvodcem k této ladné výstavce byla přednáška Rečkova: »*Učebné pomůcky*«, kde vysvětlil, že výstavka je jen v malých rozměrech (dvě školy z okolí), poněvadž objednané věci z Německa nedošly. O pomůckách praví, že první pomůčkou je katecheta sám, pak kniha (smutně by se dalo vykládati o učebnicích!) obraz, diagram, křída. Doporučuje knihy pro mládež a dnes časovou pomůcku, loutkové divadlo (firma Petrus v Třebíči vystavovala divadlo, figurky, obleky, knížečky a j. pro divadlo potřebné a večer kursistům předvedla.)

Jak s prospěchem lze a má se použití křidy při vyučování, dokázal katecheta L. Reček v *praktickém výstupu*, jež poslední den provedl s 22 děvčaty a 9 hochy ze školy z Tupes' Zopakovav krátce o cíli člověka a potřebě milosti posvěcující, začal *výhled o milosti pomáhající*. Vyšel z příkladu o plavbě apoštolů po jezeře Genezaretském (obraz jezera), srovnává život ku plavbě po jezeře (moři) k hoře blahoslavenství (kreslí na tabuli). Objašňuje příkladem cesty Šavlovy do Damašku a jeho obrácení, kdy byl osvícen a pobádán konati dobré, doplňuje definici z příkladu o Petrovi kajícím a zoufajícím Jidášovi. Napsuje definici na tabuli, dává opakovat, zceluje, ukazuje na potřebu milosti (»Boží pomoc zůstaň s námi vždycky!«). Pán Bůh pomáhá (příklady), povzbuzením a modlitbou končí.

Katecheta Reček ukázal se výborným katechetou, který u neznámých dětí dovedl vzbuditi zájem, pozornost a dobrého výsledku se dodělal.

A k pracem kursovním, jak vědeckým tak praktickým, dobře přiléhala přednáška katechety z Opavy a poslance *Jana Rýpara* o »*Našich požadavcích*«. Má-li katecheta intensivně pracovat ve škole, musí vědět, na čem je, jaké je jeho postavení. To dobře osvětlil přednášející dokázav, že nedá se vše lámati, že třeba pracovat klidně, opatrně a úsilovně. V naší republice bylo vydáno heslo: zničte náboženství katolické, je rozpor mezi praxí a církevními úřady, proti nám jsou všichni za jedno a katechetům nezbyvá než svépomoc, pracovat vlastní silou.

V rozhovoru potom mluveno o započítání let — vzkypěla závist čtyř započítaných let v Čechách, ale utišena jak předsedou, tak i poslan. Rýparem — o letech ze správy duchovní, podány informace a mnoho nadějí složeno na ustavený »Svaz katechetických spolků«, v němž se nyní bude pracovat jednotně, za zájmy všech katechetů v celé čl. republice. —

Tak podán tu malý obrázek z referentské povinnosti, obrázek matný, který bude osvětlen obšírnou zprávou o kursu, kterou katechetské spolky moravské zajisté brzo všem účastníkům, ale i všem katechetům, k povzbuzení a poučení vydají. Kež by to bylo co nejdříve!

Na Moravě uspořádány byly již čtyři katechetské kursy, dva menší a dva větší, letošní na širokém základě, který se zdařil nad všeliké očekávání a mnohými výsledky se honosí. Ke všem byly přípravou dávne již sjezdy katechetů na Velehradě, kde vše je po ruce a kde vládne výborná ruka nynějšího nejdůstojnějšího p. arcibiskupa dr. Ant. C. Stojana, který vždy na sjezdu je přítomen a i letos, opustiv sjezd německých katolíků v Opavě, s pozdravem odtud zajel do Uh. Hradiště a pěšky spěchal na Velehrad mezi své milé katechety, aby jim pozdrav vyřídil, kurs oživil a všechny povzbudil.

Bylo na kursu nadhozeno: *Příští kurs bude v Praze!* S radostí bylo přijato, těšíme máme obavy — ale doufáme, že se podaří splnit, co bylo slíbeno.

S. U. V.

In marginem.

(Píše prof. Dr. Lub. Petr.)

(Pokračování.)

Když byla tímto způsobem připravena půda, použito téměř každé vzpomínky z náboženských dějin českých, aby prohloubeny byly v české duši předsudky proti katolické církvi a katolickému náboženství. Totiž každé vzpomínky, z níž dalo se proti katolickému náboženství těžiti.

Výročí smrti Husovy, narození nebo smrti Komenského, výročí poprav českých pánů, vše musí sloužiti k prohlubování propasti mezi národem a církvi, i když se to děje způsobem tak násilným jako při nedávné oslavě památky smutných důsledků českého povstání ze začátku sedmnáctého věku. Protestanští pánové, v zemi ve veliké většině jsoucí, odhodlávají se k nepředloženému a nepřipravenému povstání; zahájivše je, vedou je s tak bezpříkladnou netečností a neobětavostí, že lehkovážně promeškávají všechny příznivé chvíle svého hazardního odhodlání; po krátké bělohorské seči, kdy dalo se ještě mnoho, ne-li všechno zachrániti, buď utíkají ze země nebo vrhají se před svým vítězným nepřítelem na kolena a vyznávají, že jim »srdečně litostivé jest, že se proti Jeho Milosti císař

ské jakožto svému pořádnému, posloupnému, korunovanému, pomazanému a lehenskému králi a pánu pozdvihli«; ničice na staletí samostatnost své vlasti, vydávají se vítěznému nepříteli bezradně na milost a nemilost a snaží se zachrániti jen sebe způsobem, jež Palacký pohnut nazval »českou hanbou«, o níž si přál, aby její dokument v roudnickém archivu nalezený zvláště pečlivě byl uschován a utajen. I když smutná tragika jejich trestu ladí k soucitu a útrpnosti každé srdce české, jest možno tohoto ohromného národního neštěstí, jež tak lehkovážně bylo zaviněno, vzpomínati způsobem, jakým se to nyní u nás děje. a jest možno vinit z toho jen ty, kdo ze zápasu jim vnuceného vyšli vinou-nedbalého odboje vítězi?

Kde pak na širém světě kromě oblasti československé republiky smí se ještě podnes konspirovati beztrestně proti státu? Když nemůžeme bez trpké výčitky vzpomínati původců tohoto nešťastného odboje, nebylo by rozumnější raději shovívavým mlčením přikryti je a neoslavovati toho, co svým začátkem, průběhem i koncem spíš odsouzení než oslavy zasluhuje? Ano, kdyby účel neposvěcoval prostředků! Kdyby nebylo třeba stůj co stůj vydupávati ze země něco, co rozvášňuje a rozpaluje mysle a rozmnožuje zaujatost širokých, neorientovaných vrstev proti náboženství, jež netěší se přízni vedoucích kruhů! Vždyť věc tak nevinná jako sčítání lidu muselo posloužiti k tomu, aby náboženství, aby vztah člověka k Bohu prosmýkán byl rmutem pouličních zápasů a křiků a stal se prostředkem k odvádění duší od církve i katolické i prostředkem k zapálení nových nenávistí. Důsledky se ovšem již dostavují. Byli bychom to považovali ještě před dvěma roky za možné, že my, kteří jsme v minulosti náboženskými spory tolik byli vytrpěli a touto zkušeností povznesli se korečně k výši náboženské snášlivosti, jež nechává s pokojem každému jeho náboženské přesvědčení, že my budeme se vzájemně v kostelích přepadat, že z víry učí íme záminku k provádění násilností, že vneseme rozvrat a náboženskou nenávist do posledních vesnic, do rodin, kde matka pláče nad synem náboženství odhodivším a syn klně matce, že v církvi zůstala? Je to zaslepenost či jest to něco jistě mnohem horšího? Neboť že přebd z církve katolické nestane se jednomyslně a hladce a že pokus o něj bude podnětem k novým náboženským rozbrojům v Čechách, k tomu nebylo třeba, tuším, veliké předvídavosti ani velikého daru prorockého.

Jest přirozeno, že toto ovzduší vrhlo svůj stín do školy. I když rád dávám svědectví pravdě, že mnozí světští učitelé, doceňující výchovný význam náboženství buď z taktu buď z přesvědčení aspoň mlčením šetří náboženského citění svého žactva, nemohu přec nedotknouti se obecně známého faktu, že jini učitelé přes všechna hezká slova, jež z ministerstva školství a národní osvěty byla v té příčině pronesena a přes politování, jež vyslovil prezident republiky ve své odpovědi k otevřenému listu episkopátu českomoravského nad tím »jestliže náboženské city značné části školní mládeže a obyvatelstva byly uráženy«, chovají se k náboženskému přesvědčení žactva s nesnášlivostí, jež opravdu předstihuje všechnen dosud známý náboženský fanatismus. Myslete si kterékoli náboženské vyznání: ne něco takového nebylo myslitelné ani za Rakouska neblahé paměti.

A což pak ti tisícové, kteří po viru byli po Bílé hoře ze země vyhnáni! slyším již namítati.

Strpění. Abych pouštěl se do debaty o námítku, prosil bych, aby námítka svědčila aspoň o průměrném historickém vzdělání. Tenkrát to byl princip spočí-

vající na vzájemnosti. Princip barbarský, ale vymožený na Augsburgském sněmu samými protestanty, kteří jsouce tehdy, stranou na postupu, čekali od zásady »cí kraj, toho náboženství« nemalých výhod. Podle toho principu bylo také ve všech protestantských zemích postupováno. Že má kůl dva konce a že druhý konec zabolel tehdy u nás v Čechách i protestanty, sluší sice litovati, ale byl to jen důsledek vzájemného paktu.

Ne, mám na mysli dobu novou, již náboženská snášelivost byla jednou z nejcněnějších vymožeností a ja sám tak zaostalý že považuji náboženskou toleranci za pokrok a podmínku svobody, opakuji, že přes všecko reakcionářství něco takového ani za Rakouska nabylo možno. Nebo dovedete si mysliti, že by tehdy byl mohl nebo chtěl třeba ředitel ústavu nebo katecheta nebo kterýkoli profesor svolati žactvo evangelického, židovského, mohamedánského nebo kteréhokoli chcete vyznání a že by mu byl mohl nebo chtěl dokazovati ubohost jeho víry a povzbuzovati je k výstupu z ní?

Ne, tato pokrokovost zůstala vyhrazena jen nám. Co takových nataktností musel již vyslechnouti katolický žák a někdy s ním i katecheta od dob převratu za různých těch školských oslav a národních svátků! A což teprv, když se mluví jen ve třídě při zavřených dveřích! Nevíme o nich, o těchto netaktnostech a nepřejeme si jich věděti, ale přece někdy buď z veřejného upozornění v tisku buď z postesknutí vyděšených rodičů dovidáme se o duchu, jímž jest katolické žactvo zpracováváno. Kdyby slova o šetření náboženských citů byla s hůry míněna upřímně a vážně, nemyslím, že by učitel měl odvahu dáti katolickému žactvu úkol: »Vánoce bez Krista«, anebo úkol: »Proč jsem dosud v katolické církvi!«. Nemyslím, že by směl bez výtky pronášeti ve škole slova: »Jste-li jistě tak naivní a věříte-li v mythus o Kristu« nebo: »Silný člověk nepotřebuje pánbíčka a musíte-li již nějakého mít, zvolte si toho, jehož vyznává tatíček Mäsaryk«. Z posledních slov již tušíte, z jakých šplhavých pohnutek bývají podobná slova přenašena — pochybnost tohoto komplimentu prezidentu svědčícího rozhled autorův ovšem již neviděl — a proto neváhám prohlásiti, že vláda potud ponese nepřímou odpovědnost za tyto projevy slabých povah, pokud bude jeviti zdání, že jí nejsou nemily. Dospěje-li jen svého prospěchu dbalý učitel k domněnce, že školní úřady rády vidí protikatolickou agitaci a úbytek katolického žactva, daleko-li pak má k odhodlání založiti svoji historickou nebo literární přednášku tak, aby z ní následovalo několik výstupu z církve, jimiž se neopomene jakou svou zásluhou pochlubiti? Že tím žáku vzal podklad, na němž spočívala všechna mravní kázeň jeho a že mu za to náhradou nedal nic než zárodek mravního rozvratu, z něhož jen silná individua vycházejí bez shroucení, co mu na tom záleží!

A tu, i když leccos připišu na účet revolučního kvasu, jímž průběh našeho převratu byl prostoupen, nemohu naše školní úřady přece ušetřiti výtky, že zdání jejich předpojatosti vůči katolickému náboženství jest víc než odůvodněno.

V programu vlády československé republiky jest rozlučka církve od státu. I bylo jistě rozumno odložití souborné řešení otázek náboženské výchovy školní se týkajících až do oné doby, kdy rozlučka ta bude uzákoněna.

Ale vláda a školní úřady nezachovávají tohoto rozumného postupu. Neodvažující se sáhnouti přímo na náboženskou výuku a výchovu žactva, přibližují

se k tomuto cíli po etapách a ulamují kousek po kousku z toho, co na školách z náboženské výchovy zbylo.

Již změna interkonfesijního zákona ze dne 15. dubna 1920, kterým rodiče zmocňují se učiniti náboženské vyznání svých dětí i mezi rokem šestým a čtrnáctým a tím přetrhávají započatou jejich výchovu náboženskou, nebyla šťastným počinem. Tím méně lze ušetřiti výtky průhledné tendence i jiné jeho ustanovení, to totiž, že právní účinky vystoupení z církve po dokonaném roce čtrnáctém *nastávají dnem oznámení výstupu* okresnímu politickému úřadu. Ustanovením tím vnesen byl do školy nemalý zmatek. Stačí, aby žák ústně ve škole prohlásil že oznámil své vystoupení z církve politickému úřadu a již zbaven jest povinnosti výuky náboženské i když celý rok nepřinese si tohoto úředního potvrzení, »Já jsem tam byl,« vypovídá žák, »a jsem odkazován do pozdějšího vyřízení,« prý tam toho mají mnoho,« a ježto právní účinky vystoupení z církve nastávají již dnem oznámení, nezbývá než spokojiti se tímto prohlášením, i kdyby výpověď žákova nespočívala na pravdě. Jinak řečeno, škola nemá možnosti kontrolovati skutečnost tohoto oznámení a musí se spokojiti výpovědí žakovou. Také vyloučení náboženské výuky z vyšších tříd střední školy pouhým nařízením, prohlášení dobrovolnosti školních bohoslužeb i u žactva katolického, zabírání kaplí nebo používání jejich za skladiště, výnosy o křížích, stahování několika ústavů k jediným společným bohoslužbám, nenasvědčují, že by školní úřady chtěly zachovávat se k dosavadním řádům nestranně a objektivně. (Pokračování.)

Karel Tippmann.

Na pátém Olšanském hřbitově, kde v dolní části při cestě od roku 1917 odpočívá dr. Frant. Xav. Blanda, populární ředitel pražského ústavu učitelů a profesor katechetiky a paedagogiky, tiše a bez povšimnutí u širší veřejnosti, pochován byl v hořejší části téhož hřbitova žák a nástupce Blandův mimořádný profesor katechetiky a paedagogiky, Karel Tippmann.

Bylo před polednem, dne 31. srpna t. r., kdy za přítomnosti několika nejbližších příbuzných, zástupců bohoslovehké fakulty, ústavu učitelek, Spolku katechetského a několika kněžích-žáků zesnulého, dopadla poslední hrouda země na hrob skromného a dobrého profesora Tippmanna.

Karel Tippmann narodil se 24. června 1846 v Jedové Hoře a po svém vysvěcení na kněze v Praze r. 1871 stal se kaplanem u Plzně ve *Vejprnicích*, odkud docházel do školy do Křimic, kde byl tehdy ředitelem školy p. Jan Kašpar, s jehož rodinou zůstal Tippman ve styku až do posledních dnů svého tichého a skromného života. Roku 1874 byl přeložen za katechetu na měšťanskou školu do *Roudnice*. Roku 1875 vydal v Praze bez udání jména »*Stručný církevní dějepis*«, který obdržel církevní schválení pro ústavy učitelů a učitelek od ordinariátu v Olomouci. Druhé vydání, opravené, vyšlo se jménem spisovatelovým roku 1879 a dostalo se mu četných ordinariátních schválení. Kniha užívalo se na školách našich téměř po čtyřicet roků a »*Vládní Věstník*« z r. 1917 ještě ji uvádí mezi učebnicemi školními.

Roku 1878 povolán Tippmann do Prahy za katechetu na ústav učitelek, Brzo potom (1880) vydal »*Stručnou katolickou liturgiku*« Dominika Aloise Špachty, v novém samostatném zpracování, která vyšla roku 1890 v šestém vydání a byla schválena všemi ordinariáty v Čechách a na Moravě pro školy obecné a měšťanské a užívá se jí posud na školách. Tehdy přeložil Tippmann z Ber. Bolzana: »*Řeči vzdělávací*« (1882—1884) a z Fénelona: »*O dívčí výchově*« (1889) a psal, jako již v Roudnici, povídky pro mládež pod pseud. Jan Podhajský, jichž řadu vydal v letech 1876—1885.

V Ježkově »*Knihovně katechetické*« (čís. 2. Praha 1889) vyšel ve dvou dílech Tippmannův obšírný »*Výklad biblické dějepřavy*«. V úvodě vykládá metodu, kterou mají se posvátné děje vyprávěti dítkám. Učitel má stále mít na paměti že vykládá něco svatého, má přihlížeti k církevnímu roku, užívati mluvy biblické. Příběhy má vypravovati krátkými větami, věrně, beze chvatu, zřetelně, přirozeně a správně. Věc má dokonale znáti, býti řádně připraven, aby vše mohl dobře vysvětliti. Vyučuj názorně, používej obrazů, křídý, modelů! Aby katecheta svého úkolu dosáhl, musí se připravovati, vzdělávati a modliti. Své výklady biblického dějepisu podává pak Tippmann s ohledem k osnově Pražské z roku 1888 a Budejovické a Královéhradecké z roku 1877.

Když na den sv. Václava roku 1891 rozdělena byla fakulta bohoslovecká na fakultu českou a německou, jmenován r. 1892 *docentem katechetiky na české fakultě* katecheta ústavu učitelek Karel Tippmann, stav se zároveň katechetou na ústavě učitelů. V přednáškách svých řídil se předchůdci svými Blandou a Sýkorou a zásadami vyloženými v úvodu ke svému »*Výkladu biblické dějepřavy*«. Roku 1903 jmenován byl Tippmann mimořádným profesorem a r. 1905 odešel na odpočinek. Byl učitelem obsáhlých vědomostí, který svou laskavostí a skromností dovedl si získati lásku a nakloniti srdce každého žáka a posluchače. Při tom byl knězem vzorným a člověkem ušlechtilým.

Letos dne 17. července připadlo 50leté jubileum jeho kněžství; ve své skromnosti nedopustil nejmenší oslavy, sloužil tichou mší sv. ve svém oblíbeném chrámu Týnském, kde přes 40 let sloužil, a tato tichá jubilejní mše sv. byla jeho mší sv. poslední. Zmizela milá jeho tvář a nakloněná postava z obvyklých podvečerních procházek na nábřeží a dne 29. srpna tiše opustil Karel Tippmann tento svět. Z téhož chrámu Matky Boží před Týnem konán ve středu 31. srpna o 9. hodině pohřeb zesnulého na hřbitov Olšanský. Ave a. p.!

K.

SMĚS.

Agrárníci pro beznáboženskou školu.

Nedávno napsala »*Tribuna*«, že agrárníci zůstanou v kulturním boji neutrální. Nestalo se tak. Všude vystupovali svorně s volno-myšlenkáři, komunisty a československými proti požadavku, aby pro katolické děti zůstalo náboženství ve školách. »*Venkov*« 11. září, pfináší požadavek laické, t. j. beznáboženské školy. Citujeme jako dokument kulturní politiky agrární: »*Druhou podmín-*

kou, nezbytnou k tomu, aby škola národní mohla zcela naplniti svůj úkol, je svoboda učení na základech pravé vědy, což znamená, že musí zmizeti ze školy veškerý vliv církevní, který buduje vzdělání svých příslušníků na dogmatech, jichž změna je nepřipustná. Odtud vyplývá požadavek školy laické, svobodné, volné, se svobodným, vysoce vzdělaným učitelem. Takové školy posud v naší republice, žel, nemáme, poněvadž mocné vlivy římsko-katolické posud namnoze ovládají pozice, které okupovaly za Rakouska.«

Vybudovati samostatnou českou, slovanskou katolickou paedagogiku a katechetiku jdoucí ve stopách Aristotela, Augustina, Tomáše Akv., Komenského, jest snahou Společnosti sv. Cyrila a Metoděje. Ve své přednášce na schůzi olomoucké skupiny Společnosti, ukazoval Adolf Vašek, katecheta z Brna, že *cíle toho se dojde nejsnáze, zpracují se a slovanským duchem pronikne pokročilá vědecká katolická literatura německá*, z níž hojně nejnovější bibliografie uvedl. Pro nejbližší dobu navrhuje: 1. Vytvoření širokého kruhu vědeckých pracovníků paedagogicko-katechetických za pomoci a součinnosti bohoslovských fakult a ústavů. Sousediti mladší nadšence, soustavně je ku práci vésti a nabádati, dávat jim direktivu. 2. Moderní a časové zpracování a nové vydání »Pedagogiky« prof. Josefa Šanera (Děd. sv. Prokopa). 3. Upravení dle našich poměrů a potřeb německé nejlepší katechetiky. Schnitz Hub., Die religiöse Unterweisung der Jugend, (Köln. Bachem 1913); Kroužky katechetů aby zpracovaly části a pak celku aby byl slovanský a jednotný svéráz (V. Kubíček). 4. Zpracování jednotlivé, zajímavé a časové práce německé (uvádí celou řadu). 5. Vydati časový, praktický návod pro rodiče, matky, jak vychovávat děti v duchu křesťanském. Nejlépe by bylo, aby co nejdříve vyšla a co nejvíce rozšířena byla »Domácí výchova v duchu křesťanském«, Kurz — Navrátilova; k čemuž navrhuje opět celou literaturu německou. — Užíváme velikou sečtělou a znalost literatury redaktora katechetické části »Vychovatelských Listů«, ale kde najde v blízké době spolupracovníků, když ví sám, že okruh spolupracovníků »Vych. Listů« jest *minimální!* A pak byla by to *samostatná* česká a slovanská katolická paedagogika a katechetika?

Prapory na školních budovách. Výnosem ministerstva školství a národní osvěty, uveřejněném ve Věstníku ministerském z 15. srpna 1921, vysvětluje se, že na oslavu národních svátků cizích států mají se vyvěsiti prapory toliko na budovách úředních, nikoli budovách školních. Ministerstvo vydalo totiž seznam těchto národních svátků a byl tu i den korunovace Sv. Otce papeže Benedikta XV. — 6. září! A toho se leklo učitelstvo, že by na den významný v církvi katolické měly býti na školách prapory a podávali protesty — a tak výnos z 15. srpna byl uklidněním těch, kteří se obávali, že by ztratili na své pokrokovosti.

Zpráva o letošním katechetickém kursu na Velehradě, v níž všechny řeči budou slovně uveřejněny, bude dána do tisku co nejdříve, takže počátkem listopadu bude asi rozesílána. — Ideové a hmotné požadavky katechetů projevéné na kursu budou předloženy nejd. episkopátu a příslušným úřadům.

Nové dějiny církevní pro školy střední od prof. Š. Pokoje právě vyšly nákladem Státního nakladatelství v Praze ve třetím, přepracovaném vydání. Jsou schváleny všemi ordinariáty a ministerstvem školství a národní osvěty dne 6. srpna 1919, čís. 31.568.

Ze Slovenska. Nakladatelský spolek »Lev« na Slovensku obdržel od profesora české realky v Č. Budějovicích **Šimona Pokoje** povolení, aby směl učebnice jeho převést na jazyk slovenský. První vydal *Věrouku pro vyšší třídy škol středních* v překladu dr. Pavla Žižky.

Jak vyučuje sekta československá náboženství. Zajímavý dokument učiva sekty, která hlásá, že má čisté náboženství, která lásku ke všem, otisklo přerovské »Právo«: Náboženství českoslov. Započato 9. IV. 1921. Škola. Třídni kniha, číslo invent.

9. IV. Jan Hus, národní světec.
 16. IV. Sv. Jan Hus.
 23. IV. Jan Nepom., zrádce vlasti a zločinec.
 30. IV. Zázraky J. Nepom.
 7. V. Zpověď a přijímání.
 14. V. Civilisace, její základ.
 21. V. Husitská zpověď.
 28. V. Řím — lež.
 4. VI. Papež — lež, krev a zločin.
 11. VI. Papežství je lež, zločin na lidstvu páchaný.
 18. VI. Řím je pramen našeho neštěstí
 25. VI. a naši potupy na Bílé Hoře. —
- To je »čisté náboženství«, ta láska; oni nenadávají, oni nešťvou! A zatím už takto vyučují dítky ve škole. Tak mluví jen ten, jehož svědomí je rozvráceno, znepokojeno, jenž je sám duševně nešťastný a do neštěstí duševního svádí i jiné, i mládež. Podivná osnova, jakou má sekta československá!

Co se dává do rukou mládeže. Dobrému vychovateli jest třeba dbáti toho, aby sledoval, co se dnes dává do rukou mládeže i ve školách. Rozšiřují se různé letáky, posílají po dětech rodičům různé

rady a pokyny, ale rozšiřovány jsou pokrokovým učitelstvem nepřátelské časopisy, brožury, knihy a kalendáře. O takovém kalendáři mezi mládeží rozšiřovaném píše přerovské »Právo«

Dále: Naším dětem na školách byly nabízeny a doporučovány (samozřejmě, že také kupovány) »Kalendářiky československé mládeže«. *Zaujatost protikatolickou, kterou nemohl pan Čaha vměstnat do svých lžiidějin, shrnul v kalendáříku.* Je to bezohlednost, když se odváží někdo vnučovat našim katolickým dětem kalendář, v němž *ustupují do pozadí všechny velké svátky katolické, aby vynikli noví »svatí«* husitští, protestantští a bezvěrečtí. (Místo Hodu Božího svat. mají tam jakousi Žofii, místo Bož. Těla slaví se Fr. Palackého, to se ví, neschází ani svátek upálení J. Husa.) Zje možno už mluvit o otrlé bezcharakternosti. Dětem se dávají dobré rady, třeba: »Nám není náboženstvím, ukazovati se na veřejných místech, třeba to byl chrám.« Masaryk. *Po názorech pana presidenta Masaryka nám nic není a kde jsou protikatolické, tam jsme a budeme vždy proti nim.* Chce-li někdo protinábožensky očkovati naše děti pod jeho protektorátem, ať na to nezapomíná!

Kde takové věci se strany učitelů se rozšiřují, tam i katecheta ať rozšiřuje věci katolické, protestantům, židům, bezvěrcům to doporučovat nebude a katoličtí rodičové to uvítají. Co smí dělat učitel všem, to smí katecheta dětem katolickým.

Právo rodičů na výchovu a vzdělání dětí u nás se pokrokovým učitelstvem popírá a děti nutí se navštěvovati školu státní. Jinak je tomu jinde. Dne 28. června jednalo se v německém říšském sněmu o bývalých kadetkách a podobných vzdělávacích ústavech, které dle mírové smlouvy nesmějí dále existovati. Vládní předloha navrhla tudíž, aby tyto ústavy byly proměněny ve vzdělávací ústavy říše, v nichž by děti nemajetných, zvláště válek poškozených rodičů nabyly vyššího vzdělání. Též pro dívky má být jeden ústav zřízen. Centrum navrhlo k vládní předloze tento dodatek: »*Vyslovili rodiče přání, aby jejich děti dostaly se do určitých ústavů, tu má být tomu přání dle možnosti vyhověno.*« Centroví řečníci poukázali na to, že určo-

vací právo rodičů vztahuje se nejen na školství obecné, nýbrž ještě více na příští říšské výchovnávací ústavy, které budou spojeny s internáty. Návrh centra byl 151 hlasů proti 148 přijat.

Otázka stávek školních dětí. Věstník min. školství přináší výnos, ve kterém se praví: »V poslední době stává se zjevem čím dále tím častějším, že se proti jednotlivým osobám učitelským vznášejí »z řad občanstva« stížnosti — podepsané i nepodepsané — v nichž se pisatelé způsobem přímo rozkazovacím domáhají odstranění některého učitele neb odklizení opatření učiněného ve škole sborem učitelským. A hned připojují výhrůžku, že, nebude-li jejich stížnosti vyhověno, bude zahájena všeobecná stávka školních dětí, to jest, že rodiče nebudou svých dětí školou povinných posílati do školy, na niž učitel, jimi označený, nehledě ani k tomu, že se skoro všechny takové stížnosti ukázaly naprosto neodůvodněnými, nebo byly podány jen z osobní zaujatosti, ať již politické, nebo soukromé, je vyhrůžka stávkou školní nezákonná a nepípustná. Rodiče, hrozíce stávkou školních dětí, oznamují tedy úmysl neplniti povinnosti, uložených jim zákonem. Proto budou napříště za každou provedenou stávku dětí potrestáni.« — Tento absolutistický úkaz odsuzuje i bolševická »Rovnost«, která píše: »Je to věru úžasně, kam v demokracii československé spějeme. Byl to právě český národ, který v boji s germanisací velmi často i hromadných stávek školských používal. Čeští rodičové snášeli za to od německých šovinistů hodně ústrků, ale zákon je pro stávku školskou nestíhal, byla dovolena. V živé paměti všichni máme, že provedena byla veliká řada stávek z důvodů národnostních i politických, ale i stávek vplynulých z příčin lokálních. Republikánský ministr toto právo rodičů ruší. Několika škrty pera, prostým uveřejněním ve Věstníku ministerstva školství se rodiče dětí zbaví primitivního práva, aby třeba i odepřením posílání svých dětí do školy směli jako súčasatná strana promluvit o poměru v ústavech, jež pro existenci jejich dětí mají důležitost primární.« — Není pochybno, že výnos namířen je proti katolickým rodičům, kteří takto mají být donuceni mlčet ke všem přehmatům bezvěreckého učitelstva proti katolickým dětem.

VYCHOVATEL

Odpovědný redaktor: gymn. prof. EM. ŽÁK.

ČÍSLO 11.

LISTOPAD 1921.

ROČNÍK XXXVI

Fronta se láme.

Známo, že učitelstvo ve svém vedení patří k těm stavům, které nejvíce podléhají politické módě a nejvíce přebíhají — dle politické nálady — ze strany do strany, z tábora do tábora. To ukázalo se hned na počátku naší samostatnosti, kdy učitelstvo hrnulo se k těm, kteří měli vládu v rukou a »pokrokové« učitelstvo chtělo vynutit proti vůli většiny národa a většiny rodičů *nucenou monopolní beznáboženskou školu státní* a znemožnit jakoukoliv konkurenci, aby rodiče prostě do těchto škol dítky posílat museli, ať tam »pokrokový« učitel řadí jakkoliv. Pokrokařský svět musí ovšem žádati jen laické školy, beznáboženské. Vždyť on dobře ví, že *budou-li vedle sebe státi školy náboženské a beznáboženské, jest jisté vítězství škol náboženských*, jak živý toho doklad je právě ve Francii. Veliká většina rodičů posílala by dítky do školy náboženské, aby se jim nezkazily.

Nebezpečí školy beznáboženské nahlédli rodičové a proto koncem srpna na 1.100 schůzích staticíkové rodičů žádali pro své dítky náboženskou výchovu. Nepomohl terror orgánu české obce učitelské, který dne 1. září v článku »Před kulturním bojem« vyhrožoval, že »založení konfesijní školy znamenalo by konec republiky,« nepomohlo, že učitelstvo vrhlo se na svobodu svědomí svých členů a vydalo heslo, že žádný organisovaný učitel nesmí býti členem církve katolické. Učitelské organisace okresní měly o tom pojednati a své členy donutiti k vystoupení z církve. Píše o tom učitel (Pražský Večerník 23. září): »Budeč Podbělohorská« pro Smíchovsko konala 17. t. m. členskou schůzi. Místo, aby se řešily problémy vychovatelské a školské, debatovalo se plně 3 hodiny jen o tom, zda se mají učitelé, kteří zůstali v katolické církvi, ze spolku vyloučiti, nebo z milosti v něm ponechati. Delegáti Z. Ú. S. J. U. totiž navrhuji vyloučení. O takové věci jedná stavovská organisace, v níž by měla přece panovati volnost svědomí a náboženského přesvědčení. V organisaci, v níž ze 160 členů jest 77 katolíků, má dojiti k znásilnění skorem polovičky členstva. Učitel bolševik nebude vyloučen, za to katolík učitel ano, třeba by byl nejzornějším. Tak daleko ještě žádná stavovská organisace nedošla. Bylo trapné pohlížeti na »pokrokáře-bezvěrce«, jimž nešla věc tak, jak doufali! Vlhly oči těm, kdož stáli při počátku budování org. učitelstva a jimž vlasy již probělávají a bylo úzko oněm, kteří se zápletem v srdci nastoupili dráhu vychovatelskou, prosti toho, by rozdmýchovali boje náboženské! To je ta volnost ve víře? S postupem tím, citům tak se přičicím, nesouhlasili ani jinoverci, ba i několik rozumných bezvěrců! S hořkostí přes polovinu účastníků schůzi po třech hodinách opustilo a tím musila býti skončena. Leč předsednictvo nepovolilo! Návrh přikázalo okrskovým jednotám — aniž by se o tom dalo hlasovati. Tak pracuje se ve svobodné republice. Hrstka proti všem! Inu, učitelstvo »pokrokařské« zapomíná, že dobré bylo páli — a že se časy mění.«

Učitelstvo opouští církve, donucuje k tomu své členy, zapomíná na své předchůdce, kteří řídili se heslem Sušilovým »Církev a vlast, ty v mojih ses-

terských milují se *ňadrech* a — *zrazuje svou vlast*. Tak daleko zachází učitelstvo pokrokové, že ve svém orgánu po utvoření nové vlády, píše o úkolech jejích takto: »Považujeme ji za vládu, která má připravit *dohodu s Němci* a připravit místo užší koalici pokrokové, českoněmecké, bez klerikálů. *Splní-li ministerstvo Benešovo tento úkol, vykoná dílo vysoké ceny pro naši republiku.*« Pak teprve bude možno provést odluku církve od státu a školy. Provede-li tento úkol vláda Benešova, bude jí učitelstvo vděčno.

Tak píše pokrokové učitelstvo v časopisu české obce učitelské. Učitelstvo, které při každé příležitosti má na jazyku »velikého Čecha Husa« — ale jeho slovy »Pravdu každému přejte« se neřídí, je pošlapává — které se ohání Havlíčkem a má plná ústa vlastenectví, to *pokrokové, národní a vlastenecké učitelstvo volá na pomoc Němce, aby pošlapaná byla náboženská svoboda, aby rozvrátilo, co ještě rozvráceno nebylo.*

Jako pokrokářská zuřivost protináboženská otevřela oči rodičům, tak tato zuřivost *otevřívá oči mnohým rozvázným učitelům a mnohým ještě otevře!* Svědčí o tom dopis učitele výše uvedený i co píše jiný učitel »Českému Západu« (čís. 39.), z něhož uvádíme vylíčení »pokroku« v řadách učitelských:

»Pokrok« za každou cenu stal se heslem dne, když ministr Habrman dal povel ku protináboženskému boji. Nemáte ponětí, jaké krkolomné skokanství nastalo v našich řadách. Nejhorší Rakušáci, udavači, špiclové stali se na obrat nejzuřivějšími republikány, a běda každému, kdo nedovedl se jim okamžitě přizpůsobiti. Politické šarlatánství slavilo právě orgie. Nastal odliv učitelstva od agrárníků a národních demokratů — a modou stalo se příslušenství k sociální demokracii. Již to jest doklad duševní chudoby u mnohých, že vlastně ani nevěděli, proč se stali scudruhy — neznali minulosti této strany ani jejího programu — ale to jim nevadilo. Habrman je soudruh — soudruzi budou navrchu — ergo: budeme také soudruhy. Těm nejčipernějším a nejrychlejším se to vyplatilo: příslušnost ke straně a soudružská legitimace vynesly je hodně vysoko, nebo aspoň je chránily při různých nepřístojnostech.

Pod heslem »pokroku«, ale spíše z otrocké podlizavosti, aby zalíbili se soudruhu-nevěřci Habrmanovi, byly vyhazovány ze škol kříže, mládež štvána proti náboženství, a učitelstvo postavilo se ostantativně v čelo nejsprostšího protináboženského boje. A poněvadž domnívají se matadoři nevěry v našich řadách, že Habrman stane se znovu ministrem školství, proto již nyní začínají nové štvání a nové zotročování.

Jest totiž ještě mnoho učitelů, kteří nevystoupili z církve katolické (římské). Jest nás — mírně počítáno přece na 50%, ze všeho učitelstva: Chyba je, že jsme se včas nesorganisovali a že různé osobní i stavovské ohledy zdržují nás od ráznějšího vystoupení na obranu svědomí. Ale věřte mi. Věřte to mezi námi, staršími i mladými, když vidíme to patolízalství k jednotlivým politickým předákům, tu duševní otročinu, to snižování celého našeho stavu.

Škola není svobodná — a nebyla nikdy tak zotročena, jako nyní. Doufejme, že podaří se rozvázným činitelům vymaniti školu i učitelstvo z ponižující otročiny a postaviti ji do služeb celého národa.

V debatě o vládním programovém prohlášení posl. Václ. Myslivec konstatoval, »že máme také učitelstvo již volné, nepodléhající teroru, učitelstvo, které si žádá náboženské výchovy mládeže. U nás v Čechách, na Moravě a ve Slezsku ho máme několik tisíc, máme je i na Slovensku, kde přítomný kolega náš Hancko jest předsedou zemského spolku učitelského, který zvláště se svými třemi tisíci členy stojí na stanovisku nábožensko-mravní výchovy ve školách.«

A přerovské »Právo« (22. října) píše: »Proletla v posledních dnech novinami zpráva, že spolek katol. učitelů dosáhl počtu dvou tisíc členů. Jest to jistě ovoce únavné práce výboru Spolku katol. učitelů, ale jistě neméně také důkazem, že učitelstvo ve svém jádru přece zůstalo nedotčeno a věrno dědictví otců. Jestliže v době tak krátké podařilo se soustřediti pod praporek kříže dva tisíce učitelů, pak jest to zřejmým důkazem, že mezi učitelstvem dosud jest dosti zakřiknuté víry, dosti lásky k svatým ideálům církve římsko-katolické a dosti charakterního přesvědčení a sebevědomí. Jen jiskra, jen vůdcovské znamení stačilo, aby přihlásili se, kteří se nelekají ani hrozby, ani násilí, ani strádání, kterým jejich přesvědčení jest nade všechno.

S hrdostí prohlašujeme: *Dva tisíce katolických učitelů*, v dobách, které směle mohou být zvány mučnické, *jest dva tisíce nesmrtelných*, na něž bude kdysi s vděkem vzpomínáno, až bude celý uvědomělý katolický národ československý a jichž nezapomene celá příští slavná katolická republika československá.

Nenávidění od svých kolegů, opovrhování jimi, *šikanování od svých představených*, posmívání oběma a *ohrožování existenčně, kráčeji za velikým cílem* společně s katol. rodiči převychovati katolickou mládež katol. názorem světovým pro veliké a těžké chvíle národa a státu.

A tak fronta pokrokového učitelstva láme se i u nás, kde počet katolických učitelů blíží se tisíc, kdy vítáme je za spolupracovníky našeho listu a vidíme v nich záruku příštích lepších dnů a pozdravujeme je jako osvobozující světlo budoucnosti.

Miliony katolických rodičů a dětí československých *vítají a pozdravují katolické ty učitele a všechny, kteří povzbuzení jejich příkladem a posílení jejich rozhodnutím, budou je následovati.*

— 105

Pouť katechety do Říma

Napsal ANT. SUCHORADSKÝ.

Súčastnil jsem se letošní pouti katolíků československých do Říma a stručně jen přehledem chci zde vylíčit pouť tuto a dojmy, jaké jsem si z pouti té odnesl.

Vyjeli jsme v pátek dne 30. září o 1. hod. odpolední. Cestou Čechami byli jsme na hlavních stanicích místními katolíky vítáni, než i posměchu a nadávek (Benešov, Č. Budějovice) nebyli jsme od nepřátel ušetřeni. Po 32hodinné jízdě dospěli jsme Benátek — královny moře. Zde navštívili jsme hlavně chrám sv. Marka, palác dožat, projeli se na gondolách a odpočinuvše si v pěkných hotelích na ostrově Lido a někteří z poutníků i v moři (2. října) ještě se vykoupavše, odjížděli jsme do Padovy ke hrobu velikého svätce sv. Antonína. Tam vykonali jsme svou pobožnost a po několikahodinné přestávce vsedáme do vlaku, abychom dle programu poutního dospěli ještě dnes do Bologně. Zde cílem našim jest chrám a hrob sv. Dominika. Celé město svým úhledným zevnějškem nám hlásá že přísloví »Bologna crassa et docta« bohatá a učená — má pravý význam. Co tu krásy a bohatství; chrám nádherný — uvnitř téměř celý hedvábím a brokáttem potažený, působí na příchozí dojmem mohutným. Škoda, že doba našeho pobytu zde vyměřena pouze na několik hodin! Vždyť již chýlí se den 3. října k večeru a my máme ráno již býti v Assissi, abychom zde oslavili svátek sv. Františka. A toho jsme též dosáhli. Jeli jsme celou noc a ráno 4. října za pře-

krásného počasí vystupujeme z vlaku v nádraží města Assissi. Cílem našim jest Porciunkula — podílek sv. Františka. Zde někteří kněží slouží mši sv., konáme společnou pobožnost, navštívíme místo růží bez trní s listy krvavými skvrnami zabarvenými. Po té ubíráme se dosti náročnou cestou do města Assissi k hrobu velikého svätce, abychom v den jeho jmenin u hrobu jeho se pomodlili. V poledne přišli jsme »z pouti« zpět do Porciunkule a po obědě, který nám byl podán v hotelu stejného jména (»Porciunkula«), spěcháme k nádraží — opravdu spěcháme — vždyť srdce naše a mysl naše již nese se k poslednímu — hlavnímu cíli našemu k věčnému Římu. Řím! S jakými pocity poutník vstupuje na místa každému katolíku tak posvátná! Jak slyší tu v duchu slova básníkovy:

»Stůj noho! Posvátná místa jsou, kamkoliv kráčíš.«

V Římě na nádraží dostalo se nám srdečného uvítání od zdejších katolíků a po zapění našich obou národních a papežské hymny, rozcházíme se — jest již 10 hodin večer — dle pořadatelstvem určeného pořádku do hotelů na kýžený již odpočinek. — V Římě samém ztrávili jsme pět dní. Na Řím doba velice krátká, proto nedbajíce únavy a na pokročilou dobu roční značného horka, snažíme se v těch několika dnech co možná nejvíce shlédnouti. Přirozeně navštívíme nejdříve velechrám sv. Petra; zde u hrobu knížete apoštolského skládáme všichni — nejdříve poutníci-biskupové, pak kněží a po nich ostatní poutníci hlasitě vyznání víry, vykonáme společnou pobožnost v kapli našeho sv. knížete sv. Václava a pak oddáme se prohlídce velechrámu a soukromým pobožnostem. Dále v Římě projdeme aspoň část Vatikánských zahrad, prohlédneme museum, knihovnu, kapli Sixtinskou. Jeden den věnujeme dále návštěvě katakomb sv. Kalixta — na cestě odtud na »via Appia« zastavíme se na památném místě »Quo vadis«. Jiný den navštívíme basiliku sv. Pavla na »via Ostiensi« nejkrásnější to — dle udání — chrám římský. Jeden den máme audienci u sv. Otce. Ve zbývajícím ještě čase projdeme památné chrámy jako Lateranský, Maria Maggiore, sv. Cecilie, sv. Klementa a mnohé jiné, navštívíme vězení Mamertinské, forum romanum, Coloseum, Kapitol atd. V neděli večer měli jsme přátelskou schůzi se zástupci římských katolíků, abychom se jednak poznali, jednak přátelské styky navázali. Na schůzi promluvili zástupci naši i italsí, povzbudili jsme se k horlivé práci na poli charity a výchovy a organizace mládeže a za zpěvu naší národní hymny rozešli se do svých hotelů, načež po odpočinku v pondělí ráno o 6. hodině opustili jsme Řím a po 63hodinné jízdě dospěli jsme ve středu dne 12. října o 9. hodině večerní do Prahy.

Vzpomínky naše na tuto krásnou, zdařilou pouť jsou a zůstanou mohutné. Vždyť načerpali jsme síly k práci a vytrvalosti a neohroženosti ve sv. víře. Jak jinak bude nyní katecheta-poutník podávat mládeži učení sv. náboženství, jak jinak nyní bude zvláště dějinám církevním vyučovati, když mnoho z toho, čemu vyučuje, sám shlédl a poznal, že Řím panoval, panuje a panovati bude na věky a že brány pekelné ho nepřemohou.

Ano: Roma aeterna. — Řím věčný! a »Ubi est thesaurus vester, ibi et cor vestrum erit« jak r. 1906 louče se v Římě s poutníky českými pravil † biskup králové-hradecký Dr. Josef Doubrava.

In marginem.

(Piše prof. Dr. Lub. Petr.)

(Dokončení.)

Jinde jest cíl, jehož školní úřady sledují, ještě patrnější. Když zavoláním různých Imek a Iwek a svrchu zmíněnými agitacemi pro výstupy žactva z církve katolické rozvířenými rozbita byla jednota vyznání a jednota náboženského vyučování, došel výnos, zakazující jinověrcům pobyt ve školní síni v hodinách vyučování katolickému náboženství. Kam tento výnos, nám ovšem lhostejný, směřuje, prozradily již některé okresní školní rady, nařizující, aby vyučování katolickému náboženství položeno bylo na hodiny okrajové. Že odtud už jest jen malý krůček k vyřazení výuky náboženské z pravidelného rozvrhu hodin vůbec, nepodléhá pochybnosti. A tak všechno schyluje se k tomu, aby škola byla zlaicisována a aby povinná výuka náboženství *via facti* byla ze školy odstraněna, ač odsranění to tolik rozchází se s přáním velmi mnohých rodičů a ač opatření to tak úzce souvisí s kardinální otázkou práva rodičů ke škole náboženské a s mravní výchovou žactva, zvláště když problém vyučování morálce laické nevyšel dosud se stadia pouhých pokusů a když půda pro vyučování toto jest ještě úplně nepřipravena a nevyzkoušena.

Kam tento nedostatek náboženské výchovy mládeže povede, nechci tu rozevíratí neutěšené perspektivy. Jisto jest jen tolik, že činnost katechety za těchto poměrů jest krajně svízelná a že jest mu třeba všeho napětí vůle, aby na svém místě setrval. Jaká chuť k povolání, jaká snaživost má ho povzbuzovati, vidí-li přes tu chvíli práci svoji zlomyslně rozmetánu, musí-li pracovati i mezi takovými gentlemeny, jako jsou ti, kdo v nepochopitelné bezstarostnosti o autoritu vlastní neostýchají se dítěti říci: »Tomu černému nevěřte vůbec nic, co vám povídá.« Co dělat? Nezbyvá než s důvěrou v Boha a v poctivost svých úmyslů těšiti se myšlenkou, že strany a vlády odcházejí, ale pravdy věčné, na nichž život jedince i národa spočívá, že zůstávají. Bývalo tak již leckde i leckdy, ale pravda na konec přece jenom zvítězila. I u nás svítá, i u nás mnozí vyšli klusat našemu náboženství a vrátili se s žehmáním. Denis, Pekař, Krotia, Kybal, Šusta, všichni vážní historikové čeští ukazují již, byť někteří dosud nesmělé, zavedenému lidu náboženské dějiny a činnost i zásluhy katolické církve v Čechách ve světle mnohem méně předpojatém a potvrzují výrok Palackého, že církev katolická způsobila u nás nepoměrně víc dobra než zla. Jako tito historikové shodují se v tom, že před 300 roky neztvítězila u nás pouze zbraň, nýbrž vyšší kultura románská renaissancí oplodněná nad společností protestantskou kulturně syrovou a národně cizáckou (Kybal), tak budme jisti, že i dnes zvítězí na konec ten, kdo bude mít vyšší kulturu ducha i srdce. I náš lid jednou pozná, pod kterými vlivy a naukami mládež pustne a pod kterými mravně roste a duševně prospívá. Pracujme proto přes všechnu nepřizeň doby v trpělivosti, lásce i odříkání, mravní prospěch mládeže a národa budiž nám vodítkem i posilou, a zadostiučnění a uznání snese se jednou, ne-li již na nás, tedy jistě na naše hroby.

Úprava biblické dějeprawy.

Napsal FRANT. KOŠÁK.

Když roku 1848 vydával farář rottenburské diecése, *Josef Schuster*, jako rukopis »Biblický dějepis Starého a Nového zákona« pro mládež školní, zajisté netušil, že jeho kniha udrží se dlouhou řadu let a že bude vzorem jiným a ani na mysl mu nepřipadlo, že v překladu bude knihou učební přes šedesáte let a zatlačí nová zpracování biblických dějin pro školu. Až do jeho doby byli katecheti na rozpacích, jak mají vykládány býti mládeži příběhy biblické, zda jako obyčejné povídky, v parafrasích a široce (Krištof Schmid), či krátce a jadrně slovy biblickými (Bern. Overberg). Dva směry, které vyskytly se koncem století XVIII., postupovaly ve vyučování, ale druhý směr poněmáhlu vítězil a u nás byl to *Jan Javornický* (1785—1847), ředitel a katecheta hlavní školy novodvorské, který již roku 1829 v »Časopise pro katolické duchovenstvo« zdůrazňoval: »*Vypravuj katecheta příběh slovy bible*, pokud dítkám jsou srozumitelný«¹⁾

Když *Josef Kreislinger* (1807—1861), katecheta a ředitel hlavní školy v Rokycanech,²⁾ vydal roku 1849 »*Biblickou dějeprawu pro školní mládež*«, která pro svou krátkost a srozumitelnost byla radostně přijata a starší vydání biblických dějin (Schmid-Vlasákových) za nedovolena prohlášena (vynes. mi ist. ze dne 11. srpna 1851 čís. 4891/299), zdálo se, že u nás spějeme rychlým krokem k samostatné, vlastní české biblické dějepravě pro mládež. Ale byli mnozí, kteří viděli v závěrech, dodatcích článků dějeprawy Kreislingovy mnoho moralisování³⁾ a s radostí uvítána dějeprava Dr. *Jos. Schustera*, beroucí se střední cestou.⁴⁾

Roku 1863 vyšel v Praze a ve Vídni (pro Moravu): *Dr. J. Schustera: Biblický dějepis Starého i Nového zákona pro obecné školy* se 112 obrázky a mapou. Vzdělal *František Srdínko*, vicerektor k. arcib. semináře v Praze. A tento biblický dějepis v nesčíslných exemplářích v mnoha vydáních (nezměněných!) je dodnes u nás knihou školní.

Se zdarem pokusil se na Moravě na počátku let osmdesátých o biblickou dějeprawu *Jan Doležel*, katecheta v Mor. Ostravě, vydav r. 1883 velkou a malou biblickou dějeprawu, která záhy nabyla velkého rozšíření zvláště na Moravě a u nás nejvíce v diecési Litoměřické a Královéhradecké. Byla stručná, praktická a pro děti přiměřená, ale Schustrův dějepis nabyl vrcholu.

R. 1898 vypsali rakouští biskupové cenu na složení dějeprawy malé i větší a r. 1901 na valné schůzi biskupů rakouských ve Vídni schváleny byly dvě biblické dějeprawy *Jana Panholzera*, vídeňského faráře a r. 1905 vyšly tiskem. Přeloženy a zavedeny (1907—8) i u nás⁵⁾, ale po zkušenostech školních ukázalo se, že přece jen dějeprava Dr. J. Schustera byla lepší než Panholzera⁶⁾ a v poslední jednotné osnově arcidiecése pražské (1917) poukazuje se opět k dějepravě Schustrově. Žádosti katechetů českých i německých (n. p. spolku katechetů něm. v budějovické diecési⁷⁾), aby směli při vyučování biblickým dějinám opět užívati

¹⁾ Vychovatel XXXIV 26.

²⁾ Vychovatel l. c. 40.

³⁾ Školník 1860. 175.

⁴⁾ Časop. pro katol. duchovenstvo 1863. 307.

⁵⁾ Vychovatel XXXIII. 44.

⁶⁾ Vychovatel XXXII. 227.

⁷⁾ Vychovatel XXXIII. 45.

bývalého dějepisu Schustrova, ordinariátem bylo vyhověno a dnes užívá se u nás téměř všeobecně dějepisu biblického Dr. Schustra ve zpracování Srdínkové.

Od roku 1863 přetiskuje se v knihoskladě stále Schustrův dějepis. Bylo chybou, že r. 1880 vpuštěno bylo 62 obrázků celkem pěkných a do biblické dějepavy zařazeno bylo jen 50 obrázků více méně podařených a celkem horších, než byly ony starší.⁹⁾ A obrázky ty v biblické dějepavě v nových otiscích časem vyměňovány, ale nevynikly. Ba ani v nové dějepavě Panholzerově nenastal žádný zřetelný obrat k lepšímu, ba mnohý obrázek nesouhlasil ani s textem písma sv. (Viz na p. křesť Páně str. 125.)

V Německu na základě dějepavy Dr. Schustra pracováno dále a farář G. Mey zpracoval ji a vydal: Dr. J. Schuster's Geschichte des alten und neuen Testaments für katolische Volksschulen; načež Dr. Bed. Just. Knecht, (1830—1921), světitel biskup ve Frýburku,¹⁰⁾ upravil dle dějepavy takto Meyem přepracované, r. 1882 »Kurze biblische Geschichte für die unteren Schuljahre der katholischen Volksschule« a roku 1907 vydal zpracování velké biblické dějepavy Schuster-Mey-ovy »Biblische Geschichte für Schule und Haus« (ve Frýburku u Herdera).

Onen »Malý biblický dějepis« se 47 obrázky vyšly v Herderově nakladatelství ve Frýburku v Breisgavě a schválený třiceti biskupskými Ordinariáty, přeložil do češtiny r. 1894, básník a spisovatel František Skalík (1867—1904), kněz arcidiecése olomoucké. Ku článkům biblickým krátkými a lehkými větami podaným mluvou biblickou, přidány verše Skalíkovy k memorování pro děti. Skalík snažil se dáti svému překladu biblického dějepisu ráz český, tak jak to vyjádřil Heřman Haaser (1842—1919), kaplan tehdy v Lidicích u Kladna, když r. 1877 psal ve »Školníku«¹¹⁾: »Včela sice sbírá po lučinách ci ich z květů med, avšak ve svém úlu tvoří jenom přece z cizího svůj vlastní výrobek. A podobně i my čiňme! Všimějme si sice, co dobrého za hranicemi, avšak co vezmeme z ciziny, přepracujme, přetvořme tak, aby to byl docela náš a jedině náš výrobek«.

O úpravě biblické dějepavy v Německu pilně pracováno a tak vyšla řada biblických dějepav pro školy a pro lid, jež napsali: J. Alleker, Barthel-Wanjura, Dr. Bodenmüller, L. Businger, Dr. J. Ecker, Jägers, Glattfelter, Dr. J. Kabath, Kneip, Lampert, Dr. Jul. Müllendorf, Peters, Th. Senger, Dr. Stieglitz a m. j.

Aby dosažena byla jednota v učebnici, němečtí biskupové na konferenci v Kolíně r. 1915 vyslovili požadavky co do textu i obrázků, jakými má býti ozdobena školní dějepava biblická. Za základ zpracování vzata dějepava. Dr. Th. a Ph. Jakuba Eckera, profesora exegese Starého Zákona a hebrejštiny na kněžském učilišti v Trevíru (zemřel 1912), který mistrně přeložil písmo sv. na jazyk německý a vydal »Bibli pro lid« a »Školní bibli«.¹²⁾ Tato jeho školní bible ozdobena byla obrázky nejznamenitějšího katolického ilustrátora přítomnosti, jenž umění své věnoval hlavně ilustrování bible: Filipa Schumachera. Jeho velké »náboženské obrazy«, vydané nakladatelstvím »Mosella« v Trevíru a »Isaria« v Mnichově, jsou uznány za nejdokonalejší a nejlepší náboženskou pomůcku přítomnosti. Na letošní katechetické výstavce na Velehradě při kursu katechetického těšily se tyto obrazy zasloužené pozornosti a byly také pořadatelem výstavy, katechetou L. Rečkem, zvlášť doporučeny.

⁹⁾ Vychovatel roč. III. 262.

¹⁰⁾ Vychovatel XXXVI. 62. a 80.

¹¹⁾ Školník XVII. str. 180.

Hned po válce r. 1919 vyšlo nové vydání školní bible Eckerovy pro diecési Trevírskou, s ukázkami textu písma sv. a připojením šestnácti evangelií. I tato je hojně ilustrována, přidán barevný obraz Jerusalema a různé, drobné perokresby krajin. Jest to kniha pěkná, pro školu velmi vhodná, která jak učitelé tak žáků radost působí.

Tato biblická dějprava v novém zpracování přijata za jednotnou biblickou školní dějpravu v diecesích: Kolín, Trevír, Múnster (Westfalsko), Padeborn, Hildesheim a Osnabrück, od velikonoce 1921.

V bavorských diecesích rozšířena jest hojně r. 1910 vydaná školní bible nedávno zemřelého katechetického pracovníka Dra *Jindřicha Stieglitze*, s obrázky Josefa v. Führiha a téhož malá dějprava s obrázky Geb. Fugela. R. 1920 vyšla v Kemptenu u Köselova nová katolická školní bible,¹²⁾ kterou vydal Dr. *Michal Buchberger*, gen. vikář arcidiecese Mnichovo-Frisingské a ilustroval umělec *Huber-Sulzemoos*. (Tisk obrázků je tak zhotoven, že plastický vystupují.)

V časopise »Pastor bonus« (Trevír, Paulinus-Druckerei) 1920—1 v seš. 9. dává se upravené biblické dějpravě Eckerově přednost před dějpravou Stieglitzovou a Buchbergrovou a autor článku navrhuje, aby *Eckerova biblická dějprava byla prohlášena za jednotnou dějpravu školní v Německu*.

Patrně, že v Německu i při obtížích válečných a poválečných pilně se pracuje na úpravě knih školních. Také nakladatelstvo Herderovo ve Frýburku nezůstalo pozadu a vydalo počátkem r. 1921 své biblické dějpravy v novém rouše s novými obrázky.¹³⁾ Obrázky od starých mistrů byly již ve dřívějších vydáních zjednodušeny a přepracovány (u nás z biblické dějpravy naši jsou známy) a nyní znovu upraveny Fil. Schumacherem. Zajímavě, že podržen tu ráz bývalých obrázků těchto biblických dějprav, ale Schumacher dal jim svůj výraz a způsob, zjednodušil je a upravil v jednotu, čehož je pro dítky zvlášť potřeba.

U nás nemáme malířů, aby nám upravili obrázky do biblické dějpravy, ale na výsost je třeba a dojítí musí k úpravě textu, k vydání **české biblické dějpravy pro české dítě!** Naše dějprava je zastaralá, to bylo uznáno, ale pokus sklamal. Jsou v ní nedostatky, na které již před válkou bylo upozornováno¹⁴⁾ a které co nejdříve odstraněny býti musí! *Doba dnešní hlasitě volá po úpravě textu české biblické dějpravy!*

»Dědictví Svatojanské« dává právě do rukou našeho lidu znamenité dílo: »*Bible česká*«, pořízené péčí našich předních českých biblistů *Dra Jana Hejčla a Dra Jana Lad. Sýkory*, a na základě tohoto díla, jehož velký význam náboženský a literární vynikne po ukončení díla, které poznenáhlu spěje k svému ukončení, snadno dá se upravit nová biblická dějprava pro školy!

Dr. Bartol. Kotal podává v »Našinci«¹⁵⁾ návrhy: »Jaké knihy a publikace z literatury biblické bude třeba brzo vydati pře:

¹²⁾ O jeho malé dějpravě psáno ve »Vychovateli« XXVIII. str. 90. a násl. v článku »Tři malé biblické dějpravy.«

¹³⁾ Zprávu o ní viz lelošní Vychovatel str. 62.

¹⁴⁾ Ukázkou obrázků »Neuaußgabe der Herderschen Schulbibeln« — 8čti — zasílá zdarma.

¹⁵⁾ Na př. viz: Ad. Jašek: Poznámky o úpravě katechismu a biblických dějin. Vychovat. Listy VIII. str. 22 a n.

¹⁶⁾ »Našinec« č. 176. — Dr. Kotal navrhuje vydání 1. laciného, lidového, kapesního vydání Písma sv., kde by vzat byl náležitý zřetel na jistá místa Písma sv., která jsou předmětem denních útoků ze strany nepřátel; 2. Biblického dějepisu pro obec. školy; 3. Dějin zjevení božního ve Starém zákoně pro střední školy; 4. knihy odpovědí na nejhlavnější v českém světě běžné námitky, vytrskující z neznalosti ducha a smyslu Písma sv. a 5. vydávání vlastního biblického časopisu.

»V dohledné době dojde k vydání nového »Biblického dějepisu« pro školy obecné. Ať již tento »Biblický dějepis«, krátký to výtah bible, bude vydán v té či oné formě, tolik jest jisto, že i v »Biblickém dějepisu« musí se jistá místa Písma sv., která jsou předmětem denních útoků se strany nepřátel, již školním dětem objasniti. Jest toho dnes zvlášť třeba, poněvadž školní dítky jsou obeznámovány s otázkami, jako: jak povstal svět? původ člověka (prý z opice), jak dlouho jest člověk na zemi? atd. A proto třeba, aby dítky zprávy Písma sv. týkající se těchto otázek správně chápaly.¹⁶⁾ Vždycky odsuzují onen neúplný a poněkud pochybený způsob výkladu Písma sv., když na př. 10 leté dítko při náboženské zkoušce za souhlasu katechetova suše vypravuje, že Bůh stvořil svět v 6 dnech a nic více! Zatím slyšelo v jiném předmětu od učitele světského něco jiného. Nezdá se vám, že jest taková odpověď malým nepochopením smyslu Písma sv. a že, jak praví sv. Augustin, takovým způsobem »risui expositur Sacra Scriptura« — Písmo sv. se vydává posměšku. Anebo když totéž dítko s naprostou matematickou přesností v náboženské hodině ví, že od pádu prvních lidí až do příchodu Spasitelova uplynulo 4000 let. Ale Písmo sv. o tom ničeho neví! Ignoramus et ignorabimus! To však víme, že již 6000let před Kristem kvetla ve velké nížině eufratsko-tigridské vysoká kultura. — Atd. atd.

Všechny námitky mající svůj vznik v naprostém nepochopení různých zpráv a vypravování Písma sv. Starého zákona — a je jich dosti — musí býti pádně vyvráceny a objasněny.

Takovým duchem musí býti provanuty nové naše školní příručky dějin starozákonních, ať se dle nich vyučuje v dnešní nedisciplině propadlé neb již v příští svobodné náboženské škole. —

Potřeba nové dějeprawy se jeví, po úpravě volá doba, prameny jsou otevřeny — najdou se pracovníci?

O nadpřirozeném prostředku v katechesi a v duchovní správě.

Příspěvek k řešení náboženské krize přítomných dob. Napsal Václav Oliva.

Věky pracovaly na zkáze náboženského života, jenž tak utěšeně vzplanul v dobách středověkých, než dosaženo bylo rozvratu přítomných dob. Měl ovšem i středověk své stíny a chyby jako každá doba, ale opakem měl zase více předností, jichž všechny následné doby neměly. Byly to hlavně jednota ve víře a nadpřirozený prostředek, provívající duši národů. Jednota ve víře vyvýšila církev na první ústav v celém světě, docela tak jak idea její žádá a uzpůsobila ji, že tato majíc celý život národů i jednotlivce, a to jak duchovní tak i tělesný ve své moci, mohla působiti tolik, kolik k dosažení věčného cíle bylo třeba. Nadpřirozený prostředek zase přivodil, že národové i jednotlivci opravdu viděli v církvi zřízení Boží, tedy nadpřirozené, hlásající viru s nebes poslanou, t. j. nadpřirozenou. A jen takto se stalo, že středověk byl skrz na skrz provanut církví.

Přítomné doby postrádají obou a to jak jednoty ve víře, tak nadpřirozeného prostředku, jenž by skrz na skrz prostupoval duši národů. O jednotu ve víře

¹⁶⁾ O těchto nadhozených otázkách třeba poučení i katechetovi. Takového dostalo se letos kursionistům na Velhradě, když prof. Dr. J. Škrabal v přednášce: »Náboženství a vědy přírodní« tyto otázky probíral.

připravili lidstvo Hus, Lutr, vůbec reformátoři a kacíři, jimž podařilo se vybudovati si *své* církve. O prostředek nadpřirozený oloupili je zase naturalismus, racionalismus, materialismus, svobodné zednářství a nekřesťanské systémy filosofické. Proto národové našich dob nevědí vlastně, kudy kam. Jednota ve víře je roztrhána a nadpřirozený prostředek téměř ze života úplně odstraněn.

Jednota ve víře ovšem hned se tak nevrátí. Doby, jež zajisté numericky se ani odhadnouti nedají a nemohou, musí uplynouti, aby nastalo Kristovo předpovědění o jednom ovčinci a jednom pastýři. Podobně také nadpřirozený prostředek, jenž sice dríme ve vědomí všech národů, a to u jednoho více, u druhého méně, nebude hned na tolik vyvolán, aby ovládl kde koho a podrobil si celý život ať duchovní, ať tělesný na zeměkouli. Ale nicméně jest nutno obě připravovati a zejména pečovati o znovuoživení a posílení prostředku nadpřirozeného, pokud ovšem v naší době kněžstvu katechesí a duchovní správou to možno.

»Od staletí alespoň,« jak čtu v listě »Korrespondenz und Offertenblatt für die gesamte katholische Geistlichkeit Deutschlands«,¹⁾ »pracují zednáři a svobodní myslitelé na zničení náboženství vůbec a katolické církve, jakožto nejmocnějšího ochránce řádu nadpřirozeného, zvláště. Víra má býti nahrazena rozumem, vše nadpřirozené přirozeným a člověk má zaujmouti místo Boha. Proto proti naturalismu, racionalismu a materialismu postavila se církev se vši možnou silou a odvahou v boj a katolíci a bohoslovci jejich otravné idee statečně potírali hned od jich vzniku po všechny následní doby. V této obraně ovšem zavládlo všeobecné přesvědčení, že obránci musí vycházeti ze stanoviska odpůrců, kteří nadpřirozených prostředků vůbec neuznávali. Tim *uplížil se do řad obránců jakýsi druh racionalismu a obránci sami dali si vyrvatí z rukou nadpřirozenou zbraň*, meč to na obě strany broušený, ježto sáhli po otupělém mezi lidského rozumu. Potom z oboru apologetiky více méně vedral se zmíněný racionalismus do ostatních bohosloveckých disciplin, jako do dogmatiky, morálky a zvláště do exegese, odkudž přešel do homiletiky a katechetiky, t. j. vlastně do kázání a katechesí.«

A, aby řeč podobná nezdála se nespravedlivou a bezdůvodnou, uvádí vzpomenuť list hned toho doklady řka: »Kde pak dnes u bohoslovců a lidu jest živým přesvědčením, že Písmo sv. jest slovem Božím? V dobách seminářských alespoň až příliš jsme si zvykli a přivykli řídit se způsobem protestantské exegese, t. j. Písmo sv. kriticky zkoumati, rozumem je rozbíratí, rozsekati a filologicky rozřezati. Tim zcela důsledně nadpřirozená jeho krása a mocně působící nadpřirozený účinek ustoupily do pozadí. Když pak jsme seminář opustili, musila utéci dlouhá leta, nežli jsme se vžili do pravého stavu věci a pomaloučku prohlédli a nahlédli, že v knihách Starého i Nového zákona máme radostně a jasně spatřovati dle vůle církve »neklamně slovo Boží« a nikoliv snad pole filologické a rozumové kritiky. Ale, pokud se podobné přesvědčení nevrylo v naši duši, jak mohli jsme ve svém kněžském působení a svou duchovní správou účinkovati mezi mládeží i lidem silou Božské autority?«

Konečně rozhodně dodává týž list: »Nadpřirozený prostředek či krátce nadpřirozené musí opětně v životě jednotlivců i národů plným právem se uplatniti. Nápodobení protestantského moderního frázevitého bohosloví musí úplně přestati.

¹⁾ V čísle 5. a 6. z roku 1921 ve článku neznámého auctora: »Das unum necessarium in der Katechese,« von einem Seelsorgspriester der Erzdiöcese München, na str. 33—34.

Maličci žádají chléb. Nadpřirozené musí opět své principiální a první místo znovu zaujmouti v katechesi i v kázání. Alespoň papež Benedikt XV. ve svém okružníku ze dne 15 června r. 1917 o úřadě kazatelském vyjádřil se následovně o nadpřirozeném prostředku v kázání: »Shledáváme velmi často, že kněží kážou, jakoby Písma sv., svatých Otců a učení církve, jakož i důvodů bohosloveckých vůbec nebylo, že mluví pouze dle lidského rozumu, tedy způsobem naprosto zvráceným, ač v nadpřirozeném řádě nedosáhne se pouze lidskými prostředky ani toho nejmenšího.« Ale, co platí o kázání, platí také o katechesi. I katechese má nadpřirozený cíl, t. j. zdůvodniti případně upevniti nadpřirozenou víru a živý nadpřirozený život, z víry plynoucí. Tomuto cíli však musí odpovídati prostředky. Proto prvními prostředky v katechesi a v kázání musí býti prostředky nadpřirozené .«

Jest totiž jisto, že mravní stav nynějšího lidstva jest přímo hrozný. Mládež jak dospělejší tak nejmenší spustla, až na nejjedší výjimky, nadobro. Není bázně. Starší lidé otupěli a mravně schátrali. Nemravnost rozšířila se v masách. S nemravností rozpadl se život rodinný, společenský, národní. Vše hyne. Není radosti ze života. Jenom požitky staly se cílem téměř všech. Materialismu zvištěl v životě, v umění, ve vědách atd. u jednotlivců i národů. Lidská společnost, t. j. národové jdou hrozně zkáze vstříc. Mluví se všeobecně o bílém moru

Příčin toho je mnoho. Jsou jimi světová válka se všemi následky, revoluce ve všech téměř evropských státech, lakota, tělesnost . . Ale jsou jimi také okolnost, že naše doba a nejen naše, ale doba již od rozmachu josefinismu, fáciionalismu a osvětářství, pracovaly skoro výhradně anebo až příliš mnoho i v obořech duševních, a tedy i ve směru náboženském, prostředky přirozenými a zatláčovaly vše nadpřirozené z výchovy, katechese, kázání tak, že se naplnilo slovo Písma: »Nisi Dominus aedificaverit domum in vanum laboraverunt .« Ano, skoro marně pracovalo kněžstvo ve školách, na kazatelkách a v duchovní správě vůbec, protože příliš dalo se ovládnouti protestantským duchem . . Proto v době, kdy vydána byla hes'a: »Vše pro dítě« a »Blíže k Bohu«, dostavil se bankrot u mládeže i lidu. Schází všude při poučování nadpřirozený prostředek. Nadpřirozené nebylo a není dosti zdůrazňováno ani v katechesi, ani v kázání, ani v duchovní správě. Vše to tedy potřebuje alespoň kritiky.

* * *

Úlohou kněží v duchovní správě pracujících²⁾ jest, aby věřícím k polepšení života, t. j. k dosažení věčného cíle byli nápomocni. Proto mají a musí k tomu směřovati, aby zlo ze srdcí lidských bylo odstraněno a dobro v ně vstřípeno. To ovšem může se státi hlavně prostředky nadpřirozenými, ač prostředky přirozené se nevyklučují, což znamená, že prostředky nadpřirozené jsou tak důležité, že bez nich vůbec dosažení života nadpřirozeného v Bohu není ani myslitelné. S touto úlohou však se musí započítati, či tato úloha má uváděti se ve skutek od prvního vkročení do školy, t. j. od okamžiku, kdy ta která duše počíná rozeznávat mezi dobrým a zlým. Proto již rodiče mají povinnost vyučovati ditky své pravdám náboženským a v první řadě opírat se při tom o prostředky nadpřirozené. Později úlohu tuto přejímají učitel a kněz.

²⁾ Těmi ovšem jsou i katecheti.

Rozumí se samo sebou, že čím mocnější jsou prostředky k dosažení cíle, tím spíše tento cíl nás nemine. Ale, jak krásně praví Martin Mühlbauer v utěšené a praktické knize, určené katechetům, farářům a kněžím v duchovní správě vůbec a nazvané: »Die praktischen Ziele der seelsorglichen Lehrthätigkeit«, *nejmocnějšími prostředky pro křesťana jsou víra a zjevení Boží*. Těmi tedy máme v přední řadě působiti. »Konej to a onoho se varuj, neboť žádá a poroučí tak víra,« má býti počátkem a koncem veškerého přesvědčení u katolíků.³⁾ Proto již sv. Bonaventura napsal: »Qui ad verae praedicationis verba se praeparat, ad divinae auctoritatis fundamentum revocet, atque in eo aedificium suae nocutionis firmet!«

Víra totiž musí dobrému úmyslu, neboť o ten vlastně při veškerém duchovním působení kněžském se jedná, poskytovat obsah, základ i cíl. Víra musí člověku říci, co si má předsevzít, proč si to má předsevzít a k čemu si co má předsevzít. A pouze takovýto dobrý úmysl jest opravdu křesťanským a jen takovýto úmysl neochvějně obstojí v nebezpečnostech a nátlacích.

Docela opak toho hlásá »laická« či vlastně rozumová morálka,⁴⁾ jež v poslední době v paedagogice tolik začíná se roztahovati. Dle ní má každý činiti dobro pro dobro, protože činiti dobro je něco opravdového, krásného, rozumného a užitečného. Dle toho musily by dobrá předsevzetí zakládati se pouze v ideji dobra, pravdy a krásna. Mluvívá se ovšem i tu o spravedlnosti a odplatě. Ale takováto spravedlnost a odplata, jež pouze z rozumu jsou konstruovány, nedají se na dlouho udržeti. Tak můžeme tisíckrátě tomu, kdo se hněvá, domlouvati, jak krásno jest nepříteli odpustiti, můžeme stále továrníkovi namlouvati, jak dobrým jest, vypláceti dělníkům spravedlivou a slušnou mzdu a p., přece jisto jest, nepřistoupí-li k přirozeným prostředkům dobra a krásy prostředky nadpřirozené, že nikdy nepřestanou nepřátelstva a továrnici mimo teror nezvýší mzdy svému dělnictvu ani o haléř. A kdo má čekati na laickou spravedlnost a odplatu? Alespoň Bůh zastáncům rozumové morálky neimponuje. Proto zase tito neimponují svým žákům.

Jak naproti tomu docela jinak utváří se život člověka dle pravd naší víry o Bohu osobním a zjeveném. Tyto pravdy zajisté vždy stanou se každému mocnými motivy k dobrému předsevzetí. Vpomeňme jen, jak zdárně ve výchově velkých i malých působí víra v Boha všemohoucího a všudypřítomného. Vzpomeňme, jak zarývá se do srdcí výrok Páně »Odstupte ode mne zlořečení do ohně věčného, neboť lačněl jsem a nedali jste mi jísti«, nebo: »Co jste učinili jednomu z nejmenších bratří mých, mně jste učinili« či: »Kdo církve neuposlechne, budíž tobě jako pohan« a p. Vzpomeňme, jak zařásá nitrem i duší učení o posledních věcech člověka a jak povznáší íra se svou naukou o záslužnosti dobrých skutků atd.

(Pokračování.)

³⁾ D. c. 47.

⁴⁾ Upozorňuji, že slovo »laická morálka« pro pojem, jež mu odpovídá, je zcela nesprávně voleno. Není zajisté jiná snad morálka, i ze stanoviska nepřátel církve, pro laiky a jiná pro osoby duchovní. Chce-li se však říci, že laickou morálkou rozumí se morálka bez Boha či opak morálky Bohem zjevené, pak náleží jí vším právem název morálka nezjevená t. j. rozumová.

SMĚS.

Arcibiskupové dr. Kordač a dr. Stojan u ministra školství a nár. osvěty. Z usnesení biskupské konference konané po návratu poutníků z Říma v Praze, dne 13. října, přednesli dne 18. října dopoledne arcibiskup pražský dr. Kordač a arcibiskup olomoucký dr. Stojan panu ministru školství a nár. osvěty dr. Šrobárovi přání a požadavky o upravení rozvrhu vyučovacích hodin náboženských a o slučování tříd za účelem vyučování náboženství. Pan ministr slíbil nejdůstojnějším pánům arcibiskupům, že v rámci zákona jejich požadavky splní.

Nový profesor katol. mravouky na bohoslovecké fakultě v Praze. Nejd. arcibiskup pražský dr. Kordač intervenoval u ministerstva školství a nár. osvěty o jmenování univ. profesora dr. Jos. Kachnika profesorem katolická mravouky na pražské bohoslovecké fakultě. Intervenujícímu nejd. arcibiskupu panem ministrem školství a nár. osvěty sděleno, že prof. dr. Jos. Kachnik již jest jmenován profesorem katol. mravouky na pražské fakultě bohoslovecké.

Nový docent filosofie. Na návrh profesorského sboru jmenován byl soukromým docentem dějin filosofie na theologickém ústavě v Brně vrchní knihovnik zemské a universitní knihovny v Brně dr. Josef Kratochvíl. Pro zimní semestr letošního školního roku ohlásil dvouhodinnou přednášku: »Scholastika a mystiká ve středním věku.« Přednášky budou přístupny posluchačům všech 4 roč. theologie, jakož i katolickým laickým posluchačům brněnských vysokých škol, když se přihlásí u p. přednášejícího. Jmenováním prof. dr. J. Kratochvíla docentem křesť. filosofie v Brně konečně zahájena příprava, aby směr křesť. filosofie byl uveden také na naše university a náš intelektuální dorost byl jakž takž seznámen s křesťanským názorem světovým, na němž spočívá dosud veškerá civilisace světa, jeho kultura, umění pedagogie a veškerá pozitivní opravdová věda a její blahodárné účinky. Novým vědeckým činovníkem dostává se křesťanskému solidarismu síly, pracující již po leta na syntese světového názoru křesť. s novodobými možnostmi vědy po způsobu velkých duchů všech národů, citičích dobře onu uměle přirozenou propast, vzniklou jedině z nedostatku filosofické erudice duchů,

věnujících se pracím toliko technicko-mechanickým. Třídně specialisovaná věda ukázala se býti morem pro ducha, jako třídně specialisovaná politika ukázala se býti morem pro společnost. Jest jen litovat, že nový tento idealismus a neovitalismus, prokvašený čistým křesťanstvím, u jiných národů hlásaný a propagovaný po celá desetiletí nepřipravil náš národ již dřive na velkou jeho dobu. Universitní kliky tomu nedovolily a konečně i dnes musí dr. Kratochvíl prostřednictvím theologického ústavu hledati cestu mezi posluchačstvem.

Dr. Drtina se vrátil na universitu. PhDr. Fr. Drtina, dosavadní vedoucí odborný přednosta min. školství a nár. osvěty byl prezidentem republiky opět jmenován profesorem filosofie a pedagogiky na filos. fakultě Karlovy university v Praze.

Z pobytu pana presidenta Masaryka v Brně. Pana presidenta pozdravila v Brně 17. září deputace učitelstva moravoslezského, přednesla mu prosbu, aby podporoval i snahy učitelstva, zejména odcirkevňování školství, o vysokoškolské vzdělání, o vybudování národní školy a školských úřadů, zvláště reorganisasi zemské školní rady a j. Paní president členy deputace srdečně přivítal a podal každému ruku, vše odpověděl: Já vám toho mnoho říkat nebudu, vy znáte můj výchovný program. Já jsem jej nezměnil a nezměním; nemám co měnit. Slíbili jste mně, že mě budete podporovat. Mě ten slib těší a doufám, když se tak všechno to kantorstvo spojí, že dosáhneme toho, čeho dosáhnout musíme a dosáhnout máme. Máme k tomu dobré naděje. Děkuji vám za vaši spolupráci. Já vím, že máte i mnohé potíže, které dobře znám, a vím také, že člověk nežije jenom duchem, ale i tělem a chlebem. Budu se vždy starat o své dřívější kolegy. Mými sympatiemi buďte ubezpečeni. Nezapomeňte vyfídit můj pozdrav všem ostatním kolegům.

Poměr státu k církvím. V programu nové vlády prohlásil ministerský předseda Dr. Beneš: »Poměr státu k jednotlivým církvím není u nás právně přesný a jasný. Celá řada otázek, jak církevně-politických, tak ryze právních, otázky majetkové, školské a jiné nemohou býti řešeny, poněvadž není pro ně nesporného právního podkladu. Konsolidace ve státě není možná, dokud trvá tento vratký stav, přičičí se právnímu citu. Už z toho důvodu vláda, která vědomě

si běže za úkol pracovat po válce ke stabilisaci poměrů, musí se co nejintenzivněji zabývat otázkou poměru církvi ke státu Československému.

Všecky dosavadní vlády zdůraznily nutnost úpravy poměru církvi ke státu, nechávající si zatím volnost hledat cesty, jakými by se reforma tato provedla. Vláda dnešní hodlá v nejbližší době podati důkaz veřejnosti o tom, že otázkou tou aktivně se zabývá. Bude postupovati ve stálém kontaktu s jednotlivými stranami i s parlamentem, jsouc rozhodnuta úkol tento, jistě velmi obtížný, řešit na principu vzájemné dohody. Myslím, že v Československé republice není početnější skupiny lidí, která by neviděla, že upravení definitivního poměru státu k církvim by prospělo jak státu, tak i nábožerství a církvim samotným. Stát náš chce a musí být vybudován na principu demokratické svobody, svobody přesvědčení a vyznání, tolerance a respektu k náboženskému citění kohokoliv. *Zdůrazňují, že za poměrů, jaké jsou v na-
šem státě, mohou se takovéto veliké
úkoly konat ne násilím a ne překo-
nitelně, nýbrž rozumnou dohodou.* Vláda musí mít ovšem pevný a přesný program, musí vědět, co chce, co má chtít a co může chtít.

V debatě o vládním prohlášení mluvil také soc.-dem. posl. R. Bechyně, jehož ně které vývody jsou zajímavé právě o tomto bodu prohlášení vládního. Právil: »Stát není povolán ani k tomu, aby pokořoval některou církev, ani aby bojoval proti náboženství. Ani úkolem politiky to není. Chce-li, ať si boj ten probouje věda, filosofie, umění. Ve státě nesmí býti výmínečného práva proti nikomu, tedy ani proti církvim a náboženským vyznáním. Pro řešení problému toho musíme naléztí střední cestu: aby na jedné straně (ve všech školských) zabezpečena byla suverenita státu, na druhé straně však aby církvi bylo umožněno svobodně vykonávání jejího poslání. Stát,« pravil řečník, »nemůže bojovati proti církvi, pokud se ta podrobuje státním zákonům. Dnes už se náš katolicism nemůže opíratí o dynastii, o feudální šlechtu, ani o mocenské potřeby autokratického státu. Může se opíratí jen o lid, o demokracii a demokracie má své konsekvence na poli politiky a kultury. Takovou konsekvencí jest i odloučení církve od státu a zlaicisování školy, aniž by se tím vylučo-

vála rozumná úprava náboženského vyučování dětí těch rodičů, kteří si toho přejí. Taková úprava věcí leží na linii rozumné demokracie a pokrokové politiky.«

Zákaz sbírek na školách. K podnětu býv. ministra Šusty vydalo nyní ministerstvo školství zákaz peněžních sbírek na všech školách celé republiky orgány školními. Nařízení nutno vitati a přichází včas, kdy jedna sbírka stíhala druhou.

Dovolená učitelům v Čechách. Výnosem ministerstva školství z 23. září t. r. uděleno bylo ředitelům škol v Čechách právo povolit učitelům až třídní dovolenou.

Učitelstvo a sleva na drahách. Nejvyšší správní dvůr rozhodl dle § 2. paritního zákona, že učitelé na obecních a měšťanských školách nemají nároků na slevu jízdného na drahách.

Návrh osnov na občanskou nauku a mravouku. Věstník ministerstva školství a nár. osvěty ze dne 15. července 1921 oznamuje: Ministerstvo školství a nár. osvěty vypisuje soutěž, aby získalo návrhy učebných osnov z občanské nauky a mravouky pro školy obecné a měšťanské s přiřazenými k nim kursy jednoročními. Návrh má býti pro 2 hodiny týdenního vyučování od 1. do 8. školního roku. Návrhy osnov, opatřené heslem a v uzavřeném obálce jménem původcovým (?) bylo zaslati do 15. srpna 1921 Ped. ústavu J. A. Komenského, jenž je posoudí i navrhne ministerstvu, kterým třem návrhům pro školy obecné a třem pro školy měšťanské bylo by uděliti ceny po 600, 400 a 300 Kč. — Není oznámeno v soutěži pro koho ta nauka bude, zda pro všechny žáky, či jen pro žáky bezvěrce, kterým ministerstvo velkou péči věnuje. —

Není to byzantinismus? V Plzni jest vydáván pro školáky časopis »Mladá stráž« a to v duchu nejpokrokovějším. V posledním čísle čteme, že za sto nebo dvě stě roků nebude již o vánocích uctíváno narození Krista-Bohočlověka, ale vánoce že budou svátkem Velkého Srdce presidenta Masaryka Osloboditele. Nevíme, zda je »Mladá stráž« zaslána p. presidentovi, ale myslíme, že on sám by se pozastavil nad touto pokrokařskou otročinou, on, jenž věří v Ježíše Krista, jenž čte rád v Písmě svatém, když rozešel se s katolickou církvi.

K poměrům na středních školách. Zajelo se pitevním nožikem do vědu, který zakrývali. Bylo třeba, aby náš národ nezavíral oči před holou skutečností, která se stává smrtonosnou. Promluvili odborníci a řekli pravdu, za níž se musí český národ zastýdět. Obsah, nad nímž se dlužno zamyslet: Na pražských středních školách je dvacet procent pohlavně nakažených studentů a studentek. Každý pátý je tělesně i duševně ubit. Ozývají se hlasy, které volají k zodpovědnosti zodpovědné. Ejhle, *ovoce moderní výchovy beznáboženské. Profesory náboženství* ve škol vylučují, aby tam měli místo lékaři. Profesori sami poznávají, že to tak dál jít nemůže, hledají poučení. Na přednáškách, které v Praze konají univ. profesori středoškolským učitelům, jak čelili tomuto mravnímu nebezpečí, v němž oetnulo se středoškolské žactvo v Praze, pravil prof. Svamberger: *»Lidstvo bude vždy potřebovat Boha.* Nemá-li ho, postaví na trůn zlaté tele a nevěstku. Dnešní doba tam postavila obojí. Zakazy nestačí. *Musíme podporovat všemi prostředky vládu duše nad tělem a každého, i kněze, který v tomto ohledu pracuje.* — Těžká to obžaloba těch, kteří vzali studentům to, co je mohlo slítni v pokušeních a nedali jim n čeho, co by vzaté nahradilo!

Státní knihosklad vylučuje náboženství. Státní knihosklad vydal pro učitelé ústavy blankety hlavních katalogů. Jež mají býti věrným obrazem pololetního vysvědčení, na nichž náboženství není vůbec zařazeno mezi předměty vyučovací. V I. ročníku učít. ústavů je náboženství povinné. Kam přijde?

Úbytek dětí ve škole. Nápadné jest, že do první třídy obecných škol se hlásí málo dětí. Nejsou. Děti, vstupující nyní v 6 letech do školy, pocházejí z generace, narozené 1915 čili z druhého roku války, kdy počet porodů již počal klesati. Příští roky bude to ještě horší. Zmizí vůbec paralelky a některé školy budou mít děti naprostý nedostatek. Dr. Jos. Kepřta pojednává v »Čase« o výsledcích zápisu do českých veřejných škol národních v Praze na počátku školního roku 1921—22. Jeví se úbytek žactva, úbytek očekávaný, poněvadž do prvních tříd obecných škol vstupují letos děti, narozené v druhém roce válečném, v němž počet porodů velmi značně poklesl proti letům dřívějším. V Praze bylo zapsáno v měšťanských školách chla-

peckých 2431 dětí (loni 2395), v měšťanských školách dívčích 2810 dětí (loni 2967), ve čtvrtých ročnících 336 dětí (loni 258), v obecných školách chlapeckých 6448 dětí (loni 6987), v obecných školách dívčích 5740 dětí (loni 6252), ve třídách pomocných 205 dětí (loni 186), celkem 18.010 dětí (loni 19.045 dětí). Letos bylo tedy do českých veřejných škol národních v Praze zapsáno o 1035 (o 5'44 proc.) dětí méně než v roce minulém. Největší úbytek přirozeně se jeví v prvních třídách obecných škol, do nichž bylo letos zapsáno toliko 1763 dětí, o 877 méně (o 27'75 procent) než loni. V prvních třídách škol chlapeckých je úbytek poměrně větší (30'82 proc.) než v prvních třídách škol dívčích (24'3 proc.). Žactvo v prvních třídách obecných škol činilo v roce minulém 18'4 proc., letos však jen 14'4 proc. všeho žactva škol obecných. Též v druhých třídách obecných škol můžeme pozorovati úbytek žactva proti roku minulému, je však poměrně menší; do druhých tříd obecných škol bylo letos zapsáno 2422 dětí, o 294 (10'82 proc.) méně než loni. Ve vyšších třídách obecných škol rozdily v počtu dětí, zapsaných letos a loni, jsou poměrně nepatrné. Celkem ubývá v obecných školách v Praze letos 1011 dětí (8'26 procent). Na měšťanských školách chlapeckých v Praze letos žactva nepatrně přibýlo, kježto na dívčích školách měšťanských je letos o 157 dívek méně než loni. Potěšitelný je přírůstek žactva v jednorocných učebných kursech (čtvrtých ročnících) při měšťanských školách, do nichž chodí děti, které již splnily školní povinnost a nejsou povinny choditi dále do školy. Poměrný úbytek dětí v obecných školách je téměř stejný ve všech částech Prahy. Podle náboženství bylo při zápisu na počátku školního roku v českých veřejných školách v Praze 66'25 proc. dětí katolického, 11'97 proc. československého, 4'24 proc. česko-bratského; 2'04 proc. židovského vyznání, 15'11 proc. dětí bez vyznání.

Laická škola francouzská dodělává. Dne 22. května konal se v Angers sjezd učitelů laických škol, na kterém usneseno: Jelikož laická škola jest všude na ústupu a sice pod vlivem »zpátečnictví« a lhostejnosti vlády, byla vláda nucena zrevidovat laické školství. Následek toho byl, že spousta laických škol zmizela a katolickému školství zůstalo svobodné působení. Proto žádají bezvěreční učitelé, aby kněžím bylo za-

kázáno působiti v církevních školách, a aby pod trestem nesmělo býti převáděno žádné dítě ze státní, laické školy do katolické. Dále, aby žádný kněz pod trestem nesměl mluvití proti škole bez náboženství a aby poslanci se stavěli proti rušení laických škol. Katolických škol ve Francii jest 12.000. Z nich je 3000 škol chlapeckých, které mají dohromady 1,000.000 žáků a 29,000 učitelů. V Paříži samotné jest 111 škol chlapeckých a 123 dívčích. Na nich působí 450 učitelů a 800 učitelek. Žáků jest 15.000, žákyň 21 tisíc. Náklad na katolické školství v Paříži obnáší ročně 5 $\frac{1}{2}$ mil. franků, z čehož sedminu (800.000 franků) platí arcibiskup. — Ostatní platí věřící. — Proti tomu podáváme cifry, které svědčí o ubohosti státních škol bez náboženství: Ministr vyučování podal na dotaz poslance Poitor-Duplessy tento výkaz: Škol, majících méně než 5 žáků jest ve Francii 1047! Škol, čítajících 5—10 žáků je 2522! Tedy beznáboženské školy státní jsou prázdný! Laická škola ve Francii dodělává a »pokrokoví« učitelé ze strachu o chleba, volají po násilnických zákonech. U nás to, co se ve Francii neosvědčilo, chtějí zaváděti. Patrně chtějí i naši učitelové přijíti o chlebiček. Mohou to zkusiti! Za úvahu by jim stála zpráva ze Slovenska: Nával do I. tř. slovenského gymnasia v Nitře byl tak velký, že musely být otevřeny tři paralelky. Rodiče z daleka poslali hochy svoje na nitranské gymnasium v domnění, že bude katolickým. A tak bude i jinde při školách obecných!

Film v americkém školství. V Chicagu se zavádí do škol jako novinka ve vyučování pravidelné předvádění filmových obrazů, což dosud nebylo nikde ve vyučovacích osnovách. Chicagská školní rada má 50 projekčních strojů, jež jsou umístěny ve školních budovách, v ohnivzdorných místnostech. Vedle poučných filmů budou občas žactvu ukazovány obrazy, v nichž hrají hlavní úlohy oblíbení herci. Ovšem že budou vybírány obrazy, které mají také výchovný ráz. Školní rada zřídila již před delší dobou komisi, která měla prostudovati otázku bia ve školách a která uznala, že filmy jsou jednou z nejlepších vyučovacích method. Americké listy praví, že vítězí znovu Komenského horování pro názorné vyučování.

Vyučování dějepisu. Na drážďanském kulturním sjezdu sociální demokracie bylo též referováno o potřebě pronikavé reformy vyučování dějepisu. Příslušné referáty byly po sjezdu vydány tiskem. Z nich zvláště zajímá ref. prof. dr. L. Hartmanna, dřívějšího vyslance rakouské republ. v Berlíně. Týž obrací se proti zaostalosti učebnic, které pokulhávají o 2—3 generace za skutečným rozvojem. »Pro učebnice jest moderní stát stále ještě státem merkantilismu a absolutismu. Je přirozeno, že před 200 lety osobnost panovníka tvořila střed a vrchol dějepisného podání. Tento zvyk byl převzat i do nové doby a byl zejména za nejnovejších časů již naprosto pochybeným. Nesmíme se arci mýlití domněním, že když nyní my socialisté budeme vyučovati dějepisu a budeme nové knihy vydávati, nastává nebezpečí výstřednosti z opačného směru. Je přirozeně historicky podmíněno, aby v tomto ohledu byl učiněn sice absolutně nezávislý, avšak aby také byl si absolutně vědomý své zodpovědnosti. Možno sice předepsati metody, aby nový směr vyučování dějepisu měl pevnou páteř, avšak nemožno předepisovati, jaký úsudek má učitel o té či oné věci míti. Takové předpisy nesmějí býti vydávány učitelí s hora a na druhé straně nesmí učitel vnucovati dětem proti jejich vůli jednostranné názory. — To bude krásné vyučování a pravá volná škola! Učitel bude vykládat, co bude chtít a žák si utvoří úsudek, jaký mu bude libo. Ale bude-li ten úsudek na správných podkladech a jaký bude závěr, o tom pan referent moudře pomlčel!

Židovští učitelé jsou v Maďarsku vyloučeni z obecných škol. Magistrát hlavního města Pešti propustil židovské odborné učitele a učitelky, degradoval židovské ředitele škol a přeložil židovské učitele obecných škol bez udání důvodu na školy měšťanské. Počet postižených je asi 400.

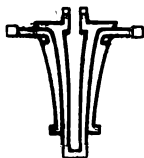
Školy bez žactva. V Saint-Ségli, Francii, jak sděluje »La Croix«, jsou čtyři školy, dvě státní a dvě svobodné (náboženské). Po osm roků neměly obě státní školy ani jediného žáka a přece po celou tu dobu byli na obou školách státem placeni učitelé a učitelky. Všechny děti z obce chodí totiž do škol svobodných, vydržovaných církví.

Věstník katechetský

k XXXVI. ročníku „Vychovatele“.

Ročník XXIV.

Rediguje :
Jaroslav Slaviček.

V PRAZE 1921.

TISKEM A NAKLADEM DRUŽSTVA VLAST.

Obsah »Věstníku katechetského« v roce 1921.

Články:

- Red. L. J. Chr.* Str. 1.
Arn. Oliva: Časté sv. přijímání dítek. Str. 2.
J. Poříčský: Učebn. církv. děj. „Nové nábož. boje v Čechách.“ Str. 4.
Jar. Slaviček: Laická morálka francouzská. Str. 5., 29., 51., 46., 57., 65., 73., 81.
Ant. Tichý: Katechetům do 1. září 1919 ustanoveným. Str. 9.
 „Zápis o valné hromadě Spolku katechetů v Čechách.“ Str. 11. a 17
Konopík-Suchomel: Návrh čítanky „Třetí přikázání Boží.“ Str. 15.
J. Poříčský: Učebn. církv. děj. „Rozklad ník husitství.“ Str. 23.
Ant. Tichý: K vlád. nařiz. č. 666 o propočítání služ. doby k 1. lednu 1921. Str. 25.
Arn. Oliva: Návrh osnovy pro školy obecné. Str. 33.
Konopík-Suchomel: Návrh čítanky nábož. „patero přikázání.“ Str. 38.
Arn. Oliva: Učebnice církv. děj.: „O Lutherovi.“ Str. 49.
Konopík-Suchomel: Návrh čítanky náboženské: „druhé přikázání.“ Str. 53.
Katechetský kurs na Velehradě (program). Str. 64.
Ant. Tichý: Zákon o pensích. Str. 41.
J. Poříčský: Učebnice církv. dějin: „Protestantství v Čechách.“ Str. 61.
Konopík-Suchomel: Návrh nábož. čítanky „páté přikázání.“ Str. 64.
J. Poříčský: Učebnice církv. dějin „Obnovení katol. náb. v Čechách.“ Str. 69.
Ant. Tichý: Přidavky II. třídy a katechetů. Str. 75.
Ant. Tichý: Naše nejnaléhavější stížnosti a požadavky. Str. 76.
Arn. Oliva: Návrh osnovy pro školy měšťanské. Str. 95.

Různé zprávy:

- Spolkové správy str. 8, 30, 47, 55, 79.
Novočeský kancional str. 8.
Upozornění katechetů pensistům str. 16.
Katechetům před 5. VI. 1919 ustanoveným. Str. 16.
Redukce manuálních stipendií, fund. mší a j. Str. 16.
Nový kodex a vyučov. náboženství str. 16.
O spolku kněžském sv. Josefa v Gorici str. 32.
Český kancional str. 39.
Katechetský kurs na Velehradě str. 40.
Doporučení dědictví sv. Janského str. 55.
Umělecké obrázky svatých str. 48.
Relikvie sv. Kříže atd. str. 75.
Svaz katechetských spolků str. 80.
Kromě toho uveřejňovány zprávy spolkové jiných spolků katechetských. publikace katech. časopisů a j.

VĚSTNÍK KATECHETSKÝ

PŘÍLOHA ›VYCHOVATELE‹ K XXXVI. ROČNÍKU

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

L. J. Chr. I — Časté sv. přijímání dětí. — Z Učebnice církevních dějin pro školy měšťanské. Laická morálka francouzská, — Z praxe a různé.

L. J. Chr.!

Letošním rokem nastupuje náš Věstník pout *dvacátou čtvrtou*.

Ponecháváje theorii listu hlavnímu, chce býti *praktickým*.

Má tvořiti *forum* projevů a snah Spolku katechetů českých.

Přes obtíže technické má vycházeti v obsahu *neztenčeném*.

Kolik druhů jeho, listů katechetických, *zaniklo*! A přece právě v těchto dobách jest nám ho na výsost potřebí. V době minimálního vlivu autority, a mocného úsilí živlů podvratných tihne katecheta mimovolně v *prostředí*, kde by se mu dostalo *radý* druhů zkušených. Spousta *dotazů* zvláště letos zodpověděných od funkcionářů Spolku to dokumentuje.

Snaha vésti Spolek cestou *legální* dává záruku i pro budoucnost.

Kde by byl stav katechetský a jeho právní nároky, nemíti své *organizace*! Když delegace jeho předstoupila po prvé před *representanty* Národního shromáždění, byla tu otázka: ›Kolik je vás?‹ Jednotlivec neváží nic, dnes platí *statistika*.

Ve Spolku a tudíž i ve Věstníku nepěstujeme sporů osobních, politických, jsme *stavovskými*.

Svorně s hmotnými jdou i naše snahy *ideální*, k nimž nás povolal Přítel maličkých. V té poslední příčině koncentrančním bodem je zvláště úsilí o vhodné *učebnice*, jak Věstník svědčí. Vše, co Spolek vykonal v roce minulém, obraz toho poskytnete *valná hromada 5. ledna o 2. hod.*

Doufáme, že také *Svaz katechetů československých* nebude dítkem mrtvých narozeným, ale že bude se míti k světu.

Akci naši sesílí i navázané styky s kolegy *německých* organizací katechetských.

Kterak nazveme pak toho, kdo z organizace žije a tyje a v ní není? Kdo odepírá jí členský příspěvek 36 K a neuvažuje, že málo by dal a *nepoměrně* více přijal?

Valná hromada *letošní* vytýčí program roku letošního.

V nový rok jdeme s nadějí v pomoc *Pána*, který řídí osudy národů, jednotlivců a zvláště *Své církve*, že neopustí dělníků na vinici *Své*.

R.

Časté sv. přijímání dítek.

Ar. Oliva.

Prožíváme různé krise, ale jistě nejhorší jest náboženská, která potrvá delší dobu. Na jedné straně ateismus, skepse a indiferetismus, na druhé touha po prohloubení nábožnosti, hledání Boha a opravdová živá víra. Nastává třídění duchů — svět věřících a nevěřících. Věřící touží po pramenech milosti, náboženském obrození a náboženském uvědomění.

To jsou zjevy, kterých nelze přehlížet a které nám katechetům at z. povolání at z duchovní správy ukládají nové povinnosti a nutí k hledání nových cest k záchraně duší.

Lpěli jsme až přílišně na liteře, ale unikal nám duch, hleděli jsme učití katechismu, dějepřavě, liturgice, dějinám, ale neuměli a nedovedli jsme jich vtělit v náboženský život. Byli jsme učiteli náboženství, ale nebyli jsme apoštoly ideí a ducha Kristova. Odbyli jsme si náboženské hodiny, ale o další duchovní život mádeže jsme se nestarali. Starali se jiní — přišel nepřítel, sil koukol — a teď klidí ovoce své práce.

Mnozí stojí nečinně s rukama založenýma, jiní přešli do jiného tábora a hrstka nadšenců pracuje do únavy na záchraně »dědictví otců«, zatím co od křesťanství společnosti i našeho národa pokračuje. Mrazivý vítr nevěry vanoucí po našich vlastech ničí mnohou duši a zanesl símě své i do duší dětských.

Poměry budou denně horšími jednak vlivem nesvědomitých paedagogů, kteří se domnívají, že nejlépe plní svůj úřad učitelský, popírají-li před dětmi jsoucnost boží, vysmívají-li se nebi a peklu, vykládají-li, že člověk jest vyvinutá opice, hlásají-li, že Kristus není Bohem, jednak bezuzdnou, vášnivou agitací koupěných podvratných živlů, jimž v první řadě se jedná o zničení každého náboženství.

Křesťanství podniklo boj se starým pohanstvím a zvítězilo. Zvítězí i nad moderním pohanstvím, ale musíme probuditi dřímající křesťanské prvky lidské duše a lidského srdce. Toho dosáhneme soustavným poučováním, dobrým vlastním příkladem za pomoci všech ideálních pracovníků.

My katecheté musíme začítí u naší drobotiny. V nynějších školách půjde to těžko, ale jíti to musí. Nejen učiti, ale prakticky k náboženskému životu vésti.

Nejlepším lékem moderního věku a nejistějším znakem náboženského života jest časté sv. přijímání. Musíme napnouti všechny své duševní síly k tomu, by naše mládež Eucharistii si oblíbila, jí často se posilovala a získanou milostí vyprošovala i božihu požeňání celé lidské společnosti. »Nejsvětější Eucharistie skrývá v sobě nejvelkolepější zázrak božské moudrosti, všemohoucnosti a dobroty; všechnu krásu, všechno dobro, všechno, co je velkého v tvorstvu i v Bohu, vše, co tvoří slávu a blaženost nebes« (Frasinetti).

Sněm tridentský nazývá Nejsvětější svátost »protijedem, jímž od denních vin osvobození a před smrtelnými hříchy ochránění býváme« a »že život křesťana živí se a posiluje životem Kristovým« (Sez. 13. hl. 2.).

Svaté přijímání není tedy jen výsadou některých zvláště zbožných duší, ani odměnou za ctnost a zbožnost, ale prostředkem pro všesky, aby se mohli sprostíti hříchů a ctnostnými a zbožnými se státi. Poněvadž svaté přijímání mít býti prostředkem, který nás má chrániti proti hříchům těžkým a obmývalá

z hříchu všedních, nemůžeme a nebudeme žádati na těch, kteří častěji chtějí přijímati, aby už svatými byli, musíme však žádati dvě věci: stav posvěcující milosti a pravý úmysl.

Proto sv. Otec (Pius X) stanoví: Časté a každodenní sv. přijímání má být přípustno všem věřícím křesťanům kteréhokoliv stavu a povolání, protože odpovídá zcela vůli Pána našeho Ježíše Krista a katolické církve. Proto nemá od stolu Páně být vylučován nikdo, kdo ve stavu milosti a s pravým, náboženským úmyslem k němu přistupuje.

Všední hříchy nemohou být tedy na překážku častému sv. přijímání. »Ačkoliv jest to velmi žádoucí. aby ti, kdož často denně přijímají, byli všedních hříchů, aspoň zcela dobrovolných a od náchylnosti k nim prosti, přece dostačí, nemají-li na sobě těžkého hříchu a mají-li pevný úmysl, budoucně nikdy smrtelného hříchu se nedopustiti.« (Papežský výnos.) A sv. Augustin píše: »Sv. přijímání jest denní lék, jemuž se nesmíme pro všední hříchy vyhýbat.«

»Pravý úmysl však záleží v tom. aby ten, jenž k stolu Páně přistupuje, nečinil tak ze zvyku nebo z marnivosti nebo z lidských ohledů, nýbrž činil tak proto, aby se Bohu líbil, v lásce úžeji se s ním spojil a božským tím prostředkem spásy svým nemocem a slabostem ku pomoci přispěl.«

»Třeba dbáti bedlivě toho, by předcházela sv. přijímání horlivá příprava a následovalo díkyčinění přiměřené schopnosti, stavu a povolání jednotlivce.«

»Všem budiž známo, jak vřelou touhu má sv. Otec (Pius X), aby časté sv. přijímání se šířilo a aby věřící často, i denně chodili ke stolu Páně,« neboť »to jest nejkratší cesta k dosažení spásy, jak pro jednotlivce, tak celou společnost.« (Lit. S. C. Ind, 10. IV. 07.)

»Těm, kdož péči o dítky mají (tedy i katechetům!) dbáti jest, aby dítky po prvním sv. přijímání častěji, ano, možno-li i denně, jak si toho Kristus Pán i církev sv. přejí, ke stolu Páně přistupovaly.«

Uvedl jsem doslovné znění z výnosu papežského, bych ukázal, že mnohé obavy a námitky nejsou na místě. Snahou naší musí být, aby dítky — jsou přece také věřícími — naučily se často k sv. přijímání choditi z lásky k Pánu Ježíši a tak pomalu ubíraly se cestou svátosti, onou královskou cestou obětí a sebezáporu a tak se připodobňovaly svému božskému Příteli-Ježíši Kr istu.

Proto všechno naše vyučování směřuj k tomu, vložit do dětských srdcí co největší lásku a úctu k Nejsvětější svátosti. Za tímto cílem musíme jíti a hledati pomocníky v katolických rodinách. Dnes, kdy kaple školní jsou zabírány a děti chodí do farních kostelů, můžeme v tom směru dobře a účinně pracovati. Ve svých promluvách v kostelích k dětem často a často poukazujme na důležitost a význam častého sv. přijímání a povzbuzujme rodiče, by s dětmi na mši sv. chodili, sami často ke stolu Páně přistupovali, děti poučovali a k tomu nabádali. Ať je vezmou sebou na sv. požehnání, je-li výstava Nejsvětější svátosti, průvod s Nejsvětější svátostí, aby tak děti na příkladě vlastních rodičů viděly, jak mají uctívati Krista Pána v Eucharistii. Postarejme se, ať v rodinách katolických odebráji list věnovaný úctě této svátosti, Buďme opravdoví apoštolé, abychom mohli jednou říci: z těch, které jási mi dal, neztratil jsem žádného.

Jest pravda, že prostředí koná tu zhoubné dílo, ale tomu prostředí musíme čeliti prací a zase prací. Jen ne klidně přihlížet, jak ďábel loupí jednu duši za druhou. Kristus Pán učil, chodil, shromažďoval, varoval, kázal, napomínal!

Neznal únavy, kde šlo o spásu duše. Kdo dnes sedí post fornacem, aby měl bonam pacem, není knězem opravdovým, jest nájemníkem na vinici Páně.

Doporučuji horlivým a svědomitým, by se domluvili s duchovní správou a uspořádali cykly kázání o Nejsvětější svátosti a častém sv. přijímání dospělých i dítek. Získá se tím velice. Lid touží po poučení v náboženských pravdách a touží po prohloubení náboženského života. Aspoň při cyklu kázání o »Výchově« v Praze-I. u sv. Ducha a o devítníkové pobožnosti na Karlově, kde kázáno o výchově, špatných vlivech na výchovu a prostředcích k nápravě, byla účast veliká. Kázal jsem na obou místech, mohu to tedy dosvědčiti.

Doba je vážná. Odložme všechnu pohodlnost, lhostejnost i jistou rezervu — a všichni — katecheté i duchovní správa — pracujme s katolickými rodinami ruku v ruce k jedinému, velikému a vznešenému cíli: povznést náboženský život našeho lidu. Zanechme lidských ohledů. Naším soudcem nebude ten či onen, ale nejmýš spravedlivý Bůh! A naším heslem budiž: vše pro čest a slávu Boží a pro spásu nesmrtelných duší našich maličkých!

Naučme li dítky choditi často k sv. přijímání, budeme je činiti lepšími, mravnějšími a tím budeme pracovati nejen pro náboženskou, ale i mravní obrodu budoucích generací a staneme se novými kněžskými buditeli, kteří zachráněním mládeže, zachrání i národ, který nám bude po létech žehnati, že v době nejhroznějšího materialismu třímali jsme bez bázně prapor idealismu.

Z Učebnice církevních dějin pro školy měšťanské.

JAN POŘICKÝ, katecheta v Ledči n. S.

(Pokračování.)

Nové náboženské boje v Čechách.

I. Text. Husitské války ještě jednou se obnovily a to za krále Jiřího z Poděbrad. Příčiny byly tyto: Kališníci byli podle jména sice katolíky, ale ve skutečnosti roztržka s církví trvala dál. Jejich administrátor Rokycana na kázáních brojil proti papeži, strana pod jednou byla vylučována z měst a zakázán jí přístup na universitu, kališníci sloužili mši sv. česky, popírali očištec a zývání svatých.

Proto papež Pius II. a jeho nástupce Pavel II. na radu nejpřednějšího kardinála Karvajala chtěli závčas předejiti úplné roztržce, zrušili kompakтата a naléhali na krále Jiřího, aby zavedl v Čechách bývalou jednotu ve víře. Král před korunovaci to slíbil, pak ale odepřel a vybízel stavy, aby se kompaktat nevzdávali. Proto byl dán do klatby a byla opět hlášána křížová výprava, aby pomohla k vládě Matyáši Korvínovi.

Jiří se však ubránil a začalo nové vyjednávání, když tu skoro současně umřeli Pavel II. a Karvajál, i Jiří a Rokycana.

Rozháranost v náboženství trvala dál až do Bílé Hory.

II. Poznámky. Rokycana vydal dekrety: kdo se nezaváže přísahou, že se přidává ke kališníkům, nemá práva po někom něco zděditi, koupiti nebo darem dostati, nesmí býti oddán ani pohřben na hřbitově, nesmí býti přijat měšťany v Praze a nemůže býti ani řemesníkem. Katolíci byli vyloučeni ze smluv, z městských rad, ze škol, na potupu církve zpívány písně. (Hamršmíd: Jošt z Rosemberka, 26.)

2. Čech se tu ocitá před bolestnou kapitolou svých dějin: Vidíme, jak zem začíná pod vládou moudrého krále okřivat a urputné náboženské boje zničí opět všechnu naději!

Proč byli papežové vůči králi tolik neústupní? Nebyly to malicherné vzdory. Papež má povinnost zakročiti, když církvi hrozí nebezpečí. Ale kališníci v Čechách byli považováni za větší nebezpečí pro církev než sami Turci. Véděloť se, že pod pláštikem kompaktát se připravuje úplný odvrát od církve, a to že bude zhoubným příkladem pro jiné národy. Kompaktáta místo aby Čechy s církvi sjednotila, ještě více odcizovala, proto musila se odstraniti.

Kromě toho král Jiří byl velmi pomlouván vratislavskými Němci a českou vysokou šlechtou, že je lstivý kacíř, který s náboženstvím činí obchody, že se přátelí kde s kterými nepřáteli církve, že poslal traviče, aby papeže otrávil atd.

S druhé strany nelze zazlívati králi Jiřímu, že nezřekl se kompaktát. Kdyby to byl učinil, byl by proti sobě popudil většinu národa. Rokycana pak a kališné duchovenstvo ho utvrdilo v domněni, že papež nemá práva rušiti kompaktát, když je sněm povolil, Jiří nebyl mužem bez náboženství, ale byv vychován uprostřed husitův, neměl správného pojmu o právech sv. Otce.

* 3. Po bezvýsledném válčení nastalo nové vyjednávání. Palacký vypravuje (XV—10), že po smrti Kervajalově jeden z kardinálů začal se ujímati českého krále. Král mu dopsal, že nikdy zúmysla neublížoval sv. Otci, přiznával se znovu ku poslušnosti Římské církve, že kromě ní není spasení. Oznamoval, že polský král Kazimír vzal na sebe úkol zprostředkovati mír. Skutečně v Římě v radě kardinálské 8. dubna 1471 usneseno, aby kardinál Sienský, odcházející ke sněmu Řezenskému, uvolil se také v českou záležitost a dovedl ji k žádoucímu cíli. Takovým způsobem obloha se vyjasňovala na všechny strany, ale bohužel nenadálá smrt krále Jiřího učinila všemu zase konec.

Král pochován byl v katolickém chrámu u sv. Víta, jeho synové stali se katolíky, rod jejich brzy zanikl.

(Pokračování.)

Laická morálka francouzská.

Podává JAROSLAV SLAVÍČEK, katecheta na Smíchově.

(Pokračování.)

V souvislosti s morálními výklady má se díti i vzdělání občanské (odtud výchova morální a občanská tvoří jeden předmět: l'instruction morale et civique); snad proto, že by vlastní morálka se klesla na minimum.

KAPITOLA V.

O societě, její výhody.

Societou rozumíme společnost lidí, kontrast stavu divokého. První lidé žili rozptýleni; chtíce společně žiti, musili býti ochotni podříditi se zákonům a ustanoviti moc či vládu, která by bděla nad zachováváním zákonů. Societa značí tedy společnost lidí, podrobených zákonům, které určují jejich poměr vespolný a poměr k vládě. — Societa zabezpečuje člověku mnohé výhody: chrání jeho majetek a čest, zabezpečuje mu vykonávání jeho práv, vyhovuje všem jeho potřebám, nebť v ní jeden druhému prospívá prací a vlohami; vynázezy a objevy jedněch dědí následující pokolení. Tvoří tedy societa jednu rodinu velikou se společným dědictvím. — Mimo výhody materiální (bydlení, živění, šacení) poskytuje i všeho druhu radosti morálních a intelektuelních (rodina, přátelství, vzájemnost; vědy, umění, písemnictví). Vyvádí ze života čistě živočišného a uvádí v život vyšší, duchovní. — V societě, nekonečné směsi řemesel, zaměstnání, funkcí a postupů volno každému vyhledati úrad dle jeho sil, vloh, schopností. — Konečně societa

má i soucit s nešťastnými; běře v ochranu slabé, nemocné, osiřelé. — Nemocnice, chorobince, ústavy pro hluchoněmé, choromyslné, chudobince, nalezince, ústavy pro děti opuštěné, polepšovny, úrazovny, spořitelny, pojišťovny, atd.; to vše ke zmírnění a odvrácení bídy lidské. — »*Societa*« jest tedy veliké *sdrůžení* lidí v jejich vlastním zájmu společném. — Prospívá-li však *societa* lidem, i lidé mají k ní povinnosti. Které? O tom poučuje další článek.

2. Úcta k zákonům.

Zákony jsou podmínkou trvání společnosti; bez zákonů společnost je nemožna. Míti úctu k zákonům a poslouchati jich, je první povinnost občanů a spolu jich zájem, neboť od svého narození až do smrti nalézají v nich pomoc a ochranu. — Jakmile se zrodilo dítě, bývá zapsáno v matriku (*registres de l'etat civil*); zápis dává mu jeho legální existenci a zajišťuje mu výhody, jichž zákon skytá *občanům*. — Osiřeli-li dítě, zákon bdí nad ním a stanoví mu poručníka, by hájil jeho zájmy. — Dospěje-li a uzavře sňatek, zákon bdí nad splněním formalit, které mají zajistiti platnost manželství (věk, souhlas rodičů, prohlášky atd.) a určuje práva manželů a dětí. — Ať občan má jakékoiv zaměstnání, zákon jej chrání; všechny smlouvy, vyrovnání, koupi, prodej, nájem atd. zaručuje moudrými normami. — Chrání jeho majetek; cítí-li se zkrácen ve svých právech, může se utéci k soudu; zdá-li se mu, že první rozsudek je nespravedlivý, může se odvolati ku pravomoci vyšší. — Umře-li, zákon mu zajišťuje vykonání poslední vůle. Tedy za života i po smrti je chráněn zákonem; zda by neměl míti úcty a poslušnosti k zákonům? — V zemi, kde zavedeno je všeobecné právo hlasovací, neposlušnost zákonů jest opravdu známkou nevděku a nerozumu, neboť zákony jsou tam výrazem vůle lidu či jeho repraesentantů. V tom případě neposlouchati zákonů, je neposlouchati sama sebe. — Zákon sice nedochází vždy souhlasu všech; nejčastěji bývá odhlasován většinou; ale nelze jinak, neboť málo je otázek, v nichž svět by se shodl. Ostatně zákony nejsou nezměnitelné; práce zákonodárná je ustavičně přepřacovávaná a ti, kteří nedosáhli poprvé svého cíle, mohou ho dojíti podruhé. — Jakmile však zákon je prohlášen, stává se závazným a pokud není zrušen, je přesně závazný pro každého občana. — A nestačí míti úctu jen k zákonům; úcta má se vztahovati i na úřady, jež zákony provádějí, neboť nařizují;e, nečiní toho samy ze sebe, nýbrž ve jménu zákona, jehož jsou orgány; není to jejich osobní vůle, nýbrž vůle všeobecná. — Konečně jsme-li svědky nějakého přestupku proti zákonu (krádež, vražda atd.), povinnosti naší jest podporovati úřad a přispěti pokud možno k zatčení vinníka. Zločinci jsou veřejní nepřátelé; dáti jim uniknouti je tolik, jako býti jejich spoluvínikem a dávat jim příležitost páchat zločiny jiné. — Často býváme svědky, kterak obecnstvo s posměšnou zvědavostí přihlíží k zápasu strážníků se zločincem; taká neúčast je vinou a hrubou netečností; neboť *societa* to je čili my, jichž život chrání strážcové bezpečnosti.

3. Daň.

Národ bývá ustavičně vydán útokům sousedů; třeba tedy, aby byl vždy s to brániti se, a k tomu potřebí, aby měl vojsko, lodí, pevnosti, zbrojnice. Ale vydržování vojska, stavba lodí, zhotovování zbraní a zřizování pevnosti stojí značné summy. Těch peněz opatřuje si stát daněmi. — Ale nejen proti vnějším nepřátelům národ musí se brániti, i proti nepřátelům vnitřním: zlodějům, vrahům,

a zločincům všeho druhu. Proto třeba spravedlnosti, soudů, policie a branné moci. To je nový pramen výdajů. — Poznali jsme, že societa nemůže býti bez zákonů; k těm třeba zákonodárců, poslanců a senátorů; ku provádění zákonů je třeba moci výkoné, t. j. vlády; vláda má ku pomoci úřednictvo všeho druhu; a to vše vyžaduje velkých výdajů. — Pokoj a mír v zemi není ještě všecko; tisíce podniků je třeba pro společné dobro: budovy veřejné, cesty, mosty, průplavy, přístavy a pod. — Dále organizace služby poštovní, zřizování telegrafních sítí, kladení kabelů podmořských atd., i to vše vyžaduje velikého nákladu. — A to ještě není vše; národ nemá jen potřeb materiálních, má se starati o vyučování a vychovávání dorostu; udílí vyučování na všech stupních: školy, lycea, fakulty, akademie, platí učitele, profesory a také služebnictvo kultu, v zemi uznaného. K tomu není třeba peněz? — A konečně i co se týče peněz, daní, mají-li se dostat až do pokladny, nelze se obejít bez výběřčích a pokladníků. A to také stojí peníze. — Nicméně však všechny tyto výdaje jsou ku blahu všeobecnému. A protože každý tím získává, spravedlivo, aby daně platil. A kdo hledí z této povinnosti se vymknouti, okrádá obecní jmění a dopouští se skutku podlého a nešlechtného.

4. Služba vojenská.

Všichni občané jsou si rovni před zákonem a jsou účastni výhod, které jim societa zajišťuje. Spravedlivo je tedy, aby všichni byli účastni na obraně society; jinými slovy mají sloužiti praporu. Tuto *povinnou službu vojenskou* stanoví zákon z r. 1872. — Před r. 1789 vojsko sestávalo z mužstva, dodávaného ze třetího, stavu, z dobrovolníků a námezdníků. Za Konsulátu byl odvod zaveden, potom na čas přerušen a zase definitivně obnoven 1818; bylo však dovoleno dáti se zastoupiti jiným. Rokem 1872 i to privilegium přestalo. Všichni občané schopní jsou povinni k službě vojenské; vyjma nemocné, slabé, syny vdov, nejstarší sirotky. — Stává se, že mladí lidé chtějí se vyhnouti službě vojenské, předstírají nemoci, slabosti, ano i se mrzačí. Nelze ani dosti odsouditi ty hanebné praktiky, které prozrazují nedostatek vlastenectví a mravního citu. Dobrý občan, hodný Francouz, poctivý muž bude si považovati za čest, může-li splatiti dluh svůj vlasti a plniti svatou povinnost. — Vojín, který opustí prapor v době míru, je nemálo vinen a co se týče deserce v době války, je akt zbabělosti, zločin a zrada, a proto všude se trestá nejpřísněji. — Vojín u praporu jest povinen představeným absolutní poslušností; ne tak poslušností nucenou, totiž ze strachu před trestem, jako spíše poslušností dobrovolnou, která má svůj základ ve vědomí povinnosti, lásce k vlasti a smyslu pro disciplínu. Vojsko bez disciplíny je vojskem bez moci a odsouzeno k porážce. Voják bez kázně je pomocníkem nepřítele, neboť mu pomáhá k snadnému vítězství. — K poslušnosti má se družiti úcta ku představeným netoliko vnější, kterou ukládá disciplína, ale i vnitřní, pravdivá a čistá. Nejen však ke svým představeným, ale i k sobě má míti úctu. Nosí šat, jenž je symbolem a připomíná mu povinnost a vlast. Unitorma je něčím svatým, a svým chováním a řečí vojín má osvědčovati úctu k sobě a získati si úcty jiných. — Jmenovitě statečnost je ctností vojínovou; ale statečnost jeho nemá se jeviti jen v tom, že se neleká nebezpečí a smrti, i jiný druh statečnosti má osvědčovati, totiž snášeti útrapy, nesnáze, jež válka ukládá. — K tomu třeba mravní síly a fyzické zdatnosti; té lze si zjednati poněmhu: konáním pochodů, manévry, všemožným

cvičením, střídmostí a zdrženlivostí. Opilci a zhýralci jsou ubohými vojáky. Výchovu lze si zjednatí již před odvedením, že možno vstoupiti ku praporu již vycvičený a otužilý. V době války má nejen vojsko, ale i všichni občané přispěti k obraně vlasti. Ženy mají pečovati o raněné nebo připravovati, co jest nutné k obvazování ran neb ku poskytnutí pomoci. V době míru mají nadchnouti děti, bratry, muže k statečnosti, kterou by osvědčili v době, kdy vlast je v nebezpečí.

Vlastenecká rodina.

Když vlast se ocitla v nebezpečí, v celé Francii hásilo se dosti dobrovolníků. Při odvodu v Paříži jistý stařec vidí syny své, ani se smutnou tváří kráčeji k němu. »Co je vám?« táže se jakoby uhodl jejich myšlenku, »chcete se obětovat vlasti?« »Ano, otče,« pravil starší, »ale máme vás zůstaviti sama, neboť chceme ku praporu všickni čtyři!« »Jen jděte, milé děti,« praví stařec, »vlast předchází.« Hrdinný stařec vedl je k pluku, u něhož měli sloužit pospolu; a když pluk dal se v pochod, smutným zrakem jej sledoval a posléze, když již i vlající prapor zmizel na obzoru, setřel kanoucí slzu a povzdechl; »Jak rychle jdou ku předu! Ach, kéž bych nebyl tak stár!«

(Pokračování.)

Z praxe a různé.

Spolek katechetů v Čechách ve výborové schůzi 1. prosince vedle jiných spolkových záležitostí podřadnějšího významu pojednal po referátu předsedové o situaci návrhu Rýparova a započtení let z duchovní správy, jak se stalo obdobně již u katechetů středoskolských. Požadavek ten může býti pravděpodobně vyřízen příznivě i od vlády chystaným návrhem na započtení let státním zaměstnancům, pokud působili ve veřejných službách neb jim podobných před nastoupením do služby státní. — Ve příloze správného propočítání služebních let starým katechetům k 1. lednu 1921 jednáno bylo s příslušnými referenty u zemské školní rady ústně a zvláštním memorandem. Nedopatření ve »Vládním Věstníku« uvedené a i učitelstvo jiných kategorií poškozující bude v brzkou opraveno. — Odpovědi katechetských spolků moravských k našemu návrhu stanov svazových vzaty na vědomí. K zvláštním přáním jich bude odpověděno. Po referátech ostatních činovníků dodatečně schváleno přijetí kolegů: Martina Váchala z Tábora, Jaroslava Macka a Antonína Juráska z Č. Budějovic. Dále stala se usnesení přípravná k valné hromadě 5. ledna 1921, k níž pozvání budou i kolegové moravských a jiných spolku kate-

chetských, aby ustavil se výbor Svazu katechetských spolků a skupin v republice čsl. — *Olenská* schůze byla ve středu 15. prosince o 4. hod. odpo., při níž pojednáno bylo o otázce započtení let z duchovní správy a jiných otázkách stavovských.

Nový »Český kancionál.« Časopis pro katol. hudbu posvátnou v českoslov. státě *Cyrl* č. 9—10. přináší genesi jmenovaného díla, které bude jistě mezníkem ve vývoji české lidové písně duchovní, jakým v letech šedesátých byl kancionál svatojanský a které právě se dotiskuje. Hlavní myšlenky článku, který píše dr. Dobroslav Orel, ř. prof. theol. fak. v Bratislavě, přineseme v příštím čísle. Redaktor Věstníku tlumočí radost kolegů a gratuluje svému druhovi z gymnasiálních studií ku pomníku, který si postavil právě v jubileu svého padesátiletí. Autor článku také uvádí, že »Spolek katechetů v republice československé« přijal Č. K. jako zpěvník pro koslel i školu a doporučil jej svým členům na schůzi dne 30. srpna 1920.

Valná hromada Spolku katechetů v Čechách koná se 5. ledna 1921 o 2. hod odpo.

Věstník katechetský.

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 2.

ÚNOR 1920.

ROČNÍK XXIV.

Katechetům do 1. září 1919 ustanoveným!

Pro nedostatek místa v tomto čísle »Věstníku« uveřejňuji níže návrh žádostí za připočítání let v duchovní správě aneb i soukromé (ku př. jako ceremonář a pod (*)) strávených k celkové službě k 1. lednu 1921 započitatelné pro postup do vyšších služebních požitků a pro nové propočítání, o léta v duch. správě neb soukromé službě rozšířené, celkové služeb. doby dle vládního nařízení čís. 666 ze dne 22. prosince 1920. Žádost budiž každým podána co nejdříve! Musí být opatřena 3 Kč kolkem a nutné přílohy — mimo osobní výkaz — 50 haléřovými. kolký. Z dokladů za nejnntnější považují: dekret 1. ustanovení ve službě katechetské, osobní výkaz správou školy řádně stvrzený, potvrzení od správ. školních, kde kdo jako kaplan neb farář a podob. vyučoval, po případě, kdo ve školách nevyučoval, přiloží jurisdikce svého ordinaria.

Ježto mnozí byli i v německých osadách činnými, mohou pro úsporu času a rychlejší vyřízení sami správám škol podati již na půlarchu papíru vyhotovené takové stvrzení německy asi následovně:

Schulleitung der klassigen Volks (Bürger) schule in (Bezirk)
N. E. am Jänner 1921.

Bestätigung.

Es wird bestätigt, das P. X Y Kooperator (kaplan) in
(Bezirk) Jahre lang und zwar in den Schuljahren 19 ./.
bis 19 ./. als Religionslehrer in Klassen der Volks (Bürger)-schule
in wöchentlich Stunden unterrichtet hatte.

Chodil-li kdo do přespolních škol, dobře je i udat vzdálenost školní budovy od fary třebaš jen poznámkou pod hořejší:

Bemerkung: Die Schule ist vom Pfarrhause in . Stund weit
entfernt. Totéž učini každý i při žádosti o stvrzení českým správám škol
ovšem že česky.

Žádost pak s doklady nutno zaslati cestou úřední asi následujícího znění:

Slavný okresní školní úřade v N

V účteš podepsaný — dle nařízení vlády republiky čsi. ze dne 22. pros.
1920 č. 666 ku provedení zákona ze dne 9. dubna č. 222. sb. z. a n
o propočítání služební doby státních zaměstnanců — žádá tímto, aby mu
připočteny byly roky jeho služby v duchovní správě k jeho započitatelné
službě nynější k 1. lednu 1921; pro postup do vyšších platových požitků
a propočítání celkové služební doby.

Uctívou žádost odůvodňuje:

1. Dle uvedeného vládního nařízení (čl. VI. § 17.) jest zvláštním učitelem náboženství do 1. září 1919 ustanoveným, neboť v této službě jest již

od prvního svého ustanovení (přil. A) dne měs .19 až posud (osob. průkaz přil. B) a k 1. lednu 1921 má započítatelnou dobu služební let měsíců (přil. B).

2. Dle článku IV. paritního zákona z 23. května 1919 č. 274 i na něho zákon ze dne 9. dubna 1920 č. 222 se vztahuje.

3. Dle článku V. § 15 (*) výše citovaného nařízení vládního *ve veřejné službě před nastoupením školní služby katechetské působil* jako kooperátor (kaplan, farář a p.) v . . (pol. okres) absolovav gymnasium v (s vyznamenáním) a českou theologickou fakultu (ústav) v . a sice plných .let . . .měsíců od . . (datum) do (datum:)

- a.) jako kazatel a duchovní ku mravnému povznesení dospělých věřících a k utužení jich státoobčanských ctností;
- b.) jako úředník (ve farním úřadě) vedením matrik a vyřizováním úkonů s tím spojených, nejen pro obecenstvo, ale i pro stát a před státem platných.
- c.) jako učitel náboženství:

1. v místní škole v v třídách po 2 h. týdně celkem h.
2. v přespol. h. vzdál. šk. v v tříd. týd. celkem h.

Úhrnem tudíž mimo dobu s docházením spojenou vyučoval týdně . . . h.

Tímto za prokázáno považuje, že po ony roky . měsíce konal službu veřejnou a i, co do výkonu i co do předepsaného vzdělání, civilní státní službě rovnocennou.

Z těchto důvodů dle § 15 (*) čl. V. vládního nařízení ze dne 22 pros. č. 666 a pak i proto, že na mnoze tato leta i dle zákonů zemských (§ 63 osnovy z r. 1913) jsou už do pense započítatelná, žádá týž, aby mu ony roky . měsíce a to od . . . do (datum) k jeho dosavadní k 1. lednu 1921 započítatelné služební době připočteny byly pro postup do vyšších služebních požitků a propočítání celkové služební doby, takže by pak měl k 1. lednu 1921 celkovou započítatelnou dobu. let . měsíců a zařaden by byl do . hod. třídy ' . . . stupně s přebytkem roků . měsíců a dalším postupem k . měsíci roků.

V . . dne. r. 1921.

X. Y. katecheta.

Na druhé straně **Krátké rubrum:** O. š. úřadu v N

X. Y. posílá uctivou

žádost o připočítání let z duch. správy.

Kdož byli v soukromých službách, musí si ovšem žádost upravit, dle různých svých poměrů, které byly nejpestřejší, takže nemožno jim tuto všechny důvody, jim nejlépe známé, uvádět. O započítání soukromé služby jedná § 16, na který by se jim bylo odvolávat, když by se nemohli odvolat na § 15, který týká se započítání služby veřejné a jí rovnocenné. V příštím čísle budou uveřejněny doslovné citáty z výše uváděného nařízení aspoň věci pouze nás se týkající. Ke konci upozorňuji, že i katecheté, po 5. červnu 1919 ustanovení až do 1. září 1919 (ač-li nějaký jest) mohou si touto cestou vymoci, co jim »skoupý« výklad z. š. rady nechce povolit jejich žádosti o započtení 2 let z duchovní správy do postupu po snížení doby praktikantské na rok jeden. Druhým pak katechetům po 1. září 1919 ustanoveným doporučuji, aby se se svou bolestí odvolali k ministerstvu.

Ant. Tichý, jednatel.

Zápis o valné hromadě Špolku katechetů v Čechách konané dne 5. ledna 1921 v Praze, Spálená ul. 15. ve XXIV. správním roce.

(Podává Antonín Tichý, katecheta v Podolí u Prahy, t. č. jednatel Špolku.)

Valná hromada svolána byla na 2. hodinu odpolední. Ježto se nesešel dle stanov potřebný počet členů, zahájena o půl hodiny později valná hromada předsedou E. Maulem za účasti 29 členů a delegáta katechetské skupiny brněnské diecesní Jednoty katol. duchovenstva vldp. Fr. Štěpánka, katechety z Brna.

V krátkém proslovu vítá předseda přítomné a děkuje jim, že přes velmi nepříznivé počasí k valné hromadě se dostavili. Na to kol. Štěpánek tlumočí pozdrav kolegů Brněnské diecese a přečten pozdravný příspěvek předsedy olomouckého katech. Špolku a předsedy středoškol. profesorů v Praze,

Dále dle programu dává předseda:

I. čísti zápis minulé valné hromady z r. 1920. Zápis čten a schválen.

Zatím dostavil se do schůze zástupce arc. ordinariátu prof. Em. Žák. Uvítán předsedou ujímá se slova / a praví ve stručném podání asi toto: »Podivu zasluhuje, kdo z katechetů ještě dnes v nynější škole pracuje s láskou a koho neopustila na dobro všechna trpělivost. Jest trpce litovati, že s řešením otázky odluky církve a školy dosud se nezačalo. Neboť tento způsob mravně náboženské výchovy za poměrů, jak se nyní na školách našich vyvinuly, považují za nejnešťastnější — nejhorší. Takto dospěli bychom ještě k většímu rozkladu náboženského života v našem národě. Nebude lépe až dosáhneme konfesionálních škol. Třeba jich bylo na počátku málo, lépe bude pro nastávající obrod náboženský než nyní. I když na krásně učíteli zákonem zakázáno by bylo, dívky v jich náboženském citění kazit, pohoršovat, nelze zákonem zabrániti zkázu valící se na hodné věřící žactvo se strany jich pokažených, již z domova nevěrou nasáklých spolužáků. Spása kyne jedině od škol konfesionálních. Nemohu souhlasiti s těmi, kdož otázku odloučení církve od nynějších škol oddalují. Tím nutný rozklad jen se prodlužuje. Spolu prosím, abyste sobě nového, vhodného redaktora pro »Vychovatele« v řadách svých hledali a nenajdete-li snad nikoho, prosím: Více mne podporujte, a méně kritizujte!« Po upřímných těchto slovech, jménem všech vřele mu předseda za jeho dosavadní přízeň Špolku věnovanou děkuje a udílí slovo jednateli Ant. Tichému, aby podal II. zprávu jednatelskou za XXIV. správní rok 1920. Týž praví:

»Draží bratři! Dnes má Spolek náš od politického převratu už třetí valnou hromadu v osvobozené svojí vlasti — bohužel — za poměrů dosud neustálených a neutěšených. Nedivme se tomu!

Hrůzy války světové způsobily, nesmírně mnoho škod v ohledu hospodářském — za války mnoho se zničilo a málo produktivního vyrábělo. Nemenší ztráty utrpělo lidstvo i v ohledu mravním, náboženském, neboť za války viděli lidé mnoho špatných příkladů, za války viděli jak v nevážnost upadla všechna morálka a před hrubým násilím a mocí musila ustoupiti aspoň na čas všechna přikázání Boží. Až dosud zní nám všem v uších úžas lidstva vyjádřený slovy: »Jak se Bůh může na to vše dívat?«

A tyto ohromné ztráty hodnot materiálních i kulturních nelze tak najednou nahraditi. Něco zkazit, zbořiti lze snadno, ale opravit, znovuvybudovati, zdokonaliti

je vždy mnohem horší. Pak nesmíme zapomenouti, že se válčí dosud a hezky dlouho to ještě dle všech známek — potrvá, než poslední plamen světové války bude uhašen. Válka zuří dosud jen v Rusku, ale ani v ostatních státech o pravém míru nemůže dosud býti řeči. Či možno nazvati nynější poměry světové — mírovými, kdy ne jeden stát obává se přepadení se strany států sousedních, kdy skoro všude hrozí vypuknouti vnitřní boje občanské, revoluce sociální? Či co jsou jiného stálé ty stávký, vzpoury? K čemu jinému směřují všechny ty agitace a draze placené štvance letáky, tiskopisy, tábory, demonstrační průvody než k revoluci podobné na Rusku — revoluci sociální. — Starý pořádek světa má býti z kořene vyvrácen a na troskách jeho má býti vybudován svět nový sociálně spravedlivější, plný svobody, volnosti a opravdového bratrství. Taková vlna valí se dnes světem. V tomto znamení dnes veliký boj vede se na celém světě, a tomuto boji samozřejmě nemohla se vyhnouti ani naše nedávno osvobozená vlast-republika československá, jejíž obyvatelstvo ve veliké většině po celá staletí, ano na Slovensku i po celé tisíciletí bylo utlačováno politicky, hospodářsky i kulturně.

Proto nemusí nám nikterak býti podivno, že i republika naše zachvácená proudem hnutí světového mnohá stará zřízení ruší, pozměňuje a četné novoty zavádí nejen ve vnitřní správě ale i na poli politickém, hospodářském, sociálním a kulturním. Nás jako kněze, vychovatele mládeže-katechety zvláště tyto poslední změny kulturní zajímají. Krátce hned po převratu byla to jmenovitě ministerská nařízení, kterými účast žactva na náboženských cvičeních ve všech školách byla zdobrovolněna. Zdobrovolněn byl i dozor se strany učitelů při nich a nad to značně omezeno bylo i samo vyučování náboženství ve vyšších třídách škol středních. Neúčast na náboženských cvičeních nesměla míti na dále vlivu při klasifikaci žactva. Jakýkoli nátlak na žáky ať přímý nebo nepřímý, by náboženských cvičení se účastňovali, byl přísně zakázán a náboženským cvičením vymezena toliko doba mimo hodiny vyučovací. Ano i odznaky náboženské jemným úředním pokynem měly a vskutku namnoze byly i ze škol odstraněny. V minulém pak roce velikého významu jest i uzákoněná změna zákona interkonfesionního, dle kterého rodičové, poručníci a pěstouni nabývají práva měniti vyznání dítěte aneb stanoviti i jejich bezvěří a to až do 14. roku jich věku, tedy i v čase povinné návštěvy školní. Tímto zákonem vlastně zdobrovolněno i samo vyučování náboženství na všech školách, neboť stačí, aby rodičové, poručníci, pěstouni písemnými doklady doložili své přání o změně náboženství neb i bezvěří svých dítěte, a od té chvíle správa školy. musí vzíti na vědomí, že dítě to vyučováno bude náboženství jinému (při změně konfese) neb vůbec do žádného náboženství choditi nemusí (při přihlášení dítěte ku bezvěří).

Že tyto zákonné změny a nařízení školních úřadů měly vliv na poměry náboženské výchovy naší mládeže, jest samozřejmo.

Mládež brzy se ovšem dozvěděla a brzy vycitila, že se tu něco stalo s tím předmětem, který až dosavad byl na prvním místě mezi předměty povinnými, kterému až dosud jakási přednost, větší pozornost aspoň úředně byla projevována. Byla to nejen úřední sdělení, ale často i nepříznivé poznámky některých učitelů a nerozvážené hovory v domácnostech, kterými mnohé dívky ve své víře o důležitosti a nesmírném významu náboženství samotného byly zviklány a odtud také ta jejich ochablost v učení, v návštěvě služeb Božích a přijímání sv. svátostí.

Práce naše nad to nesmírně stěžována i jinak. V mnohých osadách obecní zastupitelstva odírají subvence k udržování služeb Božích, zabírají školní kaple k účelům jiným, ano i v licitaci rozprodávají dávají bohoslužebná roucha a náčiní. Tak na mnohých místech, kde není s dostatek farních kostelů i konání služeb Božích pro mládež úplně znemožněno.

Že i zvýšená u nás agitace pro »bolševictví«, »Volnou Myšlenku« a nově založenou církev československou a pak časté nepokoje veliký zmatek v myslích naší mládeže způsobily, s bolestí jsme pocítili všichni. Tím vším, jakož i stále opakovanými útoky na náboženství v parlamentě a v různých organisacích polit. stav. a pak rozháranými poměry ve vlastních řadách kněžských ubijena značně chuť ku práci v nás samých. A přec ku práci tak důležité a namáhavé jest nejprve třeba nám klidu. A toho nám mnoho dopřáno nebylo. Nicméně každý z nás snažil se vykonati, co mohl a co se za daných poměrů vykonati dalo. Proto odmítáme útoky ať s katolického ať s protikatolického tábora na náš stav činěné. Na dále chceme věrně své povinnosti konati, jak nám naše svědomí přikazuje, abychom špiše uznání od Boha došli než od lidí.

Rok právě minulý byl tedy pro vykonávání našich povinností učitelských, vychovatelových a kněžských velmi nepříznivý a pro nás kormutlivý a stíny jeho stěží dovedly zaplašiti zákonné změny upravující naše platy. Úprava našich platů teprve v roce minulém se uskutečnila a tak naši finanční bídě vzhledem k stále stoupající drahotě aspoň částečně bylo odpomoženo.

a) Tak vnesením zemské školní rady v Praze ze dne 15. ledna 1920 čís. III. A 831/115 po zakročení naším Spolkem přiznáno aspoň nám starým katechetům v Čechách *právo na započtení tak zvaného vyrovnávacího čtyřletí* do postupu platových tříd. Vnesení ve formě oběžníku okr. šk. radám zní:

Odstavec 2. a 3. bodu 6. oběžníku zem. šk. rady ze dne 16. září 1919 č. II. A 454/149 pozmeňuje se v základě vnesení zem. šk. rady ze dne 15. ledna 1920 č. III. A 831/115 takto:

Nároky katechetů ustanovených před 5. červnem 1919 posuzovati jest podle § 37. a 38. zákona z 23. května 1919. Jest jim tedy ponechati výhodu § 32. osnovy zákona o úpravě platů učitelských z r. 1913. Výhoda záleží v tom, že se jim přiznáním prvního zvýšení ihned se základním služným a přiznáním druhého zvýšení po dvou letech fakticky přidávají k celkové době čtyři leta.

Těmto katechetům jest tedy také při zařadění do hodnostních tříd přičísti k celkové skutečné služební době 4 leta.

b) *Novellou zákona říjnového z 18. prosince 1919* provedeno nové přeřazení do hodnostních tříd a to tak, že časový postup zákonem říjnovým rozšířen byl na celou hodnostní třídu, v které kdo dle zákona paritního byl, při čemž se mu léta přebytečná do vyšší hodnostní třídy nezapočítala, kdežto zákonem říjnovým nová postupová lhůta platila toliko pro poslední stupeň té které hodnostní třídy. Těm pak učitelům nebo katechetům, kteří dle služebních let započítatelných postoupiti mohli do poslední dosažitelné hodnostní třídy, započítávají se dle novelly všechna leta novou postupovou lhůtu v předposlední hodnostní třídě převyšující. Touto novellou zvláště získali katecheté do posledních tříd vstupující.

c) Při *posledním propočítávání let* a opětém novém zařadování 1. ledna 1921 vyskytla se nám nová potíž. Spolek znovu musil zakročovat ústně i pí-

semně, aby napravena byla chyba již ve Vládním Věstníku z. š. r. uveřejněná ve příčině nesprávného zavádění a odpočítávání i roku praxe i pro katechety staré t. j. před 5. červnem 1919 ustanovené. Noví katecheté dle paritního zákona měli § 17. zavedenou jako učitelé ostatní 3letou dobu praktikantskou, která snížena zákonem říjnovým na jeden rok. Starí katecheté neměli tuto praxi nikdy zavedenou ani dle osnovy, ani zákonem paritním, ani říjnovým, a přec najednou měl nám býti jeden rok při novém zařazování odpočítáván. Po důkladném vysvětlení zemská škol. rada bude nucena opětně nedopatření to odvolati a ok. šk. radám nové vynesení učiniti. Tím sice záležitost ta bude pro staré katechety příznivě vyřízena, nicméně leckde tím konečné upravení našich platů zbytečně zase bude oddáleno.

d) Jinou vleklou bolestí naší bylo, že se nezapočítavala nám *leta z duchovní správy* do postupu, ač kolikrát za svízelnějších poměrů byli jsme nuceni v mnoha třídách vyučovat ve školách místních a přespolních po většině jen za nepatrnou remuneraci a cestné. Když samostatně podniknutý pokus poslance Rýpara o nápravu v této věci v kulturním výboru minulého revolučního parlamentu selhal, vypracoval Spolek náš ve srozumění s kollegy moravskými, německými a posl. Rýparem nový návrh ještě před prázdninami, aby znovu parlamentu novému byl předložen ke schválení.

Úsilí našemu a poslance Rýpara podařilo se, že návrh ten i Němci podaný prošel již ve výboru iniciativním, finančním a projíti má ještě kulturním, takže dá se se vsí pravděpodobností očekávat, že konečně stane se zákonem. V jakém rozsahu bude přání našemu tímto zákonem vyhověno nelze s určitostí dosud říci, ježto jedná se o rozšíření této výhody i pro ty, kdož ve školách po vysvěcení nevyučovali, ale třebaš jen jako ceremonáři neb jako úředníci konsistorní a podobně působili. K docílení přehledu vyzváni členové v Čechách, v Moravských spolicích, aby udali, kolik let každý v duchovní správě působil.

e) Jest však pevná naděje, že tužba naše splněna bude cestou jinou. Chystá totiž vláda *prováděcí nařízení k zákonu* ze dne 9. dubna 1920 č. 222 o započítávání státním zaměstnancům do postupu let ztrávených ve veřejných neb jim podobných službách před nastoupení aktivní služby státní. Poněvadž služba naše v duchovní správě jak ve školách, tak v kanceláři s vedením matrik a p. měla skutečně i co do výkonu i co do kvality ráz služby veřejné, podal opět Spolek náš ministerstvu školství a nár. osvěty písemný rozklad, upozornil samého ministra a kruhy poslanecké na tyto okolnosti a spolu žádal, aby v prováděcích nařízeních těch, vládou chystaných, výslovná o nás učiněna byla zmínka, jak se i nám leta v duchovní správě do postupu a tudíž i do pense započítávati mají. Jestliže industriální učitelkám započítávají se leta i když vyučovaly ručním pracím třebaš jen ve 3 odděleních a státním zaměstnancům započítati se mají i jistou kvotou leta služby soukromé, jest spravedливо, aby i nám tím spíše po právu se stalo. V té příčině pozorovati lze příznivé pro nás smýšlení i v sekretariátu ministerstva školství a nár. osvěty, ač nám kruhy tamější dříve přilíši nakloněny nebyly.

f) K všeobecnému přání státních zaměstnanců podal posl. Pánek a spol. parlamentu návrh nové služební pragmatiky s novou úpravou platů. Spolek prostudovav návrh ten a spolu návrh učitelké pragmatiky zaujal k oběma návrhům stanovisko následující:

1. Podati si zvláštní samostatnou pragmatiku katechetů starých a nově nastupujících.

2. V ní zdůrazniti opět vysokoškolské studium a nečiniti rozdílů mezi katechety obecných a měšťanských škol.

3. Zásadně odmítnouti zvláštní příplatky klasifikační tak, jak jsou v návrhu Pánkvy.

4. Pro kvalifikaci katechetů domáhati se, aby jako pro odborné učitele rozhodovati mají jen odborníci, rozhodovali i o katechetech odborníci našeho stavu.

5. Žádat, aby kněz katecheta římsko-katolického vyznání aspoň po 10 letech měl nárok na všechny drahotní přídavky pro 2. osobu, když má založenou svou vlastní domácnost.

(Dokončení.)

Návrh čítanky katol. náboženství pro školy obecné.

O třetím přikázání Božím.

Pomni, abys den sváteční světil.

Bůh poroučí ve třetím přikázání, abychom světili deň svateč

O svěcení dne svátečního.

Již ve Starém zákoně vyhradil si Bůh jeden den v týdnu pro sebe. Skrze Mojžíše přikázal lidu israelskému: »Pomni, abys den *sobotní* světil. Šest dn budeš pracovati a konati všechny práce své, sedmého dne však jest sobota Hospodina, Boha tvého. Nebudeš toho dne konati žádné práce ty, syn tvůj, dcera tvá, služebník tvůj, služebná tvá. (Ex. 20, 8. – 10.)

Křesťané již v dobách apoštolských světili místo soboty *neděli* jako den sváteční. Činili tak proto, že neděle připomínala jim dvě důležité události z mrtvých vstání Páně a seslání Ducha svatého. V neděli scházeli se do shromáždění, aby byli přítomni mši svaté a výkladu slova Božího. Potom modlili se na hrobech zemřelých přátel, navštěvovali nemocné a konali jiné dobré skutky.

* * *

Neděli světíme: 1. jsme-li pobožně přítomni celé mši svaté;

2. odpočíváme-li od služebných prací.

Služebné práce jsou: práce řemeslnické, polní, tovární a jim podobné.

V neděli jsou dovoleny takové služebné práce, které jsou *nezbytně nutné*. K větší oslavě neděle *doporučí církev* věřícím konati ještě *dobré skutky*.

Takové dobré skutky jsou na př. slyšení kázání, přijímatí svátosti, zúčastnit se odpolední pobožnosti, čísti nábožné knihy, navštěvovati nemocné, modlit se na hrobech zemřelých.

Slušné zábavy jsou v neděli dovoleny.

Proti třetímu přikázání hřeší:

1. kdo v neděli svou vinou není na celé mši sv., aneb se při ní pobožně nechová

2. kdo v neděli *bez nutné potřeby* služebné práce koná.

Kdo v neděli *svou vinou* není na mši svaté, aneb hlavní její části vynechá *těžce hřeší*.

*

Zachovávej nedělní klid, jdi na mši svatou, abys si vyprosil Božího požehnání; neboť věz, že *bez Božího požehnání marné naše namáhání*.

Jan Konopík a Frt. Suchomel,

katecheté.

Z praxe a různé.

Upozornění katechetům pensistům před 1. listopadem 1918. O započtení nejvýše 3 let z duch. správy dle osnovy můžete žádat dodatečně, pokud jste tak v přihlašovacích arších neučinili. K tomu třeba přiložit doklady o působení na školách. Ale žádat se musí! Pak si nedejte strhovat ze služební doby pro výpočet pensijní základny 3 roky za praksi! Odvolejte se na § 13 par. zákona, kde stojí, že výhodnějšího požitky dle zákonů zemských se mají vyměřovat, pokud nejsou výslovně zrušeny. A v celém zákoně nikde není výslovně řečeno, že by starým katechetům, před 1. listopadem 1918 na pensi daným, měla se zavádět 3 leta doby počáteční a při výpočtu základny výslužného odčítat. Ano sama prováděcí nařízení Z. š. r. výslovně praví, že § 17. týká se katechetů budoucích. Dále důsledněji učitelům literním, před 1. listopadem 1918 do pense odeslým, musela by se při výpočtu základny výslužného odpočítávat 3 leta, což odporuje opětně i výpočtovým příkladům senátora Smrtky v jeho známém spise. Pátrejte, zda taktéž jim odpočítávají se 3 leta místo 2, jak měli už zákonem dvouroční praksi dřív stanovenou. Jistě by se učitelé proti tomu ozvali, ježto i § 37 vedle § 13 chrání učitele staré i nové. A. T.

Katechetům před 5. VI. 1919 ustanoveným! Všichni, kdož jste obdrželi k 1. lednu 1921 nový dekret a sraží se vám jeden rok za praksi z celkové služební doby pro postup do vyšších požitků, rekurujte krátce, že starší katecheté (před 5. VI. atd.) nikdy žádným zákonem ani dřív ani později počáteční služby zavedené neměli a dle § 37 par. zákona služební doba se jim čítá od 1. ustanovení a vládní nařízení z 22. XII. 1920 č. 666 samo předpokládá kategorie, u nichž počáteční služba zavedena nebyla. U kategorie učitelské byli to staří katecheté. Očekává se, že »Vládní Věstník« přinese opravu. Dokud ne, nečekejte a odvolejte se. A. T.

Redukce manuálních stipendií, fundančních mší sv. a j. V příčině **Redukce** manuálních stipendií, nepersolvovaných do 31. prosince 1920 rozhodnuto, aby kněží, kteří přijali menší stipendia do 31. prosince 1920 a přejí si jejich redukci nechť podají žádosti na nejd. Ordinariát a připojí

k ní seznam těch stipendií udáním obnosu za jednotlivé. Též s redukcí fundančních mší sv. stanoveny normy.

Ordin. list pražský, roč. 1920 č. 1.

Redakční sdělení. Na dotazy některých pp. kollegů oznamujeme, že několik výtisků »Duchovních promluv k mládeži«, jež sepsal Em. Cívka, jest dosud na skladě v knihkupectví Cyr. Meth. G. Franci (Melantrich. ul.) Cena 3 Kč. a rež. přípl.

Nový Kodex o vyuč. náboženství. Kodex má na zřeteli poměry všeobecné, nemluví tedy o samostatných katechetech a profesorech náboženství; považuje vyučování náboženství za část duchovní správy, jež náleží faráři, a vyučuje-li kromě něho kdo jiný, jest zástupcem faráře. Pokud se škol týče, rozeznává tři druhy, elementární (obecnou), střední a vysokou; o měšťanských a odborných nemluví.

O vyučování náboženství vůbec jedná v knize III. (de rebus) v části IV. (de magisterio eccl.) v titulu XX. de divini verbi praedicatione a to v hlavě I. de catechetica institutione. C. 1329. Vlastní a nejdůležitější povinnosti duchovního správce je náboženské vyučování věřících (tedy dítek i dospělých) c. 1330 a 1331, a praví: Farář má povinnost: 1. v určitou dobu po více dnů připravovati dítky k sv. zpovědi a sv. biřmování každoročně a 2. se zvláštní péčí, pokud možno, v době svatopostní ke sv. přijímání a tyto dítky (c. 1331.) i dále uberijs ac perfectius catechismo excolere c. 1333: K vyučování dítek může, je-li legitime impeditus, jiné kleriky, ve farise bydlící, ano laiky, zvláště členy bratrstva »křesťanského vyučování« si vzíti na pomoc; kleriky m^ože k tomu biskup i tresty donutiti; dle c. 1334. mohou k tomu býti přibráni i klášterníci. C. 1336. praví, že je věcí biskupa, aby dal bližší nařízení o vyučování náboženství, jemuž se musejí i řádoví kněží podrobiti. Kodex pořává tedy jen zákon jaksi rámcový, který dle různých partikulárních poměrů biskup doplní. Přirozeno, že nemluví na př. o nábož. cvič. mládeže (o modlitbě školní a mši sv.), jelikož nemluví zde o vyučování ve škole vůbec. Důležité jest, že se připouští také laikové katecheti, což v praksi mnohde se dalo na př. v samé Itálii, Americe a také ve Vídni. »V. m. d.« č. 11.

Věstník katechetský.

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 3.

BŘEZEN 1920.

ROČNÍK XXIV.

Zápis o valné hromadě Spolku katechetů v Čechách konané dne 5. ledna 1921 v Praze, Spálená ul. 15. ve XXIV. správním roce.

(Podává Anthonín Tichý, katecheta v Podolí u Prahy, t. č. jednatel Spolku.)
(Dokončení.)

Důvody jsou tyto:

a) katecheté škol obecných a měštanských mají stejné předběžné vzdělání a stejně namáhavou práci.

b) Ježto návrh Pánkův rozvrhuje platy státních zaměstnanců dle předběžného vzdělání a zodpovědnosti úřadu, přísluší nám zařazení absolventů vysokoškolských, ježto naše theologické studium de facto a iure vysokoškolským jest a střední škola mu předchází.

c) Odmitáme navrhované klasifikační příplatky proto, že tyto snadno mohou vésti ke korupci a mnohým nepříjemným sporům.

d) Klasifikace neodborníků mohla by pro nás katechety dopadnout často ze stavovské nevráživosti nespravedlivě.

e) katecheta starší nemůže býti stále odkázán na stravování v hostincích a podob. a má právo založiti si též vlastní domácnost, když už je starší.

Spolek v době nejkratší podrobnou pragmatiku vypracuje a v příhodný čas parlamentním příznivcům našim k jejímu uplatnění odevzdá.

g) Ježto docházely časté stížnosti ve příčině nesprávného vyměření remunerační katechetům za přespočetné vyučování náboženství, zakročil Spolek u zem. škol, rady, aby táž upozornila okr. šk. rady na plnění zákona paritního, dle kterého přísluší všem učitelům od 1. listop. 1918 za každou přespočetnou vyučovac. hodinu týdenní povinného předmětu ať na obecných či měštanských školách remunerační nejméně 100 K dle § 25. parit. zákona.

h) Dále u zemské škol. rady žádáno, aby pro *nově* nastupující katechety vykládal se § 17. parit. zákona příznivě, a má-li kdo před nastoupením služby katechetské 3 roky v duch. správě a vyučoval ve školách, aby mu z nich jeden rok započítán byl do praxe (dle zákona říjnového) a 2 roky ostatní do postupu, jak toho duch. zákona žádá. Nebude-li otázka ta vůbec příznivě vyřízena návrhem Rýparovým neb prováděcími nařízeními vládními k zákonu z 9. dubna 1920 č. 222., pak musí Spolek postarat se o zásadní rozhodnutí u úřadů vyšších po případě cestou parlamentní.

ch) Před časem zdálo se, že rozhodujícím činitelem u okr. škol. rad budou tak zvané učitelské *poradní sbory*; dle jejich pokynů mělo se všecko u okres. škol, rad řídit, zejména obsazování místa atd.

Dle zásady učitelské, aby o učitelích rozhodovali jen učitelé, vybrádlí jsme členstvo, aby se domáhalo zastoupení v poradních sborech, a o obsazování míst katechetských, aby si rozhodovali opět jen katecheté.

Poněvadž svou činností poradní sbory přestupovali svou moc a zasahovali do moci úřední, byly tyto poradní sbory zrušeny a proto nebylo již třeba, aby-
chom svého práva se v této příčině domáhali.

ř) K hájení práv *katechetů Velké Prahy* utvořil se v minulém roce též z popudu Spolku zvláštní klub katechetů téhož jména, jenž za úkol si vzal bdíti nad veškerým jednáním záležitosti té se týkajícím, aby tíž při změnách chystaných neutrpěli újmy. Ježto dosud nic podobného se nestalo, klub od své ustavující schůze se nesešel. Jistě však nastane mu práce od této chvíle, kdy Velká Praha stala se skutkem a kdy bude dosti podnětů k častějším poradám, schůzím a intervencím nejen pro obsazování katechetských míst a hájení katechetských práv ve Velké Praze, ale obzvláště též proto, že Praha osvojila si v poslední době ono smutné prvenství v šikanování katechetů a v provádění odluky církve dříve, než bude uzákoněna.

ř) Ke knížeci arc. konsistoři obrátil se Spolek se svými žádostmi dvakrát. Poprvé, aby zabránil upřílišněným požadavkům některých duchovních správců, kteří na katechetech za sloužení mši sv. přemrštěné poplatky vymáhali, ač intence katechetům ku persolvování svěřované byly velmi chudičké. Při tom zdůrazněno naše spravedlivé stanovisko, že katecheta jako kněz domácí, nejobtížnější práci duchovní správy konající a dorost farní obce odchovávající má právě tak právo, aby výlohy s jeho sloužením mši sv. byly hrazeny z týchž fondů, jako pro faráře a kaplany. Jestliže ty nedostačují, pak úměrně jsme ochotni si je hradit jako farář i kaplan pakli ani sbírkami a štolovými poplatky hrazeny by býti nemohly.

Odpověď došla neuspokojující: Nelze zatím dát všeobecný předpis. Poměr mezi katechetou a farním duchovenstvem je dosud nejasný. Je-li někdo postižen, ať si podá stížnost a věc se vyšetří a upraví. Dle této odpovědi členové k obraně byli od případu k případu vyzváni. Podruhé žádáno, aby žádosti katechetů o podporu byly při ivě vyřizovány, ježto ani po úpravě platů nejsou poměry naše skvěle obzvláště když jsme nuceni vydržovati si samostatnou domácnost a stát značný příspěvek na 2 osobu nám nedává leda jen tomu z katechetů, komu domácnost vede nejbližší chudá příbuzná.

Tak bratří pečovali jsme o hmotný váš prospěch. Při tom nezapomínali jsme ani na své vzdělání a styky s našimi kollegy a kruhy blízkými.

a) Spolek »laické katechese« zval nás několikrát k svým poradám a žádal o podporu, kterou jsme mu také přislíbili zvláště při pozdějším pořádání kursů pro laické katechisty a zároveň získáváním vhodných lidí pro úkol ten.

b) K Mariborskému sjezdu katolíků jihoslovanských žádali jsme, by někdo z duchovních za náš Spolek tlumočil, pozdrav katechetům slovinským a porad jejich se účastnil. Bohužel jednak jsme byli oslyšeni a jednak ochotnějším spolu-bratřům naše doporučeně zasláná žádost sjezdovou kanceláří Mariborskou vůbec dodána nebyla.

c) Za to čteně zastoupen byl náš Spolek při sjezdu katechetském na Velehradě počátkem srpna minulého roku, kde nejen všechna nedorozumění mezi námi byla odstraněna, ale pro společný postup položeny základy k utvoř

Svazu katechetských spolků a jednot v republice čsl. Více o tom dočetli jste se jak v denních listech tak i v našem odborném časopise.

d) V té příčině rozeslány pokyny k založení zvláštního katechetského spolku na Slovensku a v Praze při sjezdové odborové schůzi 30. srpna projednán a schválen návrh Svazových stanov a pak rozeslán příslušným korporacím, by své dobrozdání o něm brzy poslaly, a tak co nejdříve k ustavení svazu došlo. Nestane-li se tak dnes jak bylo naším úmyslem, tedy jistě v příhodné době k tomu dojde. Neboť bolesti naše a tužby naše jsou všude stejné, proto i stejného společného postupu i obrany jest nám třeba.

e) K žádosti nejd. arcib. konsistoře, by Spolek vypracoval vzhledem ku změněným poměrům novou osnovu, odpověděno, že pro krátkost času nelze tak již do nového škol. roku učiniti a že nutno se zatím spokojiti s osnovou už dříve Spolkem vypracovanou. O téžž předmětu promluveno i na schůzi sjezdové.

f) Při vydání nového zpěvníku prof. Orlem-Hornofem spolupracoval Spolek při vybrání písní a porokoval o části modlitební. Jak by katecheta měl pěstovati i nyní kostelní zpěv, kdy učitelé světší již tuto povinnost nemají, rovněž pojednáno na schůzi sjezdové.

Zvláštní poučné přednášky vedle zmíněné schůze sjezdové konány ještě dvě a to 20. října, kdy referoval prof. Dr. Hanuš o poměrech katechetů po rozluce ve Francii a náš redaktor Saviček 17. listopadu seznámil nás se stručným, obrázkovým katechismem maďarským. Nad to při každé schůzi podávány praktické výklady a pokyny stavovských otázek se týkající.

Rovněž i redakce »Věstníku« činila se články poučnými i praktickými vzbuditi v členstvu zájem a podati mu přehled všech školských a stavovských událostí.

Abý výbor Spolku mohl v čas o všem z autentických pramenů se poučiti zvláště v této době, kdy tak rychle jeden zákon nový stihá druhý a jedno nařízení novoty zavádějící přichází za druhým, usneseno odbíratí pro Spolek Sbírkou zákonů a nařízení, Vládní věstník z. š. rady a Školu měšťanskou, Českého učitele a Školu našeho venkova. Poslední dva nedocházejí z příčin nepochopitelných.

I v posledním roce velmi četně ku poradám jsme se scházeli. Vedle menších porad a pracovních dnů měl výbor 12 řádných schůzí; členských schůzí měli jsme 9 a 3 vycházky: dvě do Emaus k shlédnutí obrazů z 15. století na chodbě křížové a pak k prohlídce řádové knihovny, třetí vycházka byla do knihovny Strahovské. Oba řády laskavě nás přijaly a o patričný výklad odborný se nám postaraly. Účast při nich se strany naší mohla býti větší. Vedle toho u příležitosti sjezdu katolíků československých uspořádali jsme velikou schůzi stavovskou za účasti 120 osob duchovních ze všech zemí za čestného předsednictví vdě. vikáře berounského Lercha, jednoho z prvních a nejstarších katechetů. Schůze ta měla zdárný průběh a na konec přijata zvláštní resoluce, v níž zdůraznili jsme svou oddanost církvi, své republikánské vlasti a svému národu. Dále v resoluci žádali jsme, by episkopátem čsl. vydán byl doplněk k otázkovému katechismu s jednotným a zjednodušeným postním řádem a aby dítky ku společnému přijímání sv. svátostí vedeny byly pouze dvakrát v roce a to v čase adventním a postním. Apelováno na rozvážné učitelstvo, aby nepropůjčovalo se k jakémukoli svádění, pohoršování a urážení věřících dítek a ke konci znovu vytkli jsme přednostní právo rodičů při rozhodování o výchově dítek a rozhodně jsme se prohlásili

pro národní, konfesíonelní školy, státem vydržované právě tak, jako bývají jinde vydržovány i laické.

Tak snažili jsme se v zájmu našeho stavu a i předmětu námi vyučováného pracovat ze všech sil. Při tom vyřídili jsme kolik set dotazů jednotlivých členů, kteří hojně žádali nás o pomoc a radu ve věcech platových, právních, zřizování míst a p. V mnohých případech byli jsme žádáni o intervenci u úřadů, a to s výsledkem, takže někteří z vděčnosti přispívali i na právní fond.

Nikterak se členstvo nezaleklo zvýšeného členského příspěvku spojeného nerozlučně s předplatným na »Vychovatele« a »Věstníkem«. Naopak počet členů opět značně stoupl, Ze spolku oznámili své vystoupení pouze 4 členové a sice: 2 středoškolské katecheti, 1 československé církve a 1 odcházející do pense.

Nově přistoupilo členů 29 a sice: *Vítězslav Kudrnovský*, Kutná Hora, *Františ Gottlieber*, Semily, *Václav Dostražil*, Turnov, *Karel Svoboda*, Dobříš, *Josef Vachek*, Nové Strašecí, *Vojtěch Šimáček*, pensista, Plzeň, *Jan Čech*, Nová Kdyně, *Jan Hruš*, Vamberk, *Josef Tupý*, Písek, *Josef Kuklich*, Žižkov, *Jaroslav Beněš*, Uhlíř. Janovice, *Fr. Bučil*, Pchery u Slaného, *Jan Opatrný*, Rapice, *P. Mil. Ston*, Praha IV., *P. Bonav Hruška*, Most, *Tomáš Šlégr*, Blovice, *Josef Kozel*, Kard. Řečice, *Karel Dvořák*, Kutná Hora, *Ant. Hora*, Smichov, *Kam. Laudin*, Kročehlavy, *Václav Smola*, Mělník, *P. Theod. Forst*, Strahov, *Eman. Perouška*, Bratislava, *Ant. Jurásek*, Č. Budějovice, *Jaroslav Macek*, Č. Budějovice, *Martin Váchal*, Tábor *Karel Kydlíček*, Ouly, *Josef Kukla*, Pelhřimov, *Fr. Brůžek*, Horažďovice.

Jako každého roku i letos povolal Všemohoucí z našich řad horlivé pracovníky svoje k věčnému odpočinku a to dva členy: vidp. Václava Červinku z Královic a Josefa Špátu z Čáslavi. Bůh odmění jim těžkou a záslužnou práci jejich věčnou blažeností! — K třem dosavadním členům čestným přibyl nám jednomyslným hlasováním loňské valné hromady ještě čtvrtý a sice vysocedůstojný pán Msgr. ThDr. Ant. Cyrill Stojan, takže stav členstva jest dnes:

Čestných členů má spolek náš celkem	4
Zakládajících dosud žijících	5
Činných členů	348

Všeho členstva tudíž na konci r. 1920 jest 357

Nepochopitelným zůstává mi, jak možno ještě dnes najít kněze inteligenta, který snad pro pár korun zůstává opodál naší organizace stavovské, kdy už každá služka, každá ošetřovatelka, každý i ten zemědělský dělník pochopil význam organizace odborové. Nedivil bych se, kdyby snad vedení Spolku bylo nedbalé a nevyvíjelo žádnou činnost, ale to říci nebylo nikdy možno ani o výborech minulých tím méně o nynějším.

Vy přítomní dosvědčíte musíte, že dělali jsme, co bylo v naší moci, a seč síly naše stačily. Stůjte pevně při svém Spolku, přičiňte se, aby liknaví k němu přistoupili! Je-li třeba již z některého spolku vystoupit, pak nikdy to nesmí býti ze Spolků našeho, který tolik pro Vás vykonal a i na příště ještě konati musí.

Jak vite — stojíme před projednáváním zákona rozluky státu od církve, kdy mnoho bude záležeti na tom, jak naše právní, hmotné poměry budou řešeny a s nimi rozhodnutí padne i o otázce vyučování náboženství. Bude tu třeba bdělosti, porad a mnohých jednání, intervencí. Jednotlivci ničeho nezmohou. Třeba pevné rganisace a jednotného cílevědomého postupu. Proto všichni stůjme na stráží, spojme se, s pomocí Boží pracujme!

Budoucnost o všem je pro nás zahalena, ale věříme v Prozítelnost Božskou. Nic se neděje bez vůle Nejvyššího. I když Bůh dopustí zlo, je tak mocný aby i to zlo dovedl obrátiti k dobrému.

Dnes víme jen tolik, že v prvých dobách křesťané neměli na své straně vlády, neměli na ochranu svou zákonů, ani škol zvláštních ani nádherných kostelů — naopak byli krutě na hrdlech a stacích pokutováni, pronásledováni a hle přec jejich víra razila si nezadržitelně cestu do celého světa a obrodila společnost lidskou. A čím to dokázali? *Měli lásku k sobě a vedli příkladný život.* — I dnes — draží bratří — je dobá podobná. Jedná se o mravní obrození společnosti lidské a my jsme eminentně povoláni přispěti k tomu zdárným odchováním mládeže, budoucí to naděje národa.

My nesmíme spoléhati na zákony, ochranu státu, my nesmíme více se domnívati, že imponovati možno dnešnímu světu bohatstvím a zevnějším leskem církve, my můžeme úspěchů se dodělati rovněž jen účinnou láskou k lidu svému shovívavostí, trpělivostí a příkladným životem. To budiž naši vůdčí myšlenkou pro práci budoucích let a té volám ze srdce: Zdař Bůh!

Jednatelova zpráva s povděkem od přítomných vyslechnuta. Předseda k ní podává vysvětlení ve příčině nesprávného počítání jednoho roku praxe i pro katechety staré. Objeveno, že nedopatření to stalo se hlavně vinou špatného výkladu se strany německé zemské školní rady, ale doufá, že v brzké době nám po právu se stane. Zatím každý, kdo by nesprávný dekret dostal, ať rekuruje! Po schválení zprávy jednatelské podává

3. Zprávu *pokladní* dp. Arnošt Oliva z Vysočan:

Účetní rozvaha v r. 1920.

Příjem za r. 1920	a) hotově přijato:	K 3875·20	
	b) pošt. spčř. zasláno	K 13265 93	K 17141·13
Vydání za r. 1920			K 9169·43
	zbytek		K 7971·70
Zbytek: a) na knížky uloženo			K 4815·30
b) na premiovou půjčku upsáno			K 2000·—
c) v poštovní spořitelně 31./XII. 1920			K 884·61
d) na hotovosti 31./XII. 1920			K 271·79
			K 7971·70
Jmění spolku dne 31. prosince 1920			
1. Pokladní hotovost 31./XII. 1920			K 271·79
2. V poštovní spořitelně 31.XII. 1920			K 884·61
3. Ve vinohradské Městské spořitelně na vinc. knížku			K 1516·39
4. > > > > > >Právní fond<			K 678·26
5. V Československé záložně na »Podpůrný fond<			K 662·58
6. V záložně »Důvěra< na knížku			K 8669·53
7. Úpis na premiovou půjčku			K 2000·—
8. Na dlužích u členů			K 1320·—
			K 16003·16

Jmění se zvětší o několik korun připočtením úroků za II. půlletí 1920. »Právní fond« zvětšen o 213 K 97 h., »Podpůrný fond« zvětšen o 121 K 42 h.

Jména spolkové o 5818 K 22 h. Šlechtným dárcům jménem výboru srdečný dik! O dluzích mluviti nebudu. Jest to *smutné*, že jsou mezi námi někteří, kteří nemají porozumění pro svůj Spolek! Prosim, byste mi po slyšení zprávy revisní, udělili absolutorium.

Zpráva pokladní s dikem za namáhavou a pečlivou práci po vyslechnut revisorů účtů jednomyslně schválena. Na to předčítá svou

4. Zprávu knihovník dp. Václav Bečvář ze Žižkova:

Knihovní zpráva za rok 1920.

Naše spolková knihovna má kromě odbíraných vídeňských »Christlich—pädagogische Bätter« a kromě mnichovské »Katechetische Bätter« a 49 sešitů bohovědného slovníku, celkem 445 svazků, z nichž jest 207 svázaných, 4 neúplné a 10 nevázaných brožur. Půjčených knih jest 40. Kromě toho 13 svazků schází již z dřívějších dob.

Knihy, odkazy z dědictví nebo dary ve prospěch knihovny nedošly loňského roku žádné. Pro informaci jednatele vu odebírá se z usnesení výboru časopis »Městanská škola«. Návrh nové pragmatiky dle senátora Pánka koupil místo-předseda Hála. Za odstranění spolkové tabulky se zdi domu v Křemencové ulici kde byla dříve spolková místnost, zaplatil knihovník dne 21. srpna 1920 Aloisu Řezníčkovi, zřízení v českoslovanské akciové tiskárně v Praze ve Spálené ulici č. 15., 2 K t. j. dvě koruny, jež mu byly p. pokladníkem Olivou vyplaceny. Za 6 sešitů bohovědného slovníku počínaje od sešitu 45. až do nevyšlého ještě sešitu 50. včetně zaplatil knihovník dne 4. ledna 1921 dle stvrzenky nakladatelství Cyrillo-Methodějské knihtiskárny V. Kořba v Praze 8 K 40 h t. j. osm korn čtyřicet haléřů.

Konečně žádá knihovník členy spolku zdejší i venkovské za laskavé vrácení knih *delší dobu* již vypůjčených, které v případě další potřeby dotyční členové zase si mohou vypůjčiti.

Konče svou zprávu knihovní za minulý správní rok prosí knihovník slavnou valnou hromadu, aby po vyslyšení zprávy revisorů knihovny udělila mu absolutorium.

Václav Bečvář,
t. č. knihovník.

V Praze dne 5. ledna 1921.

Činnost knihovníkova jakož i celého výboru se schvaluje.

5. Po té provedena doplňující volba 4 členů výboru, jich náhradníků, 2 revisoru účtů a knihovny. Za vylosované a odstupující znovu zvolení: kol. Dostál, Klus, Tichý a Václav Kutina. Náhradníci a revisoři zvoleni opět tž dpp.: Košák, Hrudka, Suchomel, Vlasák-Čurda, Janota-Bica a Pilný.

Volné návrhy. K návrhu výboru po doporučení jednatelem, jednomyslně schváleno, by Spolek, přistoupil za člena do odborové organizace úředníků a soukromých zaměstnanců »Unie« s ročním příspěvkem 1 Kč za člena, pokud zaň neplatí příspěvek organizace jiná rovněž k »Unii« přihlášena.

Ke konci ještě jednou všem přítomným předseda vřele děkuje, k další horlivé práci je povzbuzuje a schůzi končí, by přikročeno bylo ihned k dalšímu jednání o zřízení svazu katechetských Spolků v republice čsl.

Z Učebnice církevních dějin pro školy měšťanské.

JAN POŘICKÝ, katechéta v Ledči n. s.

(Pokračování.)

Rozklad a zánik husitství.

I. Text. Náboženství husitské se neosvědčilo, nemělo síly, aby své vyzna-vače sjednotilo a uchránilo před mravním rozvratem. Po smrti krále Jiřího se rozmohly v českém národě nebyvalou měnou sváry a vzájemné útisky, universita bídně živořila, náš národ se opozdoval za jinými a propadal barbarství.

Opět povstávaly nové náboženské sekty, z nichž nejznámější jsou Čeští Bratři překladem bible králické a slavným vychovatelem Komenským.

Husitství samo po stoletém trvání začalo zanikati v německém protestantismu.

II. Poznámky. Husitství začalo slavně; dlouhá léta vedlo vítězné války. Ale když války skončeny, ukončila se i husitská sláva a nastal žalostný rozklad. Největším nepřítelem lidských podniků je čas.

1. Kališníci se vyhlašovali stále za pravé katolíky, ale církve poslechnouti nechtěli. Velkou nesnáz měli se svěcením nových kněží. Po úsilovném hledání podařilo se jim najíti r. 1482 chudého italského biskupa Luciana, z nepatrného ostrůvku Thera, jenž se přestěhoval do Čech a bez papežského schválení zde biřmoval a světil na kněze. Brzy však začal toho pykati. Přisrtejším kališníkům byl na pohoršení, že vedl málo nábožný život a třebaš celý týden nesloužil mše svaté, katolíci viděli v něm poběhlíka, který ruší církevní kázeň, král Vladislav mu nepřál a samá konsistoř pod obojí nechova k němu ani úcty, ani lásky. Nemaje však kam jinam se obrátiti, zůstal v Čechách devět let, až do své smrti. (Palacký, Děj. 16 5.) Potom ještě jednou se husitům podařilo dostati z Itálie biskupa, ale jen na krátký čas. Byl to vetchý stařec, Filip Sidonský. Učinili ho správcem své konsistoře. Ale ani nyní netrvala shoda dlouho. Chtěli totiž, aby biskup poslouchal jich, a ne oni jeho. »Vy u nás panství jako jinde nemáte, ale ale berete od nás jen mzdu za vaši službu . . . Církevní tresty, kterými chtěl stíhati neposlušné, nazývali »vlaskými a německými štrichy, které prý se do Čech nehodí, a kterými se víra kazí.« A proto »stařec pláče a na každý den sobě stýská, takže je teskno na něho pohleděti . . . Posléze opustil Prahu a přestěhoval se do Kutné Hory, odkudž chtěl také utéci, ale smrt uči ila jeho strádání brzy konec. (Pal. 17-2)

Husité jsouce bez biskupa pomýšleli na spojení s pravoslavnými. Často bylo jim tenkrát vytýkáno, že kdykoliv se mezi nimi octne nějaký (rozkolný) Řek, Rus, nebo Srb, že si ho předcházejí se zvláštní přívětivostí, jako by byl lepším, než jiný křesťané. — Avšak rozhodného kroku neučinili.

Obsazení pražského arcibiskupství bylo ostatně jako v začarovaném kruhu. Král sice chtěl jim dáti arcibiskupa, ale z čeho pak bude živ? Statky arcibiskupské byly dávno rozebrány, a nikdo nechtěl jich vrátiti.

2. Roku 1478 na sněmu v Praze byl ustanoveno, aby v husitské, dolní, konsistoři zasedali 4 světší členové a 8 kněží. Bylo dále poručeno, aby všechno husitské duchovenstvo touto konsistoří se řídilo, a města, rytíři a páni byli vybidnuti, aby kněze k poslušnosti nutili. (Pal. 16 3.)

Během času však konsistoř poklesla na vážnosti až k neuvěření. Přčetná města na její dopisy ani neodpovídala, vrchnost si ustanovovala kněze bez ní, dle své chuti, a ještě jim nařizovaly, aby se konsistoří nespravovali. Skutečně přemnozí kališní kněží si tak vedli, na úřad konsistořní pranic nedbali, volání jsouce do Prahy k zodpovídání, dostaviti se nechtěli, ani listů od konsistoře nepřijímali. (Borový, Medek, 88.)

Na husitském náboženství se plnilo totež, co i na jiných sektách. Ratolest oddělena od kmene církve nemá života a uschne.

2. Sváry mezi katolíky a kališňáky zakončily se zápisem na sněmu kutnohorském 1484. Smlouveno, aby obě strany byly úplně rovnoprávné, a aby i poddaní měli svobodu svědomí.

Ale sotva že jedny rozbroje urovnány, již začínají nové, stejně prudké. Šlechta povstala proti městům, vrchnosti proti poddaným, páni proti rytířům. Stav selský konečně uveden v porobu, zbaven svobody a připoután k panským robotám. Následkem toho země se plní loupežníky — říkali jim rejtaři — na mnoha místech propukají povstání. Na to se rozpoutal urputný zápas mezi šlechtou a královskými městy. Města měla být zbavena svých práv, ale ubránila se, — Palacký v úvodu ku panování Ludvíka I. píše: Čechy někdy mohutné, ne bez vlastní viny klesají a bliží brojení. Zdálo se, jakoby nesvornost dlouhým trváním vešla u lidu v obyčej a potřebu, které nebylo lze odvyknouti. Jest to dopuštění Boží — nařikal šlechtyný pan Vilém z Perštýna na sjezdu Benešovském r. 1516, — od pohanů ani od křesťanů nejsme kažení v tomto království, máme tedy sami si je kaziti? Jaká hanba naše a jaká památka po nás po naší smrti!

3. Jiným stínem těchto dob je úpadek vzdělanosti: Palacký v 16. knize, v 3. čl. svých dějin o něm praví: Činný duch pokroku odvrátil se od našeho národa. U sousedů studia humanistická a velké podniky zámořské šířily nové myšlenky, ale kališníci se proti tomuto proudu zavírali. Panovala u nich nesvoboda, omezenost, vzrůstala se duchovní lenost, a kráče lo se na zpět do barbarství... Hrdinové se nedaří v jednotvárné všednosti. Proto husité neměli žádných výtečných mužů, kteří by jim svítili za příklad a razili národu lepší cestu.

4. Celkem po válkách husitských zavládly v Čechách tyto poměry:

•Duchovenstvo pod obojí stalo se velmi závislým na svých vrchnostech, které s faráři zacházeli jako s čeládkou; najímaly a propouštěly je libovolně. Tím ovšem hynula i církevní kázeň, kněžími za takovýchto poměrů se stávali i lidé velmi nehodní.

Rovněž velmi neutěšený byl stav církve katolické v Čechách. Většina bohatých a slavných klášterů v předešlých bouřích vzala za své, arcibiskupství zůstávalo neosazeno a statky jeho byly rozchváčeny. Katolíci šlechtici se chovali zpravidla stejně tvrdě k duchovním jako kališni. Poněvadž kněží bylo málo, fary pustly a vrchnosti zabíraly je pro sebe. Těmito nepořádky klesala mezi lidem mravnost, měnila se národní povaha a hynula proslulá česká statečnost. Dostavila se ochablost a zmalátněnost, a místo udatnosti rozmohlo se rozkošnictví a sobectví. Tím český národ nejen upadal ve zkázu mravní a přestal býtí postřachem Evropy, ale stal se i předmětem útrpnosti a úsměšků, když rozerván jsa ve strany sám sebe dobíjel dílem nesvorností, dílem úpadkem mravnosti. (Dr. Rezek, Dolenský, Dr. Kosina: Obrázk. děj.)

5. Smutným dokladem toho úpadku je pražská universita. Po válkách husitských ze 4 fakult na ní zbyla pouze jedna a to nejnižší, filosofická. Dříve složilo zkoušky ročně 20 nových mistrů a 100 bakalářů, nyní jen jeden mistr a 8 bakalářů. Na celé universitě bylo r. 1500 pouze 9 profesorů, r. 1505 pak 6. A ti místo aby učili, oddávali se pití a rvačkám, studenti je opilé vodili domů. Nelze říci, jak ta společnost schátrala. Kdysi chodili cizí národové na učení k Čechům, nyní Češi, kteří se chtěli něčemu naučiti, musili chodit k cizím. Věci dospěly až tam, že profesori, aby se dostali k penězům, ustanovovali sobě za ředitele university vlastní své žáky, když byli z bohaté rodiny. Tak se stal na př. rektorem vysokého učení pražského 14letý německý chlapec, Julius Šlik, syn bohatého hraběte. Otec však nedal za tu čest ničeho. Tak klesla universita, která kdysi byla prohlášená za hlavu nové husitské víry! (Winter: Dějiny vys. šk.) *Činnost Husova nepřinesla pozhřebání!*

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVI. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 4.

DUBEN 1921.

ROČNÍK XXIV.

K vládnímu nařízení č. 666.

ze dne 22. prosince 1920 o propočítání služební doby k 1. lednu 1921.

• ANT. TICHÝ.

Protože toto nařízení je dlouhé a po většině mohou se nás týkati §§ jeho jen, pokud působili jsme v duchovní správě, soukromých službách, ve vojenské službě, neb na středních školách, uvádím tedy ustanovení, jen těchto poměrů se týkající. Vynechávám započtení služby státní úřednické, zřízenécké, sluhů, smluvní četnické a státních podniků. Komu by tento výňatek nestačil, ať opatří si Sbírkou z. a nař. č. 140. ročník 1920. Připojuji toliko v poznámce doslovný citát § 4. zákona č. 457 a podotýkám k mnohým dotazům, že na co je zákon, nařízení, není odvislo od milosti. Léta naší služby, jak z ustanovení zřejmo, mají býti počítána *plně*, i když někdo třebaš vůbec ve škole nevyučoval na př. na vojně, v duchovní správě a p.

Článek I.

I.

Zásadní pravidlo.

§ 1.

Propočtení celkové služební doby státních zaměstnanců, na něž vztahují se ustanovení zákona ze dne 7. října 1919, č. 541 Sb. z. a n., jakož i nařízení na základě tohoto zákona vydaná provéstí jest tak, jakoby byly zákon tento i nařízení na základě jeho vydaná účinnými již v době, kdy zaměstnanci ti nastoupili službu.

Podrobná ustanovení o započtení služeb dosud nezapočtených pro postup do vyšších požitků a propočítání celkové služební doby obsažena jsou v následujících paragrafech tohoto nařízení.

II.

Státní služba.

Započtení a propočítání státní služby.

§ 3.

2. Při přestupu na základě všeobecné zákonné úpravy propočítati jest veškerou dobu služební, *jež zbývá po odečtení lhůty stanovené příslušnou zákonou úpravou pro zařadění (jmenování) do nejnižší hodnostní třídy.*

Je-li v kategorii úřednické, o níž jde, zavedena čekatelská doba, zkracuje se tato stanovená lhůta o čekatelskou dobu, jež platila pro příslušnou skupinu v den, ke kterému se zařadění provedlo.

Tam kde lhůta potřebná pro zařazení (jmenování) do nejnižší třídy hodnostní *byla stanovena* na základě požitků, nebo kde zařazení do stupně služného se stalo podle požitků, provéstí jest propočtení jako o pragmatikálních zřízenců, kteří se stali úředníky individuálním jmenováním (viz bod 1.) pokud je tento postup příznivější.

§ 6.

Profesorům státních škol středních, obchodních a zemědělských propočte se podle ustanovení čl. VII. zákona ze dne 7. října 1919, č. 541 Sb. z. a n. celá pro postup započitatelná služební doba přesahující 4 roky. Případně vykonaný zkušební rok nebo jeho část včítá se do celkové služební doby.

C. Společné ustanovení.

§ 10.

Služba, konaná v různých resortech, avšak v témže služebním odvětví započítává se plně.

§ 11.

Předchozí doba provisorní služby (§§ 10 a 156 služební pragmatiky ze dne 25. ledna 1914, č. 15 ř. z.), započítá se plně do služby v poměru definitivním

III.

Započtení vojenské služby.

§ 12.

Vojenská služba povinná.

1. Vojenská služba presenční započítá se plně, ale jen pokud, pokud nebyla z trestu prodloužena. Vojenská cvičení konaná před vstupem do státní služby se nezapočítávají.

2. Vojenská služba válečná, to jest služba konaná z důvodů mobilisace, svolání domobrany a částečného neb úplného doplnění na válečný stav, započítá se plně. Službou válečnou konanou v době světové války rozumněti jest službu ve smyslu § 14. odst. 1., zákona ze dne 7. dubna 1920, č. 230 Sb. z. a n.

Doba, po kterou byl zaměstnanec od konání vojenské služby válečné zproštěn, se nezapočítává.

§ 13.

Vojenská služba dobrovolná.

1. Služba dále sloužících poddůstojníků včetně povinné vojenské služby (presenční a válečná služba) započítá se pro služební poměr úřednický, pokud přesahuje 7 let, nejméně ale v rozsahu povinné (presenční a válečné) služby; pro služební poměr zřízenecký započítá se celá bez omezení.

2. Služba důstojníků z povolání

a) Služba rovnocenná, t. j. služba, jež byla podmínkou pro přijetí do civilní služby státní nebo obsahovala výkony téhož druhu, započítává se celá, jestliže zaměstnanec měl vzdělání předepsané pro civilní státní službu, o niž jde.

b) Jinak započítává se služba důstojníka z povolání polovicí, nejméně ale v rozsahu povinné (presenční a válečné) služby.

3. Pokud jde o válečná půllétí započtená nebo započitatelná ve smyslu zákona ze dne 19. března 1920, č. 195 Sb. z. a n., platí ustanovení § 24.

Započitatelná půlletí jsou také ona půlletí, jež by byla bývala započtena, kdyby zaměstnanec byl býval zůstal v aktivní službě vojenské až do účinnosti zákona ze dne 19. března 1920, č. 195 Sb. z. a n.

V.

Mimostátní služba civilní a soukromé zaměstnání.

§ 15.

Veřejná služba a služba jí na roveň postavená *budiž započtena plně*, pokud je rovnocenná co do výkonu i vzdělání předepsaného pro civilní státní službu, o níž jde.

Při řešení otázky, kterou službu jest považovati za veřejnou nebo jí na roveň postavenou, postupovati jest podle obdoby § 4 zákona ze dne 23. července 1919, č. 457 Sb. z. a n.

§ 4. zákona ze dne 23. července 1919 č. 457 zní

Ustanovení v §§ 1—3 (pozn. k připočtení válečných let státním zaměstnancům) vztahuje se *i na civilní* úředníky státní, kteří sice byli v státní službě ustanoveni je 1. listopadu 1918, ale přestoupili do ní z jiné služby veřejné, nebo služby jí na roveň postavené, pokud léta válečná nebyla již v jejich dřívějším služebním poměru stejnou měrou nebo vyšší připočtena.

Kromě toho považovati jest za veřejnou službu též soudní praxi předepsanou advokátním a notářským řádem.

§ 16.

Služba soukromá nebo soukromé zaměstnání započítává se počínajíc dovršením 18 let věku, je-li rovnocenná službě státní jak co do výkonu, tak i co do vzdělání předepsaného pro civilní státní službu, o níž jde, takto:

- a) pokud je podmínkou pro přijetí do státní služby, plně,
- b) jinak jen dvěma třetinami, nejvýše však ve výměře 5 let, a to jen tenkrát, jestliže stát ze soukromé služby (soukromé zaměstnání) těží, t. j. v případech, ve kterých soukromá služba (soukromé zaměstnání) skýtala příležitost k nabytí praktických zkušeností v takové míře, že přichází pak ve státní službě státní správě k dobru. Jde-li však o zvlášť kvalifikovanou soukromou službu nebo zvlášť kvalifikované soukromé zaměstnání, může ústřední úřad za souhlasu ministerstva financí započísti tuto službu soukromou nebo zaměstnání soukromé i nad nejvyšší výměru 5 let, ale vždy jen dvěma třetinami,

VI.

Všeobecné ustanovení.

§ 17.

Propočítání provésti jest jen u státních zaměstnanců, kteří byli ustanoveni do 1. září 1919.

Započtení a propočtení provede se ke dni 1. ledna 1921 (§ 6 prováděného zákona) podle ustanovení tohoto nařízení platných pro započtení a propočtení ve služebním poměru, v němž dotýčný zaměstnanec je dne 1. ledna 1921 nebo byl v den dání do výslužby, jestliže byl po 31. srpnu 1919 přeložen na odpovědnost (trvalý neb dočasný).

U zaměstnanců, kteří byli sice přijati do 1. září 1919 do státní služby, jsou však dne 1. ledna 1921 ve služebním poměru, v němž postup do vyšších

požitků není možným, nebo u nichž lhůta, jež nesmí býti započtením určité předchozí doby zkrácena (§ 19). dosud neuplynula, provede se započtení této doby a propočtení ke dni, jimž tyto překážky pominou.

§ 18.

Započítání a propočítání provéstí jest též u zaměstnanců, kteří dne 1. ledna 1921 dovršili 60 let věku a 35 let služby, i když jsou z tohoto důvodu podle platných ustanovení z postupu vyloučeni.

§ 19.

Čekatelské lhůty, pokud v kategorii, o níž jde, jsou zavedeny, buďtež vždy zachovány a budiž za tím účelem jednoroční čekatelská lhůta, případně odečtena od celkové doby, která se na základě tohoto nařízení propočítává. Lhůty čekatelské nemohou býti započtením předchozí doby zkráceny.

§ 20.

Započtení provede se vždy k tomu období služebnímu, do něhož doba, jež se má započísti, spadá nebo jež po této době nejbližše následuje. Při započítání budiž postupováno podle zásady chronologického pořadu jednotlivých služeb.

§ 21.

Doby, jež se podle tohoto nařízení započítávají, nemusí bezprostředně po sobě následovati a ani době služby státní, do níž se započítávají, bezprostředně předcházeti.

§ 22.

Byl-li zaměstnanec reaktivován, buď užito stejných ustanovení, která by platila, kdyby zaměstnanec byl býval zůstal v aktivní službě.

Doba výslužby trvalé nebo dočasné se nikdy nezapočítává.

§ 23.

Pokud byla zaměstnanci táž doba zcela nebo z části již započtena pro postup do vyšších požitků, připočte se doba, jež by podle tohoto nařízení měla započísti, jen potud, pokud převyšuje dobu již započtenou.

Je-li tato doba zcela nebo z části započitatelnou podle jiných zvláštních ustanovení a nelze-li toto započtení provést, současně se započtením a propočítáním podle tohoto nařízení, provede se započtení sice podle tohoto nařízení, avšak s výhradou, že bude přihlíženo k omezení stanovenému v předcházejícím odstavci pro případ dodatečného započtení podle zmíněného zvláštního ustanovení.

§ 24.

K válečným půlletím v mimostátní a vojenské službě započteným anebo započitatelným přihlíží se jen potud, pokud nepřevyšují pět půlletí, čítajíc v to i půlletí, která byla snad zaměstnanci podle zákona ze dne 23. července 1919, č. 457 Sb. z. a n., již započtena.

§ 25.

Doby ztrávené ve státní službě, ve službě vojenské z povolání a četnické a ve službě veřejné, jež podle posavadních platných ustanovení nejsou pro postup do vyšších požitků započitatelné, jsou vyloučeny ze započítání a propočítání podle tohoto nařízení nestanoví výslovně jejich započitatelnost (na příklad §§ 12 a 21.).

Období, která pro nepříznivou kvalifikaci nebyla započtena pro postup do vyšších požitků, buďtež započtena, byla-li provedena rekvalifikace ve smyslu § 1. zákona ze dne 23. července 1919, č. 457 Sb. z. a n.

VII.

Provedení.

§ 26.

Započtení a propočítání provede úřad, jemuž přísluší dne 1. ledna 1921 poukazovati požitky zaměstnaného, po případě úřad, ježž určí ústřední úřad.

Případy, na něž nelze přímo použití předpisů tohoto nařízení, rozhodne ústřední úřad v dohodě s ministerstvem financí a vnitra.

Článek III.

§ 28.

Nařízení toto, jehož provedením pověřuji se veškerí ministři. nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1921.

Laická morálka francouzská.

Podává JAROSLAV SLAVÍČEK, katecheta na Smíchově.

(Pokračování)

Cena praporu. (Ambert.)

Po vítězství u Slavkova císař Napoleon přehlížel armádu. Jediný pluk neměl praporu. »Vojíní čtvrtého pluku, co jste udělali se svým praporem, kam jste jej dali?« zvolal Napoleon hrozným hlasem . . . Plukovník postoupil v před a slova nepromluviv, podával šest praporů, ukofistěných Rusům a Řakušanům. — »Vidím, že jste nebyli zbabělými,« pravil povýšeným hlasem vítěz slavkovský, »ale byli jste nemoudří. Šest praporů nenahradí mi mého orla.« V první bitvě čtvrtý pluk dal se zdecimovati, aby získal nového praporu. Až dotud, na rozkaz císaře, pluk nosil smuteční roušku.

6. Hlasování a zřízení republikánská.

Prezidenta republiky volí obě sněmovny a z většiny sněmoven prezident volí své ministry; proto vláda, (president a ministři) je taková, jaká je majorita. — Jelikož však voličové volí sněmovny, lze říci, že voličové činí vládu; od nich závisí tedy osud země. Voličové mají voliti dobře, neboť dle toho, jak volby dopadnou, bude země dobře nebo špatně spravována. — Republika zavedla *všeobecné* hlasovací právo, dala tedy všem občanům právo hlasovati. Ale hlasovati je nejen právem, ale i *povinností*, neboť dobrý občan má se zajímati o záležitosti veřejné a přispívati, pokud možno, ku blahu země. — *Vzdání se toho práva* je pokárání hodno, ano i nebezpečno; nebo kdykoli značný počet občanů se vzdá volebního práva, výsledek voleb není správným obrazem smýšlení země, protože není známo mínění těch, kteří se voleb nesúčastnili. Pak ovšem majorita není obrazem obecného mínění. a zákony, které vypracovala, nejsou výrazem všeobecné vůle; tím způsobem zřízení republikánské jeví se býti klamným. — *Vzdání se toho práva*, má i ten neblahý následek, že činí majority méně četné a ujímá vládě a zákonům té moci a lesku, jehož jim dodává značný číselný počet; a z druhé strany dodává odvahy minoritám; vydává zem v nebezpečí, že bude řízena malým počtem, t. j. proti vůli těch, kteří tvoří většinu. — Třeba tedy *hlasovati a dobře hlasovati*, t. j. konati dobré volby. První vlastností poslance je

vzdělanost; ale ta nestačí. Poslanci činí zákony všelijaké (týkající se obchodu, zemědělství, průmyslu, vojska, námořnictví, školství atd.); žádá se tedy na nich všeobecná znalost o těchto věcech; tím lépe je, přidruží-li se k této generální znalosti znalost specialní té neb oně věci, neboť sněmovna se nemůže obejít bez lidí v té či oně věci kompetentních. Na př. jedná-li se o něčem v průmyslu, průmyslníci mají své kollegy poučiti. — K normálním vlastnostem, jež mají poslance, zdobiti, patří především: poctivost a počestnost (nezbytné nejen u poslance, ale i u generálního rady a rady municipálního; neboť jako oni zástupcové hlasují o rozpočtu státním, tyto hlasují o rozpočtech departementu a obce); blaho veřejné spočívá tedy v jejich rukách. — Volič má se varovati dáti svůj hlas člověku pochybné mrávnosti; kandidát má se těšiti vážností a úctě spoluobčanů. — Nemá důvěřovati také těm, kteří činí příliš skvělé sliby. Snadno slibovati, těžko plniti. Nezávisí na vůli jednoho poslance zreformovati sociétu a učiniti všechny lidi šťastnými a bohatými. Zlepšení socialní vyžadují času a jsou ovocem společných snah. — Co se týká těch, kteří slibují voličům místa, úřady, přízeň, jsou pokáráni hodni, neboť nemohou splniti svých slibů, leč na újmu spravedlnosti a obecního prospěchu.

(Pokračování.)

Z praxe a různé.

Spolek katechetů v Čechách při výborové schůzi 2. února t. r. po zprávách funkcionářů přijal do svých řad nových 11 členů. Ti uznávají důležitost a zásluhu Spolku. Bohužel jsou ještě někteří, kteří své povinnosti ke Spolku nekonají. Na schůzi členské dne 16. února o 5. hod. odpol. probrány časové události. — Spolek měl 2. března výborovou schůzi ve 4 hod. odpoledne. Od nového roku byli přijati za členy dpp. Jar. Zíka, Plzeň, Frant. Novák, Netolice, Bedřich Holík, Žižkov, Karel Bilkovský, Poděbrady, Jos. Holoubek, Žižkov, Alois Křemen, Smíchov, Jan Plešinger, Žižkov, Jos. Bouchal, Krásné Březno, P. Romuald Perlík, Strahov, Heřman Kamarýt, Smíchov, Frant. Janků, Brno, Mat. Vycudilík Trutnov. Katechetů-nečlenů není sice mnoho již, ale jsou přece jen smutným zjevem příživnictví, které se nedá ani kvalifikovat po tom všem, co Spolek pro náš stav se napracoval a vykonal. Spolu upozorňují se členové: 1. Není vinou Spolku, jestli oprava, týkající se nezákonného odpočítávání 1 roku praxe starým katechetům dosud v »Ministerském Věstníku« uveřejněna nebyla. 2. Dotazy různé nebudtež posílány ani redakci »Věstníku,« ani pokladníkovi, ale buď předsedovi neb jednateli. 3. Při uveřejňování zpráv do novin pište věcně a i správně, aby nedala se vytknout Vaším zprávám ani

nejasnost, ani nezalost katechismu samého, jak se stalo v »Lidu« č. 43 článkem »Vyznavači,« příklad 2., jestli vůbec nějaký kněz zprávu tu psal.

Spolek katechetů v Čechách a Spolek středoškolských profesorů konal společně členskou schůzi ve středu 16. t. m. o 4. hod. ve spolkové místnosti ve Spálené ulici č. 15 a při níž přednášel M. l'abbé Dr. Th. Paravy, katecheta na lyceu v Chambery, o *postavení katechetů na státních ústavech ve Francii*. Dr. Hanuš tlumočil přednášku. Jménem četných posluchačů vzdal předseda oběma pánům srdečný dík.

Skupina (katechetů) diec. Jednoty brněnské konala a) schůzi dne 18. listopadu 1920 (16 členů). 1. Zápis poslední schůze přečten a schválen. 2. Čteny došlé přípisy: a) Prof. Janda se táže, zdali souhlasíme, aby zpráva o kursu velehradském nebyla dána do tisku bez přednášky dra Sedláka; dále oznamuje, že výbor katech. spolku olomouckého v návrhu stanov Svazu učinil jisté změny, hlavně že centralismus pražský »upravil«; konečně se táže na výsledek deputace k zem. škol. radě v záležitosti katechetů prostějovských. b) P. Kar. Fanfrla O. S. A. žádá, aby se všichni katecheti Vel. Brna účastnili schůze důvěrné, která se bude konati v neděli, dne 21. listopadu 1920 o 10 hod. dop. v Zdíslavě,

c) katecheti Ad. Břečka z Miroslavi a Tom. Sojka z Jaroslavic žádají intervenci v záležitosti zařazení a postupu. 3. Předmětem jednání dalšího bylo: Schůze katechetské konati se mají dle možnosti pravidelně měsíčně, nejlépe v ten čtvrtek, kdy bude v novinách ohlášena kněžská rekolekce v Brně. Čten seznam dní feriálních pro celý školní rok. Přítomný katecheta dr. Pulkrab objasňuje celou tak zvanou aféru zpovědní v Husovicích. Stěžovano si do toho, jak mnozí rodičové, ač sice posílají dívky své do náboženských hodin — k sv. zpovědi a do kostela vůbec jich poslati nechtějí, jim to přímo zakazují a taková oznámení též katechetovi zasílají. Živě opětně akcentován náš požadavek již na kursu velehr. přijatý, aby vši silou bylo usilováno vůdčimi či iteli, by při nastávající rozluce státu od církve povoleny byly státní školy katolické — jelikož výsledek veškeré vysilující práce ve škole nynější rovná se téměř nule. Konstatováno s bolestí, že z našich požadavků, na Velehradě stanovených, naše vrchnost duchovní ani jeden ještě neprovedla — ba že v Brně samém dosud nemáme ani náboženských komisafů pro běh školní rok. Mluveno o tom, jak by nejen katecheti, ale vůbec všichni kněží diecése naši prostřednictvím Jednoty duchovenstva mohli se stát členy »Svazu katol. úřednictva.« Chystaná nová škol. pomůcka »Stručné dějiny národa československého, sepsané s hlediska katol.« od učitele Fr. Hanzelky v Mořkově, pp. Hodslavice dosud nevyšla. Ke konci předseda oznamuje, že ve výborové schůzi »Jednoty duch.« dne 18. listopadu konané povolen byl naši skupině paušál 500 K na školní rok 1920—21, dále 27 K 10 h jednateli na běžná vydání; že povoleno nám konati schůze i v nové místnosti Jednoty (bývalá redakce »Obč. novin«), a že zásadně navrženo Občanské tiskárně při chystaném novém vydání kancionálu »Cesta k věčné spáse« některé písně vynechati a jiné zařaditi. Dále oznamuje, že předplatil »Věstník Ústřed. spolku učitelského na Moravě,« jehož první číslo vyšlo 7. října 1920. Jednatel se uvolil, že v brzkou již dokončí chystaný seznam všech katechetů diecése brněnské s příslušnými daty, aby mohl býti uveřejněn ve »Věstníku duch.« počátkem r. 1921. Tim skončeno. — Dále konala b) schůzi dne 16. prosince 1920. Přítomno 18 členů. Po přečtení zápisu poslední schůze, který byl schválen, přikročeno

ihned k jednání. 1. Čten dopis předsedy spolku katech. v Čechách P. Eman. Mauleho, ve kterém vybízí naši skupinu, aby poslala do Prahy své delegáty k ustavení Svazu na den 5. ledna 1921. Dle seznamu jest v naší diecési všech katechetů i s německými 96. Po odečtení neorganizovaných máme jistě právo na 3 delegáty; ale kvůli úspoře rozhodnuto, by jel do Prahy pouze jeden s plnou mocí za ostatní, jemuž hrazena býti má cesta rychlíkem ve III. třídě. Uvolil se k tomu jednatel Štěpánek. 2. Jednáno o propočítání let k 1. lednu 1921. Předseda oznamuje, jaké kroky v té příčině učinil; navázal styky s předsedou spolku olomouckého, byl na informaci u okr. šk. rady a rozkládá tabulku pro učitele literní, jak jim doba služební bude započtena. Konstatuje, že všechny naděje naše opětně byly zklamány. Dle nořmy vydané zem. šk. radou jest u katechetů rozhodný den, kdy nastoupili službu školní. Kdož byli jmenováni před 5. VI. 1919, vstoupí do XI. hodnostní třídy, dnem svého ustanovení; na léta kaplanská nebeře se žádného ohledu. U těch, kdož jmenováni byli po 5./VI. 1919 žádá se před zařazením do XI. hodnostní třídy, aby rok vyučovali na veřejných školách jako členové duch. správy. Rokováno o tom, jak nápravu zjednatí a usneseno urgovati chystaný návrh dra Noska a P. Rýpara na změnu zákona; v případě, že by cestou parlamentní nebylo toho možno dosáhnouti, požádati ministerstvo vyučování, aby v chystaném nařízení dle § 4. zákona ze dne 9. dubna 1920 na leta v duch. správě u katechetů pamatováno bylo. Také na to poukázáno, že by nám cestou milosti zem. školní rada mohla započítati soukromou službu, ale ihned vyslovena obava, zdali z příčin šetření zem. výbor naši žádost neodmítne. 3. Důležitá sdělení: Na schůzi konané v Zdislavě zvolen byl do akčního výboru rady rodičů za katechety kol. Ed. Haiser. -- Ve schůzi výborové Jednoty duch. povoleno vytisknouti abecední seznam katechetů s daty příslušnými. Nový výnos ministerstva vyučování vzhledem k zproštění dětí od vyučování náboženství. — Poplatky za jmenování a daň z příjmů. i když jsou nám předepisovány, se neplatí. Výhoda i pro nás platná jeti na železnici II. třídnou za poplatek třídy III. Ke konci upozorňuje kol. Al. Zelniček na nový výnos o restringování hodin vyučovacích i z předmětů povinných pro pří-

lišné přetižení žactva a jak k tomu máme se katecheté zachovati. Předseda končí schůzi přáním radostných svátků vánočních. Tím skončeno.

Výborová schůze katechetského spolku olomuckého konala se v Kroměříži dne 3. ledna 1921. Projednány byly tyto záležitosti: 1. V Prostějově byla vypsána dvě katechetská místa, ne však na školách měšťanských, nýbrž na školách obecných. Není to v duchu zákona, ani to není přiměřeno nynějším poměrům sociálním. Spolek zak. očil, a docileno toho, že zatím vypsáno jedno místo na škole měšťanské, o druhé místo se ještě jedná. — 2. Ministerstvo Habermanovo vydalo výnos o sloučení bohoslužeb na školách středních. Spolek podal protest. Výsledek bude oznámen. — 3. Dle ordinar. listu pražského budou v diecesích zřízeny školní rady o dvou odděleních: pro školy obecné a měšťanské, a pak pro školy střední. Bude tím splněn jeden požadavek velehradského kursu. — 4. Spolek byl požádán, aby vydal osnovu a rozdělení látky. Výbor vyhověl a kol. Mléčka ve »Vych. listech« uveřejní osnovu a rozdělení látky pro všechny školní roky. — 5. Usneseno, že letos v létě bude uspořádán katechetský kurs na širších základech. — 6. Referát o novém zpěvníku školním svěřen pro příští schůzi kol. V. Kubičkovi z Loštic. — 7. V zásadě ujednáno, že spolek pro Společnost sv. Cyr. a Met. v Olomouci vypracuje Historickou čítanku a příručku Vademecum. — 8. O propočítání let katechetům škol obecných a měšťanských vydá spolek zvláštní vysvětlení ve veřejných listech. — 9. Vzorky obrázků již došly. Má je kol. Vilém Tihelka, katecheta v Holešově, a na požádání pošle je na ukázkou. Račte se přímo na něj obracetí. —

O spolku kněžském sv. Josefa v Gorici proniklo během válečné doby málo zpráv do veřejnosti. Válkou bylo znemožněno cestování a usídlení se v domech spolkových, ležících vesměs ve válečném pásu. Dům v Gorici byl střelbou silně poškozen. Když se zmocnilo Gorice italské vojsko, byl sice dům ten opraven, ale válečnou správou zabrán k účelům válečným. Když pak Italové po průlomu u Karfreitu musili Gorici opustiti, zapálili spolkový dům, aby zničili tam nahromaděné zásoby. Dům ten, vlastně zbořenější se zahradním pozemkem má býti

prodán asi za 100.000 lir. Za tyto peníze bude umožněno vystavěti nový spolkový dům na zakoupeném dřívě pozemku u Zadru v Dalmacii na pobřeží mořském. — Dům v Ice na pobřeží Istrie a dům v Meránu zůstanou spolkovými domy na dále, ačkoli jsou na území přičleněném Itálii. Oba domy jsou nyní prázdné, a ač by mohli členové spolku ucházeti se o přijetí, přece zase pro obtíž cestování, drahé jízdy, zjednání potřebných cestovních pasů, obtíž valutní znesnadňují chudším členům, by se ucházeti mohli o přijetí. Dle sdělení sekretariátu stála by denní penze 8—10 lir mimo příspěvky na kapli a jiné potřeby. — Za komisaře spolkového místo výboru stanoven byl vládou italskou vdp. farář Zach v okolí Gorice. Týž však jest již vetchý stařec a na polo slepý, takže se řízení spolku nemůže věnovati tou měrou, jak by bylo záhodno. Proto vedení spolkových záležitostí obstarává posavadní sekretář spolkový, vdp. Josef Zimmerman se sídlem v Ice spolu s jednotlivými diecesními zástupci. Zástupcem pro arcidiecesi pražskou jest nyní po odstoupení vdp. univ. prof. Dra. Sedláčka Dr. Vinc. Oehm; administrátor kostela sv. Jana na Skalce v Praze-II. 1991, na něhož se mohou členové spolku ve svých záležitostech obrátiti.

Podpůrnému fondu darovali dpp. po 4 K: Fr. Bučil, J. Beznek, J. Bažani, B. Hruška, J. Pospíšil, Fr. Pínkoševský, A. Suchoradský, V. Vitek, J. V. Zelinka, V. Pavelka, J. Jána, F. Jelínek, Fr. Prantner; A. Vančura 7 K, V. Cihlár 14 K.

Právnímu fondu: A. Vančura 7 K, V. Cihlár 50 K, J. Havel 14 K.

Dar: kol. V. Cihlár mimo daru na právní a podpůrný fond (64 K) daroval našemu spolku ještě 100 K. Jménem výboru vřelý dík!

A. Oliva,
t. č. pokladník.

Český Gratulant.

Jednota katolického učitelstva a přátel křesťanské výchovy v království Českém v Praze vydala svým nákladem sbírku různých přání, památných nápisů, jakož i příležitostných a slavnostních proslovů pod jménem »Český Gratulant«. Cena s drah. přírážkou K 2-40, poštou K 2-90. Objednávky vyřizuje: administrace družstva Vlast v Praze-II., Žitná ul. č. 26 n.

Věstník katechetský

Příloha „Vychovatele“ k XXXVI. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smichově č. 992.

ČÍSLO 5.

KVĚTEN 1921.

ROČNÍK XXIV.

Návrh osnovy pro školy obecné.*)

Arnošt Oliva, katecheta ve Vysočanech.

Připomínka: Vyučovacích hodin počítám 40 a to:

- a) v období vánočním 15
- b) v období velikonočním 15
- c) v období svatodušním 10.

Někomu bude snad se zdáti, že látky jest příliš mnoho. Zdánlivě ano, ve skutečnosti ne. Musím totiž posouditi, co jest nutné, důležité, nejdůležitější — vyžaduje to sice velké přípravy, ale musím tak činiti, má-li vyučování míti výsledky. Již Apoštol naznačil: když jsem byl dítětem, mluvil jsem jako dítě, smýšlel jako dítě. Dětem mluvití dětsky, to jest srozumitelně, nepředpokládáti u nich znalost různých pojmů a nemysliti, že musí věděti, co vím sám. To jest právě uměním paedagoga podati opravdu jadrně, prostě. Nerozděluji látky — vyjímaje okruh vánoční v 1. a 2. třídě — na jednotlivé hodiny. Je to přežitek starých dob, který se nikdy neosvědčil, buď že katechetu brzdil v postupu, buď sváděl k jednostrannosti. Katechetovi v rámci osnovy musí býti ponechána plná volnost už vzhledem k tomu, že na př. vyučuje-li ve dvou odděleních jedné třídy, jest chápavost dětí různá. V okruhu vánočním v 1. a 2. třídě uvádím dle hodin, abych ukázal, jak asi postupuji sám.

O některých pravdách a důležitých otázkách osnova se nezmiňuje, poněvadž vyplývají evidentně z projednávaného thematicu. Učení hledím skoncentrovati — co patří k sobě, probrati hned, třeba Apostolicum o tom mluví později, na př. při smrti Páně hned o posledních věcech člověka atd.

Podotýkám, že jest to návrh, na kterém možno měniti a bude se musit. Bude mou radostí, přihlásí-li se hodně spolupracovníků a každý podá své zkušenosti.

1. tř. obecná.

a) okruh vánoční

1. hod. Bůh — bytost neviditelná — náš Otec v nebesích — kříž —	} Kratičké modlitby ranní a večerní. Anděličku, můj strážníčku .
2. Bůh stvořitel — všemohoucí —	
3. Stvoření andělů — pád — nejvyšší svatý —	
4. Stvoření lidí — tělo a duše — ráj —	
5. Hřích dědičný — zaslíbení Vykupitele — vševedoucí —	

*) Kollegové rače se vysloviti o tomto návrhu a své zvláštní návrhy podejte redakci, která je postoupí konsult. komisi.

3.-7. hod. Modlitba Páně s kratičkým, prostým vysvětlením

- 8.-9. Zvěstování a narození Páně.
10.-15. Pastýři u jeslí, Mudrci, Útěk sv. Rodiny a návrat, dvanáctiletý Ježíš.

Zdrávas Maria
Křesťanský pozdrav —
jesličky — vánoce —
»Narodil se Kristus Pán.«

b) okruh velikonoční

- 16.-30. h. Křest Páně — 3 bož. osoby — Ježíš učí v zemi židovské — Ježíš přítel dítěte — Zázraky — Vjezd do Jerusalema — Poslední večeře — Utrpení a smrt Páně — Z mrtvých vstání — Velikonoce — (Zázraky: První zázrak — Utišení bouře — Zahnutí ryb — Uzdravení slepého — Vzkříšení mládence — dcery Jairovy — Lazara —)

Nestačí-li tato doba, vezmu pouze tři zázraky — (první zázrak — uzdravení slepého — vzkříšení Lazara) — ostatní doplním příležitostně.

c) okruh svatodušní

- 31.-40. h. Ježíš stýká se s apoštoly — Petr první mezi ostatními — Nanebevstoupení — seslání sv. Ducha — Církev. Apoštolské vyznání víry — Činnost apoštolů po nanebevstoupení — nástupci jich — trvání Církve —

poslední soud připomeneme se dětem jen kratičce!

Případné poučky nábožensko-mravní vyvodí si každý snadno sám!

Podotýkám, že nutno *každé minutky* svědomitě využítkovati a *vyvarovati* se všeho, co není *nutné pro objasnění události a vyvození poučky*. Času jest málo, musíme ho tedy *náležitě* využítí. Komu by se zdálo, že látky příliš mnoho, ať *náležitě* promyslí — a pak laskavě poradí. Jednou větou se dá mnohdy pověděti víc, než dlouhým zbytečným mluvením.

2. tř. obecná.

a) okruh vánoční

1. h. Stvoření světa, andělů, lidí
2. h. Příkázání boží — trest
3. h. Kain a Abel
4. h. Noe — potopa —
5. h. Vyvolení Abrahama
6. h. Abrahamovy ctnosti (víra, naděje, láska)
7. h. Isák
8.-11. h. Josef
12. 15. h. Opakovat o Pánu Ježíši a přidati o narození sv. Jana a návštěvě p. Marie u sv. Alžběty,

Při tom začnu s křížem, modlitbou ranní, večerní, Anděličku, Věřím. Nově se cvičí »Anděle Boží«.

Nezapomínati na boží vlastnosti a přidati: Bůh nejvyšší spravedlivý milosrdný.

»Anděl Páně« bez konečné modlitby.
Vánoč. píseň a koledy.

Případné poučky mají hlavní zřetel k uvarování se hříchů, k denní modlitbě a přípravu k návštěvě kostela.

b) *okruh velikonoční:*

16.-30. h. Život Páně se opakuje, prohlubuje a přidají se podobenství o boháči a Lazarovi, o kóčku a pšenici
Mojžiš — Odchod z Egypta — Desatero — Příchod do země zaslíbené.	}	Možno — dle času — přidati některý zázrak dětem na tomto stupni srozumitelný.
Desatero se kratičce vysvětlí a v každé hodině opakuje.	}	Případné poučky mají hlavní zřetel k uvarování se hříchu, k denní modlitbě a přípravu k návštěvě kostela.
31.-40. h. Pokračuje se v životě Páně a činnosti sv. apoštolů. Soudcové — Králové — Proroci — Tobiáš — Daniel.	}	Vše jenom velice stručně.		

3. tř. *obecná.*

V rámci Apoštolského vyznání víry na základě biblických příběhů, které se doplňují, necessaria fidei

a) *okruh vánoční:*

1.-15. h. Bůh stvořitel — jeho vlastnosti — oškřivost hříchu — nutnost trestu — láska Boží k lidem — advent — Ježíš Kristus — jeho soukromný a veřejný život — Ježíš skutečný syn Boží — pravý Bůh a Spasitel — zázraky, prorocství, podobenství — Vánoční písně.	}	Opakují se modl. známé a připojí závěrečná k »Anděl Páně«, zdůrazní se nutnost návštěvy služeb božích o nedělích. Zázraky a podobenství jen srozumitelné.

b) *okruh velikonoční:*

16.-30. h. Slavný vjezd Páně do Jerusalema — Večeře Páně — krátce o mši sv. — Utrpení Páně — křížová cesta — poslední věci člověka — čistota duše — milost — Výklad kostelních písní velikonočních — Z mrtvých vstání a nanebevstoupení — Soslání Ducha sv.	}	Kratičký návod, jak se modliti křížovou cestu dle modl. knížek, které nosí děti do každé hod. — »Pro tvé svaté drahé rány« — Modlitba k proměňování — Modl. střelné.

c) *okruh svatodušní:*

- 31.-40 h. Založení církve — její trvání a rozšiřování — církev jménem Božím odpouští hříchy — upozornit na svátost pokání — svátosti — základní pravdy.

Všechno vyučování na tomto stupni směřuje k jedinému cíli: *vzbuditi v dětských srdcích touhu po Pánu Ježíši, míti v opovření hříchu a milovati našeho předobrotivého Spasitele.* Jest to vlastně vzdálenější příprava k přijetí sv. svátostí.

Přijetí sv. svátostí ponechávám z velice vážných důvodů na 4tý školní rok.

† Na tomto stupni přiblíží se již k církevnímu roku, ovšem zcela prostě, a mluvím již o sv. našich patronech. Při zmínce o Husovi, která jest nutna, omezím se na nejnútnejší, klidně, bez jizlivosti a nemístných poznámek.

4. tř. obecná.

Všechnu péči věnovatí přípravě na sv. zpověď a sv. přijímání.

Sv. zpověď. Ustanovení svátosti pokání — jednotlivé části —

a) zpytování svědomí	} 2.) Církevní přík. } Nezab.
1.) Desatero } do
3.) hlavní hříchy } směšn.
b) lítost — zcela kratičce naučit vzbuzovat lítost —	
c) opravdového předsevzetí — důkladně vštípití do srdce! —	
d) zpověď — formulku krátkou, nezdržovat se s ní — dítě může říkatí zatím z modl. knížky	
e) dostiučinění — at dítě samo si něco přidá —	

Naučiti církevní příkázání a hlavní hříchy.

Dbátí toho, by děti pravidelně chodily na služby boží.

Sv. přijímání — Co jest sv. přij. — příprava

} 1.) duše
2.) těla |
|------------------------|

Naučiti modlitby před sv. přijímáním — nábožné vzdechy při sv. přijímání — modlitby po svatém přijímání.

Mluvití o exhortách a sv. přijímání.

Naučiti »Zdravas Královno« a »Pod ochranu tvou «

Život katolického křesťana dle víry — ctnosti, nectnosti — ctnosti doložití příklady ze života světců — nectnosti z Písma sv. a denního života — promluvití i o socialismu — práci — kapitalismu — nevěře — *Vykládatí kostelní písně dle církevní doby* — mluvití o významu misii. —

Zcela stručně při výkladu Desatera.

Ad vocem socialismus. Ne nějaké úvahy, ale prostinké vysvětlení — děti už samy říkají: jsem socialista, bolševik, ty jsi klerikál atd.

Přihlížeti nutno k jevům nynější doby. Nabádatí k pilné návštěvě služeb božích a častému sv. přijímání.

5. tř. obecná.

Církev — důkladné poučení o pravosti katol. církve — zřízení církevní — poměr církevní a státu — dějiny farní osady — důležité církevní památky v osadě, kraji, republice — světový význam církve — církev a vzdělanost — Církev a církve.

Mše svatá: co jest? kdo jí slouží? proč některé sekty nemají mše sv.? kde se slouží?

kostel a jeho zařízení — oltář a úcta sv. ostatků — ozdoba kostela a úcta sv. obrazů, kostelní umění, dějiny farního kostela, pořad služeb božích, bohoslužebná roucha, bohoslužebné knihy — Písmo sv., jeho pravost a neporušenost, kázání, přednášky.

Některé pobožnosti: litanie, výstavy Nejsv. svátosti, Boží Tělo, průvody, poutě.

Bratrstva a nábož. spolky, zvláště v osadě, podmínky přijetí a povinnosti členů.

Tisk: význam dobrého a špatného tisku.

Církevní dějiny. Rozšíření církve, počátky křesťanství u nás, sv. Cyril a Methoděj, sv. Václav, sv. Ludmila, sv. Vojtěch, sv. Jan Nep., svatí patronové (krátké životopisy).

Hus — Bila hora — protestantismus a jiné sekty — Katolicismus věčný. Napomenutí pro život: o zdraví, zábavách, povolání.

Při tom stále se opakují modlitby, příkázání, pravidla křesťanského života. Obšírněji o socialismu, práci, kapitalismu, nevěře atd. — Misie.

Referát

vldp. Ant. Hory, univ. prof. paed.,

o navržené osnově dp. Olivy, pro jednohodinové vyučování nábož. v pětilidni škole.

Předesílám, že se mi k mému posudku nedostalo žádných pokynů od pp. spolubratrů vyjímaje dp. kol. Köhlera, jehož náhled vždy uvedu. Podotýkám hned s počátku, že práce p. kol. Olivy jest s jeho hlediska k panujícím a snad budoucím poměrům dobře promyšlena, čímž ovšem říci nechci, že bych ji akceptoval en bloc, čehož ani kollega sám nežadá a proto podáváje úsudek o práci té, doufám, že všichni práci tu prohlédnouce, podáme ze svých zkušeností k tomu, co p. kollega se svého stanoviska za nejlepší uznává, také své nejlepší náhledy, abychom tak upravili jednotný postup učiva k vyučování na všech našich obecných školách stabilisovanému, z něhož by vyšel ucelistvený výsledek a prospěch našemu žactvu. —

Třída první.

Akceptuji zcela rozdělení učiva na 3 kruhy v souhlasu s cirk. rokem. Totikéž akceptuji učivo až na ono v prvních dvou hodinách, kde promluví třeba o P. J. co příteli dítek, o učení nábož., proč se mu učíme, naučit děláním kříže správně, pozdravu křesť. jakož i modlitbě Otče náš a Zdr. M. Výklad Otče náš vynechati — to děj se příležitostně, kde na jednotlivé pravdy poukážeme. — Vlastnostem božím učít postupně dle bib. děj. Při vzkříšení z mrtvých: nejprve dcerušku Jair. — m.ád. — (dle času postupu) o Lazarovi je trochu dlouhé. O působení apošt. krátce. Apošt. vyznání víry učít postupně s b. d.

Třída druhá.

Akceptuji v souhlase s p. kol. Köhlerem přerušiti vyuč. St. Z. před vánočemi a velikonočemi asi na 4 hod. vypravováním ze života P. J. — S těmi písněmi a koledami to půjde při vyučování těžko — kde vzít čas — a pak každý není pěvec ani hrátec. Při čl. desatera nutno je dětem v krátkosti — bera ohled na povinnosti a hříchy dětské — je vyložiti a tak pomalu klásti základ ke zpytování svědomí.

O velikonočích nutno vštípti dětem do srdce tu neskonalou lásku Spasitelovu, který je napomíná (posl. več.), za ně umírá a nyní čeká, že zhrěšivé k němu se vrátí (sv. pok.) a s ním se spojí v přijímání Nejsv. S. Olt.

Kruh svatodušní: Zde učiti o působení sv. apoštolů kázáním (Petr zakládá cirk.) — obrác. Šavla (ukázáním se apoštolům — svęc. kněží) Filip v Samaří (pomocníci — jáhnové).

Třída třetí.

Akceptuji až na toto: základní pravdy víry hned při učení o víře s počátku. Při učení o zázracích, P. J. uzdravuje nemocné: tělesně i duševně (odp. hř.) Období velikonoční. Při posl. večeri a ustanovení Nejsv. Sv. — přj. hodné a nehodné — o milosti. Po učení o ustanovení svät. pok. dle b. d. hned příprava k sv. zpov., která budiž konána ku konci šk. roku, tím se položí dobrý základ k prohloubení téhož učiva na počátku čtvrtého roku. — Co se modlit. knih a zpěvníků týče — půjde v této třídě z těžka — drahota. Návštěva kostela povinná — vyjímaje měsíce zimní.

O prázdnou Husově nejsou děti už ve škole — nevím, bylo-li by vhodné o něm mluvit, ale když, tak o jeho zbožnosti a rozkazech přijímatí svátostí — o zach. příkázání božích i cirk. a dodati, že člověk, spoléhá-li sám na sebe, klesne — jako se stalo i jemu — chybil chtěje rozuměti a vykládati učení jinak, než jak je všickni bisk. + kn. celého světa vykládali a proto, že i proti světské vrchnosti se postavil, — potrestala jej tato a ne církev smrtí. —

Třída čtvrtá.

Souhlasím hned na poč. roku s důkladnou přípravou k sv. zpovědi a sv. přijímání až do adventu. (S. zpověď.)

Pak prohloubiti učení o víře — nevěře — vřáznosti ve víře, o církvi a jejích vlastnostech, o sv. svátostech křtu a posl. pomazání svéc. kněžstva. O hříchu — o dobrém — o milosti Boží, Desatero a Vo cirk. př.

Při Xu a Vllmém přík. o práci poctivé a nabývání majetku. Mluvit o socialismu jako takovém, zdá se mi být nebezpečno, tomu se vyhnu tím, že při učení o práci poctivé a spravedlivé ukáži, v čem ta spravedl. jest, a při konání dobra poukáži, že jsem povinen k těm, kteří práci rukou svých pro nemoc, neštěstí a pod. si vydělati *nemohou*, pomáhati, poněvadž jsme syny jednoho Otce a tudíž jednou rodinou v Kristu.

Třída pátá.

Nesouhlasím en bloc — zdá se mi ten rozvrh víc pro dospělé. Začnu se založ. cirkve — působení sv. ap. — první křest. a jejich život — o mši sv. historicky a z toho ukáži, že mše sv. děje se stále týmž způsobem (vykládám ty její částky a naučím jich významu a jak se při ní tedy chovati a co mysliti si máme).

- a) O služebnicích cirkve — místa — roucha — nádoby — knihy bohosl. Naš kostel a jiné znamenité. Před významnými svátky jich původ — význam — obřady.
- b) O kázání — kř. cvičení, jež se děje na základě písma sv., kdo je má a může vykládati. O misiích příležitostně.

Poučení pro život křesťanský. (a + b hlavně v osadách smíšených.)

ad Iní výklad Otce náš vynechat — to se děje příležitostně, kde na jednotlivé prosby poukážeme, že denně je říkáme.

O působení apoštolů kratičce. Apoštol. vyznání viry postupně s bibl. dějepravou a střídáním při modlitbě před nebo po vyuč.

Návrh čítanky katol. náboženství pro školy obecné.

O pateru příkázání církevních.

Pán Ježíš uděluje církvi moc příkázání dávatí.

Pán Ježíš řekl učedníkům svým toto: »Zhřešil-li by bratr tvůj proti tobě, jdi a potaji mu domluv. Poslechne-li tebe, získal jsi bratra svého; pakli neuposlechne, přiber si ještě dva neb tři a domluvte mu. Nuposlechne-li ani nyní, pověz to církvi (představeným cirkve). Pakli však ani cirkve neposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán (to jest jako člověk, který nepatří do cirkve). Zajisté pravím vám: *Cokoli svázete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoliu rozvázete na zemi, rozvázáno bude i na nebi.*«

*

Kromě příkázání Božích máme také zachovávatí příkázání církevní.

Pán Ježíš dal představeným cirkve moc věřícím příkázání dávatí.

Kdo jsou představení cirkve?

Příkázání církevních jest mnoho. Každý katolický křesťan nemohl by si všech pamatovati a také nejsou všechna pro každého. Avšak *pět jich má věděti a sobě pamatovati každý*, aby je mohl zachovávat

Patero příkázání církevních zní:

1. *Zasvěcené svátky světití.*

2. *V neděle a zasvěcené svátky celou mši sv. pobožně slyšeti.*

3. *Ustanovené posty zachovávatí.*

4. *Alespoň jednou za rok se zpovídati a včas velikonoční nejsvětější svátosti oltářní přijímatí.*

5. *V zapovězený čas svatebního veselí nedržeti*

Církev má moc trestati věřící, kteří příkázání její nezachovávají.

Největší tresty církevní jsou

1. odepření svátostí;

2. vyloučení z církve a

3. odepření církevního pohřbu.

*

Co ti církev káže, k tomu Bůh tě váže.

Sv. Augustin napsal: »Odvrátili se kdo od církve, vyloučí se z počtu dítek jejích. Držte se všichni svorně svého Otce Boha a své matky církve.«

Jan Konopík a Frt. Suchomel,
katecheté.

RÜZNÉ ZPRÁVY.

Významný den 3 duben je zlatým písmem zapsán v dějinách Slovanstva. Horlivitel ideje cyrilometodějské dr. Ant. Cyr. Stojan zaujal osířelý stolec svat. Metoděje. Tlumočiti radost československých katechetů nad tím dějinným faktem, to účelem těchto skrovných rádků. Budou vděčně pamětlivi toho, co pro ně učinil jako jediný bojovník za naše práva ve sněmovně v dobách nejtěžších. Matička svatohostýnská a věrozvěsté velehradští kež vyprosí svému cititeli: multos annos!

Spolek katechetů v Čechách při výborové schůzi 6. dubna pojednav o našich požadavcích ku projednáváné pragmatice, přijal nové členy a usnesl se ve stavovských záležitostech jednati s příslušnými úřady. Členská schůze byla 20. t. m. o 4. hod. odpo. v obvyklých místnostech.

Český kancionál. Státní nakladatelství v Praze-II., Ostrovní 24., vydalo nové dílo veliké literární ceny. Uspořádal dr. Dobroslav Orel, slova upravil Vladimír Hornof, harmonisoval Václav Vošyka, ilustroval K. Urban,

Český kancionál jest kodifikací českého duchovního zpěvu, vytvořenou a založenou na mnohaletém studiu a kritickém spracování pramenů všech dob naší pěvecké slávy. Proto jest u každé skoro písně v čele vyznačen krátce její původ, nejstarší zápis nebo vytištění, případně její skladatel i vývoj. Písním rořatím jest věnován zvláštní historický úvod. Český kancionál jest mezníkem ve vývoji české duchovní písně v osvobozené naší vlasti, jakým byl v letech šedesátých minulého stol. kancionál svatojanský. Český kancionál jest praktickým zpěvníkem, uspořádaným na základě vědeckém, jehož vydání vyžádalo velkých finančních obětí se strany nakladatelství. Hudební skladatel a profesor státní konservatoře v Praze, J. B. Foerster, prohlédl jako hudební censor veškeré zpěvy do této sbírky zařaděné a shledal nejen výběr písní, nýbrž i způsob notace výborným. Podle posudku J. B. Foerstra jest ve výběru písní položena hlavní váha právem na písně doby staré všech vyznání a na písně zlidovělé v českých zemích. Vybrány byly typické písně

různých period. Nebyla ani opominuta doba baroku, z níž přijaty ukázky, plně vyhovující požadavkům vkusu a důstojnosti chrámové hudby. I písně novější byly přejaty po přiměřené úpravě textové, aby nebyla přerušena tradice z let posledních. Při nápevech byla zachována vsady jejich rytmu a původní znění, očistěné od přívěšků doby pozdější; kde nebylo lze obejít se beze změn, došlo zdomácnělých, podáno znění i původní i dnes obvyklé, čímž jest umožněno nejen přirovnati obě melodické linie, ale i vrátiti se k původní notaci. Text písní byl díky přiblížení době nynější, zastaralé, často i strohé výrazy a nevhodné obraty nahrazeny přiměřenějšími, aby lid zpíval řeči sice básnickou, založenou ne na časomíře, ale řeči svou, jakou dnes mluví, správnou přízvukem, srozumitelnou, jasnou a ušlechtilou. V této formě byl Český kancionál schválen ministerstvem školství a národní osvěty na základě posudku J. B. Foerstra a arcibiskupským ordinariátem v Praze na základě posudku profesora stát. konservatoře a kanovníka Václava Müllera. Spolek katechetský jej doporučil svým členům. Současně podána jest žádost k biskupským ordinariátům Československé republiky, aby dovolily dílo zakoupiti pro kůry z prostředků kostelních a doporučily je v Ordinariátních listech. Ředitelství Státního nakladatelství žádá nejširší veřejnost, veškeré duchovenstvo, farní úřady, profesyory nábož. škol středních, katechety škol měšťanských a obecných, ředitele kůry a náboženské spolky za spolupráci, aby toto dílo, značným nákladem vydané a cenné po stránce kulturní a umělecké, došlo největšího rozšíření. Objednávky se již přijímají. Zásilky na farní úřady jsou porta prosty. Na požádání zašleme složení listu poštovního šekového úřadu. K Českému kancionálu bude vydán i Průvod varhan od prof. V. Vosyky (ve dvou dílech), na němž se pilně pracuje a jehož první díl jest v tisku. Český kancionál obsahuje 44 tiskové archy a třibarevnou přílohu »Srdce Ježíšovo«. — Cena výtisku, vázaného v celoplátěné vazbě, se zlatým a černým tiskem na obou deskách i hřbetu, se záložkami a s poloplátěným pouzdem 65 Kč. Cena výtisku, vázaného v celokozené, podkládané vazbě (barvy černé neb fialové), se zlatou ořízkou, hedvábnými záložkami a s celoplátěným pouzdem 130 Kč.

Katechetský kurs na Velehradě.

Pp. kolegům podáváme milou zprávu, že kniha »Katechetský kurs na Velehradě 1920« již vyšla. Jistě si ji objednáte, co byli na kursu; bude jim krásnou památkou. Doporučíme ji však zvláště také těm, kteří kursu nemohli se zúčastniti. Načerpají tam nejen poučení, nýbrž i posilu a nadšení pro svůj těžký úřad ve škole, a to jak kolegové katecheti, tak i kněžstvo ze správy duchovní. — Kniha stojí 14 Kč a lze ji objednat na adresu: Dp. Antonín Janda, profesor v Kroměříži.

Myšlenka kursů katechetských známá z ciziny, ujala se a se zdarem je pěstována na půdě domácí. Kdežto u nás v Čechách jeví se snaha, rozptýlenou práci katechetskou soustřediti v pražském Spolku, na Moravě snaží se ji svěsti v jedno ohnisko nynější metropolitě *dr. Štofan* a to na místo, jak ani jinak nelze, na staroslavny Velehrad. Loňského kursu 3.ho prázdninového, jak známo, účastnila se i delegace pražská katechetů a po zásluze ocenila ovoce kursu tam i doma. Redakce vřele doporučuje tentokrát zprávu kursovní právě vyslou. Cena 14 korun není nikterak úměrna k zisku, jaký čtenáři z ní vzejde. Přechta uložte ji, aby se opět a opět k ní vrátil jako ke svému »vade mecum«.

Red.

Konkursy: Obsadí se *definitivně* místo katechety:

1. Ve škol. okr. královéhradeckém při občar. šk. chl. a dívčí v *Nechanicích*. (Do 17. května).

2. V žižkovském šk. okr. po 1 místě při V. měšt. škole chl., při VI. měšt. šk. chl., při V. měšt. šk. dívčí a při VI. měšt. šk. v Žižkově, při měšt. školách v Říčanech, St. Strašnicích a Uhřetěvsi (do 15. května).

3. Ve šk. okr. poděbradském při dívčí šk. obec. a měšt. v *Nymburce*. (do 12. května.)

4. Ve šk. okr. královéhradeckém při obč. šk. chl. a spojené s ní 5třídní šk. ob. v *Josefově* (do 25. května).

5. Ve šk. okr. kamenickém nad Lipou při měšt. šk. chl. v *Počátkách* (do 25. května).

6. Ve šk. okr. litoměřickém při české obč. škole v *Terezíně* (do 31. května).

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVI. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 6.

ČERVEN 1921.

ROČNÍK XXIV.

Zákony o pensích.

(A. T.)

Ježto v řadách našich je i několik pensistů, uveřejňujeme tuto v krátkém výtahu a v chronologickém postupu čtyři nařízení a zákony, jich se týkající z doby nejnovější. Věci týkající se vdov, sirotek zaměstnanců státních, podúředníků, sluhů, profesorů, železničních zřízenců, četníků a podporu beroucích i od úrazoven vynecháváme, ježto pro nás nemají tak dalece významu. Příště uveřejnili bychom jen některé typické příklady pro výpočet pensí se všemi i mimořádnými přídávky. Ze zákonů každý na prvý pohled pozná, že otázka pensistů ani posledním zákonem z 3. března 1921 č. 99 není uspokojivě rozřešena a vysvětlí si, proč ještě dnes nechce se mnohemu staršímu učiteli, katechetovi do pense s plnou pensí. Je ještě dosti značný rozdíl mezi platem v aktivitě a v pensí. Že by však muselo dojít k úplnému vyrovnání, nepovažujeme za docela správné z mnoha důvodů. Kollegům v aktivitě, bližším seznámením s těmito zákony, dána příležitost kollegům pensistům poraditi. Podotýkáme, že všichni pensisté musí se o úpravu pensí znovu hlásiti. Příslušné archy lze obdržet u berních úřadů I. II. III. IV.

Nářízení vlády republiky Československé ze dne 8. srpna 1919 č. 484.

o mimořádném drahotném přídávku k odpočivným a zaopatřovacím požitkům státních zaměstnanců a jich pozůstalým.

§ 1. Všem státním zaměstnancům, kteří vstoupili do výslužby před 1. říjnem 1918, a jichž odpočivné a zaopatřovací požitky převzal československý stát k výplatě, povoluje se k jejich odpočivným a zaopatřovacím požitkům mimořádný drahotní přírůstek roční částkou 600 K, počínaje 1. říjnem 1918 až do konečného upravení těchto odpočivných a zaopatřovacích požitků.

§ 3. Tyto mimořádné drahotní přídávky buďtež vypláceny z úřední moci v předem splatných měsíčních lhůtách zároveň s ostatními odpočivnými a zaopatřovacími požitky.

§ 4. Nařízení toto nabývá účinnosti ihned. Jeho provedením pověřují se veškerí ministři.

Zákon ze dne 17. prosince 1919, č. 2. sb. z. a n. 1920, o změně některých ustanovení, upravujících pensijní nároky a vstup do výslužby jakož i o některých výhodách pro státní zaměstnance.

Článek I. § 11 zákona ze dne 14. května 1896, č. 74 ř. z., se zrušuje a § 1, odst. 2. jakož i §§ 5, 7, 8, 9, 10 a 12 tohoto zákona nahražují se těmito ustanoveními:

§ 1. odst. 2. Normální odpočivné státního úředníka nebo státního učitele nesmí býti vyměřeno částkou nižší než 1800 K a normální odpočivné sluhy (podúředníka a sluhy) nižší než 1400 K. (§ 5—10 o vdovách a sirotcích.)

§ 12. Pozůstalým po státním zaměstnanci, který zemřel v činné službě, nebo ve výslužbě, náleží bez ohledu na jiné zákonné zaopatřovací požitky úmrtné ve výši 3měsíční částky pensijní základny nebo skutečně požívaného výslužného.

Článek II. § 64, odst. 2, zákona ze dne 25. ledna 1914, čís. 15 ř. z., se zrušuje a §§ 63 a 176 se nahrazují těmito ustanoveními:

§ 63. Zemřeli úředník pro úraz utrpěný bez svého úmyslného zavinění a jsou-li tu předpoklady § 62, odst. 2, č. 1—4, může ústřední úřad ze zvláštních pozoruhodných okolností povolit jeho pozůstalým vyšší než pravidelné požitky zaopatřovací až do jedné a půl násobné výše těchto požitků, při čemž se do tohoto zvýšení započítává případný požitek úrazové renty. (Vynechané jedná o podúředníky, státních učitele, a vysokoškolských profesorech.)

Článek IV. § 2 zákona ze dne 24. května 1906, čís. 105 ř. z., se zrušuje a § 3 tohoto zákona, jakož i § 15 zákona ze dne 14. května 1896, čís. 74 ř. z. a článek IV. § 2, zákona ze dne 19. února 1907, čís. 34 ř. z., se nahrazuje tímto ustanovením:

Pro účely pensijní platí státní zaměstnanci příspěvek ve výši 8% pensijní základny, který se sráží v měsíčních částkách s jejich platu.

Zaměstnanci, kteří dosáhli práva na plnou pensii, platí příspěvky jenom z případného zvýšení pensijní základny.

Článek V. Zaměstnanci o nichž jedná tento zákon, nejsou podrobeni taxám a poplatkům ze jmenování a povýšení.

Tím ruší se též čl. IX, § 2, zákona ze dne 7. října 1910, čís. 541, Sb. z. a n., pokud připouští opětné placení služebních tax. (Článek VI.—IX. jedná o zaměstnancích státních drah.)

Článek X. Vláda se zmocňuje, aby ve vhodné době rozšířila zcela nebo z části platnost tohoto zákona, po případě i jiných pravidel pensijních, platných v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, i na zaměstnance systému uherského na Slovensku.

Článek XI. Změny, tímto zákonem stanovené, kromě ustanovení čl. I, § 8, odst. 1, č. 2, a odstav. 3, a kromě zrušení § 2, zákona ze dne 24. května 1906, čís. 105 ř. z. (čl. IV), netýkají se nároků na odpočivné a zaopatřovací požitky zaměstnanců nebo po zaměstnancích, vstoupivších do výslužby, nebo za činné služby zemřelých před počátkem platnosti tohoto zákona. Totéž platí o případech, kdy služební poměr byl před počátkem platnosti tohoto zákona jiným způsobem zrušen.

Článek XII. Zda a do jaké míry mají býti výnod tohoto zákona účastni zaměstnanci, o jejichž převzetí státem československým dosud nebylo rozhodnuto upraví se zvláštním zákonem.

Článek XIII. Zákon tento nabývá účinnosti dnem 1. září 1919.

Článek XIV. Provedením zákona pověřují se všichni ministři.

Zákon ze dne 17. prosince 1919 č. 3. sb. z. a n. 1920

o zvýšení odpočivných požitků státních zaměstnanců vstoupivších do výslužby před 1. zářím 1919, a zaopatřovacích požitků pozůstalých po těchto zaměstnancích a po takovýchto zaměstnancích zemřelých v činné službě před 1. zářím 1919, jakož i o některých výhodách přechodné povahy pro pensisty vůbec a pro aktivní zaměstnance.

§ 1. Odpočivné požitky státních úředníků, státních učitelů, dále státních zaměstnanců, náležejících do kategorie sluhů (podúředníků a sluhů), a odpočivné požitky mužstva a kancelářských sluhů u četnictva, pokud osoby ty vstoupily do výslužby před 1. zářím 1919, a zaopatřovací požitky pozůstalých po těchto zaměstnancích a po takovýchto zaměstnancích zemřelých v činné službě před 1. zářím 1919 zvyšují se o 80°. Zvýšení to však nesmí činiti u zaměstnanců méně než 1000 K a více než 2400 K, u vdov méně 700 K a více než 1600 K, u oboustranně osiřelých sirotek dohromady méně než 350 K a více než 1600 K a u sirotek bez otce pro každého z nich méně než 140 K a více než 320 K, u všech těchto sirotek dohromady pak více než 1600 K.

Zvýšení pro všechny sirotky dohromady nesmí přesahovati zvýšení, jež náleží nebo by náleželo matce.

Do tohoto zvýšení započtou se dary a přídavky z milosti k odpočivným a zaopatřovacím požitkům povolené.

Zákon ze dne 15. května 1919, čís. 260 Sb. z. a n., nařízení vlády republiky Československé ze dne 8. srpna 1919, č. 484 Sb. z. a n., se zrušují.

§ 2. Po dobu mimořádných poměrů způsobených válkou budou se dále vypláceti drahotní přídavky, pokud se týče nebudou se konati srážky podle nařízení bývalého ministerstva financí ze dne 11. září 1918, č. 334 ř. z. (měsíční), a podle nařízení bývalého ministerstva financí ze dne 19. listopadu 1917, č. 450 ř. z. (čtvrtletní), jakož i podle zvláštních pravidel k těmto nařízením vydaných.

Vedle drahotních přídavků měsíčních povolují se státním zaměstnancům na odpočinku zvláštní příplatky pro manželku a pro nezaopatřené děti podle těchto zásad:

1. Příplatek náleží pro děti jen, pokud by měly po smrti zaměstnancově právo na příspěvek na výchovu nebo na pensi sirotčí.
2. Příplatek činí ročně pro manželku 400 K a pro každé dítě, náleželi-li zaměstnanec do kategorie úředníků (učitelů) 288 K, u ostatních kategorií 192 K, a nesmí pro manželku a všechny děti dohromady přesahovati drahotní přídavek zaměstnancův.
3. Požadavek tohoto příplatku, jakož i zánik požadavku toho musí oprávněný ohlásiti.

Částky, jež by zaměstnanec na těchto příplatcích přijal bez oprávnění, srazí se jeho z odpočivného. (Další pojednává o zaměstnancích stát. drah. a beroucích i úrazovou rentu.)

§ 6. Vláda se zmocňuje, aby přídavky v § 2. uvedené ve vhodné době podle drahotních poměrů snížila, po případě zrušila, jakož i aby zrušila ustanovení o převzetí placení pensijních příspěvků, daní a kolkového poplatku z kvitancí.

§ 9. Státním zaměstnancům, kteří dnem 31. srpna 1919 odešli do výslužby, a pozůstalým po těchto zaměstnancích, jakož i pozůstalým po zaměstnancích

v srpnu 1919 za činné služby zemřelých, budou odpočívne a zaopatřovací požitky vyměřeny podle služebních požitků stanovených zákonem ze dne 7. října 1919, čís. 541 Sb. z. a n., a podle předpisů zákona ze dne 17. prosince 1919, č. 2 Sb. z. a n. z. roku 1920, i mají nárok na všechny výhody těchto pensistů.

§ 10. Zákon tento nabývá účinnosti dnem 1. září 1919.

§ 11. Provedením zákona pověřují se všichni ministři.

Zákon ze dne 3. března 1921, č. 99,

kterým se mění některá ustanovení zákonů ze dne 17. prosince 1919, čís. 2 a 3 Sb. z. a n. z r. 1920, o odpočívých požitcích státních zaměstnanců.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Článek I. Ustanovení § 1, odst. 1. až 3., § 2, odst. 2. a 3., §§ 3 a 4 zák. ze 17. prosince 1919, č. 3 Sb. z. a n. na r. 1920, se s účinností od 1. ledna 1921 nahrazují a ustanovení § 8 tohoto zákona se doplňuje těmito ustanoveními:

§ 1, odst. 1. až 3. Na státní úředníky, soudce, státní učitele, dále státní zaměstnance náležející do kategorie sluhů (podúředníky a sluhy), kteří vstoupili do výslužby před 31. srpnem 1919, a na pozůstalé po těchto zaměstnancích a po takových zaměstnancích, zemřelých v činné službě před 1. srpnem 1919 a to:

- a) na zaměstnance bez výhrady,
- b) na pozůstalé, jestliže jim již podle dosavadních předpisů náležely zaopatřovací požitky nebo jestliže zaměstnanec zemřel ve výslužbě po 31. červenci 1919, rozšiřuje se platnost

1. zákona ze 17. prosince 1919, Sb. z. a n. na rok 1920,

2. zákona ze 7. října 1919, č. 541 Sb. z. a n., potud, že odpočívne a zaopatřovací požitky jest jim podle čl. I., §§ 1 a 3, a čl. II., § 5, tohoto zákona vyměřiti beze změny dosavadní procentní sazby na základě aktivních požitků, které podle stupnic tímto zákonem zavedených odpovídají aktivním požitkům, jež byly rozhodny pro výměru dosavadních požitků odpočívých a zaopatřovacích.

Obdobně se rozšiřuje platnost zákona ze dne 19. března 1920, č. 186 Sb. z. a n., na četnické důstojníky vykonané, mužstvo a kancelářské sluhy u četnictva a jich pozůstalé, jenže místo 1. září 1919 je zde časovým dělítkem 1. leden 1920.

Při platech netříděných podle stupnic platových tvoří podklad podle odst. 1., č. 2., platový stupeň, do kterého by zaměstnanec podle svého služného náležel, kdyby platy jeho kategorie byly bývaly tříděny dle stupňů podle pravidel nahrazených zákonem ze dne 7. října 1919, č. 541 Sb. z. a n., a zákonem ze dne 19. března 1920, č. 186 Sb. z. a n. Pokud by služné neodpovídalo žádnému takto zjištěnému stupni, vezme se za podklad stupeň nejbližší vyšší, dosahuje-li služné aspoň průměru dvou nejbližších stupňů platových, a nižší, jestliže tohoto průměru nedosahuje.

Na započitatelné starobní, služební, činovní a osobní přídavky se při určení stupně neběře zřetele. Do nové pensijní základny vpočtou se však započitatelné osobní přídavky a starobní přídavky úředníků výši původní, činovní výši nyní započitatelnou. V náhradu za započitatelné starobní a služební přídavky sluhů, podúředníků a četnictva užije se ustanovení posledního odstavce § 2 čl. I. zákona ze dne 18. prosince 1919, č. 25 Sb. z. a n. na rok 1920.

Není-li možno pro výměru požitků získati úplně bezpečných podkladů ani z listin stran, ani z úředních spisů, jest požitky vyměřiti podle zjištěných pří-

padů obdobných nebo blízkých; zejména lze bez dalšího upravití pense minimální podle minimálních sazeb stanovených zákonem ze dne 17. prosince 1919, č. 2. Sb. z. a n. na rok 1920, a pense vdov a sirotků ve výši nebo na základě 45% nové pensijní základny.

Dary a přídavky z milosti se do požitků podle předchozích ustanovení vyměřených započtou.

§ 2, odst. 2. a 3. Sazby, stanovené šem 4 nařízení býv. ministerstva financí ze dne 11. září 1918, č. 334 ř. z., se však zrušují a stanoví se toto:

1. Sazby činí:

Při odpočivném ročně (i s přídavk. z milosti) Kč	Drahotní ročně	
	I.	II.
	Kč	Kč
4638	900	1500
4637—5760	1296	1896
5760—7260	1632	2220
7260—9138	1896	2796
9138—11412	1920	3348
11412—14112	1560	3096
14112—19308	1236	2880
od 19038 výše	1476	3720.

V. Požívatelům pensí a darů z milosti při roční částce:

až výlučně 200 Kč	300 Kč,
od 200 Kč > > 1600 Kč	408 Kč,
od 1600 Kč výše	504 Kč.

2. Členové rodiny se pro nárok na drahotní přídavek počítají pouze, jestliže jsou dány podmínky, jež by pro ně zakládaly nárok na zaopatřovací požitek.

3. Na členy rodiny, u kterých nejsou dány podmínky podle čís. 2., lze drahotní přídavek zcela nebo z části povolit, jestliže jsou obdobně dány podmínky, za kterých by bylo lze povolit pro ně zaopatřovací požitek.

4. Požadavek vyššího přídavku než I. třídy a zánik nároku na přídavek musí oprávněný ohlásiti a podmínky nároku prokázati.

Svobodní persisté, kteří žijí ve společné domácnosti s prarodiči, rodiči neb se sourozenci, mohou býti na roveň pokládáni ženatým bezdětným persistům, uhražují-li důsledkem právního nebo mravního závazku prokazatelně převážnou částí výživu těchto příbuzných pro jejich nuznost.

5. Částky přijaté bez oprávnění srazí se při nejbliže příští výplatě odpočivného neb zaopatřovacího požitku.

Nejvyšší hranice, stanovená pro nárok na mimořádné výpomoci podle nařízení býv. min. financí z 19. listopadu 1917, čís. 450 ř. z., a podle zvláštních pravidel k tomuto nařízení vydaných, se ruší.

§ 8. nový odstavec. Příslušné ministerstvo může výhody tohoto zákona zcela nebo z části odepřiti osobám, bydlícím mimo území tohoto státu.

Článek III. Zákon tento nabývá účinnosti dnem vyhlášením; provedením jeho, jež se ukládá všem ministrům, nesmí nikdo býti zkrácen na svých dosavadních celkových požitcích.

Laická morálka francouzská.

Podává JAROSLAV SLAVÍČEK, katecheta na Smíchově.

(Pokračování)

VI. KAPITOLA.

Povinnosti k sobě. — Tělo.*)

1. O čistotě.

Pečlivě čistíme místo, kde přebýváme, nábytek a náradí, jehož užíváme, oděv, kterým se halíme. Bylo by tudíž nerozumno, nechtít čistiti svého těla. — Především nutno dbáti o čistoty orgánů, jež jsou ve stálém dotyku se vnějším světem. Jsou to ruce, nohy, oči, uši, zuby. Třeba zvláštní péči věnovati i vlasům, malému hvozdů, v němž špina rychle nasazuje obyvatele, jež asi dle jména znáte; čistiti dlužno i obličej, který je vydán větru, prachu a jakožto nejušlechtilější část těla má nárok na vaši zvláštní péči. Konečně máte čistiti i ostatní tělo, jež znečišťuje pot, kouř, tření oděvu. V té příčině užíváte různého náci í: houby, hřebenu, kartáče, kartáčku atd. Nejen však o sebe má dbáti člověk, ale i o zvířata, s ním spolubydlící. Čistiti jejich stáj, chlév, psinec, kurník atd., obnovovati jim podestýlku, hřebelcovati je, vésti k vodě.

Odkud to, že má člověk cit pro čistotu a hledí jej všude uplatnit? O tom v následujícím:

Skoro vše, co se rozkládá, vydává zápach odporný a tudíž nebezpečný: stojatá voda, odpadky rostlinné a živočišné, zdechliny.

Každý rozklad (hniloba) však bývá příčinou hojného rozmnožení se neviditelných organismů (tělisek), t. zv. mikrobů, kteréž vnikají vzduchem do ústrojí dýchacích a zažívacích a způsobují v těle nemoci i smrtelné. Vinou těch mikrobů nemoci se stávají i epidemickými, t. j. stihnou značný počet obyvatel té krajiny. — Nečistota je tedy škodlivá, a proto lidstvo nešetří výdajů, aby se uvarovalo nebezpečí z ní plynoucích. Velkoměsta (Paříž, Lyon a pod.) mají zástupy metařů; zavádí se voda pitná i říční, kanalisace, křivolaké ulice se mění v široké třídy a tím je možno slunci vnikati do bytů; domy v nezdravých polohách se boří. Tím opatřením zdravotnickým klesá číslo úmrtnosti. — Je-li však nečistota měst a příbytků zdraví nebezpečná, je rovněž nebezpečná i nečistota těla a to zejména u dětí. Nemoci kožní, bolavé oči, uši, rty, tot obyčejný následek její. Nečiním zminky o vlasech. . . Čistota však je nám netoliko potřebna, ale i příjemná; lahodí smyslům, očím, chuti, čichu i hmatu. Není to radost, vstoupiti do domu, kde vše se stkví čistotou? Anebo procházeti se po ulicích, tržišti a zahradách zametených? Radostno je usednouti za stůl čistě upravený, neboť čistota dráždí chuť, naopak nečistota odpuzuje a chuť zahání. Rovněž nemáme chuti, stisknouti komu ruku špinavou, polibiti obličej špinavý. — A co dále, nečistota uráží nejen smysly, ale i ducha. Je neslušností, nevážností k sobě i k jiným. Je i důkazem lenivosti, nedbalosti, neomalenosti. Straníme-li se nečistých zvířat, kterak bychom měli míti potěšení obcovati s lidmi, kteří se neostýchají oněm býti rovni? Čistota tedy je nejen zárukou zdraví, ale i povinností k sobě a k jiným.

2. O střídmosti.

Práce je zákonem všeobecným; máme pracovati pro sebe, přátele, bližní a vlast. Ale každá práce, každé zaměstnání vyžaduje zdraví a síly. Jsme tedy povinni šetřiti svého zdraví a toho lze dosíci hygienou (zdravovědou). Ta nezáleží jen v tom, bychom dbali čistoty a pěstovali tělocvik. Neupíráme, že vše to je

*) Ty výklady uplatňuje i naše katolická morálka, jenže v ni dostává se jim vyšší sankce autoritou Boží V. přikázání. Ale kdežto nynější katechismus toliko stručně se zmiňuje, že máme »o život svůj pečovati«, starý katechismus rozváděl, kterak máme o život a zdraví pečovati. 1. střídmostí v jídle a pití 2. čistotou těla a obydli atd. Tak tato kapitola laické morálky je rozvedením toho.

potřebné a užitečné; jsou však jiné vlastnosti či lépe čtnosti, bez nichž nelze udržeti na dlouho zdraví a síly. Je to střídmost. — Živitelem našeho těla je vůbec žaludek. Všeliký přestupek v jídle anebo pití jej kazí anebo ničí. Nejen tělu však je nestřídnost škodlivá, ale i duši. Zbavuje člověka užívání rozumu, degraduje ho, činí jej předmětem posměchu, politování a ošklivosti. Zvláště pití alkoholu je nejnebezpečnější; vede člověka k násilí, k zločinu, mění jej ve zběsilé zvíře. Opilec bije, vraždí a nezřídka žena a děti bývají jeho obětí. — A to není vše. Alkoholik vydává se v nebezpečí páchatí i jiné nepravosti a zločiny a přivádí si nemoci nejtrapnější, paralysu, úbytě, blbost, šílenství a símé těch chorob přenáší i na své děti. Krásné to dědictví, jež jim zůstává! Varujte se té hrozné vášně; to vám velí ohled na tělo, duši, rodinu i bližní.

Karel XII.*)

Zadal si kdysi na své vážnosti, že se opil. Královna, (babička jeho), vidouc to, s bolestí se vzdálila. Když druhého dne se neobjevila, tázal se král po příčině; byl na vše zapomněl. Zvěděl příčinu, předstoupil před královnu řka: »Madame, právě se dovidám, kterak jsem se zapomněl včera před vámi; odpusťte mi; a prohlašuji, že to bylo naposled, co jsem pil vína.« A dodržel slovo. Od toho dne nepil leč vody, což nemálo přispělo ke zkrocení jeho zlé povahy.

Prostředek ustavičné chuti.

Jistý Athénan rozmlouvaje se Sokratem nařikal si, že nemá chuti k jídlu a marně hledá, co by mu chutnalo. Sokrates pravil: »Znám neomylný prostředek proti tvé nemoci; jez méně! Pokrmy budou ti lahodnější, výdaje tvé se zmenší a bude ti lépe.«

Týž mudrlec vystrojil kdysi přátelům hostinu. Když však kdosi se divil vida, že Sokrates nečiní velkých příprav, odpověděl mu: »Jsou-li moji hosté rozumní, mám toho pro ně dosti; nejsou-li takoví, pak i toho je pro ně mnoho.« —

(Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Spolek katechetů v Čechách měl 20. dubna velmi čteně navštívenou členskou schůzi. Při ní podával zprávu předseda a jednatel o intervencích u školních úřadů ve příčině započítání let z duchovní správy a nesprávného odpočítávání 1 roku praktikantského katechetům, před 5. červnem 1919 ustanoveným. S povděkem vzato na vědomí, že i poslanci Roudnický a Rýpar vše naše práv se zastali proti úzkoprsmu a neprávnickému výkladu některých referentů. Kéž jednání to přivodí konečně jasno a zabrání zbytečným sporům! Po debatě o poměrech náboženského vyučování změnou konfessi dítek vzniklých, schválen návrh kol. Hály, aby předsedovi zasilány byly vhodné náměty k úpravě školního vyučování náboženství, rozvrhu hodin a po případě i zřizování oddělení. Na to kol. Oliva přednesl návrh nové osnovy nábož. vyučování, jenž

bude ku posouzení otištěn. — Výborová schůze svolána na středu 4. t. m. na 4. hod. odpol.

Spolek katechetů v Čechách při členské schůzi 18. května vyslechl zprávu předsedovu a jednatelovu o našich stavovských záležitostech právních, jakož i o poměrech školských po akci odpadlické zavládnutích. Trpce bylo si stěžováno na jednání zejména zemské školní rady Pražské, která si při výkladu §§ různých zákonů, jakož i vyřizování našich podání, rekurzů, žádostí, dá hodně na čas a ještě na konec je to špatně proti paragrafům. Pak se to musí odvolávat a nechce se takovým opravám ven, i když se rukou dáním přislíbí, že to jistě bude. Neradí se o této bolestné věci zmiňujeme, ale ti, kdo nejsou do všeho zasvěceni, jsou leckdy toho mínění klamného, že ničeho neděláme. Pokud se započítání

*) Král švédský 1682—1718,

let z duchovní správy týče, mají dle »Věstníku č. 9. všechny případy naše býti podány ministerstvu k rozhodnutí. Pak by ovšem v případě nepříznivém musel rozhodovat ve sporné záležitosti správní soud. Při známé přízni a nestrannosti některých pp. referentů k nám je možno, že budou chtít započtení let z duchovní správy věli- jak omezovat počtem vyučovacích hodin. V jiných ministerstvech se na to neptají a kněžím, kteří odešli k poště, dráze, atd. v době zákonem stanovené, se začínají léta z duchovní správy plně. I nám tak patří, ale jen u našeho odboru se stále vymýšlejí za vlny přitažené výklady, jen nám se činí největší se vším průtahy. Po upozornění přítomných na otázku poplatkovou a výhodného opatření uhlí sbory učitelskými skrze ministerstvo veřejných prací (Oddělení uhelné) přijato, aby k ministerstvu zajeli předseda s jednatelem. Spolu podotýkáme, že pro změnu rozvrhu a stanovení přijímacích hodin v úterý a pátek, znemožněno je jednati tak často v záležitostech jednotlivců intervenovati. Mějtež tedy, intereso- váni, trpělivost!

A. T.

Umělecké obrázky svatých. Ředitelství Dědictví Svatojánského (v Praze-IV., 35) vydalo právě pěkné obrázky barvotiskové sv. patronů českých (sv. Václava, sv. Lidmily, sv. Vojtěcha, sv. Prokopa, sv. Jana Nep., ctih. Milady a bl. Anežky České) dle originálu Frant. Urbana, dále obrázky: »Sv. Ludmila učí sv. Václava dobročinnosti« dle obrazu Jos. Hellicha a »Svatý Antonín Paduánský« dle obrazu Zikmunda Rudla. Mimo to dva obrázky v tónu fotografickým jakožto památku na prvé sv. přijímání: »Prvé přijímání sv. Václava« dle originálu R. Müllera a »Královna přijímá Tělo Páně z rukou sv. Jana Nep.« dle obrazu J. Tulky. Cena jednoho obrázku 20 h, 100 kusů za 20 K. Všele doporučujeme.

A. Popov. Christlicher Katechismus. Velehrad 1920. Cena 3*80 kor. Vydala Akademie Velehradská v Kroměříži.

Kniha jest psána pravoslavným bohoslovcem, jehož zásady v duchu křesťanském uplatňují se na Rusku za divokého bolševismu. Jest to pokus, vytknouti v křesťanství, co církev spojuje, a překlenouti, co je dělí. Pisatel dal dílu svému název katechismu, ač jest to filosofickónáboženské dílo rozdílné od pojmů našich o katechismu.

Pojednává: 1. O pravém světovém názoru. (Bůh. Stvoření. Bohočlověk. Kristovo dílo vykupitelské. Připojení člověka ke Kristu. Církev. Úkol církve. Úkol každého člena církve.) 2. O povinnostech vůči: a) Bohu, b) sobě samému, c) bližnímu. 3. O církevních přikázáních. Ke konci podává praktický návod ke křesťanskému životu. Nic set nezdá zbytečným a nic prakticky důležitého není opominuto. Rozumem jest odůvodněn soustavný vývoj křesťanského názoru světového. Zvláštní předností dílka jest, že klade důraz na praktickou stránku křesťanství. Kniha jest psána v duchu smířlivém a má i značnou cenu výchovnou.

Vychovatelské listy, orgán paedagogické akademie, red. prof. dr. Jos. Kratochvíl roč. 21. čís. 1., 2—3.

Obsah čís. 1. Články: Životní dílo (Hlavinka), Moderní problém školský (Černocký), Grunwald o vědecké pedagogice (Vašek) Aristoteles jako pedagogik a didaktik (Willmann), Dětská obrazivost (Simonides), Ukázka katechismu (Krejčí). Následuje literatura, rozhledy po vychovatelsví, filosofii, hlídka kulturní, katechetská (nejnovější katechismus rottenburský, říšská porada o škole, myšle nky katechetické) a zprávy.

Číslo 2—3. Články: Fenomenalismus a psychologický dualismus (dr. Černocký), Životní dílo (Hlavinka), Aristoteles jako pedagogik a didaktik (Willman), Dětská obrazivost (Simonides), Rady mladým lidem (Olivaint), Ukázka katechismu (Krejčí).

Následuje literatura, rozhledy po vychovatelsví, filosofii, hlídka kulturní (návrh Laudové-Štychové), hlídka katechetická (náboženství ve škole, zповědnice maličkých, »psací« dorost katechetický, kritika kritik) a zprávy.

Vychovatelské listy vycházejí 25. každého měsíce. Roč. předplatné 70 K přijímá administrace v Olomouci (Wurmova ul. 16). Všele doporučujeme tuto revui, stojící na výši doby.

Konkursy: Místo *definitivního* katechety obsadí se:

1. ve škol. okr. mnichovohradištském v *Mnichově Hradišti* (do 15./6. včetně).

2. při trojtřídních měšť. školách (chlap. i dív.) v *Uhlířských Janovicích* ve škol. okr. kutnohorském (do 17. června).

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVI. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 7.

ČERVENEC 1921.

ROČNÍK XXIV.

Martin Luther.

Ar. Oliva.

Neutěšené poměry církevní trvaly dále, neboť ani sněm kostnický, ani ba-selejský jich nemohly odstraniti. Nespokojenosti přibývalo a vážnost církve tím trpěla. V těch poměrech vyrostl Martin Luther.

Narodil se v Eislebenu (Sasko) 1483. Prvního vzdělání nabyt ve svém ro-dišti. Na další vzdělání odešel do Magdeburku. Hodnosti profesora dosáhl na universitě v Erfurtu (1505). Tam vstoupil do kláštera augustiniánského, stal se profesorem bohosloví na universitě vitemberské. Rád se oddával náboženskému hloubání a hodně se zabýval čtením Pisma sv. Některá místa v Bibli vykládal si dle svého rozumu a tak dostal se do rozporu s naukou katolickou.

Papež Lev X. dal hlásati odpustky. K získání odpustků měli věřící po hodném přijetí svátosti pokání, dle možnosti přispěti peněžní almužnou na do-stavení chrámu svatopetrského. *Odpustky tyto byly na některých místech v Ně-mecku nedůstojně hlásány. Hlasatelé byli neopatrní, že se zdálo, jakoby odpustky prodávali.* Luther vystoupil nejen proti hlasatelům (zvláště dominikánovi Janu Tetzel-ovi), ale i v *učené hádce (disputaci) ve Vitemberce r. 1516 proti některým článkům církve katolické.* Ve svých útocích pokračoval i v *disputaci lipské 1519* a proto zvláštní bullou dán do klatby. *Luther papežskou bullu veřejně spálil a tím i veřejně se zřekl nauky katolické a od církve odpadl.*

Cisář Karel V. povolal Luthera 1521 před říšský sněm do Vormsu. Luther zdráhal se odvolati své učení a *dán tedy do říšské klatby a učení jeho zakázáno.* Pod ochranou saského kurfirsta dostal se na hrad Vartburk. Zde překládal Písmo sv. do němčiny. Za rok vrátil se do Vitemberka. *Počal nauku katolickou opravovatí či reformovatí.* Odstranil mši sv., svátosti ponechal jen dvě (křest a večeři Páně), dobré skutky prohlásil za zbytečné, knížatům, pánům i městům dal moc přisvojiti si jmění kostelů a klášterů, mnichům i jeptiškám dovolil man-želství a sám se oženil s uprchlou jeptiškou Kateřinou z Boru. *Ve své církvi zavedl němčinu jako jazyk bohoslužebný.* Stoupenců rychle mu přibývalo. Knížata lakotná a mnohá města přijali nové učení, aby se obohatili majetkem církevním; nehodní kněží, aby mohli volněji žíti; lid selský, aby se zbavil různých dávek, robot, daní a jiných břemen. Tak totiž lid rozuměl evangelické svobodě. Když mu nebylo vyhověno, lid se vzbouřil a došlo k *selské válce 1525.* Sedláci vnikli do hradů a klášterů, ničili, pálili a páchali hrozné ukrutnosti. Byli poraženi a hlavní buřiči popraveni.

Cisář Karel V. svolal říšský sněm do Špýru 1529. Katolíci žádali, by lute-ráni (stoupenci Luthera) jim nepřekáželi při výkonech náboženských a zdrželi

se všech náboženských novot do nového sněmu. *Luteráni protestovali* a slují proto protestanté. Zatím Karel V. uzavřel mír s Františkem I., králem francouzským a mohl se více věnovati záležitostem německým. Chtěl, aby se luteráni s katolíky smířili. *Svolán sněm do Augsburku 1530 a luteráni předložili svou novou konfessi čili vyznání víry luteránské.* Toto vyznání víry sepsal Melancthon a sluje *konfesse augsburská.* Císař konfessi neschválil. Knižata protestantská uzavřela spolek šmalkaldský a vystoupila odbojně proti císaři; byli poraženi u *Mühlberka 1547.* *Mírem augsburským 1555 uznal císař konfessi augsburskou a zajistil luteránům i katolíkům úplnou svobodu náboženskou. Knižatům přiznáno právo: či panství, toho i náboženství.* Katolicismu tím hrozila záhuba v zemích protestantských. Luther zemřel 1546 *nespokojen* svou reformátorskou činností.

Nauku Lutherovu reformovali Zvingli v Curychu a Kalvin v Ženevě. Proto učení jejich slove reformované a stoupenci jsou evangelici-reformovaní. Poněvadž působili ve Švýcarsku (*Helvetia*), slovou také *evangelici helvetského vyznání či helviti.*

Evangelici slují proto, že si mohli Písmo sv. sami vykládati (*evangelická svoboda*).

Laická morálka francouzská.

Podává JAROSLAV SLAVÍČEK, katecheta na Smíchově.

(Pokračování.)

Vnější statky.

KAPITOLA VII.

1. Šetrnost — dluhy.

Člověk musí mít peníze, aby sobě zjednal, co potřebuje. Peníze však lze získati prací. Pravda, že jich také lze nabýti dědictvím, ale tof řídký případ; nemůže každý dědit, ale každý z pravidla může pracovati. — Svě výdaje máme zaříditi dle příjmů a nevydávatí více, nez vyzískáme. Je-li nucen kdo vypůjčiti si, nemá se dlužiti více, než může zaplatiti; jinak jeho dluh je krádeží. — Lze omluviti, dluží-li se kdo z potřeby, ale nelze omluviti, dluží-li se pro zábavu, anebo chce-li žiti z půjčování. — Jediným prostředkem uvarovati se dluhů je — šetrnost. Třeba pamatovati na možné výdaje v budoucnosti. Rolník má se báti neúrody, dělník zastavení práce, nikdo pak není bezpečen před nemocí a neštěstím. Kdo nemá té prozíratelnosti, vydává se svévolně do nebezpečí upadnutí do bídy. Šetrnost zjednáva pokoj v přítomnosti a bezpečí pro budoucnost. Z výdělků možno vždy uložití něco na úrok; tím vůle se navnadí k šetrnosti, vidí-li člověk, jak kapitál vzrůstá. Pak možno nejen hleděti vstříc možným výdajům, ale i pomáhati nešťastným.

Umění šetřiti a rozdávatí.

Sběratelé na pohořelé přicházejí k domku a zaslechli majitele, jak plisní služku, že odhodila sirku, jejíž druhý konec mohl býti ještě upotřeben. Jsou si téměř jisti, že nic nedostanou; leč vejdou přece. Spatří starého mládence, jenž zvěděv příčinu jejich příchodu, odejde a za okamžik se vrátí, podává jim obnos 100 franků. S úžasem stojí sběratelé, překvapeni tou šlechetností. Leč dárce jim praví: »Nedivte se, pánové mám zvyk šetřiti a rozdávatí; jedno podporuje druhé a to i ono je mi zálibou.« Ano, šetrnost nezavazuje boháče radosti vůbec, naopak zjednáva mu radost plynoucí z dobročinnosti.

2. Hra — zisk.

Peníze jsou užitečny, neboť umožňují nám plniti povinnosti k sobě, rodičům, bližním. Netřeba kárati toho, kdo má rád peníze, ale nebezpečno je, milovati je

přilíši. Vášeň zisku (ziskuchtivost) bývá nejhorším svůdcem, vedouc i ke skutkům zločinným. Kupec ziskuchtivý nespokojí se tím, že draze prodává, spouští se dále a podvádí v jakosti i množství zboží, t. j. okrádá. — Mnozí lidé hledají se počátku ve hře vyraženi, později prostředek zjednatí si peněz; hry hazardní však právem se zakazují, neboť plodí nešťastné oběti. Neboť vyhraje-li hráč, chce dále vyhrávat; prohraje-li, chce se zhojiti; v obojím případě tedy hraje, až mu nezbude nic. A ani pak nepřestane; nemá-li peněz, dluží se, a když ztratí i to, upadá v zoufalství a vraždí se. — Dle přísloví: »Kdo pil, bude pít,« lze i říci: »Kdo hrál, bude dále hrát.« Pijan pije do ztráty rozumu, hráč hraje do úplné ztráty peněz. A nejen jmění ztrácí, ale i klid, chut k práci, zálibu v nevinných radostech. Konečně mimo hru je mu lhostejno vše; rodiče, žena, děti. Tak své vlastní obětuje city nejsvětější, nejposvátnější povinnosti, svou čest i život. Ale jako každá vášeň i tato znenáhla se vzrývá. S počátku se hraje o málo, pak o víc a posléze sází ve hru celé jmění. Nehrajte o peníze!

Následky hry.

Před několika roky jistý jinoch z vážené rodiny byl odsouzen k smrti. Na-
posled ještě vešel k němu žalářní kněz. Nalezl jej neuvěřitelně rozčileného a vykřikujícího: »Ó zlořečená hra! Že mě hrom tenkrát nezabil, když jsem se poprvé dotknul kostek a karet.« Slyše to kněz, tázal se, proč tak proklíná hru. »Ach, pane abbé, hra jest příčinou mé zkázy. S počátku přálo mi štěstí a hrál jsem pořád o větší sumy; pojednou mě štěstí opustilo, a zbyla mi jen vášeň. Kradl jsem rodičům, co bylo možno, a posléze dal jsem v sázku i své budoucí dědictví; když pak mi již hrozil žalář, prchl jsem z domova a potloukal se po světě. Ale vášeň má všude mě provázela a zavedla konečně i k loupení . . . ach, já zlosyn . . . prokletá hra.« Rozplýval se v slzách a zoufale sebou zmital. Tak s dostatek vyznal, že jakkoliv zasluhuje spravedlivého trestu, přece jen hra byla první a jedinou příčinou toho všeho.

3. Marnotratnost — lakota.

Hra není jediný prostředek, jímž možno promarniti jmění. Proč ještě mnozí lidé rozhazují? Jedni milují přepych, chtějí se blýskati, jiným vyrovnati, ano je i zastíniti; podobní oně žábě v pohádce stále se nadýmají, a posléze i jako ona prasknou. Jsou marnívi. — Jiní rozhazují pro svou zábavu; mají chut na vše, co vidí, pouštějí uzdu své fantasií, kupují věci neužitečné a posléze upadají v bídu a nesnáze. — Jiní posléze chtějí býti jmení velikými a šlechtnými; rozdávají bez míry, bez rozvahy, dle nálady; rozdají i to, čeho se jim pak nedostává. Nejsou milosrdní, neboť milosrdenství dává těm, kdo strádají; nejsou šlechtní, neboť šlechtnost jedná s rozvahou; jsou marnotratní, neznají ceny peněz. — Opak marnotratnosti je lakota; marnotratný rozhazuje, lakomec nedá nic. Jiní vyhledávají peněz, by jich užili k dobrému neb zlému; lakomec schrání peníze pro radost, aby je měl. Miluje peníze jakožto peníze, nikoli pro užitek, kterýž z nich plyne. Aby rozmnožil svůj poklad, odpirá si i potřebné; jsa bohat, žije v nedostatku. Láska ke zlatu umrtvuje v něm všechnu uslechtilý cit; mimo zlato je mu lhostejno vše. Sám pro sebe je nešťasten, neboť se chvěje bázní o své zlato, a je metlou těm, kteří jsou kol něho aneb odkázáni na jeho podporu. Lakota je sobectví a spolu pošelost.

Zlaté peníze.

Firminie byla z bohaté rodiny. V odměnu za pilnost ve škole dostávala od otce každý týden peníz, s nímž mohla dle vůle naložiti. Matka však vidouc, že dceruška nic nekupuje, tazala se jí kdysi, co dělá s penězi? »Ukládám je do pokladničky« di »Firminie, »A co si za ně koupíš, snad pannu, knihu, nebo co?« táže se matka. »Nic takového,« praví dítě, »neboť hraček a knih mám dost.« Obličej matčin zazářil radostí. Chce asi vykonati nějaký dobrý skutek, snad pomoci některému chudému dítěti v jeho nuzotě, myslí si matka. »A kolik již máš naschráněno?« táže se matka po chvíli. »Skoro 200 franků, samé hezké penízky,«

praví blaženě dceruška. »To bys viděla, jaký je to krásný poklad! Každý den se chodím dívat na peníze a těším se s nimi.« »A co s nimi počneš na konec?« doléhá matka. »Budu schránět dál, abych měla ještě víc.« Ubohá matka se zamlčela, neboť rázem pochopila vše; v srdci dítěte jejího se ujímá lakota. Firminie miluje peníze, ale nikoliv jako prostředek k vykonání nějakého dobra. Matka smutně svésila hlavu a přemýšlela. Druhého dne vedla dceru do podkrovní světničky, kde bylo znáti, že bída tam domovem. Nemocná matka a pět dětí, které plačky žebroňují o chléb. Dcerka měla dobré srdce a smutně to divadlo jí dojalo. Matka to postřehla a v srdci jejím zasvitla naděje. Chystaly se k odchodu. »Ale tys jim nic nedala,« dí smutně Firminie. »Ponechám tobě, abys jim pomohla.« »A čím?« »Což nejsi bohata?« »Mám zlaté peníze.« »Dobře; a k čemu ti je zlato, uzavřené v pokladničce? Nebylo by užitečnejší, zaměnit je v teplý oděv, pokrm, léky pro ty ubohé?« Firminie váhá, miluje tolik poklad svůj; leč jen krátký okamžik, hlas svědomí zvitězil. »Máš pravdu, mami,« volá tulíc se k matce, »všecko jim dám, to budu mít větší radost, než mám z těch peněz.«

4. Práce.

Jest především nutná. Jí živí otec dětí, pokud nemohou se o sebe starati; když však dospěly, mají samy práci dobývati si výživu. Milosrdenství soukromé i veřejné pomáhá totiž jen churavým a nešťastným, nikoliv ničemu. — Je čestná; neboť zjednává člověku nezávislost, úcty bližních, činí jej užitečným a případně dobročinným. — Je takřka rodinnou ctností, jsouc prostředkem výchovným; neboť otec pracuje pro děti a prací svou dává jim příklad. — Je podmínkou pokroku pro jednotlivce i národy. Vybavila lidi ze stavu divokého a dala základ k civilisaci; povznáší národ nad jiné národy, zjednává mu moci a napravuje nešťastnou minulost. — Je i pramenem pravého štěstí; neboť člověk, jenž pracuje, je spokojen s sebou; cítí, že jest užitečným bližním i sobě, svědomí mu dává chvalné svědectví. — Zahálka působí dlouhou chvíli, která je nebezpečna; člověk, který se nudí, hledá zábavy ve hře, radovánkách, nepravostech; kdo nic nedělá, má pokušení ke zlému; práce však odklízí pokušení a zaplašuje zlé myšlenky; je tedy podporou mravnosti. — Kdo rád pracuje, varuje se výstřednosti, jež ohrožují jeho zdraví a věnuje noc spánku, aby vstal čilý a svěží; je tedy strážkyní zdraví. — Stihne-li nás zármutek, neštěstí, nejlepší lék proti tomu je: dáti se se do práce a zapomeneme; je tedy lékem v utrpení. — Žádná práce není zahanbující, neboť každá jest užitečná; předně tomu, kdo ji koná, pak i jiným lidem; hanbou je: býti zahálčivým.

Zítřka.

»Zítřka zorám pole,« pravil Honzik, »nesmím otálet; čas již pokročil a kdybych se opozdil, nebudu mít obilí ani chleba.« Nadešel druhý den. Honzik záhy vstal a již prohlíží pluh; pojednou přichází dobrý přítel jeho a zve jej na rodinnou slavnost. Honzik z počátku váhá, ale pak utěšuje se v myslí řka: »Den dřív anebo později, na tom nesejde; ale o zábavu přijít dnes, bylo by škoda.« Jde s přítelem. Nazítrí ovšem musil odpočívat, nebo přebal v jídle i pití, hlava ho brněla a bolel žaludek. »Zítřka to napravím,« těšil se. — Zítřek přišel a přšelo. Litoval, že nemůže se vydat na pole. — Den potom bylo slunečno a Honzik se měl ku práci; ale nastojte, kůň mu onemocněl na cestě. Zlořečil ubohému zvířeti. — Druhý den byl svátek; to přece nebude pracovati. V příštím týdnu měl mnoho starostí. — Předně musil do okolí na trh, nevynechal ho nikdy, nesmí tedy ani tentokráte; pak šel na svatbu jednoho svých příbuzných; šel také na pohřeb; a konečně, když se dal do orání, bylo již pozdě a dle toho vypadla i sklizeň. — Máte-li tedy konati nějakou věc, vykonejte ji hned; kdo odkládá povinnosti své na zítřek, vydává se v nebezpečí, že jich neuskuteční.

I tato kapitola podivuhodně se shoduje s tím, co bylo ve starém katechismu a čeho mnozí pohřešují v katechismu novém.

Šedmé přikázání (v dřívějším katechismu) obsahovalo totiž dva odstavce; první jednal o tom, co se zapovídá a druhý, co se velí.

A druhý odstavec vykazoval toto schema :

Velí se :

1. abychom poctivým a spravedlivým způsobem dobývali, čeho k vezdejšímu životu potřebujeme (sv. Pavel v Milétu).

Proti tomu hřeší zahaleč, t. j. kdo sil a schopností svých neužívá, aby sobě dostatečné výživy dobyl. (Služebník neužitečný v evang.)

2. abychom s tím, čeho jsme spravedlivě nabyli, šetrně zacházeli. (Josef egypt. — P. Ježíš dal sbírat drobtý.)

Proti tomu hřeší lakomec, t. j. kdo pozemské statky nemírně miluje. (Jidáš.)

3. abychom statků svých ke cti Boží, k svému a bližního pravému prospěchu užívali (Job — Tobiáš).

Proti tomu hřeší marnotratník, t. j. kdo jměním svým lehkomyšlně plýtvá. (Marnotratný syn.)

Zcela správně, neboť tento odstavec je logickým důsledkem autoritativního Božího »Nepokradeš!«; a netřeba dokazovati, že zvláště pro naši dobu důležité je s důrazem poukazovati na toto trojí: Praeovitost, šetrnost, dobročinnost — nejlepší prostředek k vyléčení chorobné společnosti lidské. Ale jak názorně učí nás i těmto ctnostem slovo a příklad Kristův! Jak mnohem hlubší a trvalejší dojem zůstávají v srdci zvláště dětském příklady biblické! Té síly a přesvědčivosti neposkytnou příklady ze všedního života a proto, ač jich také užíváme, sáhneme k nim přece jen v poslední řadě. Tato kapitola je jednou z ukázek, že laická morálka jest kusým výtahem naší morálky katolické, s níž setřen jest takto její nadpřirozený ráz, což provedeno je důsledně i v příkladech, které uvádí.

(Pokračování.)

Návrh čítanky katol. náboženství pro školy obecné.

O druhém přikázání církevním.

V neděle a zasvěcené svátky celou mši svatou pobožně slyšeti.

Cirkev *poroučí* ve druhém přikázání, abychom byli každou neděli cený svátek pobožně přítomni celé mši svaté.

Účast prvních křesťanů na službách Božích.

Císař Dioklecián (ke konci 3. stol.) zakázal křesťanům pod trestem smrti účastniti se oběti mše svaté. Tehdy v městě Karthagu bylo zatčeno několik křesťanů, protože zákazu císařova nedbali. Pohanský soudce Anulin je vyslyšchal.

Nejprve tázal se kněze Saturnina: »Svolal jsi tyto zde přítomné na služby Boží?« Saturnin odpověděl: »Byl jsem na službách Božích.«

Na to předstoupil předčítatel Emerit a řekl: »Já jsem to učinil: v mém domě konaly se služby Boží.«

Soudce dále se tázal kněze Saturnina: »Proč jsi jednal proti zákazu císařovu?« Saturnin odpověděl: »*Nedělní obět nesmí býti opominuta; přikázání (církevn.) tak naříkčuje.*«

Pak dotazován byl Emerit: »Proč jsi propůjčil svůj dům k něčemu takovému a křesťanů jsi neodmítl?« Emerit řekl: »*Nemohl jsem, protože bez nedělní oběti nemůžeme býti.*«

Třetí obžalovaný jménem Felix takto odpověděl: »*Byl jsem na nedělních službách Božích, protože jsem křesťan.*«

Všichni byli odsouzeni k smrti a popraveni.

Milá byla Bohu obětí Abelova, Noemova, Abrahamova, milými byly mu oběti, které Israelité z rozkazu jeho přinášeli; ale daleko milejší jest zajisté Bohu obětí mše svaté, v níž obětuje se sám Syn Boží Ježíš Kristus.

Církev poroučí věřícím, aby každou neděli a zasvěcený svátek celé mši svaté pobožně přítomni byli, protože obětí tou Boha nejlépe uctíváme a při sobě nejvíce milosti Boží vyprositi můžeme.

Každý katolický křesťan, kterému jest již sedm roků, má býti každou neděli a zasvěcený svátek celé mši sv. pobožně přítomen.

Od návštěvy mše sv. v neděli a zasvěcený svátek omlouvá na př. nemoc, ošetřování nemocných, opatrování malých dětí, nedostatek oděvu.

Proti druhému přikázání církevnímu *hřeší*:

1. kdo v neděli a zasvěcený svátek *svou vinou* není na celé mši svaté;
2. kdo se při mši svaté *pobožně* nechová.

Kdo v neděli a zasvěcený svátek svou vinou není na mši svaté, aneb značnou její část vynechá, *těžce hřeší*.

V neděli a zasvěcené svátky konají se v kostele ještě jiné služby Boží: kázání, odpolední požehnání. Církev si *přeje*, abychom i těchto služeb Božích *dle možnosti* se zúčastnili.

*

Chodiš rád v neděli a zasvěcený svátek na služby Boží? Jak se chováš při mši svaté? Posloucháš i kázání? Pán Ježíš řekl: »Blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a zachovávají je.« (Luk. 11., 28.) *Jan Konopík a Frt. Suchomel,*

katecheté.

Katechetský kurs na Velehradě.

Na loňském zdařilém sjezdu velehradském bylo vysloveno přání, aby v roce 1921 konal se opět vědecký a praktický kurs a aby byl zbudován na základech ještě širších.

Řídíce se tímto přáním »Katechetský spolek pod ochranou sv. Cyrila a Metoda na Velehradě« a Skupina katechetů při »Jednotě katolických duchovních diecése brněnské« pořádají na posvátném Velehradě ve dnech 12.—16. července 1921 vědecký kurs, jenž svými referáty zasahuje takoiřka do všech oborů bohovědných.

Je to první kurs nejen v národě našem, nýbrž vůbec u národů slovanských, jenž bude pracovati v mezích tak rozsáhlých. A jména osvědčených odborníků dokazují, že účastníci si odnesou z kursu užitek mnohonásobný.

I zveme na tento kurs a sjezd veškero duchovenstvo všech kategorií, ze správy duchovní i odborné katechety, zveme srdečně katolické laiky, naše studentstvo a bohoslovce, všechny, kdož se zajímají o moderní vědu a nynější školu.

Kurs bude rozdělen na 6 odborů, a to: 1. odbor dogmaticko-apologetický, 2. odbor historický, 3. filosofický, 4. sociální, 5. liturgický a 6. odbor pedagogicko-metodický. Obsahuje pak tyto přednášky:

I: *Odbor dogmaticko-apologetický*: 1. Dr. Herudek Fr., administrátor a katecheta z Ochodnice na Slovesku: »Církev a vzdělanost«. — 2. Dr. Škrabal Jos. universitní profesor v Olomouci: »Náboženství a vědy přírodní«. — 3. Janda Antonín, profesor v Kroměříži: »Materialismus«. (Přednáška pro školu.)

II. *Odbor historický*: Dr. Štancil Aug., profesor v Mor. Ostravě »Církev a české dějiny«. — 2. Dr. Cinek Fr., profesor v Kroměříži: »Církev v naší době«. — 3. Skioptikon. (Dějiny umění v obrazech.)

III. *Odbor filosofický*: Prof. Dr. Kratochvil Jos., vrchní knihovník Zemské a universitní knihovny v Brně: »Základní problémy v dějinách filosofie«. — 2. Dr. Černocký Karel, profesor z Hranic: »Moderní psychologie a úkoly pedagogiky«. — 3. Prof. Dr. Kratochvil Joset: »Moderní proudy filosofické«.

IV. *Odbor právně-sociální*: Poslanec Rýpar Jan, katecheta z Opavy: »Naše požadavky«.

V. *Odbor liturgický*: Dr. Onderek Alois, profesor ve Slezské Ostravě: »Liturgika ve škole«.

VI. *Odbor pedagogicko-metodický*: 1. Krejčí Alois, katecheta z Vel. Meziříčí: »Jak s prospěchem vyučovati«. — 2. Kubiček Václav, katecheta z Loštic: Praktický výstup ve škole. — 3. Mléčka Frant., katecheta z Napajedel: »Jednotná osnova učebná«. — 4. Reček Leop., katecheta z Kunovic: »Učebné pomůcky«. — 5. Staněk Jan, docent katechetiky v Brně: »Čemu zvláště třeba vyučovati dnes ve škole«. — 6. Vašek Adolf, katecheta z Král. Pole: »Laicisace školy a náboženství«.

Při kursu bude zařízena výstava učebných pomůcek pro vyučování náboženství. Uspořádá ji dp. Leopold Reček, katecheta z Kunovic u Uher. Hradiště. Zašlete mu seznam svých pomůcek co nejdříve, on určí vám, co máte pro výstavu poslati.

Jednací řád: 1. Referáty trvají nejdéle hodinu a všechny se podávají ve schůzích plenárních. — 2. Po referátech je debata, při níž debatér může mluvit 5 minut. Na konec odpoví referent. — 3. Návrhy mimo program kursovní musí býti oznámeny předsednictvu do 1. července 1921. — 4. Usnášení děje se většinou hlasů přítomných účastníků.

Přístup na kurs je možný jen na legitimace, které vydává předseda profesor Ant. Janda v Kroměříži nejdéle do 30. června 1921. U něho tedy se přihlašujte.

Nuže na shledanou na posvátném Velehradě!

Za pořadatelstvo:

Fab. Matoušek,

předseda spolku brněnského.

Prof. Ant. Janda,

předseda spolku olomuckého.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Spolek katechetů v Čechách měl výborovou schůzi 1. června. Při ní vzata na vědomí zpráva delegátů o jednáních v ministerstvu školství a některými poslanci v záležitostech stavovských. Dále usneseno vypracovati příslušné memorandum všech našich požadavků, zákonně odůvodněných se týkající. Ježto stanovy »Svazu« úředně již jsou schváleny, budou navázány styky s bratrskými korporacemi o včasném ustavení našeho Svazu dle loňského ujednání na Velehradě. Konečně rokováno bylo o

nejúspěšnější oslavě 25letého trvání našeho spolku, jehož letošním rokem bude dosaženo. Zvoleno užší komité, jež se přípravných prací ujalo. Oslava konala by se buď ještě letos neb v roce příštím. O tom rozhodne členská schůze, jež bude 15. června o 4. h. odpol. ve spolkových místnostech.

Doporučení »Dědictví Svatojanského.« Jako každý podnik literární, zápasí i »Dědictví« s nepříznivými nynějšími poměry. Ale vedle úžasně drahoty papíru a tisku ještě jedna okolnost ochromuje čin-

nost »Dědictví«: většina jeho jmění uložena jest v nevinkulovaných státních rentách býv. Rakouska, z nichž dosud úrok se nevyplácí. Činnost »Dědictví« za těchto okolností jest umožněna jen příspěvký nově přistupujících členů, výtěžkem z prodeje starších knih a obětavostí feditelství »Dědictví«.

A tak jen bylo možno vydati loňského roku 1920 dvě velice cenné knihy:

1. *Soustavná katolická věrouka* pro lid. Napsal P. František Žák S. J. Díl druhý. Část druhá: O Bohu vykupiteli. O P. Marii a svatých. O milosti. O zákonu Starém a Novém. Důkladné dílo Žákovo podává důkladné a zevrubné poučení o věcech víry. Zajímavé jest, že i prostí věřící velice pochválně o díle tomto se vyslovují, vzpomínajíce vděčně, že z něho čerpali často poučení za nynějších útoků protináboženských.

2. *Cestou za štěstím*. Kniha pro školní dívky. Napsal K. Balík. Knižka tato přišla jako na zavalanou jakožto vyborná čítanka pro katolickou mládež. Vykonalá již a vykoná ještě mnoho dobrého. Duchovenstvo horlivě a rádo ji šíří, u mládeže těší se veliké oblibě.

Letošního roku podává »Dědictví« členům svým knihu v ceně 12 K. Jest to prvá část spisu univ. prof. Dra Františka Stejskala: *Svatý Jan Nepomucký*. Spis ten vydává »Dědictví« ke cti a na obranu světce, jehož jméno nese.

Mimo to vydává »Dědictví« s velkým nákladem a s nesmírnými obtížemi veledůležité dílo »*Bible česká*«, kterouž členové mohou odebírat v ceně snižené. Jest to dílo monumentální, jež významem svým jest jedním z nejznamenitějších zjevů naší literatury. *Starého zákona* v překladu prof. Dra J. Hejčla, vyšel dosud svaz. I. obsahující část Genesis-Judit. Cena objemného tohoto svazku o 1344 str. jest nepatrná: pouze 21 K. Dokončuje se první část svazku II., jež obsahuje knihy Ester-Sirach. Zbývá tudíž vydati již poslední čtvrtinu *Starého zákona*. — Současně započato s vydáním *Nového zákona* ve zdokonaleném překladu prof. Dra J. Sýkory. — Náklad na veliké toto dílo dostoupil již výše 124.745 K; na to přispělo »Dědictví« pouze obnosem 23.280 K; ostatek 101.465 K uhrazen z předplatného odběrateľů, jichž jest bohužel málo, a obětavostí feditelství »Dědictví«.

Jest velice žádoucnó, aby důst. dnchovenstvo šířilo a doporučovalo jak »Dědictví«, tak i veliký jeho podnik »Bibli českou«.

Údem »Dědictví« se stává, kdo složí jednou pro vždy 50 K! rody, školy, spolky a pod.; stávají se údy, složí-li jednou pro vždy 100 K. Každý člen povinen jest každého roku při vybírání podílu v příslušném knihkupectví zapraviti 1 K ve prospěch »Dědictví« a knihkupci za vydání podílu 30 h.

Nově přistoupivší člen dostane mimo podíl toho roku, kdy se přihlásil, ještě darem některé starší knihy.

Předplatné na deset sešitů »Bible české« s poštovní zásilkou obnáší 20 K, pro členy »Dědictví« 18 K.

Duchovní cvičení pro kněze:

1.) V arcib. semin. v Praze od 18.—22. července česky a od 25.—29./VII. německy.

2.) V arcib. konviktě v Příbrami od 8.—11./VIII.

3.) V klášteře Praemostr. v Teplé 22. srpna o 5. hod.

4.) V klášt. Tov. Jež. u sv. Ignáce v Praze 4.—8./VII., 18.—22./VII., 1.—5. srpna vesměs česky.

5.) V kol. Redempt. u sv. Kajetána v Praze 8.—11./VIII. česky.

6.) V kol. Redempt. na Sv. hoře 22. až 26./VIII., 29.—2./VIII.—IX. česky.

7.) V klášt. Dominikánů u sv. Jiljí v Praze od 25.—29./VII. česky.

8.) V klášt. Kapucínů v Kolíně 13.—15. července česky.

9.) V klášt. Kapucínů u sv. Josefa v Praze 23.—26./VIII. česky.

10.) V klášt. Benediktinů v Emauzích 4.—8./VII. česky, 29./VI.—2./VII. německy.

11.) V klášt. Františkánů v Chebu 4. až 7./VII. německy.

NB. *Kdo reflektují na byt, přihlašte se ve imenovaných domech v čas!*

Konkurs: Obsadí se definitivně místo katechety v *kladenském* šk. okr. na Kladně na III. ob. šk. chlapecké (do 10. července).

Podpůrnému fondu darovali dpp.: J. Petr 4 K, V. Davídek 4 K, A. Dolák 5 K.

Právnímu fondu darovali dpp.: V. Davídek 10 K, F. Linhart 4 K, A. Dolák 4 K.

Pokladník žádá o zaslání členského příspěvku (36 K). Jest ještě mnoho nedoplatků za minulý rok! *Kdo nezašle během července*, nemůžeme mu dále zasílati spolkový orgán. My musíme platit hotově! Snad postačí toto upozornění.

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVI. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 8.

SRPEN 1921.

ROČNÍK XXIV.

Laická morálka francouzská.

Podává JAROSLAV SLAVÍČEK, katecheta na Smíchově.

(Pokračování.)

KAPITOLA VIII.

O duši. (A.)

1. Pravdomluvnost — lež.

Jestliže jste se dopustili poklesku, báli jste se, že budete trestáni; a to vás svádělo ke lži. Ale bázeň je hanbou, a lež připravuje vás o vážnost, zvláště byla-li odkryta. — Příčinou lži však bývá též obava, že někteří by měli o vás nepříznivé mínění. Neklamte se! Přiznání naopak vám zjedná vážnosti, neboť je obtížné, a dále je zárukou, že se polepšíte. Je dobrovolným trestem, který vám zjedná lásky a úcty vašich rodičů a učitelů a pohne je, by vám důvěřovali, shovávali a odpustili. — Kdo však popřel svou vinu a dosáhl, že se mu uvěřilo, přirozeně je veden, aby se dopouštěl nových poklesků, a chtěje je zakrýti, páchá nové lži. Tak osvojí si zvyk lháti a místo polepšení upadá v nepravost. — Všecky nepravosti vedou ke lži, neboť nutí konati zlé a následkem toho snaží se i zakrývati zlé. Nejlepší prostředek uvarovati se lži je tedy: napravovati své chyby a nepravosti. — Lež slovní vede ke lži skutkové, která slove podvod; bývá i zločinem. Na př.: padělati potraviny, nápoje, skvosty, látky, peníze, podpis atd.

Zrnka lži.

1. Na polici byl talíř a na něm smažené ryby. Leo je ucitil; jde blíž, sliny sbíhají se mu v ústech. Místo aby odešel a řekl k sobě: »Ryby nejsou mé, nemám se jich ani dotknout,« váhá, podléhá pokušení, vystupuje, bere jednu rybu a pojídá. Večer nese matka ryby na stůl. »Co pak to,« diví se, pohlížejíc na talíř, »jedna ryba chybí; kdo ji vzal? Snad ne ty, Leo?« »Já ne, mamí,« lže Leo. Proč lže? Hanbí se, že kradl, a bojí se, že by byl hubován a trestán. A proč kradl? Je mlsný. Mlsota tedy hlavně svedla jej ke lži. 2. »Kde máš knihu, Alberte?« »Někdo mi ji vzal.« A. lže, nikdo vinu kryl lží. Jeho neopatrnost a nepořádek zavedly jej ke lži. 3. »Odkud jdeš, Julie?« »Ze školy, tatínku.« »Tak pozdě?« »Tatínku, pan učitel nás nechal všechny po škole.« J. lže; učitel nenechal jich po škole; ale on dovaděl po cestě, místo aby šel přímo domů, jak mu otec nařídil. Proč lže? Ze strachu, jako Leo a Albert; ale kdyby byl poslušný, neměl by pokušení lháti. Neposlušnost tedy zavedla jej ke lži. 4. »Kolik je ti let?« »Deset let, pane.« Karel zalhal; je mu teprve osm roků. Proč tedy si přidal dva roky? Myslí si, deset že je více než osm. Nemůže se dočkat, až bude velký; hraje si

předčasně na velkého, mrzí ho, že dosud je malou osobností. Lhal z marnivosti a nepolepši-li se, bude lháti dále a více. — »Od čeho máš zkrvácený obličej a roztrhnutou vestu?« táže se ho jeden ze soudruhů. »To Jiří se mi posmíval a já ho uhodil, a když se bránil, dali jsme se do sebe a měli jste vidět, co ode mně dostali!« »To není pravda,« praví Petr, který se k tomu hodil, »on sám dostal bití.« — Karel líčí své hrdinství; kamarádi jeho poslouchají. »Byl jsem v lese a sbíral bukvice. Najednou slyším praskat suché větve. Pozvednu hlavu a co vidím; divoké zvíře, větší než já; byl to asi vlk. Vrhnu se proti němu a vhodím mu hrst bukvic do očí a on se dal na útěk.« Kamarádi se podívali na sebe, jakoby chtěli říci: »Že povídá!« V tu chvíli ovčácký pes zježenou srstí se žene k houfu dětí. Hrdina K., který právě dokončil, jak vlk dal se před ním na útěk, vzal také do zaječích; strach byl mocnější než jeho marnivost. 5. Dej mi trochu oříšků,« prosil Viktor svého bratra. »Nemám« dí V., »snědl jsem všechny.« — V. lhal, neboť v kapse chrastily mu ještě oříšky. Proč lhal? Je sobec, neupřímný; a tuto svou chybu zakrývá lží. Sobectví ho činí lhačem. — »Milosrdenství mějte se mnou, starým chudásem nemocným.« »Nic nemám,« pravil Jiří, jda podle vyhublé vztažené ruky, »nemohu vám vám nic dát.« Jiří lhal, neboť ráno dala mu matka něco peněz; mohl tedy dáti almužnu ubohému starci. Ale J. je sobec, vše co dostane, chce podržeti sám a protože ví a cítí, jaká to hrozná chyba, nechce se ukázati v pravé podobě a sobectví zakrývá lží. Lež je tu maskou sobectví. 6. »Kde máš úlohu, Antoníne?« »Prosím já ji ztratil.« A. neztratil úlohy, lže z lenivosti. 7. »Tys strčil do kouličky.« »Není pravda,« hájí se Moric. A je to pravda; M. strčil do kouličky a ta padla do jamky. Je podvodníkem, chce pořád vyhrávat a lže, aby zakryl svou ziskuchtivost. 8. »Chceš koupit tento nůž?« »Co mi zaň dáš?« »Šest sous.«*) »Nikoliv, mě stál deset sous,« odpovídá Petr. Lže, jeho nůž stál 3 sous; ale P. miluje nezřízeně peníze a aby vyzískal několik sous, neváhá lháti. 9. »Někdo mi vzal peněženku, kterou jsem tu nechal. Viděli jste zloděje?« — »Pane, myslím, že jsem ho viděl, ale utekl; měl klobouk slaměný, modrý kabát, vlasy kadeřavé a trochu kulhá.« — Michal lže, je mstivý, zlomyslný a tuto vyličil jednoho ze svých soudruhů. 10. »Pane učiteli, Edmund opisoval úlohu, já ho viděl.« Lež. Robert jest závistivý a ta hrozná chyba jej vede ku pomluvě, protivně to lži. — Hle, milé děti, poznaly jste rozmanité příčiny lži. Mísota, nepořádek, marnivost, lenost, sobectví, neposlušnost, ziskuchtivost, mstivost, závist. Ó napravte tyto své vady a nebude potřeby, abyste je zakrývaly lží! Dopustíte-li se nějaké chyby, okamžitě se příznejte! Lež je zbabělostí; je též kraděží, neboť zakrýváje svou vinu, osobuješ si úctu bližních, nemaje na ni práva. Čest zajisté je velmi vzácným statkem a kdo si ji bezprávně přisvojuje, stejnou vinu má jako zloděj, jenž odcizuje předměty nejvzácnější.

2. Osobní cena (čest).

Máme-li míti úctu k bližním, máme ji míti i k sobě. — Člověk povýšen je nad ostatní bytosti, nemá se dopouštěti tedy ničeho, co by jej snižovalo s toho stupně, na který jej povýšil Stvořitel. — Může však si zadati na své důstojnosti: zevnějškem (na př.: býti nečistý, nezpůsobný, dělati se směšným), mluvením (na př.: užívati slov hrubých, necudných, klíti) chováním (pochlebovati, žerbrati bez potřeby, navštěvovati lidi a místa nekalé pověsti, řvati, pěstí tlouci, hltavě jísti, nesmírně píti, vrávorati, vychloubati se, býti strašpytlem, míti vždy poslední slovo, dle větru se točiti) Tyto slabosti jsou příčinou, že lidé mají k nám menší vážnost anebo i jednájí s námi ledabylo a s pohrdáním. Chceme-li si zachovati čest, varujme se činiti, co se nám nelíbí na jiných a zeslabuje naši úctu k nim.

*) Sou, mince ze starší doby, ale lid dosud toho slova užívá a označuje jím pětcentime, t. j.

3. Sebeláska a marnivost.

Sebeláska nás klame, neboť zakrývá chyby, jež máme, a přiděluje nám vlastnosti, jichž nemáme; její obyčejná forma je *marnivost*. — Bajky Lafontény oplývají příklady toho druhu; vrána si myslí, že má krásný hlas — želva vydává se za královnu — krysa domnívá se, že je podobna slonu — moucha představuje si, že žene vepře — mezek pyšní se, že nese peníze — sojka se zdobí pavími péry — osel nesoucí sv. reliquie domnívá se, že lidé se mu klaní. Jedni přisvojují si vlastnosti domnělé (vrána, želva, krysa), druzí marniví jsou pro vzácnost věcí, jež nesou (mezek, osel) a další přisvojují si vlastnosti jiných (moucha, sojka). — *Marnivý* rád upoutává pozornost na sebe; a mluví chlubně, zvláště jen o sobě, všude se hledí uplatnit; dle slov anglic. romanopisce je to »kohout, který se domnívá, že slunce vychází, aby poslechlo jeho zpěv.« — *Marnivost* druzí se zvláště ke věcem málo důležitým, jako jsou: šatstvo, klenoty, nábytek předností těla, krása, půvab, elegance, tanec, zpěv, hra, anebo zcela bezvýznamným. Právem se zove: *hloupá, dětinská, směšná, protivná*. Jinou známkou sebelásky je *nedůtklivost*; obcování s takovými lidmi je nesnadné a nepříjemné.

4. Pýcha.

Vrcholem sebelásky je *pýcha*. Lafontén líčí pyšného: »Je to dub, který s výše pohlíží milostivě na nízkou třtinu; je to slon, který v boji se svým sousedem nosorožcem se domnívá, že strhl na sebe pozornost bohů.« — Pyšný má více zásluh, než marnivý, ale má o sobě a o svých přednostech vysoké mínění, které zpravidla se zvrhá v kritizování jiných. Nebývá jen domyšlivý, ale i pohrdavý, smělý a zpupný. *Marnivost* je protivná ale neškodná, *pýcha* však zlomyslná a násilná. — *Koketnost* je zvláštní stupeň sebelásky u žen; žena na př. se domnívá že je krásná; chce se líbiti nikoliv svou dobrotou, nýbrž ze sobectví, neboť miluje jen sebe a hledá zdvořilosti a pocty jen pro sebe; zaměstnává se jen svou osobou, toaletou a k ukojení své marnivosti pouští se ve výdaje až osudné. — Opak pýchy je poniženost. Pyšný se přeceňuje, tento se podceňuje. Mezi oběma je *skromnost*; skromný se považuje za takového, jakým je; je si vědom své ceny i vad; bez přeceňování a bez snižování sebe dovede se v čas uplatnit. V pravdě zasloužilý člověk je skromný, neboť ví, co mu chybí; skromnost je také zárukou všelikeho polepšení, jako marnivost největší překážkou.

Pyšný, vyláčený ze své pýchy.

Východní panovník, proslulý moudrostí, slyšel ustavičné stížnosti na jednoho guvernéra; byl to člověk urozeného původu, srdce nikoliv zlého, ale pokaženého marnivostí a pohodlím. Odmluv nesnesl a touha jeho špěla jen po slávě a radovánkách; chtěl ho tedy napravit. Poslal mu kapelníka s 12 zpěváky a 24 hudebníky, kuchaře se 6 kuchtyky a 4 komorníky, kteří neměli se od něho vzdáti ani na krok. Dle nařízení vedli si takto: Prvního dne, sotva guvernér se probudil, vkročil k němu kapelník se zpěváky a hudebníky; zazpívali mu kantátu, která trvala dvě hodiny a po třech minutách vždy týž refrain opakovali: »Náš dobrý milostpán, kéž spokojen je sebou sám.« Po provedení této kantáty učinil mu komorník proslov, který trval $\frac{3}{4}$ hodiny, v němž zvláště vychvaloval ty dobré vlastnosti, jež našemu guvernérovi chyběly. Když ukončil, vedl jej k tabuli za zvuků hudby. Když guvernér otevřel ústa k mluvení, první komorník řekl: »Bude mluvit pravdu.« Sotva promluvil 4 slova, zvolal druhý komorník: »Má pravdu.« Oba ostatní komorníci spustili nehorázný smích, kdykoli guvernér pronesl resp. chtěl pronést nějaký vtíp. Po obědě kantata se opakovala. — První den byl našemu guvernérovi rozkošný; byl si vědom, že král jej odměnil zcela dle zásluh. Druhý

den však byl mu méně příjemný, třetí den bylo mu již to nepohodlné, čtvrtého dne nesnesitelné a pátého dne přímo trestem. »Ach, náš dobrý milostpán . . .« stálé poslouchání téhož znechutilo se mu. Psal panovníkovi, aby odvolal celou tu společnost a ujišťoval, že je vyléčen ze své marnivosti a pýchy. Nedal si již tolik podkuřovati, měl méně slavnosti a byl spokojenější, neboť jak praví autor: »Ustavičná zábava není zábavou.«

5. Nevědomost — lenost.

Přinášíme na svět velký poklad; je to náš duch, naše vlohy; chceme-li, aby nes úroky, nutno jej vzdělávati a to se děje vyučováním. — Mnohá zvířata předčí nás silou, hbitostí, obratností; my však vynikáme nad ně inteligencí; jediné my máme rozum a svědomí. Ona činí vše vždy způsobem tímž, neboť jednají z pudu: my však můžeme vše vždy lépe a dokonaleji činiti t. j. jsme schopni pokroku. Ale pokrok bez práce není možný. Chceme-li si tedy zachovati lidskou důstojnost, máme rozvíjeti schopnosti rozumové a mravní, které právě nám dodávají převahy. — Člověk nevzdělaný sotva předčí zvíře, zůstává pozadu za ostatními lidmi, na nejnižším stupni socialního žebříku; je často méně užitečný svým bližním, než jistá zvířata. — Druhy nevědomost byla omluvitelná, vědomosti je to jeho vina a nelze ho omluviti. — Hřeší proti sobě i bližním a odporuje zákonům rodné země, neboť zákonodárce stanovil vyučování závazné, by každý mohl prospívati své vlasti, sobě i jiným. — Bez vyučování nelze člověku náležitě plniti povinnosti; má uměti čísti, aby znal běh událostí své vlasti, má uměti psáti, aby mohl aspoň napsati na hlasovací listek jméno kandidáta. — Nevzdělaný je po celý život jako malé dítě, ustavičně závislý na jiných, vydán nebezpečí býti od jiných oklamán a předmětem soucitu i pohrdání. — Ale i naši přirozenosti vrozena je touha po vyučováním resp. po vědění; tu touhu podněcuje příroda a její tajemství, věda a divy její, a umění a jeho výtvořiny, společnost a její organizace. Pro člověka pravého nevědomost je ustavičnou trýzní, tísní jej jako tmavá noc; vyučování rozptyluje tmu, činíc ponenáhlu světlo, ušlechťuje a zdobí život člověka, přináší mu nesčetné radosti a chrání dlouhé chvíle. — Leč nejdůležitějším předmětem našeho poznání je člověk sám, jak mudřec starověký dí: »Poznej sebe sama!« Ta znalost je opravdu podmínkou všeho pokroku mravního.

Ctižádostivý nevedomec.

Jinoši athénští zapomenuvše slávy Themistokleovy, Kimonovy, Perikleovy a plní pošelilé ctižádosti, když po nějaký čas byli poslouchali učení sofistů, slibujících jim, že je učiní světovými politiky, domnívali se, že jsou způsobili ke všemu a ucházeli se o místa nejpřednější. Jeden z nich jménem Glaukon umínil si, že se musí dostati ve správu obecní, ač neměl dosud 20 let, a marně zrazovali ho přátelé od toho úmyslu. Sokratovi však se podařilo přivesti ho na pravou cestu. Jednou se spolu setkali a S. začal s ním rozmluvu, kterou ho upoutal a takřka na polo získal. »Rád bys tedy vedl správu obce?« táže se S. »Tak jest,« odpovídá Glaukon. »Věru, lepšího cíle nemohl jsi sobě zvoliti nad tento,« odpovídá S., »neboť dosáhneš-li toho, budeš moci prospěti svým přátelům, zvětšíš svůj dům a hranice vlasti rozšíříš; budeš pak znám nejen v Athénách, ale i v celém Řecku, ano i mezi barbary jako druhdy Themistokles.« Začátek mnohosičinný lichotil nesmírně mladému muži, že zůstal, aniž se dal nutiti k další rozmluvě; S. uhodil na jeho slabou stránku. »Toužíš tedy po cti a slávě,« pokračoval S., »a zajisté budeš chtíti i prospěti veřejnosti?« »Ano,« odvětil Glaukon. »Ale prosím tebe,« dí S., »řekni mi, čím nejprve hodláš prospěti státu?« A když Glaukon se zarazil a přemýšlel, jak by odpověděl, pokračoval S.: »Zajisté mí iš obohatiti stát t. j., zvýšíš jeho důchody?« »To ano,« praví Glaukon.

»A nepochybně také víš, v čem pozůstávají důchody státní a kterak lze je zvýšiti; zajisté neopomenul jsi uvažovati i o tom, kterak bys, kdyby jeden pramen příjmů zanikl, mohl nahraditi jej jiným?« »Přibozich,« dí Glaukon, »na to jsem nikdy nepomyslíl.« »Neméně i obecní výdaje máš míti na paměti, nebo víš, jak důležité je omeziti ty, které jsou zbytečné.« »Přiznávám se,« praví Glaukon, »že v tom se právě nevyznám tak, jako v jiném.« »Třeba tedy,« dí S., »abys odložil na pozdější dobu svůj úmysl obohatiti obec, neboť pro tento čas je ti to nemožno, nemáš-li ponětí o důchodech a výdajích obecních . . .« Podobně probral S. i jiné otázky neméně důležité, Glaukonovi neznámé a ukázal, jak směšní jsou ti, kteří mají odvahu vtírati se ve správu obce, aniž by si přinesli jiné přípravy, leč vysoké mínění o sobě a nezřízenou ctižádnost zaujímatí místa přední. »Dej pozor Glaukone,« končil S., »aby nezřízená ctižádnost tebe nezaslepila a nezahrnula hanbou, objevíc jednoho krásného dne tvou nevědomost a neschopnost. A Glaukon uznal dobrou radu S. a používal času, aby se dříve v soukromí poučoval, než vystoupí na veřejnost. — To naučení se hodí pro všechna století a hodí se mnohým osobám každého stavu a povolání.

Tato kapitola je nadsána »o duši«; a to se zřetelem k mohutnosti rozumové. O původu, podstatě, ano i nesmrtnosti duše však neděje se tu určité zmínky. A také na jiných místech této morálky nalézáme jen matné stopy po nějakém životě duševním za hrobem. Neurčitost, známka deismu, vrhá své temné stíny i v tuto morálku. A přece otázky týkající se určení člověka je všeobecná, neboť ať kdo uznává anebo popírá budoucí život, ipso facto již jí se zabývá: —

V jaké souvislosti jsou tedy s tímto thematem následující články? Asi v této: Duše se projevuje 1. řečí (pravda-lež), 2. chováním (čest), 3. nezřízenou sebeláskou (marnivost-pýcha), 4. vlohami intelektuelními (zanedbávání jich — nevědomost).

Deset příkladů »o lži« je zajímavo tím, že analysují jednotlivé případy až ku příčině. Ovšem nic nového, neboť jmenované příčiny lži jsou téměř vesměs hříchy t. zv. hlavní, o nichž katechismus praví, že každý z nich je hlavou či pramenem jiných dalších hříchů (tedy nejen lži). Oč působivější jsou biblické příklady (Ananiáš, Giezi, Josefovi bratři), v nichž nejen lež, ale i trest Boží, který jí v zápětí stihá, se ukazuje!

V článku »o cti« přihlíží se spíše k vnějšímu zdvořilému nátěru, než ke zdokonalení vnitřnímu člověka. (Oč lépe v býv. katechismu: V čem záleží pravá čest? »Spravedlivě žiti a varovati se i stínu hříchu.)

Marnivost a pýcha se líčí jako mírnější a hrubší zjev nezřízené samolásky; výklad celkem se shoduje s výměrem, který podává katech. o pýše (»přeceňování sebe a nezřízená žádost cti a přednosti«); ale uvedený příklad »pýšný vyléčený . . .« činí ji toliko směšnou. Srovnejme s biblickými na př. pád andělů, prarodičů, marnivost apoštolů »nebudete-li jako to pachole . . .« a j. Jak ty mocně mluv!

Posléze se jedná o vzdělávání mohutnosti poznávací a činí se povrchní zmínka o zanedbávání morální stránky. Příklad o Sokratovi a Glaukonovi pro dítě nemůže míti prázdňné zajímavosti.

(Pokračování.)

Z Učebnice církevních dějin pro školy měšťanské.

JAN POŘICKÝ, katecheta v Ledči n. s.

(Pokračování)

Protestantství v Čechách.

I. Text. Protestantství dostalo se do Čech již kol r. 1520. Husité se přidávali k luteránům, kdežto Čeští Bratři se klonili více ku kalvincům. Zprvu byli protestanté u nás potlačováni, ale za císaře Maxmiliána II. vymohli si svobodu, kterou jim pak písemně zaručil císař Rudolf II. tak zv. majestátem z r. 1609.

II. Poznámky. Kdo šířil u nás protestantství a jaké ovoce nová víra přinesla.

1. Apoštoly katol. víry v Čechách byli lidé šlechetní, svatí, učení. Stačí jmenovati sv. Cyrilla a Meth., sv. Vojtěcha, Prokopa. Protestantskou víru však zavedli lidé docela jiného rázu: nevelkých vědomostí a nepěkné povahy.

Prvním hlasatelem byl Matěj Poustevník, řemeslem kožešník. Zůstal v Praze ve vápence a chodě městem vybízel lidi, aby se přidrželi učení Martina Lutera. Mnozí se mu smáli, aby šel raději orat nebo dělat, čemu se vyučil, ale mnozí přece mu uvěřili a měli ho za proroka. Když posléze byl z Prahy vyhnán, spojil se na Moravě s Janem Dubčanským, a založili sektu Habrovanských bratří, kteří však brzy zanikli.

Z prvních luteránů v Praze byl nejhorlivějším husitský farář na Týně, Jan Poduška. Člověk pokrytec, milující dobré jídlo a pití. Ve svém Kostele s kazatelnou nabádal lidi, aby se nemodlili Zdrávas Maria, a házel kamení po oltářním obrazu Marie Panny, až kus oltáře urazil. Podobného rázu byl kněz Martínek, želivský odpadlík Göschel, nepoctivý administrator Cahera atd.

Mezi všemi hlasately protestantství ani jeden se nedá přirovnati k sv. Prokopu, Vojtěchu, Methoději.

2. Také způsob hlásání byl docela jiný. S novým náboženstvím nastaly velké výtržnosti. Z němčiny překládány potupné hanopisy na papeže a biskupy. O Husově svátku luza přepadala kostely, strhovala sochy a obrazy a vláčela je blátem po ulicích. »Divně se to míchalo v Čechách mezi všemi stavy; jedni se od druhých oddělovali, divně postřky sobě činili, proti sobě kázali. Co jedni chválili, to druzí haněli, co prvé nebývalo, proměňovali a mnohé věci vymýšleli. Lid byl rozdvojený, mezi sebou se hádali, vadili, častokrát i poličkovali a bili bez lítosti (Staří letop. 445) — Jíž r. 1539 psal pan Jaroslav z Perštýna králi Ferdinandovi I., že prý se stále tvrdí, že víra má být svobodná, ale luteráni a zvingliáni ihono že nesnášejí, kdo jinak věří nežli oni, jinověrce kde a jak mohou, vyhánějí a statky jim berou (Winter: Život církevní, 95.)

3. Ovoce nové víry. Katolické náboženství vychovalo český lid ke zbožnosti a mravní zachovalosti, že staří naši předkové mohou v tom býti vzorem všem věkům budoucím (Palacký). — Nové náboženství však mravů nezlepšilo, naopak lid divočel stále více.

V Kadani 1584 o procesí Božího Těla protest. pastor posadil se do cesty na kládu, lál Vel. Svátosti, mužům i ženám, kteří šli v průvodě. — Téhož roku zpustli mladíci vynesli tam z kostela sochu a tropili s ní po městě šašky. — Hraběnka Marie Šenková 1585 přišla s celým průvodem do kostela v Nové Vsi, vzala na sebe kleriku a štolu, u oltáře začala posměšně zpívat a napodobovati mešní obřady, ba dala se na konec s jedním děvčetem do tance kolem oltáře. Ondřej Šternberk u Zelené Hory v několika kostelích se dopustil hrozných rouhání: Dal je způstošiti, oltáře sesekal, sochy a obrazy odvezl spálit do pivovaru. On i jeho 3 bratři byli známí »zlolajci, tepci a bijci kněží a loupežníci vdov. . .« (Winter 212.) — Takových příkladů lze se dočísti množství u Wintra, u Boro- vého v Životě, A. Brusa, A. Medka.

Znemravnělost na Broumovsku v době císaře Maxmiliána a Rudolfa II. byla hrozná. V městském archivu se chová soudní kniha zločinců, v nížto vidno, že od r. 1570 do 1626 bylo vykonáno neméně nežli 61 poprav. Vraždy, krádeže, lupičství, smilstvo, paličství — vše to bylo zde zastoupeno. Jediného r. 1605 bylo popraveno 6 osob, mezi nimi 5 vrahů, r. 1607 popravena matka, jež zavraždila své 3 děti. Dne 26. února 1606 visela na šibenici mrtvola jakéhosi vraha Kahlera; luza broumovská z neznámých příčin mrtvolu zohavila, utnuvši popravenci pravou ruku, ucho a vyříznuvši srdce. Podobné surovosti děly se denně. — Kněžím spíláno na ulicích, házeno po nich kamením. Po opatovi dokonce střeleno, a neukazoval-li se, dělávali si uličníci broumovští kratochvili tím, že vycpali slaměného paňáka, pověsili ho na šibenici a křičeli: Toť je Wolfgang opat!

Broumovští protestanti, zapřísáhlí nepřátelé opatovi, měli však i mezi sebou pŕtky a hádky. Jejich pastor Kiršman dopustil se totiž všelijakých zločinů a byl proto obeslán do Prahy k zodpovídání. Různými úskoky však dokázal, že byl

propuštěn na svobodu. Zatím v Broumově si zvolili nového pastora, Knorra. Utvořili se hned dvě strany, Knorrova a Kiršmanova. Často došlo k pouličním bojům a krveprolití. Na vánoce 1614 Kiršman dobyl luterského kostela a hřbitova. Asi druhého dne již zase vyhráli Knorrovci. — Dne 18. ledna 1615 předpadla strana Kiršmanova opět kostel, ale byla zase odražena. — Dne 27. ledna nový boj. Knorrovci se udrželi a odtesávali s okázalým posměchem poprsí Kiršmanovo, které si dal v kostele nad hlavní dvěře zasaditi. Po velikonočních o nějakém pohřbu počaly obě strany zbraněmi na sebe dorážeti, takže místo pohřbu byla bitva, v níž jeden chlapec zastřelen a mnoho poraněno. Tyto rozbroje trvaly tak dlouho, až Kiršman z Broumova zase utekl. (P. Wintera: Odboj Broumovských, 9, 44.)

Vůdce tehdejších Českých Bratří, Jan Blahoslav, napsal o luterských kazatelích: Členové jejich chlubi se evangeliem, ale jsou to docela bezbožní lidé a všecko konají pro svůj zisk, beze všeho pořádku, vedou ničemný život. (Gindely I. 16.)

Jednota Českých Bratří v této mravní spoušti uchovávala si dlouho přísnou kázeň. Ale i jí čekal osud každého lidského díla: Přežila se. Po šestnáctém století nastává úpadek a rozklad v Jednotě. Spis šesti mladých kněží bratrských předložený 1619 starším stěžuje si, jak Bratři ubývá: Vejde-li kdo z cizích do našeho shromáždění, slyší zpívati jednoho nebo dvou, vidí někdy malý počet posluchačů a milých těch služeb božích jalovost, sehná hlavu neb zasměje se, jde odtud. Lidu ve všech sborích ubývá . . . kdyby těch několik pánů, kteří nás ještě drží, sešlo — hned dudeme sirotci. (Tenora, Foltynovský, Bl. Sarkander, 66.)

Souhlasně psal Komenský: Jednota jak na počtu tak i horlivostí patrně zmenšena brala . . . sami mezi sebou jsme jalověli a jiní nevidouce při nás ničeho zvláštního, proč by se k nám táhli. Tak Jednota, byť žádných pokušení a nepřátel neměla, sama musela mizeti a jako dohořelá svíčka hasnouti (tamtéž).

Celkový posudek o protestantské době jest tento :

»Vyšší stavové, vyzuvsše se ze všeho církevního podřízení (t. j. pro odpadlou šlechtu neplatily žádné náboženské předpisy), předcházely v lehkosti mravů ostatní národ příkladem: hody a hlučné radovánky byly jejich obyčejné zábavy, smilstvo a cizoložstvo rozmáhalo se nadmiru, udušujíc šlechtěné snahy a vůbec chut k vážnějšímu zzměstnání . . . « (Tomek, Dějiny král. čes. 313.)

Protestant Denis v knize: Konec samostatnosti české II. 414 vypravuje, že všechny třídy strádaly tehdež týmiž neduhy: sobectvím, lhovostí k věcem veřejným, hrubostí nebo zkázou mravů, touhou po rozkoších a marnotratnictvím. Již r. 1545 sněm český byl nucen vydati zákon proti zpusťlosti, která zavládla i na venkově, proti cizoložství a mnohoženství, proti selským posvicením a jiným zábavám, při nichž pravidelně docházelo k nemravnostem, svárům a vraždám, zákon ten však byl marný, poněvadž šlechta, která jej měla prováděti, nebyla lepší.

4. Jiným neblahým ovocem nové viry bylo poněmčování naší vlasti. Prof. Winter vypočítal, že jak se protestantství šířilo, tak se šířil u nás i německý jazyk. V samotné Praze Němců stále přibývalo: posledních 30 let před r. 1621 mezi novými měšťany polovice, někdy i více bylo Němců. »Budiž to zvláště — píše jmenovaný dějepisec, a s ním souhlasěji všichni slavní badatelé — a s důrazem připomenuto, že od dob Přemyslovců až na dni naše nic tak silně a úspěšně nešířilo u nás němectví, jako nová protestantská vira . . . « (Winter: Život cirk. 4, I. 69.) — Dějepisec Rezek v Dějinách Čech a Moravy I. 21 tvrdí, že nynější německé území v Čechách pochází z dob protestantských před Bilou Horou. — Němci proto velebí svého Lutera: Poněmčení Čech je vznešená zásluha nauky Lutherovy, zásluha, které si my (Němci) za našich dnů musíme velice vážiti . . . « (Češi a Němci v Čechách, 40.)

N. B. Následuje článek o humanismu, o protestantismu, o obnovení církve sněmem tridentským a jesuity. Potom opět o poměrech českých.

Návrh čítanky katol. náboženství pro školy obecné.

O pátém přikázání církevním.

V zapovězený čas svatebního veselí nadržeti.

Církev zapovídá v pátém přikázání, abyhom v zapověděný čas svatební a jiné hlučné veselí nekonali.

O svatebním veselí a tanečních zábavách.

Církev katolická nežádá na věřících, aby byli jen smutní a zasmušilí. Mýlí se, kdo si něco takového myslí.

Ba naopak! Církev vede věřící a pomáhá jim k ustavičné vnitřní radosti, ano dovoluje i slušné taneční zábavy. K těm patří také svatební veselí.

Církev řídí se tu příkladem Pána Ježíše, jenž s matkou svou Pannou Marií a se svými učedníky účastnil se svatební hostiny v Káni galilejské a proměněním vody ve víno k svatebnímu veselí také přispěl.

Jest však v roce církevním: *čas adventní a čas postní*, v nichž vybízí církev věřící ku pokání.

A proto v tomto čase zakazuje církev svatební a jiné hlučné veselí, jako jsou taneční zábavy a plesy.

Čas adventní a postní nazývá se *zapověděný čas*.

* * *

Zapověděným časem jsou dni:

1. od první neděle adventní až do Hodu Božího vánočního.
2. od Popeleční středy až do Hodu Božího velikonočního.

Kterou část doby církevní roku nazýváme adventní?

Kdy připadá Hod Boží vánoční?

Jak dlouho trvá čas adventní?

Kterou středu nazýváme Popeleční?

Kdy slavíme Hod Boží velikonoční?

Jak dlouho trvá čas postní?

Kolik neděl má celý církevní rok?

* * *

V čase adventním a postním neboť účast na tanečních zábavách, ale chodí rád na pobožnosti, které církev v těch dobách (zvláště v postě) ustanovila.

Jan Konopík a Frt. Suchomel,
katecheté.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Říšský svaz katechetských spolků rakouských. Ke konci května konala se ustavující schůze spolku katechetského voralbergského a usneseno vstoupení do Svazu. V pracovním výboru byl stanoven sjezd projektovaný do *Lince* ve dnech 18.—20. července a spolu program přednášek, výstavy pomůcek, žákovských prací, ubytování,

celebrování a pod. Spolu pozváni všichni profesoři katechetiky v den 18. července ku společné poradě.

Katechetické kursy v Bavorsku v Norimberku (13.—16. července) v Mnichově (29. srpna—1. září) program obsahuje 15 témat časových. Legitimace pro účastníky 40 Mk.

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVI. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 9.

ZAŘÍ 1921.

ROČNÍK XXIV.

Laická morálka francouzská.

Podává JAROSLAV SLAVÍČEK, katecheta na Smíchově.
(Pokračování.)

KAPITOLA VIII.

O duši. (B.)

1. *Různé zjevy statečnosti.*

Další a to vládnoucí vlastnosti v člověku je *vůle*; vede člověka ke konání povinností. Síla *vůle* (energie) jeví se na venek statečností. Jsou různé zjevy statečnosti. Nejdůležitější je statečnost *vojenská*, neboť bez ní by země nebyla s to se udržeti. Hájití vlast, to naše povinnost, neboť jí zcela náležíme; a mimo to hájice vlast hájíme vše, co nejdražšího nám na zemi: rodiče, přátele, statky, sebe. Kdo se osvědčí zbabělým, zneuctívá sebe; upadá v hanbu a ztrácí vážnost. — A přece hleděti smrti vstříc na bojišti není ještě nejhorší, neboť bojovný zápal samoděk se zmocňuje vojína, příklad jiných ho povzbuzuje a má zbraně, aby se hájil. Více statečnosti zajisté je třeba těm, kteří jdou jisté smrti vstříc z povinnosti a brániti se nemohou; na př.: oni rolníci francouzští, kteří byvše zajati od nepřítěle, raději se dali postřílet, než aby vyradili, co se na nich žádalo. — Neméně třeba statečnosti i lékařů a těm, kteří v epidemii ošetřují nemocné s nebezpečím vlastního života. Mnohem však větší statečnost je těch, kteří se vrhají v plamem požáru nebo v rozbouřené moře, aby s napětím svých sil vyrvali nešťastné oběti, neboť jejich obět je dobrovolná a nikoliv povinností stavu (jako u vojína, lékaře . . .) — Třeba také se podívovali statečnosti odvážlivců, kteří přes tisícera nebezpečí jdou vztýčiti prapor vlasti v krajích cizích, jakož zasluhují podivu i ti, kteří ve svých laboratořích se věnují pokusům nebezpečným, by obohatili vědu a vlast novými vynálezy. — Nezasluhují však podivu a vděčnosti naši ti, kteří z pouhé marnivosti a ze zisku oddávají se nebezpečným cvikům na př. akrobaté. Život zajisté je něco drahocenného a má býti věnován jen něčemu cennému; a to jest povinnost. — Statečnosti je třeba nejen ku podstoupení smrti, ale i ke snášení bolesti fyzické i morální. Skutek statečný nežádá mnohdy leč krátkého úsilí vůle; naproti tomu jisté nemoci bolestné a nezhojitelné choroby vyžadují trpělivosti dlouhé a neúporné, kterážto trpělivost vzácnější jest nad statečnost jakoukoli. — Konečně je ještě jeden druh statečnosti, totiž obětovati se z lásky svým bližním, nešťastným, v odříkání se a sebezapření. Tyto oběti neznámé a skromné, vztahující se na celý život, jimž nedostává se jiné odměny, leč chvály svědomí, jsou nad jiné podivuhodny.

Pravá statečnost.

Čtu život Turenův a zajímavou událost. Dávám knihu do ruky svému dítěti a pravím: »Čti toto!« Hoch četl: »Jednou z rána Turenne přehlížel řady vojska; lež před bitvou. Dán povel k útoku a kanonáda začala; leč při první ráně připadl na Turenna strach, jeho obličej zbledl a nohy počaly se chvěti. Spodivením patřili naň důstojníci. Turenne odmíchl se poněkud a pak popatřiv na sebe, pravil hněvivě: »Starý kostroune, ty se třeseš? Povedu tě tam, kde se přestaneš třásti.« A po těch slovech se vrhl v nejprudší seč a toho dne bojoval statečněji než kdy jindy.« — Synek přestal čísti a zdálo se, že přemítá. Čekám, co asi řekne. Po krátkém okamžiku probral se z úžasu řka: »To je přece zvláštní!« »A co?« táží se. »Že Turenne měl strach,« odpovídá on. Dim na to: »Jako i člověk nejzdravější pojednou může onemocněti.« »Ovšem, na to jsem nepomyslel,« odpovídá chlapec a pokračuje, »a přece v něčem je velký rozdíl; nemoci nelze potlačit a tuto vidím, že T. strach zahnal. Měl statečnost, protože ji mít chtěl; myslím, že strach není pocitem, jenž by závisel na nás.« »Strach ovšem nezavíí i na nás, účinky strachu však ano; člověk není pánem svých pocitů, je však pánem svých činů; nemůže se ubrániti pocitů bázně, může však se ubrániti, aby nebyl zbabělým.« »Již chápu,« dí hoch, »a poznávám, že bázeň a zbabělost jsou dvě zcela různé věci. Ale kterak to, otče, že T. v onen den potlačil strach a to strach velký?« »Zcela jednoduše,« pravím, »zavolal proti němu pocit silnější nad strach, vzbudil v duši své myšlénku na povinnost a čest.« Dítě se odmícelo, jakoby zcela nová myšlénka se vynořila v jeho duši a pak zvolalo: »Ach, jaká to krása, že člověk může takto potlačit špatnou náklonnost jinou dobrou; jsou to přítelkyně, jež přiběhnou na pomoc proti nepřátelům t. j. chybám.« Obličej dítěte zazářilo radostí. »Ale pověz mi otče,« táže se, »musí se všichni lidé takto přičiňovati, aby byli stateční?« »Nikoliv, jsou také taci, jimž nebezpečí je zábavou na př. Duguesclin; neusmál se leč, když viděl blýskati se meče a od dětství raději přijímal rány, než dával.« »A či statečnost je lepší?« »Zjistě T., milé dítě, neboť Duguesclin měl slávu rekovnosti, T. však zásluhu.« »Maš pravdu, otče, a přece se mi zdá, že každý spíše byl by nakloněn chváliti statečnost Duguesclinovu.« »Pravdu diš.« »Je tedy tato větší?« »Ano, ale snad u lidí, před Bohem nikoli.« Dítě umlklo a vzdálilo se s hlavou sklopenou. Bude ta rozmluva proň marna? Nemyslím. Pochopilo, co znamená; ovládati sebe sama. Símé je v něm, mou péči bude, aby vzkličilo.

2. Statečnost morální, trpělivost, svépomoc.

Bolest fysická žádá statečnosti, bolest morální rovněž. — Není na zemi člověka, jenž by nezakusil útrap. Nespravedlnost, zklamání naděje, pronásledování, pomluva a jiné trampoty jsou společným údělem lidstva a proti nim máme se obrniti statečností, trpělivostí. Není také člověka, jenž by nemusil oplakávati smrt někoho ze svých; litujme jich, neklesejme však pod tíhou žalu. Nejlepší způsob úcty zemřelých je, pracovati pro blaho těch, jež milovali a tuto zanechali. — S touž odevzdaností máme hleděti i vlastní smrti vstříc, neboť i ta je údělem všech; nejlepší příprava na smrt je život bez hany; pokoj svědomí oslazuje poslední okamžiky. — Zvláštní druh statečnosti je, býti věren svému náhledu, což bývá řídkým zjevem, zejména u nás Francouzů; dbáme příliš ohledu lidského, co tomu řeknou, bojíme se posměchu. A přece máme se řídit dle rozumu a svědomí a odpírati pokušení; jinými se dáti vésti, to nedostatek důstojnosti. — A jako nemáme se podávati a býti spoluviníky jiných, žase naopak máme se přiznati ke svým chybám. Přiznání chyby umenšuje, lež ztěžuje; první je nám cti, druhé hanbou. — Mezi zly životními jsou některá, jichž nelze odvrátiti, a proto třeba, snášeti je trpělivě; jiná možno předvídati a tudíž uvarovati se jim. Rovněž neštěstí některá jsou nenapravitelná a těm nutno podrobiti se s ode-

vzdaností, jiná naopak napravitelna. Nařikati si — to k ničemu; spoléhati hodu — bláhové a zbabělé; musíme sami začítí, sobě pomoci, a to je nejjistější prostředek zjednatí si úcty a sympatie bližních a jejich podpory. Chtítí značí — moci.

Vytrvalost.

Samuel Smiles uvádí příklad neobyčejné vytrvalosti a pile jistého francouzského dělníka, dlícího nyní v Londýně. Pracoval tam nějaký čas jako zedník; najednou však byl bez práce a upadl v nouzi. Setkal se s kterýmsi krajanem svým, jenž měl výhodné postavení jako soukromý učitel francouzštiny. Tázal se ho, co by měl počítí? »Staň se učitelem,« pravil mu onen bez váhání. »Já učitelem?« praví tento s podivením, »já chudý řemeslník, který mimo to mluvím jen prostým nářečím? To je k smíchu!« »Nikoliv,« odpovídá přítel, »radím ti to zcela vážně; svěř se mé péči a já tě vyučím umění, kterak lze zdárně učítí.« »Není možná,« praví zedník, »jsem už na to stár.« A jal se dále hledati práci; leč ani v okolí Londýna práce nenalezl. Vrátil se do Londýna, vyhledal onoho přítele a pravil mu: »Marně sháním se po práci, chci tedy zkusit státi se učitelem.« Svěřil se péči dobrého přítele a neúmornou svou pilí dosáhl toho, že se stal učitelem netoliko mluvnice, ale i skladby klassické řeči francouzské. . . Dobrý přítel potom mu zaopatřil uprázdňené místo učitele francouzštiny, a náš bodrý řemeslník byl učitelem.

3. O hněvu.

Člověk náchylný ke hněvu je zjev ubohý; je předmětem bázně (lidé se ho bojí, aby v návalu hněvu jim neublížil) i hoden politování (neboť vášní tou zba-vuje se rozumu a tudíž své důstojnosti.) — Ve hněvu se stává člověk bytostí hroznou; nejen křičí a vyhrožuje, ale nevěda co či í, nadává a utrhá, ano i bije, zraňuje a vraždí ty, kdo jsou mu nejdražší. Hněv činí člověka zlým, násilným, surovým, ano i zločinným. — Také děti, náchylné ke hněvu, mají všemožně se přičiňovati, aby odstranily tuto nebezpečnou vadu; jde tu nejen o blaho jejich, ale i bližních. Když hněv se stal zvykem, bývá zlem nevyhoiditelným. — I když hněv nekali rozumu, bývá nebezpečnou vadou tomu, kdo se mu podává a těm, kteří jsou kol něho; člověk hněvivý činí nešťastným sebe i jiné, stává se nespo-lečenským. Neuměje vážiti slov, je stále nakloněn urážeti rodiče i přátele, a tak pozbývá jejich lásky a vážnosti. Jednaje v rozhorlení, dopouští se mnohých přeháhleností a působí si nepřátele, uvaluje na sebe nemilé následky, ohrožuje anebo v šanc vydává svou budoucnost, a konečně si připravuje žalost a výčitky svědomí; tedy nejen v zájmu svém, ale i bližních má se ovládati, býti pánem své vůle. — Hněv má téměř vždy nahodilou příčinu v nějakém nemilém překvapení. Ale známo, že v životě nelze se vyhnouti všem nepřijemnostem; nerozumno je, domnívati se, že vše půjde dle naší libosti, že nám nikdo nic neřekne, anebo neučiní, co by bylo proti naší mysli. Pamatujme, že žalosti jsou nevyhnutelný, bychom, až se dostaví, přijali je klidně, jako věc přirozenou, očekávanou. — Není spravedливо žádati na jiných, aby byli dokonalejší, než jsme my, a jako my nejednou se dopouštíme proti nim křivdy, snášejme také jejich chyby bez pobouření a trpělivě. — Důležité je odíratí prvnímú hnutí a dříve než promluvíme co nebo učiníme, máme uvažovati; okamžik uvažování skoro vždy působí k uklidnění, neboť buď že bychom se dopustili křivdy, anebo bychom tím neprospěli; podáme-li se však prvnímú návalu, hněv vzroste, zmámí rozum a pak nelze již ho zastaviti. — Temperament poněkud padá na váhu (člověk sangvinik), charakter mnoho prospívá, sebe-láska škodí (vede k nedůtklivosti), nejlepším však protilekém je skromnost a rozvaha.

Lék proti hněvosti.

»Jsi hněvivý, zlobíš se na všechno, stáváš se nesnesitelný lidem a hubíš své zdraví. Chceš, abych tě vyléčil?« tak mluvil lékař k svému příteli. »Dobře,« pravil oslovený, »máš lék?« »Tu je,« odvětil lékař, podávaje plnou láhev, »a kdykoli pocítíš nával ke hněvu, otevři láhev a užijev po jedné lžici.« Po nějakém čase opět přichází přítel k lékaři: »Tvůj lék se osvědčil, ale láhev jsem využíval celou a právě jdu pro jinou.« »Jdi tamhle ke studni,« praví lékař, »a naplň láhev vodou, neboť nic jiného v láhvi nebylo, leč voda. Co tě vyléčilo, nebyl nějaký zázračný lék, nýbrž ta okolnost, žes musil dříve láhev uchopiti a z ní se napíti, což stačilo, aby zastavilo a ochladilo tvůj nával ke hněvu. Jednej tak dále a budeš dokonale vyléčen!«

*

V předešlé části kapitoly, napsané »O duši«, přihlíželo se k mohutnosti poznávací, tuto se běže zřetel k mohutnosti snaživé. Refrain všech článků je: vůli svou ovládati; zprvu tedy je řeč o statečnosti. Nad jiné vzdává se chvála statečnosti těch, kteří obětují život svůj pro blaho bližních. V té příčině církev katolická vždy a všude může se vykázati neobyčejným počtem těch, kteří opustili vše, aby jen svým bližním mohli se věnovati a jim prokazovati tělesné i duchovní skutky milosrdenství, a rovněž s chlubou může vyznati, že ti hrdinové charity podivuhodnou silu morální čerpali jediné z morálky Toho, jenž řekl: »Cokoliv iste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.« K takovým skutkům nedovedla by nadchnouti tato laická morálka.

Článek o Turennovi, rekovném generálu Ludvíka XIV., podává rozmluvu otce se synkem, pro dítě poněkud obtížnou a nezajímavou, zajímavou však pro svůj konec, kde činí se zmínka o spravedlnosti Boží. Opět jedno ze sporých míst, kde se naráží na život člověka po smrti. Kterak však se zjeví spravedlnost Boží na věčnosti, té naléhavé otázky laická morálka zodpovídati nechce a zůstáváje člověka v rozpacích před záhadou věčnosti. Zase rys neurčitosti, deismu.

Nejslabší však stránka této morálky jeví se tam, kde se jedná o kapitole utrpení, kde právě by měla býti zdrojem útěchy. V bolesti fysické neb morální — jiného léku k trpělivému snášení utrpení tato morálka nezná, leč resignaci; podati se osudu, musí to býti. To však není útěcha, to znamená vlévat do srdce hořkost, beznadějnost, zoufalství.

Jaká útěcha však přijíti ze sv. víry, dávají znáti nejen slova Kristova »chudým se evangelium zvěstuje,« ale i miliony mučedníků. Víra dává útěchu již tím, že vysvětluje, odkud zlo ať již fysické (nemoc, smrt) aneb morální (vědomí viny, hřích .), ukazujíc ke prarodičům v ráji. Správně sice uvádí tato morálka, že nejlepší přípravou na smrt je pokojné svědomí; ale co platno, když nedovede říci, kterak nabude člověk pokojného svědomí tehda, byl-li nešťasten, že ho pozbyl hřichem. V tom případě jen víra mu podává lék, uložený ve svatých svátostech. Víra podává člověku nejen vysvětlení, proč vůle člověka je slabá a spíše ke zlému nakloněna, ale i ukazuje na pomoc Ducha sv., nabádá k modlitbě, uvádí pohnutky, z nichž vzpomínka na poslední věci je nejmoctnější a tak vůli všemožně získává, hýbe, posiluje a v dobrém utvrzuje. Nepraví, jako tato morálka »Člověče přičiň se, na tobě jen vše záleží,« nýbrž: »Člověče přičiň se, a Bůh ti pomůže.«

Dlouhý výklad »O hněvu« vsuší dítěti lépe a hravě biblický příběh »Kain a Abel«, kde vznik hněvu, stupňování se v zášť a vrchol všeho vražda, jako jedno z druhého psychologicky vyplývající se předvádí, spolu i s trestem, který zatvzrelého zločince již zde na zemi stihá. A jako pendant k tomu stačí uvést Abela, předobraz božského Spasitele, jenž praví: »Učte se ode mne, nebo jsem tichý a pokorný srdcem,« a ukázati na živý příklad těch slov na kříži. To zajisté zcela jinak pohne vůli člověka, než příklad, který uvádí tato laická morálka na konci kapitoly. (Pokračování.)

Z Učebnice církevních dějin pro školy měšťanské.

JAN POŘICKÝ, katecheta v Ledči n. s.

(Pokračování)

Obnovení katolického náboženství v Čechách.

I. Text: Katolická víra v Čechách začala se pozvétat k novému životu za krále Ferdinanda I. Roku 1561 bylo znovuzřízeno pražské arcibiskupství a na ten úřad byli dosazováni šlechtetní a horliví pastýři, jakými byli Antonín Brus, Antonín Medek a Lohelius.

Zároveň byli uvedeni do Čech jesuité. Tito založili první gymnasia a novou universitu. Výchovou mládeže a misiemi získávali jinověrce. Od té doby církev v Čechách se ustavičně rozmáhala, až po 60 letech tento vzestup byl uspíšen násilnými převraty po porážce bělohorské.

II. Poznámky. 1. První příčinu k obnovení katol. víry dal žalostný konec hnutí husitského. »Čechy propadaly barbarství, úroveň vzdělání se snižovala hloub a hloub« (Flajšhans, Pisemnictví, 256) » . . . proto hořejších deset tisíc — t. j. první třídou národa — zabírá pomalu a jistě opět katolictví. Šíří se pomalu, ale jistě: pevný názor světový, opřený autoritou papežství a mající v pozadí humanismus, působí mocně na mysl šlechty svými tisíciletými dějinami, zdvořilí a uhlazení italská prelátia, s nimiž Čechové přicházejí do styku, nabývají vrchu srovnáním se zdvořilým kněžstvem kalíšným a se zasmušilými duchovními bratrskými. Pomalu uchytává se zase kněžstvo římské půdy, celá řada měst bez toho zůstala katolická, a tak na konci našeho období, t. j. do r. 1526, shledáváme již v zemi početnou menšinu katolickou .« (Flajšhans, Pisemnictví, 283.)

2. Byli to však doposud katolíci jen podle jména, bez pravého přesvědčení a bez nadšení. Plné katolické přesvědčení a nadšená obětavost se u nás probudila až po opravách tridentských, když celou církví zavalil nový duch. Hlavní zásluha o to náleží jesuitům.

Dne 15. ledna 1556 poslal generál jezuitského řádu, sv. Ignatius, 12 jezuitů, Němcův a Belgičanův, aby se odebrali do Prahy. Stojí sám nad hrobem, napomínal je k důvěře v Boha: Kristus vítězí nad světem, On bude s vámi. Mužně pracujte, udatně mějte srdce v Hospodinu! Jemu služte věrně, dobrý boj bojujte! To budiž řečeno vám i vašim následovníkům. — Rektorem pražské kolleje (kláštera) učil il blah. Kanisia. Na cestě zkusili mnoho. V krajinách německých láli jim luteráné a nadávali mnichů papeženců, lidí povětrných, zralých pro kata nebo kamenování. V hospodách předkládali jim masitou večeři, ač byl půst, takže chodili raději o hladu spat.

Dne 18. února 1556 vešli do Prahy, starší z nich na voze, mladší pěšky, se sklopenými zraky, v černých habitech, krátkých pláštích, opírajíce se o hole, ubírali se ulicemi a náměstím k sv. Klementu. Lidé v ulicích stanuli. Jedni se tázali: Nač ti cizí mnichové k nám přišli? Jiní odpovídali: Přišli, aby nás převedli na víru římskou, ku poslušnosti papeže, slibili, že brzy otevrou veřejné školy a budou učit naši mládež. Po ulicích šly hlasy, že bude potřeba ty nové mnichy vházeti do Vltavy a dům jejich vypáliti. Na svých pochůzkách byli pozdravováni blátem a kamením. Když jednou bl. Kanisius sloužil mši sv., prorazil kámen z nenadání z ulice hozený kostelní okno a padl u samého oltáře. Jinému knězi u oltáře chtěl nějaký člověk dáti políček, ale frater mi istrant uchopil ho, pohrozil králem a vyvedl ho z kostela.

Jesuité začali křísiti katolické náboženství školou. Universita Karlova náramně klesla; měla jen jednu fakultu svobodného umění a vždycky pouze 10 až 11 mistrů a ještě šly stesky, že bude více profesorů než studentů.

Jesuité založili první řádně sestavené gymnasium, zvané dosud akademické, a spolu s ním založili i universitu u sv. Klementa. Záhy povstala v Praze řeč,

že u jesuitů naučí se chlapci za 3 měsíce více, nežli u dřívějších učitelů za 2 roky. Jejich školy plnily se víc a více, a žáci byli většinou z rodin kališnických a protestantských. Nic nebylo platno, že pražská městská rada zakazovala, aby nikdo do škol jesuitských nechodil, aby se pověrami papežskými nenakazil. Nikdo nedbal zákazu, měšťané, páni, rytíři posílali své syny do nových škol, ba již r. 1568 i sám staroměstský primátor (starosta), Jan Dražický, kališník, poslal do nich svého syna Vojtěcha. Žáci se vesměs chválili pro pilnost, skromnost a zbožnost.

Působnost jesuitů byla všestranná. Kázali i v žalářích, prosili za lidi uvězněné, vyprovázeli zločince k popravě. Dvakrát týdně chodili do špitálu, tu stáli postele, smetávali pavučiny, omývali špinu, metli. Jednou r. 1560 rektor Hoffaeus postavil se na Kamenném mostě u žebračka, jenž tu ležel polonah a nakažen, a velkým hlasem jal se naň žebrati.

Tato činnost zjednávala jim přízeň. Školami a misiemi získali přčetné jinověrce. U katolíků probudili vědomí, jen na naši straně že je pravda, a že je potřeba pravdu tu zastávat, pro ni se obětovati.

3. Roku 1555 12 jinochů českých bylo posláno do Říma na hlavní jesuitskou universitu — dvanáct apoštolů, zanicených pro slávu církve a moc řádu, vrátí o se do Čech. . . Jedním z nich byl Václav Šturm, jenž pak podnikl velký útok na hlavní baštu jinověrců, na Jednotu Českých Bratří. Za tím účelem odebral se do střediška Čes Bratří, do Litomyšle a později ještě do Krumlova. Zde odehrál se ten pověstný desíletý boj, kdy poprvé utkalo se ve velkých rozměrech a ve vědecké formě obrozené katolické náboženství s bratrstvím, boj, v němž řady Jednoty valně mezi vzdělanstvem prořídly a řady katolické zmohutněly a sesílily

Vážnost Šturma byla všeobecná. Boj vedl slovem i písmem. Všude, kam přišel, nabízel se k veřejnému hádání se členy Jednoty. Když tiskař Dačický nechtěl o své újmě tisknouti bratrské odpovědi na Šturmu traktát a ptal se ho o dobrozdání, Šturm odpověděl: »Mně jste vděk učinili, že jste mé knihy vytiskli. Budete-li i odporné těm tisknouti, proti mně nic neučiníte, ani mne tím nerozhněváte.«

První jeho spis tohoto směru byl: Srovnání víry a učení Bratří. Kniha učinila velký dojem. Bratří odpověděli, ale Šturm hned na to podal repliku (vyvrácení): Krátké ozvání. Potom zvláště se libil jeho leták: Šest důvodů, že Jednota Bratří Boleslavských z Boha není, a že žádný v ní spasen býti nemůže.

Bojovné spisy Šturmovy vynikají lepší formou a vyšším stanoviskem nad spisy strany protivné. Šturm výborně se vyzná v českém písemnictví. Zná díla Husova, Chelčického, staré letáky z dob původu Jednoty atd., vede si věcně, dokazuje jasně a zřetelně. Na příklad, že jeho důkaz, že ve věrouce Hus naprosto se odchyluje od Bratří a shoduje se s církví katolickou, je nevývratný. Bratří na mnoho ani neodpovídají, mnohým výtkám, zvláště jemným odstínům věroučným ani neporozuměli. (Flajšhans, Písemnictví, 395.)

Šturm často vytýká Bratřím nelogičnost (nedůslednost) a neučenost. To ukazuje zejména o jejich biskupovi Augustovi, s kterým mluvil v pražské kolleji: 1561, to ukazuje rozbořem písní t. zv. Husových, to ukazuje i při rozboru tonu, jakým Bratří píší: Bratří jako vůbec všichni tehdejší evangelici, mluvili o papeži tak, »až prý hrůzou vlasy vstávají« a při tom nikdy žádného papeže neviděli Šturm však viděl a mluvil se dvěma papeži, a nikdy nic takového hrozného nespatriil, a potvrzuje, že přišli se papeži poklonit křesťané až z Japanu atd.

Tímto sporem Šturm ukázal, jak strašnou zbraní jest řád jesuitský v boji proti nekatolíkům. — Šturm dovedl však také stavěti: jeho působení učitelské a kazatelské zjednávalo církvi ještě daleko více přívrženců, než tyto tak britce a obratně vedené spory.

4. Jesuité na sebe uvalili vášnivou nenávisť. Odpůrci vydávali proti nim hanopisy: O Jesuitích. Co jsou, jaká sekta neb řehola, kým původem vylihnutá, nebo: Zrcadlo jesuitů.

Obecný lid neviděl, že řád jesuitský za své velké a neuvěřitelné úspěchy děkuje svému výbornému zřízení, tuhé kázni, sebezapření a vysokému vzdělání, vlastnostem, které sotva, nebo jen měrou velmi skrovnou nacházíme u tetdejšího duchovenstva všech stran, jen Bratři poněkud vyjímaje. (Celý článek z dra Flajshanse: Dějiny Písemnictví, 394—6.)

5. Námitka. Jesuité seli nesvár.

Odp. Jestli se neobviňují ani Husité, ani Čeští Bratři. ani žádní jiní sektáři, že seli nesvár, když proti katolickému náboženství zaváděli náboženství nové, pak nesmíme mítí za zlé ani katolikům, že si své staré náboženství hájili, a to tím méně, když katolická víra jediná je pravá a jediná prospěšná.

Ostatně, kdo se chceš přesvědčiti, jakými pomluvami jsou jesuité dosud zasypáváni, čti dra Hodra Odpověď na Bílkovy Dějiny, nebo velké dílo Duhr-Poldaha: Bajky o jesuitech.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Vídeňský spolek katechetů. Členové spolku účastnili se dvou velkolepých exkursů do sv. Štěpánského dómu. Výklad podal slovatný odborník P. Heumann. Shlédnuty byly: klenotnice, katakomby, věže a j. V době, kdy školy v processích putují do chrámů — bohužel ovšem nikoliv, aby aspoň chvílenku věnovaly modlitbě — nezbytně třeba jest, aby také vídeňský katecheta něco věděl o sv. Štěpánském dómě. Také se přesvědčili účastníci exkursů, jak zub času hlodá a na našem velkolepém pomníku a jak Jednota pro stavbu a udržování dómu je chudá. Sbirka při té příležitosti vykonaná vynesla 1000 K.

Ke konci dubna (27.) byla četně navštívená schůze, při níž sdělena byla zpráva o novém zvýšení *remunerace* od obce vídeňské a na to na obec. šk. za hodinu 720 K (rakouských) a na měst. šk. 840 ročně; pě. hodin učiti gratis jako povinnost duchovní správy trvá dále, ale i pro letos chová se naděje na dostatečnou remuneraci. Pro substituty stanoveny drahotní přídavky 50%.

Po dalších zprávách o zastoupení katechetů v zastupitelství města Vídně prof. Seibert přednášel zajímavě o své metodě ve vyučování hluchoněmých.

Relikvie sv. Kříže. O ní pojednal důkladně P. Halusa ve známém lineckém čtvrtletníku (Theol. prakt. Quartalschrift 1921, I. Str. 52—59), z níž vyjímáme:

Dle tetdejšího předpisu nástroje mučitelské byly pochovány s odsouzcenci. Tak i tři kříže na Kalvarii byly šterkem zaházeny. Kol r. 320 byl kříž Páně odkryt sv. Helenou. Značnější část jeho dostala se na rozkaz její do Konstantinopole; kus z něho

byl zasazen do zlata, dopraven do Říma, a tam na rozkaz Konstantina chován v kostele, k tomu cíli postaveném, jemuž dáno jméno »kostel sv. Kříže v Jerusalemě«. Tato druhdy proslulá relikvie byla časem roztavena na 3 částky o 9, 12 a 16 cm. Sv. Petr v Římě má partikuli sv. Kříže o 57 cm.

Největší část Kříže zůstala v Jerusalemě, sv. Helena dala ji vložití ve stříbrnou schránku. Když mohamedáné kol r. 643 přepadli sv. město, rozdělili křesťané tuto část Kříže na 19 dílů, aby v případě, že by jeden neb druhý díl zničen byl, aspoň útěchu měli, že mají jiný. Čtyři z těch partikul zůstaly v Jerusalemě, ostatní dostaly se do jiných měst. Jedna z těch partikul dostala se r. 1187 do rukou Saladinových od biskupa lyďského upadnuvšího do zajetí. Po 32 letech, dobytím Damašku, obdrželi ji křesťané zase zpět. Z Jerusalema během století zvláště v dobách křížáckých, tetdejšími králi jerusalemskými a císaři byzantskými celý křesťanský západ byl opatřován partikulami sv. Kříže, takže Jerusalema naš schudl.

Celkem i obsahem význačné partikule sv. Kříže nalézají se ve Vídni, Melku, Lilienfeldě, v nemocnici Heiligenkreuz, v Opavě, v Trieru, Řezně, (na níž zřítí zvláštnost 3 lupou viditelné krvavé skvrny) Patíži, Bruselu, Benátkách.

Podezření, že by všechny částčky kříže ve světě roztroušené rozměry kříže překročily, přiměly Rohaulta de Fleury, že všechny ty relikvie východu i západu převedl na kubický obsah kříže. Ve spisku: »Mémoire sur le instruments de la passion« uvádí, že všechny ty relikvie dávají obsah as 10 dm³, kdežto kříž byl asi 4 m délky s příčným

dřevem 2 metrů, a zšíří 12 cm a průměrné tloušťky 8 cm 57—58 dm³. K tomu poznamenává Haluša. I kdybychom připustili, že při tom výpočtu Fleuryemu polovina partiкул ušla, anebo že by neměl známosti o relikviích u privatních osob a že od něho udaný obsah musil by býti zdvojnásoben, v tomto mimořádném případě měli bychom $\frac{1}{3}$ masy původního kříže.

Při liturgické pochůzce s dětmi po chrámech neopomine katecheta ukázati jim částechku sv. Kříže a poukázati na uctívání (líbání) ostatků sv. Kříže.

Jiné význačné relikvie mimo relikvii sv. Kříže, na něž katecheta bývá tázán, uvádí Herderův »Kirchenlexikon«.

1. **Irnová koruna** dostala se do Konstantinopole od sv. Heleny. Císař Balduin II. zastavil ji ve své finanční tísní Benátčanům a protože v čas platiti nemohl, daroval ji sv. Ludvíkovi francouzskému, který ji od Benátčanů koupil za 200.000 liber. Chová se v Paříži v Notre-dáme, nemá však již trůň, které byly různým kostelům věnovány.

2. **Sv. kopí** nalezeno bylo prý od sv. Heleny v Jerusalemě. Bodlo z něho dostalo se až do Konstantinopole; část jeho také od Balduina II. zastavena Benátčanům, od nichž dostal ji sv. Ludvík a přinesl do Paříže, odkud se ztratila. Větší část bodla sv. kopí je v Římě a chová se u sv. Petra.

3. **Hřeby** zda byly 3 neb 4, o tom je diskuse, byly die legendy nalezeny od sv. Heleny spolu se sv. křížem. Jeden z nich přinesl prý do koruny svého syna, z druhého prý dala udělati uzdu pro císařského koně. O symbolice praví sv. Ambrož: Korunu z kříže, aby jasně zářila víra, ale i uzdu z kříže, aby císařskou moc spravedlivě a mírně řídila. Ostatně největší autentitu mají hřeby v Trieru a Římě; římský hřeb má bez špičky délku 12 cm, se špičkou 16 cm, prostředně silný, čtyřhraný, silnou klenutou hlavicí a znenáhla zahrocuje se ve špicí.

4. **sv. roucho** nalézá se v Trieru, dostalo prý se tam sv. Helenou.

5. **pošní roucho** s obrazem Páně chová se u sv. Petra v Římě, ale zřídka se ukazuje. Jméno Veronika, jak se všeobecně soudí, pochází z vera ikon. Ostatně středověcí učenci nemluví o nijaké sv. panně Veronice, nýbrž nazývají tak obraz sám. Katecheté měli by toho dbáti.

6. **šindon** (roucho, v němž bylo zabaleno tělo Páně a do hrobu dáno) ukazuje se v Turině. V Schusterově »Handbuch zur

bibl. Geschichte« (II. str. 508) jeho autenticita se popírá a do r. 1350 se klade.

Christlich paed. Blätter roč. 44. měsíčník katechetický, vydávaný vídeň. spolkem katechetským stojí stále na své výši, ač na kvalitě papíru jeví se pokles. Uvádíme obsah čísla 6—8. Juni-August. Auf zum Bundestag nach Linz — Hofrat praelat dr. H. Swoboda (60 leti) — katechetische Bewegung... (W. Pichler) (vorträge, büchereien, institute) — ein Katechismus in zusammenhängen den Lehrstücken? — Religions unterricht an den Mittelschulen und — Förster — Religion u. Leben (dr. Kastner) — Exhorta k závěrečnému sv. přijímání k vystupujícím žákům. — Kampf. u. Sieg. — Relikvie. — Spolkové zprávy: Svaz, vídeňský spolek katech., spolek středškol. katech. rakouských, bibliografie.

Cena ročně 30 K (12 Mk, 12 Kč., 10 L.) Redakce: W. Jaksch, Bürgerschulkatechet Wien V., I. Schönbrunnerstrasse 75.

Vychovatelské listy, orgán paed. akademie, red. prof. dr. Kratochvíl roč. XXI. červen—července 1921 č. 6.—7. revui stojící na výši doby, jak obsah článků svědčí:

Životní dílo (A. Hlavinka), Výchova vůle — ve škole (V. Zapletal), Fenomenalismus a psychol. dualismus (dr. K. Černocký), Podrobná osnova náboženství (F. Mléčka), Aristoteles jako paedagogik a didaktik (O. Willmann), o škole pro rodiče (B. Simonides).

Následuje *literatura*: Skepse a gnose (dr. Vorovka), der freireligiöse Jugendunterricht (dr. Stölzle), Leib u. Seele (H. Driesch), základy výchovy náboženství a mravnost (J. Vévoda), André Cornelis (P. Bourget), z literatury pro mládež (J. Hruška).

Následují: *rozhledy*.

Vychovatelství: Laicisace vyučování a její hranice, potírání lži u dětí, o školní kázni, svobodná katolická universita.

Filosofie: Filosof. ústav v Lovani, socialistické časopisy, medicínské psychologie, idealismus contra positivismus.

Kulturní: Ignoranti.

Katechetická hlídka: ukázka z nové bibl. dějepavy, ukázka katechismu v článcích, die Seele der Schularbeit (V. Hugger S. J.), Religionsloser Moralunterricht (M. Prißilla S. J.), Ukázka katechismu v článcích katechetů X.

Vychovatelské listy vycházejí 25. každého měsíce. Předplatné 30 K zasílá se administraci do Olomouce, Wurmova ul. č. 16.

Věstník katechetský.

Příloha „Vychovatele“ k XXXVI. ročníku.

Redaktor JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

ČÍSLO 10.

ŘÍJEN 1921.

ROČNÍK XXIV.

Laická morálka francouzská.

Podává JAROSLAV SLAVÍČEK, katecheta na Smíchově.
(Pokračování.)

KAPITOLA IX.

O povinnostech ke zvířatům.

Dřívější náš katechismus i tomuto thematic věnoval několik řádků, a to na konci V. přikázání Božího: »Nemáme zvířata zabíjeti, lež když nám jsou na škodu, aneb když toho naše potřeba žádá; aniž je smíme týrati a mučiti. Domácích zvířat nemáme lehkovážně zanedbávati.« Nový katechismus krátce poznamenává: »Také hříšno, zvířata bez potřeby trápití nebo bez příčiny zabíjeti.«

Co tuto v hlavních rysech pověděno, rozvádí IX. kapitola laické morálky asi takto:

1. Zvířata jednak se liší od nás a jednak se nám podobají.

Nemají totiž ani rozumu ani svědomí; to jest nečiní rozdílu mezi dobrým a zlým, pravdou a nepravdou. Dále jsou podrobena pudu, nejsou svobodna ve svých skutcích a proto také nejsou zodpovědna.

Ale mnohá z nich mají jakýsi stupeň chápavosti, neboť porozumívají nám a možno je učití; také vespolek si rozumějí a často společně jednájí. — Nejen však rozumností podobají se nám, ale i citěním. Jsou podrobena nemocem, mají pocit hladu, žízně, bití, zranění; některá z nich dokonce jsou schopna projevovali i city ušlechtilé; lnou k nám, mají se vespolek ráda; na př.: pes jest člověku sluhou učenlivým, věrným, obětavým; kvočna bdí nad kuřaty s pečlivostí v pravdě mateřskou; mravenci nebo včely mají pud společenský a tvoří malé obce podivuhodně spořádané.

Z té příčiny, že zvířata jsou nám v mnohém podobna a že táž zla musí snášeti jako my, máme býti k nim dobrotiví.

Zvláště domácí zvířata zasluhují, by s nimi bylo lépe jednáno; bez nich nebylo by nám možno žiti ani zemi vzdělávati; živořili bychom. Ona nás živí, štátí, chrání; proto nejen z vděčnosti, ale i pro vlastní prospěch máme býti o ně pečliví. — A přece není řídký zjev, viděti lidi, kteří s bezpříkladnou surovostí vrhají se na zvířata, ač jim slouží všemožně. Vozkové sprostí a hrubí zasypávají ranami koně, kteří namáhavě táhnou náklad a klesají umdlením. Na kom vina? Ne-li na člověku? Zvíře činí co může, ale nesmí se žádati na něm více, než může. — Jde-li o výcvik zvířete, není trestuhodno bití je, leda činí-li se to z potřeby, mírně, bez rozčilení. Dáti však se strhnouti k bezúčelnému násilí v návalu slepé zuřivosti, znamená klesnouti hluboko pod zvíře.

Jistá zvířata máme právo usmrtiti. Především zvířata zlá a nebezpečná; v tom případě jsme v právu zákonitě sebeobraný; dále i zvířata krotká, nezbytná

udržování našeho života. Máme však jim ušetřiti bezúčelného trápení, způsobiti jim smrt rychlou a krátkou, aby neviděla příprav; smrt ovšem jest méně rapna pro zvíře, než pro člověka, protože ono ani z daleka neznamená příchodu ejho a neznají osudu, který je čeká. Ale pohled na přípravy mohl by v nich vzbuditi bolestnou předtuchu, a proto nemáme jim dáti trpěti leč smrt samu.

Vzorný kočí anebo bázlivý kůň. (A. V.)

Mnoho se vypravuje o zlých kočích; o jednom z nich nemám té zkušenosti. Jednou v noci k desáté hodině procházel jsem se ještě stromořadím. Slyším přijížděti fiakr, klusot koně zaznívá tichem nočním. Pojednou ticho. Kůň se těžceho lekl, zastavil se a couvá. Kočí však jej chlácholil, řka: »Ku předu, Koko, neboj se, to nic není.« Ale milý Koko neslyší, couvá stále a kolo je již téměř na chodníku. Jdu blíže a divím se té nezvyklé něžnosti kočího, jenž neustává, cožně konejšiti: »Neboj se, Koko, to nic není.« Ó kolik je těch, kteří v takovém případě uchopí bič za tenký konec a silnější rukojetí bít ubohé zvíře, nedbajíce zákona Grammontova. A čeho se bál náš Koko? Podle chodníku stál těžký válec, jaký slouží k rozdrčení kamení a vyrovnání silnic; voj trčící do vzduchu a nezvyklá podoba polekaly zvíře, jinak plaché. Kůň týčil uši a nohy se mu chvěly. Kočí sestoupil, držel zvíře za uzdu a chlácholil je jako bytost rozumnou. »Pojď, Koko, dovedu tě k tomu, abys viděl, co to je; pojďme spolu.« Ztěžka dovedl koně k válci; Koko supěl, semo tamo zmítal hlavou, nechťže patřiti na zmíněný předmět. Ale kočí byl trpělivý. Konečně přece zvíře se uklidnilo a šlo krok za krokem podle válcovitého vozu, majíc k němu hlavu obrácenou. Byl jsem jat údivem. Ještě více vzrostl můj údiv, když kůň minul předmět a chtěl zrychlit svůj krok. »Ani krok dále,« volal vzorný kočí, »půjdemo ještě jednou, musíš si na to zvyknout.« A znovu obrátil koně k onomu strašidlu, držel jej chvíli proti válci, domlouval mu lahodně a hladil po šíji. Koko důkladně prohlížel předmět ze předu, zadu i se stran; nohy se mu již nechvěly a uši měl skleslé. Kočí dosáhnuv vítězství, zahovořil: »A teď, Koko, pojedeme; ale ne rychle, jako bychom se báli.« A Koko klusal volně dál.

2. Týrání zvířat, zákon Grammontův, společnost k ochraně zvířat.

Zabijeme-li zvířata, může nám býti omluvou nutnost, potřeba; kdo bez potřeby hubí zvířata, zaslужuje výtky. A co teprve říci o těch, kteří mají radost, mohou-li je mučiti? Na některá zvířata vrhají se děti s bezpříkladnou zuřivostí ač jsou neškodná, na př. ropuchy. Odkud ta zuřivost, proč ten vztek? Jsou-li ohyzdná, je to jejich vina? Není to k nim krutá nespravedlnost, mají-li pykati ještě za to, že jsou ohyzdná? Ostatně nemá býti dětem neznámo, že ani ropuchy nejsou škodlivy, neboť prospívají v zemědělství, hubíce škodlivý hmyz, zvláště pak housenky a hlemýžďe; je tedy škodlivě a barbarstvím je ničiti. — Jsou však i jiná stvoření, nikoliv ošklivá a odpudlivá, naopak půvabná a roztomilá, na př. motýli a jiný hmyz, a přece trápí je děti s ukrutnou lehkomyšlností; vytrhují jim nožky, křídélka a všelijak mučí. — Jediné vyšší zájem (vědy, lidskosti) může omluviti trápení působené zvířatům; nikdo asi nebude vytýkati učencům experimenty, jež konají na živých zvířatech, by za cenu jejich bolesti vystihli léky proti hrozným metlám vztekliny, tyfu, jež lidstvo hrozně decimují. Pakli však trápení jich se děje bez potřeby a má býti jen ukojením zvědavosti, divadlem, hrou, zábavou a p., jest nejen zavržení, ale i trestuhodno. Také zápasy zvířat (kohoutů, býků) pořádané a tu a tam trpěné, svědomí zavrhuje; rozhodně otupují srdce člověka a kdo nemá soucitu se zvířetem, nebude ho míti ani s lidmi. — Ode dávna měla zvířata dosti výmluvných zastanců a vy dobře znáte jednoho

z nich, jenž právem slove »přítelem zvířat« — Lafonténa. A díky novodobým obhájčům jich, jichž zásluhou jest, že i zákon vzal je v ochranu. Roku 1850 poslanec Grammont navrhl zákon, který dosud platí a trestá pokutou 5—15 franků a 1—5denním vězením ty, kdo by veřejně a bezprávně trýznil zvířata domácí. — A přece zákon tento, jakkoliv užitečný, nestačil by zlepšiti mrav lidský. Jediné vychování může způsobiti tuto změnu; a proto my, učitelé mládeže, máme také povinnost. vštěpovati vám, jak ukrutno je trápití bytosti, jež nám nečiní zlého a naopak nám prospívají. Ve mnohých zemích se utvořily společnosti na ochranu zvířat, které slovem, knihami, odměnami zákon podporují. Také ve školách se tvoří malé společnosti k ochraně hnízd, a děti, které dříve byly neukladnějšími nepřáteli ptactva, stávají se jeho ochrancem. — Zbývá ještě učiniti zmínku o lidech, kteří mají naopak více lásky ke zvířatům, než k bližním; to druhá výstřednost. Mezi surovostí a touto nezřízenou láskou držíme se zlatého středocesti. Kočka, pudlík, papoušek nezaslужují té přílišné péče a láskání, jaké jim věnují někteří lidé. Pečovatí o ně třeba; pečovatí o ně však více než o děti, to vrchol pošetilosti.

(Pokračování.)

Přidavky II. třídy a katecheté.

A. TICHÝ.

Ačkoli přidavky II. třídy povolují zemské škol. rady státním zaměstnancům, učitelům i na družky života a to od doby, kdy tito prokázali právní nárok, velmi často se stává, že katecheté odmrštění bývají se svými žádostmi o tyto přidavky, když se jich domáhají pro sestárle, chudé sestry, rodiče, bratry, anebo vyhoví se jim, ale s poukazem výplaty od data vyřízení žádosti. Toť se ví, že napřed se to nechá hezky dlouho ležet a nepřijde-li úplně zamítavé vyřízení, a to už musí mít ta osoba podporovaná jen pár hodin k smrti — pak ještě snaží se humanni naše školské úřady katechetu o nějaký ten měsíc anebo celý rok jeho právního nároku na přídavek zkrátit. Proti tomu měl by se každý postižený ozvat rekusem k ministerstvu a domáhat se opravy, aby mu poukázán byl přídavek, od kdy zákonné podmínky trvají. Dle toho by se měli řídit obzvláště všichni ti, jimž povolené přidavky byly zastaveny, a kteří své nároky znovu ku přezkoumání zemským školním radám předkládati musili. Jsou četné případy, že svěští učitelé, učitelky a katecheta z téhož místa dostali vyřízení od téže z. šk. rady různá. Prví od data zastavení přídavků a katecheta od data vyřízení žádosti. To je při nejmenším nespravedlivé!

Dnes pro povolení přídavku II. třídy jsou podmínky stíženy. Pro informaci podotýkám, že za nynější praxe zemské školní rady pro povolení přídavků II. třídy vyžaduje se:

1. Podati žádost (opatřenou 2 K kolkem a doklady s 50 h kolkem), v níž žadatel prokáže, že podporovaná osoba: sestra, bratr, schovanec, otec, matka (oba platí za 1 osobu) žadatelem je zcela neb z převážné části existenčně vydržována. Její roční příjem, renta, pense, nesmí už být přes 1000 Kč! Jakoby dnes někdo mohl býti živ za 1000 Kč ročně! Aby takový osud jednou postihl pány, kteří takovou hranici stanovili! Nepřeju jim to, ale dobré by to bylo. Pak by jistě byli uznalejšími.

2. Přiložit osvědčení obecního (městského) úřadu, že podporovaná osoba žije s žadatelem ve společné domácnosti a od které doby.

3. Vysvědčení nemajetnosti dotyčné osoby, stvržené obecním a politickým okr. úřadem.

4. Vysvědčení lékařské (nejlépe od lékaře okr. politického úřadu), že táž osoba pro vysoký věk neb chatrné zdraví je i jinde výdělečné práce neschopnou, aby se samostatně vyživila mohla.

Tolik pro informaci členů s podotknutím, že samo sebou se rozumí, komu povolen drahotní přírvek II. třídy, tím samým má nárok i na přírvky II. třídy jiné, jako je mimořádný a nouzový. Nicméně doporučuje se v žádosti ihned žádat o povolení všech přírvků, ježto leckde o. š. rady poukázaly třeba jen drahotní přírvek II. třídy a druhé ne.

Naše nejnaléhavější stížnosti a požadavky.

ANT. TICHÝ.

Našich stížností a oprávněných požadavků, jak co do právních a hmotných poměrů tak co do mravně náboženské výchovy, jest hezká řada a mnoho, mnoho by se dalo o nich všech celé kroniky vypravovat. Než v této době a za nynějších poměrů poukáží níže aspoň na ty nejhlavnější.

Na prvním místě je to zřízení státem vydržovaných konfesijních škol, jak se jich domáhají zvláště katoličtí rodičové (židé, evangelíci je po většině mají) a jak i my katecheté po zkušenostech celých desetiletí marně jsme se o ně zasažovali. Ale o tom bude jistě častější příležitost ještě jednati. Za to nelze již děle mlčeti ku velikým nespravedlivostem, jichž dopustily se jednak sbory zákonodárné anebo dopouštějí se školské úřady proti našemu stavu, jež nikterak nelze ani sociální spravedlností ani namnoze zákony podepřít. Nelze dále mlčeti k tomu, že i našim katolickým žákům ztěžováno je různými ministerskými nařízeními i samo přijímání sv. svátosti, jež pro mravní jich zušlechtnění má takový význam, a že nedopřává se jim ani jedna hodina prázdná ke službám Božím ve dny tak dojemné, jako je počátek a konec školního roku. Z té příčiny uvádím i pro informaci — zvláště venkovským našim členům, v čem jsme zpravidla poškozováni, čeho zvláště bychom se měli domáhat a čím opíráme svou obranu.

Největší bezpráví ovšem stalo se katechetům novým po 5. červnu ustanoveným a pak starým katechetům mimočeským. Oni dnes jsou ve svém postupu oproti učitelům stejného fyzického staří zkráceni skutečně o celých 5 let a právě tak i staří katecheté mimočesťi, jestli i jim nesprávně 1 rok za počáteční službu bude odčítán, ač si zaň i penzijní příspěvek zaplatili. A to je jen v tom nejpříznivějším případě, že hned po vysvěcení nastoupili v službu katechetskou. Ještě hůře jsou na tom ovšem, kdož po 2, 3 neb více letech teprve katechety se stali. Že tomu tak, patrně ze srovnání dvou jinochů 12 letých, z nichž jeden šel na měšťanku a po 15. roce do učitelského ústavu a druhý na gymnasium a po 20. roce teprve na bohosloví, Prvý ve 20. roce bude již ve službě školní počáteční příjmy i na vesnici 8028 Kč, druhý teprve v oktávě. A než tento po vysvěcení (24 letý) bude moci v nejpříznivějším případě počínaje rokem 25. započítati počáteční službu katechetskou, prvý jako svobodný učitel *obecné* školy bude mít za těch 5 roků příjmů 44 892 — 46.678 Kč (poslední týká se Prahy) a v dalších jen 5 letech bude mít nad to roční příjem vyšší od 1800—3432 Kč. Tak se u nas

rozumí *»paritě«*. Kdyby se uvedlo porovnání s učitelem měšťanské školy neb i industriálními učitelkami, byl by rozdíl ještě křiklavější. Ale uvedené stačí, aby každému nepředpojatému bylo jasno, že je nejvyšší čas tuto nehoráznou nespravedlnost odčinit a přiznat těmto katechetům *novým* a *starým* katechetům *mimočeským* buď lepší časový postup skupiny *A* neb aspoň tak zvané *»vyrovnávací čtyřletí«*, jak zemský sněm český již roku 1913 přiznal katechetům v Čechách, by aspoň stejných požívali příjmů s učiteli světskými ve stejném fyzickém stáří. A to je možno pouze novellisací § 17. po případě i upravením § 37. paritního zákona též pro staré katechety mimočeské, jak z dalšího odstavce 1. vysvítá, jenž na nejpalcivější křivdu hlavně katechetů nových se týkající poukazuje.

I. Jak byli *v celé říši zkráceni katecheté* škol obec. a měšťanské t. z. *noví*; t. j. po 5./6. 1919 ustanovení, proti katechetům ustanoveným před 5./6. 1919 ukazuje § 17. zák. ze dne 23. května 1919 č. 274.

A) V tomto § 17. se stanoví 3 letá doba počáteční služby, které starší katecheté neměli. To je zkrácení *o 3 léta*. V Čechách pak jsou zkráceni ještě víc:

B) Dle § 32. *»Osnovy zákona z r. 1913«* připočítávalo se starým katechetům hned při jejich nastoupení služby katechetské ať definitivní nebo řádně zatímní t. zv. vyrovnávací čtyřletí, novým katechetům nic. To je zkrácení (v Čechách) *o 4 léta*.

C) Služební doba starých katechetů podle § 66. Osnovy zák. z r. 1913 trvá 31 let, u nových katechetů 35 let. To je další pro ně zhoršení *o 4 léta*.

Na štěstí počáteční služba byla zákonem ze dne 7./10. 1919 č. 541 snížena pro všechny státní zaměstnance i učitele ze 3 let na 1 rok, takže nyní jsou noví katecheté proti starým zkráceni *v Čechách o celých 5 let co do postupu* (i proti stejně tys. starým učitelům) *a povinnost služební mají o 4 roky delší* (než kat. staří.) Tím zavedena znovu stará křivda a nečká se u nich ani na delší dobu studií ani na pozdější možnost nastoupení skutečné školní služby, ač v duchovní správě často vyučovali za horších podmínek na školách téže kategorie a sám zemský sněm v Čechách to uznal již r. 1913.

A též nespravedlnost postihla i staré katechety na Moravě a ve Slezsku, ježto podobného ustanovení § 32. osnovy z r. 1913 se v jejich zemích nejočkali.

D) Další křivda, která se ještě nad to novým katechetům děje, spočívá v následujícím:

§ 17. paritního zákona (č. s. z. 274) připouští, aby se novým katechetům započítala do počáteční služby léta v duchovní správě pokud vyučovali na veřejných školách, ale nejvýše 3 léta. Když pak byla počáteční služba zákonem ze 7./10. 1919 snížena na 1 rok, tu zemské školní úřady započítávají do počáteční služby novým katechetům jen jeden rok z duch. správy a na *druhé dva* (dle § 17. parit. zákona započítatelné /do počáteční služby) *neberou zřetele*, ač duch zákona byl usnadnit katechetovi postup do hodnostních tříd, když si praksi 3 letou odbyl v duchovní správě.

Proto by bylo spravedlivě po snížení počáteční služby na jeden rok, aby druhé dva roky z duchovní správy se jim započítaly do postupu, pokud 3 léta vyučovali na veřejných školách. Ač § 5. parit. zákona z. š. rady k tomu splnomocňuje, přece prakse z. š. rad je nepřívznivá, kdežto u učitelů světských vykládají se zákony in melius. Staří učitelé měli totiž před vydaním paritního zákona i říjnového 20 měsíční praksi. Když pak zákonem ze 7./10. 1919 č. 541 byla po-

částeční služba snížena na rok, zemská šk. rada čítá jim jeden rok do praxe a druhý rok do postupu. U nových katechetů by měla býti tedy stejná praxe, takže ze 3 let duchov. správy jeden rok by měl býti počítán do počáteční služby, ostatní 2 leta do postupu.

II. *Starým* katechetům (ustanoveným před 5./6. 1919) křivdí v celé řiši zemské šk. rady:

A) *odpočítáváním* jednoho roku za čekatelskou dobu k 1. lednu 1921, ačkoli oni nikdy před tím čekatelské doby (pratikant. služby) neměli a žádný zákon ji pro ně nezavedl, naopak § 37. parit. zák. dí, že se jim doba služební má počítati »od prvního jejich ustanovení, podle dosavadních zákonů zemských«, a také čtyřikrát dostali dekrety (dle »Osnovy« k 1. lednu 1918, dle parit. zák. k 1. listopadu 1918, dle říjnového zák. k 1. září 1919 a dle novely zákona říjnového z 18./12. 1919 č. 25. též k 1. září 1919 aniž jim byl jeden rok čekatelské služby odpočítáván. Konečně i při posledním zařadení k 1. lednu 1921 v některých okresech byla započítána jim všechna služební doba jako dřívě. Prováděcí nařízení vlády rep. čsl. k zákonu ze dne 3./4. 1920 č. 222. datované 22./12. 1920 č. 666 samo v § 3. a v 19. připouští kategorie státních zaměstnanců, které nemají čekatelské doby a že se jim ta doba nemá odpočítávati. »Čekatelské lhůty, pokud v kategorii, o niž jde, jsou zavedeny, buďtež zachovány.« (§ 19.) U učitelů byla to kategorie starých katechetů, kteří neměli čekatelské doby, proto jim nemá býti odpočítávána, ani jeden rok.

B) Dle §§ 15. a 16. vládn. nařízení ze 22./12. 1920 č. 667 k zákonu ze dne 9./4. 1920 č. 222 může býti i katechetům započtena mimostátní *veřejná služba civilní* a jiná, jí na roveň postavená, před nastoupením akt. služby školní plně, e-li *rovnocenná co do výkonu a vzdělání* předepsaného pro civilní státní službu, o niž jde, *soukromě plně*, nebo *nejvýše 5 let*. Započítání má býti provedeno k 1. lednu 1921. Dle toho také v některých ministerstvech zcela správně považují službu v duch. správě, staví na roveň veřejné státní službě civilní, protože ona jest této co do vzdělání i co do výkonu rovnocennou,

Tak ministerstvo pošt a telegrafů v čís. 12. Věstníku ze dne 16./3. 1921 výnosem z 25./2. 1921 č. 1726 II. ku § 15. vládn. nařízení z 22./12. 1920 č. 666 praví: »Veřejnou mimostátní civilní službou nebo jí na roveň postavenou rozumí se na př. služba v ústavech zemských, okresních neb obecních, služba u komor jako obchodních, advokátních a notářských, služba v duchovní správě.« Dle toho — jak zjištěno — také kněžím vstoupivším do poštovní služby započítávají se na den všechna léta duchovní správy do postupu s odečtením 1 roku praktikanckého. Právě tak postupuje ministerstvo financí a žádnými klausulemi to započtení neomezuje.

Zjištěno, že minist. nár. obrány na den započteno úředníkovi T. všechna léta od 18. roku strávená ve službě obecního tajemníka v Heralci.

U školních úřadů však jeví se snaha započítání služby v duch. správě do postupu omezovati určitým počtem vynčovaných týdenních hodin: zprvu 25, pak 22, pak 16 a dnes prý zemský výbor český trvá na 16 hodinách, což jest zcela bezdůvodno, neboť, kde kaplan nevyučuje, má zase o to větší práci kancelářskou opět v zájmu veřejnosti i státu konanou. Proto jest žádoucnou, aby i ministerstvo školství a nár. osvěty a úřady školní zcela tak postupovaly jako úřady jiných ministerstev a katechetům ustanoveným do 1./IX. 1919 až do 31./12. 1919 za-

počítaly plně leta z duch. správy do postupu a neomezovaly žádným počtem vyučovacích hodin. (Totéž říká se i katechetů na středních školách.)

III. Pro změny náboženského vyznání dítek nařizují okr. škol. výbory — jako pražský — oběžníkem ze dne 22./8. 1921 č. j. 6471—VI. ai 1921 — »aby vyučování náboženské bylo posunuto na poslední hodiny vyučovací dopolední i odpolední; v prvních hodinách může se vyučovati pro potíže s dětmi nekato-lickými jen výjimečně, což je nutno zvláště odůvodniti. Nestačí-li poslední hodiny vyučovací pro vyučování náboženství ve všech třídách, bude nutno vyučovati katolickému náboženství v *prázdných půldnech* podobně jako se vyučuje nábo-ženství jiných vyznání. Jazyku francouzskému je nutno vykázati takové hodiny vyučovací, aby děti mohly míti z vyučování prospěch, což není, když se mu vy-učuje na př. při nedílném vyučování dopoledním v šesté vyučovací hodině.«

Naproti takovýmto pokusům třeba zdůrazniti a trvati na tom, že:

1. náboženství jest podle dosud platných zákonů povinný předmět a proto má míti místo v rozvrhu.
2. Co se nehodí pro frančinu — nepovinnou! nemá býti určováno pro vyučo-vání náboženství.
3. Jednoduchá frekvence nebudíž povolována, než pokud připouští dosud platný školní a vyuč. řád. (§ 60)
4. Kde bude třeba redukovati třídy pro menší počet katolických žáků, má býti katolíkům od škol. úřadů měřeno tak, jako se dosud dělo jinověrcům.

IV. A že na nejvyšš nutno změnou osnovy zákona z r. 1913 v Čechách a přísl. zákonů jiných zemí, *postarati se o zvýšení remunerací a cestného* za vyučování nábo-ženství *pro kněze z duchovní správy a za přespočetné hodiny vyuč. pro katechety z po-volání*, otom se bezpočtukrát mluvilo a všude blahovlně »se uznává«, ale skutek utek.

V. Konečně nutno domáhati se, aby pro katolické děti vymozena byla aspoň jedna hodina prázdná od 8—9 ráno na počátku škol. roku v den všední po zápisu a na konci škol. roku, by jim tak byla poskytnuta vhodná příležitost sůčast-niti se služeb Božích ke vzývání Ducha sv. na počátku a ku poděkování Bohu zase na konci škol. roku, a aby byla ku přijetí sv. svátosti mezi rokem aspoň v době velikonoční jeden den prázdnina povolena *pro žáky téže třídy neb téhož oddělení*

Lze očekávat, že všimne se někdo konečně těchto nejnaléhavějších našich spravedlivých požadavků a nás vážně se zastane?

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Spolek katechetů v Čechách měl 7. září mimořádnou členskou schůzi, první po prázdninách za jindy četné účasti — jak se dalo očekávat vzhledem k očekávaným změnám, o. š. výbory až v poslední chvíli před začátkem škol. roku avisovaným. Mezi přítomnými bylo vidět i mnohé pány členy a dokonce i nečleny velmi ležerní, z čehož lze soudit, že musil to být pro ně pořádný »štouhanec«, že se konečně k jakési sou-činnosti přece probudili a lze doufat, že snad pro společnou práci a naši organizaci projevovat budou větší zájem. Neboť v ta-

kových chvílích poznávají, že jednotlivce mnoho neznamená a že jen v pevně sem-knuté organizaci je naše síla, je naše záš-tita. V poradě po zahájení předsedou Mau-lem přečteny nejprve nejđ. pražským ordi-nariátem pro nastávající konference biskupské vyžádané návrhy k zlepšení mravně-nábo-ženské výchovy naší katol. mládeže ve škole i doma, jakož i naše požadavky a stíž-nosti stavovské. S vypracovaným podáním projeven jednomyslně souhlas a o 1. bod doplněn, jak o tom ve zvláštním článku se pojednává. Potom referováno bylo jednatelem

a předsedou o studiu otázek započtení let z duchovní správy a nezákonného oddělení 1 roku katechetům starým. Obojí dosud není rozhodnuto. Dalším předmětem rozpravy byly oběžníky o.š. výboru Pražského, Vinohradského a j., které — ač zdánlivě různé stanovisko zaujímají v otázce umístění hodin náboženských a hranic pro spojování tříd — přece jdou za týmž cílem a značí beze sporu další etapu vytlačování náboženského vyučování, snižování významu mravně-náboženské výchovy a stěžování služby katechetské špatným rozvrhem, odsunováním hodin náboženských po většinu na nejhorší hodiny i prázdné půldny a spojováním tříd i postupných s větším počtem žáků, než provádějí předpisy školní rady k řadě škol. a vyučovacímu stanovily a v odděleních pro jinověrce bylo praktikováno. Proti tomu bylo usneáno cestou zákonnou se bránit a hájiti se mimo nahoře uvedenými důvody i nariadením ministerským z doby popřevratové platícím pro vyšší třídy škol středních, dle něhož povoluje se již samostatné oddělení vyučování náboženského o 2 hod. týdně, když se přihlasi k němu aspoň 20 žáků. Ke konci podal zprávu o Velehradském zájezdu na katechetský kurs jednatel Tichý, Podrobněji líčí jeho zdařilý průběh kolega Košák v našem »Vychovateli«. K ustavení Svazu katechetských spolků došlo a Svaz činnost svoji již zahajuje a celá řada důležitých úkolů jej ještě očekává. Kež dostane se mu vždy laskavým porozuměním náležitě podpory zvláště v našich řadách, by splnití mohl, naděje v něj kladené.

A. T.

Svaz katechetských spolků v republice čsl. se sídlem v Praze, povolený ministerstvem vnitřní výnosem ze dne 5. března 1921 č. 17.264—6/21 a zemskou správou politickou v Praze ze dne 23. března 1921 č. 2 A 1199/1 ai 1921 č. 2 sp. p. 95.741 ustavil se ve dnech Velehradského katechetského kursu 13. července t. r. Do Svazu je přijat: 1.) Spolek katechetský v Čechách se sídlem v Praze (s 346 členy a právem 14 hlasů) zastoupený delegáty kolegy Havelkou, Jirušem, Košákem, Tichým. 2.) Spolek katechetů diec. Olomoucké se sídlem na Velehradě (s 136 členy a právem 5 hlasů) zastoupený delegáty kol. Jandou, Štanclem, Mlčíčkou, Mlíchochem, Tylečkem. 3.) Sekce středoškolských učitelů náboženství s vyuč. řeči českou v Praze, (s 75 členy a právem 3 hlasů) zastoupená kol. Matějkou. 4.) Skupina katechetská při Jed-

notě katol. duch. diec. Brněnské se sídlem v Brně (s 73 členy a právem 3 hlasů), zastoupená kol. Matouškem, Bartosem a Štěpánkem. Ustavující schůzi zahájil kol. Tichý a k jeho návrhu jednomyslně předsedajícím zvolen vldp. prof. Janda, který obratně celou schůzi řídil až do zdárného zakončení volbou předsednictva a výboru a stanovením směrnic úkolů pro budoucí činnost nového našeho ústředí. Předsedou zvolen prof. Ant. Janda v Kroměříži, místopředsedou Ant. Benda, katecheta a náb. skoldozorce v Praze VII. Skalecká 11., jednatel Ant. Tichý, katecheta v Praze-Podolí 131, pokladníkem Arnošt Oliva, katecheta z Prahy-Vysočan 269., členy výboru: Václ. Hála z Kr. Vinohrad, Fab. Matoušek z Brna, Fr. Mlčíčka z Napajedel, Thdr. Lubomír Petr ze Smíchova, náhradníky: Jan Čihák ze Žižkova, Josef Tyleček z Frýdku, Jan Boháč z Prahy a Bartoš z Brna.

A. T.

Spolek katechetů v Čechách dle usnesení členské schůze z 15. června t. r. ještě před prázdninami zaslal cestou arc. konsistoře v Praze zemské školní radě memorandum, v němž odůvodněno, že je nutno ponechati náb. hodiny vyučovací v rámci rozvrhu hodin před.mětů povinných. Zemská rada katolíků požádána za podporu, by kalličti rodičové o záležitostech nynějšího školství byli poučeni a k hájení mravně-náboženské výchovy svých dětí a svých práv povzbuzeni. Na velehradském letošním katechetském kursu zastupovali náš spolek vedle jednatele ještě katecheté: Fr. Košák, kol. Jiruš z Prahy a Havelka z Miehle. K ustavení svazu katechetských spolků došlo a jsou v něm zastoupeny dosud naše čtyři katechetská sdružení z Čech a Moravy. Ku přání nejd. ordinariátu v Praze pro nastávající konferenci biskupů čsl. sestaveny všechny naše nejpálčivější požadavky a poměrům oppovídací návrhy, které předčítány byly na členské schůzi ve středu 7. září t. r. o 4. hod. odpol. ve Spálené ulici 15. V ostatních měsících t. r. bude zachováván pořad schůzí obvyklý: 1. středu schůze výborová, 3. středu schůze členská.

P. T. Kollegům.

Dovolují si upozorniti na vhodné exhorty pro měšťanské školy od prof. Eduarda Waschitzky v českém překladě, jež vyšly tiskem u R. Prombergra v Olomouci.

Fr. Šebestík,
katecheta v Polné.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVI. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXIV.

Redaktor ANT. ZELNITIUS.

Spojme se k záchraně naší mládeže!

Už po leta veden zásadní boj mezi katolickými a moderními paedagogy o směr výchovy mládeže. Zatím co pro katolického paedagoga jest smérodátným uče í Cirkve a zvláště její věrouka a mravouka, snažili se moderní paedagogové, popírající vše nadpřirozené i samého Boha, přizpůsobiti se duchu času, který společnost ovládá. Tohoto ducha času, ducha to čirého atheismu, musíme si ovšem také všimati, ale jen potud, abychom věděli, jak mládež před ním varovati a vychovatele upozorniti na zhoubné jeho následky a ovoce. Skutečného pokroku ve vědě a umění nebudeme a nemůžeme přehlížeti.

Státním převratem nabyli moderní paedagogové vrchu a hned, kde a jak mohli, snažili se vliv katolické paedagogiky omeziti, ba dokonce i překaziti. Mají tu výhodu, že za nimi stojí tak zvané pokrokové strany v obcích, okresích, parlamentu a sám ministr školství a národní osvěty G. Haberman dal jim plnou zvůli.

Kdo však upřímně miluje naši mládež a má opravdovou lásku k národu a vlasti a nepřehlíží zúmyslně blahodárný vliv náboženství ve výchově vůbec a k vytvoření pevného charakteru zvláště, nemůže lhostejně přihlížeti k těmto moderním proudům, nechce-li býti spoluzodpovědným na národním neštěstí, které bude výsledkem těchto ukvapených snah, neboť mládež jest a zůstane budoucností národa. Jaká mládež, taková budoucnost. Mládež bývá obyčejně takovou, jakým bylo její vychování.

Srovnáme-li dnešní mládež s mládeží dřívější, musíme doznati, že už teď jeví se veliký rozdíl. V mládeži skrývá se schopnost k dobrému i zlému. Tak tomu bylo a bude. Dokud však mládež aspoň zdánlivě byla vedena v duchu náboženském, bylo to přece lepším, než jest dnes. Toho neupře ani ten největší moderní idealista. Ubývá ucty k autoritě učitelově, mizí cit pro povinnost a zodpovědnost a tím zahníždí se i nedbalost v učení a povrchní ledabylost. Výsledky jsou opravdu málo uspokojující. Sváděti vše na válečné poměry, jest nemístné. Byly-li tu nějaké vady a nedostatky, ty se mohly během dvou let z většiny odstraniti. Klesá i mravní úroveň a to jest to nejsmutnější. Národ mravně pokleslý kopá si hrob. Velicí národové zhynuli nemravností, neuchránili se ani národ malý, nebude-li silně mravně založen. Mravní zásady mají nejlepší, nespolehlivější a největší oporu v náboženství. To však se podrývá a proto máme vážnou obavu o budoucnost.

Katolickým paedagogům nastává důležitý úkol. Jejich význam bude teprve tehdy náležitě oceněn, až budeme moci statisticky dokázati stoupání zločinnosti moderní mládeže, odchované moderními paedagogy. Už teď čteme o sebevraždách

děti obecných škol! Případů bude jistě přibývati. Zajímavou bude i statistika ze soudní síně, bude-li přihlížeti k tomu, zda dítě bylo v náboženství vyučováno či nikoliv.

Jest sice pravdou, že dnes vyučování náboženství nemá toho vlivu jako dříve, kdy dítě jsouc povinno do náboženství choditi, pokládalo je za předmět důležitý a tedy i potřebný, nicméně nemůže se ani dnes vliv jeho podceňovati u těch, kteří přes všechnu agitaci hodiny náboženské navštěvují.

Škoda ovšem nenařaditelná vzniká tím, že mnoho tříd není vůbec vyučováno, nebo jen jednu týdenní hodinu. Tato ztráta má býti nahrazena a proto náboženskému vyučování a uvědomování musíme věnovati všemožnou péči. Mohou-li evangeličtí učitelé vyučovati náboženství a nejsou proto nijak pokrokovými učiteli obtěžováni, proč by nemohl katolický učitel taktéž činiti? Spoléháme tudíž na vydatnou pomoc katolického učitelstva a prosíme o ni.

Představuji si to takto: Všechno učitelstvo katolického smýšlení v okrese utvoří organizaci a tato organizace s duchovenstvem postarájí se o pořádání kursu laických katechesí v okresním městě. Absolventi kursu — dámy i pánové — budou kolem sebe shromažďovati katolické dívky školou povinné (na způsob učňovských besídek) a vykládati jim náboženské pravdy, církevní dějiny, význam církevního roku, zpívati kostelní písně. Budou pořádati i ušlechtilé zábavy, hráti divadla (na př. Narození Páně, Čarovná noc, Dráteníček atd.), postarají se i krásná představení v biografu atd. O vánocích a velikonocích budou společná sv. přijímání za účasti celé katolické osady.

Vedení mládeže škole odrostlé (Sdružení katol. mládeže) zorganizuje učitele, katechety a duchovní, kteří by se tomu chtěli a mohli věnovati, naváže s nimi nejužší styky a požádá o pořádání poučných, náboženských a apologetických přednášek. Vytvoří se mohutný kruh pracovníků, který bude jaksi spiritus movens Skupin mládeže a přičiní se, aby vedle zábav, které leckdes dosud jsou jediným cílem, pěstováno bylo i vzdělání v nejušlechtlejším slova smyslu.

Naše katolické učitelstvo, které tolik vzácného pochopení ukázalo pro naše snahy a které tím, že veřejně se hlásí k zásadám katolickým, ukazuje svůj pevný a nezlomný charakter, jistě rádo podá pomocné ruky a stane se zachráncem naší mládeže v ohledu náboženském a mravním a tím si postaví v dějinách národa nehynoucí pomník.

Ar. Oliva.

Zpráva o valné hromadě

Jednoty katol. učitelstva a přátel křesťanské výchovy v Čechách,
konané dne 24. října 1920.

Schůzi zahájil o 10. hod. dop. místopředseda ředitel p. *Tomáš J. Jiroušek* na místě předsedy p. *Josefa Kafky*, řídícího učitele ve Zdětině u Nov. Benátek, který se pro opozdění vlaku za krátko na to dostavil. Po vzájemném pozdravu zaujal pan předseda své místo a po krátkém proslovu vzpomněl zemřelých členů v tomto správním roce, za něž ráno obětoval vldp. Ant. Suchoradský povinnou mši svatou.

Schůzi mimo jiné byli přítomni pp.: prof. Jan Kalivoda, prof. Rich. Vojáček, říd. uč. a ředitel v. v. Jiljí Březina, Křišťan Havlíček, učitelé Jos. Hrubý, Karel

Ježek, t. č. místopředseda Svazu učitelského, Ant. Zelnitius, t. č. jednatel, slč. Terezie Urbanyi, pp. Jan Bliženeč, Bohuslav Šubrt a Jan Žák. V polovici schůze dostavil se vldp. A. Suchoradský, který se bohoslužebně omluvil.

Po vyřízení protokolu o minulé valné hromadě, který byl jednohlasně schválen, přednesl jednatel *Ant. Zelnitius* svoji zprávu:

Velectěné shromáždění!

Bude tomu za několik dní dva roky, co máme svobodu. Ale jak ta svoboda pro nás katolíky vyhlíží a co z ní máme, dobře víme. Ale dobře je tak, aspoň nezaspíme a mnohého přece protináboženský tlak vzpamatuje. Víme, co se stalo v Praze na školách s úctyhodným znamením naší spásy, se sv. Kříží! — Slyšíme denně zprávy o bohopustém se chování ke všemu posvátnému; množí se svatokrádeže, ničení a zneuctění posvátných míst, nádob, rouch a soch. Co je však nejhoršího, že toho všeho se dopouští i mládež. Nekázeň se rozmáhá v národě, požitkářství slaví své orgie, své triumfy.

Náš spolek si dávno vzal za účel ku povznesení kázně v národě přispívati tím, že bude:

1. šířiti vědomosti vychovatelské a pravé vzdělání v lidu českém.
2. pečovati o nábožensko-mravní vychování a vyučování mládeže a o to, aby rodinné vychování dalo se dle zásad katolických.
3. dbáti toho, by veřejnost nepohoršovala, nýbrž na nábožensko-mravním vychování mládeže s rodinou a školou spolupůsobila.
4. nabádati odrostlejší mládež k sebevzdělání a sebevychování a pečovati o zavedení ušlechtilých v duchu náboženském a vlasteneckém pro ni se neousoucích zábav.
5. a 6. ustanovení prozatím pomijím.

Měli bychom se zpytovat, kolik jsme v tom ohledu účelu spolku vyhověli. Není dosud pozdě, práce nás čeká hojná; třeba je jen ruku přiložiti, a ne se strachovati. Víme dobře, že strach je špatný rádce.

Co se konalo?

Hledali jsme cesty sblížit se s nově vybudovaným Svazem učitelstva. Před II. řádnou výborovou schůzí vzdal se funkce ze zdravotních příčin a pro přetížení pan jednatel učitel Jos. Hrubý, který po několik let ku zdaru Jednoty tuto funkci vykonával. Zatímně ustanoven ve II. řádné schůzi výboru jednatelem p. učitel Antonín Zelnitius.

Ve schůzi této bylo jednohlasně usneseno, aby doporučeno bylo memorandum zasazující se o katolické školství J. arcib. Milosti jako zástupci čsl. episkopátu, Lidovým poslancům a Radě čsl. katolíků.

Usnesení bylo provedeno.

Imposantním dojmem působil poslední „Sjezd čsl. katolíků“, zvláště práce v odboru vychovávacím a vyučovacím. Vystižnými byly řeči poslance p. ředitele Kadlčáka a jeho p. syna, jichž resoluce vyznívají po nábožensko-mravní výchově a po svobodném školství ve svobodné republice.

Dle mého zdání se však dvě věci přezíralo, totiž:

1. čítalo se stále s hotovou a jistou odluhou církve od státu, já však se domnívám, že ta buď nebude, aneb dá na sebe ještě dlouho čekat, neboť nejsou všickni pp. Bartoškové, Houseři a Zemínové, a
2. že se zapomíná na §§ o soukromém školství a sice § 17. zákla. zákona ze dne 21./12. 1867 čís. 142., § 4. zákona ze dne 25./5. 1868 čís. 84, jimžto se vydávají základní pravidla o postavení školy v církvi a §§ 68., 69. a 70. »O učilištích soukromých« zákona ze dne 15./5. 1869, jimž se upravují pravidla vyučovací ve školách obecných.

Hned po sjezdu konána 2. září m. r. mimořádná schůze členů Jednoty s p. předsedou v čele. Schůze byla nutná, aby jednatel měl pokyny, jak se má zachovati, když s mnohých stran projevono přání, by »Jednota« splynula se »Svazem«.

Jednatel předložil dále číslice o stavu členstva, z něhož bylo vidno, že Jednota zdárně existuje.

Mnoho s poplatkem zaostalých členů svoji povinnost splnilo, tak že stav v posledním týdnu před valnou hromadou se reprezentuje takto:

duchovních: zakládajících	25,	činných	21,	přispívajících	2,	celkem	48
učitelů:	> 3	> 21	> —	> 24			
laiků:	> 6	> —	> 9	> 15			
úhrnem členů	> 34	> 42	> 11	> 87			

Celkem zapsáno je 254 členů.

Poněvadž teď tak mnohá a spleťtá práce nás čeká, již jednatel sám o sobě stačiti nemůže, navrhuji, aby na příště předsedou byl vždy jen profesor neb učitel, I. místopředsedou kněz a II. místopředsedou laik, aby se již v předsednictví složení spolku a jeho účel dokumentovaly.

Ku konci prosím všechny členy, eč jim možno, by podporovali vydávání orgánu našeho »Vychovatele«.

Děkuji všem členům a dobrodincům za morální materiální podporu »Jednoty«, volám další její činnosti »Zdař Bůh!« —

Potom rozpředla se debata o jednatelské zprávě, k níž promluvili pp. prof. Jan Kalivoda a R. Vojáček a učitel Jos. Hrubý. Pan místopředseda »Svazu« učitel Karél Ježek z Loun podal potřebné vysvětlení. Debatu ukončil p. místopředseda ředitel Tom. J. Jiroušek usoudiv, by členy »Svazu« se stali dobrovolně učitelé, — ale aby »Jednota« jako původní spolek učitelů potrvala a šířila zájem o křesťanskou výchovu a výuku mezi lidem.

Následovala potom zpráva pokladní a účetní, kteréž schváleny.

Vykonány pak volby, jichž výsledek byl v předminulé »Učitelské příloze Vychovatele« již ohlášen.

Pro pokročilost času volných návrhů nebylo. Proto ukončil předseda schůzi. Provoláním třikrát »Sláva« Jeho svatosti papeži Benediktu XV. a presidentu republiky prof. T. G. Masarykovi.

Schůze zakončila modlitbou Anděl Páně a za zemřelé.

Jednatel.

Australie 8 ústavů.

Německo čítá po světové válce 10 ústavů, z nichž jeden ústav je v Oceani u Austrálie. Před válkou byly jen tři ústavy.

Rakouské a alpské země, Halič 1, Uhry 3 a Rumunsko 3 — čítají celkem 22 ústavy, z nichž Vídeň má 8.

V naší republice je samostatná provincie s 5 ústavu.

Pozoruhodné jest, že v katolických zemích počet ústavů stoupá, čeho skvělým dokladem je Irsko s 27 ústavu proti Anglii se 6 a Skotsku se 4 ústavu.

Do Bucuresti byli Bratři po prvé povoláni katolickým biskupem v září 1861. Ředitelem se stal br. Václav, rodem Čech, který tam také zemřel. 16. října započato s vyučováním 40 hochů — německy, uhersky. — Rumunů bylo málo. Koncem školního roku čítala I. tř. 90, II. tř. skoro 60 žáků. Počet žactva stále stoupal. Škola trvala do 1871 t. j. do smrti ředitele. Pro nedostatek vyučovacích sil opustili Bratři město.

Po druhé povoláni byli arcibiskupem Msgr. Hornsteinem o prázdninách 1898. Začali učit ve škole, která byla vybudována na pozemku bývalého starého katolického hřbitova. Žactva stále přibývalo. Bylo to v Calea Calarasilor. Brzy otevřena druhá škola, která za dva roky na to přeložena do budovy dieocesaního semináře kněžského u katedrály sv. Josefa ve Strada Lueger.

Oba ústavy čítaly na počátku světové války na 1200 žáků, kteří byli vyučováni ve 14–8 třídách. Žáci byli většinou ci inci — Rakušané, Uhři, Čechové, Poláci, Francouzové, Italové, Belgičané, Němci — něco Rumunů, Bulharů, Řeků a skoro polovice Židů. Tito platili dvojnásobný školní plat, tedy vlastně školu vydržovali. Při tom však stále žactva přibývalo, ač jsou rumunské školy dobré a v městě je dobře zřízená a vedená protestantská škola německá, úplně na středoškolskou vybudovaná.

V Československé republice jsou tyto ústavy:

1. Sv. Václavský pensionát v Bubenči od r. 1898.
2. Katolický ústav ku vzdělání učitelů dříve v Bubenči, od 1915 ve Sv. Janě pod Skalou u Berouna.
3. Joanneum v Praze II. Salmova ul. 8 »Asyl učňů a studentský konvikt« r. 1888 založený, 1906 přešel do správy Bratří, kteří v něm zřídili 1915 »Válečný sirotčinec.«
4. Urmin na Slovensku (místní škola).
5. Bojna v Nitře — místní škola a juvenát t. j. ústav pro dorost sdružení Bratří.

O podporu vzdělávacích ústavů a o částečný náklad na dorost této významné katolické instituce stará se »Sv. Václavská Matice Školská.« A. Z. Ōuvaj.

O čistotě ve škole.

Antonín Ježek.

Mládež má býti navykána hned s počátku naprosté čistotě, zvláště v nynějších dobách, kdy možno lehce nečistotným vzítí úhonu náказы.

»Čistota — půl zdraví«, praví přísloví.

A nyní se podíváme do školních učeben, zdali také září čistotou a dávají mládeži dobrý příklad!

Dle vynesení ze dne 9. června r. 1873 jest stanoveno toto: »Školní světnice, schody, chodby buďtež zpravidla každého dne špíny a prachu bedlivě zbaveny a mezi školním rokem aspoň čtyřikráté podle potřeby a kolikrátkoliv možno i častěji a to řádně myty.«)

Ustanovení toto zůstává většinou na papíře a školník, který se po řídícím učiteli pokládá za první osobu, dělá, sám co chce. Vejdeme-li do učebny, halez-neme kolem kamen roztroušené kousky uhlí, pod lavicemi plno papíru, na něž někde docela schází koš. Děti nevědí, co by dělaly s odpadky ovoce, za dřívější doby s kouskem housky nebo chleba, zahodí to pod lavici, kde se věc pošlape a částečně na obuvi po třídě roznese. Se zbytky jídel nevzpomene na ubohé ptactvo, zvláště zimního času, poněvadž jim to učitel nepřipomněl.

V některých školách chybí rohože plstěné pro případ nepohody, zvláště deště. Děti mají si obuv čistiti na kuse hadru, který jako had zmítá se sem a tam, až konečně stane se z něho chuchvalc naprosto nevyhovující potřebě. A děti spěchají do třídy, hlas školníkův nabádající k očištění obuvi vyzní na prázdno. V létě, když okny zaprášenými projde paprsek životodárného slunce, můžeme dobře pozorovati kotouč prachu při víření. Což teprve v zimě? A nejlepší jest z toho, že mládež polyká tento prach, který plícím není lékem. Vděčné pole má tu učitel, aby poukázal dětem na obuv, která není čistěna, třebaž právě jest pěkné počasí a nikde bláta. Děti, které v té chvíli nebudou se moci pochlu-bití čistou obuví, budou zahanbeny a pro po druhé budou zevnějšku svého dbalejší. Poukázáním na škodlivost vdechování prachu povstaleho z nevyčištěné obuvi bude se čeliti nepořádku u dětí.

»Zdravá mysl v zdravém těle nejlepší klenot, věř cele« (Jan Amos Komenský).

Škola jest stánek uměň, jest svatyní; mějme ji v úctivosti, chovejme tu vše v čistotě a hle, ta svatyně bývá často ozdobena fábory z pavučin. Jistý představený, když přišel na inspekci a spatřil v koutě pavučinu, udělal malý čtvereček papíru, napsal naň datum a vložil jej lehce na pavučinu, až by si toho nedbalý sluha sám povšiml. Někdy dáte si pavučinu odstraniti »úředně«, ale učiní se to tak nedbale, že zítra jistě tam zase naleznete novou. A přece čistota povyšuje cenu každé věci.

Veliká péče má býti také věnována záchodům, kde se během dopoledne vystřídá většina žactva. Ale mnohde nalézáme o to malou starost. Jest tu třeba často větrati, i v zimě pokud možno, aby se vzduch nezamořil a nešířil nesnesitelný zápach, který rozšiřuje se někde — zvláště v létě — po chodbách a vniká i do protějších tříd. Podlaze má býti věnována často vzpomínka, někde si na ni nevzpomenou ani jednou za rok.

Také větrání ve třídách má býti prováděno s velkou pečlivostí a často. Kde jest škola postavena stranou a nezaléhá hluk a hřmot ulice, může zvláště v létě býti otevřeno okno celý den, v zimě stačí, otevře-li se po každé hodině 3—5 minut. Nezdravý vzduch vyjde ven, čerstvý nahrne se dovnitř a za nedlouho se zase oteplí. Jestliže této stránky není přísně dbáno, a žáci několik hodin ve zkaženém vzduchu sedí, nedivno, že i mysl stává se malátnou a nevšímavou, kdo vkročí z venku do takové učebny zamořené zápachem na př. poslední hodinu dopolední, zůstane zaražen státi a nechce se mu ani dále. Přebývající v učebně arcí zápachu toho necítí, poněvadž čichové ústrojí mu již zvyklo.

Učíme-li mládež čistotě duše, která má se cloniti jako lilie bělostná v parscích slunečních, učme ji také čistotě tělesné, aby měla čisté ruce a obličej, čistý šat, čistou obuv — vše musí voněti čistotou. Hledme také, aby naše učebny zařily pokud možno čistotností. Jistě to činí pěkný dojem, přijdeme-li do učebny po svátcích a podlahu nalezneme vydrhnutou, okna čistá, lavice nepokryté vrstvou prachu.

Čistotou duševní i tělesnou prodloužíme svůj život.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Národní školství v Čechách. Ve školním roce 1920—21 na počátku bylo: *obecných škol* 5732: z toho s vyučovací řečí českou 3378 (59·03%), s vyučovací řečí německou 2354 (40·97%). *Občanských škol* 634; z toho českých 390 (61·51%), německých 244 (38·49%). *Záctva národnosti české* bylo 711 657 (65·34%), *německé* 377.433 (34·66%). Českých dětí docházelo do škol německých, poněvadž českých škol v území smíšeném nebylo tolik, kolik jich bylo potřebí: 15.780, německých dětí v českých školách bylo 2356. Vezme-li v úvahu čísla 711.657 a 377.433, připadalo na jednu českou třídu 53 dítek, na německou 45.

Ar. Oliva

Z Jednoty česk. katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy. Dne 16. ledna 1921 konala se II. řádná výborová schůze Jednoty za účasti skoro všech členů výboru. Neúčast omluvili pan prof. Richard Vojáček a slečna Terezie Urbanyi. Při schůzi byli p. předsedou oznámeni noví členové. Jednatel přednesl stav spolku, který plně uspokojil. Na to pojednáno o rozličných akutních otázkách a událostech, které Jednotu zajímají a do její působnosti spadají. Jednání bylo jednomyslné. Do toho oboru také zasahovala protestní řeč, která v souhlasu výboru Jednoty byla v katol. novinách uveřejněna.

Ku konci schůze ustanoveno, že příští výborová schůze se sejde 13. února t. r. a jednoduše přijato, že členové výboru mohou býti soukromě pozváni, aniž by všem třeba bylo pozvání posílati, by se Jednota zbytečných výdajů vyvarovala.

Na české Karlově universitě v Praze v zimním období r. 1920—21 podle stavu 31. prosince r. 1920 máme tento výsledek: Všech posluchačů bylo zapsáno 8770 t. j. o 1719 více nežli loni, Ze zapsaných bylo:

36 theologů, 3700 právníků, 2864 mediců, 1464 filosofů a 706 posluchačů přírodních věd. Tuzemců bylo 7638, cizozemských příslušníků 1132, z nich nejvíce Srbo-Chorvatů, jichž bylo všech 744. Ženských posluchačů čítá universita Karlova 1562.

Náboženské vyučování. Ministerským výnosem č. 52.867 ze dne 17. října 1920 nařizuje se okresním školním radám »při každé žádosti protokolárně zjistiti důvody, pro kt. rě otec, matka nebo poručník nepřejí si, aby ditko bylo účastno vyučování náboženství a připojiti potom svůj posudek, vedla-li by povinná účast na vyučování náboženství k rozporům mezi výchovou školskou a rodinnou.«

Volnomyšlenkáři se zmýlili. V Michiganu chtěli volnomyšlenkáři přinutiti každé dítě od 6—16 let k návštěvě státní školy. Více než 250.000 občanů katolíků Lutheránů, Adventistů postavilo se na odpor a přivedli předlohu k pádu. Nám to volnomyšlenkáři by chtěli také uchystat. Ale všeho do času. Že si něco takého mohou mysliti, jest nepochopitelno. Ale půjde-li to, jest ovšem jiná otázka. My chceme také své právo na školu a to si budeme hájiti a také uhájíme.

Sdružení španělských katolických studentů. Španělští katol. studenti jsou ještě daleko za našimi Ligisty a SSS. Teprve nyní přikročili k velkému a promyšlené konfederaci katol. studentstva všeho druhu. Na sjezdu v Madridě prohlásili otevřeně, že všechny falešné ideje, veškeré převraty pocházejí z hlav inteligence, a že ten, kdo má inteligenci, má i lid. To co my již dávno pochopili a prováděli. Po tomto prvním velkém sjezdu konaly se i krajinské schůze. Potěšitelné jest, že studentstvu podali velkoudušně ruce i profesori, spisovatelé, lékaři a umělci.

V Paříži žil br. Alexis, jenž vydal vůbec první atlasy a zeměpisné mapy pro školy. Jeho práce byly na výstavách vždy nejvyššími cenami poctěny, tak i na poslední světové výstavě v Paříži. Jeho résumé (souhrn) celoročních událostí celého světa v měsíčníku »Bulletin des oeuvres de la jeunesse« byly autoritami hledány.

Před prusko-francouzskou válkou žil v pensionátu Bratří v Kemperhofu nedaleko Koblenze v Porýnsku br. Adulphus. Byla to nepatrná osobnost, ale za to veleduch, který upozornil na sebe také kruhy vyšší. Proslul v hudbě tak, že císařovna Augusta, choť německého císaře Viléma I. Velikého, často do pensionátu chodila a nepatrného Bratra škol křesťanských svou návštěvou poctivala. Tento muž, později jako ředitel sirotčince Norbertinum u Vídně, sestavil zpěvník pro kostel »Lobet den Herrn«, kteréž kritické dílo bylo hudebními autoritami pochvalně uznáno.

V Belgii tou dobou žil napřed v Carsbourgu, pak v Grand Halleux br. Bruno, hudební virtuos, jenž v posledních letech před světovou válkou s abbéem Thinnelem ovládal celý hudební svět v království belgickém a byl členem konservatoře.

V uvedených dvou ústavech žil také br. Athymus, rodem Němec, jenž se zabýval ve volných hodinách přírodovědou. Oba ústavy obohatil vzácnými sbírkami přírodnin. Byl znám i daleko za hranicemi jako sběratel »lumků« — Ichneumonid a byl takto ve spojení s předními vědátory světovými na poli přírodopisném. Několik druhů lumků nesou jeho jméno.

Feldkirch ve Vorarlbersku honosí se velkým ústavem ku vzdělání učitelů. Členem sboru učitelského byl skromný, ale učený br. Xaverius. Vynikl ve přírodních sbírkách, zvláště brouků, jako jmenovaný br. Athymus. Přírodopisci němečtí, také z Berlína, byli s ním v čilém spojení. Vedle toho zabýval se zeměpisem, kartografií. Od něho pochází první reliéf zemičky Vorarlberku, která práce byla na poslední světové výstavě v Paříži zlatou medailí poctěna.

Ve Vídni působil v čís. sirotčinci přes 30 let dobře známý br. Eucherius J. Haas, rodem z Württemberska. Byl to muž svatý, věhlasný, který teprve minulého roku zemřel. Svou učenost osvědčil jako examinator při čtvrtletních zkouškách, které se konaly na soukr. ústavu Bratří ku vzdělání řádových učitelských sil.

Za jeho zásluhy na poli výchovném, jakož i pro jeho osobní charakternost byl často vyznamenán a čestným občanem sídelního města Vídně jmenován.

O rozkvět odvětví Bratří v Rakousku nemalou zásluhu má br. Antigonus Kiefer, rodák z Treviru, učenec, paedagog a dobrý řečník a znamenitý učitel.

Rodu českého byl již uvedený br. Václav, který zemřel jako ředitel v Bukureštu. Z Moravy pocházel znamenitý organisator a vychovatel, br. Irenäus J. Friedl, který vybudoval několik ústavů v Rakousích. Poslán byv do sev. Čech ku správě studentského konviktu Joanneum, založil dobrou pověst o »Bratřích« na Litoměřicku. Bohužel brzy onemocněv, po jednoročním utrpení do hrobu klesl. Pohřben jest v Bubenči. S ním částečně klesla i naděje na brzké a rychlé zmohutnění sdružení bratrského v našich zemích.

Dosud žije ve Vídni syn českých rodičů br. Stanislav Kaplan, hudebník — mistr na slovo vzatý. Již za jeho mládí přicházel jeho hru na varhany poslouchati ředitel kůru sv. štěpánského ve Vídni sám mistr hudby Bruckner.

Jeho produkce v kostele se žáky, kandidáty učitelského ústavu, budily vždy obdiv, že mistři hudební dojížděli do ústavu je poslechnout. Konečně vybidnut byl autoritami, by sestavil pro učitelské ústavy zpěvník. Ujav se práce, vydal své dílo pro mužský sbor ve čtyřech svazcích. Přepracoval také br. Adulfem vydaný kostelní zpěvník, »Lobet den Herrn.« Mimo to obstaral pro všechny písně krásný, umělecký, čtyřhlasový doprovod na varhany.

Bulletin des Écoles chrétiennes t. j. věstník křesťanských škol IX. ročník čís. 1. přináší tuto zprávu. Bratří Placide-Denis a Octave jako spolupracovníci proslulého abbéa Mich. Gandoger-a, botanika francouzského, rozeného v Arnas u Villefranche (Rhône), znovu objevili na svých exkursích od 15. ledna 1919 do 1. dubna 1920 na ostrově »Syr-a« v řeckém souostroví dvě rostliny totiž: Anthoxanthum gracile a Orlaya cretica. Již 6. května 1915 znovu objevil na Kretě br. Octave, dříve profesor koleje Bratří v Canée, rostlinu velmi řídkou Centaurea argentea. Dne 5. srpna t. r. našel ještě jednu, však méně krásnou. Tato rostlina objevena byla slavným francouzským botanikem Tournefortem r. 1698. Raulni našel jednu 1846, která je v herbariu Boissier-ově v Ženevě.

Končím poznámkou toho věstníku:

Bratří, upozorňujeme, nejsou učenci.

Ve své skromnosti uctívá naše sdružení jména těch, kteří přináší dějinám vždy a umění. Věstník připravuje se, že časem přinese životopis některých.

Přinesl zprávu o br. Hariolf-u, který byl výtečným stavitelem a mechanikem a o br. Leon-u, hudebníku.

Další jména jsou vám zajisté známější.

Mezi nimi uvádíme bratry Menée-a a Eugene-Marie, znalce ve vědách hospodářských; br. Ogérior a, zoologa; bratry Agathon-a, Anaclet-a, Philipp-a, a Achille-a, kteří jsou autoritami ve výchově; br. Sophronicus-a, chemika; br. R. gatianus-a, fysika; br. Albert-a des Anges, hudebníka; br. Gabriel-Marie, matematika, jehož díla autoritami oceněna byla; br. Héribaldi Joseph-a, učného botanika, o němž co nejdříve promluvíme; bratry Savinien-a, Constantian-a Madir-a, novoprovencalské básníky, jichž »Les Etudes« t. j. studie byly nedávno v Paříži přijaty s nevdědní pochvalou, br. Victoris-e, původce naší metody kreslení a krasopisu; br. Pierre Célestin-a, duchaplného vynálezce, atd.

Na str. 52. téhož bulletinu se oznamuje.

Žák Bratří ve sněmovně.

»V orientě mají Bratří škol křesťanských žáky rozličných vyznání: katolíky, protestanty, mohamedány (také pravoslavné — pozn. překl.). Vyučují je s odaností Francie. Pan Guibal připomenul to z řečiště sněmovny ve své řeči o znovunavázání styků s Vatikánem. Obdivuhodná, ale bez pochyby málo oceněná řeč, již kupec Chauly jak nešikovným, tak neomluvitelným přerušením o její vliv připraviti zamýšlel!

»Dovoďte mi,« řekl vynikající obhájce, »připomenouti památku na své první mládí — jsem žákem Bratří škol křesťanských «

p. Chauly — »To se vidí!«

p. Guibal — »Děkuji Vám. Nemůžete mi větší čest prokázatí.«

Potlesk ve středu a na pravici.

»Nemám co oplakávat, však Vy, jenž je dosti neznáte .

p. Chauly — »Já je málo znám.«

p. Guibal — na srozuměnou, Vaše slova dávají mi krásný titul, Ježž podržím a hleděti budu, bych jej nikdy nezapomněl.«

Řeč byla dokladem, že s ústavů bratrských vycházejí prvotřídní mužové. Jen tolik mohl socialista Chauly potvrditi.

Zde je také doklad o znehodňující pověsti »Ignorantů-nevědomeců.«

A. Z. Čuvaj.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Svépomoc. V jedné obci na Kladensku ohlásili se všickni občané solidárními, že neprodají a nedají ani sebe nejmenší, ani mléka lid. učitelé nevěrci, když odstranil kříže ze škol a přestal se s dětmi modliti. Pouze tamní farář se nad tím člověkem ustrnul.

M.

Historik Denis o čl. »cirkvi«. Česko-budějovický »Hlas Lidu« sděluje: Ve Volyni konal schůzi senátor Mareš, univerzitní profesor. Na konci své přednášky zmínil se o potřebě náboženství pro člověka každého. Vypravoval též, že v hovoru se slavným dějepiscem a znalcem českých dějin, nedávno zemělým Denisem, protestantem, a vyslovil se, že cirkvi československé podaří se přes všecku agitaci odvésti od viry katolické sotva 50 procent katolíků v Čechách. Denis mu odpověděl: »Ani deset procent ne, a co zmatků a rozbrojů se tím mezi Čechy nadělá ke škodě českého národa!« Tak soudí přítel našeho národa, Francouz a k tomu protestant! Ten zná z dějin, kam přivedly národ náš spory a zmatky náboženské a radil nám upřímně jich se vystříhati.

Učitel odsouzen pro bolševictví. Učitel Lad. Žadník z Jalubí na Moravě účastenil se v prosinci činně bolševického převratu. Dostal se za to před výminečný senát v Uher. Hradišti, který jej odsoudil na 8 měsíců do těžkého žaláře, zosíťného tvrdým ložem měsíčně a ztrátou volebního práva. (*Čech« 8. února 1921.)

Memento z ciziny. Publicista a člen pařížské municipální rady Emile Massard oznamuje v oficiální zprávě o různých odvětvích služby na policejní prefektuře za rok 1920 mezi jinými

Svět zločinů a obětí povinností.

Policisté zatkli 20.321 mužů (v tom 3711 cizozemců) na 4706 žen (z těch 322 cizinek). Do počtu započítány také děti pod 15 let, a to 396 hochů a 96 děvčat. Potom zaznamenává zpráva 14.575 zatčení, nařízená soudně.

Vidíme zde dobře plody laické morálky. Za jediný rok 1920 bylo policií zatčeno 396 hochů a 96 děvčat, to je průměrně skoro tři děti do 15 let za dva dny. Při tom třeba pamatovati, že Paříž tolik té mládeže nemá, když všude vládné známý »system dvoudětný«; — kolik manželství je bezdětných! Zajímavě by bylo zvědět, jak to u nás vyhlíží. Tam vede výchova a škola bez Boha.

A. Č.

Školská statistika v Rusku. Z Helsingforsu se oznamuje 3. února, že moskevská »Pravda« uveřejňuje následující o národním vzdělání. R. 1916 bylo v Rusku 90.000 elementárních škol, které navštěvovalo 5,390 000 dětí. 7,300.000 dětí školou povinných vůbec nechodilo do školy. Nyní je v 54 guberniích ruských 97.465 elementárních škol, ve kterých se učí 6,042.830 dětí. Také nyní druhá polovice školou povinných dětí školu nenavštěvuje.

A. Č.

Kam spějeme? Učitel k žákovi: »Těžce jsi urazil otce svého kamaráda, musíš jej hezky odprositi, věz, že kdyby tě žaloval u soudu, byl bys zavřen!« Žák: »To ne, pane učiteli! Náš pan inspektor (rozuměj: Jan Chýna) taky urazil, a přece si neodsedí těch 14 dní vězení, ku kterým byl odsouzen krajským soudem v Č. Budějovicích . . .« — Událo se skutkem ve vesnické škole na Kamenicku Léta Páně 1921. »28. Říjen« 4./2. 1921.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVI. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXIV.

Redaktor ANT. ZELNITUS.

Ignoranti.

Poněvadž sv. de la Salle zapověděl synům svým studium jazyka latinského, které záповědi se Bratři až na naše dny drží, nazvali je jejich nepřátelé »osvícenci« potupně »trères ignorantins« t. j. bratřimi nevědomci.

Zatím osvědčilo se, že zákaz latiny pro Bratry škol křesťanských byl velmi prospěšným. Takto byli a jsou Bratři navždy upoutáni ku školám počátečným, ač i středních škol, na nichž se latině nevyučuje, realek, nezanedbali, a v družině jejich zachovala se skromnost a pokora, bez níž nelze si mysliti lásku k dětem a nadšenost pro povolání ku vyučování prvopočátečnému. Starší členové sdružení září zvláštní noblessou. Bratři neuspokojili se jen prvopočátečným vyučováním, nýbrž vybudovali na svých ústavech školy střední, naše moderní realky, ba i vysoké školy a stárou snahou jejich bylo a je, každé dítě pokud možno, co nejdéle svému působení zabezpečiti, tím způsobem, že v mnohých ústavech dítě od počátku školní povinnosti až do mužného věku — mnohdy až ku svatbě — Bratřimi vedeno jest. Na ty pak, kteří do škol více nechodí, působí spolkový životem »Sdružením bývalých žáků« a dílem zvaným »Perseverance«. Spolky a zřízení vydávají měsíčník »Bulletin des oeuvres de la jeunesse« t. j. zpráva o spolku mládeže, do něhož i přední literáti přispívají.

Předeslav toto, rád bych ukázal ze své zkušenosti, jakým právem jsou Bratři zvaní ignoranty — nevědomci. Laskavý čtenář ať mne sleduje a pak si sám otázku zodpoví. Ale dopadne odpověď tak, jak s fialinkou, která ač v houšti se skrývá, přece vůni svou se prozrazuje.

Br. Agathon, generál kongregace od 4./VIII. 1777 do 16./XI. 1798 t. j. do revoluce uveřejnil svoje dílo »Dvanáct ctností dobrého učitele«, které i dnes má plnou svou paedagogickou cenu.

Br. Philippe, generál kongregace od 21./XI. 1838 do 7./I. 1874 napsal mnohá asketická díla, především dva svazky »Řeholní život«, úvahy a rozjímání, která se v rozličných řádech a kongregacích těší veliké oblibě, ač byly pro sdružení psány. Kolik paedagogiky a životní moudrosti obsahují! Napsal rozjímání o Panně Marii, sv. Josefu a úvahy zvané »Partikularexamen« t. j. zvláštní zpytování svědomí a jiné. Po válce prusko-francouzské dostalo se jemu a kongregaci vysoké pocty udělením kříže »Čestné legie« — ač poctu z pokory dlouho odmítal. Tak se zachovala »komuna«.

Br. Gabriel Marie, generál kongregace od 19./III. 1897 do 16./V. 1913 proslulý matematik, sepsal celé dílo o všem počtářství—matematiku, kteráž práce za prvotřídní uznána jest a knihy na několika universitách tak na př. v Bukurestu se používají, ač snad páni na kathedrách ani tušení nemají, kdo autorem knih jest, že je jím skromný bratr škol křesťanských.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVI. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXIV.

Redaktor ANT. ZELNITUS.

Ukončení o působnosti sv. J. Kř. de la Salle-a.

Výtečníci a osvícenci.

(Doslou k statí »Ignoranti«.)

Svým časem stávalo na školních budovách psáno: »Pojď, synu, uč se moudrým býti!« (J. A. Komenský.) »V práci a vědění jest naše spasení.« (Lad. Rieger.)

Co by tam dnes psali? Vizme plody!

Páni již sami doznávají, aspoň upřímní, kam dospěli. Slyšeti jest již: »Páni, my více učíme než vychováváme.« »Měli bychom více výchovy srdce dbáti, nežli mozky vědou naplňovati.« Takové řeči uslyšíme teď, kdy ještě z pozůstatků staré kázně a bohobojnosti žijeme. Co uslyšíme, až naše doba své ovoce přinese?

Jest věru na čase, by si všickni učitelé jak obecných tak i vyšších škol připomněli, co dávno již Aristoteles tvrdil, že kdo pokračuje ve vědomostech, ale zaostává ve mravech, že toho výdej je větší příjmů. Starý Platon podobně se vyjadřuje: Raději žádné vzdělání než polovičaté. Schopenhauer v minulém století řekl: »Kdo se mnoho učil, jest učený — ale neví vzdělaný.« Učenost a vzdělanost jsou rozdílné pojmy. Kdo není vychován, není vzdělaný. Proto první povinností školy jak obecné tak i vyšší jest mládež vychovávat, vzdělávat, druhou — učit.

Ohledně toho vědění slyšíme stále stesky středoškolských profesorů: »Děti nic neumějí, nemají základu, nenaučily se učit, myslet. Neznají píle, — ba neumějí bez chyby ani něco čistě opsati. Čím to, že se vyskytnou žáci, kteří i ve vyšších třídách středních škol nejsou jisti na př. v násobilce? Zajisté má zde roztržitost a nedbalost svůj podíl, ale nedostatek zaviněn byl především na nižším stupni t. j. ve škole obecné, kde žák učivo nepochopil a v důsledku toho si je také neosvojil. Zle bylo za času, kdy nám Vídeň vládla, ale dnes není o nic lépe, ne-li hůře. Stěžujeme si na spousty zahalečů, povalečů, lenochů. Kde se tomu naučili? Ve škole a na vojně. Žák, který za něco stál, byl již ve svém 11. neb 12. roce věku svého na střední škole. Zbytek — trak — buď stále opakoval, t. j. lenošil, aneb postoupil do měšťanských škol, kde rovněž zahálel. Proč? Když se žák nehodil na střední školu, jím méně se hodil pak na mnohem obtížnější školu měšťanskou, kde se učivo tolik hromadí.

Tím způsobem nevychováme lidstvo, národ ku práci. Věru máme zač děkovati těm, kdož nás touto školou obdařili. Ti, kdyby viděli dnes její výsledky, zajisté by se tomu podivili.

Vizme, co se dnes děje na povznesení a opravu školství. Věru křiku, povídání, psaní, porad — všeho hojně, ale pozitivní, plodné práce nič.

Pokrok je v tom dle všeho, že vyhazují symbol vyznání a učitele náboženství ze škol. Za to však plodná práce má být — *hrání si*. — Již v I. třídě započne ta hra s tou známou přípravou ku čtení a psaní, co dle autorit zabere dobu do vánoc, t. j. dobu tří měsíců, že děti za ten čas ztíží několik písmenek a hlásek proberou, kde řádný učitel v té době dítě naučil plynně psát a číst. Hlásí se nově jedna dáma, která žádá, by žactvo v I. školním roce si jen hrálo. Jaká to nelogičnost: ve školách mateřských cpe se vše možné do malých mozečků a učí se všemu možnému a ve škole obecně započnou si hrát! — Pak se takoví páni a paní nazývají methodiky — a činí nároky na místa povýšená, vedoucí, ba i ta nejvyšší.

Všichni by měli uvážit a dle toho se zaříditi, že malý národ musí pracovat a té práci se musí záhy učit, neboť život není hra a samá zábava.

Mnozí však plní poslání zednářské lože bratří tří bodů vědomě neb nevědomky, jež stanovil Luigi Castellazzo, tajemník římské lože svobodných zednářů v Maurské revue v květnu 1885, kde na druhém místě praví, že beznáboženská laická škola olupuje církev a papeže o dorůstající pokolení lidské.

Jiní opět myslí, že dosavadní čas návštěvy školy je příliš krátký, totiž že *ti lenoši dosud málo lenošili*, že třeba jim více té radosti popřáti, aby se vůbec práce chopiti nemuseli, proto propagují povinnost návštěvy školy do 15 let, místo aby ji zkrátili do 12 let, poslali studii neschopnou mládež do učení a po ukončeném 3—4 letém pilném učení, povolali ji opět na 2—3 léta do škol, třeba pokračovacích, kde by mládež se pilně škole a úkolům domácím věnovala, ale své řemeslo v některý den prováděla, aby nabyvši rozumu, dohonila, co dříve z nerozumu ve škole zanedbala.

Bylo by věru také na čase, by se skontrolovala mládež ze škol obecných propuštěná, zda vstoupila někde do učení, zda nezaháli a ve městech v nebezpečné lenochy »apače« nevyvrstá!

Dokonce jsou výtečníci — osvícenci, kteří jedním dnem svět předělávají. Pracují beze všeho ladu a skladu. Nikde není pořádku. Toť moderní, novodobá vymoženost. A jak se na první pohled jeví? Oni nepotřebují rozvrhu hodin, rozdělení látky. — Oni mají jen střediska a kol těch se točí; — dnes totiž železnici a to trvá celý měsíc, a na železnici spí, jedí, baví se, píše, čtou, počítají, zeměpisu, dějepisu, přírodopisu a přírodopytu se učí — snad i kreslení, tělocviku a zpěvu. — A proč by ne! — Vždyť si mohu myslet jedoucí vlak a do něho neb z něho skákat. — A zpěv? Vlak píská; — tak se učí žáci pískati, Ale ty konce, když pro ten vlak nejsou položeny pořádné kolejnice.

Není věru nad volnost. — Napodobují Basedowa, který učil celý měsíc o díře v koberci.

A jak se někteří páni o pokrok zajímají, na cizinu stále poukazující, ač nikdy v cizině nebyli, v ní nežili, nanejvýše o prázdninách nějaký výlet tam podnikli, aby se pobavili a zvědavost svou ukojili, ti mají dnes velké slovo a nevidí a neslyší, co statistika nám o cizině povídá. Jak smutné plody beznáboženská škola s její laickou morálkou v Paříži nese, kde dle doznání policejní statistiky bylo během minulého roku trestáno 396 hochů a 96 děvčat, mladších 15 let. Jaká byla asi mravnost před 20 lety? — To vše se přezírá — a pak mluvíme o výchově, o vzdělání a o »nadčlověku«, —

Z Brna hlásí statistika pro rok 1920, že byly mladistvými zločinci spáchány 103 zločiny. K zem. trest. soudu dodáno 36 zpustlých mladých lidí, na 6 učiněno trestní oznámení a 3 dodání k okr. trest. soudu. Kromě toho udáno 63 stát. návladnictví, *padesát pět mladších 14 let* dodáno k domácímu potrestání.

Pražský večerník v lednu t. r. oznamuje: 11letý okradl matku. M. Š., posluhovače ze Smíchova, Mozartova ul. čp. 261, odcizeno bylo v pátek 7. t. m. z uzamčené skříně za její nepřítomnosti 600 Kč. Jelikož její 11letý syn Jos. Š. a jeho druzi 11letý Jan Br. a rovněž 11letý Ant. Gr. v tomže domě bydlíci se od doby, kdy krádež byla provedena, pohřešují, označila Š. svého syna jako pachatele krádeže peněz. Hoši jsou vesměs žáci obecné školy ze Smíchova. Bylo po nich zavedeno pátrání.

Podobných případů i ze zámožných kruhů bude více, ale rodiče většinou provinění svých dětí tají, doufajíce, že děti na lepší cestu přivedou.

Věru daleko jsme dospěli! Viděti již teď, že se ocitáme na šikmé ploše. Caveant consules. Kéž se učitelstvo vzpomátuje, dokud se dá něco zachrániti.

A. Čuvaj.

Názory pokrokového učitelstva.

Pan E. Strnad, Okřínek píše v „Českém učiteli“ mezi jiným :

Nepovažuji dobrým působení toho učitele, který ve škole všechno, ale všecičko naučí; do poslední tečky zadost učiní svým úředně předepsaným povinnostem — mimo školu však žije všelijak!

Nejsem proti umění lidu, musí to však býti umění, a nevím, jsme-li my vždycky povoláni je obstarávat!

Nejsem proti národním oslavám, jsou-li v duchu a prajdě, ale bojím se, netropí-li se někde nedůstojné maškarády!

Nejsem proti osvětové práci, hlavně protiklerikální, mám však podezření, jak lehkomyšlně a nesvědomitě se někdy někde žvaní a místo světla se připravuje bolest duším!

přibližujeme se k lidu s novými myšlenkami opatrně a důsledně! Budme si vědomi přirozené konservativnosti našeho lidu a pochopme, když jim pomáháme od starého a nemůžeme jim hned dáti rovnocennou náhradu, že jsme vlastně jim ublížili.

Kdo chce vésti lid vzhůru, musí jíti s ním bez ohledu na námahu, nepříjemnosti, nevděk! Dokud nebudeme držeti oběma rukama činnost osvětových sborů obecních a nepředsudně, ve smyslu moderního světového názoru, tak často mluvit k lidu jako kněží, dokud se nám nestane tato práce obvyklou v každé osadě, dotud věci pokroku nepomůžeme.

Největší váhu bych kladl na nové, důvěrnější chápání bezprostředního okolí, pro něž a z něhož se dítě musí vychovat, ale i na otvírání duševního rozhledu žákov na původ a vývoj země, tvorstva i člověka.

Ročn. XXIV. čís. 26.

Učitelé bezvěrci-bolševici a katoličtí.

Vystoupení bolševického poslance-učitele Hakena v parlamentě, zatím co jeho kladenský druh čeká v Pankráci na rozsudek — nutí k přemýšlení. Tam až zabředla část českého učitelstva. Je to ona část, která ve válce byla devotní a všech pokynů z hejtmanství otrocky poslušná. Po převratu stali se z nich pokrokáři, knězožrouťi, řvaví hlasatelé socialismu. Politicky jsou naprosto bezpáteří, měníce přesvědčení dle konjunktury.

Při posledním sčítání ukázali se v celé nahotě. Na komando vystupovali z církve a stávali se bezvěrci. Jinak hrozilo jim vyloučení z organisace, neboť pokrokoví kolegové si vedou katastry odpadlých. Je zajímavo, jak velké procento těchto učitelských bezvěrců se přihlásilo k bolševikům. Ve škole vtloukají do dětí odpor k militarismu, třídní nenávisť, nevěru. Výsledek jejich práce je už patrný. Ale ze strany úřadů školních se nic neděje. Usadili se tam realisti—špihavci, z milosti učitelských organisací a ti neodvažují se oprít teroru. Mimo to jsou to nenávisťníci církve a náboženství a neuvědomili si, jak úzká spojitost je mezi bezvěrectvím a bolševismem. Žáleží tedy vše od učitelstva samého.

Tak se píše v P. V. III-59.

Protiváhu mohou zjednatí toliko uvědomělí učitelé katoličtí. Bohužel mnoho dobrých katolických učitelů je Nikodemy; štítí se veřejnosti, spolkového života — mají raději jedním slovem pokoj. Tím způsobem však svou při nevyhrájeme; třeba je boje se súčastniti. Proti nevěreckému spolku zřídíme spolek katolický. Katolicismus porazí bolševismus. Jednota katolického učitelstva — *první a původní sdružení katol. učitelů českých* — pracuje dlouhá léta v duchu katolickém.

Přistupte do spolku všickni dobré vůle!

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Z jednoty katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy v Čechách. Dne 6. března t. r. konala se IV. řádná schůze výboru. Na ní sděleno, že zachování »Jednoty« jako katolického spolku došlo uznání z povýšeného místa. Je třeba, bychom v mladé republice chránili autoritu a respektovali stáří. Bouření není obtížné, ale nové vybudování. Příklad výborová schůze bude 3. dubna t. r. Jednatel.

Úmrtí. Na den blah. Anežky pohřbena byla na Vyšehradě sl. Marie Bauerová, odb. učitelka na Hrádku v Praze. Nedlouho před tím skonala její věrná přítelkyně Marie Brtnická, učitelka na Vyšehradě. Obě byly věrně a neohroženě obhajitelky katolického náboženství. Odpočiňte v pokoji!

Dobrá rada p. presidenta dětem.

22. XII. 1920.

Děti!

Povídají mně v Červeném Kříži, že teď také se musíte trochu starat o sebe, v naší

republice prý musí každý pracovat a být slušný. Tož Vás žádám, předně: každý se starej o své tělo, abyste byly umyty a čisty! Druhé, starej se také každý o svou dušičku a tož buďte k sobě upřímní a pravdomiuvní! A třetí, pomáhejte jeden druhému a rády, a jak jen můžete!

Pozdravuje Vás prezident

T. G. Masaryk.

Také pokrok. Oznamuje se, že v Čechách je na 43.000 hospod, přes 30.000 kořalen a přes 6.000 škol. Tedy na 7 hospod a 5 kořalen jedna škola. Na trestnice je v republice rozpočteno 39,337.518 K; na boj proti lidovým a socialním chorobám pouze 13,500.000, na mládež 2,200.000 K. Jedna měšťanská škola česká připadá na 200 žáků, kdežto německá měšťanská škola připadá již na 177 žáků. Z celkového nákladu na školství připadá na české školy 58 proc., na německé 42 proc. P. V. III. 44. 24 II. t. r.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVI. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXIV.

Redaktor ANT. ZELNITIUS.

O nás pro nás!

Napsal Antonín Ježek.

„Český Učitel“ roní krokodíli slzy, že se mu nedaří dílo, které má v programu, celé řady let svého vycházení. Co již pustil granátů, aby zošklivil svým čtenářům výchovu klerikální(!) ve školách, kolik jen osob učitelských, které varhancičili zavřel do „černé komory“ a jiných kousků provedl na kopy. Nyní pláče zase, že učitelstvo nechce vystupovati z katolické církve a tím pěstuje dále klerikalismus, má docela strach z odštěpené církve československé, která prý klerikalismus natřela červeno-bíle a snaží se učitelstvo chytiti na tuto vějičku, jest mu divné, že jiné strany se ucházejí o přízeň strany katolické. Bože, to jest bolu a žalu! A přece by se zdálo, že v organisaci, která zřejmě hlásá „nic jim nedávejte“ (totiž klerikálům), hned všichni poslechnou. Ale ne, postavili si mnozí hlavu přes to, že si přečetli, co „Český Učitel“ si žádá. Nejspíše si řekli: „Máme svobodu a nejlepším rádcem jest vlastní, neznásilněné svědomí. Dle toho budeme jednati!“ A tak rozštěpilo se učitelstvo na tři skupiny. První běžela pro prohlášení svobody na hejtmanství, odhlásila se od církve katolické atd., druhá a těch bude 50%, která sice věří, nesrovnává se s huronským „hrrr na ně“, šla by do kostela (nebo jde, ale jinde), ale bojí se, aby nebyla nazvána bigotní, modliła by se s dětmi, ale což kdyby někdo šel kolem dveří a slyšel to a pod., konečně třetí skupina tvoří učitelská obec — bojující — jsou to ti, kteří se nestydí za své přesvědčení, chodí do chrámu, s dětmi se modlí, hrají na varhany při školní mši sv. zdarma, když obec nechce varhanika platiti, aby jí více zůstalo pro malicherrnější účely. Jest dnes takové učitelstvo a jemu má být veřejně vzdána chvála, protože jedná dle svého nejlepšího vědomí a svědomí, bez ohledu zda o něm nekale se píše a mluví. Jest svoboda a nikdo nemá práva někomu nakazovati, aby zpíval:

»Kdyby těch klerikálů nebylo,
jak by se to ve škole smolilo.«

Přáním zfanatisovaného učitelstva jest, aby náboženství přestalo se učit, ale tiž pozastavují se nad tím, jak prý tu laickou morálku učit, postavení učitelstva aspoň v prvních dobách bude prý velmi stíženo. Tedy se přiznáváte, ale pravdu úplnou doznati nechcete? Malá ukázka laické morálky již ve školách jest, vlastně není, ale má být, totiž jest nařízeno, aby místo modlitby (kde se nekoná) na začátku hodiny učitel vyučování zahájil několika slovy, v nichž by mládež nadchl pro dobro a krásu. Každý den mají se slova odnáseti k něčemu jinému. Tento tvrdý oříšek učitelstvo nerozlousklo, protože má špatné zuby a potom řekl kdosi „na to bych musil myslet celí odpoledne“. Raději tedy nemysliť a což, dejte nám s tím pokoj, nám na tom nezáleží, jak vychováváme příští pokolení.

Zkrátka i tak všechno děláme dobře, pan ministr Habrman nás chválí na každé schůzi. K čemu bude lid vychován, uskuteční li se zásady, jež hledí pokrokové učitelstvo uskutečnit? Co dá těm chudším, které čeká jen bída a život plný práce? Dopadne to asi dle slov Pierre Leroux: »Protože není ani Boha, ani náboženství, ani nebe, — praví chudšas — protože není nic než země, zlato, rozkoš, dejte mi můj díl země, zlata rozkoše«. »Máš svůj díl« — praví učitel. — »Shledávám, že jest špatně vyměřen.« — »Byl jsi s ním dříve spokojen.« — Dříve byl v nebi Bůh, v srdci víra a naděje a na konec ráj. A také na zemi byla společnost, v níž jsem měl svůj díl, své právo, svou důstojnost. Pracoval a poslouchal jsem pro Boha. Byl jsem roveň všem v církvi, všichni byli mámi bratry, aby mi pomáhali a mne milovali. Měl jsem modlitbu, měl jsem lítost a odpuštění Boží a rád jsem trpěl nouzi, slyše slova Kristova: »Blahoslavení chudí . . . !« Avšak, toho všeho jsem pozbyl; vy jste mi řekli, že Evangelium jest lží, že není církve, že není naděje na nebe. Nuže, nač pracovati? Proč posloucha. i? Není-li čeho očekávati tam nahoře, chci svůj díl zde na zemi.«

Tak jen dál na šikmé ploše, ale pozor, byste neuklouzli!

Kosa na kámen.

Zdá se vskutku, že někteří p. učitelé potřebují vysokoškolského vzdělání, aby se naučili řádně mysliti, Podávám zde doklad.

V časopise »Učitelské noviny« roč. XXXV. čís. 10.—11. horlí na počátku p. odb. uč. J. Velický pro vysokoškolské vzdělání učitele. Již druhý článek z péra p. J. Krse je zajímavý. Pí »K zavedení mravouky do škol. S provedením odluky církve od státu souvisí i laicisace školy. Laická škola vylučuje náboženství jakožto vyučovací předmět. Jsou lidé, kteří za vyloučení hledají vždy náhradu. Podle našeho názoru není nezbytno nahrazovati vyloučené náboženství, lépe řečeno není to ani možno. Náboženství u nás mravně mládež nevychovalo, *ale spíše kazilo*. Děti velmi dobře vystihly ideové rozpory učení učitelova s učením faraňovým. Poznaly, že historie i ostatní vědy (ku př. přírodopis a fysika) jsou vykládány dvojím způsobem

Kněží sami neviděli a nevidí v náboženství, *jakožto vyučovacím předmětu* to, co se o něm snaží namluviti dětem i rodičům. Ve většině případů byli posíláni a docházeli do školy jen proto, aby udržovali vliv církve na školství a národ . . . Chodili a chodí do školy, aby udrželi v občanstvu domění (snad »domnění«), že bez náboženství není škola školou, aby všechny děti naháněli do chladu kostelů a tmy zpovědnic (brr! pozn. pis.), aby učitele dozorem v kostele, hraním na varhany (kdyby je uměli — pozn. pis.) a cvičením kostelních písní donutili k »spolupůsobení« . . .

Vrcho!u moudrosti však dosáhl následujícím: »Význam náboženství jakožto školního předmětu nesnese porovnání s významem ostatní školní výchovy a práce. Dá se velmi snadno dokázat, vedl-li k mravnosti více učitel či kněz *a myslíme* (kdo? pozn. pis.), *že toho ani není zapotřebí*.«

Tof věru dvojsečná zbraň! Neměl by p. K. zapomenouti starého: Hic Rhodus, hic salta! a přinéstí důkaz, který by zajisté v jeho neprospěch vyzněl. Aby se tomu vyhnul, končí patheticky: »myslíme (kdo? my!), že toho ani není

zapotřebí!« Činí podobně jako žaček, který svůj úkol neumí aneb si není jist. Věru nedomyslí! — Píše dále: »a až bude ze škol odstraněno náboženství, uvidí zřetelněji výsledky své práce.«

Ubožáci, ještě ty výsledky nevidí. Co ten ani ne 14letý vrah, žák II. tř. měšť. školy Arnošt Houdek? Či musíte také zjevy na svém vlastním těle zkusiti? Dočkejte jen času, ještě vám žáci natlukou, ne-li více, jako svého času ve Vidni učitele sbili! —

Ze své dlouholeté zkušenosti však doznávám, že čím více jsem náboženství dbal, a je sám prakticky konal, zadobře s Bohem byl, tím zdárnější byla moje činnost.

Není nad pokrok!

Prav-da.

Nad rakví hodného a vzorného žáka.

(Proslov učitele Josefa Hrubého 26. 3. t. r.)

Zde na tomto posvátném místě jsme se sešli, abychom se s Tebou, drahý miláčku, rozloučili a v krátké době k místu věčného pokoje a spánku Tě zas doprovodili. S nastávajícím, probouzejícím se jarem, jarem to života, vzrostlo hojnost něžných kvítků a poupátek. A věřte mi, drazí přátelé, že náš Venušek byl jednou z takových živoucích květin. Těšil se ze života.

A hle! Pokynul Pán nebes andělu bělostnou zlacenou řízou oděnému. V ruku palmu na znamení pokoje a míru mu dal. Poručil, aby letěl s nebes vysokosti v dál na zem a utrl to kvítko něžné, v němž skrývala se duše čistá, krásná, nevinná. V pravdě obět bohumilá. A což anděl strážný, kde ten as byl? Nejinak, že společně s andělem míru a věčného pokoje odnesl tu duši před Pána, kde věřím pevně, pevně že jest.

Jako učitel a vychovatel mládeže to nejkrásnější vysvědčení musím o zesnulém miláčkově podati. V mravech vždy bezvadný, byl chloubou mé třídy, ve styku se svými spolužáky roztomilý, snašenlivý — zkrátka — něžný. A což prospěch? Ten nejvzornější vykazoval, tak že byl v posledním čtvrtletí panem ředitelem vyznamenán. A jak veliká byla touha po učení, zjevno z toho, že nejen doma, ale i v nemocnici nezhálel, psal, učil se, četl i kreslil. Těšil se ubožák, že po uplynulém roce přijde do třídy třetí. Leč osud určil jinak. Nebudeme slyšeti již toho zvonivého kovového hlásku písní vlasteneckých, které tak rád zpíval, nebudeme naslouchati jeho libeznému přednášení básni. Byl též dobročinným, rád podporoval naše dobročinné podniky. Doma vyprosil od milých rodičů tu nějakou korunku, aby ji k šlechtnému účelu mohl věnovati. Vroucí dík za vše Vašíčku!

A ještě na jednu vzácnou okolnost upozorním. Věřte mi, že v útlém tom srdečku dětském probouzely se city přemilé a vzácné lásky k Bohu, Ježíši Kristu. Slyšte, co stalo se a řeknete snad, že je to náhoda. leč věřím, že vše řídí Bůh, tedy i náhody. Není to dávno, co v kostelíčku na Slupi, kam náš miláček rád chodíval, konalo se sv. přijímání, první to přijímání dětí III. třídy. A Vašíček ze třídy II. spatřiv, kterak hoši přijímají sv. Eucharistii, hostii to v které mocná síla Páně, Pán sám, pojal touhu přijmouti jej též. Klidně k oltáři krácel, já však pokynul a upozornil ho, že až po důkladné přípravě ve III. tř.

také půjde. A on smuten odešel, že nedopřáno mu toho štěstí. A dnes! Nuže vyplnilo se přání jeho »býti s Kristem«, neboť Ten sám přímo přišel a vzal si ho do slávy své.

Je možné, drazí přátelé, aby duše této skromné dětské inteligence byla zničena. Určitě pravím, není! Ta síla tkví tam v nekonečném, neboť zajisté tělo bylo nemocno, duch však zdravý a čilý do posledního.

Miloval jsem Tě; tak jako miluji všechny od rodičů svěřené mi ditky bez rozdílu stavu, povolání i přesvědčení. Příklad říká, co máme, nevíme, až když ztratíme. Ztratil jsem v Tobě mnoho hořiku zlatý! Vzorem budeš žákům mým a v modlitbách na Tě vzpomeneme. Jeho milým rodičům radím, aby nekormotili dlouho svá srdce nad těžkou ztrátou a těšili se myšlenkou, »že u Pána jest«.

Nemohu jinak, drahé dítě mé, než končit a rozloučit se s Tebou. Předobře vím, že dušička Tvá drahá v posledních několika dnech takřka mezi zemí a nebem byla. K rodičům-li zpět, či ku Kristu v před jíti mám? Tak uvažovala. Anděl kynul, poslechl jsi a odešel v slávu a radost, v sen věčný, jenž Tě s Kristem pojí. Nad Tvou rakví slzy kanou, s Bohem, s Bohem miláčku na shledanou! Nerad, nerad Tě v lůno země ukládám! S Bohem!

Z praxe a různé.

Úprava učitelského vzdělání. Dne 21. února t. r. konala se v ministerstvu školství a národní osvěty anketa. Ministr školství a národní osvěty prof. dr. Šusta zdůraznil nutnost nové úpravy vzdělání učitelstva škol národních a zdůraznil, že požadavek tento ozývá se nejen u nás, nýbrž v celé Evropě, a naše školská správa věnuje řešení tohoto požadavku plnou pozornost. Anketa má poskytnouti ministerstvu možnost, vyslechnouti mínění zkušených odborníků a zástupců organisací o základních bodech chystané úpravy vzdělání učitelského. Až budou zajištěny stěžejné rysy chystané reformy, bude předložena věc vládě, aby mohla ostatní ministerstva zaujmouti stanovisko, zejména též ministerstvo financí. Pak odevzdána bude otázka zákonodárnému sboru. Po té přednesl universitní profesor dr. O. Kádner obšírný referát o cestách, jakými se braly a berou reformní snahy učitelského vzdělání v cizině i u nás. Na to přítomní zástupci organisací a institucí přednesli svá prohlášení. Debata trvala po celý den. Trib. III-35. 23. II. t. r.

Svitál! Dle stávajících nařízení trvají dosud v platnosti na školách všechny církevní svátky. Někteří páni učitelé, chtějící však ukázati svou nenávisť k církvi, nutili

děti, aby i na svátky do školy šly, ač jindy se snaží školu co nejvíce ošiditi.

Došel výnos ministerstva školství a národní osvěty ze dne 8. února 1921, čís. 13.083/21, kde se praví:

»Připomínáme, že jednání takové je označiti za naprosto nepřijatelné a zájmu školy škodlivé. Samovolný postup jednotlivých sborů učitelských neb dokonce jednotlivých osob ve věcech tak podstatných byl by sto, aby hluboce otfásl právním řádem a poškodil autoritu školy. Učitelé mají nejen zákonných předpisů dbáti, ale i u žáků smysl pro ně přestovati.« Konečně žádá oběžník o sdělení, zda bylo 2. února na škole vyučováno.

Pro koho platí §§? Pokrokářské učitelstvo zase provokuje. V Holešovicích na Zátorách učitel a u sv. Jiljí ředitelka školy rozdávali formuláře k odpadu od katolické církve. Dle rozhodnutí mi. škol. i okr. šk. rady nemají školy sloužiti k agitaci politické neb konfesní. P. V. III 45 25. II. t. r.

Z jednoty katol. učitelstva 3. dubna konala se V. výborová schůze. Příští schůze je 5. května v 10 hod. dopoledne. Účast členů výboru je velmi nutná.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVI. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXIV.

Redaktor ANT. ZELNITIUS.

Naši národní mučedníci.

Proslov k žactvu.

Josef Hrubý.

Milí žáci! Dobře víte a tušíte, jaké bolestné city provanují srdce mé i srdce vaše v tuto chvíli, kdy promluvíti mám o našich 42ti národních mučednících, kterým jsme dne 24. dubna 1921 vzdali poslední čest. Čest našim hrdinům, kteří obětovali život za naši drahou vlast československou.

Na tři důležité dějinné události vždy budete vy a celý národ československý vzpomínati s úctou, pohnutím, ba směle mohu říci s národní pýchou. Je to památný den 28. října 1918, kdy docílili jsme samostatnosti, velký to národní svátek náš. Jiný neméně významný den 21. prosince 1918, příjezd našeho milého presidenta, otce našich legionářů do Prahy. A den slavný, dějinně vždy památný slavili jsme dne 24. dubna 1921. Leč jaký to rozdíl. V prvních dnech radost veliká — a v těchto dnech — tolik smutku a vzpomínek dojmavých. Ano mysl naše, dítky drahé, zalétá tam v dál do slunné Italie, kde svahy nebetyčných Alp přecházejí v roztomilou pláň doberdobskou. Tu všudy zuřily kruté boje; polozbořená, rozstřílená místa Conegliano, Odezzo, Arco a jiná jsou dodnes smutným vysvědčením pro dobu tu. A jiné pomýšlení! Zříme v duchu zástup našich chrabřích vojinů českých, horkem osmahlý, zpocených. Jsou nuceni tak jako na frontě francouzské, ruské proti svému citění a přesvědčení bojovati proti Italii. Mají vědomost o mnohých hříších bývalých vládců Rakousko-uherské říše, vědí dobře o neupřímnosti, s jakou se k našemu národu českému často chovali, vzpomínali na zubožené Slovensko, rdousené sveřepými Maďary. — Zda možno se potom diviti, když obětovali vše — život svůj. Ba láska k vlasti byla v té době mocnější, jsouc v odporu k říši Rakousko-uherské. Láska k rodině a drahým sourozencům ustoupila. V pravdě oběť, oběť národní, která zapomíná na vše při plném trpném vědomí. Pryč odtud, z kraje falše, klamu a neupřímnosti bylo heslem jejich. Stali se z nich legionáři, dali se do služeb vlády našemu národu přející, přátelské. Bojovali s Italii proti Rakousku. Zdálo by se snad někomu, že tímto krokem stali se z nich se strany rakouské — velezrádci. Ale pomyslíme-li, jak jsem řekl, na hříchy Habsburků, na rdousení všeho českého, nedivíme se tomu a nazíráme na to jinak, milé dítky. Byl to trest Bohem souzený, trest pro říši, která neměla pochopení pro práva našeho národa. Stalo se však, že někteří z těchto statečných českých vojinů při rozmanitém hrůzném semo tamo zápolení na frontě uvízli, ó běda, do rukou svého bývalého velitele a ten — nelitostný ortel smrti nad nimi vyřkl. Hrozné to pomýšlení, milí hoši! Všichni dobře věděli, že osud jejich bude zpečetěn, jakmile budou lapeni. Tomuto osudu by býval propadl i náš drahý president Masaryk, tvůrce českých legií a jak vám snad

známo i někteří dnešní předáci našeho národa. Ale tam na frontě byl ortel smrti s ukvapením, rychle vykonán. Mezi ubohými je též jeden nevinný, který musil obětovati život jako jeden za všechny. Je to poslední 42tý legionář Karel Liška. Zemřeli smrtí potupnou, oběšením. Přání některého z nich, aby byl zastřelen, nebylo vyhověno. Pokládalo se to za zlehčení výkonu smrti. O té ničemnosti! Dojímavý byl na příklad osud legionáře Antonína Ježka, pod kterým se po dvakrátě provaz přetrhl. Prosil, aby byl zastřelen; nebylo mu vyhověno. Chuďas ještě před smrtí zažertoval »Tak daleko jste to v Rakousku dopracovali, že ani provazy pořádné nemáte!« Ani tu nebyla projevna špetka citu, by dána byla od souzenci milost. Rozsudek vykonán. A vězte žáci, že nedlouho potom poznalo Rakousko-uhersko celou spuchřelost svou. Trest to byl, že se říše — kdysi mocná — rozpadla a tak ubozí legionáři byli pomštěni. Mimoděk vzpomínám třetí slohy básně Boleslava Jablonského: »Pravda vítězí«, kde se praví:

A tak pravdy svatý plamen
i posvátná dobrá věc
nade sty odporných ramen
zvítězí přec na konec.

Všichni umřeli v hodině. Ke každému z nich váže se mnoho, mnoho vzpomínek, celá kniha o životě každého z nich by se musila psáti, jako že doufám se stane. Rozum dá, že před takovou popravou v duši každého oživily se vzpomínky na mládí, tatíčka, matinku a jiné drahé. Tak velice dojemná byla smrt legionáře Karla Nováčka, který ani vůbec neměl býti popraven. A proč vám tak smutné příběhy těch ubohých duší vyprávím? Abyste tím více ctili památku těchto drahých hrdinů, bohatýrů. Pamatujte! Ztráta života pro věc dobrou, čestnou, spravedlivou neznamená, milí žáci, smrt ve skutečném slova smyslu, neboť ač zemřeli, jsou pro nás duchovně živi. Nevyzpytatelné jsou cesty osudu, osudu, jež řídí prozřetelnost Nejvyššího. A proč je Bůh k sobě povolal, proč to nezařídil tak neb onak, jak mi bychom si snad byli přáli? Rouhali bychom se, kdybychom tak uvažovali. Slyšte, dítky mé drahé! Právě utrpení jejich, smrt potupná, obětavá pro drahý národ přinesla jim velikou slávu, kterou jim národ uchystal. »Utrpením cesta k vítězství«, praví přísloví. Nuže vešlo to plně ve skutek. A když tak mnohý nastrčil tu drahou hlavičku a krček, když hleděl smrti vstříc, ani se nenadál, že bude po krátkém čase tolik uznalosti a lásky v českých srdcích k jich oslavě připraveno.

A připusťme, hoši, myšlenku, která bohudíky se neuskutečnila, jinak bychom byli v těžké porobě. Což, kdyby bylo Rakousko vyhrálo? Jak potom bychom na hrdiny ty nazírali? Pravím určité a jasně! Stále stejně! Obět pro vlast byla vykonána a stala se obětí i v případě prohry. Milí žáci, nezapomeňte nikdy té veliké oběti jejich, oni mají nehynoucí zásluhu o naši samostatnost; celý národ československý to ví, vždyť víte, že k pohřbu zavítali, hosté až z daleké Podkarpatské Rusi. Legionářům, mučedníkům proto tolik trnových věnců a krásných kytic věnováno. Na vašich očích vidím, že chcete mi mnoho vyprávěti o ohromném slavnostním průvodu, v němž byli zastoupeni legionáři italsí, francouzští a ruští.

A nyní to nejhlavnější. Pomodleme se každý svým způsobem za drahé ty duše, věnujte jim často vzpomínku, nezapomeňte příležitostně těžce zkoušených jich pozůstalých, zaslouží si toho nezměrnou měrou, tak jako obsáhlá byla jejich

láska k vám, která obětovala celý život za vlast. Končím draží krásnou básní již zmíněného básníka, básní, která se hodí v rámeček naší smutné oslavy národních mučedníků:

Obět za vlast.

Krásou velkou honosí se
lesk drahého kamena;
krásný jesti jasný rubín,
když se v slunci červená.

Avšak rubín nejpěknější,
jenž až k nebi plamená,
jesti krůpěj lidské krve,
z lásky k vlasti cezená.

Z cesty ku sv. Stolici

generála Bratří škol křesťanských v říjnu 1920.

Cestou navštívil Très Honoré*) rozličné ústavy sdružení v Itálii. Podáváme některé výpisky z deníku jednoho spolucestujícího.

11. října opustili Lembecq, aby odjeli do Bruxelles, odtud rychlíkem do Milána.

12. října octli se večer na místě v ústavě »Gonzaga«. Generál navštívil na smrt nemocného kardinála Ferrariho, arcibiskupa Milánského.

13. října pokračováno v cestě do Říma.

14. října započal návštěvou sedmi basilik římských a pozdraven žactvem kollegia sv. Josefa. Projevy učiněny řečí italskou a francouzskou, zapěny sbory Rossiniho a Verdiho se vši přesností a dokonalostí. Ústav sousedí s villou Médicis. Čítá přes 600 žáků chovanců a venkovních. Vzdělání ústavem jest velmi hledané, že velký počet ucházečů bývá každoročně zamítnut, poněvadž se místa nedostává. Zařízení jest prvotřídní. Domácí kaple, první zasvěcená sv. zakladateli sdružení, jest nádherná. K ústavu připojen jest technický ústav de Merode. Připravuje s dobrým výsledkem žactvo na vysoké státní ústavy a na universitu. Br. Alexander, ředitel ústavu, stal se rytířem řádu koruny italské. Za války byl ústav přeměněn v nemocnici, kterou často královna navštěvovala.

15. října vykonána pout do sedmi basilik: Sv. Petra, sv. Pavla za hradbami, sv. Šebastiána, sv. Jana Lateránského, sv. Kříže Jerusalemského, sv. Vavřince za hradbami a sv. Panny Marie Větší (Sněžné).

16. října byl přijat sv. otcem Beneditem XV. o 11³/₄ hod. v knihovně beze všech obřadů. Sv. Otec dal si jen políbiti ruku, usedl na svém trůnu, pokynul, by generál usedl jemu naproti. Slyšení trvalo 1/4 hod. Jeho Svatost se ptal také br. visitátora římského po známých bratřích, které znal, prve než se stal papežem. Generál vzdal díky za přijetí, slibil poslušnost sdružení sv. Otcí, prosil za přijetí daru a o udělení papežského požehnání, které sv. Otec stoje uděluje přítomným a sdružení. Slyšení končilo ruky políbením.

Odpoledne navštívil generál několik bezplatných škol římských. Všechny jsou v rozkvětu, ale malé, by mohly pojmouti počet žactva, jenž se hlásí. Čítají 2000 žáků. Jsou předmětem zvláštní pozornosti sv. Otce. Snahám br. Gabriela Drolina Bůh žehnal, že přinesly ovoce.

(Pokračování.)

*) obyčejný titul generála — asi »vysoce vážený«.

Projev

jednatelů »Jednoty katol. učitelstva« na sjezdu a valné hromadě »Svazu křesť. učitelstva« v Praze dne 16. května t. r.

Slavné shromáždění!

Jako jednatel a delegát Jednoty katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy v Čechách zdravím slavné shromáždění a vyřizují bratrský pozdrav od řečené Jednoty a slavnostně prohlašuji, že jednota vždy a všude ochotna jest ku spolupráci se všemi katol. spolky — zvláště učitelskými — ku zdaru sv. církve a našeho drahého národa, řídíc se heslem: »Cesty mohou býti rozličné, vůli mějme všichni rovnou.«

Vedle toho používá jednota příležitosti, aby slavnostně protestovala co nejrozhodněji proti opětovné snaze některých modernistických členů učitelů »Československé obce učitelské«, pracujících k odstranění náboženské nauky ze škol, a nahrazení jí *nedokonanou, neúplnou a stranickou laickou morálkou*. Žádá důrazně, aby lidovi poslanci pracovali pro zachování náboženství na školách vůbec.

Další úspěšné práci sjezdu volám »Zdař Bůh!«

Z praxe a různé.

Pokrok v učitelstvu. Učitelstvo české mělo vyvinouti ve svobodné vlasti co největší horlivost, aby vychovalo novou lepší generaci, když starou zkazila válka (dle nich ovšem Řím).

Jeho hmotná existence byla zajištěna, nepohodlní inspektoři odstraněni, takže nic nepřekáželo zdárné činnosti.

A zatím? Pustné učitelstvo a pustné mládež. Učitel Kvarda přináší v časopisu pokrokových učitelů »Komenský« tu o kritiku nynějšího pokrokového učitelstva, zvláště mladšího:

»Všecko povídání a vychvalování, že jsme učitelé a vůdci národa, že jsme průkopníci lepší budoucnosti, že tvoříme nové charaktery atd., to všecko jest povídání podezřelé ceny, když pouhý, jediný pohled do vlastních řad nás přesvědčil, že to není pravda, že neděláme nic.«

»Neuvěřitelné odpovědi uslyšíte od mladých učitelů a učitelek: Kdo by se dřel? Což jsem nádeníkem? Což jsem automobil? Nadřel jsem se dost na ústavě? Mám dnes rande!«

»Mládež učitelská, mládež sokolského národa, lenivá mládež miluje cigarety, kulečnický, kavárenský žvást a znemravňující flirt.«

»Ničeho neumějí, bojí se, ničemu nerozumějí a jsou strašně domýšliví!«

A pokrokový prof. J. Havelka napsal v ohlášení, že se vzdá redakce »Komenského«, učitelstvu: »Poznal jsem, že učitelstvo jest chasa indolentní, a škoda, aby mu někdo věnoval práci celého života.« Bez poznámky.

Smutný zjev. V Libni byly nejdříve vyhozeny kříže ze škol. a morálka se asi pěstuje na základě »vědeckém«. 29. března večer šla 19letá dámská krejčovná Amalie Černá se 14letou dělnicí Annou Jirkovou do bytu dámské krejčovně Marie Slezákové v Libni, nesouce na zkoušku šaty. Před domem stál 13letý žák II. třídy měšťanské školy Arnošt Houdek, který bydlí v téže domě, nechtěl je vpustiti do domu a nadával jim. Jirková chtěla Houdka odstrčit, ten však vytáhl z kapsy nůž a bodl ji do krku. Když Černá viděla krev, hnala se po útočniku, ten však jí vrazil nůž tak prudce do krku, že jí přeřízl tepnu. Černá byla dopravena do všeobecné nemocnice, cestou však zemřela. — Až bude »zdráná« mládež vražditi své vychovatele, potom snad dostanou jiný rozum.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVI. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXIV.

Redaktor ANT. ZELNITIUS.

Dospívající mládeži na uvážení.

Ondrouš Fritz-Vltavotýnský.

Prozřetelnost nebo poskrovnu dala lidem tolik moci, aby po celý běh života svého kráčeli smělym a pevným krokem pravdy, aby lesk jejich vlastností ani jediná vada nezatemnila; ale zřídka kdy schází úplně některá: chvějí se, ale postupují, bloudí časem, ale vracejí se a věru, ač nejsou bez křehkosti, ctnostmi vše nahražují.

Ale proč by se lidé, zvláště mladí i těmto nedokonalostem nevyhnuli?

Zapřísahám je, aby seč jen jsou chránili se vad vůbec; proto některým chci věnovati tyto řádky. Nejprve promluvíme o *pomluvě*.

Pomluva jest odkrytí chyb našeho bližního přátelům a známým našim s přidavkem. Rodí se obyčejně z veliké sebelásky a z bystrozraku k jiným. Nic snadnějšího jako jí navyknouti; baví a je nevyčerpatelným pramenem rozmluvy a tím nebezpečnější, že končívá i zločinem, ač na počátku zdá se býti nevinnou!

Osoba pomlouvačná, nenalezajíc na svých známých ani vad ani chyb, jimž by se mohla smáti, sama něco vymýšlí a tak pokračující stává se *utrhačem* — je opravdu nesnadno věřiti, že jsou na světě osoby, které si pohrávají štěstím bližního — mluví o věcech, jichž neviděla, obviňuje z přestupků, kterých ani svědkem nebyla, ba zdá se, že usiluje zahubiti a zastříti na zemi bydlící ctnost právě snad proto, že jí sama nemá.

Pomluvě může člověk snadno podlehnouti. Neboť jest naprosto nesnadno, abychom zapomněli vad, kterých vidíme na jiných. Avšak nač skoupě chytati nejjemnější stíny vad? Proč nejnevinnější přestupek bližního vykládati ve zlou stránku a v pomluvě si nejmíc libovati?

Můj náhled jest: Každému možno viděti cizí poklesky, neboť nelze vždy oči zavřiti; jest chvalitebno poklesků litovati, z vad cizích kořistiti v ten rozum abychom jim sami unikli, ale není dovoleno je zvětšovati, bez potřeby o nich mluviti, ba dokonce ne s takovým horlením, jako bychom sami byli dokonalí. Není dovoleno, protože nám Bůh dal více než druhým osvěty a důvtipu, darů těch nadužívatí a vysokost svou jiným dáti cititi a cizí vady vytýkati.

Slovem, chceme-li býti vždy šťastni a spokojeni, nemluvmе o cizích vadách, ale vždy rádi a hned o dobrých vlastnostech. Zlé mínění o každém člověku nebudiž nikdy mladosti údělem. Slyšel jsem to jmenovati »zkušeností«. Zkušenost jmenují podkladem úsudku či posudku. A věru byl by to divný a smutný podklad, nič-li srdce a sny mladého věku, neboť více bere, než dává.

Lidé přirozeného důvtipu a veselosti snadno se svěsti dají, že si tropí žerty z vad a směšností jiných, třebaš přítomných; kéž by raději jim dobrosrdečnost

ústa zamkla, než vysloví vtipné slovo působící komukoli nepříjemnost! Neboť pochvala největšího jejich důvtipu, smích celé společnosti nenahradí jim nikdy ruměně a rozpaky oběti, které pak tíží srdce jejich, neboť brzy zapomene se na pochvalu a jen obraz smutný před zrskem jejich vyvstane.

Kdo přivykne podobným žertům, snadno si získá mínění nejhorší a mnoho nepřátel nejnevinějším způsobem; neboť jsou osoby, které spíše prominou největší urážky než vtipná slova, která je sněšnosti vystavila.

Někdy spozorujeme, že lidé před námi nějakou příhodou skrývají, jest toho jistě zapotřebí; *nebuďme zvědaví*, nelamte sobě hlavy, abychom se dopátrali tajemství, čekejme pokojně, neboť jestli se nás týká a je-li užitečna, dojísta ji zvíme. Mluví-li u přítomnosti naší někdo s druhým potichu, vzdalme se jich, nasloucháme-li, je to známkou nízké duše a liché povahy. Svěří-li nám se někdo s nějakým tajemstvím, svatě je zachovejme; hleďme nejen slovy, ale ani na sobě nedejme znáti, že o něm víme.

Đeti, dokud jsou v otcovském domě a dokud jsou ještě mladé, nepřijímejtež tajemství, nedovoleno-li je otci nebo matce a později choti pověděti, neboť nejsou povinny ni myšlenky před nimi tajiti a každé tajemství mohlo by jim býti později nemilé.

Říkává se, že je na tom dosti býti ženou, aby k neobyčejné zvědavosti připojila se neslýchaná chuť ke klepům, dokonce mnozí snad nadsazují, usuzují-li, že zachovati tajemství ženě jest pro ni velikou mukou. Poznávám, že tyto vady lze u mnohých žen nalézt, ale jako mezi muži mnoho se najde takových, kteří je s ženami sdílejí, tak i mezi ženami možno konstatovati takové, které nikdy netouží věděti, co jim nepřísluší: neznají klepů, je ani nemilují a dovedou zachovati tajemství.

Střežme se *klepů*, to jest povídati o jiném domě, co jsme viděli, slyšeli, ač neúplně, o tom neb onom, a ještě s přídavkem; to jest nějaké osobě povídati, co kde a jak kdo o ní mluvil, byť i něco zlého, to jest slídití, vyslýchati známé, sloužící, aby bylo o čem hovořiti.

Zvědaví lidé, milující klepy často se znešvábí se svými známými a nikdy se nedočkají úplné důvěry; neboť jsou tajemství velmi důležitá, a jak pak je lze svěřiti takovým osobám, které nedovedou ničeho tajiti. A *důvěra* jest všeho štěstí života našeho zárukou!

Člověk nejlepšího srdce může býti klepnou, a jsa velmi dobrotivý, natropí mnohých nevolí a svárů.

Není však na tom dosti, abychom nebyli považováni za klepaře, klepny — tato vada jest řídkou mezi osobami dobrého vychování — nýbrž jest třeba také, abychom neposlouchali klepů a jim nevěřili. —

Na dráze života svého nevyhneme se ovšem četné luze klepen, nástrahy nám zajisté či i, tehdy rozhodně ukažme takovým lidem, jak podobné rozmluvy jsou nám nemilé.

Někdy se přec stane slyšeti osobu tak smělou a nerozvážnou, že se dá do pomluvy osoby nám nejdražší, činí tak mnohdy ne ze zlého srdce jako spíše proto, že ráda tlachá. Ani jediného slova nedejme osobě takové vymluviti, a když přece nám začne povídati o našich známých, a nemůžeme-li ani jinak vyhnouti

se rozmluvě, tedy jí naprosto nevěřme, a dejme jí to upřímně znáti a za to ručím, že vícekrát s podobnou řečí k vám nepříjde. Mívá to smutný konec, nasloucháme-li a věříme-li klepům!

Proto neroznášeje klepů a nikdy jim nenaslouchejme; hledme si více vlastních zájmů než cizích!

(Pokračování.)

Z cesty ku sv. Stolici generála Bratří škol křesťanských v říjnu 1920.

(Dokončení.)

18. října navštívil generál J. Em. kard. Valfré di Bonzo, bývalého žáka bratrského ústavu v Turíně. Prohlédl pak školu San Salvatore in Lauro, kterou založil papež Pius VI. Žáci školy tvoří proslulou Maitrise — pěveckou školu — sv. Petra ve Vatikáně. Ku počtě generálově zapěli žáci s neobyčejným pochopením několik sborů velikých mistrů.

19. října odejel do Beneventa. Zde řídí Bratří od r. 1834 bezplatnou školu a kolegium chovanců a sirotků počtem 900. Br. Venanzio, ředitel ústavu, jest u velké vážnosti; jest zkušený sismolog, který řídí observatoř. Za své vědecké práce stal se rytířem řádu koruny italské. Bratří jsou velmi oblíbeni, že i socialistické municipium (městský úřad) jim v působnosti nepřekáží.

Letopisy města a ústavu mají v roce 1860 tuto událost zaznaměnanu. Když toho roku revoluce vypudila z království neapolského Bourbony, byly všechny duchovní řády vypovězeny; toliko Bratří nebyli vyhnáni, ba po několik dní postavena byla stráž u vrat ústavu, aby se zabránilo jejich odchodu.

22. října přijat byl T. H. státním tajemníkem kard. Gasparriem.

24. října dlel T. H. na zpáteční cestě v Turínu v kolegiu sv. Josefa. Dobře zařízený ústav čítá 500 žáků, mezi nimi 200 dětí z předních rodin celého okolí. Školy tyto jako římské jsou hledané. Ještě 3 ústavy jsou v Turíně. Technická škola sv. de la Salle-a se 200 žáky, bezplatná škola sv. Pelágie zvaná chudinská — žebrácká — Ecole de la Mendicité — se 200 žáky, při níž jsou večerní kursy pro učně. V roce 1920 otevřená škola průmyslová čítá již 100 žáků.

Vyučování katechismu jest v ústavěch na výši a dobře uspořádané. Bratří slynou v tom oboru dobrou pověstí. Již po několik let jeden z italských bratří přednáší o katechetice ve velkém kněžském semináři.

27. října navštívil T. H. školy ve Vercelli. 1837 zřízena byla bezplatná škola, již navštěvuje 400 žáků. V Bielle je ústav »Marmara« čítající 600 žáků; vedle toho je sirotčinec pro úplné sirotky, kteří ostávají v ústavě od 7 do 13 ba docela do 18 let.

29. října vrátil se generál do ústavu »Gonzaga«, kde je 500 žáků.

Nejnovejší statistika Bratří ze dne 31. prosince 1920 uvádí 1199 ústavů, 11.108 Bratří, 2.356 kandidátů, 266.174 žáků — Řím 22 ústavy s 197 bratřími, Turín 22 ústavy s 235 bratřími, Austrálie 8 ústavů s 21 bratřími.

Bulletin des E. Chr. IX. No 2.

A. Z.

Z praxe a různě.

Protesty. Jednota katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy v Čechách protestuje proti způsobu štvavého psaní pisatele St. Vraný z Brna ve článku: »Náboženství a církevní otázka«. Neбудeme detailně rozbírat jednotlivé vývody pisatelovy. Povedené jsou tyto věty: »Řídíme se zásadou snášlivosti ke každému poutivému přesvědčení, ale potřebujeme farizejství. Hledme spíše mírniti spory náboženské, které tu a tam vznikají, ale nebudeme opatrníky, jimž shnilý klid je nade vše.« A hned na jiném místě uvedeno: »Vystupování z církve katolické je požadavkem náboženského i politického pokroku.« My pravíme k tomu: To že je snášlivost v duchu demokratickém? Vždyť se pisatel sám svými vývody poráží. Dotýká se též otázky sokolské. Sdílujeme panu pisateli krátce, proč se utvořili na př. Orlové. Protože Sokolové vylučovali organizované katolíky. Tyršova a Fügnerova krásná myšlenka o jednotnosti Sokolstva se bohužel rozpadla. Máme Sokol, organizované »Dělnické jednoty« a Orly. *Či je to vinou, je přec úplně jasně!*

Učitelská úroveň. Český učitel roč. XXIV. čís. 25. píše: Vláda odstranění křížů ze škol nenařídila, — ale učitelé je provedli! Jedny farářovy boty platily v Rakousku více nežli všechna ministerstva. Nás (totiž učitele) nemůže másti v postupu za duševním osvobozením národa žádná vědecká ani literární autorita. My jako vychovatelé cítíme povinnost vychovati národ k budoucímu svobodnému, všestranně svobodnému životu, *my nelekáme se kácení model,* neboť služebníci vědy byli a přitčinně musí býti kacíři v době současné. A my kněžskými vědy, moderními kacíři chceme být. Poznámek není třeba.

Vysoké školy v našem státu. a) české: Karlova universita v Praze, Masarykova universita v Brně, Komenského universita v Bratislavě, České vysoké učení technické v Praze, Vysoká škola zvěrolékařská v Brně, Česká vysoká škola technická v Brně, Cyrillo-Methodějská fakulta bohoslovecká v Olomouci, Husova československá evangelická fakulta v Praze, Československá katolická bohoslovecká fakulta v Bratislavě, Právnická akademie v Košicích, Vysoká škola báňská v Příbrami, Vysoká škola

zemědělská v Brně, Vysoká škola obchodní v Praze; b) německé: Německá universita v Praze, Německá vysoká škola technická v Praze. — a.

Učitelstvo české a německé. Na Zelený čtvrtek konána v Plzni anketa učitelstva, kde nevěrci zuřili proti náboženství, že je varovati musel před ukvapeným jednáním přítomný evangel. pastor Machotka. Nedostačuje jim, že odstranili kříže ze škol, vystupují proti svátkům církevním a chtějí 83 proc. katolického žactva na školách ztročiti. Městská rada přijala návrhy za své. — Učitelstvo německé v Plzni se usneslo v konferenci: *Kříže zase do školních svátnic* o velikonocích *zavěsiti* a v protokole o konferenci té se táže místní školní rady, zda jest si vědoma, že *Evropa za svou kulturu má co děkovati křesťanství!* — Přinášeje zprávu o statečném činu učitelů německých v Plzni, dodává »Mír« (čís. 14.): »Český učitel musí býti celému světu vzorem obrazoborců a nepřátel kříže Kristova. Nejvyšší věru čas, aby byla zvýšena úroveň vzdělání nynějších vychovatelů mládeže, řídke čestné případy vyjímaje. Řádění pokrokářského a nevěreckého učitelstva odsuzuje se přikře i v cizině, na př. ve Francii, kde stalo se příslovím: »Jsi hloupý jako český učitel!« Jak k té cti přijde poutivý český učitel, konající svědomitě své povinnosti?

Vysokou školu paedagogickou zříditi usnesl se výkonný výbor Čsl. obce učitelské nákladem této, když snahy učitelstva po vyšším vzdělání na universitě potkaly se s nezdařem jak u akademického senátu, tak i v ministerstvu školství. Má to býti ústav pro experimentální paedagogiku se stálými učitelskými kursy. Čech.

Předběžné výsledky sčítání lidu v Československé republice. Při sčítání lidu na základě stavu ze dne 15. února 1921 bylo napočítáno podle předběžných výsledků 1,933.776 domů, 3,121.430 bytových stran a 13,595.730 obyvatelů. Na Moravě a ve Slezsku přibylo 42.119 (1.3%) obyvatelů na Slovensku 66.655 (2.3%), v Podkarpatské Rusi 7.386 (1.2%), v Čechách však ubylo 117.031 (1.7%) obyvatelů. — (Sdělení Státního úřadu statistického.) P. V.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVI. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXIV.

Redaktor ANT. ZELNITIUS.

Dospívající mládeži na uváženu.

Ondrouš Fritz-Vltavotýnský.

(Pokračování.)

Působí-li nám pomluva a klepy nepřátele, tím více škodí a společnost lidskou hanobí *sobectví a odmlouvačnost*.

Muži podléhají sobectví, méně je snad hanobí než ženy; sobectví vůbec nesluší.

Sobectví je skoro nejošklivější vadou: osoba sama sebou zaujata, jejíž city a myšlenky toliko sebe postavily za cíl, může-li mítí jaké společenské vlastnosti?

Důvod jest toho ten, že sobce si nikdo neváží.

Lidstvo je přirozeně spravedlivé: zvyklo si všech ctností v jedné osobě sloučené vážit, chváliti a milovati, ale také nezapomíná na tu, která jedinou ctností je zdobena a s ní spravedlivě smýšlí! Už sama nenávisť, která je po výtece všeobecná, kterou sobec vzbuzuje, přesvědčuje nás dostatečně, že výrok lidu bývá spravedliv.

Sobec jest překážkou společnosti lidské; neboť ačkoliv nemá úmyslu škoditi druhým, přece v tom už spočívá nenahraditelná škoda, že zbytečné místo zaujímá v společnosti lidské a nijak nenapomáhá k veřejnému blahobytu. Dokonce jestliže tato vada u něho vospěje, neváhá sobec svému vlastnímu všeobecné dobro obětovati a štěstí veškerého člověčenstva svým choutkám. Sluší podotknouti, že takových stvoření, jichž srdce jsou ocele tvrdší, zřídka se vyskytují.

Kež by lidi vždy pravdivá upřímnost a ze srdce vycházející účinnost zdobila. Od nejmenší do největší věci, ve všem, co může poskytnouti útěchu, užitek, vždy dříve mysliti na jiné pak na sebe. Radosti přátel vážit si více než svých vlastních; rádi přednějšího místa postupovati, dělit se o to co mají, nelitovati trudu a práce, chtějí-li jiným prospěti; nestrániti se nemocných trpících, proto snad, že jejich společnost jest smutná, naopak se těšiti, že mohou přinášeti trpícím útěchu. Takové jednání, ovoce lásky dobře řízené a sobectví úplně protivné, způsobí, že se vyhnou (té ošklivé vadě) sobectví a budou ode všech milováni.

Všeobecnější jest jistě jiná vada duch odporu, *odmlouvačnost*, která nás rovněž činí nemilými. Nevím, kde její počátek, zda v přílišné domyšlivosti o sobě, která nedovoluje, aby někdo na nás co haněl, v čem dovolil si mítí opačné mínění než my, či v nebezpečném návyku, který se neohlíží ani nerozmyslí o každé věci svůj rozum vyjeviti, to ale vím, že následky odmlouvačnosti jsou nepřijemné, ba škodlivé.

Tu možno říci, že muži ode dávna ženám vytýkali odmlouvačnost. Žel že osoba odmlouvačná vadu tuto na sobě, ač jest tak zřejmá, ani nepozoruje, poněvadž hádky považuje za slušné a tvrdohlavost za slabost, a třebaš časem ve

své duši uznala své domněnky za nespravedlivé, i tehdy lichý stud, který má za známku cti, jí brání je přiznati.

Není věru trudnějšího něco pro člověka, třebaš byl povahy velmi mírné, než íti svorně s osobou, která jest posedlá duchem odmlouvačnosti, neboť stále aby jí ustupoval, své mínění s bázní jen projevoval, ale zase pro osobu, která k vadě té má náklonost není lepšího naučení než společnost osoby podobné.

Má-li tedy někdo tu vlastnost, že se rád pře, že chce, aby jeho mínění vždy bylo za neklamné považováno, musí se hleděti zbýti tak ošklivé vady, byť to bylo s počátku spojeno s nepříjemnou obětí, neboť je velmi nesnadné bojovati, přemáhati sama sebe; za to vítězství nad sebou samým působí více skutečné radosti, nežli porážka protivníka sebe odvažnějšího: zde jen fysické moci, tam morální třeba, zde marnivost jest ukojena, tam srdce.

Tim není řečeno, že bychom musili domněnky, mínění cizí vždy bráti za bernou minci a všemu přisvědčovati; takové jednání, týká-li se osob nás nižších, jest neslušností, nás rovných slabostí, vyšších dokonce pochlebenství; proto o každé věci mějme mínění své. Rozmanitost jest nejen potřebna, jest i nutna; neboť o čem by lidé rozmlouvali, psali, kdyby na vše pohlíželi stejným okem, o všem stejně smýšleli?

Kdybychom byli o svém mínění sebe lépe přesvědčeni, ba i delší dobu na něm trvali a je hájili, jakmile se přesvědčíme, že je liché, nezavírejme oči před světlem rozumu, uznejme své mínění za mylné a hledme si přivlastniti lepší. Kdo v životě svém nebyl nucen zřici se mínění jemu nejmilejšího?

Žítí svorně s každým to jest ten dar umění se vyjadřovati o věcech důležitých, v nepatrných ustupovati, míti srdce prázdné sobectví a bijící spíše pro jiné než pro sebe.

Bůh obdařiv člověka touhou po dokonalosti; vlil v duši jeho poznatek osobní hodnoty, žádost získati ctností, dobrých vlastností, šlechetnou snahu od jiných se něčím lišiti a zjednati si vážnost a lásku všech — ten poznatek jmenujeme *samoláskou*.

Samoláska jsouc dobře pochopena otevírá dráhu dokonalosti, ale zneužita stává se vadou — marnivostí. *Marnivost* je tedy přílišná láska k sobě samému, působící, že pohlízíme na vlastnosti své, kterých ani nemáme, zvětšovacím sklem, ba chlubíme se i lichým vyznamenáním, že je často pomíjející pochvaly přežijí.

Marnivost dává vzniknouti v srdci lidském mnohým vadám a přechasto lidi do neštěstí vrhá, jako na příklad žárlivosti a koketnosti, volíc za základ chrámu svého štěstí liché pochvaly, dovršuje stavbu pomíjející krásou těla a oděvem.

Kdo by nevěděl, jak chatrný příbytek takový, který čas shroutí a zbytky jeho sebe menší vánek roznese do světa zapomenutí! Proč? Vždyť člověku toliko jednou možno, aby si vystavěl chrám svého štěstí! Neboť jakmile přijde čas, kdy již s dostatek osvěcen světlem rozumu a věku, tyto obdaří ho (člověka) vším potřebným k stavbě svatyně té.

Byla-li za základ vzata pobožnost, ctnost a rozumná samoláska, přijde-li pak i později bouře, odolá jí; ale byly-li základy špatně budovány, tehdy minulo jitro života, a večer nadešel. Člověk, který vlastní vinou dočkal se takového konce, žije uprostřed rozvalin a hořkými vzpomínkami napájen. Dovolí-li laskavost Boží ještě jednou, aby si člověk znovu vystavěl příbytek štěstí, jak je mu potom se namáhati!

(Dokončení.)

Za katolickou školu.

Běsnění jisté části učitelstva přináší ovoce. Katolíci se organizují a poznávajíce svou nepremožitelnou převahu, volají konečně, že děle teroru učitelského nesnesou. 3. července uspořádal odbor MCM. v Kroměříži manifestační schůzi za katolickou školu.

Resoluce jako program pro tento boj:

1. Žádáme nejdůstojnější episkopát, aby podporoval úsili katolického lidu o katolickou školu pastýřskými listy, zprávami o otázce školské v ordinariátních listech a kostelními sbírkami na katolické školy. Při každém úřadě biskupském budiž ustaven sbor školských odborníků, kteří sledují školské poměry u nás.

2. Žádáme kluby našich poslanců, aby boj katolického lidu za katolickou školu podporovali mravně i hmotně a aby vymohli ve všech našich listech rubriku o školské otázce.

3. Nynější školy všech typů buďtež dle vůle rodičů v jednotlivých místech rozděleny na školy náboženské a laické, státem vydržované. Budiž také volno zřizovati školy soukromé a už stávajícím budiž trvale uděleno právo veřejnosti, vyhovují-li zákonitým předpisům. Od tohoto požadavku katolický lid rozhodně neustoupí v zájmu státu a národa. Ve svobodné republice ať jest svobodná škola. S rozhořčením spravedlivým jsme nesli, když ústavům těmto, jakosti nejlepší, bylo bezdůvodně odňato právo veřejnosti.

4. M. C. M. a M. Svatováclavskou vyzýváme, aby ještě o těchto prázdninách uspořádaly v téže neděle manifestační schůze za katolickou školu na všech místech republiky. Na schůzích nechť řeční naši poslanci a osvědčení veřejní pracovníci. Oba školské tyto spolky spojtež se v jeden spolek kulturní, týž vydávejž jeden lidový list školský.

5. Dosud není katolických škol, žádáme, aby za správce škol, kde jest většina žáků katolických, nebyli nikde ustanovováni učitelé bezvěrci a jinověrci.

6. Dle počtu katolíků buďtež v každé zemi bezodkladně zřizovány učitelské ústavy, přebytečné interkonfesijní buďtež zrušeny.

7. Ve všech třídách i vyšších všech škol středních budiž náboženské vyučování o 2 hodinách týdně závazným pro žáky. Závazná budiž i návštěva bohoslužeb a přijímání sv. svátostí. Sprostění této povinnosti buďte jen ti žáci, jejichž rodiče o to požádají.

8. Nebuďtež žáci na žádných školách nuceni súčastňovati se oslav jistých událostí a osob z našich dějin, nepřednáší-li se o nich nestranně dle historických pramenů.

9. Po přijímání sv. svátostí buďtež žáci na všech školách pravidelného vyučování sprostění.

10. Vzdělání našeho učitelstva budiž odborně a prakticky rozšířeno a prohloubeno. Dle odborné kvalifikace budiž plat učitelům stabilisován.

11. Okresní školdozorci nebuďtež voleni pouze od učitelstva.

12. Do komisí pro schválení učebnic přibrání buďtež i katolíti odborníci.

13. V zájmu státní cti stůjž vždy odborník v čele ministerstva vyučování, také ostatní úřady školské buďtež obsazeny jen osvědčenými odborníky.

Resoluce byla jednomyslně přijata.

 Z praxe a různé.

Sjezd katol. studentstva a inteligence v Praze 9—12. července. Po manifestacích sokolských, domovinářských, socialistických konal se v »husitské« Praze sjezd katolického studentstva a katolické inteligence! A bylo hodně těch rytířů sv. Václava, našeho Grálu! Súčastnilo se sjezdu 60 Jihošlovánů a Ukrajinců. Neočekávané dostavil se J. Milost ljubljanský biskup Dr. Jeglič. Z románských národů bylo 20 delegátů, pak delegáti z Anglie, Německa, Holandska a Maďarska. Na samém počátku vzdali účastníci hold Neposkvrněné Panně Marii na Staroměstském náměstí, kde na místě zbcřeného sloupu mariánského položili překrásný věnec z lilii. Novodobí rytíři!

Schůze křesť. učitelstva. Na sjezdu byla zvláště veliká účast křesťanského učitelstva. Sešlo se na 70 kolegů a kollegyň. Předseda prof. Novák podal stručně postup práce za uplynulé období, vytyčil směrnice další, hlavně pokud se týče tisku a práce mezi lidem. Kol. Ježek mluvil o zakládání a práci v odborech a přinesl několik námětů o nutnosti zvláštních kursů pro industriální učitelky. V debatě, již seúčastnil kol. Hromadník, pan řed. Trnka, posl. Rýpar, posl. Rozsypalová, dp. Fanfule a prof. Multerer, bylo zdůrazněno, že klub se plnou vahou postaví proti teroru pokrokových inspektorů a kolegů. Dále budou vyzvána ředitelství našich ústavů, aby dávala pozor na výběr chovanců a starala se o jejich uvědomění. Také bylo podáno mnoho námětů o besídkách dětských a radách rodičů. Až »Vychovatel« stane se orgánem »Svazu«, jsou všichni členové povinni ho odebírat a bude nepostradatelný, protože v něm budou vedle paedagogických prací také stručně registrovány výnosy vládní. Katechety zveme k spolupráci.

Bratři škol křesťanských sešlo se počtem 25 za sjezdu katol. česk. studentstva ve sv. Janě pod Skalou k duchovním cvičením za vedení assistenta br. Anacleta jako zástupce T. H. br. generála a veledušt. P. Jarosl. Ovečky T. J. Zde bylo také ustanoveno, že se započne noviciátem v Bojně u Nitry pro učitele. Dorost juvenátu bude po 1 neb 2 letech poslán do noviciátu ve Belgii, aby takto byl získán zdravý pod-

klad sdružení. Novicímistrem jmenován byl br. Štěpán, rodem Slovák, znalý vedle mateřštiny německy, francouzsky a italsky. Poznal ústavy Bratří v orientě t. j. v Egyptě a ve Svaté zemi, kde několik let působil. Bližší rady o noviciátu zodpoví každé doby provinciál Bratří t. č. ředitel Joanea v Praze-II., Salmova ul. 8. br. Eugen Maria.

Katolické a laické školy ve Francii. Katolických privátních škol jest ve Francii 12.000. Z nich jest na 3000 škol obecných s 29.000 učiteli a 1.000.000 žáků. V Paříži samé jest 111 obecných škol pro chlapce a 123 pro dívky. Učí na nich 450 učitelů a 800 učitelek. Vydání na školství stojí francouzské katolíky ročně 5 a půl mil. fr. P. V. 135—III.

Boj o školu ve Francii charakterisuje velmi dobře odpověď ministra vyučování na interpelaci poslance, tázajícího se po počtu státních škol, jichž počet žáků jest pod deset. Dopisovatel pařížský NCWC. sděluje čísla z odpovědi: ve Francii jest 3569 škol státních, které mají méně než 10 školáčků, méně než 5 žáků má 1047 škol, méně než 10 2522. Jest to zajisté důkaz, že se státní školy netěší té důvěře, jako školy katolické. Ostatně něco podobného máme také v Praze v opatrovnách, kde se vyhaly sestry z nejlépe vedené opatrovny: mnohé matky přestaly posílati dítky do školky, ježto nemají důvěry. Čech 162.

Katolicism v Anglii. Roku 1920 přestoupilo tam na katolickou víru 10.592 osob. Katolických sňatků bylo v témže roce o 1000 více než v r. 1919. Vyšších škol katolických bylo napočteno 334 s 22.498 žáky, škol obecných 1204 se 180.034 žáky. Kardinál arcibiskup westminsterský je představeným duchovní správou válečného námořnictví. Vojenským biskupem pozemního vojska je msgr. Reating. V Anglii a Walesu je katolíků 1,915.475.

Zaměstnanců naší republiky bylo podle poslední statistiky, jak piší v »Nár. Dem.« 53.633 úředníků, 44.149 zřizenců, 40.000 učitelů, 14.261 četníků, 8000 důstojníků, 2800 poddůstojníků, 190.000 vojinů, 155 tisíc železničních zřizenců, 16.778 kněží a jeptišek a 249 osob bez udání činnosti.

P. V. 171—III.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVI. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXIV.

Redaktor ANT. ZELNITUS.

Dospívající mládeži na uváženu.

Ondrouš Fritz-Vltavotýnský.

(Pokračování.)

Marnivost muže vede ke slávě, budí v něm touhu proslavit; totéž u žen působí, jenže povolání obojího pohlaví jest rozdílné; muž, veden jsa marnivostí stává se rekem (touží zvítěziti a dobývati), žena — koketou. Muž slyne odvahou a smělostí, žena krásou a půvaby; muže nesnadno jest přemoci, ženu nesnadno převýšiti; muž země, žena plaché hlavy podmaňuje; muž mečem vládne, žena neostražitými srdci; jediné se shodují ve své nenasytnosti, chtěje panovati a vládu svou šířiti, a právě tím bývají sami nešťastni a i jiné nešťastnými činí.

Poněvadž bohatýr po několika teprve letech se rodí, jest k tomu třeba mnohých událostí, sběhu okolností, veliké odvahy, tím více v různých zemích v každém věku a stavu jest koket.

Jest ovšem duch koketnosti dovolené a to jest *půvabnost* — touha líbiti se bez výjimky všem: mužům i ženám, starým i mladým, nejen co do těla, šatstva, ale i co do rozumu a duše; taková půvabnost sluší každému věku: v mládí se stará o ctitele, v dospělosti o přátele.

Vědomosti mohou nam zjednati vážnosti, ale ne všeobecné lásky, nepřičině-li se získati si lásky každého člověka svou upřímností a zdvořilostí.

Nyní si ženy stěžují do mužů, že nejsou zdvořilí a na slušnost zapominají.

Co je toho příčinou? Ženy samy! Poněvadž neumějí se cítiti. Ať jen ženy změní své jednání: ať zanechají koketnosti a oblíbí si půvabnost — a zajisté se muži budou jinak chovati! Bohužel jsou na světě ženy, které nedovedou různiti pojmů, neznají rozdílů mezi půvabností a koketností.

Žena půvabná jest chvály hodna; kolik známých, tolik přátel anebo alespoň dobře přejících bude mítí, nezpůsobí v nikom žárlivosti, poněvadž jí sama nepocituje, pochlebenství nemiluje, slávy nevyhledává, po chvále všech mužů touží, ale po lásce jen jednoho, bezstarostně žije a stárí se neleká. Koketa, slušnými lidmi pohrdána, toužíc se zalíbiti pouze mladým, má mnoho ctitelů a záletníků, ale přitele žádného; žárlivost souží její duši a ji znepokojuje; jsouc svou krásou zaujata přeje sobě, aby jí bylo lichoceno, nežádá si býti milována, ale toliko chválena. Neschopna upřímnosti pohřává si štěstím bližního, jest jí zápravou zkaltiti cizí spokojenost, zjednati sobě lásku, kterou nechce ba nemůže opěťovati, netáže se — činí vše bez rozumu, poněvadž se ho bojí — nebude-li později svých činů litovati; zajímá jí pouze přítomnost.

Štěstí vlastní vinou zmařené zdá se býti mnohem dražší a působí více žalu, poněvadž se k tomu ještě druží výčitky svědomí. Štasten, kdo prost marnivosti, koketnosti, nejen že unikne mnohým nepříjemnostem, ale zvláště nepozná *žárlivosti*, která jest nutný následek těchto vad. Neboť žárlivec s jinými nejen že žiti nemůže, on se i ze štěstí jiných souží, trápí a svůj vlastní život tak otravuje;

nemá pokojného dne, poněvadž nehledá chvíle, ve které by o své vadě uvažoval.

Pamatujme na to, aby duše naše byla sídlem ctností, srdce domovem čistých a nevinných citů, mysl obetkána pravými a skutečnými představami, a pak se nebudeme museti báti, že by naše ústa něco vyřkla, že jednání naše projevilo by myšlenky a slova, za něž bychom se musili jednou v budoucnosti styděti!

Ze Svazu křesťanského učitelstva.

Během června a července přistoupl do Svazu jeden člen zakládající a přes 20 členů činných. Nové odbory byly založeny v Plzni a Pardubicích; v Č. Budějovicích se založí v době nejbližší. Stanovy těchto odborů byly zadány k úřednímu schválení. Uznání zasluhují zvláště naše horlivé členky sl. Köhlerová, Pokorná a Pinzingerová.

K poslední schůzi zaslán byl předsednictvu Svazu od vdp. Aug. Nováka, faráře v Dobřenicích tyto dopisy Srdečný pozdrav zasílají a radost z utvoření Svazu projevilo 32 důvěrníků čl. strany lidové na své schůzi v Nechanicích dne 29. června t. r. a splnomocnili mne, abych Vašemu Svazu projev jejich tlumočil. — Svazu křesť. učitelstva v Praze zasílají vřelé pozdravy katolíci i rni osady Dobřenicke, vítají učitelstvo Kristu Pánu oddané mezi své dívky a volají upřímně: čím více Vás, tím lépe pro naše děti. V Dobřenicích, dne 16. června 1921. Následují četné podpisy. — Děkujeme vřele za tyto projevy, které budou zajisté všem našincům povzbuzením, aby setrvali věrně při svých zásadách, jichž uskutečnění jediné může přivoditi utěšenější poměry našemu národu a odchovati zdatný dorost.

Na paedagogický kurs v Brně byl poslán jako delegát p. PhDr. Jos. Novák. Valné hromadě spolku katol. učít. zasláno memorandum o společné činnosti Svazu s katol. učitelstvem moravským a slezským.

Příhlášky nových členů přijímá, veškeré dotazy zodpovídá a záležitosti vyřizuje sekretariát Svazu v Praze-II. Salmovská ul. č. 8.

Kdo z P. T. členů dosud nezapravit členský příspěvek (24 Kč ročně), nechť tak laskavě co nejdříve učiní. Příspěvek na rok letošní stanoven valnou hromadou pro členy v 11. a 10. hodn. třídě na 30 Kč, pro 9. a 8. na 40 Kč a pro 7. a 6. na 50 Kč. Členové s platem nižším — hlavně učitelky mateř. škol a některé učitelky industr. — platí i nadále 24 Kč. Příspěvek na rok letošní račte zaslati do konce roku.

Třídění mravného chování žáků a jeho poměr k mravnosti.

České Slovo přineslo 15. května t. r. z pera F. Tuhého následující úvahu.

Otiskujeme stať, aby učitelstvo zvědělo, jak se na mnohé ve škole nazírá a jakž názor se v dením tisku šíří.

Nespokojenost a výsledky školní výchovy datuje se z dob dávno minulých a není nikterak snad podmíněna jen nynějšími poměry. Je zajímavá ostatně okolnost, že nespokojenost ta mnohem dříve znepokojovala kruhy školské, nežli vzbudila příslušný zájem u širší veřejnosti, a zejména také mezi rodiči školní mládeže. Tomu se není co diviti; otázky výchovy školní přece jen jsou příliš abstraktními pro vzdělanostní úroveň lidu, který ostatně má o knize, o učení z knih a vůbec

o vědění ponětí tak přehnaně vysoké, že se spokojuje i s tou nejledabyilejší jeho formou a k věci nepřihlíží. Musí se přiznati, že ani učitelstvo ani úřady školní nespouštěly nikdy se zřetele vyskytující se nedostatky, ale předsudky o nadhodnotě knižních vědomostí působily i v tomto směru rušivě a nepřipouštěly nějaké opravdovější nápravy. V době, kdy psychologie neposkytovala dosti světla ke zjištění příčin neúspěchů vychovatelské školní práce, a kdy dominující vlivy církevní nepřipouštěly ani uplatnění pravdy jako samozřejmé vychovatelské zásady, nebylo možno nic opravdově opravného provést, a proto když již se něco přece dělalo, týkalo se to jenom bezvýznamných formalností, doplňovalo se učivo v jednotlivých učebných předmětech, hledaly se nové učebné předměty a věnovala se pozornost principům čistě výchovným: mravnému chování a vnější úpravě písemných prací, o nichž je třeba pronést několik slov.

Známky z vnější úpravy písemných prací a z mravného chování co do důležitosti, nyní jim připisované, jsou hotovými protivami. Prvé se přikládá cena příliš malá, druhé zase příliš veliká. A kdežto v prvním případě *podceňování vnější úpravy písemných prací zdanlivě ani neškodí ani neprospívá*, nelze téhož tvrditi ohledně známky z mravů. Těm se přiznává nad míru velká důležitost, z čehož dochází k velmi vážným důsledkům, třeba že, řekněme otevřeně, bez důvodu a práva. Bude-li se tudíž jednatí při úpravě nových poměrů jen se zřetelem na vnitřní potřeby a ne dle nějakých cizích vzorů, odpovídajících snad docela jiným poměrům, nežli jsou poměry naše, a půjde-li při tom o skutečnou vychovatelskou podstatu a nejen o vnější úpravu, bude se musiti věnovat náležitá pozornost, když snad ne zrovna známkování vnější úpravy písemných prací, tož za to tím spíše nynějšímu třídění mravného chování žactva. Jeť kázeň školní, podle jejíhož zachovávání nebo nezachovávání se stanoví příslušné známky z mravného chování, v téměř poměru ke skutečné mravnosti, ve kterém je vnější úprava písemných prací k jejich vnitřnímu obsahu.

Ale kdežto při písemných pracích z počtů, z češtiny, z druhého jazyka a j. v., když pozornost věnována odbornému provedení zavinuje nezachování žádoucí formy v úpravě, rozlišují se oba výkony různými známkami, zapomíná se při *posuzování mravného chování*, že se ono *týká* také *jenom formy*, podmíněné spíše temperamentem dětí, ale sotva asi jejich mravním založením. Vidáme i na velkých dospělých lidech, že své vlastní pracovní výkony doprovázejí nejrozličnějšími vedlejšími projevy, ať jsou to výkony v oboru práce duševní nebo tělesné. Ty jako by se stávaly snažšími, jsou-li provázeny brúčením a jinými zvuky, posunky obličje a nejrůznějšími pohyby tělesnými. Nad nimi nikoho nenapadne se pozastavovati — u dospělých, kdežto dětem ve škole se musí měřiti jinak, a skutečně se také jinak měří, nad čímž pak rodiče bývají krajně rozmrzeli. *Má-li dítě trochu živější temperament, má jen malé vyhlídky, že by mohlo dostat z mravného chování známku prvního stupně*, a stejně tak i každé jiné, které je nadprůměrně citlivé, ochotné nebo sebevědomé. Školní kázeň za sedavého způsobu učby dětí musí býti velmi tvrdou, aby přinutila děti přemoci všechny útrapy svého nepřírozeného postupu. Připomeneme-li si ještě, k jak často politování hodným důsledkům vede toto zaměňování formy za věc temperamentu za mravnost, posoudíme teprve *cenu* a *výhody praktické učby, která se obejde jak bez sezení, tak bez absolutního ticha a nehybnosti dětí a přece dodělá se lepších výsledků*.

Z praxe a různé.

Zdařilá schůze katolického učitelstva u příležitosti sjezdu jihočeských katolíků. Schůzi předcházelo duchovní cvičení pro učitelky od 10. do 13. srpna, která měla 27 účastnic. V sobotu 13. srpna o 3. hod. odpo. konala se v klášterním paedagogiu u sv. Josefa schůze svolaná a připravená několika uvědomělými katolickými učitelkami z Č. Budějovic. Z řad učitelstva bylo účastníků na 58 mimo četné hosty s ndp. biskupem Šimonem Bártou v čele. Po zahájení schůze odb. učitelkou sl. Lid. Mayerovou a vykonané volbě předsednictva promluvila pí. ředitelka E. Schmutzerová z Prahy na thema: Ideová poslání katol. učitelstva. Pan řídící učitel Karel Ježek ve svém referátu pojednal o organisaci katol. učitelstva. Výsledek schůze byl, že ustaven jihočeský odbor při Svazu křesť. učitelstva. Jednomyslně byla přijata resoluce: »Katolické učitelstvo, shromážděné dne 13. srpna 1921 na ustavující schůzi župního odboru Svazu křesť. učitelstva v Č. Budějovicích, majíc na zřeteli především zájem jednotné výchovy dítek katolických rodičů, této nejpočetnější složky národa, jakož i své těžké postavení ve škole i mimo školu, po zralé úvaze vyslovuje a trvá na následujících požadavcích: Žádáme: 1. aby nejen v theorii ale i v praxi zajištěna byla katolickému dítěti i jeho učitelstvu svoboda svědomí zajištěna mírovou smlouvou — a proto též 2. žádáme pro katolické dítě katolickou konfesní školu s katolickým věřícím učitelem; 3. žádáme sp.avednost při obsazování míst a 4. ochrany před terorem pokrokových organisací. K podpoření svých spravedlivých požadavků dovoláváme se ministerstva vyučování a národní osvěty, jakožto instituce úřední, dále klubu poslanců a seátorů čsl. strany lidové jakožto obhájců každého spravedlivého práva a mravní podpory veskeré katolické veřejnosti a katolických rodičů zvláště jako činitelů nejvlivnějších a před Bohem, národem i vlastním svědomím v prvé řadě zodpovědných.«

Pedagogický kurs katolického učitelstva v Brně konal se v pondělí dne 1. srpna a v úterý 2. srpna. Přes půldruhého sta účastníků se všech stran Moravy a Slezska s plným porozuměním a zápalem věnovalo se po oba dny práci, by rozšířilo

a upevnilo své vzdělání psychologické, filosofické a pedagogické. Kurs zahajen předsedou spolku panem učitelem Bartošem, načež následovaly přednášky. Dr. Karel Černocký: Směry moderní psychologie. Dr. Josef Kratochvíl: Základní problémy dějin filosofie. Dr. J. Novák: Ze systematické pedagogiky. Dr. Jaroslav Hruban: Estetická výchova ve škole. Dr. J. Novák v druhé přednášce pojednává o vyučování. Dr. Kl. M. J. Žůrek: Sociologie ve škole obecně i měšťanské. Kurs pedagogický v úterý večer skončen a ve středu o 8. hod. zahájena předsedou valná schůze spolku českého učitelstva katolického na Moravě a ve Slezsku.

16. září t. r. připadá tisící výročí křesťanské smrti sv. Lidmily, první naší křesťanské učitelky a vychovatelky na kněžecím stolci. Rada katolíků postarala se, by výročí bylo přiměřeně oslaveno 28. srpna na Mělnice, 4. září na Levém Hradci, 11. září na Tetině a 18. září u sv. Jiří na hradě pražském. Zda i naše »zlatá kaplička« na oslavách úcta mítí bude? Kdy uslyšíme opět A. Dvořákovu oratorii »Sv. Lidmila«?

»Ze školy farní ke škole hlavní« jest titul knížky 56 stran silné, ve které podává spisovatel veledůst. p. katech. Frt. Košák obraz pro naši dobu nadmíru poučný. Spisek jest vydán na oslavu 100. výr. trvání školy české v Plzni. Stručně ukazuje, kdo školu zřídil, o ni pečoval — totiž cirkev katolická a její duchovenstvo — a všude doklady toho uvádí. Poučuje také, že mnohé staří dávno konali, co později v zapomenutí upadlo a nyní se opět zavádí, na př.: slavnost I. sv. přijímání. Přináší také vzácný příklad, že kněz vyučuje zdarma »o pravopise českém« řemeslnické mistry. Spisek doporučuje se ku čtení učitelstvu, zvláště pokrokovému.

Na universitě Karlově v Praze bylo v letním běhu 1921 podle stavu ze dne 31. května 1921 zapsáno 8001 posluchačů a to na fakultě bohoslovecké 27, na právnické 3579 (249 žen), na lékařské 2507 (415 žen), na filosofické 1232 (440 žen), přírodovědecké 656 (165 žen). Řádných posluchačů bylo 5835 (827 žen), mimořádných 1939 (259 žen), hospitantů 197 (181 žena), frekventantů 30 (2 ženy), cizozemských příslušníků 1217, ponejvíce na lékařské fakultě.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVI. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXIV.

Redaktor ANT. ZELNIUS.

Sv. Jan Křt. de la Salle.

Vynikající jeho zásluhy o školu a výchovu lze takto shrnouti:

1. De la Salle je tvůrcem obecné školy ve Francii, že jazyk mateřský učinil základem všeho vyučování a zavedl vyučování hromadné a dle tříd; přivedl také formu tázací — vyvíjecí k platnosti a podporoval mírné a šlechetné nazírání na kázeň školní; sepsal první nauku o obecných školách »Vedení křesťanských škol« (Conduite des Écoles chrétiennes) neb krátce zvanou »Návod«.

R. 1911 vyšlo u Herder—Freiburg in Breisgau Paedagogik des hl. Joh. Bpt. de la Salle und der christlichen Schulbrüder von Fr. Petronius Paltram, kteréžto dílo obsahuje spracovaný »Návod« sv. de la Salle-a. Změny staly se již za přechodu ze XVII. do XVIII. stol. Tak jak svatý s dobou nejen pokračoval, ale ji v mnohém předběhl, tak jeho duchovní synové první použili v každé době pokroku ve vychovatelství zvláště však ve vyučovatelství. Také v tomto nejnovějším vydání byl zachován pořad »Návodu« původního jakož i zásady a zvyky sdružení, vztahující se ku křesťanské výchově.

2. De la Salle vytvořil první ústavy ku vzdělání učitelů a přivedl stav národního učitelstva ku cti.
3. De la Salle založil první technickou nedělní školu, první vyšší odborné a realné školy a první zdravotně výchovný (heilpaedagogisch) ústav.
4. Jeho zdárně výchovná činnost rozšířila se sdružením po celém světě a působí velmi blahodárně na veškerý obor vyučování ve Francii a trvá nepřerušně dále. I protivníci doznávají, že sdružením řízené školy mezi nejlepší se počítají.

Sdružení Bratří škol křesťanských čítá dle nejnovějších zpráv t. j. na konci 1919 57 distriktů či provincií.

Belgie na dvě provincie rozdělená čítá 41 a 48 ústavů.

Italie dvě provincie 22 a 21, z nichž Řím 8 v sobě chová.

Španělsko čítá dvě provincie po 22 a 56 ústavech, mezi nimi v Madridě 8 a v Barceloně 5 ústavů.

V Asii jest pět provincií s 58 ústavy se Sofií (Sredcem) v Bulharsku, Soluní a 7 ústavy v Cařihradě.

Afrika rozdělena je na tři provi 16, 20 a 10 ústavů, Alexandrie čítá 4, Kairo 5 ústavů.

Amerika—Kanada má dvě provincie 54 a 10, mezi nimi Montreal 14 a Quebec 7.

Spojené státy Mexico a Panama čítají 7 provincií, New York 8, Philadelphia 7 a Chicago 3 ústavy.

Jižní Amerika dělí se na pět provincií: 22, 16, 16, 15 a 7 ústavů.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVI. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXIV.

Redaktor ANT. ZELNITIUS.

Čemu se učí nyní ve škole?

•Pražský Večerník• III. číslo 200. ze dne 3. září t. r. oznamuje:

•Jak se nemá chválit. Jako malí studentiči čítali jsme ve škole Nepotovy životopisy vynikajících vůdců a státníků, a jejich láska k vlasti a nezištnost obětavost a poctivost, mírnost a skromnost kladený za vzor »naději vlasti«. — Hledme, co dnes se staví mládeži před oči! — Dostala se mi do ruky knížka vydaná králověhradeckým profesorem Mejšnarem a určená českým studentům-stenografům. Životopis T. G. Masaryka. Slyšme, čím tu — mimo jiné — dokládá autor své tvrzení, že Masaryk je nejryzejším českým charakterem, největším českým myslitelem, nejvřednějším naším osvoboditelem a vůbec mužem, který může být zářivým vzorem všemu lidu dobré vůle a zvláště mládeži studující! — Zmíniv se o prostém původu presidentově, vypravuje autor, jak pochvala vikářova byla pokynem rodičům, aby synka dali na studie. Ale na gymnasiu v Brně malý student svou svéhlavostí způsobil profesorům mnohé mrzutosti. Tak na příklad:

Jednou, byv při vyučování pokárán profesorem, že se uškábil (prý ho vlastně zašimraly sluneční paprsky!), popřel studentík, že by se smál. Profesor ho okřikl, aby mlčel, ale Masaryk jal se mu vykládati, že je nedůstojno profesora, aby tvrdil něco, co není pravda. (Nedoporučím pp. studentům, aby po prázdninách něco podobného zkusili!) — V šesté třídě byl už Masaryk nevěřícím katolíkem. (Pro dnešního studenta věc to velmi důležitá!) Proto ohlásil katechetovi, že nebude chodit ke zpovědi. Katecheta, muž jinak velmi ctihodný a šlechetný (tak tvrdí sám p. Mejšnar), snažil se studenta uvésti nejprve na lepší cestu; domluvami, modlitbou, obětí při mši sv. Ale vše bylo marno. Nemoha s ním ničeho pořídit, ohlásil věc posléze řediteli. Ten zavolav M. k sobě, jal se mu vykládati, že, pokud je žákem, musí se předpisům podrobit, byť i, jako on sám, všem těm »popským hokus pokusům« nevěřil. »Kdo jedná proti svému přesvědčení, je podlec«, pokáral jej Masaryk. Ředitel zesinal a chtěl jej udeřiti, ale M. odskočil a uchopil pohrabáč u kamen stojící, postavil se proti němu a zvolal: »Neopovažujte se!« To bylo řediteli přece jen mnoho a proto student dostal radu, aby jinde hledal štěstí. Odešel tedy M. do Vídně, ale ani tam se jeho studia neobešla »beze srážek, zejména s katechetou — Nevím, měl-li by radost pan president, kdyby věděl, v čem jako zářivá hvězda je dnes dáván studující mládeži za vzor; a také nevím, jak by se tvářili naši pokrokoví páni profesori, kdyby páni sextáni s pohrabáčem v ruce chtěli jít ve stopách studenta Masaryka .«

Krásnější a zajímavější jsou diktaty, které napovídány byly v 5. třídě ob. školy ve Velké Praze.

VII. 27. 1. 1921. President Masaryk.

I. První prezident republiky Československé narodil se 7. března 1850 v Hodoníně na Moravě. Jeho otec byl tam chudým kočím v panském dvoře. Byl uherským Slovákem, matka Masarykova byla Hanačkou.

Do obecné školy chodil malý Tomáš v Hodoníně a v Čejkovicích. I obecné školy byly tehdy jen německé.

VIII. 7. 2. 1921. II. Již na obecné škole poznal, že Tomáš je hoch neobyčejně nadaný a pilný. Proto dali ho rodiče na německou realku do Hustopeče. Protože však neměli peněz, vrátil se Tomáš po dvou letech domů, kde se učil hudbě a docházel do školy, aby tam pomáhal vyučovati.

Potom poslali ho rodiče do Vídně, aby se tam učil umělému zámečnictví.
X. 16. 2. 1921.

IV. Ale Masaryk nezbýval učitelem či jak se tehdy říkalo kantorem. Brzy po vykonané zkoušce byl přijat do druhé třídy německého gymnasia v B.ně. Potřebné peníze na knihy i na vše ostatní sám si vydělal.

Když byl Masaryk v šesté třídě oznámil katechetovi, že nebude chodit ke zpovědi, protože ji neuznává za správnou. Byl zavolán k řediteli. Ten řekl Tomášovi, že sám také katolické církvi nevěří, ale ke zpovědi že chodí.

XI. 24. 2. 1921.

V. Na to odpověděl Masaryk: »Kdo jedná proti svému přesvědčení, je taškář.« Ředitel se rozlobil a chtěl Masaryka za ta slova uhodit. Ale ten uskočil ke kamnům, vzal pohrabáč a řekl: »Opovažte se!«

Za to byl Masaryk z gymnasia vyloučen. Odešel na gymnasium do Vídně, kde zase sám si vydělával a byl vynikajícím žákem.

XII. 7. 5. 1921.

VI. Když již tehdy katolická církev vyhlásila, že papež je neomylný, oznámil Masaryk katechetovi, že do katolického kostela dále chodit nebude. Tenkrát vyloučen nebyl a roku 1872 vykonal maturitní zkoušku.

Hned potom vstoupil ve Vídni na universitu, kde roku 1876 složil doktorát filosofie. Za tři roky na to stal se docentem na vídeňské universitě, ale neměl žádného platu. Protože tehdy byl již ženat, musel mnoho pracovat, aby sebe i rodinu uživil.

XIII. 12. 5. 1921.

VII. Roku 1872 stal se Masaryk mimořádným profesorem české university v Praze a zase trpěl nouzi. Za dva roky zemřel v Berlíně bývalý jeho žák a odkázal mu 120.000 K. Ale Masaryk polovinu dal příbuzným zemřelého, svým rodičům dal postavit v Hustopeči domek, svému bratru zařídil tiskárnu, zbytek rozdál a zase byl chudým profesorem.

XIV. 14. 5. 1921.

VIII. Když Masaryk chodil ještě do gymnasia, vyučoval tehdy latině a řečtině profesor Hanačík. Byl to muž hodný a poctivý, ale nesnesl, když mu student Masaryk vytýkal, že učí po starém způsobu.

Když se profesor Hanačík dozvěděl ve společnosti, že jeho bývalý žák Masaryk stal se universitním profesorem, vyhrkl po německu a potom po česku: »Můj ty pane, kdo by to byl řekl, že z toho lumpa něco bude!«

XV. 28. 5. 1921.

IX. Příchodem Masarykovým vše se na universitě změnilo. Takového profesora dosud v Praze nebylo, a žádný z tehdejších profesorů se mu nevyrovnal. Masaryk byl duševně i tělesně krásný člověk, jeho vzdělání bylo hluboké, jeho způsob vyučování byl neobvyklým. Byl studentům nejen profesorem ale i přítelem, oni i do bytu k němu chodili a všichni měli ho rádi.

Škoda, že to nepokračuje dále. Poznámek není třeba, jen to lze říci, že oba výtečníci jak autor článku tak i onen učitel by měli být navrženi k vyznamenání, neboť vychovávají a vedou mládež po — republikansku!

Ze Svazu křesťanského učitelstva.

V srpnu přistoupilo ke Svazu 5 nových členů.

Sjezdu katol. studentstva a intelligence v Praze bylo použito k uspořádání četné navštívené schůze v »Lize«, na níž předseda Svazu prof. Novák seznamoval členy s pracovním programem a vyličoval nové směrnice. Odborný učitel Ježek mluvil o organizační práci na venkově, o zakládání odborů a činnosti v nich. Debaty se účastnilo několik pánů. Přítomní poslanci Rozsypalová a Rýpar byli požádáni, aby ujali se členů »Svazu« proti terroru tak zv. pokrokových kolegů a inspektorů, což oba ochotně slibili. Na to projednány některé důležité otázky: prázdninové sjezdy, práce v dětských besídkách, jakož i otázka rad rodičovských. Schůze se skončila společným fotografováním.

Pracovalo se i o prázdninách. Odb. uč. Ježek založil odbor »Svazu« v Plzni a v Čes. Budějovicích. Tu mluvila též pí. ředitelka Schmutzerová, místopředsedkyně »Svazu« za četné účasti a do schůze zavítal mimo jiné i ndp. biskup budějovický Šimon Bárta.

Přátelé na Moravě rovněž nelenili. Pořádali paedagogický kurs slušně obslaný. Z členů »Svazu« přednášel tam mimo jiné p. Dr. Jos. Novák. Byl pověřen tlumočiti naše přání všeho zdaru; k valné hromadě bratrského spolku posláno memorandum, v němž nastíněny plány spolupráce organizační, řešena otázka tisku a knihovny. Valná hromada vyslovila se pro utvoření celoříšského »Svazu« a tak zbývá jen dohovříti se s bratry Slovaky, aby organisace byla uvedena ve skutek. Stane se tak v nejbližších dnech.

Velkým krokem ku předu jest získání »Vychovatele« za spolkový orgán. Valná hromadá družstva »Vlast« vyhověla žádosti spolku. Příloha bude rozšířena, záleží na členech »Svazu«, aby do listu dopisovali. Mimo to získali kollegové moravští rubriku ve »Vychovatelských listech«. Pomýšlí se na rozšiřování knihovny »Svazu«, jejímž druhým číslem mají být přednášky paed. kursu Brněnského. Až »Svaz« sesílá finančně, přikročí k uskutečňování »Dědictví cyrillo-methodějského«.

Z praxe a různé.

Oznámení. Na blahopřání výboru Jednoty katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy v Čechách ku nastolení nejdůst. p. královéhradeckého biskupa odpověděla J. biskupská Milost: Vzácné a přemilé blahopřání k mému nastolení naplnilo mne velikou radostí. Račte přijati upřímný dík s ujištěním, že zájmy katol. učitelstva vždy budu podporovati, již i z toho důvodu, že sám jsem učitelským synem a na původ svůj hrdým.

Přeje z té duše drahé naší vlasti, aby její učitelstvo dávalo, jak činili ti »staři«, Panu Bohu co Božího, a vlasti, co jí přináleží, trvám s výrazem opravdové úcty a vděčnosti

zcela oddaný

† Dr. Karel Kašpar,
biskup.

Chrást 15./7. 1921.

Pozn. red. Otec J. bisk. Milosti Jan Kašpar, řídící učitel v Křimicích na Plzeňsku spolupůsobil při založení Jednoty katol. česk. učitelstva, jak o tom na 3. straně jedracoého protokolu Jednoty stojí psáno.

Valná hromada Jednoty katol. učitelstva a přátel kř. výchovy v Čechách měla se konati dne 2. října t. r. Poněvadž někteří členové se pouti do Říma účastniti hodlají, odkládá se valná hromada na neděli dne 30. října v 9¹/₂ hod. dopoledne. Kdyby se nesešlo dostatečné množství členstva, koná se v 10 hod. za každé okolnosti, bez ohledu na počet členstva řádná valná hromada. K hojně účasti zve členy

Výbor.

Doklady převýchovy a pokroku naší mládeže od církevního vlivu osvobozené školy. »Čech« č. 193 přináší zprávu: V Pardubicích vzali si učitelé na pomoc k šíření nevěry i bývalého ovesného keřasa z Přelouče a založili Masarykovu školu bezvěrců. Jak škola tato vychovává, vidno na mravní zkaženosti dětí. Žák této bezvěrecké školy Masarykovy ukradl 10.000 pošt. známek určených pro účely Ú. M. Š. Jeho spolužák odcizil chudé ženě bochník chleba a vyhržoval jistě paní, která jej při jiné krádeži přistihla, zabitím a roztrhal na ni oděv. V místních listech ozývají se časté stesky na znemravnělost školní mládeže a rodičové sami nahližejí, že škola kazí mravy mládeže.

Co pomyslí o nás cizina? Dne 6. července konala čls. církev v Neveklově oslavu Husovu na náměstí, na níž byl přítomen též její příslušník Václ. Janoušek, zedník z Ouštic, jenž po oslavě mezi sobě rovnými až do odpoledne posiloval se kořalkou. Týž už v neděli před tím na schůzi v radnici spit kořalkou, vydatně pomáhal příslušníkům československé církve při děláni oposice ohrožuje společně s mistrem kolářským Václavem Fulínem, brachiálně přítomně. Janoušek napojen alkoholem a různými štvanicemi, »nezodpovědných« živilů, vracel se ve středu domů a na cestě potkal osobní automobil, v němž jel Angličan, lektor české university, Mrs Arnold Capelton. Janoušek ve své bolševické náladě zvedl kámen a mrštil jím s největší prudkostí proti autu, roztránil ochranné přední okno a zranil v obličejí šoféra. Štěstí, že kámen od plechu se odrazil, jinak by šofér byl snad mrtev.

Zdravotní desatero. Studnici zdravé vody opustili a vykopali si cisterny, které vody ned. ži. »České Slovo« poučuje své lidi 15. května t. r. takto: »T. Z. am Morgen« přináší zdravotní desatero jistého lékaře:

1. Pobyt na čerstvém zdravém vzduchu; též za slunce, není-li příliš prudké. Dostatek pohybu a denně vydatná procházka.
2. Masa požívati jen mírně a jen jednou denně; stravu jen mléčnou, z vajec, zeleniny, másla, syra a ovoce; masa nepožívati po několika měsících aspoň 14 dní. Potravu dobře rozmělniti. Možno-li denně se koupati a jednou v týdnu si popřáti lázně horké a zpotiti se.
4. Péče o denní stolici; jednou v týdnu pro vyčištění střeva lehké projímadlo.
5. Šaty lehké, poresní, bavlněné, a jen v zimě vlněné prádlo. Vyhýbati se místnostem přetopeným a špatně větraným.
6. Ulehčati časně na lože a ráno časně vstávati; nespáti méně než 6 a půl hodiny a ne více než 7 a půl hodiny. Žena potřebuje spáti o hodinu déle, než muž.
7. Duševní práce dlužno se zřici aspoň jeden den v týdnu: dle počasí je dobře trávit čas od soboty večera až do pondělí ráno na venkově nebo v horách.
8. Vystřihati se rozčilení a každého pobouření mysli; miti pevnou vůli a nemluvit — nekáže-li toho nutnost, o věcech nepřijemných; nepřemýšleti o tom, čeho už nelze změnit a neuvažovati příliš o budoucnosti.
9. Střídmost v požitcích pohlavních, kdo odvoděl, necht se nevyhýbá manželství druhému.
10. Mírnost v požívání alkoholu a tabáku, kávé i čaji. — Desatero pěkré a zdánlivě velmi jednoduché, ale kolik procent pracujících lidí může plniti všecka jeho přikázání?!

Vysoká škola pedagogická v Praze. Spolek českých učitelů otevřel v Praze vysokou školu pedagogickou. Studium trvá njméně dvě léta pro učitele a absolventy středních škol. Předsedou je dr. K. Kádner a správcem dr. Of. Chlup. Má to být průkop k universitnímu vzdělání učitelů. Zač potom budou stát učitelé s neakademickým vzděláním? To huďe podivána, až na vesnických jednotřídkách budou vyučovat universitní profesori. Zlatá střední stezka je nejlepší. Nejsme proti vzdělání. Kdo se chce vzdělat, má dost příležitosti; všecko s měrou. Akademický senát Karlovy university pražské na dotaz, co soudí o universitním vzdělání učitelů, rozhodně se vyslovil z různých důvodů proti.

dávati opisovati, přijíti svou úlohu spolužáku, třeba že by tím mohly uchránit ho od nepřijemnosti a často i důsledků nejvážnějších. Nesmějí obětovat své zájmy prospěchu jiných, vždyt o tom se přece vůbec u dětí nemůže mluvit. *Nesměji milovat bližního jako sebe sama*, vždyt škola naopak zakládá celou činnost společné výchovy na *řevnivosti*, s níž jsou v nejužším spojení zlovolnost, škodolibost, závist atd. A tak i další zásady skutečné morálky, jako odpouštění nepřítelům, přemáhati vášně a pod. se oddílu věku, o nějž zde jde, vytýkají vůbec! Co z toho vše vyplývá? Mním, že toto: Protože známky z mravného chování nemají o vlastní mravnosti ničeho společného, je třeba od nich vůbec upustiti, nebo místo mravů tříditi temperament a učbu zbaviti všech vlastností, které se s dětským temperamentem nesnášejí.

Tak píše p. Tuhý. Podle toho se však mnohé vysvětluje.

»Podceňování vnější úpravy písemných prací zdánlivě ani neškodí ani neprospívá.« Když je tomu tak, bude nejlépe, hodit vše přes palubu. Záleží na osobnosti! Mistr ví si všude rady a prospěje, pipla — nedouk, člověk bez charakteru samozřejmě neprospěje, nýbrž uškodí. Při tom nezapomeň se na moc návyku; — navykej vždy a všude dobrému — proto *dobré, pečlivé* úpravě, čím dříve tím lépe a ne teprve ve 3. školním roce.

»Posuzování mravného chování týká se jenom formy.« Chyba lávky! Čím je hrnc naplněný, tím přetéká; — tak jest i u srdce; — to se jeví řečí a skutky. — Mravní chování nevztahuje se pouze na formu, snad na tak zvanou etiketu, nýbrž na hodnotu celé osobnosti. Známkou z mravů nemáme taxirovati, ceniti — odměňovati neb trestati jediný čin. — Pro jednu vzpouru nedáme 3 z mravů, nýbrž trestáme jinak. Vychovateli jest třeba, by seznal všechny okolnosti, proč se taký nekaly čin stal, vše musí uvážiti a pak teprve dle toho jednati; — podobně jako lékař, ať se objeví nemoc neb neduh sebe horší, nikdy není lékařů pohnutkou, by nemocí neb neduhem stíženého usmrtil. Lékařovou povinností jest nemocného pokud možno při životě zachováti, vychovatelskou povinností dle toho zabezpečiti zdraví duše — dobrý mrav, aneb pobloudilého dostati na pravou cestu — pokání, nápravy.

(Dokončení.)

O školách v Belgii.

Belgie, země nejpokročilejší v Evropě, nejbohatší, jež se rychle vzpamatovala ze čtyřleté kruté poroby německé, kde tolik chuti do práce, kde tpek se staví v městech vypálených, jako v Lovani, Aarchotu, Givetu, na Yseře a u Yprů, tato Belgie má ideální svobodu ohledně školy, ale spolu mohutnou organizaci náboženských škol.

Povinná návštěva školy jest zákonem spojena s naprostou svobodou rodičů, rozhodnouti si o druhu školy, po případě založiti si ško'u dle jejich přání.

Školy obecné i střední jsou troje:

1. *obecné, státní neutrální*, kde stát platí plat učitelům, obec, město vydržuje náklad na budovu. V těchto školách vyučuje se náboženství stejně jako v jiných školách náboženských půl hodiny každodenně; učitel sám často vyučuje zde nebo kněz, jenž ovšem jest placen jako jiný učitel.

2. Za liberální a protikatolické éry vyskytli se učitelé, kteří brojili proti náboženství a následek toho pak byl, že rodiče katoličtí zřídili si *školy řízené du-*

chovními nebo laiky katolickými, přizpůsobili se zákonům státním učivem, jmenováním učitelů katol. státně kvalifikovaných; školy ty jsou nyní vydržovány také státem; budovy i náklad na udržování jich hradí se spolky katolických rodičů.

3. *Katolíci zřídili si školy naprosto nezávislé na úřadech státních*, učitelé schopní vycházejí z řad kněžských, řeholních řádů a plat obstarává biskup, osada, ovšem s tou výhradou, že stát také převezme náklad později, tak zv. *écoles adoptables*. Takové školy jsou zvláště ve městech, někde na venkově, ač zřídka, ježto venkov katolický zvl. flámský netrpěl by vůbec učitele nevěrce, brzy by se postaral o odstranění jeho.

Pozoruhodno jest, že rodiče raději posílají děti do náboženských škol, ježto jim děti nezkazí. Tak zvláště v střediscích socialistických, na př. v Charleroy socialisté tvoří velkou většinu obyvatelstva, posílají děti do náboženských škol, žádají ve školách státních vyučování náboženské!

Aby byl dostatek učitelstva, jest v každé diecési tak zv. normální katolická škola pro jinochy a dívky vydržovaná biskupem. Odtud vycházejí uvědoměli katol. učitelé a učitelky.

Na školy náboženské konají se sbírky v chrámech, u dveří chrámových, zvláště ve městech; lidé rádi tyto školy podporují.

Jestliže školy obecné katolické jsou velmi oblíbeny a se množí, daleko větší procento jest škol středních katolických. Státní školy, zvané Athénée mají všude menší počet žactva proti katolickým, jichž jest 60 proc. mužských a 90 procent dívčích. Vedle nich jsou zvláštní školy biskupské, kde vychovávání jsou kandidáti kněžství, řízené a vydržované úplně biskupem, resp. sbírkami odváděnými biskupovi. Tím vysvětlí se velký počet universitních studentů katolických. Universita lovaňská katolická jest největší universitou belgickou, již se nevyrovná bohatě nadaná universita bruselská, gentská a lutyšská.

Řada ministrů, největších státníků, učenců, lékařů, hodnostářů světských, vyšla z těchto škol náboženských. P. V.

Ze Svazu křesťanského učitelstva.

Stanovy odborů v Čes. Budějovicích a v Plzni byly úředně schváleny. Svaz čítá již 580 členů. Stanovy odboru v Pardubicích byly podány k úřednímu schválení. Činí se přípravy ku zřízení odboru v Teplicích.

Výbor Svazu koná schůzi vždy první sobotu v měsíci o 6. hod. večerní v místnostech Akademické Ligy ve Voršilské ulici.

Z praxe a různé.

O škole. Ve schůzi okr. šk. výboru v Poděbradech dne 13. X. bylo usneseno, aby zemské šk. radě podáno bylo prohlášení tohoto znění: Moderní škola jako základ všeho kulturního vývoje a pramen čistého vzdělání a výchovy dle ideálů o lidství musí zůstatí pro všechny občany republiky spo-

lečnou. Školní výchova dětí svěřena buď jedině státu, jehož povinností jest připravití školní výchovou řádné občany, republikány a připravití je na budoucí život poskytnutím vzdělání, založeného na vědeckém poznání. Odmitáme s rozhodností, aby zřizovány byly státem školy zvláštní pro určité

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVI. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXIV.

Redaktor ANT. ZELNITIUS.

Třídění mravného chování žáků a jeho poměr k mravnosti.

(Dokončení.)

Známkují se mravy jako vše druhé. Vychovej a navykni se však i společnost, aby správně na známky nahlížela. Jest nerozum, by ditko muselo stále míti z mravů 1. a 3 z něho udělala zlosyna. Upozorní, by se uvážil význam 3 — třeba slovo zákonně — tedy tříděný chová se podle §§.

Proto nemístnou jest věta: »má-li dítě drobet živější temperament, má jen malé vyhlídky, že by mohlo dostati z mravného chování známku prvního stupně.« Tak může usuzovati peřant, však nikoliv vychovatel, který ví, co je dítě a povahu dětí zná. Ve skutečnosti jest každé zdravé a nezkažené dítě temperamentu živého a každá zádušnivost u dítěte jest znakem choroby buď tělesné neb mravní. Překoaň-li však dítě svou živou letoru, toť úspěch pro budoucí život a plný nárok na nejlepší známku »chvalitebnou.«

Zajímavé jest: »posoudíme teprve cenu a výhody praktické učby, která se obejde jak bez sezení tak bez absolutního ticha a nehybnosti dětí a přece do dělá se lepších výsledků.« To jsou věru moderní úkazy. Jen bohužel slovo moderní se lehce zamění s německým modrn, co značí hníti, trouchnivěti, tedy hnilobu. — A věru obrácený svět! Dosud platilo: bez bázně není kázně a kde kázně není, tam není učení. Moderní svět staví ve vzduchu, bez základů a sloupů, ve výchově bez zásad. Jemu platí: čím větší hluk, tím více se vykoná. Že poslední se dětem zamlouvá a snad i mnohým vychovatelům mládeže, připouští se; však kam ta mládež spěje, vidíme denně. Ani Bůh v chaosu netvořil, nýbrž hned s počátku vše uspořádal — světlo, voda, sucho, oblaka

Jak vysoko cení pan pisatel vychovatele, učitele, viděti z dalšího, kde píše: »záleží vše na náladě učícího.« Daleko jsme dospěli! — Chování se vychovatele závisí na náladě — tedy dle toho, jak se vyspal, jak s dobrou polovicí se dohodl, jak chutnala snídaně, jak zažil oběd atd., krátce na náladě, na místě — jak se právem všeobecně za to má — na charakteru — to je povaze, na tom stálem »vychovaném já«. — Snad byl nejlepším učitelem profesor, který častěji opilý do III. tř. gymn. přišel a tam vyspával — a žákům pokoj dal a je s Corneliem Nepotem sami baviti se nechal! — Věru bylo by na čase, kdyby tací vychovatelé, učitelé svého řemesla zanechali a něčím jiným se obírali, aspoň nenatropili by škod na člověčenstvu a národu.

Dí-li pan pisatel dále: »vloží-li se do toho rodiče a přijdou, aby ospravedlnili, omluvili dítě nebo vysvětlili své mimoškolské stanovisko, málo kdy tím něco napraví. Vidíť škola obyčejně svou svrchovanost v nebezpečí, a i slušné dotazy vykládá za vzpouru.« To je ta spolupůsobnost školy s domovem? Je tu trochu zvůle, autokracie! — Rozumu je potřeba jak na straně školy — lépe řečeno učí-

konfesse se zvlášť upravenou učebnou látkou na podkladě náboženském. — Státu nemůže býti lhostejno, v jakém duchu uváděna jest učebná látka. Školy nesmí býti zneužito ku středověkému násilnictví na vědě, k f. lšování historie a k středověkému názoru lidství. — Škola musí býti postavena vedle základu vědeckého též na podklad národní. Útoky proti poučování o velikánech našich dějin nutno se vši rozhodnosti odmítnouti. — Žádají tudíž občanští i učitelské členové okr. šk. výboru, aby školám zachován byl ráz laický a národní.

Za zemětým říd. uč. v. v. Křišťanem Havlíčkem z Drahlína u Příbrami. Členové Jednoty katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy n:zapomenou jistě na něho v modlitbách. Z dále od Příbrami do Prahy zajížděl ke schůzím. Radost velikou měl z každého našeho úspěchu. Sám hrdě, neohroženě hlásil se pod prapor víry Krstovy, víry pravé římsko-katolické. Stále se vzdělával, zdokonaloval, tříbil. Všecky podniky k utužení katolicismu podporoval. Zesnul zbožný učitel, pravý vzor mládeže. S klidným svědomím před Krista předstupuje. Nad málem zajisté věrný a skromný byl. Pevným, nezdolným byl bojovníkem za školu katolickou, za školu pro nábožensko-moravní výchovu. Těžce nesl nezdravé proudy modernistické, proti nimž svým přesvědčením pracoval. Všecky trpkosti světa klidně snášel. Čest jeho památce!

V Bádensku je ze 7000 učitelů a učitelék jen 17 těch, kteří se dali osvoboditi od povinnosti vyučovati náboženství. V Německu vůbec je procento takových učitelů velmi malé.

Katolickou universitu založiti zamýšlejí katolíci ve státě Illinois v Americe, ježto studuje tam přes 40.000 katolických jinochů a dívek na ústavech nekatolických.

O sčítání lidu ve Spojených Státech Severoamerických k 1. lednu 1920 sděluje Československý Statistický Věstník: Sčítací arch americký klade 24 otázek. Úhrnná data sčítání lidu z r. 1920 zjistila, že přírůstek obyvatelstva v posledním desetiletí byl menší, než bylo v obdobích předěšlých. Nápočítáno bylo celkem 105,683.000 obyvatel, o 15 proc. (o 13,711.000) více než roku 1910, kdežto r. 1910 bylo obyvatel o 21 proc. více než r. 1900. Zpomalení ve vzrůstu obyvatelstva je výsledkem světové války, jež jednak zastavila

přiliv vystěhovalců z Evropy, jednak způsobila zvýšenou úmrtnost; zvlášť zle řádila chřipková epidemie r. 1918. Podle předběžných výsledků žije již většina obyvatelstva (a to 52 proc.) v městech s více než 2.500 obyvateli, takže venkovské obyvatelstvo je nyní v menšině. Počet farm vzrostl od roku 1910 pouze o 98.000. kdežto v předešlém desetiletí jich přibýlo 624.000.

Čechoslováci v Americe. 1. ledna 1920 provedeno bylo v Americe sčítání lidu, jehož předběžné výsledky jsou už známy. Dle těchto výsledků bylo v Americe 13,345,545 osob narozených v cizině, což je 358,442 více než v roce 1910 (2,6 proc.) Českoslováků je nejvíce ve státech: Pensylvanii, 67 577 Illinois 66.463, Ohio 41.983, New-York 38.046, Wisconsin 19.785, New Jersey 16.195, Nebraska 15.819 — ve všech státech napočítáno jich 359,285.

Vzácné ocenění náboženských škol králem belgickým Albertem. Nedávno odhalen byl pomník 82 padlým ve válce profesorům a žákům Institutu sv. Jiří řízeného bratry škol křesťanských. Slavnosti účastnil se sám král a pronesl tato slova: »Důstojní bratři, jsem šťasten, že mohu vám projevit svoji úctu a svůj údiv. Od let 90tých konáte v Bruselu velké dílo výchovy věnující se cele mládeži a zvlášť dítkám chudým, které čerpají z vašeho otcovského vedení oddanost k vlasti a církvi přýstící se z lásky křesťanské. Důstojní bratři, velice jste se zasloužili o zemi, vychovali jste mládež, jež ukázala hrdinnost v těžkých dobách zkoušky«. Tak jsou oceněni Bratři v Belgii a vůbec v cizině. A co u nás? Těch málo ústavů jsou jistým lidem trnem v oku.

Ústřední správní komise pro Vel. Prahu zvolila do kulturního a školského výboru tyto dámy a pány: Fr. Plamínkovou, Jos. Hubku, Al. Žipka, Viktora Brauma, dr. Jos. Pilaře, prof. Rich. Vojáčka, dr. Rud. Politzera, dr. Karla Velemínského, okr. insp. Vojt. Beneše, prof. Ferd. Jüttnera a člena Ústř. správní komise Jos. Soukupa.

»Štítný,« kalendář Jednoty českého katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy vyšel v těchto dnech redakcí řídícího učitele p. Jos. Kašky v družstvu Vlast na rok 1922 jakožto XXV. ročník. Cena 10 Kč. Objednávky přijímá a vyřizuje družstvo Vlast v Praze-II. Žitná ul. 26 n.

telstva a správy, a rozumu je třeba i na straně rodičů. Dobré slovo, blahovůle, takt — překonává i ty největší obtíže ku spokojenosti obou stran. Učitel, správce školy a i ředitel musí mít srdce a trochu citu a nejen samý rozum a mnohdy nerozum. Platí zde staré: »De gustibus . . .«

Pozoruhodným jest ještě závěr: »že škola přímo vede děti k jednání proti **vlastním zásadám mravnosti** a dává jim špatné známky z mravů, když proti nim nejednají. Tyto zásady skutečné mravní soustavy, **činit dobře jiným**, ale toho děti ve škole nesmějí, na př. napovídati, dávatí opisovati, půjčiti svou úlohu spolužáku . . . Nesmějí milovat bližního jako sebe sama, vždyť škola naopak zakládá celou činnost společné výchovy na řevnivosti . . .« Věru krásný závěr! Podobné jest, když dítě žádá na matce jehly neb nějakého jedu, a matka mu jej nedá, pak dítěte nemiluje! — Aneb je to větší projev lásky k bližnímu, podporovati lenocha, či se přičiníti, aby se na jiného nespoléhal než na sebe sama a naučil se soustavně, poctivě práci. — I zde je třeba domyslit a sice úplně.

V závěru budiž proti panu pisateli zdůrazněno, že třídění jak vnější úpravy tak i mravů jest ku největšímu prospěchu mládeže, školy a společnosti lidské a nikdy nemá býti opomenuto, neboť by se škola zřekla tím jednoho z prostředků vychovávacích.

Vážná slova páně presidentova.

22. října t. r. promluvil pan prezident republiky v Jičíně k vojákům mezi jiným slova, která zajisté platí celé mládeži. » Mladý nastávající muž, jako vy, musí žítí čistě, musí žítí rozumně. Vystříhejte se alkoholu a pohlavních nemravností, nepodlamujte svého zdraví, zachovávejte se silnými pro svoje povolání a pro svůj budoucí rodinný život. Jste ještě mladí, začínáte teprve žítí, dejte si radit od staršího a zkušenějšího. Jen spořádaný život je nejlepší zárukou zdraví, spokojenosti a radosti . . .«

Jsou to věru slova, která se slyšela v kostele a ve zpovědnici a bohužel jinde nikoliv. Žádoucnou je, by si je vštíplí nejprve rodiče, pak mládež jak mužská, tak ženská od 13. roku v pamět a dle nich se řídila. Slova tato zasloužila by zlatem otisknuta, ve školních síních býti vyvěsena.

Jednota katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy v Čechách.

Valnou hromadu jednoty v 25letém výročí poctil nejdůst. český episkopát svými zástupci.

Za předsedu zvolen jednohlasně dosavadní dlouholetý předseda p. říd. učitel ve Zdětině Jos. Kavka, za jednatele veledůst. p. řed. úst. pro hluchoněmé Ant. Vetešník, Dejvice staré, čís. 4.

Referát o valné hromadě bude v příštím ročníku »Vychovatele« otištěn.

Jednatel.

Naše nejbližší úkoly.

»Svaz křesťanského učitelstva« nepopíratelně roste a sílí, itně i navenek Přibývá odborů, přibývá členů. Ale to vše by bylo málo.

Na nás jest, zvednouti opět pokrokáři zhanobené jméno českého učitele. Cesta k nápravě je ovšem pomalá a trnitá. Je to cesta sebevýchovy a cesta zušlechtnění charakteru.

Platy byly učitelstvu rychleji a výhodněji upraveny než ostatním kategoriím intelligence. A to právě působí zlou krv, neboť není viděti práce přiměřena platu. Učitelstvo buntuje se ve stavovských spolicích, hraje si tam na parlament a zanedbává nejen své vzděání, nýbrž i školu. Ozývá se sice volání po universitní výchově, ale patrně si to pokrokoví páni učitelé představují tak, že jim na universitě bude učenost nalita bez vlastního přičinění norimberským trychtýřem.

Ne tak naše křesťanské učitelstvo. Nemine jedna schůze odborová, aby se tu vážně nedebatovalo o r.ových učebných methodách, neupozorňovalo na dobré paedagogické knihy, nevybizelo k svědomité práci ve škole a osvětové práci mezi lidem.

Je to důsledek toho, že nás sbratřuje jedna vira, jeden křest, jeden světový názor. Mezi pokrokáři v tomto ohledu pravý Babylon. Také se neangažujeme tolik v neurvalém politickém boji. Je samozřejmé, že můžeme volit a pracovat toliko v hnutí lidovém, ale práce politická bude vždy jen osobním extempore. Bude-li učitel plnit svědomitě svou povinnost ve škole, v besídkách mládeže, a »Orla«, dost pro stranu učiní. Nesmíme ho vystavovat špině politického boje, neboť by utrpěla tím jeho autorita jako učitele. Nemíníme nikterak následovati v politickém životě svých pokrokových kolegů.

Pro zimní období jsme si vytkli dvě velké mety. Sjednotit křesťanské učitelstvo celé republiky v jednom říšském »Svazu křesťan. učitelstva« a opatření mu spolkový věstník. Obě se nám s pomocí Boží podaří. Říšská organizace, přidají-li se k nám bratři Slováci, bude představovat falangu 4000 organizovaných učitelů, kteří si přejí a bojují za nábožensko-mravní výchovu ve škole. Taková organizace dovede také zabrániti všem přehmatům »pokrokových« kolegů, inspektorů a školních úřadů vůbec.

Náš věstník při »Vychovateli« bude vycházeti od 1. ledna v novém rouše a bude povinností všech členů odebirati jej. »Vychovatel« (hlavní list) bude uveřejňovat cenné práce z paedagogiky, »Věstník« bude registrovat všechny výnosy a nařízení ministerská a zprávy organizační.

Prosíme již nyní o příspěvky a zprávy všeho druhu. Ostatní se oznámí členstvu v denním tisku (»Lidu«) *Aut. Novák*, prof., Praha II., Spálená 15.

Redakce na přání článek uveřejňuje, ale s celým obsahem se neztotožňuje.

Z praxe a různé.

Úmrtnost dle příčin úmrtí v 33 největších městech Čech, Moravy a Slezska v roce 1920, jak se jeví dle údajů uveřejněných v 14. čís. Zpráv Státního úřadu statistického. Celkem zemřelo 27.646 osob (z nich 12.439 t. j. 45% v ústavech) a to: 1.316 (4.97% všech zemřelých) vrozenou slabostí, 5.305 (20.04%) tuberkulosou, 2156 (8.14%) zánětem plic, 120 (0.45%) záškrtem, 39 zajikavým kašlem, 106 (0.40%) neštovicemi, 17 spalou, 75 (0.28%) ospykami, 14 skvrnitým týfem, 220 (0.83%) břišním týfem, 281 (1.06%) úplavicí, 1 cholera asijskou, 518 (1.96%) cholera kojenčů, 6 cholera domácí, 169 (0.64%) horečkou omladnic, 449 (1.70%) nemocí z nákazy ran, 732 (2.77%) jinou nakažli-

vou nemocí, 11 přenosnou nemocí zvířecí, 781 (2.95%) mrtvicí, 3570 (13.49%) organickými vadami srdce a cév, 2004 (7.57%) zhoubnými novotvary, 8580 (32.42%) jinou přirozenou příčinou smrti. Násilnou smrti zemřelo během roku 1176 osob (835 mužů a 341 žen); z nich zranění náhodou podlehl 443 mužů a 193 žen; sebevraždou skončilo za celý rok 355 mužů a 191 žen; vraždou a zabitím 37 mužů a 17 žen.

Laická škola francouzská dodělává. Na posledním sjezdu učitelstva těchto škol konstatován další jich úpadek úspěšným působením škol církevních. V tomto smrtelném zápasu usneslo se nevěrecké učitelstvo, aby kněžím bylo zakázáno působiti i v církevních školách, žádné dítě aby nesmělo

býti převedeno ze školy laické do konfesijní a tresty aby stíhání byli kněží, kteří by mluvili proti škole laické. Pr. V. 272.

Český učitel XXIV. čís. 26. strana 387. Pro domo sua. Nařízením v místních školních radách vytvoří se ve školství našem nové poměry; zejména změní se jím mnohde poměr řídícího učitele (správce školy) k učitelům. Bude nutno probádati půdu, na kterou budeme v nových poměrech postaveni, abychom snad neškodili svému stavu, výchově mládeže, lidu a škole vůbec. Členem místní školní rady mnohde stane se učitel, kdežto říd. učitel téže školy členem místní školní rady nebude. Jinde zase zasednou učitelé vedle říd. učitele nebo ředitele do místní školní rady. A tímto postavením může se státi, že na jedné straně z moci zákona bude mít právo hospitovati při vyučování učitelově jeho představený, řídící učitel neb ředitel, ale také budou přidáti — a nebude jich málo! — že učitel jako člen místní školní rady bude mít právo býti přítomen vyučování svého řídícího učitele. Rozumným kolegům ať z té či oné kategorie nebude tato novota na obtíž, ale naopak uvítají oboustranné právo jako stupeň k odstranění neb alespoň zmírnění úředních hospitací představených u podřízených. S druhé strany se učitel nebude radovati z novoty proto, že by zde našel příležitost k odplatě nepohodlnému představenému. Obě strany musí býti si vědomy zodpovědnosti své činnosti a práce, proto *budou vždy hledati momenty, které by účtu a vážnosti školy a učitelstva povznesly, výsledky školské a lidové výchovy utužily a zlepšily.* Trapné osobní boje učitelstva mívají vždy zlý odraz ve veřejnosti a nebývají na prospěch ani jedné, ani druhé straně; zmocňují se obyčejně ve stranickém zápasu vlivu na bojující strany živly nekalé, kterým nejděná se o prospěch školy, výchovy a mravnosti, ale pravidelně o ziskné, osobní ať už politické ať církevní účely. Učitelstvo jako stav inteligentní má mít tolik pochopení pro odchýlné mířící, že snese různé nazírání na otázky veřejné a staví se jen proti tomu, co zřejmě usiluje o reakci ve školství a v národě. *Ušlechtilá tolerance, ať jest ozdobou naší v nových školních úřadech. Na místech, na něž jsme nyní postaveni, znejme jen jediný zápas: o primát v tom, by naše práce učitelská přinesla národu a republice rozkvět, štěstí a dobrou budoucnost.* A před

tím velikým cílem ustupte osobní ambice, zde zmkní šarvátka o malichernosti, o slovíčka a pohledy — zde slušte se všechny zdravé síly učitelské v jednolité, mocný proud! Bez poznámky! A.

Školství obecné v zemích svatováclavských.

Počet obec. škol	v Čechách	na Moravě	ve Slezsku
veřejných	6088	2823	534
soukromých	96	49	33
úhrnem	6184	2872	567
českých	3828	2171	229
německých	2353	699	251
polských	—	—	87
podle zákona	Č.	M.	S.
ze dne 3/4 1919 čis. 189	340	112	12
cvičných	25	7	2
pomocných	12	3	1

Počet obyvatelstva čsl. republiky.

	Rozloha	Počet obyv.	Počet obyv. na km ²
Čechy	52.052 km ²	6.664.932	128
Morava	22.304 »	2.860.737	119
Slezsko	4.420 »	670.937	156
Slovensk.	49.015 »	2.993.479	6
Podkarp.			
Rus	12.694 »	605.731	48

Věřejná výchova. Péče o ní náleží státu. Při moderní specialisaci a atomisaci všeho života máme již veš. výchovu mravní s morálkou laickou, národní, politickou, uměleckou, pohlavní a nejnověji i výchovu právní čili výchovu ke spravedlnosti. Jak tato poslední se jeví na veřejnost, o tom svědčí vypsání odměny 50.000 K na vypátrání vraha finančního rady Štěpána v N. Pace, a to přímo s nejvyšších míst vládních. Dosud bylo zvykem, že odměny také vypořísovala státní policie. — Úžasná to morálka! Odpovídající té, která na př. mravnost voleb utvrzuje zavřením výčepů ve dni volebním, syfilidu léčí regimentací prostitute a výchovou pohlavní, součotiny stavbou sanatoř a zákazem prodeje kutivá »osobám« do 14 let atd. — Jest věru již u nás nejvyšší na čase, aby byla založena nějaká »Komanditní společnost na velkovýrobu mravnosti«. Přípravné práce, zdá se, jsou již skončeny. Patenty na »mravní serum« a »lapače nemravnosti« obdobně jako se již stalo u mnišky čili beknyně sosnové, jsou prý již ohlášeny. Jen v otázce personalii se jeví ještě neshody. — Ing. J. Straybl, Vinohrady č. 1623. Čech č. 230.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXXVI. ROČNÍKU „VYCHOVATELE“.

ROČNÍK XXIV.

Redaktor ANT. ZELNITIUS.

Třídění mravného chování žáků a jeho poměr k mravnosti.

(Pokračování.)

Jak již zde uvedeno a jak ostatně je všeobecně známo, příkládá se známám z mravného chování dětí ve škole tak veliký význam, že se dle nich řídí i výběr učňů a učenic do obchodů a do řemeslnických dílen. Při tom bývají postiženy některé z nich velmi citelně. To jsou právě ty, které *ne snad pro skutečnou nemravnost*, ale jen pro živější temperament *dostaly z mravného chování nějakou horší známku*. Z toho ohledu *by se doporučovalo*, když již kázeň školní nepřipouští vypustiti známkování chování vůbec, *aby známky ty onačeny byly jako známky menší důležitosti* nějakým vlastním vystiznějším názvem, na př. jaké je dítě letory, a také i umístěním v pořadí ostatních známek. Důvod tohoto požadavku, který v důsledku dosavadních zvyklostí patrně nesetká se na všech stranách se souhlasem, spočívá v následujícím:

Každému učiteli bude z vlastní praxe známo více takovýchto případů: Rodiče přivedou poprvé do školy dítě jedna radost až na to, že je živeno buď příliš dobře, nebo snad málo, a kterému v domácnosti popřávaná volnost bude scházeti ve škole. Jak je možno očekávat, že takové děti vydrží seděti celé hodiny nehybně v jedné poloze a zaměstnávat se samým posloucháním? Ty se zavrtí, zašeptnou si, pohrají si pod lavicí rukama nebo nohama, promluví hlasitě, když něco vybouří jejich zájem, a nyní *záleží vše na náladě učícího*. Někdo si toho nevšimne, kdežto jiný již dle toho upravuje známky z mravného chování. Těmi se označují zmíněné samozřejmé projevy dětské přirozenosti. Důsledky nesprávných poměrů však se dostávají také. Má-li dítě již jakési sebevědomí, reaguje na proštědky kázně způsobem, kterým si známku z mravů sotva zlepší, a *vloží-li se do toho rodiče a přijdou, aby ospravedlnili, omluvili dítě nebo vysvětlili své mimoškolní stanovisko, málo kdy tím něco napravi*. Vidí škola obyčejně svou svrchovanost v nebezpečí, a i *slušné dotazy vykládá za vzpouru* proti své autoritě a trojka z mravů ohrožuje již budoucí existenci dítěte. Přimysleme si k tomu ještě další kroky rodičů i další odezvy školy a pochopíme, že pro nic za nic spěje se k atérám povahy velmi vážné a tím politováníhodnějším, protože jsou jen důsledkem jednak nevhodně voleného názvu k označení dětského temperamentu, jednak zaostalého asketického pojmu mravnosti, kterou v teorii každý tím více cení, čím méně prakticky vedle ní se řídí. Ve škole k tomu přistupuje ta zvláštní okolnost, která by se mohla považovati za nemožnou, kdyby se o ní nemohl každý kdykoliv přesvědčiti, a jejíž podstata je takovou, že škola přímo vede *děti* k jednání proti *vlastním* zásadám mravnosti a dává jim špatné známky z mravů, když proti nim nejednají. Tyto zásady *skutečné mravní soustavy*, staré tak jako lidstvo, jsou: *činit dobře jiným*, ale toho *děti ve škole nesmějí*, na př. *napovídati*,